

ಶ್ರೀ
ಗಾಯತ್ರಿ ತತ್ತ್ವಾರ್ಥ ದರ್ಶನ

ಸಚಿತ್ರ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಿವರಣೆ ಸಹಿತ

ಸಂಗ್ರಾಹಕರು

ಸಿ. ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣನ್

ಪ್ರಕಾಶಕರು

ಸಿ. ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣನ್

1404, 3ನೇ ಮುಖ್ಯ ರಸ್ತೆ, ಕೃಷ್ಣ ಮೂರ್ತಿಪುರಂ

ಮೈಸೂರು-570 004

SRI GAYATREE TATVARTHA DARSHANA
with Scientific Explanation—Compiled, Edited and
Published by C. Lakshminarayanan, 1404, III Main,
Krishnamurthipuram, Mysore 570 004.
Revised & Enlarged Third Edition : 1999. pp. 280.

ನೊಡಲನೆಯ ಮುದ್ರಣ : ೧೯೯೨
ಎರಡನೆಯ ಪರಿಷ್ಕೃತ ವಿಷ್ಕೃತ ಮುದ್ರಣ : ೧೯೯೩
ತೂರನೆಯ ಪರಿಷ್ಕೃತ ವಿಷ್ಕೃತ ಮುದ್ರಣ : ೧೯೯೯

© ಸಿ. ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣನ್

ಬೆಲೆ : ಮುನತ್ತೈದು ರೂಪಾಯಿಗಳು

ಮುದ್ರಕರು ಎ. ಜಿ. ಸುವ್ರತೀಂದ್ರ
ನಾಣೀ ಪ್ರೆಸ್ : ಚಾಮರಾಜಪುರಂ : ಮೈಸೂರು ೫ ☎ 444295

ಮೊದಲ ಮಾತು

ಮೊದಲನೆಯ ಮುದ್ರಣ

ದ್ವಿಜನಾದವನು ತನ್ನ ನಿತ್ಯ ನೈಮಿತ್ತಿಕಾದಿ ಎಲ್ಲಾ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಮಂತ್ರವು ಸಾಲ್ಕು ವೇದಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಯಾವ ಬದಲಾವಣೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ಒಂದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯಕ್ಕೆ ಮೂಲಭೂತ ವಾದುದು. ಉಪನಯನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವಟುವಿಗೆ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ಉಪದೇಶಿಸುವ ಮಂತ್ರವೇ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರ. ಗಾಯತ್ರಿಯ ಉಪದೇಶ ಆಗದವನಿಗೆ ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಶೈವ ವೈಷ್ಣವರೆಂಬ ಭೇದವಿಲ್ಲ. ಇದರಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವ, ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಮಂತ್ರ ಮತ್ತೊಂದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು? ಇದನ್ನೇ ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಇಂದಿನ ಜನಾಂಗ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿಚಾರವನ್ನೂ ಸ್ವರೂಪ, ಕ್ರಿಯೆ, ಫಲಗಳನ್ನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕಚಿಕಿತ್ಸೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿ, ಅದರ ಉಪಯುಕ್ತತೆಯನ್ನು ಅರಿಯದೆ, ಅಂಧಾನುಕರಣೆಯಿಂದ ಅಚರಿಸುವುದು ವ್ಯರ್ಥವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ನಮ್ಮ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚಾರ, ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ಕಳೆದು ಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ ನಮ್ಮ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಇಷ್ಟುಕಾಲ ನಮಗೆ ಉಳಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವ ಎಷ್ಟೋ ಅನರ್ಘ್ಯ ರತ್ನಗಳು ಮಾಯವಾಗುತ್ತಿವೆ.

‘ಗಾಯತ್ರೀ’ ಎಂಬ ಪದವು ಮೂರು ವಿಧದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ೧. ‘ಛಂದಸ್ಸು’ ಎಂದು (ಉದಾ-ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಸ್ಸವಿತಾಗಾಯತ್ರೀ), ೨. ‘ಮಂತ್ರ’ ಎಂದು (ಉದಾ-ಗಾಯತ್ರಾಗಾಯತ್ರೀ ಛಂದಃ), ಮತ್ತು ೩. ‘ದೇವತೆ’ ಎಂದು (ಉದಾ-ಆಯಾತುವರದಾದೇವಿ....) ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಮೂರರ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಿಸಿದ್ದರೂ ಸಹಾ ‘ಗಾಯತ್ರೀ ಒಂದು ದೇವತಾ ಶಕ್ತಿ’ ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆಯೇ ವಿಷಯವು ಹೆಚ್ಚು ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗಿರುವುದನ್ನು ನಾಚಕರು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

ಶ್ರೀ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡರೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ಹಾಗೂ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮಹತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ತಿಳಿದರೆ

ಮಾತ್ರಾ ಅದರ ಉಪಯುಕ್ತತೆ ಹಾಗೂ ಅದನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬಳಸಲು ಕಾರಣವೇನೆಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ಅದರ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವಿದ್ವಾಂಸರು ದೊಡ್ಡದೊಡ್ಡ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೇ ಬರೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದ ಒಂದೊಂದು ಅಕ್ಷರದಲ್ಲಿಯೂ ಅಡಗಿರುವ ದಾರ್ಶನಿಕ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪತ್ತೆಹಚ್ಚುವುದು ಕಷ್ಟ. ಈ ವಿಶಾಲವಾದ ಜ್ಞಾನಭಂಡಾರದ ಪೂರ್ಣ ಪರಿಚಯವಾಗುವುದು ಮನುಷ್ಯನ ಅಲ್ಪ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಬಹಳ ಕಷ್ಟ. ನಮ್ಮಂಥ ಸಾಧಾರಣ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಮತ್ತೂ ಕಷ್ಟ. ಆದರೂ ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೂ ಈ ಮಂತ್ರದ ವಿಚಾರವು ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ತಿಳಿಯಲೆಂಬ ಆಶಯದಿಂದ ಈ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಎರಡು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಸರಳವಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿರುತ್ತೇನೆ. ಗಾಯತ್ರಿಯು ಸುಲಭ ಕಷ್ಟವಾದ-ಅಥವಾ-ಕಷ್ಟ ಸುಲಭವಾದ ಮಂತ್ರ. ಅಂದರೆ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಬಿಡಿಯಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ ಸುಲಭ-ತತ್ತ್ವಾರ್ಥ ನಿರೂಪಣೆ ಕಷ್ಟ. (ತತ್ತ್ವ-ತತ್ + ತ್ವ = ಅದರ ಅದುತ್ತನ. ಪ್ರಸಕ್ತವಾಗಿರುವ ವಿಷಯದ ನಿಜಸ್ಥಿತಿಯೇ ತತ್ತ್ವವೆನಿಸುವುದು.) ನಮಗಿರುವ ಸಂದರ್ಭದ ತತ್ತ್ವವನ್ನು, ಯಥಾರ್ಥವನ್ನು-ಗ್ರಹಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ನಡವಳಿಕೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಧರ್ಮ-ನಸ್ತುವಿನ ಯಥಾರ್ಥರೂಪ. ಅದರ ನೈಜಸ್ವರೂಪವೇ ಅದರ ತತ್ತ್ವ. ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ಅಪಾರ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ಈ ಗ್ರಂಥದ ಕಿರಿದಾದ ಮಿತಿಯೊಳಗೆ ಅಡಕ ಮಾಡಲು ಎಂದಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಭಾಷೆಯ ಮಾಧ್ಯಮದ ಮೂಲಕ ಅದನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೊರಸೂಸಲೂ ಯಾರಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಸಹೃದಯ ಮಹನೀಯರಲ್ಲಿ ನನ್ನದೊಂದು ಸವಿನಯ ವಿನಂತಿ. ನಾನು ಸಾಹಿತಿಯೂ ಅಲ್ಲ, ವಿದ್ವಾಂಸನೂ ಅಲ್ಲ. ಮತ, ತತ್ತ್ವ, ಧರ್ಮ, ದೈವ ಮೊದಲಾದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ, ಪವಿತ್ರ ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನವಾಗಲೀ, ಅನುಷ್ಠಾನ-ಅನುಭವಗಳಾಗಲೀ ನನಗಿಲ್ಲ. ಹೇಳಬೇಕಾದುದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಎವರಿಸುವುದು ನನ್ನಂಥ ಸಾಮಾನ್ಯನಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಈ ಪುಸ್ತಕರೂಪಕ್ಕೆ ತಂದಿರುತ್ತೇನೆ. ಇಷ್ಟೇ ನನ್ನ ಕೆಲಸ. ಇದರಲ್ಲಿ ನಾನು ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿರುವೆನೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಅದರ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ವಾಚಕರು ಮಾಡಬೇಕು. ಇದರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಸ್ವಂತ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ.

ಹೀಗಾಗಿ ಈ ಕೃತಿಯು ನಿರ್ದೋಷವಾಗಿ, ಸರ್ವಾಂಗ ಸುಂದರವಾಗಿ, ಸರ್ವಾಂಗೀಕಾರಾರ್ಹವಾಗಿರುತ್ತದೆಂದು ನನಗೆ ಸಂಭವಿಸಿತು. ಇದು ಸಮಗ್ರ ವಿಷಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ ಎಂದೂ ಇಲ್ಲ. ಇದು ದಿಕ್ಪದರ್ಶನ ಮಾತ್ರದ್ದೆಂದು ನನ್ನ ನಂಬಿಕೆ. ವಾಚಕರ ಇಂಗಿತಜ್ಞತೆಯೂ, ಸಹಾನುಭೂತಿಯೂ ಈ ಕೃತಿಗೆ ಇರುವುದಾದರೆ ಲೋಪದೋಷಗಳು ಅವರ ಗಣನೆಗೆ ಬರಲಾರವೆಂಬ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಇದನ್ನು ಮಹಾಜನರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಎಲ್ಲಾ ದೋಷಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ, ಎಲ್ಲಾ ಗುಣಗಳನ್ನೂ ತುಂಬಬಲ್ಲುದು ಭಗವತಿಯ ಕೃಪೆ ಮಾತ್ರ. ಅದೇ ವಾಚಕರ ಸಹಾನುಭೂತಿಯಾಗಿ, ಔದಾರ್ಯವಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ. ವಾಚಕರು ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರಬಹುದಾದ ಲೋಪದೋಷಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಟ್ಟಲ್ಲಿ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿ ತಿದ್ದಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿರುತ್ತೇನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ವಿಷಯವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗದೆ ಹೋಗಿದ್ದರೆ, ಇಲ್ಲವೆ ದೂಷಿತ ಅರ್ಥದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದರೆ ಅಥವಾ ನಿರರ್ಥಕವೆನಿಸಿದ್ದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಕೃಪೆಮಾಡಿ ನನಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕಾಗಿ ವಿನಂತಿ. ಇದು ಭಾಷೆಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ವಿಷಯ ನಿರೂಪಣೆಗೂ ಅನ್ವಯವಾಗುವುದು. ಬಹುಸಾಮಾನ್ಯರಾದವರ ಮನೆಯ ದೆಳಕಿಗೆ ಇದು ಒಂದು ತೊಟ್ಟಿನಷ್ಟು ಎಣ್ಣೆಯಂತಾದರೆ ಅದೇ ನನಗೆ ತೃಪ್ತಿ. ಇದರಿಂದ ಮಾನ್ಯಮಹನೀಯರಿಗೆ ಕಿಂಚಿತ್ತಾದರೂ ಉಪಯೋಗವಾದಲ್ಲಿ ಅದೇ ನನ್ನ ಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಫಲವೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ. ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಒಳ್ಳೆಯದು ಇರುವುದಾದರೆ ಅದು ಶ್ರೀ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಾತೆಯ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ. ಏನೆಲ್ಲಾ ದೋಷಗಳು ಇರುವುದಾದರೆ ಅವೆಲ್ಲಾ ನನ್ನ ದೌರ್ಬಲ್ಯದಿಂದ ಎಂದು ನನ್ನ ಅನಿಸಿಕೆ.

ಈ ಪುಸ್ತಕದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿನ ಪ್ರತಿ ಪದವನ್ನೂ ಆಮೂಲಾಗ್ರವಾಗಿ ಓದಿ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ತಿದ್ದಿ, ಮುದ್ರಣಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಟ್ಟ, ಮೈಸೂರಿನ ಮಹಾರಾಣಿ ಕಲಾ ಕಾಲೇಜಿನ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾದ ಶ್ರೀಮತಿ ಎಸ್. ಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯವರಿಗೂ, ದಾನಿಗಳಿಗೂ ನನ್ನ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು.

“ಏನೋ ಭದ್ರಾ: ಕೃತವೋ ಆಯಾಂತು ಎಶ್ವತಃ” —ನಮಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯಿಂದಲೂ ‘ಶುಭ ಹಾರೈಕೆಗಳು ಬರಲಿ’ ಎಂಬುದೇ ನನ್ನ ಆಶಯ.

ಮೈಸೂರು—೪

ಅಂಗೀರಸನಾಮ ಸಂವತ್ಸರ

ಸಂಗ್ರಾಹಕ

ಸಿ. ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣನ್

ಎರಡನೆಯ ಮುದ್ರಣ

ಈ ಕೃತಿಯ ಮೊದಲ ಮುದ್ರಣದ ಪ್ರತಿಗಳು ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯದಲ್ಲೇ ಮುಗಿದು ಪುನರ್ಮುದ್ರಣದ ಯೋಗ ಬಂದಿರುವುದು ಸಂತೋಷದ ಸಂಗತಿ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣರಾದವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ವಂದನೆಗಳು. ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ನನಗೆ ಅನೇಕ ಪತ್ರಗಳು ಬಂದಿವೆ. ಅನೇಕರು ನನ್ನನ್ನು ಭೇಟಿ ಮಾಡಿದಾಗ ತಮ್ಮ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನೂ, ಅಭಿಮಾನವನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದೊಂದು ಹೆಸ್ಮೆಯ ವಿಷಯ. ಈ ಮನುಷ್ಯರು ಮನ್ನಣೆಗಳನ್ನು ಮಾತೆಯ ಪ್ರಸಾದವೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ. ಇದರ ಪ್ರತಿಗಳಿಗೆ ಬೇಡಿಕೆ ಬಹಳ ವಾಗಿದ್ದರೂ ಆರ್ಥಿಕ ತೊಂದರೆಯಿಂದ ಈ ಮುದ್ರಣ ವಿಳಂಬವಾಯಿತು.

ಈ ಮುದ್ರಣದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಗಾಯತ್ರೀ ದೇವಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ, ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಮತ್ತಷ್ಟು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಇನ್ನೊಂದು ವಿಷಯ—ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಕಾಗದದ ಬೆಲೆ ಮತ್ತು ಮುದ್ರಣದ ವೆಚ್ಚ ಹೆಚ್ಚಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ಪುಸ್ತಕದ ಪುಟಗಳೂ ಜಾಸ್ತಿಯಾದುದರಿಂದಲೂ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಇದರ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂತು. ಮಹನೀಯರು ಮೊದಲಿನಂತೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರೆ, ಆಸ್ತಿಕವೃಂದದ ಆದರಣೆಗೆ ಪಾತ್ರವಾದರೆ ಅದೇ ನನಗೆ ಮಹಾ ಸೌಭಾಗ್ಯ, ನನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನ ಸಾರ್ಥಕ. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಜಗನ್ಮಾತೆಯಾದ ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀದೇವಿಯ ಅನುಗ್ರಹವಾಗಲಿ.

ಮೂರನೆಯ ಮುದ್ರಣ

ಈ ಕೃತಿಯ ಎರಡನೆಯ ಮುದ್ರಣದ ಪ್ರತಿಗಳೂ ಅಲ್ಪ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಮುಗಿದುವು. ಇದಕ್ಕಿರುವ ನಿರಂತರ ಬೇಡಿಕೆ ಹಾಗೂ ಮಹಾ ಜನರ ಸಾದರ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತನಾಗಿ ಇದರ ಪುನರ್ಮುದ್ರಣಕ್ಕೆ ಕೈ ಹಾಕಿರುತ್ತೇನೆ. ಕಾಗದದ ಬೆಲೆ ಹಾಗೂ ಮುದ್ರಣದ ವೆಚ್ಚ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಮತ್ತಷ್ಟು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಇದಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಇದರ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚಿಸಿರುತ್ತೇನೆ. ಧಾರ್ಮಿಕ ಬಂಧುಗಳ ಅಭಿಮಾನ ಹಾಗೂ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಮುಂದುವರಿಯಲೆಂದು ಸಹೃದಯರಲ್ಲಿ ವಿನಂತಿ. ಸೂಕ್ತ ಸಲಹೆಗಳಿಗೆ ಆದರದ ಸ್ವಾಗತವಿದೆ. ಶ್ರೀ ದೇವಿಯ ಕೃಪೆಯು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸದಾ ದೊರೆಯಲೆಂದು ಬೇಡುತ್ತೇನೆ.

ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ

ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರು	೯
ಶ್ರೀ ಗಾಯತ್ರೀ ಪದದ ಅರ್ಥ ವಿವರಣೆ	೧೨
ಉಪಾಸಿಸುವುದು ಯಾರನ್ನು ?	೨೦
ಫಲ ಪಡೆದವರು (ಉಪಾಸಕರು)	೨೪
ಶ್ರೀ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರ ವಿವರಣೆ	೪೦
ಶ್ರೀ ಗಾಯತ್ರೀ ಜಪ ವಿವರಣೆ	೬೨
ಅಸನ, ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ ಮತ್ತು ಸಂಕಲ್ಪ	೭೪
ತುರಿಯ ಗಾಯತ್ರೀ ಜಪಕ್ರಮ	೮೯
ಶ್ರೀ ಗಾಯತ್ರೀ ಪಾದ ವಿವರಣೆ	೯೩
ಶ್ರೀ ಗಾಯತ್ರೀ ಪದ ವಿವರಣೆ	೯೯
ಶ್ರೀ ಗಾಯತ್ರೀ ವರ್ಣ ವಿವರಣೆ	೧೫೯
ಚತುರ್ವಿಂಶತಿ ವರ್ಣಾನಾಂ ಯುಕ್ತಾಭಿನ್ಯಾಸ	೧೬೬
ಶ್ರೀ ಗಾಯತ್ರೀ ಸಂಗೀತಶಾಸ್ತ್ರ	೧೭೩
ಶ್ರೀ ಗಾಯತ್ರೀ ದೈಹಿಕತೀರ್ಥ	೧೭೯
ಶ್ರೀ ಗಾಯತ್ರೀ ರಾಮಾಯಣ	೧೮೨
ಶ್ರೀ ಗಾಯತ್ರೀ ಪ್ರಶಂಸೆ	೧೮೭
ಶ್ರೀ ಗಾಯತ್ರೀ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಿವರಣೆ	೧೯೮

ಅನುಬಂಧ

ಅನೇಕ ದೇವತೆಗಳ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರಗಳು	೨೩೧
ನವಗ್ರಹ ಗಾಯತ್ರೀ	೨೩೩
ಶ್ರೀ ಸವಿತೃ ದೇವತಾ ಸ್ತೋತ್ರ	೨೩೪
ವಸಿಷ್ಠ ಕಲ್ಪ ಗಾಯತ್ರೈರ್ಭೋಗ ನಿರ್ಮಿತೇ	೨೩೫
ಶ್ರೀ ಗಾಯತ್ರೀ ಸ್ಮರಣಾಪ ವರ್ಣನೆ	೨೩೬
ಶ್ರೀ ಗಾಯತ್ರೀ ಸ್ತೋತ್ರಂ	೨೩೭
ಶ್ರೀ ಗಾಯತ್ರೀ ಅಷ್ಟೋತ್ತರ ಶತನಾಮಸ್ತೋತ್ರಮ್	೨೩೮
ಶ್ರೀ ಗಾಯತ್ರೀ ತತ್ತ್ವಮಾಲಾ ಮಂತ್ರಃ	೨೪೦
ಶ್ರೀ ಗಾಯತ್ರೀ ಸ್ಮರಣಾರ್ಥಯಃ	೨೪೧
ಶ್ರೀ ಗಾಯತ್ರೀ ವಂದನಂ	೨೪೨

ಶ್ರೀ ಗಾಯತ್ರೀ ರಹಸ್ಯಂ	೨೪೩
ಶ್ರೀ ಗಾಯತ್ರೀ ಕವಚಂ	೨೪೬
ಶ್ರೀ ಗಾಯತ್ರೀ ಹೃದಯಂ	೨೪೮
ಶ್ರೀ ಗಾಯತ್ರೈ ಪುನಃ ಪುನಃ	೨೫೦
ಶ್ರೀ ಗಾಯತ್ರೀ ಪರಮಾರ್ಥ	೨೫೬
ಶ್ರೀ ಗಾಯತ್ರೀ ಜಪಸ್ಥಾನಫಲ	೨೫೮
ಶ್ರೀ ಗಾಯತ್ರೀ ಭುಜಂಗ ಸ್ತೋತ್ರಂ	೨೫೮
ಶ್ರೀ ಗಾಯತ್ರೀ ಸಗುಣ ಸ್ವರೂಪಾನುಸಂಧಾನಂ	೨೬೦
ಚತುರ್ವಿಂಶತ್ಯಕ್ಷರಂಜಿತಂ ದೇವತಾ	೨೬೧
ಪ್ರಣವ ವ್ಯಾಹೃತಿ ಪ್ರಶಂಸಾ	೨೬೧
ಶ್ರೀ ಗಾಯತ್ರೈ ಚಾರಣ ವಿಧಿ	೨೬೨
ಛಂದಸ್ಸು	೨೬೪
ವಯಸ್ಸು	೨೬೫
ಉಪಸ್ಥಾನ	೨೬೫
ಶ್ರೀ ಗಾಯತ್ರೀ ಪಟಲಂ	೨೬೬
ಶ್ರೀ ಗಾಯತ್ರೀ ಅರ್ಚನೆ	೨೬೭
ಶ್ರೀ ಗಾಯತ್ರೀ ವಾಪವಿಮೋಚನಾ ಮಂತ್ರ	೨೬೯
ಶ್ರೀ ಗಾಯತ್ರೀ ಅಷ್ಟೋತ್ತರ ಶತನಾಮಾನಳಿ	೨೭೫
ನೆರವು ನೀಡಿದ ಗ್ರಂಥಗಳು	೨೭೮

॥ ಓಂ ॥

॥ ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಾಯ ನಮಃ ॥

॥ ಶ್ರೀ ಗಾಯತ್ರೈ ನಮಃ ॥

ಯಾ ಸಂಧ್ಯಾ ಮಂಡಲ ಗತಾ ಯಾ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿ ಸ್ವರೂಪಿಣೀ |
ಸರಸ್ವತೀ ಯಾ ಸಾವಿತ್ರೀ ತಾಂ ವಂದೇ ವೇದ ಮಾತರಂ ||

ಶ್ರೀ ಗಾಯತ್ರೀ ತತ್ತ್ವಾರ್ಥ ದರ್ಶನ

ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರು

ಪರಮಾತ್ಮನ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮೂಡಿಬಂದ ಜನಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತವು ಪ್ರಾಚೀನಕಾಲದಿಂದಲೂ ಅಗ್ರಸ್ಥಾನ ಪಡೆದಿದೆ. ಭಾ=ಎಂದರೆ ಬೆಳಕು. ಅದರಲ್ಲಿ ರತ=ಎಂದರೆ ಪ್ರೀತಿಯುಳ್ಳವರು, ಅಸಕ್ತರು—ಭಾರತೀಯರು. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಚೀನ, ಜಪಾನ್, ಟಿಬೆಟ್, ಸಯನ್, ಬರ್ಮಾ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಲಂಕಾ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಭಾರತವು ತೊರೂರು. ಇದರ ಇತಿಹಾಸವು ನಿನ್ನೆ ಮೊನ್ನೆಯದಲ್ಲ, ಸಹಸ್ರಾರು ವರ್ಷಗಳಷ್ಟು ಪ್ರಾಚೀನವಾದದ್ದು. ಇತಿಹಾಸದ ಅರುಣೋದಯದಿಂದಲೂ ಭಾರತ ತನ್ನ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪರಮಾಧಿ ಕಾರವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡುಬಂದಿದೆ. ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರು ತಮ್ಮ ಜೀವನದ ಮೂಲಕ ಪರಂಜ್ಯೋತಿಯ ಬೆಳಕಿನ ನೆಲೆಯನ್ನರಿಯಲು ಸದಾ ಅಸಕ್ತ ರಾಗಿದ್ದರು. ವೈದಿಕ ಧರ್ಮ ಭಾರತದ ಅಸೇತು ಹಿಮಾಲಯ ಪರ್ಯಂತ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿದೆ. ಇಲ್ಲಿರುವ ಜನರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಂತರಿಕ ವಿಕೃತಿ ಇದೆ.

ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಬುಷಿಗಳಾಗಿ, ಯೋಗಿಗಳಾಗಿ, ಯತಿಗಳಾಗಿ, ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಗಳಾಗಿ ತಮ್ಮ ಜೀವಿತದ ಬಹುಕಾಲವನ್ನು ಭಗವಂತನ ವಿಚಾರ ದಲ್ಲಿ ಕಳೆದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಕಾಯಾ, ವಾಚಾ, ಮನಸಾ, ಇಂದ್ರಿಯ, ಬುದ್ಧಿ, ಆತ್ಮ, ಪ್ರಕೃತಿ ಸ್ವಭಾವ ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವಿಚಾರಮಾಡಿ, ಕರ್ಮ-ಜ್ಞಾನಕಾಂಡಗಳ ಪ್ರಯೋಗ ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸ್ವಾರ್ಥೀನ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡು ಅನುಭಾವಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಶರೀರವೆಂಬ ವಿಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ, ಸಮಾಧಿ ಹಾಗೂ ಧ್ಯಾನಾವಸ್ಥೆಯ ಪ್ರಯೋಗಶಾಲೆಯನ್ನು

ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಈ ಎಲ್ಲಾ ದೃಶ್ಯಮಾನ ಜಗತ್ತು ಕೇವಲ ಜೀವಾತ್ಮನ ಕಲ್ಯಾಣ ಕ್ಯಾಗಿಯೇ ಇದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ನಿಚ್ಚಳವಾದ ಮನಸ್ಸೆಂಬ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ (ಅಂತರ್ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ) ಯೋಗವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊರಗೆಡಹಿದರು. ತಮ್ಮ ಅಂತರ್ಮುಖ ಧ್ಯಾನಯೋಗದ ತಪಶ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದ ತಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಅಜ್ಞಾನದ ಒಲೆಯನ್ನು ಭೇದಿಸಿ, ದೇಹಜ್ಞಾನವೇ ಇಲ್ಲದೆ, ಆನಂದಮಯವಾದ ಕಳಾಶಕ್ತಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಯೋಗಶಕ್ತಿಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಶರೀರವನ್ನು ಸ್ಥೂಲಶರೀರದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿಕೊಂಡು, ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಶರೀರದಿಂದಲೇ ಅವ್ಯಕ್ತವಾದ, ಕಳಾರೂಪದಲ್ಲಿರುವ, ವಿಶ್ವದೆಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಸಂಚರಿಸುವು ಬಂದು ಸ್ಥೂಲದೇಹದ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲವರು ಭಗವಂತನ ಸಂದರ್ಶನವನ್ನು ತಮ್ಮ ಹೃದಯಕಮಲದಲ್ಲಿ ಪಡೆದಿದ್ದರು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಆತನನ್ನು ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷೀಕರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಧ್ಯಾನನಿಷ್ಠೆಯ ಬಲದಿಂದಲೇ ನಮಗೆ ವಿಸ್ಮಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ ಅಖಿಲ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರು.

ಈ ಲೋಕದ ಸಕಲ ನೈಭವಗಳ ಆನಂದವನ್ನೂ ಜೊತೆಗೆ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ನೋಕ್ಷದ ಆನಂದವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ವೇದಗಳ ಮೂಲಕ ಪಡೆದಿದ್ದರು. ವೇದಗಳು ಹೊರಗಿನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅದ್ಭುತ ಶಬ್ದ ರಾಶಿ. ತತ್ತ್ವದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಭೂಮಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸುವ ಮಹಾಜ್ಯೋತಿ. ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಿದ್ದ ಭೌತಿಕಉನ್ನತಿ ಕೇವಲ ಮಾನವಶರೀರದ ಸುಖವನ್ನು ಅಥವಾ ವಿನಾಶವನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿಕೊಂಡು ಆದದ್ದಲ್ಲ ; ಆತ್ಮ ಹಾಗೂ ಜ್ಞಾನಕ್ಕಾಗಿ ಆದದ್ದು. ನೈಜ್ಞಾನಿಕ ಅವಿಷ್ಕಾರಗಳೆಲ್ಲಾ ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಲ್ಲ ; ಪರಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ.

ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಗಳು ಈ ವಿಶ್ವವನ್ನು ಮತ್ತು ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಚರಾಚರ ವಸ್ತುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವ ಮೂಲಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಧ್ಯಾನದಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ಅದರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವರ ಅಂತಃಕರಣಕ್ಕೆ ಪ್ರಭಾವಿತವಾದ ಭಾವನೆ ಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೆಲವು ಪದಗಳಿಂದ ವಿವರಿಸಿದರು. ಈ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಕೇವಲ ಭೌತಿಕದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಲ್ಲದೆ ದೈಹಿಕವಾಗಿ ಏನಿದೆ ? ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವಾಗಿ ಏನಿದೆ ? ಎಂದು ನೋಡುತ್ತಾ ದೈವೀರಾಜ್ಯ, ಆತ್ಮರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಜ್ಞಾನ ಭಂಡಾರವನ್ನು ತಲುಪಿದರು. ಅಂತರ್ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಬರುವಾಗ ಅವರು ಶಾಸ್ತ್ರ, ಕಲೆ, ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ತಂದರು. ಈ

ಅಂತರ್ಜೀವಿಯ ನಿರೂಪಣೆಗಳು ಯಥಾರ್ಥ ಸತ್ಯಾನುಭವದ ಪ್ರಬಲ ಬೆಂಬಲ ಪಡೆದ ಆತ್ಮಗಳ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಅನುಭವದ ನಿರೂಪಣೆಗಳು. ಇವು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ನಿಯಮಾಚರಣೆನಾಡಿ ಅನುಸರಿಸಿದರೆ ಪುನಃ ಅನುಭವ ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾದಂಥವುಗಳು. ಇವು ಅತ್ಯಂತ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಕುಶಲ ಕಸೂತಿ ಕಲೆಯ ವಸ್ತುವೆಂತಿವೆ. ಇದರ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಂತವೂ ನೇದಾಂತದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಗೆ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿದೆ. ಇಂತಹ ಜ್ಞಾನ ಚಕ್ಷುಸ್ಸುಳ್ಳ ಮಹಾತ್ಮರಾದ ನಮ್ಮ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ತಮ್ಮ ಜ್ಞಾನ ಚಕ್ಷುಸ್ಸಿನ ಬಲದಿಂದ ಅವ್ಯಕ್ತದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತು ನಮ್ಮ ನೇದಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಕಟ್ಟಡವನ್ನು ಬಹು ಬಲವಾದ ಅಸ್ತಿಭಾರದ ಮೇಲೆ ಕಟ್ಟಿರುವರು; ದೇಶವನ್ನು ಪವಿತ್ರಗೊಳಿಸಿರುವರು; ಧರ್ಮಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿ ಮಾಡಿರುವರು. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹಿತದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ದೈನಂದಿನ ಜೀವನದ ಅತಿಸಾಮಾನ್ಯ ವಿವರಗಳನ್ನೂ ರೂಪಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಲು ಅವರು ಅನುಸರಿಸಿದ ಮಾರ್ಗ 'ಶ್ರೀ ಗಾಯತ್ರೀ ಉಪಾಸನೆ.'

ಈ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಪೂರ್ಣ ತಪಶ್ಯಕ್ತಿಯುತರಾಗಿ, ಸಕಲವಿದ್ಯೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮಹಾಯೋಗ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರಾಗಿ, ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದ ರಸಪಾನದಿಂದ ಮತ್ತರಾಗಿ, ಭಾವಪೂರ್ಣರಾಗಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವರ ಅಂತಃಸ್ಫುರಣೆಗೆ ಗೋಚರವಾದ ದೇವತೆಯ ಪ್ರಥಮ ಧ್ವನಿಚಿತ್ರಗಳೇ 'ಮಂತ್ರಗಳು.' ಅವುಗಳನ್ನು 'ಬೀಜ ಮಂತ್ರಗಳು' ಎನ್ನುವರು. ಈ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ತಮಗೆ ಗೋಚರವಾದ ಮೂಲಧ್ವನಿಗಳನ್ನು ಮಾನವಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅದಷ್ಟು ಸಮೀಪ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿದರು. ತಮ್ಮ ಭಾವನೆಗಳು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗಲು ಅವುಗಳಿಗೆ (ಬೀಜ ಮಂತ್ರಗಳಿಗೆ) ಉಡಿಗೆ ತೊಡಿಗೆಗಳನ್ನು ತೊಡಿಸಿದರು. ಅವುಗಳೇ ನೇದಗಳಲ್ಲಿ ಪವಿತ್ರವಾಗಿರುವ ಮಂತ್ರಗಳು. ಅವು ಅವ್ಯಕ್ತದ ವ್ಯಕ್ತಾಕ್ಷರಗಳು; ದೇವತೆಯ ವಾಕ್‌ರೂಪವಾದ ದರ್ಶನಗಳು. ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರವು ಅಂತಹ ಮುಖ್ಯ ಮಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು; ಬಹುಮುಖ್ಯವಾದುದು. ಆ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಕಂಡುಹಿಡಿದರೇ ವಿನಃ (discovered) ತಾವೇ ಬರೆಯಲಿಲ್ಲ (not created). ಅಲ್ಲಿರುವ ಭಾವನೆಗಳು ಆ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಸ್ವಂತದ್ದಲ್ಲ, ನೊದಲಿದ್ದು ದೇವರು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು, ಕೇಳಿ, ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು, ಅಷ್ಟೇ.

ಶ್ರೀ ಗಾಯತ್ರೀ ಪದದ ಅರ್ಥ ವಿವರಣೆ

‘ಪ್ರಾಣವಿದ್ಯೆ’ ‘ಮಹಾವಿದ್ಯೆ’ ಮುಂತಾದ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಾಣವಿದ್ಯೆಯು ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧ ಪಡೆದಿರುವ ಈ ಗಾಯತ್ರಿಯು ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಮತ್ತೊಂದು ಅನೈಷಣಿಕೆ. ಅದು ಆತ್ಮಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಜ್ಞಾನ, ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಪ್ರಯೋಗ(ಉಪಾಸನೆ)ಗಳನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಅಡಕಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಒಂದು ಅಮೂಲ್ಯವಿದ್ಯೆ. ನಮ್ಮ ಜ್ಞಾನ ಜ್ಯೋತಿಯನ್ನು ಬೆಳಗಿಸಲು ಮಹರ್ಷಿಗಳು ನಮಗೆ ಕೊಟ್ಟ ನಿಧಿ. ಯಾರು ಅವಳನ್ನು ಗಾನ ಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಅಂದರೆ ಜಪಿಸುತ್ತಾರೋ ಅವರನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದರಿಂದ ಅವಳು ಗಾಯತ್ರೀ. ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ‘ಗಯಾ’ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದರಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಆ ಹೆಸರು. ಗಾಯತ್ರೀ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ‘ಗಾಯಂತಂ ತ್ರಾಯತೇ’ (ಕಾಪಾಡುವವಳು) ಎಂದು ಅರ್ಥ ಹೇಳಬಹುದು. (ಭಾರದ್ವಾಜ ಸ್ಮೃತ-ಗಾಯತ್ರೀ ಕಲ್ಪ) ಐತರೇಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣದಲ್ಲಿ—“ಯಾವಳು ‘ಗಯ’ (ಪ್ರಾಣ)ಗಳ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆಯೋ ಅವಳು ಗಾಯತ್ರೀ ದೇವಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಇದನ್ನೇ ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕ (೫-೧೪-೪), ಭಾರದ್ವಾಜ, ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ, ವಸಿಷ್ಠ ಹಾಗೂ ಶಾಂಕರ ಭಾಷ್ಯಗಳೂ ದೃಢಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ಚೈತನ್ಯ ಹಾಗೂ ಸಜೀವತೆಗೆ ‘ಪ್ರಾಣ’ವೆಂದೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಗತಿ, ಕ್ರಿಯೆ, ವಿಚಾರ ಶಕ್ತಿ, ವಿನೇಕ ಹಾಗೂ ಜೀವನಧಾರಣೆಗಳ ತತ್ತ್ವವೇ ಪ್ರಾಣವೆಂದು ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಜೀವನ ಸಾರವೇ ಪ್ರಾಣ. ಪ್ರಾಣವಿರುವ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಜೀವನನ್ನು ‘ಪ್ರಾಣಿ’ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಾಣವಿಲ್ಲದ ಪದಾರ್ಥ ಜಡವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ದುಃಸ್ವಪ್ನ, ಬಾರಿಬಾರಿಗೂ ಗಾಬರಿಯಾಗುವುದು ಚಿಂತಾತುರನಾಗುವುದು, ಆಗಾಗ ಧೈರ್ಯ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು, ನಿರಾಶಾಮಯವಾದ ಭವಿಷ್ಯ ಕಲ್ಪನೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಭಯ ಮತ್ತು ಅನಿಷ್ಟಗಳ ಭಾವನೆಗಳು ಅಕಾರಣವಾಗಿ ಬಾಧಿಸುವುದು, ಇದರಿಂದ ಮುಂದೇನು ಎಂಬ ಚಿಂತೆಯಾಗುವುದು, ಬಾಹ್ಯಾಭ್ಯಂತರ ದೃಷ್ಟಿಗಳಿಂದಲೂ ನಿರ್ಬಲನಾಗಿರುವವನನ್ನು ‘ನೂನ ಪ್ರಾಣ’ನೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ

ಆತನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ವೈವಸ್ಥಿಯು ಸರಿಯಾಗಿ ಆಗದೆ ಅವನು ಅಸಫಲತೆಗೆ ಈಡಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಪ್ರಾಣವಂತನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದುದು. ಆತನ ಸಾಳಸಾಳ ಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹವಿರುತ್ತದೆ, ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹೊಸಹೊಸ ಭಾವನಾತರಂಗಗಳು ಏಳುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ದೃಢತೆ, ಸಾಹಸ, ಧೈರ್ಯಗಳು ಪ್ರತಿಫಲಿತವಾದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಆತನು ತನ್ನ ಪ್ರಾಣಶಕ್ತಿಯ ಬಲದಿಂದ ಒಳ್ಳೊಳ್ಳೆಯ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿ ಕೇವಲ ಮೂಳೆ, ಮಾಂಸ (ರಸ) ಮತ್ತು ರಕ್ತಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸದೆ, ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಾ ಬಗೆಯ ಭೌತಿಕ ಶಕ್ತಿಗಳೂ ಪ್ರಾಣದ ಒಳಗೇ ಸೇರಿರುವುದೇ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ಅಧಿಕ ಬಲವುಳ್ಳದ್ದೂ, ಸುರಕ್ಷಿತವೂ, ಅದ ಪ್ರಾಣವುಳ್ಳವನು ಪುರುಷಾರ್ಥಿಯೂ ಶಕ್ತಿಶಾಲಿಯೂ ಆಗಿ, ತನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಲ್ಲಿ ಜಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು ; ಅವುಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಬಾಹ್ಯಾಭ್ಯಂತರ ಸುಖಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

ಈ ಪ್ರಾಣರಕ್ಷಣೆ ಗಾಯತ್ರಿಯಿಂದ ಹೇಗಾಗುವುದು ? ಇದರ ವಿವರಣೆ ಹೀಗಿದೆ : ತತ್ತ್ವಾತತ್ತ್ವದ, ಸತ್ಯಾಸತ್ಯದ, ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿನ-ಅಶ್ರೇಯಸ್ಸಿನ ಅಂತರವನ್ನು ಯಾವ ಬುದ್ಧಿಯು ನಿರ್ಣಯಿಸುವುದೋ, ನಾವು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು, ಏನು ಮಾಡಬಾರದು ಎಂಬುದರ ನಿರ್ಣಯದಿಂದ ಅಂತಃ ಪ್ರಕಾಶದ ಆಧಾರದಮೇಲೆ ಯಾವ ಋತಂಭರ ಪ್ರಜ್ಞೆಯು ಮೂಡುವುದೋ ಅದೇ ಗಾಯತ್ರೀ. ಯಾವ ಬುದ್ಧಿಯು ಸತ್ತ್ವಗುಣಗಳಿಂದ-ದೈವಿಕತ್ವಗಳಿಂದ ಓತಪೋತವಾಗಿರುತ್ತದೆಯೋ, ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಗೂ ಚರಕಲ್ಯಾಣ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಸುವ ಮಾರ್ಗಾನುಸರಣೆಯ ಪ್ರೇರೇಪಣೆ ಯಾವ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಆಗುವುದೋ, ಆ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಗಾಯತ್ರೀ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಅದರಲ್ಲಿ ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಗೂ ಅನಂದದ ಸಂಚಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾತ್ತ್ವಿಕ ವಿಚಾರ ಕಾರ್ಯವನ್ನೇ ತನ್ನದಾಗಿಸಿ ಅನುಸರಿಸುವುದರಿಂದ, ಮನುಷ್ಯನ ಪ್ರಾಣಶಕ್ತಿಯ ರಕ್ಷಣೆಯೂ, ವೃದ್ಧಿಯೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ಆತನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕೆಲಸವೂ ಆತನನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಪುಷ್ಪನನ್ನಾಗಿಯೂ, ಸಶಕ್ತ-ಸದೃಢನನ್ನಾಗಿಯೂ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ತಮಸ್ಸಾಚ್ಛಾದಿತ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಉಪ್ಪನ್ನವಾದ ವಿಚಾರಗಳು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಗಳು ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಣಶಕ್ತಿಯನ್ನು ದಿನದಿನಕ್ಕೂ ಕುಗ್ಗಿಸುತ್ತವೆ.

ಭೋಗಪ್ರಧಾನ ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ಶರೀರವು ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಕ್ಷೀಣಿಸುತ್ತದೆ. ಸ್ವಾರ್ಥ ಪ್ರಧಾನ ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ಮನಸ್ಸು ದಿನೇದಿನೇ ವಾಪದ ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಬೀಳುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಜೀವನವೆಂಬ ವಸ್ತುವು ಅಸಂಖ್ಯಾತ ರಂಧ್ರಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಮಾಡುವುದೆಲ್ಲಾ ಜರಡಿಯಲ್ಲಿ ಕರೆದ ಹಾಲಿನಂತೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ನಿಲ್ಲದೆ ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ತೃಣ, ಸ್ವಾರ್ಥಪರತೆ, ಭಯ, ಅಹಂಕಾರ, ಲೋಭ, ಮುಂತಾದ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಚಿತ್ತವು ದುಃಖಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಮಾನಸಿಕ ಶಕ್ತಿ ಹಾಳಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಪ್ರಾಣವು ನಿರ್ಬಲವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸತ್ಯಗುಣ ಸಂಪನ್ನವಾದ ಹಾಗೂ ಋತಂಭರವಾದ ವಿವೇಕ ಬುದ್ಧಿಯು ನಮ್ಮ ಆಹಾರ-ವಿಹಾರಗಳನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರವಾಗಿಸುತ್ತವೆ. ಸಂಯಮ, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ, ಆಸ್ವಾದ, ಶ್ರಮಶೀಲತೆ, ಸರಳತೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ದಿನಚರ್ಯೆಗಳಿಂದಾಗಿ ಬಲ-ವೀರ್ಯಗಳ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯತೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ದೀರ್ಘಾಯುಸ್ಸು ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಪರಿಗ್ರಹ, ಪರಮಾರ್ಥ, ಸೇನೆ, ತ್ಯಾಗ, ಸಹಿಷ್ಣುತೆ, ತಿತಿಕ್ಷೆ, ದಯೆ, ಸಹಾನುಭೂತಿ, ಮೈತ್ರಿ, ಕರುಣೆ, ನಮ್ರತೆ, ನಿರಹಂಕಾರ, ಧರ್ಮ ಬುದ್ಧಿ, ಶ್ರದ್ಧೆ, ಈಶ್ವರ ಪರಾಯಣತೆ—ಮುಂತಾದ ಭಾವನೆಗಳು ಇರುವೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಪರಮಾಣುಗಳು ಸದಾ ಪ್ರಪುಲ್ಲ ಮತ್ತು ಚೈತನ್ಯಯುತವಾಗಿದ್ದು, ವಿಕಾಸಹೊಂದುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಶರೀರ-ಮನಸ್ಸುಗಳ ಸುಭದ್ರತೆಯೂ ಹಾಗೂ ಬುದ್ಧಿಯೂ, ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರ ಉನ್ನತಿಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಲಭಿಸಿದ ಶಕ್ತಿಯೂ ಹಾಳಾಗದೆ ಉತ್ತರೋತ್ತರವಾಗಿ ವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುತ್ತವೆ. ಅದರಿಂದ ಗಾಯತ್ರಿಯು ಸದ್ಬುದ್ಧಿ ಪ್ರಧಾನ ಮಾಡುತ್ತಾ, ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಣ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತಾ, ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಆ ಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತ ಭೌತಿಕ ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ, ಆನಂದ ಪ್ರವಾಹಗಳ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದಿದೆ. ಅದು ಮುಚ್ಚಿಹೋಗಿರುವ ನಮ್ಮ ವಿವೇಕದ ಮೂರನೆಯ ಕಣ್ಣನ್ನು ತೆರೆಯಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಜ್ಯೋತಿಯನ್ನೂ, ಸಂಸಾರವನ್ನು ವಿವೇಕದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುವ ಹಾಗೂ ಜೀವನದ ಲಕ್ಷ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ನೇದ ಜನನಿಯಾದ ಗಾಯತ್ರಿಯು ವಿಶ್ವದ ಸಮಸ್ತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಉತ್ಪನ್ನ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳು ದಿವ್ಯಕಾಂತಿಯಿಂದ ಬೆಳಗುವಂತೆ

ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ.

ಗಾಯತ್ರಿಯು ಸವಿತೃದೇವತಾತ್ಮಕವಾದ ಒಂದು ಮಂತ್ರ. ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ
ಋಷಿಯು ಈ ಮಂತ್ರದ ದ್ರಷ್ಟಾರ, ಅಂದರೆ ಅದನ್ನು ಮೊದಲು ಕಂಡವನು.
ವ್ಯಾಹೃತಿಸಹಿತವಾದ ಈ ಮಂತ್ರವು ಯಜುರ್ವೇದ(೩೬-೩)ದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ.
ವ್ಯಾಹೃತಿ ಇಲ್ಲದ ಮೂಲ ಮಂತ್ರವು ಅನೇಕ ಕಡೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ
ಋಗ್ವೇದ (III ೬೨-೧೦), ಸಾಮವೇದ(೨-೮೧೨), ಶುಕ್ಲ ಯಜುರ್ವೇದ
(೩-೩೫), ಕೃಷ್ಣ ಯಜುರ್ವೇದ(೧-೫, ೬-೪)ಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಹಾಗೂ
ತೈತ್ತಿರೀಯ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಆರಣ್ಯಕ ಮತ್ತು ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿಯೂ
ಪುನರುಚ್ಚರಿತವಾಗಿದೆ. ಯಜುರ್ವೇದದಲ್ಲಿ XXX-೭ನೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬರುವ
ಗಾಯತ್ರೀಮಂತ್ರಕ್ಕೆ ನಾರಾಯಣ ಋಷಿಯಾದರೆ ಉಳಿದ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗ
ಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಮಂತ್ರಕ್ಕೆ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರು ಋಷಿ. ಈ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಯು
ಮೂಲಕ ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಜ್ಞಾನಗಂಗೆಯಾಗಿ ಪ್ರವಹಿಸಿಬಂದ ಈ ಗಾಯತ್ರೀ
ಮಂತ್ರವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಸಕಲ ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ನೀಡಬಲ್ಲದು. ಇದನ್ನು
ಎಂದೂ, ಯಾರೂ ಬರೆಯಲಿಲ್ಲ, ಸೃಷ್ಟಿಸಲಿಲ್ಲ. ಸೃಷ್ಟಿಯು ಹೇಗೆ ಸನಾ-
ತನವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಗಾಯತ್ರಿಯೂ ಆದ್ಯಂತವಿಲ್ಲದೆ ಇದೆ. ಗಾಯತ್ರಿ
ಯಲ್ಲಿ ಏನಿದೆ ? ಇದು ಜಿಜ್ಞಾಸುಗಳ ಸಮಸ್ಯೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ: ಅದರಲ್ಲಿ
ಏನಿಲ್ಲ—ಎಂಬುದೇ. ಸರ್ವತತ್ತ್ವಗಳೂ ಗಾಯತ್ರಿಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿವೆ.
ಅವುಗಳನ್ನು ಕಾಣುವ ದೃಷ್ಟಿ ಬೇಕು ; ಚಾಚುವ ಬಾಹುಗಳು ಬೇಕು ;
ಭರಿಸುವ ವಿಶಾಲ ಹೃದಯ ಬೇಕು. ಗಾಯತ್ರೀ ಹೇಳದೇ ಇರುವುದು
ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಸಕಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಸಾರಸರ್ವಸ್ವವೇ ಗಾಯತ್ರೀ. ಸಮಸ್ತ
ಪ್ರಮೇಯಗಳ ಆಕರವಿದು. ಈ ಗಣಿಯಿಂದ ಸುವರ್ಣವನ್ನು ಅಗೆದು
ತೆಗೆಯಬೇಕು ಅಷ್ಟೇ. ಈ ಭವ್ಯ-ದಿವ್ಯ-ಪ್ರಾಚೀನವಾದಷ್ಟೂ ನವ್ಯ
ಈಶ್ವರೀಯ ಭಂಡಾರದ ಬೀಗದ ಕೈ ಈ ಗಾಯತ್ರೀ.

ಮೇವಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳಗುವ ವಿದ್ಯಾಜ್ಯೋತಿಗಳಲ್ಲಿ ಗಾಯತ್ರೀ ತತ್ತ್ವವು
ಪರಮಾದ್ಭುತವಾದ ಏಕೈಕ ಸಾಧನ. ಗಾಯತ್ರೀ ಪ್ರಭಾವವು ವಿಶೇಷವಾಗಿ
ಬುದ್ಧಿ ತತ್ತ್ವದ ಮೇಲೆ ಉಂಟಾಗಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜೀವನವು ಪುರುಷಾರ್ಥದ
ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಮೇದಮಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ 'ಇದು ತ್ರೀಷ್ಮ' 'ಇದು ಕನಿಷ್ಠ' ಎಂಬ ಭೇದಭಾವ
ಕಲ್ಪಿಸುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಹಾಗಾದರೂ, ಸಾಧಕರ, ಸಾಧನಾಸೌಕರ್ಯದ,

ಸಾಧನಾವಿಷಯದ, ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಮಂತ್ರಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆ ಇದೆ. ಇದು ಪ್ರಾರ್ಥನಾರೂಪವಾದ ಒಂದು ಮಂತ್ರ. ಆದರೆ ಇದನ್ನು ಇತರ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ ಗಾಯತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಅಸಮಾನವಾದ ಮೈತ್ರಿತ್ವವೆಂದರೆ ಇದು ಪರಿಪೂರ್ಣ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬಯಸುವ ಒಬ್ಬ ಯೋಗಿಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಂತಿದೆ. ಈ ಮಂತ್ರವು ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯನು ಬಯಸಬಹುದಾದ ಕಾಮನೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದಾಗಲೀ, ಕೇಳುವುದಾಗಲೀ, ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ನಿಷ್ಕಾಮನೂ, ಆತ್ಮಕಾಮನೂ, ಪರಿಪೂರ್ಣ ಕಾಮನೂ ಆದ ಒಬ್ಬ ಯೋಗಿಗೆ ಕಾಣುವ ಅಂತಸ್ಸತ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಅವನಲ್ಲಿ ಈ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಸತ್ಯವನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಉಂಟಾಗುವ ಆನಂದ, ಅಮೃತ, ಜ್ಞಾನ ಇವುಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಮನುಷ್ಯನು ಏನನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕು ; ಏನನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದರೆ ಅವನ ಜೀವನವು ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಅಂತಹ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಉಂಟಾದಾಗ ಅರಿವಿಗೆ ಬರುವ ವಿಜ್ಞಾನದೃಷ್ಟಿಯನ್ನೂ ಸಹ ಇದು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಇದರ ಸರಮ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನವಿದೆ, ಆತ್ಮಜ್ಞಾನವಿದೆ. ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ ಉಂಟಾದಾಗ ಮಾನವನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬರುವ ಪ್ರಕಾಶ, ಆನಂದ ಮತ್ತು ಅಮೃತತ್ವಗಳನ್ನು ಇದು ಹೇಳುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಸಾಧನವೂ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದುದರಿಂದಲೇ ಇದಕ್ಕೆ ಸರಿಸಮಾನವಾದ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಬೇರೆಯೂ ಇಲ್ಲ ; ಬೇರಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಇದು ಈ ರೀತಿ ಮಹಾರ್ಥಗರ್ಭಿತವಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಗಳ ಸರಮಾದರಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರವಾಗಿದೆ ; ವಿಷಯವಾಗಿದೆ. ಇದು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಜ್ಞಾನದ ಕಟ್ಟಕಡೆಯ ಹಂತವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ತಿಳಿವಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ, ಉತ್ಕೃಷ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೂ ಗಾಯತ್ರೀಗಿಂತ ಮಿಗಿಲಾಗಲಾರದು. ಇದು ಮಾನವನ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯ ಕುರುಹು. ಯಾವ ಧರ್ಮವೂ ಗಾಯತ್ರೀಗಿಂತ ಮಿಗಿಲಾದ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲಾರದು. ಇದು ಮಾನವನ ಶಾಂತಿ, ತೃಪ್ತಿ, ನೆಮ್ಮದಿಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಕೀಲಿ (ಬೀಗದ ಕೈ). ವಿಶ್ವಮೂಲವಾದ ಜ್ಯೋತಿಯನ್ನು ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರವು ಏಕಮಾತ್ರ ಸಾಧನ. ಅಜ್ಞಾನಾಂಧಕಾರದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದವನಲ್ಲಿ, ಮೃತಪ್ರಾಯನಾದವನಲ್ಲಿ ಪ್ರೇರಣಾಪೂರ್ವಕ ಚೈತನ್ಯವನ್ನು

ಮೂಡಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಈ ಮಂತ್ರಕ್ಕಿದೆ.

ನಸ್ತುತಃ ಈ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿರುವುದು ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಲ್ಲ; ಸಾಧಕರ ದೃಢ ಸಂಕಲ್ಪ. ಭಗವಂತನ ಪಾಪಬೀಜ ಪ್ರವಾಹಕ ಜ್ಯೋತಿಯನ್ನು ತಾನೇ ಧರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಸ್ಥಿರವಾದ ವ್ರತ. “ಪರಮಾತ್ಮಾ! ನಿನ್ನ ಜ್ಯೋತಿಯನ್ನು ನಾವು ಧರಿಸುತ್ತೇವೆ” ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಾಧಕರ ಸಾಧನಾಸಂಕಲ್ಪ ಅಧಿಕವಾಗಿದೆ. ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಸರ್ವಪಾಪವಿಧ್ವಂಸಕವಾದ ಸಮಸ್ತ ಸದ್ವೃತ್ತಿಗಳಿಗೂ ಸತತ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಸಲ್ಲಿಸುವ ಸರಸ ಸುಂದರ ಸದ್ಭಕ್ತಿಯ ಸ್ಮರಣ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ; ಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ ಸೇನಿಸುವ ಸಾಧಕರ ಸಾಧನಾ ಸೌಂದರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವ-ಸಂಕಲ್ಪದ ಸು-ಸಂಕಲ್ಪದ ಸಂಪತ್ತು ಸ್ವತಃ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಈ ಮಂತ್ರದ ಮೌಲಿಕ ನೈಶಿಷ್ಯವೆಂದರೆ ‘ದೇವರೇ! ನಮಗೆ ಅದನ್ನು ಕೊಡು, ಇದನ್ನು ಕೊಡು’ ಎಂದು ಕೇವಲ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸದೆ, ದೇವರೇ ನಮ್ಮ ಬಳಿಗೆ ಇಳಿದು ಬರಲಿ—ಎಂದು ಆಶಿಸದೆ, ಸ್ವತಃ ಸಾಧಕರೇ ಜೀವನವನ್ನು ಮಾನವೀಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಬೇಕಾಗುವ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಆವಶ್ಯಕವಾದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು, ಮತಿಶುದ್ಧಿ-ಕೃತಿಶುದ್ಧಿಯನ್ನು ತಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಂಬಲವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ. ‘ನನಗೆ ಕೊಡು’ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವ ಸಾಧಕ ತನ್ನ ಅರ್ಹತ್ವದ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ‘ತನ್ನಲ್ಲಿ ಉಂಟುಮಾಡು’ ಎಂದಾಗ ಸಾಧಕ ತನ್ನ ಯೋಗ್ಯತೆಯ ಕಡೆಗೆ ದೃಷ್ಟಿ ಬೀರುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಪಾತ್ರತ್ವದ ಸ್ವರವನ್ನು ನೀರಕ್ಷಿಸಿ ‘ದೇಹಿ’ ಎನ್ನುವುದರ ಬದಲು ‘ಧೇಹಿ’ ಎಂದರೆ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದತ್ತ ಹೆಚ್ಚು ಗಮನವಿತ್ತಂತೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ಉನ್ನತ ಸ್ವರದಿಂದ ನಮ್ಮ-ನಿಮ್ಮ ಸ್ವರಕ್ಕೆ ಭಗವತ್ಪದತ್ತ ವರಗಳು ಇಳಿದುಬರುವಂತೆ ಕಂಡರೆ ಗಾಯತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ನಾವೇ ಭಗವಂತನ ಸ್ವರಕ್ಕೇರಿ ಅವನಿಂದ ವರಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಬೇಕಾದ ಅರ್ಹತೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೇವೆ ಎಂಬ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಔನ್ನತ್ಯ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವಿಕಾಸವೆಂದರೆ ಆತ್ಮನ ಉತ್ಥಾನ. ಆ ಉತ್ಥಾನದ ನಿಶ್ಚಿತ ಸಾಧನೆ ಈ ಪವಿತ್ರ ಗಾಯತ್ರೀ. ಗಾಯತ್ರೀ ಉಪಾಸಕನು ಮೇಲಿನಿಂದ ಫಲ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಉದುರಲಿ—ಎಂದು ಆಶಿಸದೆ, ತಾನೇ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವಿಕಾಸ ಹೊಂದಿ ಮೇಲೇರುತ್ತಾನೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಗಾಯತ್ರೀ, ಸಾಧಕರನ್ನು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಭಗವಂತನ

ಪ್ರರದತ್ತ ಎರಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಮಂತ್ರದ ಸಾಧಕ ಸರ್ವಪ್ರಥಮ, ಆ ಸರ್ವ ಪಾಪ ವಿಧ್ವಂಸಕ, ಪಾವನಕರ ದಿವ್ಯ ವರ್ಚಸ್ಸನ್ನು ತನ್ನ ಜೀವನಕ್ಕಿಳಿಸಿ ಕೊಂಡು ಮನಶ್ಶುದ್ಧಿಗೆ ಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಮೇಲೆ ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿಕರ್ಮಗಳು ಸನ್ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವಂತೆ ಪ್ರೇರಿಸು-ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಬಗೆಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ಮಹತ್ವ ವಸ್ತುತಃ ಅಸದೃಶವೇ ಸರಿ. ಗಾಯತ್ರಿಯ ಮಾರ್ಗ ಉತ್ಕರ್ಷದ ಮಾರ್ಗ-ಉತ್ಪಾದನದ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಥ.

ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದ ಉಪಯೋಗ ಸಾಮಾನ್ಯ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಲೌಕಿಕ ಧಾಗ್ಯವನ್ನು ಬೇಡಲಿಕ್ಕಲ್ಲ; 'ಧೀಃ' ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸ ಲಿಕ್ಕು. ಅದರ ಪರ ಅರ್ಥ ಪರಮಾತ್ಮನೂ, ಜೀವಾತ್ಮನೂ ಒಂದೇ ಎಂಬ 'ಸೋಹಂ' ಭಾವದ ಅರಿವಿನ ಅನುಭವ ಪಡೆಯಲಿಕ್ಕು. ಇದು ವೇದಮಂತ್ರ ವಾದರೂ ಇತರ ವೇದಮಂತ್ರಗಳಂತೆ ಸಾಮಾನ್ಯಮಟ್ಟದ್ದಲ್ಲ. ವೇದಮಂತ್ರ ಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ನಮ್ಮ ದೈನಂದಿನ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವುದಕ್ಕೂ; ಕೆಲವು ಗ್ರಹಚಾರ ದೋಷಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವುದಕ್ಕೂ; ಕೆಲವು ದೇವತೆಗಳ ಆವಾಹನ ಮತ್ತು ಸ್ತುತಿಗೆ ಮೀಸಲಾಗಿವೆ. ಅದರೆ ಗಾಯತ್ರೀಮಂತ್ರದ ಮಹಿಮೆ ಇರು ವುದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅದು 'ಧೀಃ' ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸುವುದರಿಂದಾಗಿ. ಮೂಲತಃ ನಮಗೆ ಅಜ್ಞಾನಕ್ಕಿಂತ ದೊಡ್ಡ ಶತ್ರು ಬೇರಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಅದ್ವೈತ ತತ್ವಾರ್ಥಗಳ ಎಲ್ಲಾ ಮಹಾನದಿಗಳೂ ಗಾಯತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಗಮ ವಾಗಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಇರುವುದು ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆ. ಇದರ ಉಪಾಸನೆಯಿಂದ ಪ್ರಥಮ ವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಕಶ್ಮಲಯುಕ್ತ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯು ಸ್ವಚ್ಛವಾಗುತ್ತಾ, ತೀಕ್ಷ್ಣ ವಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗುವುದು. ತನ್ಮೂಲಕ ತನ್ನ ಚಂಚಲ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಏಕಾಗ್ರತೆ ಪಡೆಯುವುದು. ಅನಂತರ ಆಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ತೀಕ್ಷ್ಣತೆ ದೇಳಿಯುವುದು: ನಂತರ ಚುರುಕಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಬರುವುದು. ಇದು ಜೀವಾತ್ಮನನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನೆಡೆಗೆ ಒಯ್ಯುವ ಯೋಗ ಶಾಸ್ತ್ರ. ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ನಾಲ್ಕು ಯೋಗಗಳೂ ಇವೆ. ಈ ಮಂತ್ರದ ಉಪಾಸನೆಯಿಂದ ಮರ್ತ್ಯ-ಅಮರ್ತ್ಯನಾಗುತ್ತಾನೆ; ಅಜ್ಞಾನಿ-ಜ್ಞಾನಿ ಯಾಗುತ್ತಾನೆ; ಪಾಪಿ-ಪುಣ್ಯವಂತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇದೊಂದು ಅಲಭ್ಯಲಾಭ. ಗಾಯತ್ರೀ ಉಪಾಸನೆಯೆಂಬ ಈಜು ಕಲಿತರೆ ಭವಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗದೆ ದಡ ಸೇರಬಹುದು. ಗಾಯತ್ರಿಯನ್ನು 'ವೇದದ ಮುಖ'ವೆಂದು ತಿಳಿಯ ಬೇಕು.

ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರವು ರೂಪಾಂತರ ಹೊಂದದೆ ಎಲ್ಲಾ ನೇದಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಪುಗ್ವೇದ, ಯಜುರ್ವೇದ ಮತ್ತು ಸಾಮವೇದಗಳಿಗೆ ತ್ರಿಸಾದಾ ಗಾಯತ್ರಿಯಾದರೆ ಅರ್ಥವೇದಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಗಾಯತ್ರೀ ಇದೆ. ಇದನ್ನು ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆ (೧೪-೫). ಇದರಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಪಾದದ ಗಾಯತ್ರಿಯನ್ನು ಹೇಳಿ 'ಪರೋರಜಸಿ ಸಾವದೋಂ' ಎಂಬುದೇ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಪಾದ. (ಮುಂದೆ ವಿವರಿಸಿದೆ.) ಇದು ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಪಾದಕ್ಕೆ ಪರಮಾತ್ಮದೇವತೆ, ಮೋಕ್ಷ ವಿನಿಯೋಗ. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಉಪನಯನ ಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಸನ್ಯಾಸಿಗಳು ಮಾತ್ರ ಜಪಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಸಹ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪಾದದ ಮುಖ್ಯ ತತ್ತ್ವ ಈಶ್ವರ ಸೋಪಾನಕ್ಕೆ ಸೇರಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಸೃಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ಲಯ ತತ್ತ್ವವಾಗಿ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಒಂದೇ ಇರುವ ತತ್ತ್ವವಾಗಿದೆ. ಈ ಪಾದದ ಉನ್ನತವಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಇದು ಬಹಳ ಮುಂದುವರಿದ ಸಾಧಕರ ವಿಷಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಅರಿವಾಗುವುದು. ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳೂ, ಗೃಹಸ್ಥರೂ ತ್ರಿಸಾದ ಗಾಯತ್ರಿಯನ್ನೇ ಜಪಿಸಬೇಕೆಂದು ವೇದವು ವಿಧಿಸಿದೆ. ಉಪನಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ಉಪದೇಶಿಸುವ ಮಂತ್ರವೇ ಈ ತ್ರಿಸಾದ ಗಾಯತ್ರೀ. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಣವ ಸಹಿತ, ವ್ಯಾಹೃತಿಯಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಗಾಯತ್ರಿಯನ್ನು ಅರ್ಥಸಹಿತವಾಗಿ ವಟುವಿಗೆ ಪ್ರಪ್ರಥಮವಾಗಿ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ.

ಗಾಯತ್ರಿಯು ನೈದಿಕ ಮಂತ್ರವಾಗಿದೆ. ಅದರಿಂದಲೇ ಈ ಉಪನಯನ ಸಂಸ್ಕಾರದಿಂದ ಜ್ಞಾನಮಯವಾದ ಎರಡನೆಯ ಜನ್ಮವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಅಧಿಕಾರ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ನಿತ್ಯ-ನೈಮಿತ್ತಿಕ ಹಾಗೂ ಕಾಮ್ಯ ಕರ್ಮಗಳ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಈ ಮಂತ್ರಕ್ಕಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಮತ್ತೊಂದು ಮಂತ್ರವಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಈ ಮಂತ್ರದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಸರ್ವವನ್ನು ಸಂಧಿಸಬಹುದು. ದ್ವಿಜನು ಕೇವಲ ಗಾಯತ್ರಿಯ ಉಪಾಸನೆಯಿಂದರಿಂದಲೇ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನೂ, ಮೋಕ್ಷವನ್ನೂ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಯಾವನು ವ್ಯಾಹೃತಿ ಸಹಿತವಾದ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಅರ್ಥಸಹಿತವಾಗಿ ಜಪಿಸುತ್ತ, ಅದರ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿದು, ತನ್ನ ಬಾಳಿಗಿಳಿಸಿಕೊಂಡು, ಪ್ರಕಾಶಮಯನಾಗಿ ಬೆಳಗುತ್ತಾನೋ ಅತನೇ ಇತರರಲ್ಲಿರುವ ಅಜ್ಞಾನಾಂಧಕಾರವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು ಸಮರ್ಥ

ನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಗಾಯತ್ರೀ ತಾಯಿಯಂತೆ. ಅವಳೇ ಅವನಿಗೆ ಸ್ವರೂಪದಾಯಿನಿ. ಇದನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ ಆ ವಿದ್ಯೆ ಬೆಂಕಿ ಇಲ್ಲದಿರುವ ಕಡೆ ಇರುವ ಸೌದೆಯಂತೆ ಯಾವ ಬೆಳಕನ್ನೂ ಕೊಡಲಾರದು. ಆದರೆ ಕ್ರಮವಾದ ಅಭ್ಯಾಸವು ಮಾನವರಿಗೆ ಅಸಾಧ್ಯ ವನ್ನೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಪುರುಷ ಪ್ರಯತ್ನವೇ ಪ್ರಬಲವಾದದ್ದು.

ಉಪಾಸಿಸುವುದು ಯಾರನ್ನು ?

ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ಉಪಾಸಿಸುವುದು ಗಾಯತ್ರೀ ಭಂದಸ್ಸನ್ನೋ ಅಥವಾ ದೇವತಾ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೋ ಎಂಬ ಸಂದೇಹ ಕೆಲವರಲ್ಲಿ ಬರುವುದು ಸಹಜ. ಗಾಯತ್ರೀ ಭಂದಸ್ಸೂ ಹೌದು, ದೇವತಾರೂಪಿಯೂ ಹೌದು, ಮಂತ್ರರೂಪವೂ ಹೌದು. ಈ ಮಂತ್ರದ ಭಂದಸ್ಸು ಗಾಯತ್ರಿಯೇ ಆದರೂ ಇಲ್ಲಿ ನಿರ್ದೇಶಿ ಸುತ್ತಿರುವುದು ಗಾಯತ್ರೀ ಎಂಬ ದೇವತಾಶಕ್ತಿಯನ್ನು. ಗಾಯತ್ರೀ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಭಂದಸ್ಸಿಗೆ ಮಾತ್ರವಾಗಿದ್ದರೆ 'ಗಾಯತ್ರೀನಾವಾಹಯಾವಿ' ಎಂದು ಹೇಳುವ ವೇದವಾಕ್ಯದಂತೆ ಭಂದಸ್ಸನ್ನೇ ಆವಾಹನೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ಅಲ್ಲದೆ 'ಓಜೋಽಸಿ, ಸಹೋಽಸಿ- ದೇವಾನಾಂ ಧಾವ ನಾನಾಸಿ' ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಗಾಯತ್ರಿಯ ಅನೇಕ ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರುವುದು ಭಂದಸ್ಸಿಗೆ ಹೇಗೆ ಅನ್ವಯವಾಗಬಲ್ಲದು? ಮತ್ತು 'ಗಾಯತ್ರಾ ಗಾಯತ್ರೀ ಭಂದೋ' ಎಂದರೆ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರಕ್ಕೆ ಗಾಯತ್ರೀ ಭಂದಸ್ಸೆಂಬುದಾಗಿ ವೇದವೇ ತಿಳಿಸುವಾಗ ಗಾಯತ್ರೀ ಎಂಬುದು ಭಂದಸ್ಸೆಂದು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದು ಸಮ್ಮತವಲ್ಲ. 'ತತ್ಪರುಷಾಯ ವಿದ್ಮಹೇ ಮಹಾದೇವಾಯ ಧೀಮಹಿ ತನ್ನೋರುದ್ರಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್' ಇತ್ಯಾದಿ ಮಂತ್ರಗಳಿಗೆ 'ರುದ್ರ ಗಾಯತ್ರೀ, ಬ್ರಹ್ಮ ಗಾಯತ್ರೀ, ವಿಷ್ಣು ಗಾಯತ್ರೀ' ನೊದಲಾದ ಆಯಾ ದೇವತಾನಾಮಗಳು ಬಂದಿವೆ. ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಯಾವ ಹೆಸರೂ ಬಂದಿಲ್ಲ, ಅಂದರೆ ಸಕಲದೇವತಾ ಮಂತ್ರಗಳೂ ಟಿಡ್ಡಸ್ತವಾದ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಂತರೂಪವಾಗಿರು ವುವು. ಇದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ನಾವು ಗಾಯತ್ರೀ ದೇವತಾಶಕ್ತಿಯ ಭಾವನೆಯಿಂದಲೇ ಉಪಾಸಿಸಬೇಕೆಂಬುದು ವಿದಿತ. ಹಾಗೂ 'ಮುಕ್ತಾದಿದ್ವಮ' ಎಂಬ

ಮಂತ್ರದ ತತ್ತ್ವದಲ್ಲಿಯೂ ಗಾಯತ್ರಿಯು ಸಕಲದೇವತಾಶಕ್ತಿ ಸ್ವರೂಪ ಕೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದು. ಆಗ್ನೇಯ ಪುರಾಣ, ಕೂರ್ಮಪುರಾಣ, ವ್ಯಾಸ, ವಸಿಷ್ಠ, ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ, ಮುಷ್ಯಶೃಂಗ, ಮನು ಮುಂತಾದ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ವಚನಗಳಿಂದಲೂ ಗಾಯತ್ರಿಯನ್ನು ಪರದೇವತೆ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದಲೇ ಉಪಾಸಿಸಬೇಕೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು. ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಯಲ್ಲಿ ಗಾಯತ್ರಿಯನ್ನು ಅಹ್ವಾನ ಮಾಡುವ 'ಅಯಾತು ವರದಾದೇವೀ' ಎಂಬ, 'ಗಾಯತ್ರೀ ಮಾನಾಹಯಾಮಿ' ಮತ್ತು ಗಾಯತ್ರೀ ದೇವಿಯ ಇರುವಿಕೆ ಯನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವ 'ಸವಿತಾದೇವತಾ' ಎಂಬ ವೇದಾಧಾರಗಳೂ ಇವೆ. ಉಪನಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ 'ಹೇ ಭೋ ಸಾವಿತ್ರೀಮನುಬ್ರೂಹಿ' ಎಂಬುದಾಗಿ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಬೇಕೆಂದು ವಟುವು ಕೇಳಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅದು ಗಾಯತ್ರೀ ಎಂಬ ಶಕ್ತಿದೇವತೆಯ ಉಪದೇಶವಲ್ಲದೆ ಅನ್ಯಥಾ ಅಲ್ಲ. ಗಾಯತ್ರಿಯು ಯಾವ ರೂಪಿಯಾಗಿಯೇ ಇರಲಿ ಗಾನ ಮಾಡುವವರನ್ನು ಅಂದರೆ ಜಪಿಸುವವರನ್ನು ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುವ ವಿಷಯ ಶಾಶ್ವತ ಸತ್ಯ.

ಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ ವಿಷಯವಾದ ನಾಲ್ಕು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಈ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರವು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಇದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದೆ :

(೧) ಅದಿತ್ಯ : ಸವಿತೃ ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ಸೂರ್ಯ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಗಾಯತ್ರಿಯ ಮೂರನೇ ಪಾದದಲ್ಲಿನ 'ಯಃ' ಎಂದರೆ ಯಾವ ಸೂರ್ಯನು ಎಂದರ್ಥ. ಇಲ್ಲಿ ಪುಲ್ಲಿಂಗದಲ್ಲಿರುವ ಯಚ್ಚಬ್ದದಿಂದ ಸೂರ್ಯನನ್ನೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

(೨) ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣ : ಸವಿತೃದೇವನು ಗಾಯತ್ರೀಮಂತ್ರಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರತಿಸಾಧ್ಯನಲ್ಲ. ಆ ಸವಿತೃವೂ ಯಾರನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾನೋ ಅಂತಹ ಅವನ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ದೇವನನ್ನು ಈ ಮಂತ್ರ ಪ್ರತಿಸಾಧಿಸುತ್ತದೆ. ನಮಗಿರುವಂತೆ ಸವಿತೃವಿಗೂ ಒಬ್ಬ ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ಯಾದ ದೇವನನ್ನು ಈ ಮಂತ್ರ ಪ್ರತಿಸಾಧಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ಅರ್ಥ. ನಮಗಿರುವಂತೆ ಸವಿತೃವಿಗೂ ಒಬ್ಬ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ದೇವನಿದ್ದಾನೆ. ಅವನೇ ಆತ್ಮ, ಅವನೇ ಸರ್ವ. ಅಲ್ಲದೆ ಸರ್ವಬುದ್ಧಿ ವೃತ್ತಿಗಳ ಪ್ರೇರಕತ್ವ ವನ್ನು ಸವಿತೃವು ಹೊಂದಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ಅವನು ಕೇವಲ ನೇತ್ರೇಂದ್ರ

ಯಕ್ಕೆ ಅನುಗ್ರಾಹಕ. ನೇತ್ರಮೂಲಕವಾದ ಬುದ್ಧಿವೃತ್ತಿಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಪ್ರೇರಕನಾಗಬಲ್ಲ. 'ಧೀಃ' ಶಬ್ದವು ಬಹುವಚನದಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ಬುದ್ಧಿಗಳಿಗೂ ಪ್ರೇರಕನಾದ ದೇವನನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ. 'ತತ್' ಶಬ್ದದಿಂದ ನಾರಾಯಣನ ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಯರೂಪವು ನೇದಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸರ್ವಜೀವ ಪ್ರೇರಕನಾದ, ತೇಜೋರೂಪನಾದ, ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುವುದಾಗಿದೆ. ಪರಮಾತ್ಮನ ಚಕ್ಷುಸ್ಸಿನಿಂದ ಸೂರ್ಯನು ಜನಿಸಿದನೆಂದು ನೇದವಾಕ್ಯ. ಪರಮಾತ್ಮನ ಪ್ರಥಮ ರೂಪವು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ. ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ತತ್ವಾದಿಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿದ ರೂಪ, ದ್ವಿತೀಯ ರೂಪವು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಅಂತರ್ಗತ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಸೂರ್ಯಾಂತರ್ಗತರೂಪ. ತೃತೀಯ ರೂಪವು ಪುರುಷದೇಹಸ್ಥಿತ ಸೂಕ್ಷ್ಮರೂಪ. ಈ ಮೂರರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಿತ ಅಥವಾ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ರೂಪವು ಆದಿತ್ಯಾಂತರ್ಗತರೂಪವು. ಅದೇ ಸಂಧ್ಯೋಪಾಸನೆಗೆ ವಿಹಿತ ರೂಪ (ಭಾಗವತ ದ್ವಿತೀಯ ಸ್ಕಂದ).

(೩) ಶಿವ : ಆದಿತ್ಯನ ಒಳಗಿರುವ ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಯ ರೂಪ ಹಾಗೂ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ಆಧಿದೈವಿಕ ಅಂತರ್ಯಾಮಿರೂಪ. ಇವೆರಡೂ ಪರಶಿವನ ರೂಪವೆಂದು ಶ್ರುತಿ-ಸ್ಮೃತಿಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿರುವ 'ಭರ್ಗ' ಶಬ್ದವು ಅಕಾರಾಂತವಾಗಿದೆ, ಸಕಾರಾಂತವಲ್ಲ. 'ಭರ್ಗ' ಎಂಬುದು ಪರಶಿವನ ವಿಶೇಷನಾಮ. 'ಭರ್ಗ' ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ 'ಧಿಯೋ ಯೋ ನಃ' ಎಂಬ ಮೂರನೇ ಪಾದದಲ್ಲಿರುವ 'ಯೋ' ಎಂಬ ಶಬ್ದದೊಡನೆ ವಿಶೇಷ್ಯರೂಪದಿಂದ ಅನ್ವಯ ಮಾಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಪರಶಿವನು ಗಾಯತ್ರಿಯಿಂದ ಉಪಾಸ್ಯ ಎಂಬುದು ಅರ್ಥ. ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಜೀವಾಂತರ್ಯಾಮಿ ಜೀವರೂಪದಿಂದ ಈ ಭರ್ಗನಾಮಕನೇ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಆತನೇ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಆದಿತ್ಯಾಂತರ್ಗತನಾಗಿ ಪುರುಷರೂಪದಿಂದ ಇರುತ್ತಾನೆ (ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ ಸಂಹಿತೆ).

(೪) ಪರಬ್ರಹ್ಮ : ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಗಳ ಪ್ರೇರಕತ್ವವನ್ನು ಆದಿತ್ಯ ರೂಪದಿಂದಲೇ ಹೊಂದಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ಆ ರೂಪ ನಮ್ಮ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಲಾರದು. ಒಂದು ಶರೀರ ಇನ್ನೊಂದು ಶರೀರದಲ್ಲಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಶರೀರರಹಿತನೂ, ಎಲ್ಲರ ಹೃದಯಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ಸವಾಸಿಯಾಗಿರುವವನೂ ಆದ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ (ಮುಖ್ಯವಾಗಿ)

ಪ್ರತಿಪಾದಿತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. 'ಭರ್ಗ' ಶಬ್ದವು ಅಕಾರಾಂತವಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಸಕಾರಾಂತವಾಗಲೀ 'ಪ್ರಕಾರಕತ್ವ' (ಭಾಸಕತ್ವ) ಎಂಬುದೇ ಅದರ ಅರ್ಥ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವುದು ಯುಕ್ತ. ಭಾಸಕತ್ವವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಆತ್ಮ ಚೈತನ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಕವೂ, ಸರ್ವ ಪ್ರಕಾರವೂ, ಚೈತನ್ಯ ಜ್ಯೋತಿಸ್ವರೂಪವೂ ಅದ ಬ್ರಹ್ಮವೇ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಸಮಂಜಸವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಯಾರಿಗೆ ಈ ನಾಲ್ಕು ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯೋ, ಅಸಕ್ತಿಯೋ, ಅವರು ಆ ರೂಪವನ್ನೇ ಈ ಗಾಯತ್ರೀಮಂತ್ರದ ಮೂಲಕ ಧ್ಯಾನಿಸಬಹುದು. ಈ ರೀತಿ ನಿರೂಪಣೆಯನ್ನು, ಉಪಾಸಕರ ಬುದ್ಧಿ ತಾರತಮ್ಯವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಧ್ಯಾನದ ಸೌಕರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು ಇದರ ತತ್ವ.

ಈ ಗಾಯತ್ರಿಯು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಮಂತ್ರ. ಜ್ಞಾನವೇ ಜೀವನದ ಜೀವಾಳ. ಈ ಪ್ರಚೋದನೆಗಾಗಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವ ದಿವ್ಯಮಂತ್ರವೇ ಈ ಗಾಯತ್ರೀ. ರಾಷ್ಟ್ರಗೀತೆಯು ನಮಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಪ್ರಜ್ವಲಗೊಳಿಸುವಂತೆ ಇದು ನಮ್ಮ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಧೈಯವನ್ನು ತುಂಬುವ ಬ್ರಹ್ಮಗೀತೆಯಾಗಿದೆ. ಸೂರ್ಯನು ಬಾಹ್ಯ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಬೆಳಕನ್ನು ನೀಡಿ ಜಗತ್ತಿನ ಪೋಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆ ಸೂರ್ಯನ ಒಳಗಿರುವ ಭಗವಂತನು ಅಂತರಂಗದೊಳಗೆ ಜ್ಞಾನದ ಬೆಳಕನ್ನು ನೀಡಿ ಸಕಲ ಜೀವನ ವರ್ಗವನ್ನೂ ಪೋಷಿಸಲಿ ಎಂದು ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದ ಮೂಲಕವಾಗಿ ನಾವು ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ : ಗಾಯತ್ರೀ ಸ್ತ್ರೀದೇವತೆ. ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸವಿತೃ ಎಂಬುದು ಪುರುಷದೇವತೆ. ಹಾಗಾದಲ್ಲಿ ಈ ಮಂತ್ರದ ಉಪಾಸ್ಯ ದೇವತೆ ಯಾರು ? ಎಂಬುದು ಇದಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೀಗಿದೆ : ವೇದಗಳಲ್ಲಿ 'ಅತ' 'ಅಕೆ' ಎಂಬ ಪದಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದಿಲ್ಲ. 'ಅದು' ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಉಪಯೋಗಿಸುವರು. ಏಕೆಂದರೆ ದೇವರು ಪುರುಷ ಅಥವಾ ಸ್ತ್ರೀ ಎಂಬ ಅನುಮಾನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದು. ಆದಕಾರಣ 'ಅದು' ಎಂಬ ವ್ಯಕ್ತಿಭಾವರಹಿತ ಪದವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಗಾಯತ್ರೀಗೆ ಸಾವಿತ್ರೀ, ಸರಸ್ವತೀ, ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಎಂದು ಹೆಸರಿಸಿದರೂ, ಸೂರ್ಯ,

ವಿಷ್ಣು, ಶಿವ, ಪರಮಾತ್ಮ ಎಂಬ ಅರ್ಥಮಾಡಬಹುದಾದರೂ ಈ ಎಲ್ಲಾ ದೇವತಾಶಕ್ತಿಗಳೂ ಗಾಯತ್ರಿಯಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಗಾಯತ್ರಿಯನ್ನೇ ಉಪಾಸಿಸಿದಂತಾಗುವುದು. ಇದರ ವಿವರ ಮುಂದೆ ತಿಳಿಯುವುದು.

ಪರಬ್ರಹ್ಮಕ್ಕೆ 'ವಾಚಸ್ಪತೀ' ಎಂಬ ಹೆಸರುಂಟು. ಇಲ್ಲಿ 'ವಾಕ್' ಎಂಬುದು ಸ್ತ್ರೀರೂಪ, 'ಪತಿ' ಎಂಬುದು ಪುರುಷರೂಪ. ಅಂದರೆ ಇದು ಒಂದೇ ತತ್ತ್ವದ ಎರಡು ಮುಖಗಳು, ಅವಿಭಾಜ್ಯ. ಹಾಗೆಯೇ 'ದ್ವೈಃ ಪಿತಾ ಪೃಥಿವೀ ಮಾತಾ' ಎಂಬಲ್ಲಿಯೂ ದಿವಿಯೇ ತಂದೆ, ಭೂಮಿಯೇ ತಾಯಿ ಎಂದರೆ ಇದೂ ಒಂದೇ ತತ್ತ್ವದ ಎರಡು ಅವಿಭಾಜ್ಯ ರೂಪಗಳು.

ಆದಿತ್ಯ (ಸೂರ್ಯ) ರಶ್ಮಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ ಮತ್ತು ಪುರುಷ ಪ್ರಕೃತಿಗಳು ಸೇರಿ ಕೊಂಡಿವೆ. ಆವಿಯ ರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದ ಜಲವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಗರ್ಭಧರಿಸುವುದರಿಂದ ಈ ರಶ್ಮಿಗಳು ಸ್ತ್ರೀರೂಪಗಳು. ವರ್ಷಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಳೆಯನ್ನು ಸುರಿಸುವಾಗ ಪುರುಷ ರೂಪವೆಂಬುದು ವಿದ್ವಾಂಸರ ಅಭಿಮತ. ಅಂದರೆ ಪರಮಸ್ತುವನ್ನು ಸಗುಣವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದಾಗ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರೂಪಗಳೆರಡೂ ಹೌದು. ಇದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಶ್ವೇತಾಶ್ವತರ ಉಪನಿಷತ್ತು ಸ್ಪಷ್ಟಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರವನ್ನೇ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿದಾಗ, ಅಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸೃಷ್ಟಿವಾದ ರೂಪವಿವರಣೆಯೂ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ಅರ್ಥದಂತೆ ಗಾಯತ್ರೀ ಗಂಡೂ ಅಲ್ಲ, ಹೆಣ್ಣೂ ಅಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನಸೂಚಕವಾದ ತೇಜಸ್ವಿನಿ ಬಿಂಬ ಅಷ್ಟೆ.

ಇನ್ನೊಂದು ವಿಷಯ : ಆಮೆರಿಕಾ, ಯೂರೋಪ್, ಜಪಾನ್ ದೇಶದವರು ಈ ಗಾಯತ್ರೀ ಜಪವನ್ನಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಬೇರಾವ ಅಚರಣೆಯನ್ನಾಗಲೀ ಮಾಡದಿದ್ದರೂ ಅವರು ಬುದ್ಧಿ ವಂತರಾಗಿಲ್ಲವೆ? ಎಂಬುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನ ಈ ರೀತಿ ಇದೆ : ಆ ದೇಶದವರಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಯೇನೋ ಇದೆ. ಅದು ಭೌತಿಕವಾದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ. ಅವರಲ್ಲಿ ಸಾತ್ವಿಕ ಬುದ್ಧಿ ಇರುವವರು ಕಡಿಮೆ. ಅವರು ಧನ ಸಂಗ್ರಹ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಭೌತಿಕ ಜೀವನಕ್ಕಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದರಲ್ಲಿಯೂ, ಯುದ್ಧದ ಅಪಾಯಕಾರಿ ಜ್ವಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಸುಡುವ ಹಾಗೂ ತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಇತರ ದೇಶಕ್ಕೆ ತೋರಿಸುವುದರಲ್ಲಿಯೂ ನ್ಯಯಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಉನ್ನತಿಯಿಂದ

ಮನುಷ್ಯನಿಂದಲೇ ಮನುಷ್ಯನ ರಕ್ತಪಾತವಾಗುವ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಸಂತೋಷಪಡುತ್ತಾರೆಯೇ ವಿನಃ ಅವರಿಗೆ ಮನಶ್ಶಾಂತಿಯಾಗಲಿ, ಸಮಾಧಾನವಾಗಲಿ, ತೃಪ್ತಿಯಾಗಲಿ ಇಲ್ಲ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಂದ ಓರ್ವ ಸುಶಿಕ್ಷಿತ ಅಮೆರಿಕನ್ ದಂಪತಿಗಳ ಮಾತು ಕೇಳಿ (೧೯೫೦ರಲ್ಲಿ): 'ಅಮೆರಿಕಾದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ಇದೆ. ಆದರೆ ಒಂದು ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಸಕಲ ಮೈಭವಗಳಿದ್ದರೂ ಮನಶ್ಶಾಂತಿ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸುಖ ಮತ್ತು ಆನಂದಕ್ಕೆ ಬಡತನವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ಆನಂದ ಕೃತಕ ಮತ್ತು ಕ್ಷಣಿಕ. ನಿಜವಾದ ಶಾಂತಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.'

ವಿಜ್ಞಾನದ ಪ್ರಭಾವ : ಇದು ವಿಜ್ಞಾನಯುಗ. ವಿಜ್ಞಾನವು ತನ್ನ ಅತ್ಯದ್ಭುತ ಸಲಕರಣೆಗಳ ಮೂಲಕ ಮನುಷ್ಯನ ಜೀವನಕ್ರಮದ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ವರ್ಚಸ್ಸನ್ನು ಬೀರಿ ಜನರ ಆಲೋಚನೆಗಳ ದಾರಿಯನ್ನೇ ಬದಲಾಯಿಸಿ, ಜೀವನದ ಗುರಿಯನ್ನೇ ಬೇರೆ ಮಾಡಿದೆ. ನಮ್ಮ ಈಗಿನ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಧಾರ್ಮಿಕದ ಜೊತೆಗೆ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲೂ ವಿವರಿಸಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಮನೋಭಾವ ಬೆಳೆದುಬಂದಿದೆ. ಈಗಿನ ಆಧುನಿಕ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ವೈದಿಕ ಧರ್ಮಾವಲಂಬಿಗಳಾದ ನಮಗೆ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರ ಸಂಸರ್ಗದಿಂದ—ಭೌತಿಕ ಸುಖ ಸಮೃದ್ಧಿಯೊಂದೇ ಜೀವನದ ಧೈಯವೆಂಬ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿಚಾರದ ಸ್ವರೂಪ, ಕ್ರಿಯೆ, ಫಲಗಳನ್ನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಚಿಕ್ಕಿತ್ಸೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿ ಅದರ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಕಾಣದೆ ಅಂಧಾನುಕರಣೆಯಿಂದ ಆಚರಿಸುವುದು ವೈರ್ಯವೆಂಬ ವಿಚಾರಸರಣಿಯನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿ ನಮ್ಮ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಶ್ರದ್ಧೆಯು ಶಿಥಿಲವಾಗಿದೆ.

ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಒಂದು ಅಂಶವಿದೆ. ಭೌತಿಕವಾದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಿಶ್ವವನ್ನು ನೋಡುವ ಆಧುನಿಕ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೂ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅದನ್ನು ನೋಡುವ ಋಷಿಗಳಿಗೂ ಮಧ್ಯೆ ಬಹಳ ಅಂತರವಿದೆ. ಆಧುನಿಕ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು. ಹೊರಗಡೆಯ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು. ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಒಳಗಡೆಯ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು. ಆಧುನಿಕ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು. ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನಿಂದ ಹೊರಗಿರುವ, ಗ್ರಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾದ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಸಾಧನೆಗಳು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಹಸವಿದೆ, ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯಿದೆ, ಉಪಾಯವಿದೆ. ಆದರೆ ಆತ್ಮಪ್ರಪಂಚದ ವಿಷಯವೇ ಬೇರೆ. ಅದೊಂದು

ಅಜ್ಞಾತ ಪ್ರಪಂಚ. ಇಂಥವುಗಳೊಡನೆ ಹುಟ್ಟಿ ಅವುಗಳೊಡನೆ ಜೀವನ ಯಾತ್ರೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ನಮಗೆ ಆ ಪ್ರಪಂಚವು ಎಟುಕದು. ಅಂತಹ, ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಸತ್ಯ ಅಥವಾ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿದ್ದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಕೆಲಸವೇನಲ್ಲ. ಇದು ಹೊರ ಮುಖವಾದ ಯೋಜನೆಯಿಂದ ಸಾಧಿಸುವ ಕೆಲಸವಲ್ಲ ಭೌತವಿಜ್ಞಾನ, ರಸಾಯನ ವಿಜ್ಞಾನ ಮೊದಲಾದ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಕೇವಲ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾದುವು. ಲೌಕಿಕ ವಸ್ತುಗಳು ಇಂದ್ರಿಯ ಗೋಚರವಾದುವು. ಅವುಗಳು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕೂ, ಅನುಮಾನ ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕೂ ಸಿಕ್ಕುತ್ತವೆ. ಆತ್ಮವೆಂಬುದು ಅತೀಂದ್ರಿಯವಸ್ತು. ಅದು ನಮ್ಮ ಕೈಯ ಹಿಡಿತಕ್ಕೂ, ತೂಕಕ್ಕೂ, ಅಳತೆಗೂ ಸಿಕ್ಕತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅದನ್ನು ನಾವು ಕಂಡು ಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ವಾಕ್ಯಗಳೇ ಇರುವ ಪ್ರಮಾಣ. ಅದನ್ನು ನಂಬುವೆಂದರೆ ನಮಗೆ ಬೇರೆ ದಾರಿಯೇ ಇಲ್ಲ ತಾಯಿ ಕೊಡುವ ತಿಂಡಿಯನ್ನು ಮಗುವು ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ತಿನ್ನುವಂತೆ, ನಂಬಿಕೆ-ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ನಾವು ನಮ್ಮ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ನಂಬಬೇಕು ; ಅನುಸರಿಸಬೇಕು. ತಾಯಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ರುಚಿಸದೆಹೋದರೆ ಮಗು ಅದನ್ನು ಬಿಸುಟು ಬೇರೆ ತಿಂಡಿ ಕೇಳುವಂತೆ ನಾವು ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಇರಿಸಬೇಕಾದ ಶ್ರದ್ಧೆ, ನಂಬಿಕೆ, ವಿಶ್ವಾಸ, ನಮ್ಮ ಸ್ವತಂತ್ರ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ವಿರೋಧಿಯಾದದ್ದಲ್ಲ. ಅದು ನಮ್ಮ ಯುಕ್ತ್ಯಾನುಭವಗಳಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟದ್ದಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಮೊದಲು ಪರೀಕ್ಷೆ, ಆಮೇಲೆ ವಿಶ್ವಾಸ— ಎಂಬುದು ಲೋಕವ್ಯವಹಾರದ ನೀತಿ ಆತ್ಮ, ಜೀವ, ಧರ್ಮ, ಇವು ಆಲೌಕಿಕ ವಿಷಯಗಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ಮೊದಲು ವಿಶ್ವಾಸ, ಆಮೇಲೆ ಅನುಭವಪೂರ್ವಕ ವಿನುರ್ತಿ, ಇದು ನೀತಿ. ಪ್ರಾಚೀನ ವಾಕ್ಯಗಳು ನಮಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕ. ನಮಗವು ಬೇಕು. ಅವುಗಳ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಾವು ತಪ್ಪು ದಾರಿ ಹಿಡಿಯ ಬಹುದು. ಆದರೆ ಅವುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಸಾಂಪ್ರತ ವಿಚಾರ ದೃಷ್ಟಿಯೂ ಬೇಕು. ಸಾಂಪ್ರತ ವಿಚಾರದಿಂದ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟುಮಾತ್ರವೂ ಭಂಗ ಬರಲಾರದು. ನಮ್ಮ ಇಂದಿನ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಪುರಾತನ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯೊಡನೆ ಒಂದುಗೂಡಬೇಕು. ಅದೇ ಗತಿಯ ವಿಧಾನ. ಈ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರು ವಿದ್ಯಾನಗರಿಯೂ, ವಿಶ್ವವಿಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರವೂ ಆದ ಶರೀರವೆಂಬ ದೇಗುಲವನ್ನು ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಾಗ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನೂ, ಬ್ರಹ್ಮತತ್ವಗಳನ್ನೂ ಕಂಡರು. ಇದು ಬುದ್ಧಿಯ

ಯತ್ನಕ್ಕೆ ದೊರೆಯತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ.

ಭಾಂದೋಗ್ಯ ಉಪನಿಷತ್ತು ಈ ರೀತಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ : 'ಮನುಷ್ಯನು ಹೊರಗಡೆ ಇರುವ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರುವಂತೆಯೇ ಮನುಷ್ಯನ ಒಳಗಡೆ ಸಹ ಸಕಲಲೋಕಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಹೊರ ಆಕಾಶವು ಎಷ್ಟು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿದೆಯೋ ಹೃದಯದ ಒಳಗಿರುವ ಆಕಾಶವೂ ಕೂಡ ಅಷ್ಟೇ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿದೆ. ದ್ಯಾವಾ ಪೃಥ್ವಿಗಳೆರಡೂ ಇದರ ಒಳಗಡೆ ಇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಅಗ್ನಿ, ವಾಯು, ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ, ವಿದ್ಯುತ್. ನಕ್ಷತ್ರ ಮತ್ತು ಇಲ್ಲಿ ಇರುವುದು, ಇಲ್ಲದಿರುವುದು ಎಲ್ಲವೂ ಇದರ ಒಳಗಡೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಹೃದಯಾಕಾಶದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತದೆ.' ಮುಷಿಗಳು ಅವರ ಯೋಗ ಸಾಧನೆಯಿಂದಲೂ, ತಪಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ, ತಮ್ಮೊಳಗೆ ಮುಳುಗಿ, ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಗೂಢವಾಗಿರುವ ಈ ಒಳ ವಿಶ್ವವನ್ನು ಅಮೂಲಾಗ್ರವಾಗಿ ತಿಳಿದರು. ಜೊತೆಗೆ ಈ ವಿಶ್ವಕ್ಕೆ ಮೂಲಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಪರಂಜ್ಯೋತಿ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನೂ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಂಡರು. ಇದನ್ನು ನೋಡಬೇಕಾದರೆ ಅತಿಂದ್ರಿಯವಾದ ದೃಷ್ಟಿ ಬೇಕು; ಅಂತರ್ದೃಷ್ಟಿ ಬೇಕು; ಜ್ಞಾನ ದೃಷ್ಟಿ ಬೇಕು. ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಅಥವಾ ಯೋಗದಿಂದ ಅಂತಹ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ನಮ್ಮ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಪಡೆದಿದ್ದರು. ಅವರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿರುವ 'ದೇವಮುಷಿ'ಗಳು (ರಂಧ್ರ ಅಥವಾ ದ್ವಾರ) ತೆರೆದಿದ್ದವು. ನಾವು ನಮ್ಮ ಚಿಂತೆಯ ಚಕ್ಷುಸ್ಸನ್ನು ತೆರೆಯದಹೊರತು ಅ ದೃಷ್ಟಾರರು ಎವರಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಲಾರೆವು. ಗಾಜಿಗೆ ಸಂಸ್ಕಾರ ಕೊಟ್ಟಾಗ ಅದು ಉತ್ತಮವಾದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ದರ್ಶಕವೋ ಅಥವಾ ದೂರದರ್ಶಕವೋ ಆಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಗಾಯತ್ರಿಯನ್ನು ಸಾಧನವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಸಂಸ್ಕಾರ ಕೊಟ್ಟಾಗ ಅದು ಆತ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದುವ ಪಕ್ಷತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಯಾವ ಸತ್ಯವು ನಮಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ವಸ್ತುವಲ್ಲವೋ, ಯಾವ ಸತ್ಯವು ಆತ್ಮರೂಪದಲ್ಲಿ ಅನುಭವಯಮಾನವಾಗಿದ್ದರೂ ರಹಸ್ಯವಾಗಿ ಅನೂಹ್ಯವಾಗಿದೆಯೋ, ಅದರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರುತಿಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ನಮಗೆ ಗತ್ಯಂತರವಿಲ್ಲ.

ಒಂದು ಮರದ ಯೋಗ್ಯತೆ ಗೊತ್ತಾಗುವುದು ಅದರ ಹಣ್ಣಿನಿಂದ "A tree is known by its fruit" ಎಂದು ಆಂಗ್ಲ ಗಾದೆ. 'ಗಾಯತ್ರೀ ಉಪಾಸನೆ ಧರ್ಮವೋ, ಅಲ್ಲವೋ?' ಎಂದರೆ 'ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ (ಉತ್ತಮ ಸ್ಥಿತಿಗೆ) ಸಾಧಕವೋ, ಬಾಧಕವೋ? ನೋಡಿರಿ' ಎಂಬುದು ಉತ್ತರ. ನಾವು ಮಾಡುವ

ಅಲೋಚನೆ, ನಾವು ಆಡುವ ಮಾತು, ನಾವು ನಡೆಯುವ ನಡವಳಿಕೆ, ನಾವು ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯ ಅವು ಆ ಸಮಯದಲ್ಲೇ ಆಗಲೀ ಅಥವಾ ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ಯಾಗಲೀ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿಯಾಗಲೀ, ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿಯಾಗಲೀ, ಮೋಕ್ಷಗತಿಗೆ (ಉತ್ತಮಸ್ಥಿತಿಗೆ) ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದಾದರೆ ಅದು ಧರ್ಮ, ಅನುಕರಣೀಯ. ಅಡ್ಡಿ ತರುವುದಾದರೆ ಅದು ಅಧರ್ಮ, ತ್ಯಾಜ್ಯ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರಿಯ ಉಪಯುಕ್ತತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾದ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಮುಂದೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಇಂದಿನ ಜನಾಂಗದ ಅರಿವಿಗಾಗಿ ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರಿಯಿಂದ ಫಲ ಪಡೆದ ಮಹಾತ್ಮರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರ ವಿವರಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ಫಲ ಪಡೆದವರು

(೧) ಶೃಂಗೀ—ಪರೀಕ್ಷಿತರಾಜ ಅರ್ಜುನನ ಮೊಮ್ಮಗ. ಈತನು ಒಮ್ಮೆ ಬೇಟೆಗೆ ಹೋಗಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ನಂತರ ಹಿಂದಿರುಗುವಾಗ ಬಾಯಾರಿಕೆಯಾಯಿತು. ನೀರನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಬರುವಾಗ ಒಂದು ಪರ್ಣಶಾಲೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ರಾಜ ನೀರಿಗಾಗಿ ಕೂಗಿದ. ಯಾರೂ ಉತ್ತರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮಾತ್ರ ಪದ್ಮಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ಕೊಂಡಿರುವುದು ಕಾಣಿಸಿತು. ರಾಜನು ಎಷ್ಟು ಕೂಗಿದರೂ ಆತನು ಸಹ ಮಾತನಾಡಲಿಲ್ಲ. ರಾಜನಿಗೆ ತಾಳ್ಮೆ ಮೀರಿತು. ಇದು ತನಗೆ ಆದ ಅಪಮಾನ ಎಂದು ಬಗೆದ, ಕೋಪಗೊಂಡ. ಅವನು ಅಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಮಾಧಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು—ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತು ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಒಂದು ಸರ್ಪವನ್ನು ಆತನ ಕೊರಳಿಗೆ ಮಾಲೆಯಂತೆ ಹಾಕಿ ಹೊರಟುಹೋದ.

ಅಲ್ಲಿ ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿದ್ದವರು ಶಮೀಕಮಹರ್ಷಿಗಳು. ಪರ್ಣಶಾಲೆಯ ಹೊರಗೆ ಆಟವಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಬಾಲಕರು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ಆಟವಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಶೃಂಗಿಗೆ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರು. ಶೃಂಗಿ—ಶಮೀಕರ ಮಗ. ಸುಮಾರು ಹತ್ತುವರ್ಷದ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ. ತಂದೆಯನ್ನು ನೋಡಿದ ಶೃಂಗಿ ಇದು ಮಹಾ ತಪಸ್ವಿಗೆ ಆದ ಅಪಮಾನವೆಂದು ತೀವ್ರ ಕೋಪಗೊಂಡ. ತಾಳ್ಮೆ ಮೀರಿ, ಕುಶವಾಡಿಯಾಗಿ, ಆಚಮನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ 'ಇಂದಿನಿಂದ ಎಳನೆಯ ದಿನ ಪರೀಕ್ಷಿತ ರಾಜನು ತಕ್ಷಕನಿಂದ ಕಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟು ಮೃತನಾಗಲಿ' ಎಂದು ಶಾಪ ಕೊಟ್ಟನು. ಕೋಪ ಶಮನವಾದ

ನಂತರ ತಾನು ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪು ಶೃಂಗಿಗೆ ಅರಿವಾಯಿತು. ತಂದೆಯ ಮುಂದೆ ಅಳುತ್ತಾ ನಿಂತ. ರೋದನವು ಸಮಾಧಿಗೆ ಪ್ರತಿಬಂಧಕವಾದ್ದರಿಂದ ಶಮಾಕರು ಎಚ್ಚಿತ್ತರು. ನಡೆದ ಸಂಗತಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೇಳಿ ಮರುಗಿದರು. ಅವರು ಮಹಾ ತಪಸ್ವಿಗಳಾದರೂ ವಿಶಾಪಕೊಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಿಲ್ಲ. ನಡೆದುದನ್ನು ಅಂದು ಸಂಜೆಯೇ ಪರೀಕ್ಷಿತರಾಜನಿಗೆ ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸಿದರು.

ರಾಜನಿಗೂ ತಾನು ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪು ಅರಿವಾಯಿತು. ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಪಟ್ಟಿ. ಹಾಗೂ ಮುಂದಿನ ಅನಿಷ್ಟದ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ವಿಷಯ ತಿಳಿದಾಗ ಅವನು ಯಾವ ಸಂದೇಹವನ್ನೂ ಪಡಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಜ್ಯೇಷ್ಠಪುತ್ರ ಜನಮೇಜಯರಾಯನಿಗೆ ರಾಜ್ಯಭಾರದ ಹೊರೆಯನ್ನು ವಹಿಸಿದನು. ತಾನು ಗಂಗಾತೀರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯೋಪವೇಶಕ್ಕೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದನು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಮುಷಿಗಳಿಗೂ, ಮುನಿಗಳಿಗೂ, ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೂ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದನು. ವೇದವ್ಯಾಸರಾದಿಯಾಗಿ ಅನೇಕರು ಗಂಗಾತೀರದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದರು. ಬಾಲಕ ಶೃಂಗಿ ಕೊಟ್ಟ ಶಾಪವನ್ನು ವಿಶಾಪ ಮಾಡುತ್ತೇವೆಂದು ಯಾವ ತಪಸ್ವಿಯೂ ಮುಂದೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಒದಲಾಗಿ ಆ ಏಳು ದಿನಗಳೂ ಪರಮ ಪವಿತ್ರವಾದ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತವನ್ನು ಶ್ರವಣಮಾಡುವಂತೆ ರಾಜನಿಗೆ ಸಲಹೆ ಮಾಡಿದರು. ವೇದವ್ಯಾಸರೂ ಮೌನವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದರು.

ಪರೀಕ್ಷಿತರಾಜನೂ ಸಹ ಉತ್ತರೆಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿದ್ದಾಗಲೇ ಕೃಷ್ಣನ ಸುದರ್ಶನಚಕ್ರದಿಂದ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಭಗವದ್ಭಕ್ತ. ದೇವಲೋಕದ ತಕ್ಷಕನೂ, ಚಿಕ್ಕವಯಸ್ಸಿನ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ, ಶೃಂಗಿಯ ವಚನಕ್ಕಾಗಿ ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಬಂದು ಪರೀಕ್ಷಿತನನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಸಾಯಿಸಲು ಉದಾಸೀನನಾಗಲಿಲ್ಲ. ಏಳನೆಯ ದಿನ ಆತನು ವಿಪ್ರವೇಶದಿಂದ ಬಂದು ಸೂಕ್ಷ್ಮರೂಪದಿಂದ ಒಂದು ಫಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರವಿಷ್ಟನಾಗಿ, ಪರೀಕ್ಷಿತನ ಕೈ ಕಟ್ಟಿದನು. ಪರೀಕ್ಷಿತನು ಮೃತನಾದನು.

ಬಾಲಕ ಶೃಂಗಿ ಮಹಾ ತಪಸ್ವಿಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಉಪನಯನಾನಂತರ ಎರಡು-ಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ತಪ್ಪದೆ 'ಗಾಯತ್ರೀ ಉಪಾಸನೆ' ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನಷ್ಟೆ, ಉಪಾಸನೆಯ ಫಲ ತಡೆರಹಿತ ಭೇದಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಸ್ತ್ರವಾಗಿ ರಾಜನನ್ನು ಕೊಂದಿತು. ಇದು ಪುರಾಣ ಇತಿಹಾಸಗಳ ಸಂಧಿ ಕಾಲದ ಮಾತು.

(೨) ಮೊಗಲ್ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಅಕಬರ ಬಾದಷಹನ ಕಾಲ. (1740-

1780 AD) ಅಕಬರನ ಒಂಬತ್ತು ಜನ ಮಂತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೂ, ಮೇಧಾವಿಯೂ, ಜಾಣನೂ, ಹಾಸ್ಯಗಾರನೂ ಆದ ಬೀರಬಲ್ಲನೂ ಒಬ್ಬ. ಈತನನ್ನು ಕಂಡರೆ ಬಾದಶಹನಿಗೆ ತುಂಬಾ ವಿಶ್ವಾಸ. ಇಬ್ಬರೂ ಆಗಾಗ್ಗೆ ವೇಶ ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಂಡು ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿನಡೆಯುವ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸ್ವತಃ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂದು ದಿನ ಈ ರೀತಿ ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಯಾಚಕವೃತ್ತಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಅಕಬರ ನೋಡಿದ ಆತನು ಬೀರಬಲ್ಲನ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ ಅಸಡ್ಡೆ ಮತ್ತು ಜಿಗುಪ್ಸೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ. ಬೀರಬಲ್ಲನಿಗೆ ಬಾದಶಹನ ಇಂಕಿತ ಅರಿವಾಯಿತು. ಅವನು ಮನೆ ಸೇರಿದ ಮೇಲೆ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಬರ ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸಿದನು. ಮಂತ್ರಿಯ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಬಂದು ಬೀರಬಲ್ಲನನ್ನು ಭೇಟಿಯಾದನು. ಆಗ ಬೀರಬಲ್ಲನು 'ನೀವು ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಭಿಕ್ಷಾಟನೆ ಮಾಡಬಾರದು. ಆ ಭಿಕ್ಷಾಟನೆಯಿಂದ ಬರುತ್ತಿದ್ದಷ್ಟು ಮೊಬಲಗನ್ನು ನೀವು ಪ್ರತಿದಿನ ನನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ. ಭಿಕ್ಷಾಟನೆಗಾಗಿ ವ್ಯಯವಾಗುತ್ತಿದ್ದಷ್ಟು ಕಾಲವನ್ನು ತ್ರಿಕಾಲವೂ ತಪ್ಪದೇ ಕೊನೆಯ ಪಕ್ಷ 'ಗಂಭ ಗಾಯತ್ರೀಜಪಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿ' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಆ ಮಾತಿಗೆ ಒಪ್ಪಿದನು.

ಈ ಒಪ್ಪಂದದಂತೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಪ್ರತಿದಿನ ಬೀರಬಲ್ಲನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಹಣ ತರುವುದು, ತ್ರಿಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ತಪ್ಪದೆ ಗಾಯತ್ರೀ ಜಪಮಾಡುವುದು, ಹೀಗೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಬಂದನು. ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲಾನಂತರ ಭಿಕ್ಷಾಟನೆಯು ತಪ್ಪಿದ್ದರಿಂದಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಉಳಿಯುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದಲೂ ಗಾಯತ್ರೀ ಜಪಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ತ್ರಿಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಗಂಭ ರಿಂದ ಗಂಭಕ್ಕೆ ಏರಿಸಿದನು. ಕೆಲಕಾಲ ಕಳೆಯುವ ವೇಳೆಗೆ ಅವನ ಮನೆಗೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಪರಿಕರಗಳು ಕೇಳದೆಯೇ ದಾನ, ಧರ್ಮಗಳ ರೂಪವಾಗಿ ಬರಲಾರಂಭಿಸಿದುವು. ಇದರಿಂದ ಅವನು ಬೀರಬಲ್ಲನ ಮನೆಗೆ ಹಣಕ್ಕಾಗಿ ಹೋಗುವುದನ್ನೂ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ.

ಜಪಾನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ನದ್ಯಾದಿ ಸ್ಥಳಗಳು ಪ್ರಶಸ್ತವೆಂದು ಯಮುನಾನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡತೊಡಗಿದನು. ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಸತತ ನಿಷ್ಠೆ-ನಿಯಮಗಳಿಂದ ಜಪಿಸಿದ ಫಲವಾಗಿ ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ದೇವಿಯ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ-ಅನುಗ್ರಹಗಳು ಆತನಿಗೆ ಲಭಿಸಿದುವು. ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನ, ಬ್ರಹ್ಮವರ್ತಿಸ್ಸಿನಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ವಿರಾಜಮಾನನಾದನು. ಆತನ

ಪ್ರವಚನಗಳಿಂದ ಜನರು ಆನಂದಭರಿತರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ವಿಚಾರ ಬೀರಬಲ್ಲ ನ ಕೆವಿಗೂ ಮುಟ್ಟಿತು. ಅವನು ಆ ವಿಪ್ರನ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಸ್ವತಃ ಬಂದನು. ಅವನು ತೇಜಸ್ಸು, ವಿನಯ ಸಂತುಷ್ಟತೆಗಳು ಬೀರಬಲ್ಲವನನ್ನು ಮುಗ್ಧನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ ಈತನು 'ತಾವು ಎಕೆ ನನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬರುವುದನ್ನೇ ನಿಲ್ಲಿಸಿಬಿಟ್ಟಿರಿ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು 'ತಾವು ನನಗೆ ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ಜಪೋಪಾಸನೆ ಮಾಡಲು ತಿಳಿಸಿದ ದಿನ ದಿಂದಲೇ ನನ್ನ ದಾರಿದ್ರ್ಯ ನಾಶವಾಯಿತು' ಎಂದು ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಉತ್ತರಿಸಿದನು. ಬೀರಬಲ್ಲನು—'ನಾನು ನಿಮಗೊಂದು ದಾರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದೆ, ಅಷ್ಟೆ, ಆದರೆ ನೀವು ಅದನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಮಾಡಿ ಫಲ ಪಡೆದಿರಿ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟನು.

ಬೀರಬಲ್ಲನು ಇದು ಅಭಿಮಾನದ ಮತ್ತು ಹೆಮ್ಮೆಯ ವಿಷಯವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಬಾದಷಹನನ್ನು ಆ ವಿಪ್ರನ ಸಂದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಕರೆತಂದನು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಬ್ರಹ್ಮವರ್ಚಸ್ಸು, ವಿನಯ, ಮೃದುವಾದ, ಗೌರವಯುತವಾದ ಮಾತು ಗಳಿಂದ ಆಕಬರನಿಗೆ ತುಂಬಾ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಸಂಭಾಷಣೆಗಳು, ಅತೀ ರ್ವಾದಗಳು ಎಲ್ಲವೂ ಮುಗಿದುವು. ಆಗ ಬೀರಬಲ್ಲನು 'ಬಾದಷಾ! ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ತಾವು ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ, ಎಂದಾದರೂ ನೋಡಿದ ನೆನಪಿ ದೆಯೇ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಆಕಬರನು 'ಒಲ್ಲವಲ್ಲಾ' ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸಿ ದನು. ಆಗ ಬೀರಬಲ್ಲನು ಆ ಹಿಂದಿನ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಬಾದಷಹನಿಗೆ ಜ್ಞಾಪಿಸಿ ದನು. ಆಕಬರನಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. 'ಇದು ಹೇಗಾಯಿತು?' ಎಂದು ಬಾದಷಹನು ಕೇಳಿದನು. 'ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ 'ಗಾಯತ್ರೀ' ಎಂಬ ಅಮೂಲ್ಯ ಮಂತ್ರವಿದೆ. ಅದನ್ನು ತಪ್ಪದೆ ನಿತ್ಯವೂ-ಜಪಿಸಿದರೆ ಹಾಗಿದ್ದವರು ಹೀಗಾಗುತ್ತಾರೆ' ಎಂದು ಬೀರಬಲ್ಲನು ವಿವರಿಸಿದನು. ಆಕಬರ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಚಕಿತನಾದನು. ಈ ಘಟನೆಯ ಉಲ್ಲೇಖ 'ಆಕಬರನಾಮಾ' ಎಂಬ ಆಕಬರನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಘಟನೆಗಳ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

(೩) ಸ್ವಾಮಿ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರು :—ಸ್ವಾಮಿ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರು ವಿಜಯ ನಗರ ಸಂಸ್ಥಾಪಕರು ಹಲವು ಕಾಲ ೨ ರಾಜ್ಯದ ಮಹಾಮಂತ್ರಿಗಳೂ ಆಗಿ ದ್ದರು. ಬಹಳ ಧೀಮಂತರೂ, ನಿಷ್ಠಾವಂತರೂ, ಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಒಂದು ಸಾರಿ ಆ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಾರೀಹೊತ್ತು ತಲೆದೋರಿತು. ಬೆಳೆಯಿಲ್ಲ, ಮಳೆ ಯಿಲ್ಲ, ಕುಡಿಯಲೂ ಸಹ ನೀರಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಮುಂಟಾಯಿತು. ದನ

ಕರುಗಳ ಮೇವಿಗೂ ತೊಂದರೆಯಾಯಿತು. ಜನ ಜಾನುವಾರುಗಳು ಹಸಿವು ಬಾಯಾರಿಕೆಗಳಿಂದ ಕಂಗಾಲಾದವು. ಆಗ ಸ್ವಾಮಿ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರು ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ಪುರಸ್ಕರಣೆ (ಇಪ್ಪತ್ತು ನಾಲ್ಕು ಲಕ್ಷ ಗಾಯತ್ರೀ ಜಪ) ಮಾಡಿದರು. ಇವರ ಶ್ರದ್ಧೆ ಭಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ದೇವಿ ಸಂತುಷ್ಟಳಾಗಿ ದರ್ಶನವಿತ್ತಳು. ಸ್ವಾಮಿಗಳು ರಾಜ್ಯದ ದುರ್ಭರ ಕ್ಷಾಮವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ ಜನರಿಗೆ ನೆಮ್ಮದಿಯುಂಟಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಲು ದೇವಿಯನ್ನು ಬೇಡಿದರು. ದೇವಿಯ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಮಳೆಯಾಗಿ ಬೆಳೆ ಬೆಳೆದು ದೇಶ ಸುಖಕ್ಕೆ ವಾಯಿತು. ಜನರು ಸಂತುಷ್ಟರಾದರು.

(೪) ಶ್ರೀಬಾಗಣ್ಣ (ಶ್ರೀಗೋಪಾಲದಾಸರು):—ಇವರು ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಉತ್ತನೂರುಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದವರು. ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿಯೇ ತಂದೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ತಾಯಿಯ ಪೋಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದರು. ದುರ್ದೈವವಶದಿಂದ ಬಂಧು, ಬಾಂಧವರ ವಿರೋಧ, ಅಸೂಯೆ, ಅನಾದರಣೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಆದರೂ ಬಾಗಣ್ಣ ಊರಿನ ಹೊರಗಡೆ ಒಂದು ಮರದ ಕೆಳಗೆ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು, ಗಾಯತ್ರೀ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ತಪ್ಪದೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ನಾಲ್ಕಾರು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ದೇವಿಯ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಬಾಗಣ್ಣನಿಗೆ ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನ ಉಂಟಾಯಿತು. ಜ್ಯೋತಿಷಶಾಸ್ತ್ರದ ಜ್ಞಾನವೃದ್ಧಿಯಾಯಿತು. ಆ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಆಧಾರದಿಂದ ತ್ರಿಕಾಲಗಳ ಆಗುಹೋಗುಗಳನ್ನೂ, ಫಲಾಫಲಗಳನ್ನೂ, ಪರಿಹಾರ ಕ್ರಮಗಳನ್ನೂ ಸಮಂಜಸವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಇದರಿಂದ ಜನರ ಅದರಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾದನು. ಕೆಲಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆತನ ದಾರಿದ್ರ್ಯ ನಾಶವಾಗಿ ಉತ್ತಮಸ್ಥಿತಿ ಯುಂಟಾಯಿತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲ ಕಳೆದ ಮೇಲೆ ಇವನು ಭೃಗು ಮುನೀಶ ಅಂಶ ಸಂಭೂತರೂ ಅವತಾರಪುರುಷರೂ ಆದ ವಿಜಯದಾಸರಶಿಷ್ಯರಾಗಿ ಶ್ರೀಗೋಪಾಲದಾಸರೆನಿಸಿಕೊಂಡರು. ಭಗವಂತನನ್ನು ಅಪರೋಕ್ಷೀಕರಿಸಿಕೊಂಡರು. ಅನ್ನದಾನ, ದಾನಧರ್ಮಾದಿಗಳನ್ನೂ, ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿದರು. ಬಹುಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ಕುರಿತ ಸ್ತೂರ್ತಿದಾಯಕ ಪದ, ಸುಳಾದಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ, ಅವನ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಿ, ಭಕ್ತಾಗ್ರೇಸರರೆಂಬ ಅಮೂಲ್ಯ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದರು. ಇವರು ಗಣಪತಿಯ ಅಂಶ ಸಂಭೂತರಾದ ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನಿಗಳು.

(೫) ಸ್ವಾಮಿ ವಿರಜಾನಂದರು :—ಇರುವ ಮಧುರಾ ಪಟ್ಟಣ (U.P)

ದವರು. ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದವರು. ಹುಟ್ಟಿದ ಕೆಲವು ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ಮಾಕಾರಿ(Chicken pox)ಗೆ ತುತ್ತಾಗಿ ಎರಡು ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಹುಟ್ಟುಕುರುಡರಂತಾದರು. ಇವರ ಐದನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮಾತಾಪಿತೃಗಳಿಬ್ಬರೂ ದೈವಾಧೀನರಾದರು. ಅತ್ತಿಗೆ, ಅಣ್ಣನ ರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಬೆಳೆದರು. ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಪನಯನ ಸಂಸ್ಕಾರವೂ ಆಯಿತು. ತಮ್ಮ ಎಂಟನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮನೆಯ ವಾತಾವರಣದಿಂದ, ಅತ್ತಿಗೆಯ ಅನಾದರ ತಾತ್ಕಾರಗಳಿಂದ ಬೇಸತ್ತು ಬಾಲಕ ಕೆಲವು ಯಾತ್ರಿಕರೊಡನೆ ಹೈದರಾಬಾದ್‌ಗೆ ಬಂದನು. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯ ಪಡೆದನು. ಅಲ್ಲಿಯ ಗಾಯತ್ರಿ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ತಾನೂ ಉಪಾಸಿಸಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದನು. ಸರಿ, ಪ್ರಯತ್ನ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಪ್ರತಿದಿನ ಪ್ರಥಮದಲ್ಲಿ ಸಾವಿರ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಜಪ ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಮೂರು ಸಾವಿರಕ್ಕೇರಿತು. ಹೀಗೆ ಸುಮಾರು ಮೂರು ವರ್ಷ ಕಳೆಯಿತು. ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರಿ ಮಾತೆ ಸಂತುಷ್ಟಳಾಗಿ ಅವಳ ಹೃದಯ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾಯಿತು. ಬಾಲಕನ ನಯನಾಂಧತೆಯು ಉಳಿದರೂ, ಅಜ್ಞಾನಾಂಧತೆ ತೊಲಗಿತು. ಯಾವುದನ್ನಾದರೂ ಒಂದು ಸಾರಿ ಕೇಳಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅದನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಉಂಟಾಯಿತು. ಒಂದು ಸಾರಿ ನರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಶ್ರವಣ ಮಾಡಿದ ವೇದಭಾಗಗಳನ್ನು ನಿರಾಯಾಸವಾಗಿ, ಕೇಳಿದಂತೆ ತಪ್ಪಿಲ್ಲದೆ ಪುನರುಚ್ಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಹೀಗೆ ನಡೆಯಿತು ವೇದಾಧ್ಯಯನ ; ಜ್ಞಾನ ಸಂಗ್ರಹ. ತನ್ನ ಹದಿಮೂರು-ಹದಿನಾಲ್ಕನೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು. ಒಂದು ದಿನ ಅವನು ಗಂಗಾಕೀರದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಪಾಣಿನಿಯ ಅಷ್ಟಾಧ್ಯಾಯ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಮಂತ್ರಗಳಂತೆ ಪಠಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ ವಿರಜಾನಂದರು ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆಸಿಕೊಂಡು ಆ ಪಾಣಿನಿ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ತಮಗಾಗಿ ಹೇಳಲು ಕೇಳಿಕೊಂಡರು. ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಅವರ-ಮಾತಿನಂತೆ ಮತ್ತೊಂದು ಬಾರಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದನು. ಶ್ರವಣಮಾತ್ರದಿಂದ ಸ್ವಾಮಿ ವಿರಜಾನಂದರ ವ್ಯಾಕರಣಶಾಸ್ತ್ರದ ಪಾಠ ಮುಕ್ತಾಯವಾಯಿತು. ಮುಂದೆ ಅವರು ವ್ಯಾಕರಣ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಅವರ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದ ಮಥುರಾ ಪೌರರು ಅವರನ್ನು ಮಥುರೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದರು. ಅಲ್ಲಿ ಅವರು ಅನೇಕ ಸ್ಥಳಗಳಿಂದ ಬರುತ್ತಿದ್ದ

ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರ, ವೇದಾಂತ, ವೇದ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಕರಣ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಶೇಷಜೀವಿತವನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಪಾಠಪ್ರವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಕಳೆದು ಬ್ರಹ್ಮೈಕ್ಯ ಹೊಂದಿದರು.

(೬) ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾನಂದರು(ಸ್ವಾಮಿ ಪ್ರಭು ಅಶ್ರಿತಜೀ): ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾನಂದರು ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯಿಂದ ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯಭಾಗದವರೆಗೂ ಇದ್ದವರು. ಇವರು ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಿಗಳಾಗಿದ್ದಾಗ ದಕ್ಷಿಣ ಆಫ್ರಿಕಾದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಾರ್ಖಾನೆಯ ಮಾಲೀಕರಾಗಿದ್ದರು. ಕೆಲಕಾಲಾನಂತರ ಕಾರಣಾಂತರಗಳಿಂದ ಕಾರ್ಖಾನೆ ನಷ್ಟಕ್ಕೊಳಗಾಯಿತು. ಕೆಲಸಗಾರರಿಗೆ ವೇತನ ಕೊಡಲೂ ಸಹ ಇವರಲ್ಲಿ ಹಣವಿಲ್ಲದಂತಾಯಿತು. ಕೆಲಸಗಾರರು ತಮ್ಮ ವೇತನಪಾವತಿಗಾಗಿ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಮರೆ ಹೊಕ್ಕರು. ಆ-ದೇಶದ ಅಂದಿನ ಪ್ರಚಲಿತ ಕಾನೂನಿನಂತೆ ಇಂತಹ ತಪ್ಪಿಗೆ ಐದು ವರ್ಷ ಕಠಿಣ ಶಿಕ್ಷೆ ಮತ್ತು ಹಣವನ್ನೂ ಸಹ ದಂಡವಾಗಿ ತೆರಬೇಕಿತ್ತು.

ಹಣಕ್ಕಾಗಿ ಕೃಷ್ಣಾನಂದರು ಮಾಡಿದ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೂ ವಿಫಲವಾದುವು. ಯಾರೂ ಇವರ ನೆರವಿಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ವ್ಯವಹಾರವು ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ತೀರ್ಪಿಗೆ ಬರಲು ಇನ್ನು ಒಂದು ದಿನವ ಮಾತ್ರ ಉಳಿದಿತ್ತು. ಆಗ ಕೃಷ್ಣಾನಂದರು ಅಲ್ಲಿನ ಒಬ್ಬ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಭೇಟಿ ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ತಮಗಾಗಿ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ತಮ್ಮನ್ನು ಈ ದುಃಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಪಾರುಮಾಡಲು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು. ಆಗ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ನೀವೇ ನೆರವಾಗಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವುದು; ಉತ್ತಮ ಎಂದು ಹೇಳಿ 'ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ' ಎಂಬ ಈ ಮಂತ್ರವನ್ನು ನಾಳೆ ನಿಮ್ಮ ವ್ಯಾಜ್ಯ ವಿಚಾರಣೆಗೆ ಬರುವವರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲವನ್ನೂ ವ್ಯಯಮಾಡದೆ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಸಾರಿ ಮನಸಾ ಜಪಿಸಿರಿ. ಮಾತೆ ನಿಮಗೆ ಬಂಡಿತ ನೆರವಾಗುತ್ತಾಳೆ' ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದರು. ಕೃಷ್ಣಾನಂದರಿಗೆ ಉಳಿದಿದ್ದುದು ಇದೊಂದೇ ಮಾರ್ಗ. ಇವರು ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮಾತಿನಂತೆ ತಮ್ಮ ಜಪವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಮರುದಿನ ಹನ್ನೊಂದು ಗಂಟೆಗೆ ವಿಚಾರಣೆಗೆ ಬರಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಈ ವ್ಯಾಜ್ಯ ಸಾಯಂಕಾಲ ಐದು ಗಂಟೆಗೆ ಬಂತು. ಅವರಿಗೆ ಕೃಷ್ಣಾನಂದರು 'ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ಜಪ'ವನ್ನು ಅವಿರತವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರು. ಆ

ವರೆಗೂ ವಿಚಾರಣೆ ನಡೆಸಿ ದಣಿದಿದ್ದರೂ ಸಹ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು ಶಾಂತಚಿತ್ತರಾಗಿಯೇ ಇವರ ವಿಚಾರಣೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿದರು ಕೂಡಲೇ ತೀರ್ಪನ್ನೂ ಸಹ ನೀಡಿದರು. ತೀರ್ಪೇನೆಂದರೆ—‘ಕೃಷ್ಣಾನಂದರು ದೇರೆ ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿ ಬರುವ ಹಣದಿಂದ ಪ್ರತಿತಿಂಗಳೂ ಐದು ಪೌಂಡುಗಳನ್ನು ನ್ಯಾಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಜಮಾ ಮಾಡಬೇಕು. ಮತ್ತು ಕಾರ್ಖಾನೆಯ ಕೆಲವು ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಮಾರಿ ಬರುವ ಹಣದಿಂದ ಕೆಲಸಗಾರರಿಗೆ ಭಾಗಶಃ ವೇತನ ಕೊಡಬೇಕು.’ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾನಂದರಿಗೆ ಕಾರಾಗೃಹವಾಸ ತಪ್ಪಿತು.

ಕೆಲವು ಕಾಲಾನಂತರ ಇವರು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ತಮ್ಮ ಅಸ್ತಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬದವರಿಗೆ ಬರೆದು ತಾವು ಸನ್ಯಾಸ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರು. ‘ಪ್ರಭು ಆಶ್ರಿತ ಸ್ವಾಮೀಜಿ’ ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟುಕೊಂಡರು. ಗಾಯತ್ರೀ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿ ಅಕೆಯ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನೂ ಪಡೆದರು. ಇವರು ‘ಗಾಯತ್ರೀ ರಹಸ್ಯ’ ಎಂಬ ಒಂದು ಉಜ್ವಲ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಉರ್ದು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಅನುವಾದವಾಗಿದೆ. ಮೈಸೂರಿನ ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರಿ ಪ್ರೆಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿತವಾಗಿದೆ.

(2) ಎ. ಜಿ. ನಾಗೇಶನ್ (ಆ. ಗಂ. ನಾಗೇಶ್ವರ ಶರ್ಮ) :— ಇದು ಇಪ್ಪತ್ತನೇ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಘಟನೆ. ಆ. ಗಂ. ನಾಗೇಶ್ವರ ಶರ್ಮ ನಂಜನಗೂಡಿನಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದವರು. ಆಬಾಲ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ. ಶೃಂಗೇರಿ ಜಗದ್ಗುರು ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಭಾರತೀಸ್ವಾಮಿಗಳವರಿಂದಲೇ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರೋಪದೇಶವನ್ನು ಪಡೆದು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ತ್ರಿಕಾಲ ಸಂಧ್ಯಾ ವಂದನೆ, ಗೊತ್ತಾದ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರ ಜಪವನ್ನು ಎಡಬಿಡದೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವರು. ಒಮ್ಮೆ ಇವರಿಗೆ ಗಂಟಲು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನೀರು ಕೂಡಾ ಕುಡಿಯಲಾಗದ ಸ್ಥಿತಿ ಒದಗಿತು. ಅವರು ಕೂಡಲೇ ಮೈಸೂರಿಗೆ ಬಂದು ತಜ್ಞರಾದ ಒಬ್ಬ ವಾಸ್ತಾತ್ಮ ವೈದ್ಯರಲ್ಲಿ ಕ್ಷ-ಕಿರಣ (X-Ray) ಪರೀಲನೆಗೆ ಒಳಗಾದರು. ಇವರನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದ ವೈದ್ಯರು—ಶ್ವಾಸಕೋಶದಲ್ಲಿ ಅರ್ಬುದ ರೋಗ(cancer)ವು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಹರಡಿರುವುದಾಗಿಯೂ, ತಕ್ಷಣ ಶಸ್ತ್ರಚಿಕಿತ್ಸೆ(operation)ಗೆ ಒಳಗಾದಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ಮೂರು-ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳ ಕಾಲ ಬದುಕಬಹುದೆಂದೂ ತಿಳಿಸಿದರು. ನಾಗೇಶನ್‌ರವರಿಗೆ ದಿಕ್ಕುತೋಚದೆ ಮತ್ತೆ ಬರುವುದಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ವಾಪಸ್ಸಾದರು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಯೋಚಿಸಿದರು. ‘ಸಾಯುವುದೇ ನಿಜವಾದರೆ ಅದು ಈಗಾದರೇನು ?

ಇಲ್ಲವೇ ಇನ್ನು ಮೂರು ತಿಂಗಳಾದರೇನು? ನಿರಂತರವೂ ಮುಂಬರುವ ಸಾವನ್ನು ಮನದಲ್ಲಿ ನೆನೆಯುತ್ತ ಸವೆಯುವುದಕ್ಕಿಂತ ಈಗಲೇ ಸಾವಿಗೀಡಾಗುವುದೇ ಲೇಸು' ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದರು. ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ದೇವಿಯಡಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯೋಪವೇಶ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ತನ್ನ ಜೀವನವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಲು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿ ಅಂದಿನಿಂದಲೇ ನಿದ್ರಾಹಾರಗಳನ್ನು ತೊರೆದು ಎಡಬಿಡದೆ ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಗಾಯತ್ರೀ ಜಪಾನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾದರು. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಐದು ದಿವಸಗಳು ಕಳೆದುವು. ಅಂದು ಅವರಿಗೆ ಹಸುವು ಬಾಯಾರಿಕೆ ತಲೆದೋರಿತು. ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ಹೊಟ್ಟೆತುಂಬ ಊಟ ಮಾಡಿದರು. ನಂತರ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅದೇ ಶಸ್ತ್ರಚಿಕಿತ್ಸಾ ವಿಚಕ್ಷಣನಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕ್ಷ-ಕಿರಣ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಗಾದರು. ಆಗ ಆ ವೈದ್ಯನು ಕಂಡುದ್ದೇನು? ಆತಿ ವಿಸ್ಮಯಕಾರಿಯಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ. ಅರ್ಬುದರೋಗ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಿತ್ತು. ಇಷ್ಟು ಕ್ಷಿಪ್ರದಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಪ್ರಬಲವಾದ ರೋಗ ನಿವಾರಣೆಯಾದುದಾದರೂ ಹೇಗೆ? ಎಂದು ವೈದ್ಯನು ಕೇಳಲು—ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ಮಹಾಮಂತ್ರವೆಂಬ ದಿವ್ಯೌಷಧಿಯೇ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯನ್ನೇ ಕಾಣದ ರೋಗಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತ ಮದ್ದು' ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ ಪಾರ್ಶ್ವಾತ್ಯ ವೈದ್ಯನಿಗೆ ಅವರ್ಣನೀಯ ವಿಸ್ಮಯವಾಯಿತು.

(‘ಸಂಧ್ಯಾ-ಸಾರ-ಸರ್ವಸ್ವ’ (ಮೊದಲನೆಯ ಭಾಗ) ಬುರುಗನಹಳ್ಳಿ ಭೀಮಸೇನ ಶರ್ಮ ವಿರಚಿತ-ವೇದ(ಮಾತಾ)ಪ್ರಕಾಶನ-ಬೆಂಗಳೂರು ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಕರ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ನಾಗೇಶ್ವನ್‌ರವರೇ ಮೇಲ್ಕಂಡ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. 1979)

ಇವರದೇ ಮತ್ತೊಂದು ಸಂದರ್ಭ. ಶ್ರೀನಾಗೇಶನ್‌ರವರು ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸಮಯ. ಆ ವೇಳೆಗಾಗಲೇ ಅವರಿಗೆ ಮಂತ್ರೋಪದೇಶವಾಗಿತ್ತು. ಗೊತ್ತಾದ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರ ಜಪವನ್ನು ತಪ್ಪದೆ ಪ್ರತಿ ದಿವಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂದು ದಿನ ಸಂಜೆ ಇವರು ಸೈಕಲ್‌ಮೇಲೆ ಲಾಲ್‌ಬಾಗ್ ತೋಟದ ಉತ್ತರಕಡೆಯ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲಿನ ಬಳಿಯಿಂದ ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನ ಹದ್ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಾವುಟ್ಟಿ, ಜಟಿ, ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ, ತ್ರಿಶೂಲ, ದಂಡ ಮುಂತಾದುವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಅದೇ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಇವರು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ, ಆತನು ಮಹಾತ್ಮನೆಂದು ಬಗೆದು

ವಾಹನದಿಂದಿಳಿದು ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರು. ಇವರು ಒಂಟಿಯಾಗಿ ನಿಸ್ಸಹಾಯಕ ರಾಗಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿ—ಮೌನದಿಂದ ತನ್ನ ನ್ನೇ ಹಿಂಬಾಲಿಸ ಬೇಕೆಂದೂ, ತನ್ನ ಇಷ್ಟದೇವತೆಗೆ ಬಲಿಕೊಡಬೇಕಾಗಿರುವುದೆಂದೂ, ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿದರೆ ಚೂರಿಯಿಂದ ಇರಿದು ಕೊಲ್ಲುವುದಾಗಿಯೂ ಬೆದರಿಸಿದನು. ನಾಗೇಶನ್‌ರವರಿಗೆ ದಿಕ್ಕುತೋರದೆ ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಜಪಿಸುತ್ತ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದರು. ಸ್ವಲ್ಪದೂರ ಸಾಗಿತು. ಅವರಿಬ್ಬರ ಅಂತರ ಸುಮಾರು ಹತ್ತು ಗಜವಿರಬೇಕು, ಹಠಾತ್ತನೆ —‘ನಿಲ್ಲು, ತಡಮಾಡದೆ ಸೈಕಲ್ ಹತ್ತಿ ಹಿಂದಿರುಗು’ ಎಂದು ಯಾವುದೋ ಸ್ತ್ರೀ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಜ್ಞಾಪಿಸಿದಂತೆ ಅವರಿಗೆ ಭಾಸವಾಯಿತು. ತಕ್ಷಣವೇ ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸುತ್ತ ಸೈಕಲನ್ನು ಹಿಂದುರುಗಿಸಿ, ಹತ್ತಿ, ವೇಗವಾಗಿ ಧಾವಿಸಿದರು. ಆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಚೂರಿಯಿಂದ ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ಹೊಡೆದನು. ಆದರೆ ಅದು ಗುರಿತಪ್ಪಿ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿತು. ಅವನೂ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದ. ಆದರೆ ಆ ವೇಳೆಗೆ ಲಾಲ್‌ಬಾಗ್ ಉತ್ತರ ದಿಡ್ಡಿ ಬಾಗಿಲ ಬಳಿ ಬಂದಿದ್ದ ರಿಂದ ಜನಜಂಗುಳಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಆ ಕ್ರೂರ ವ್ಯಕ್ತಿ ಹಿಂದೆ ಸರಿದ. ಶ್ರೀ ನಾಗೇಶನ್‌ರವರು ಪ್ರಾಣಾಪಾಯದಿಂದ ಪಾರಾದರು.

(ಈ ವಿಷಯವೂ ಸಹ ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿಯೇ ಲೇಖಕರ ನುಡಿ ಯಲ್ಲಿದೆ.)

ಅರುಣ : ಇವನು ಒಬ್ಬ ದಾನವ. ಈತನು ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರಾನುಷ್ಠಾನದ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸಿದನು. ಆತನಿಂದ ‘ತನಗೆ ಯಾರಿಂದಲೂ ಸಾವು ಬಾರದಂತೆ’ ಎರವನ್ನು ಪಡೆದನು. ಹೀಗಾಗಿ ಇವನು ಲೋಕಕಂಟಕನಾದನು. ದೇವತೆಗಳು ಬೃಹಸ್ಪತಿಯಲ್ಲಿ ಮೊರೆಯಿಟ್ಟರು. ಬೃಹಸ್ಪತಿಯು ಅರುಣನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಮಾತನಾಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ‘ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಮಿತ್ರರು, ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ದೇವಿಯು ನಮಗೂ ಹಾಗೂ ನಿನಗೂ ಒಬ್ಬಳೇ ಉಪಾಸ್ಯ ದೇವತೆಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ’ ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಆಗ ಅರುಣನು, ದೇವತೆಗಳ ಉಪಾಸ್ಯದೇವತೆಯು ಹಾಗೂ ಅವರ ಪಂಗಡಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಗಾಯತ್ರಿಯನ್ನು ತಾನು ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ಪುನಶ್ಚರಣೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟನು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಈತನು ತೇಜೋಹೀನನಾದನು. ಆಗ ದೇವತೆಗಳ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ

ಯಂತೆ ದುರ್ಗಿಯು ಭ್ರಮರರೂಪದಿಂದ ಈತನನ್ನು ಮುತ್ತಲಾಗಿ ಈತನು ಸತ್ತನು (ದೇ. ಭಾ. ೧೦-೧೩).

ಹೀಗೆ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಮಹನೀಯರು 'ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ' ಉಪಾಸನೆ ಯನ್ನು ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ.

ನೀರು ಹಿಂದಿನ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಬಾಯಾರಿದವರ ನೀರಡಿಕೆಯನ್ನು ತಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಇಂದೂ ತಣಿಸುತ್ತಿದೆ. ಕಳೆದ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನು ಬೆಳಕು, ಶಾಖ, ಹಾಗೂ ಮಳೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದನು, ಈಗಲೂ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದ ಮೂಲಕ ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರು ಲಾಭ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರೆ ಇಂದು ನಾವೂ ಪಡೆಯಬಲ್ಲೆವು. ಆದರೆ ಅನನ್ಯಭಕ್ತಿ, ಪೂರ್ಣ ಶ್ರದ್ಧೆ, ನಿರ್ವ್ಯಾಜ ಪ್ರೇಮ, ಅಖಂಡ ವಿಶ್ವಾಸ ಮತ್ತು ವಿಧಿಗನುಸಾರ ಆವಿರತ ಪ್ರಯತ್ನವಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ. ಪರಮಾತ್ಮನ ಆದೇಶವು ಎಲ್ಲಾ ಯುಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಎಲ್ಲಾ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೇ ರೀತಿ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಮರೆಯಬಾರದು. ಕುಲಕ್ಕೊಂದು, ಜಾತಿಗೊಂದು, ದೇಶಕ್ಕೊಂದು, ಧರ್ಮಕ್ಕೊಂದು ಗಾಯತ್ರಿಯಿಲ್ಲ, ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಇರುವುದು ಒಂದೇ ಗಾಯತ್ರೀ.

ಮುಕ್ತಾ ವಿದ್ಯಮಾ ಹೇಮನೀಲ ಧನಕಚ್ಚಯ್ಯಮುಖ್ಯೈಸ್ತೀಕ್ಷಣೈಃ |
ಯುಕ್ತಾಮಿಂದಂ (ಕಲಾ) ನಿಬದ್ಧರಕ್ತ ಮುಕುಟಂ ತತಃಪೂರ್ವ ವರ್ಣಾತ್ಮಿಕಾಂ |
ಗಾಯತ್ರೀಂ ವರದಾಽಭಯಾಂಕುಶಕಲಾಃ ಶುಭ್ರಂ (ಶೂಲಂ) ಕವಾಲಂ ಗಧಾಂ |
ಶಂಖಂ ಚಕ್ರಮುಧಾರವಿಂದಯುಗಲಂ ಹಸ್ತೈರ್ವಹಂತೀಂ ಭರ್ತೇ ||

ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರ ವಿವರಣೆ

ಪ್ರಣವ	= ಓಂ	1
ವ್ಯಾಹೃತಿ	= ಭೂರ್ಭುವ ಸ್ವಸ್ವಃ	2
ಗಾಯತ್ರೀ	= ತತ್ಸವಿತುರ್ವರೇಣ್ಯಂ (ವರೇಣೀಯಂ)	3
	ಭರ್ಗೋ ದೇವಸ್ಯ ಧೀಮಹಿ	4
	ಧಿಯೋ ಯೋ ನಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್	5

(ಇದನ್ನು 'ಪಂಚಾವಸಾನ ಗಾಯತ್ರೀ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.)

ಈನ್ನಡ ಪದ್ಯರೂಪ : ಆ ಸವಿತೃ ದೇವನ ಶ್ರೇಷ್ಠತಮವಾದ |
ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಕುರಿತು ನಾನು ಧ್ಯಾನಿಸುವೆನು | ಪ್ರಚೋದಿಸಲಿ (ಪ್ರೇರೇಪಿಸಲಿ) ಆ ದೇವ ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಗಳ ||

ಯಃ ನಃ ಧಿಯಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ತತ್ಸವಿತುಃ ದೇವಸ್ಯ ವರೇಣ್ಯಂ ಭರ್ಗಃ ತತ್ ಧೀಮಹಿ

ಮತ್ತೊಬ್ಬ ವಿದ್ವಾಂಸರು : ಯಃ ನಃ ಧಿಯಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ (ತಸ್ಯ) ಸವಿತುಃ ದೇವಸ್ಯ ಭರ್ಗಃ ವರೇಣ್ಯಂ ತತ್ ಧೀಮಹಿ.

ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದ ಪದಗಳನ್ನು ವಿವಿಧ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅನ್ವಯಮಾಡಿ, ಆ ಪದಗಳಿಗೆ ವಿಧವಿಧವಾದ ಅರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಅಳವಡಿಸಿ ಮಂತ್ರಾರ್ಥಗಳನ್ನು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಹೊರಸೂಸಿರುತ್ತಾರೆ.

(೧) ಭೂರ್ಭವಸ್ಸುವಃ ವರೇಣ್ಯಂ ಯಃ ನಃ ಧಿಯಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ಸವಿತುಃ ದೇವಸ್ಯ ತತ್ ಭರ್ಗಃ ಓಂ ಧೀಮಹಿ ||

(೨) ಭೂರ್ಭವಸ್ಸುವಃ ಸವಿತುಃ ಯೋ ನಃ ಧಿಯಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ತತ್ ದೇವಸ್ಯ ವರೇಣ್ಯಂ ಭರ್ಗಃ ಓಂ ಧೀಮಹಿ ||

(೩) ಓಂ ಯಃ ನಃ ಧಿಯಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ಸವಿತುಃ ದೇವಸ್ಯ ತತ್ ಭೂರ್ಭವಸ್ಸುವಃ ವರೇಣ್ಯಂ ಭರ್ಗೋ ಧೀಮಹಿ ||

(೪) ಸವಿತುಃ ದೇವಸ್ಯ ಯತ್ ವರೇಣ್ಯಂ ಭರ್ಗಃ ನೋ ಧಿಯಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ತತ್ ಧೀಮಹಿ (ಕೇ ದೃಶಂ ತತ್) ಭೂರ್ಭವಃ ಸುವಃ (ಪುನಃ ಕೇ ದೃಶಂ ?) ಓಂ ||

(೫) ಸವಿತು ದೇವಸ್ಯ ತದ್ಭಗ್ಃ ಓಂ ಧೀಮಹಿ ಭೂರ್ಭುವಸ್ಸುವಃ
ವರೇಣ್ಯಂ ಯೋ ನೋ ಧಿಯಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ||

(೬) ತತ್ ದೇವಸ್ಯ ವರೇಣ್ಯಂ ಭಗ್ಃ ಓಂ ಧೀಮಹಿ ಭೂರ್ಭುವಸ್ಸುವಃ
ಸವಿತುರ್ಯೋ ನೋ ಧಿಯಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ||

(೭) ಸವಿತುರ್ದೇವಸ್ಯ ತದ್ಭೂರ್ಭುವಸ್ಸುವಃ ವರೇಣ್ಯಂ ಭರ್ಗೋ
ಧೀಮಹಿ ಓಂ ಯಃ ನಃ ಧಿಯಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ||

(೮) ತತ್ ಸವಿತುರ್ದೇವಸ್ಯ ಓಂ ಭೂರ್ಭುವಸ್ಸುವರ್ವರೇಣ್ಯಂ ಭರ್ಗೋ
ಧೀಮಹಿ ಧಿಯಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ||

(೯) ತತ್ ಓಂ ಧೀಮಹಿ ಭೂರ್ಭುವಸ್ಸುವರ್ವರೇಣ್ಯಂ ಸವಿತು ರ್ದೇವಸ್ಯ
ಭಗ್ಃ ಯೋ ನೋ ಧಿಯಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ||

ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರ ಕುರಿತಾದ ಸಂಭಾವ್ಯಮಾನವಾದ ನಾನಾ ವಿಧವಾದ
ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಈ ಅರ್ಥಗಳೆಲ್ಲಾ
ಸುಮಾರು ಒಂದೇ ರೀತಿಯವುಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ಶಾಬ್ದಬೋಧದಲ್ಲಿ ತುಸು
ತುಸು ಅಂತರವಿರುತ್ತದೆ.

ಪದಗಳೆ ಅನ್ಯೋನ್ಯ ಸಂಬಂಧ-ಸವಿತುಃ-ದೇವಸ್ಯ-ವರೇಣೀಯಂ-
ತತ್-ಭಗ್ಃ-ಧೀಮಹಿ-ಯಃ-ನಃ-ಧಿಯಃ-ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ||

ಮಂತ್ರಾರ್ಥ : ಯಃ = ಯಾವ ಪರಮಾತ್ಮನು, ನಃ = ನಮ್ಮ, ಧಿಯಃ
= ಬುದ್ಧಿ ಕರ್ಮಾದಿಗಳನ್ನು, ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ = ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ
ನೆಯೋ, ತತ್ = ಆ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ, ದೇವಸ್ಯ = ಕ್ರೀಡಾಧಿಗುಣವಿಶಿಷ್ಟನಾದ,
ಸೂರ್ಯಪ್ರಕಾಶನಾದ, ಸವಿತುಃ = ಜಗತ್ಪಾರಣನಾದ. ವರೇಣ್ಯಂ = ಶ್ರೇಷ್ಠ
ವಾದ, ಭಗ್ಃ = ಜೀವನಿಗೆ ಜ್ಞಾನಾನಂದ ಕೊಡತಕ್ಕ ತೇಜೋಮಯ
ರೂಪವನ್ನು. ಧೀಮಹಿ = ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಓಂ = ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಸ್ವರೂಪನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸರ್ವರಕ್ಷಕನು.
ಭೂಃ = ಅವನು ಈ ಪೃಥ್ವಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ವ್ಯಾಪಿಸಿ, ಸರ್ವನಾಯಕನಾಗಿ,
ಪರಮಸ್ತುತ್ಯನಾಗಿ, ಪ್ರಾಣಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಣಸ್ವರೂಪನಾಗಿದ್ದಾನೆ.
ಭುವಃ = ಅವನು ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ವ್ಯಾಪಿಸಿ, ಸರ್ವಸಂಚಾಲಕನಾಗಿ,
ಶಾಂತಿಸ್ವರೂಪನಾಗಿ, ಸರ್ವರ ದುಃಖಗಳನ್ನೂ ದೂರೀಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಸ್ವಃ =
ಅವನು ದ್ಯುಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಾಪಕನಾಗಿ ಅದರಣೀಯನೂ ಅಖಂಡನೂ
ಆಗಿ ಉಪಾಸ್ಯನಾಗಿ, ಸರ್ವಾಂತರಾಮಿ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಆನಂದ ರಸಪಾನ

ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಸವಿತು: = ಸರ್ವೋತ್ಪಾದಕನೂ, ಸರ್ವಪ್ರೇರಕನೂ ಆದ, ದೇವಸ್ಯ = ಆ ಪ್ರಕಾಶಮಯನೂ, ಸರ್ವದಾತ್ಮವೂ, ಸರ್ವಪ್ರಕಾಶಕನೂ ಆದ, ತತ್‌ವರೇಣೀಯಂ ಭರ್ಗ: = ಆ ಸರ್ವರಿಗೂ ಸ್ವೀಕರಣೀಯವಾದ, ಪಾಪಬೀಜದಾಹಕವಾದ, ದೈವಿಕ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು, ಧೀಮಹಿ = ಧ್ಯಾನಿಸೋಣ, ಧರಿಸೋಣ, ನೆಲಗೊಳಿಸೋಣ. ಯ: = ಯಾವನು ಸವಿತೃದೇವನೋ, ಅವನು, ನ: ಧಿಯ: = ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಕರ್ಮಗಳನ್ನು, ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ = ಸನ್ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸದಾ ಪ್ರೇರಿಸುತ್ತಿರಲಿ.

ತಾತ್ಪರ್ಯ: : ಯಾವ ಪರಬ್ರಹ್ಮನ ತೇಜಸ್ಸು ಸೂರ್ಯಮಂಡಲಾಂತ ಗತವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಅಂತಃಕರಣ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ಆಯಾ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೂಲಕ ಆಯಾ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವಂತೆ ಪ್ರೇರಿಸುತ್ತದೆಯೋ, ಅಂತಹ ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿ, ಸ್ಥಿತಿ, ಲಯಗಳಿಗೆ ಕಾರಣಭೂತನೆನಿಸಿದ, ಸರ್ವ ಸ್ವರೂಪವಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸುವ ಪರಮಾತ್ಮನ ದಿವ್ಯತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಸ್ವಸ್ವರೂಪ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ(ಪರಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನೋಪದೇಶ)ಕ್ಕಾಗಿ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಸಾಯಣಾಚಾರ್ಯರ ಭಾಷ್ಯ: : ಯಾವ ಪರಮಾತ್ಮನು ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸುತ್ತಿರುವನೋ ಪ್ರಕಾಶಮಾನನಾಗಿಯೂ, ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿಯೂ, ಸರ್ವಪ್ರೇರಕನಾಗಿಯೂ, ಜಗತ್‌ಸೃಷ್ಟ್ಯಲವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಆತ್ಮಭೂತವಾದಂಥ, ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ, ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದಲೂ ಉಪಾಸ್ಯವಾದ, ಅವಿದ್ಯಾತತ್ತ್ವಾರ್ಥನಾಶಕವಾದ, ಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶವಾದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಂಬಂಧಿಯಾದ, ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಸೂತ ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿನ ಭಾಷ್ಯ: : ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ರೂಪದಿಂದಿರತಕ್ಕ ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಕಾಶನಾಗಿಯೂ, ಚಿದ್ರೂಪನಾಗಿಯೂ, ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಗಳ ಹೃದಯಕಮಲದಲ್ಲಿ ಇರುವವನಾಗಿಯೂ, ಅಂತಃಕರಣಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿಯೂ, ಇರುವ ಆತ್ಮನು ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಧರ್ಮಜ್ಞಾನಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೇರಿಸುತ್ತಿರುವನೋ ಅಂಥ ಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶನಾದ, ಸ್ವರೂಪಪ್ರೇರಕನಾದ, ಯಾವ ಆತ್ಮನು ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದಲೂ ಸೇವಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ, ಸರ್ವಪಾಪ ನಿವರ್ತಕವಾದ, ಸತ್ಯಜ್ಞಾನಾದಿಲಕ್ಷಣವಾದ, ತನ್ನ ಮಾಯಾಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಶಿವ, ವಿಷ್ಣುವಾದಿ ರೂಪಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ, ಸೂರ್ಯಮಂಡಲದಲ್ಲಿದ್ದು,

ಸೂರ್ಯದೇವನಿಗೂ ಪ್ರೇರಕನಾಗಿರತಕ್ಕ ಮತ್ತು ವಾಕ್ಯಿಗೂ, ಮನಸ್ಸಿಗೂ ಆಗೋಚರನಾಗಿರುವ ಪರಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವನ್ನು ಅಂಥಾ ಬ್ರಹ್ಮವೇ ನಾನೆಂಬುದಾಗಿ ಧ್ಯಾನಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಶ್ರೀ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ಭಾಷ್ಯ : ಯಾವ ಸೂರ್ಯನಿಯಾಮಕನಾಗಿರುವ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನು ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲವೇ ಜ್ಞಾನಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆಯೋ ಆ ಕ್ರೀಡಾದಿಗುಣಗಳಿಂದ ಒಡಗೂಡಿದ, ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ, ಸರ್ವಜಗತ್ತಿಗೂ ಜನಕವಾಗಿರುವ, ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳಿಂದ ನಿಬಿಡವಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ, ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ ರೂಪತೇಜೋವಿಶೇಷವನ್ನು ಧ್ಯಾನಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಶ್ರೀಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರ ವಿವರಣೆ : ಯಾವ ಸವಿತಾಸೂರ್ಯದೇವನು ನಮಗೆ ಭೇದಭಾವವಿಲ್ಲದೆ, ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ, ಅವಿದ್ಯಾನಾಶಕವಾದ, ಪರಮಾತ್ಮನ ದರ್ಶನಪ್ರಾಪ್ತಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಆ ಸವಿತೃದೇವನ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಪ್ರೇರೇಪಿಸಲಿ. ಆ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ, ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿಯೂ ಪರಮೇಶ್ವರನೂ, ಲೋಕಪ್ರಸಿದ್ಧನೂ, ಬುದ್ಧಿಪ್ರೇರಕನೂ, ಮಹಾತೇಜಸ್ವಿಯೂ, ದಿವ್ಯಪ್ರಭೆಯನ್ನು ಬೀರುವವನೂ, ಕ್ರೀಡಾತ್ಮಕನೂ, ಆಹ್ಲಾದಕರನೂ, ಮಾನವಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಅಜ್ಞಾನ ಅಂಧಕಾರವನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವ ಪರಂಜ್ಯೋತಿಯೂ, ಪೂಜಾರ್ಹನೂ, ಶ್ರವಣ, ಮನನ, ನಿರ್ದಿಧ್ಯಾಸನಕ್ಕೆ ನಿಲುಕುವವನೂ, ಶಾಂತನೂ, ಅನಂದರೂಪಿಯೂ, ದುಃಖ ಪರಿಹಾರಕನೂ, ಜಗತ್ಸಂಹಾರಕರ್ತನೂ ಆದ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಧ್ಯಾನರೂಪದಲ್ಲಿ ಧಾರಣೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರು : ಸೂರ್ಯಮಂಡಲಾಂತರ್ಗತವಾಗಿ, ಮಾತು-ಮನಗಳಿಗೆ ಗೋಚರವಾಗದೆ ಇದ್ದರೂ ಸಹಸ್ರ ಜೀವಿಗಳ ಜೈತನ್ಯಸ್ವರೂಪವಾದ (ಆ ಪರಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವನ್ನು) ವಿಶ್ವದೊಳಗಣ ಸಮಸ್ತ ವಸ್ತುಗಳ ಸೃಷ್ಟಿ-ಸ್ಥಿತಿ-ಲಯಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ, ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಕಾಶದಿಂದಲೂ, ಆತ್ಮಾನಂದದಿಂದಲೂ ಕ್ರೀಡಿಸುತ್ತಿರುವ, ಸಮಸ್ತಕ್ಕೂ ಆಶ್ರಯ ಕೊಟ್ಟು ಎಲ್ಲರ ಮನೋಭಿಷ್ಟಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಲು ಶಕ್ತಿಯಿರುವ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲ್ಪಡುವ, ಜೀವಿಗಳು ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಪಾಪಗಳ ಫಲಗಳ

ನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸುಟ್ಟು ನಾಶಗೊಳಿಸುವ ಆ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ವಸ್ತುವು (ಬ್ರಹ್ಮ ಚೈತನ್ಯವು) ನಮ್ಮ ಅಂತಃಕರಣ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಸನ್ಮಾರ್ಗ ಪ್ರವರ್ತನೆಗಾಗಿ ಪ್ರೇರಿಸಲಿ.

ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರು : ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದ ಅಧಿದೇವತೆ ಸೂರ್ಯಾಂತರ್ಗತ ಪರಬ್ರಹ್ಮವೇ. ಆದುದರಿಂದ ಆ ಬ್ರಹ್ಮವೇ ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಗಳ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಸನ್ಮಾರ್ಗದಡೆಗೆ ಒಯ್ಯಲಿ.

ಅಗಸ್ತ್ಯ ಮಹರ್ಷಿಗಳು : ಸೂರ್ಯಮಂಡಲಾಂತರ್ಗತನಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವು, ಸ್ವಪ್ರಕಾಶವೂ ಮತ್ತು ಅವಿದ್ಯೆಯಿಂದಂಟಾದ ಪಾಪ ಭಜಂಕವೂ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಆ ಬ್ರಹ್ಮವು ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಸನ್ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವಂತೆ ಪ್ರೇರಿಸಲಿ.

ನಿರುಕ್ತಭಾಷ್ಯ : ಯಾವ ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವು ಸರ್ವ ಚೈತನ್ಯಾತ್ಮಕವಾಗಿ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿ, ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಸನ್ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವಂತೆ ಪ್ರೇರಿಸಬಲ್ಲದೋ ಮತ್ತು ನಮಗಂಟಿರುವ ಅವಿದ್ಯಾಪೂರ್ವಕ ಪಾಪಕರ್ಮಗಳನ್ನೆಲ್ಲವನ್ನೂ ದಹಿಸಿ, ನಮ್ಮನ್ನು ಪರಿಶುದ್ಧಗೊಳಿಸುವುದೋ, ರವಿಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿ ನಿತ್ಯವೂ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಅಂತಹ ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವನ್ನು ನಾವು ನಿರಂತರವೂ ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಈ ವಿಧವಾದ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಪಡೆದು ನಾವೂ ಆ ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವನ್ನು ಸದಾ ಭಜಿಸುತ್ತಿರುತ್ತೇವೆ.

ಖಂಡರಾಜ ದೀಕ್ಷಿತರು : ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ದೈವವೆನಿಸಿದ ಯಾವ ಸೂರ್ಯದೇವನು ಮಾನವರ ಬುದ್ಧಿವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಸನ್ಮಾರ್ಗದ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುವಂತೆ ಪ್ರೇರಿಸುತ್ತಾನೆಯೋ, ಅಂತಹ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶನಾದ, ಸರ್ವರಿಂದಲೂ ಸೇವ್ಯನಾದ ಮತ್ತು ಪಾಪಗಳನ್ನೂ, ಅವಿದ್ಯಾತಮವನ್ನೂ ಕಳೆದು ಉಪಾಸಕನನ್ನು ಶುದ್ಧನನ್ನಾಗಿಯೂ, ಜ್ಞಾನಿಯನ್ನಾಗಿಯೂ ಮಾಡಬಲ್ಲನೋ ಆ ಸೂರ್ಯದೇವನನ್ನು, ಇಲ್ಲವೆ ಸೂರ್ಯಾಂತರ್ಗತ ಚೈತನ್ಯಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನಾವೆಲ್ಲರೂ ನಿರಂತರವೂ ಧ್ಯಾನಮಾಡೋಣ.

(ಜೀವಿಗಳ ಅಂತರಾತ್ಮನಾಗಿಯೂ, ಸಾಕ್ಷೀಭೂತನಾಗಿಯೂ, ಅಜ್ಞಾನವೆಂಬ ತಮಸ್ಸನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲಿಸುವ ಜ್ಯೋತಿಸ್ವರೂಪನಾಗಿಯೂ, ವಿಶ್ವದ ಸೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತಿ-ಲಯಗಳಿಗೆ ಕಾರಣಭೂತನಾಗಿಯೂ ಇದ್ದ ಜೀವಿಗಳ ಬುದ್ಧಿಗಳನ್ನು

ಸನ್ಮಾರ್ಗದೊಡನೆ ಪ್ರೇರಿಸುವವನಾಗಿಯೂ (ಇರುವ) ಆ ಪರಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವನ್ನೇ ನಾವು ಸದಾ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಿರುವೆವು.

ಬೇರೊಬ್ಬರು : ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ದೈವನೆನಿಸಿದ ಯಾವ ಸೂರ್ಯದೇವನು ಮಾನವರ ಬುದ್ಧಿವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಸನ್ಮಾರ್ಗದ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುವಂತೆ ಪ್ರೇರಿಸುತ್ತಾನೆಯೋ ಅಂತಹ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶನಾದ, ಸರ್ವರಿಂದಲೂ ಸೇವ್ಯನಾದ ಮತ್ತೂ ಪಾಪಗಳನ್ನೂ ಅವಿದ್ಯಾತಮವನ್ನೂ ಕಳೆದು ಉಪಾಸಕನನ್ನು ಶುದ್ಧನನ್ನಾಗಿಯೂ, ಜ್ಞಾನಿಯನ್ನಾಗಿಯೂ ಮಾಡಬಲ್ಲನೋ ಆ ಸೂರ್ಯದೇವನನ್ನು ಇಲ್ಲವೇ ಸೂರ್ಯಾಂತರ್ಗತ ಚೈತನ್ಯಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನಾವೆಲ್ಲರೂ ನಿರಂತರವೂ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡೋಣ.

ಗಾಯತ್ರೀಗೆ ಅಂಗ್ಲ ಭಾಷಾ ಅರ್ಥ :

Om=Vishnu, Bhuh=Eternal, Bhuvah=Creator of the world, Suvah=Complete with Bliss/Independent entity, Yah=who, Nah=Om (Devotee), Dhiyah=wisdom/knowledge and right action, Prachodayat=Induce, Govern, Motivate, Tat=that omnipresent, Savituh=That form responsible from creation to salvation, Devasya=Always active without motive like sports/crown among God, Vorenyam=Always prayed by worthy ones, Bhargo=The effulgent form who feeds and sets the world into action, Dhimahi=We meditate upon.

Vedavyasa=We meditate upon that form of Lord Narayana, dwelling in the Sun, who induces in us wisdom and right action who is responsible for protection and activation. Who is prayed /worshipped by worthy Souls

with the Vedic hymn Gayatri.

Yajnavalkya Samhite—In the heart of every being(not body)i.e. in the heart of every soul called by the name Jiva, He dwells. He is also known as Bhargo, responsible for protection and motivation.

Gayatri mantra first describes the greatness of Lord Narayana by mentioning His extraordinary qualities worthy of praise. Then it says, because of that we meditate on the auspicious form of Lord Narayana who induces in us right action.

ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರವು ಮುಗ್ಧೀದದಲ್ಲಿ (3-62-10), ಶುಕ್ಲ ಯಜುರ್ವೇದದಲ್ಲಿ (3-35-30-2, 36-3) ತೈತ್ತಿರೀಯ ಕೃಷ್ಣ ಯಜುಸ್ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ (4-1), (1-5) ಸಾಮನೇದದ ಉತ್ತರಾರ್ಣಿಕದಲ್ಲಿ (13-3) ತೈತ್ತಿರೀಯ ಆರಣ್ಯಕದಲ್ಲಿ (1-11-1), ಅಥರ್ವವೇದದಲ್ಲಿ (3-10-2) ಮಂತ್ರವಾಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀ ಗಾಯತ್ರಿಯು ವೇದ ಮಂತ್ರವಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಗಾಯತ್ರಿಯಲ್ಲಿ 'ಬ್ರಹ್ಮ ಗಾಯತ್ರೀ' ಮತ್ತು 'ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಗಾಯತ್ರೀ' ಎಂದು ಎರಡು ವಿಧ. ವ್ಯಾಕೃತಿರಹಿತವಾದುದು 'ಬ್ರಹ್ಮ ಗಾಯತ್ರೀ.' ವ್ಯಾಕೃತಿಸಹಿತವಾದುದು 'ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಗಾಯತ್ರೀ.' ಬ್ರಹ್ಮೋಪದೇಶ ಕಾಲದಲ್ಲಿ 'ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಗಾಯತ್ರೀ'ಯನ್ನೇ ಉಪದೇಶಿಸುವ ಪದ್ಧತಿ ಇದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ 'ಜಾತವೇದಸೇ ಸುನವಾಮ ಸೋಮ ಮರಾತೀಯತೋ ನಿದಹಾತಿ ವೇದಃ | ಸನಃ ಪರ್ಷದತಿ ದುರ್ಗಾಣಿ ವಿಶ್ವಾನಾನೇನ ಸಿಂಧುಂದುರಿ ತಾತ್ಯಗ್ನಿಃ ||' (ಋ. ೧-೯೯-೧) ಮತ್ತು 'ತ್ಯಂಬಕಂಯಜಾಮಹೇ ಸುಗಂಧಿಂ ಪುಷ್ಪಿವರ್ಧನಂ | ಉರ್ವಾರುಕಮಿವ ಬಂಧನಾನ್ಮುತೋಮುರ್ಕ್ಷೀಯ ಮಾಮೃತಾತ್ ||' (ಋ. ೧-೫೯-೧೨) ಎಂಬ ಕ್ರಮವಾಗಿ ೪೪ ಮತ್ತು ೩೨ ಅಕ್ಷರಗಳುಳ್ಳ ಎರಡು ಮಂತ್ರಗಳೂ ೨೪ ಅಕ್ಷರಗಳುಳ್ಳ 'ಗಾಯತ್ರೀ

ಮಂತ್ರವೂ' ಸೇರಿ 'ಶತಾಕ್ಷರ ಗಾಯತ್ರೀ' ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಯಜುರ್ವೇದ ೩೬-೩ನೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಗಾಯತ್ರಿಯು 'ದೇವಿಬೃಹತೀ' ಭಂದಸ್ಥಿನಲ್ಲಿದೆ. ವ್ಯಾಹೃತಿಗಳಲ್ಲದೆ ಇತರ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಮೂಲ ಗಾಯತ್ರಿಯು 'ನಿಚೈದ್ ಗಾಯತ್ರೀ' ಭಂದಸ್ಥಿನಲ್ಲಿದೆ. ಕಾರಣ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ೨೩ ಅಕ್ಷರಗಳು ಮಾತ್ರ ಇವೆ. ಅಂದರೆ ನಿಜವಾದ ಗಾಯತ್ರೀ ಭಂದಸ್ಥಿಗೆ ಒಂದಕ್ಷರ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಜಪಮಾಡುವಾಗ ಇಪ್ಪತ್ತು ನಾಲ್ಕು ಅಕ್ಷರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ('ವರೇಣ್ಯಂ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ 'ವರೇಣೀಯಂ' ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕು) ಗಾಯತ್ರಿಯನ್ನು ಜಪಿಸಬೇಕು. (ತೈ.ಸಂ. 2.5 10.3, 5.3 3.4; ಮೈ.ಸಂ. 1.6.10, ಐ.ಬ್ರಾ. 3.39, ಜೈ. ಬ್ರಾ. 1.4.3.2 ತೈ.ಆ. 10.35). ಪ್ರಥಮ ಪಾದದಲ್ಲಿ ಎಂಟು ಅಕ್ಷರ ಗಳೆಂದು ಭಾವಿಸಬೇಕೆಂಬ ಬೃಹದಾಠ್ಯಕೋಪನಿಷತ್ತಿನ (ಬೃ.ಉ. 5-14 ಶಾ.ಭಾ) ಶಂಕರ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಆಗರೆ 'ವರೇಣ್ಯಂ' ಎಂದು ಮೂರು ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನೇ ಉಚ್ಚರಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಣಯಕಲ್ಪ (ನಿ.ಕ.ಪು. 135) ದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಪಾದಗಳಿವೆ. ಆರಂಭದಿಂದ 'ವರೇಣ್ಯಮ್' ಎಂಬಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಮೊದಲನೆಯ ಪಾದ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ 'ಧೀಮಹಿ' ಎಂಬಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಎರಡನೆಯ ಪಾದ. ಉಳಿದದ್ದು ಮೂರನೆಯ ಪಾದ (ಜೈ.ಬ್ರಾ. 3.6, ತಾಂ.ಬ್ರಾ. 10-5-4, ತೈ.ಆ. 10.35. ರೌ.ಬ್ರಾ. 16-11-10).

'ಗಯ' ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಬಲ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಣ ಬಲ. 'ತ್ರ'ದ ಅರ್ಥ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುವವರು. ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಒಲ ಜನರನ್ನು ವಿಷಯದ ಕಡೆಗೆ ಸೆಳೆದೊಯ್ದು ಅವರು ದೂಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗುವದೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ರಕ್ಷಿಸುವುದು ಪ್ರಾಣಗಳ ಬಲ. ಬಲಿಷ್ಠವಾದ ಪ್ರಾಣಬಲ ಉಳ್ಳವ ನಾದರೆ ಮೃತ್ಯುವನ್ನೂ ಕೂಡ ತನ್ನ ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲವನಾಗು ತ್ತಾನೆ. ಭೀಷ್ಮಪಿತಾಮಹರು ಶರಶಯ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಹಲವು ತಿಂಗಳುಗಳವರೆಗೆ ಮಲಗಿದ್ದು ಉತ್ತರಾಯಣ ಬರುವವರೆಗೆ ಮೃತ್ಯುವನ್ನು ಹತ್ತಿರ ಬರ ಗೊಡಲಿಲ್ಲ.

ಗಾಯತ್ರೀಗೆ ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಸ್ಥಾನ. ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳಗುವ ವಿದ್ಯಾ ಜ್ಯೋತಿ, ಕಾಮಧೇನು ವಿಸ್ವ. ಈ ಮಂತ್ರವನ್ನು ನೈದಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ

ಸರ್ವೋತ್ತಮವೆಂದು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. 'ಸ್ತುತೋಮಯಾವರದಾ ನೇದ ಮಾತಾ' ಇಲ್ಲಿ ಗಾಯತ್ರಿಯನ್ನು 'ನೇದಮಾತಾ' ಎಂದೇ ಸಂಜೋಧಿಸಲಾಗಿದೆ. ನೇದವೆಂದರೆ ಜ್ಞಾನ ; ಮಾತೆಯೆಂದರೆ ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡುವವಳು ಎಂದರ್ಥ. ವರ ಎಂದರೆ ಶ್ರೇಷ್ಠ ; ಶ್ರೇಷ್ಠ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರದಾನಮಾಡುವವಳಾದ್ದರಿಂದ ಈಕೆ 'ವರದಾ' ಎನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಈಕೆಯನ್ನು 'ಪಾವನೀ' ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಇವಳು 'ಪಾವಮಾನೀ.' ನೇದಗಳಿಗೆ ಇದು ಮೂಲವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇದು 'ನೇದಮಾತಾ' (೧೯-೩೧-೧). ಮೂರು ನೇದಗಳ ಮೊದಲ ಮಂತ್ರಗಳೆಲ್ಲವೂ ಗಾಯತ್ರೀ ಭಂದೋರೂಪವಾಗಿಯೇ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿವೆ. ಈ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಹಾಶಕ್ತಿಯು ಅಡಗಿರುವುದರಿಂದ ಇದನ್ನು 'ಮಂತ್ರರಾಜ' ಅಥವಾ 'ರಾಜಮಂತ್ರ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಸರ್ವದೇವಶಕ್ತಿ ಸಮೂಹರೂಪವಾದುದರಿಂದ 'ಸರ್ವಶಕ್ತಿಮಯಿ'. 'ಇದನ್ನು 'ಸಪ್ತಕೋಟಿ ಮಹಾಮಂತ್ರ ಮಾತಾ' ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಸವಿತೃದೇವನಿಗೆ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನು ಕೊಡುವುದರಿಂದಲೂ, ಸವಿತೃದೇವನ ಸಂಬಂಧ ಮಂತ್ರವಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಇದನ್ನೇ 'ಸಾವಿತ್ರೀ ಮಂತ್ರ' ಎಂದೂ ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ. (ಭರದ್ವಾಜ ಸ್ಮೃತಿ) ಇದನ್ನು 'ಗುರುಮಂತ್ರ'ವೆಂಬುದಾಗಿಯೂ ಕರೆಯುವರು. ಗಾಯತ್ರೀಗಿಂತ ಉತ್ತಮವಾದ ಯಾವುದೇ ಜಪವು ಇರಲಿಲ್ಲ, ಮುಂದೆ ಇರುವುದೂ ಇಲ್ಲ. (ಬೃ.ಉ. ೧೯-೧೦) ಮಾನವ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಕಾರನಾದ ಮನುವು ತನ್ನ ಸ್ಮೃತಿಯಲ್ಲಿ ಗಾಯತ್ರಿಯನ್ನು 'ಸಾವಿತ್ರೀ'ಯೆಂದೇ ಕರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಸಮಸ್ತ ನೇದಗಳ ಸಾರಭೂತತತ್ತ್ವ ಗಾಯತ್ರೀ. ಗಾಯತ್ರೀ ನಿಜವಾಗಿ ನೇದಗಳ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಅಳಿದು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ ; ನೇದಗಳಿಗೆ ಗೌರವ ತರುತ್ತದೆ. ಅಂಧಶ್ರದ್ಧೆ ನೇದಗಳ ತತ್ತ್ವವಲ್ಲ, ವಿಚಾರ ಪ್ರಚೋದನೆಯೇ ನೇದಾದೇಶ-ಎಂದು ಸಾರುತ್ತದೆ. ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರವನ್ನು 'ಮಹಾಮಂತ್ರ' ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಈಶ್ವರನು ಗಾಯತ್ರಿಯನ್ನು 'ಕಾಮಧೇನು'ವೆಂದು ಹೆಸರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಹಾಗೂ ಸಮಸ್ತ ಯೌಗಿಕ ಸಾಧನಗಳ ಮೂಲಾಧಾರವೂ, ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವುದೂ ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರವೇ ಎಂದು ಆದೇಶ ನೀಡಿದ್ದಾನೆ. ಶೃಂಗೀ ಋಷಿಯು ಇದನ್ನು 'ನೋಕ್ಷದ ಮೂಲ ಕಾರಣ'ವೆಂದು ಸಾರಿದ್ದಾನೆ. ವ್ಯಾಸಮುನಿಯು 'ಗಾಯತ್ರೀ' ಹಾಗೂ 'ಬ್ರಹ್ಮ' ಇವರಲ್ಲಿ ಯಾವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೂ ಇಲ್ಲವೆಂದೂ,

ಗಾಯತ್ರಿಯು 'ಬ್ರಹ್ಮನ ಮುಖ'ವೆಂದೂ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಈಕೆಯು ಮೊದಲ ಪಾದದಲ್ಲಿಯೇ ಮೂರು ಲೋಕಗಳ ವೈಭವವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಘೋಷಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಶ್ರೀ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ಈಕೆಯನ್ನು 'ಜಗನ್ಮಾತಾ' ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಜನಕಮಹಾರಾಜನು 'ಗಾಯತ್ರೀ ಉಪಾಸಕನು ಎಷ್ಟೇ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರಿಯು ಸುಟ್ಟು ಭಸ್ಮಮಾಡಿ ಪವಿತ್ರಗೊಳಿಸುತ್ತಾಳೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಭೀಷ್ಮಪಿತಾ ಮಹರು 'ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ಜಪ ನಡೆಯುವಲ್ಲಿ ಬಾಲಮೃತ್ಯು ಸಂಭವಿಸುವುದಾಗಲೀ, ಬೆಂಕಿ ಅನಾಹುತವಾಗಲೀ ಇಲ್ಲವೆಂದೂ, ಗೋವುಗಳು ಸಮೃದ್ಧಿಯಾಗಿ ಹಾಬುಕೊಡುವುವೆಂದೂ, ಗಾಯತ್ರಿಯು ಸರ್ವಭೂತಗಳ ಹೃದಯವೂ, ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠ ಶ್ರುತಿಯೂ ಆಗಿರುವಳೆಂದೂ' ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ವೇದಮಾತೆ, ವರದಾಯಿನೀ. ಆಯು, ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯ, ಸಂತಾನ, ಧನ, ಧಾನ್ಯ, ಪಶು, ವೈಭವ, ಶುದ್ಧಬುದ್ಧಿ, ಉತ್ತಮ ವಿಚಾರ ಶಕ್ತಿ, ಶ್ರದ್ಧಾ ಭಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ನೀಡುವ ಮತ್ತು ಪರಮಾತ್ಮನ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಸುವ ಮಂತ್ರವಾಗಿರುವುದಾಗಿದೆ. ಈ ಗಾಯತ್ರೀ ವೃದ್ಧಿಕ್ಷಯವಿಲ್ಲದ ಚಿದ್ರೂಪಳು. ಈ ಜಗತ್ತೇ ಈ ದೇವಿಯ ರೂಪವಾಗಿರುವುದು. ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿ, ಸ್ಥಿತಿ, ಸಂಹಾರ, ತಿರೋಭಾವ ಮತ್ತು ಅನುಗ್ರಹ ಇವು ಈಕೆಯ ಪಂಚಕೃತ್ಯಗಳು. ತ್ರಿಕೋಣಾಕಾರವಾದ ಕುಂಡಲಿನಿಯಿಂದ ಸ್ವರವ್ಯಂಜನಗಳು ಬಂದುದರಿಂದ ದೇವಿಯೂ ವೇದಮಾತಾ. (ದೇವೀಪುರಾಣ) ಶ್ರೀ ಮಾತೆಗೂ, ಗಾಯತ್ರೀಗೂ ಭೇದವಿಲ್ಲವಿರುವುದರಿಂದ ಗಾಯತ್ರೀ ಪದವು ದೇವಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲರೂ ಅವಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹಾಡುವುದರಿಂದಲೂ, ಬರೆಯುವುದರಿಂದಲೂ ಅವಳು ಗಾಯತ್ರೀ (ದೇವೀಪುರಾಣ). ಅದು ಹಾಡುತ್ತದೆ, (ಹೇಳುತ್ತದೆ), ಕಾನಾಡುತ್ತದೆ ಎಂದು ಶ್ರುತಿ (ಭಾಂ.ಉ. ೩-೧೨-೧). ಗಾಯತ್ರಿಯು ಬ್ರಹ್ಮದಿಂದ ಬೇರೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬಾರದು. ಯಾವ ವಿಧದಿಂದಾಗಲೀ 'ನಾನೇ ಅವಳು' ಎಂದು ಉಪಾಸಿಸಬೇಕು. (ವ್ಯಾಸ ಸ್ಮೃತಿ). ಅಕ್ಷರರೂಪದಲ್ಲಿರುವವಳು 'ಮಾತೃಕಾ' (ಸೂತ ಸಂಹಿತೆ-೪.೪.೧೮). ಲಕ್ಷ್ಮೀಬೀಜಕ್ಕೆ ಮಾತಾ ಎಂದು ಸಂಜ್ಞೆ, 'ಅ'ಕಾರದಿಂದ 'ಕ್ಷ'ಕಾರದವರೆಗೆ ಇರುವ ೫೧ ವರ್ಣಗಳಿಗೆ ಮಾತೃಕೆಗಳೆಂದು ಹೆಸರು. ಈ ಅಕ್ಷರಗಳಿಗೆ ಬೇರೆಬೇರೆ ಒಣ್ಣುಗಳಿವೆ. 'ಅ'ಕಾರ ಸ್ವರಗಳು ಧೂಮ್ರ ವರ್ಣದಲ್ಲಿವೆ. 'ಕ'ಕಾರ ಮೊದಲಾದುವು ಸಿಂಧೂರವರ್ಣ. 'ದ'ಕಾರದಿಂದ

‘ಫ’ಕಾರದವರೆಗೆ ಗೌರವರ್ಣ. ‘ಬ’ದಿಂದ ಐದು ಅಕ್ಷರಗಳು ಅರುಣವರ್ಣ. ‘ಲ’ಕಾರಾದಿಗಳು ಕಾಂಚನವರ್ಣ. ‘ಹ’ ಮತ್ತು ‘ಕ್ಷ’ ವಿದ್ಯುತ್ ವರ್ಣ ದಲ್ಲಿರುವುವು. (ಸನತ್ಕುಮಾರ ಸಂಹಿತೆ). ಸುಷುಮ್ನಾ, ಇಡಾ ಮತ್ತು ಪಿಂಗಲಾ ಈ ಮೂರು ನಾಡಿಗಳೇ (‘ತ್ರಿಪುರ’) ಮನಸ್ಸು ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಚಿತ್ತ. ದೇವಿಯು ಇವುಗಳಲ್ಲಿದ್ದಾಳೆ (ತ್ರಿಪುರಾರ್ಣವ) ಇಚ್ಛೆ, ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಯತ್ನ ಎಂಬ ಗುಣತ್ರಯವು ದೇವಿಯ ಸ್ವರೂಪ. ಶಿರಃ ಪ್ರದೇಶವು ಇಚ್ಛೆ ; ಮಂಡಲವು ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಕಾಲುಗಳು ಕ್ರಿಯಾ, ಹೀಗೆ ಈ ಮೂರು ಶಕ್ತಿಗಳು ದೇವಿಯ ಶರೀರವಾಗಿವೆ (ಸಂಕೇತ ಪದ್ಧತಿ). ದೇವಿಯು ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ಈಶ ಎಂಬುವರಲ್ಲಿರುವವಳು. ಇವಳೇ ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿ, ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿ. ಬ್ರಹ್ಮನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲು ಇಚ್ಛಿಸಿದಾಗ ಪರಾಶಕ್ತಿಯು ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿಯಾಗಿ, ‘ಇದು ಹೀಗೆ ಇರಲಿ’ ಎಂದು ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಜ್ಞಾನ ಪಿಸಿದಾಗ ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿಯಾಗಿ, ಹಾಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಬ್ರಹ್ಮನು ಕೆಲಸ ಮಾಡುವಾಗ ಇವಳು ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿಯಾಗುವಳು (ಮಾಲಿನೀ ವಿಷಯತಂತ್ರ), ದೇವಿಯು ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ, ಅಗ್ನಿ ಇವರನ್ನು ಮೂರು ಕಣ್ಣುಗಳಾಗಿ ಹೊಂದಿರುವಳು (ತ್ಯಂಬಕಾ) (ದೇವೀಪುರಾಣ ನಿರ್ವಚನಾಧ್ಯಾಯ). ನಾಲಗೆಯಲ್ಲಿ ಸದಾ ವಾಗ್ರಸವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಾ ಅದರಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವುದರಿಂದ ಗಾಯತ್ರಿ ಯನ್ನು ‘ಸರಸ್ವತಿ’ ಎನ್ನುವರು. ಸರಸ್ವತಿಯು ಜ್ಞಾನಾಭಿಮಾನಿಯಾದ ದೇವತೆ. ವಿಷಯಗಳಿಂದ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗದ ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪಳು. ದೇವೀ ಶಕ್ತಿಯು ಸುಕೃತಗಳಿಂದ ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಲಕ್ಷ್ಮಿಯಾಗಿ ಬೆಳಗುತ್ತಾಳೆ. ಪಾಪಾತ್ಮರಲ್ಲಿ ಆಲಕ್ಷ್ಮಿಯಾಗಿರುತ್ತಾಳೆ. ಬುದ್ಧಿ ವಂತರಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಯಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಸಜ್ಜನರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧಾರೂಪದಿಂದ ಇರುತ್ತಾಳೆ. ಕುಲಜನರಲ್ಲಿ ಲಜ್ಜಾರೂಪದಲ್ಲಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಮಹಾಕಾಳಿ ರೂಪದಿಂದ ಭಕ್ತರ ಅಂತಃಕರಣದಲ್ಲಿ ಆಸುರೀಸಂಪತ್ತನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುತ್ತಾಳೆ ; ಅಂತಃಕರಣದ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಮಹಾ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ರೂಪದಿಂದ ಭಕ್ತರ ಅಂತಃಕರಣದಲ್ಲಿ ಬೆಳಗುತ್ತಾಳೆ ; ದೈವೀ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಡುತ್ತಾಳೆ, ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನ ಸ್ವರೂಪಿಣಿಯಾದ ಸರಸ್ವತಿಯಾಗಿ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನಸಂಪತ್ತನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಡುತ್ತಾಳೆ. ಭಕ್ತರ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದರಿಂದ ‘ರಮಾ’ಗೆ ಗಾಯತ್ರಿ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಶ್ರುತ್ಯಂತರದಲ್ಲಿ ಸಾವಿತ್ರಿ ಎಂಬುದಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನಾದ್ದರಿಂದ

ಶ್ರೀಹರಿಗೆ 'ಸವಿತಾ' ಎಂದು ಹೆಸರು. ಅವನ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ರಮೆಯೇ 'ಸಾವಿತ್ರೀ.' 'ಗಾಯತ್ರೀ ಭಂದಸಾಂ ಮಾತಾ' (ಮಹಾನಾರಾಯಣೋಪನಿಷತ್ತು ೩೪-೧) 'ವೇದಮಾತಾ ಮನೋನ್ಮನೀ' (ವಸಿಷ್ಠ ಕೃತ ಗಾಯತ್ರೀ ಅಷ್ಟೋತ್ತರ) 'ಏವಂ ಹಿ ಸರ್ವವೇದಾಸಾಂ ಗಾಯತ್ರೀ ಸಾರಮಾಚ್ಚ ತೇ' 'ಸಾವಿತ್ರಾ ಸ್ತುಪರಂನಾಸ್ತಿ' (ಮನು ೮೩) ಗಾಯತ್ರೀ ವಾ 'ಇದಂ ಸರ್ವಂ ಭೂತಮ್' ಎಂಬ ಉಪನಿಷತ್ ವಾಕ್ಯವು ಚರಾಚರಾತ್ಮಕವಾದ ಸಕಲ ಭೂತ ಸಮುದಾಯವೂ ಗಾಯತ್ರೀರೂಪವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ನೀರು ಆರಿಸುತ್ತದೆ; ಸೂರ್ಯೋದಯದಿಂದ ಕತ್ತಲು ಕಾಣದಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ದೇವಿಯ ನಾಮಕೀರ್ತನೆಯಿಂದ ಕಲಿಯ ಪಾಪಸಮೂಹಗಳು ನಾಶವಾಗುವುವು (ಕೂರ್ಮ ಪುರಾಣ). ಕುಂಡಲಿನೀಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಗಾಯತ್ರಿಯು ಪ್ರಾಣಧಾರಿಣಿಯೂ, ಪ್ರಾಣವಿದ್ಯೆಯೂ ಆಗಿ ಮಹಾವಿದ್ಯೆಯಾಗಿರುತ್ತಾಳೆ (ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರ). ಪ್ರಣವವೇ ಪುರುಷ, ಗಾಯತ್ರಿಯೇ ಪ್ರಕೃತಿ. ಪ್ರಣವ ಮತ್ತು ಗಾಯತ್ರಿಯಿಂದ ಪುಂಪ್ರಕೃತ್ಯಾತ್ಮಕವಾದ ಈ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿದೆ. ಮಾನವ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಸತ್ಯರ್ಮ ನಿರತರನ್ನಾಗಿಸುವುದು, ಪರಮಾತ್ಮನ ಗುಣ, ಕರ್ಮಸ್ವಭಾವಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷೀಕರಿಸುವ, ಸರ್ವಪಾಪಗಳನ್ನೂ ದಹಿಸುವ ಜ್ಯೋತಿಯನ್ನು ಧಾರಣೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಈ ಗಾಯತ್ರೀಮಂತ್ರ. ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನೆಲಸುವಂತೆ ಮಾಡುವುದೇ ಇದರ ಗುರಿ.

ಮಾನವಶರೀರದಲ್ಲಿರುವ ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೂ, ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೂ ತಮ್ಮತಮ್ಮದೇ ಆದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳಿವೆ. ಎಲ್ಲಾ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದಲೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಸುವ ಶಕ್ತಿಕೇಂದ್ರ ಮನಸ್ಸು. ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಬಯಸದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಮಾಡಲಾರವು. ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೂ—ವಸ್ತುಗಳಿಗೂ ಮಧ್ಯ ಸಂಪರ್ಕ ಸಾಧನ ಈ ಮನಸ್ಸು. ಮಾನವನನ್ನು ದೇವನನ್ನಾಗಿಯೂ, ದಾನವನನ್ನಾಗಿಯೂ ಮಾಡಬಲ್ಲ ತತ್ತ್ವವು ಮನಸ್ಸು. ಮನಸ್ಸು ಮುನಿದರೆ ಕಾರ್ಯಗಳೂ ಇಲ್ಲ; ಒಲವೂ ಇಲ್ಲ; ದೀರ್ಘಕಾಲ ಸತ್ಯದರ್ಶನ ಮಾಡುವ ಕಾಮನೆಯೂ ಇಲ್ಲ, ಜೀವಿತವೂ ಇಲ್ಲ. ಸ್ವಭಾವತಃ ಅದು ರಿಕ್ತವಾಗಿರಲಾರದು. ಕೇವಲ ಅಭಾವವನ್ನೇ ತನ್ನಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುವ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಅದಕ್ಕೆ ಕೊಡಬಾರದು. ಒಳ್ಳೆಯ ವಿಚಾರ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಅದಕ್ಕೆ ನಾವು ಒದಗಿಸದಿದ್ದರೆ, ಅದು ಘಾತಕಭಾವನೆಗಳನ್ನೇ ತನ್ನಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳು

ತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾವು ಈ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಪರಮಪವಿತ್ರವಾದ, ಆತ್ಮೋನ್ನಾಯಕವಾದ, ಸರ್ವಹಿತ ಸಾಧಕವಾದ, ಚಿಂತನವಸ್ತುವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಆಲೋಚಿಸಿದಷ್ಟೂ ಆಳವೇ ಆಗುತ್ತಾಹೋಗುವ, ಆತ್ಮನನ್ನು ಕ್ಷಣಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಔನ್ನತ್ಯಕ್ಕೆ ಏರಿಸುತ್ತಾಹೋಗುವ ಚಿಂತನ ಸಾಮಗ್ರಿ ಗಾಯತ್ರೀಮಂತ್ರ. ಇದು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಉನ್ನತವಾದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ನಮ್ಮ ಧಾರ್ಮಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಇರುವಷ್ಟು ಉನ್ನತವಾದ ಸ್ಥಾನ ಪ್ರಾಯಃ ಬೇರಾವುದಕ್ಕೂ ಇಲ್ಲ ; ಇದಕ್ಕಿಂತ ಅಧಿಕ ಸತ್ತ್ವಸಂಪನ್ನ ಮಂತ್ರ ಬೇರೊಂದಿಲ್ಲ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಅಧಿಕ ಅರ್ಥ ಗಾಂಭೀರ್ಯವುಳ್ಳ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲ ; ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಇದು ಜ್ಞಾನದ ಅಗ್ನಿಕುಂಡವನ್ನು ಕಲಕಿ ಪುನಃ ಕಿಡಿಯಾಡುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ ; ಸಂಸಾರ ಮಹೋದಧಿಯನ್ನು ದಾಟುವ ಸೇತುವೆಯಂತಿದೆ. ಮನಶ್ಚಾಂಚಲ್ಯ ಆಳಿಯಬೇಕು ; ಮನಃಪಾವಿತ್ರ್ಯ ಉಳಿಯಬೇಕು ; ಇಹದಲ್ಲಿಯೇ ಪರದ ಸೊಗಸು ಸುಳಿಯಬೇಕು ; ಪಾಪಭಾವನೆಯ ಬೀಜವನ್ನು ಮೊಳೆಯಲಾಗದಂತೆ ಆಳಕ್ಕೆ ತುಳಿಯಬೇಕು ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮನೋಹರವಾದ, ಮಮತಾಯುಕ್ತವಾದ, ಮಾನವತ್ವದ, ಮಾಧುರ್ಯದ, ಮಳೆಯನ್ನು ಮಹೀತಳಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಸುರಿಸುತ್ತಾ ದೇವತ್ವದಲ್ಲಿ ಪರಿಣತರಾಗಬೇಕು ಎಂಬ ಕಾಮನೆಯಿದ್ದರೆ ಭಗವದ್ವತ್ವವಾದ ಗಾಯತ್ರೀ ಸದಾಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಮಾತು, ಮನಸ್ಸು, ಕೃತಿ ಒಂದಾಗಬೇಕಾದರೆ ಗಾಯತ್ರೀ ಉಪಾಸನೆ ಅಗತ್ಯ. ಗಾಯತ್ರೀ ನಿಜವಾಗಿ ಗಾಯತ್ರಿಯೇ ಆಗಬೇಕಾದರೆ, ಉಪಾಸಕ, ಉಪಾಸ್ಯನಿಗೆ ಸರ್ವತೋಭಾವೇನ ಸಮೀಪಸ್ಥನಾಗಬೇಕು. ಎಲ್ಲಾ ಸಿದ್ಧಿಗಳಿಗೂ ಮುಖ್ಯವಾದ ಮೂಲಗಾಯತ್ರೀ ಸಾಧನೆಯೇ ಆಗಿದೆ. ಚಳಿಯಿಂದ ನಡುಗುವ ಪುರುಷ ಬೆಂಕಿಯ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗುವುದರಿಂದ ಚಳಿಹೋಗುವ ಹಾಗೆ ಗಾಯತ್ರಿಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದರಿಂದ ಸಮಸ್ತದೋಷ, ದುಃಖಗಳೂ ದೂರವಾಗಿ ಆಕೆಯ ಅನುಗ್ರಹ ಉಂಟಾಗುವುದು. ಅದು ಒಂದು ಜ್ಞಾನ ಬೀಜ. ಬೆಳಕು ಒಳಗಡೆ ಇದೆ. ಆ ಬೆಳಕನ್ನು ಪಡೆದ ಮಾನವನು ಪುನಃ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿರಲಾರನು ; ಅವನಿಗೆ ಜ್ಞಾನೋನ್ನತಿಯಾಗುವುದು. ಮಾನವರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮನವರೆಗೆ, ವಿಶ್ವದ ಚಲಿಸುವ, ಚಲಿಸದ ಸಮಸ್ತ ಜೀವರೂ ಗಾಯತ್ರೀ ಉಪಾಸಕರೇ. 'ಯಾಂ ಸದಾಂ ಸರ್ವಭೂತಾನಿ ಸ್ಥಾನರಾಣಿ ಚ ರಾಣಿ ಚ' ಎಂಬುದು ಇದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮನೂ ಗಾಯತ್ರೀ

ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ದೇವೀ ಭಾಗವತ(೧೧-೧೬)ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಗಾಯತ್ರಿಯನ್ನು ಶ್ರೀರಾಮಾದಿ ಮಹಾಪುರುಷರೂ ಜಪಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ವಾಲ್ಮೀಕಿ ರಾಮಾಯಣದಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. (ಕೌಸಲ್ಯಾ ಸುಪ್ರಜಾ ರಾಮಾ ಪೂರ್ವಾ ಸಂಧ್ಯಾಪ್ರವರ್ತತೇ) ಗಾಯತ್ರಿಯನ್ನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೂ ಸಹ ಉಪಾಸಿಸಿರುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಭಾಗವತದಿಂದ (೧೦-೩೯-೬೦) ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಈಕೆಗೆ ಇಂದ್ರ, ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳೂ ಮಣಿಯುವರೆಂದೂ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿದೆ. ಅಂದರೆ ಇದು ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದ ಸರ್ವರೂ ಉಪಾಸಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದುದಾಗಿದೆ.

ಗಾಯತ್ರೀ, ಸಾವಿತ್ರೀ, ಸರಸ್ವತೀ, ಲಕ್ಷ್ಮೀ, ಸಂಧ್ಯಾ ಇವರು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ರಲ್ಲ; ಎಲ್ಲರೂ ಪರಾಶಕ್ತಿಯ ಸ್ವರೂಪರೇ, ಒಬ್ಬ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಕಾರ್ಯ ಬೇಧಗಳಿಂದ ಅನೇಕ ಅಧಿಕಾರದ ನಾಮಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವಂತೆ ಒಂದಾದ ಪರಾಶಕ್ತಿ ಗಾಯತ್ರೀ ದೇವಿಯೇ ಕಾರ್ಯಭೇದಗಳಿಂದ ಬೇರೆಬೇರೆ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾಳೆ. ಇವಳು ೧. ಸೂರ್ಯಶಕ್ತಿಯಾಗಿ, 'ಸಾವಿತ್ರೀ' ಎಂದೂ, ೨. ನಾದಶಕ್ತಿಯಾಗಿ 'ಸರಸ್ವತೀ' ಎಂದೂ, ೩. ಸಂಧಿಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದ ಕಾರ್ಯಮಾಡುವವಳಾಗಿ 'ಸಂಧ್ಯಾ' ಎಂದೂ, ೪. ಆನಂದಸ್ವರೂಪಳಾಗಿ 'ಲಕ್ಷ್ಮೀ' ಎಂದೂ, ಗಾನಮಾಡುವವರನ್ನು ಕಾಪಾಡುವವಳಾಗಿ 'ಗಾಯತ್ರೀ' ಎಂದೂ ಕರೆಯಲ್ಪಡುವಳು.

ಗಾಯತ್ರಿಯು ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೆಂಪು ಪದ್ಮಾಸನದಲ್ಲಿ, ಕೆಂಪು ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದವಳಾಗಿ ರಕ್ತಮಾಲಾ, ಕೆಂಪುಬಣ್ಣದ ಗಂಧ ಲೇಪನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ನಾಲ್ಕುಮುಖಗಳ, ಎಂಟು ಭುಜಗಳುಳ್ಳವಳಾಗಿ, ತ್ರಿನೇತ್ರಾ, ದಂಡಾಕ್ಷಮಾಲಾ, ಕಮಂಡಲು ಸ್ತುಕ್ಸವಧಾರಿಣಿಯಾಗಿ, ಸರ್ವಾಭರಣಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು, ಕೌಮಾರಿಯಂತೆ, ಸಿಂಹವಾಹಿನಿಯಾಗಿ ಬುಗ್ಗೇದವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ, ಸೂರ್ಯಬಿಂಬದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪಳಾಗಿ ವಿರಾಜಿಸುವಳು ಇವಳೇ ಬ್ರಾಹ್ಮೀ.

ಸಾವಿತ್ರಿಯೆಂದು ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಈಕೆಯು ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಲ್ಲಿ ಬಿಳಿಯ ಪದ್ಮಾಸನದಲ್ಲಿ, ಬಿಳಿಯ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿ ಬಿಳಿಯ ಬಣ್ಣದಿಂದ, ಬಿಳಿಯ ಮಾಲೆ, ಬಿಳಿಯ ಗಂಧ ಲೇಪನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಐದು ಮುಖಗಳ, ಹತ್ತು ಭುಜಗಳುಳ್ಳವಳಾಗಿ, ಮೂರು ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ, ತ್ರಿಶೂಲ, ಅಕ್ಷಮಾಲ, ಕಮಂಡಲುಧಾರಿಣಿಯಾಗಿ, ಸರ್ವಾಭರಣ ಭೂಷಿತಳಾಗಿ, ಯುವತಿಯಂತೆ

ಯಜುರ್ವೇದವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ, ವೃಷಭವಾಹಿನಿಯಾಗಿ ಸೂರ್ಯಬಿಂಬದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ರುದ್ರಸ್ವರೂಪಳಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸುವಳು.

ಸರಸ್ವತೀ ಎಂದು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಈಕೆಯು ಸಾಯಂಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ಯಾಮಲ ಬಣ್ಣದ ಕಮಲದಲ್ಲಿ ಕಪ್ಪು ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿ ಶ್ಯಾಮಲ ವರ್ಣದವಳಾಗಿ ಕಪ್ಪು ಮಾಲೆ, ಕಪ್ಪು ಗಂಧವನ್ನು ಲೇಪಿಸಿಕೊಂಡು ಏಕಮುಖಳಾಗಿ, ನಾಲ್ಕು ಭುಜಗಳಿಂದಲೂ, ಎರಡು ನೇತ್ರಗಳಿಂದಲೂ, ಚಕ್ರಾಕ್ಷಮಾಲಾ, ಕಮಂಡಲು, ಶಂಖಧಾರಿಣಿಯಾಗಿ, ಸರ್ವಾಭರಣಭೂಷಿತೆಯಾಗಿ, ವೃದ್ಧ ವೈಷ್ಣವಿಯಂತೆ, ಗರುಡವಾಹನೆಯಾಗಿ, ಸಾಮವೇದವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ, ಸತ್ಯಗುಣಯುಕ್ತಳಾಗಿ ರವಿಬಿಂಬದಲ್ಲಿ ವೃದ್ಧಿಯಂತೆ ಶೋಭಿಸುವಳು (ಗಾಯತ್ರೈಪನಿಷತ್).

ಸಂಧ್ಯಾದೇವಿಯಾದ ಈಕೆ ಕೆಂಪು-ಬಿಳುಪು ಮತ್ತು ಶ್ಯಾಮಲ (ಕಪ್ಪು) ಬಣ್ಣದ ಮೂರು ಮುಖಗಳುಳ್ಳವಳಾಗಿ, ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ರುದ್ರರೆಂಬ ತ್ರಿಮೂರ್ತ್ಯಾತ್ಮಿಕಳು, ಗಾಯತ್ರೀಮಂತ್ರದ ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ಅಕ್ಷರವಾಲೆ ಯುಳ್ಳವಳು, ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ, ಅಗ್ನಿ ಇವುಗಳ ಹೊಳಪಿನ ಮೈಬಣ್ಣ ವುಳ್ಳವಳು, ಸತ್ಯ ಜ್ಞಾನ ಸುಖಾತ್ಮಭಾವದವಳು, ಸತ್ತ್ವ ರಜಸ್ತಮೋ ಗುಣಗಳ ಸಮಭಾವದಿಂದ ಕೂಡಿದವಳು, ಋಗ್ಯಜುಸ್ಸಾನುವೆಂಬ ವೇದ ತ್ರಯಗಳ ತಾಯಿಯಾದವಳು, ಓಂಕಾರಾತ್ಮಕ ತತ್ತ್ವಪೀಠದಲ್ಲಿ ಈ ದೇವಿ ನೆಲೆಸಿರುವಳು. ಆ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಈ ದೇವಿಯು ಲಿಂಗರೂಪಾತ್ಮಕಳು.

ಗಾಯತ್ರಿಯ ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮನೂ, (ಬ್ರಹ್ಮ ಶಿರಃ) ಮುಖದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯೂ, (ಅಗ್ನಿರ್ಮುಖಂ) (ಅಗ್ನಿ ಮುಖರಾಗಿ ಗಾಯತ್ರಿಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಯುವ ಉಪಾಸಕರು ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ಪವಿತ್ರರೂ, ಅಜರೂ, ಅಮೃತರೂ ಆಗುತ್ತಾರೆ.) ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವೂ, (ವಿಷ್ಣು ಹೃದಯ) ಶಿಖೆಯಲ್ಲಿ ರುದ್ರನೂ (ರುದ್ರಶಿಖಾ) ಇರುವರು. ಭೂಮಿಯೇ ಇವಳ ಆವಾಸಸ್ಥಾನ (ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ಥಳ, ಯೋನಿ). (ಸೃಥಿವೀ ಯೋನಿಃ). ಇವಳು ಪ್ರಾಣ. ಅಪಾನ, ವ್ಯಾನ, ಉದಾನ ಮತ್ತು ಸಮಾನಗಳೆಂಬ ಪಂಚವಾಯುಗಳ, ನಾಗ, ಕೂರ್ಮ, ಕೃಕರ, ದೇವದತ್ತ ಮತ್ತು ಧನಂಜಯಗಳೆಂಬ ಪಂಚ ಉಪವಾಯುಗಳ ಸ್ವರೂಪಳು. ಬಿಳಿಯ ಬಣ್ಣ ಉಳ್ಳವಳು, ಪ್ರಾಣಾವಾನ ವ್ಯಾನೋದಾನ ಸಮಾನ ಸಪ್ರಾಣು ಜ್ಞಾನಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿದವಳು, (ಶ್ವೇತವರ್ಣ) ಸಾಂಖ್ಯಾಯನ

(ಸಾಂಖ್ಯ ಎಂದರೆ ಜ್ಞಾನಬೋಧಕ, ಅಯನ=ಎಂದರೆ ಮಾರ್ಗ) ಗೋತ್ರ =ಎಂದರೆ ಉದ್ಭವಿಸು. ಅಥವಾ ಅವತರಿಸು ಎಂದರ್ಥ. (ಸಾಂಖ್ಯಾಯನಸ ಗೋತ್ರಾ) ಅಂದರೆ ಜ್ಞಾನಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿದವಳು ಎಂದರ್ಥ. ಮಹರ್ಷಿಯ ಸಗೋತ್ರೇ. ಈಕೆಯ ಮಂತ್ರವು ಇಪ್ಪತ್ತುನಾಲ್ಕು ಅಕ್ಷರ ಗಳುಳ್ಳದ್ದು, ಚತುರ್ವಿಂಶತ್ಯಕ್ಷರಾ)ನೂರು ಪಾದಗಳುಳ್ಳದ್ದು. (ತ್ರಿಪಾದಾ) ಪೂರ್ವ ಪಶ್ಚಿಮ, ದಕ್ಷಿಣ, ಉತ್ತರ, ನೇಲೆ ಮತ್ತು ಕೆಳಗೆ ಈ ಆರೂ ಈಕೆಯ ಉದರಸ್ಥಾನಗಳು (ಷಟಕುಕ್ಷಿಃ) (ಅಂದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಸ್ವರೂಪಳು). ಆದಿತ್ಯ, ಅಂಬಿಕೆ, ವಿಷ್ಣು, ಗಣಪತಿ ಮತ್ತು ಮಹೇಶ್ವರರೆಂಬ ಪಂಚಾಯತನ ಶಕ್ತಿಗಳೇ ಈಕೆಯ ಪಂಚ ಶಿರಸ್ಸುಗಳು (ಪಂಚಶೀರ್ಷಃ) (ಅಂದರೆ ಪಂಚ ಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ವರೂಪಳು). ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಯೋಗ್ಯತಾರ್ಥವಾದ ಉಪನಯನ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ವಿನಿಯೋಗವು (ಉಪನಯನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ) ಅಂದರೆ ವೇದಾಧಿಕಾರ ಉಂಟಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಉಪನಯನದಲ್ಲಿ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುವರು.), ಮತ್ತು, ಹವಳ, ಚೆನ್ನ, ನೀಲಿ ಮತ್ತು ಬಿಳುವುಗಳು ಇವಳ ಪಂಚಮುಖಕಾಂತಿಗಳು. ಒಂದೊಂದು ಮುಖದಲ್ಲಿಯೂ ಮೂರು ಕಣ್ಣುಗಳುಳ್ಳವಳು. ಚಂದ್ರಕಳೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ರತ್ನಖಚಿತವಾದ ಕಿರೀಟಗಳುಳ್ಳವಳು. 'ಓಂ'ಕಾರ ಮುಂತಾದ ವರ್ಣ (ಅಕ್ಷರ) ರೂಪಳು. ಹತ್ತು ಕೈಗಳುಳ್ಳವಳು. ಈ ಹತ್ತು ಕೈಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವರದ, ಅಭಯ (ಅಂದರೆ ಉಪಾಸಕರಿಗೆ ವರವನ್ನೂ, ಅಭಯವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟು ಕಾಪಾಡುವ ಹಸ್ತಗಳುಳ್ಳವಳು) ಮುದ್ರೆಗಳು, ಅಂಕುಶ, ಚಾಟಿ, ಕಪಾಲ, ಗದೆ, ಶಂಖ, ಚಕ್ರ ಮತ್ತು ಕಮಲದ ನೊಗ್ಗುಗಳುಳ್ಳವಳು. ಈಕೆಗೆ ವಿಷ್ಣು ವಿಗಿರುವಂತೆ ಶಂಖ, ಚಕ್ರಗಳಿವೆ, ಶಿವನಿಗಿರುವಂತೆ ತ್ರಿಶೂಲ, ಕಪಾಲಗಳಿವೆ, ಪಾರ್ವತಿಗಿರುವಂತೆ ಕಶಾ, ಅಂಕುಶಗಳಿವೆ. ಲಕ್ಷ್ಮಿಗಿರುವಂತೆ ಕಮಲದ ನೊಗ್ಗುಗಳಿವೆ. ಬ್ರಹ್ಮನಿಗಿರುವ ಕಮಲಾಸನವೇ ಗಾಯತ್ರಿಯದಾಗಿದೆ. ಈಕೆಯು ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಶಕ್ತಿ ಸ್ವರೂಪಳು (ಓಜೋಽಸಿ) ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವಳು (ಸಹೋಽಸಿ), ಹೆಚ್ಚು ಸಾಮರ್ಥ್ಯ (ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಸ್ಥೂಲಶಕ್ತಿ) ರೂಪದಿಂದ ಇರುವವಳು (ಬಲಮಽಸಿ) ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನತೀರ್ಜೋರೂಪಗಳಾಗಿರುವವಳು (ಭ್ರಾಜೋಽಸಿ), ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳ ನಿವಾಸಸ್ಥಾನಳು (ದೇವಾನಾಂ ಧಾಮ ನಾಮಾಸಿ) ನಾಮರೂಪಿಣಿಯೂ ಆಗಿರುವವಳು, ಸ್ಥಾವರ ಜಂಗಮಾದಿ ಸರ್ವಜಗದ್ರೂಪಳು (ವಿಶ್ವಮಸಿ), ಪ್ರಪಂಚದ ಪೂರ್ಣವಾದ

ಆಯುಷ್ಯ (ಸ್ಥಿತಿ ಅಥವಾ ಸತ್ತಾ) ಸ್ವರೂಪಳೂ (ವಿಶ್ವಾಯುಃ) ಆಗಿರುವವಳು, ಸರ್ವಜೀವನ ಹೇತುವು (ಸಕಲ ಸ್ಥಿತಿರೂಪಳೂ, ಸೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತಿಲಯ ಸ್ವರೂಪಳು—ಸದ್ವಮಸಿ ಸರ್ವಾಯುಃ), ಪಾಪನಿವಾರಿಣಿಯೂ, ಓಂಕಾರ ವಾಚ್ಯವಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮತತ್ವವೂ (ಅಭಿಭೂರೋಂ) ಆಗಿರುವವಳು ಈ ಗಾಯತ್ರೀದೇವಿಯೇ. ಇವಳು ವೇದ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಜನನಿ, ಸಕಲ ವರ್ಣಸ್ವರೂಪಿಣಿ, ದಿವ್ಯತೇಜೋಭರಿತೆ, ಸಂಧ್ಯಾಸ್ವರೂಪದಿಂದ ಕಂಗೊಳಿಸುವ ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪಿಣಿ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾಭಿಮಾನದೇವತೆಯಾಗಿರುವಳು. ಹತ್ತು ಪದಗಳ ಈ ಗಾಯತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ದಶಾವತಾರಗಳಿವೆ.

ಗಾಯತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಸಗುಣೋಪಾಸನೆ ಹಾಗೂ ನಿರ್ಗುಣೋಪಾಸನೆಗಳಿರಡಕ್ಕೂ ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಇದು ಒಂದು ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹಿರಿಮೆ. ನಾನು, ರೂಪ ಮತ್ತು ಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಚಿತ್ರಣವು ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮಾತೆಯ ಸ್ಮರಣೆಗೆ ಸಹಾಯವಾಗುವುದು. ವಿಗ್ರಹ, ಚಿತ್ರ ಇವು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಶೈಲವಾಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುವು. ನಾವು ಅವುಗಳನ್ನು ಮಾರಿ ಮುಂದುವರಿಯಬೇಕು. ಮಾನವನಿಗೆ ಮೊದಮೊದಲು ತನ್ನ ಪವಿತ್ರ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಒಂದು ವಿಗ್ರಹ ಅಥವಾ ಚಿತ್ರದ ಮೂಲಕ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಅದನ್ನು ತಪ್ಪು ಎನ್ನುವುದು ಸರಿಯೆ? ವಿಗ್ರಹ, ಚಿತ್ರ ಮುಂತಾದುವು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ನೇತುಹಾಕುವುದಕ್ಕೆ ಹೊಡೆದ ಗೂಟಗಳು. ತಿಳಿದುದರಿಂದ ಮೊದಲು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತಿಳಿಯದುದನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದೇ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಮನಶ್ಯಾಸ್ತ್ರದ ಕ್ರಮವಾಗಿದೆ. ವೇದದ ಕ್ರಮವೂ ಹೀಗೆಯೇ. ಮೇಲ್ಮಟ್ಟದ ಉಪಾಸನೆಗೆ ಗಾಯತ್ರೀ ಜಪದಲ್ಲಿ ಪರಬ್ರಹ್ಮರೂಪವೇ ಆದ 'ಓಂ'ಕಾರ, ವಿಶ್ವದ ವಿಶಾಲತೆಯನ್ನು ಸ್ಮರಣೆಗೆ ತರುವ 'ವ್ಯಾಹೃತಿ'ಗಳು, ಬ್ರಹ್ಮಸೂಚಕವಾದ 'ಸತ್' ಶಬ್ದ, ಜ್ಞಾನದ ಚಿನ್ನೆಯಾದ ತೇಜಸ್ಸು ಇವು ಉಪಾಸಕನಿಗೆ ಇವೆ. ಗಾಯತ್ರೀಗೆ ಅವ್ಯಕ್ತದಲ್ಲಿ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ಥಾನ (ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕ) ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯಮಂಡಲ. ಇವಳು ಸಗುಣ ಮತ್ತು ನಿರ್ಗುಣಗಳಿರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಗೋಚರವಾಗುವ ತತ್ತ್ವದವಳಾದುದರಿಂದ ಇವಳಿಗೆ 'ದ್ವಿಜಾತಾ' ಎನ್ನುವರು. ಈಕೆಯನ್ನು ಅಂತರ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಉಪಾಸಿಸುವಾಗ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವ ಸೂರ್ಯ ತೇಜಸ್ಸಿನೊಳಗೆ ಸುಕೃತ ವಿಕೇಷದಿಂದ ನಮ್ಮ ಜ್ಞಾನ ಚಕ್ಷುಸ್ಸು ತೆರೆದು ದಿವ್ಯತೇಜೋರೂಪದಲ್ಲಿ ಆ ದೇವಿಯು ದರ್ಶನವು ಲಭ್ಯವಾಗುವುದು. ಸಗುಣವಾದ ತೇಜೋ

ರೂಪವನ್ನು ದಾಟಿದರೆ ಪರಬ್ರಹ್ಮಸ್ಥಿತಿಯೇ ಅವಳ ಮುಖ್ಯ ಸ್ಥಾನ. ಗಾಯತ್ರೀದೇವಿಯ ಅಂತರ್ಮುಖದ ಉಪಾಸನಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕುಂಡಲಿನಿಯು 'ಭೂ'ತತ್ತ್ವವಾದ ಮೂಲಾಧಾರದಿಂದ ಉಪಾಸನೆಯಾಗಿ ಸಹಸ್ರಾರು ಕಮಲವನ್ನು ಸೇರಲು ಹೊರಡುವುದು. ಬಹಿರ್ಮುಖವಾದಾಗ ಪುನಃ ಮೂಲಾಧಾರಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೆಲಸುವುದು. ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಪಿಂಡಾಂಡಗಳೆರಡೂ ಗಾಯತ್ರಿಯ ಮಹಿಮೆಯಿಂದಲೇ ಸಂತಿವೆ. ಲಕ್ಷ್ಮೀ-ಗಾಯತ್ರೀದೇವಿಯರು ಕಮಲಾಸನದಲ್ಲಿರುವರು. ಮನುಷ್ಯನ ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕಮಲವಿದೆ. ಗಾಯತ್ರೀ, ಲಕ್ಷ್ಮಿಯರು ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಕಮಲದಲ್ಲಿರುವರು. ನದಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡುಹೋದರೆ ಹೆಚ್ಚು ನೀರು ತರಬಹುದು. ಸಣ್ಣ ಪಾತ್ರೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡುಹೋದರೆ ಕಡಿಮೆ ನೀರು ತರಬೇಕಾಗುವುದು. ಯಾವ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದೆ ನದಿಗೆ ಹೋದರೂ ಕೈಯಿಂದ ನೀರನ್ನು ತೆಗೆದು ಕುಡಿದು ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿಯಾದರೂ ಬಾಯಾರಿಕೆಯಿಂದ ಪಾರಾಗ ಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ ತನ್ನೆಡೆಗೆ ಯಾವ ರೀತಿಯಿಂದಲಾದರೂ ಸರಿಯೆ ಬಂದ ಯಾರನ್ನೂ ಗಾಯತ್ರೀ ಹಾಗೆಯೇ ಕಳುಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ. 'ಮಂತ್ರ ದೇವತೆ ಯಾರು?' ಎಂಬುದನ್ನರಿಯದೆ, ಅದರ ಅರ್ಥವನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳದೆ ಕೇವಲ ಉಚ್ಚಾರಣೆಮಾಡಿದ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ವೆಷ್ಟೋ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತ ವಾಗುವುದು. ಆದರೆ ಆ ದೇವತೆಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನರಿತು, ಮಂತ್ರದ ಅರ್ಥ ವನ್ನು ತಿಳಿದು, ಕ್ರಮವಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸುವುದರಿಂದ ಪೂರ್ಣ ಫಲವು ಪ್ರಾಪ್ತ ವಾಗುವುದು. ನಾವು ಬರೀ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನೇ ಕುರಿತು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದಾಗ ಅದರಲ್ಲಿ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆಯೇ ವಿನಃ ಅದರ ಮೂಲ ದಲ್ಲಿರುವ ಏಕತೆ ತಿಳಿದುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದರೆ ಮನಸ್ಸು ಸೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನ ಕಡೆಗೆ ಹರಿಯಬೇಕು. ನಾವು ಪ್ರಭುವನ್ನು ಯಾವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತೇವೋ, ನಮ್ಮ ಭಾವನೆಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆತನು ನಮಗೆ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ.

ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಕಾವ್ಯ, ಇತಿಹಾಸ, ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ, ತಂತ್ರ, ಮಂತ್ರ, ಆಗಮಶಾಸ್ತ್ರ ಮುಂತಾದವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಗೂ ಗಾಯತ್ರಿಯ ಸ್ಮರಣೆಯಿಂದ ಪುನೀತವಾಗಿವೆ. ಪರಂಪರೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಸಕ್ರಮವಾಗಿ ಗಾಯತ್ರಿಯ ಉಪದೇಶವಾಗದವನಿಗೆ ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರ ವಿಲ್ಲ. ದ್ವಿಜರಲ್ಲಿಯೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಮಂತ್ರಸಿದ್ಧಿಗೂ, ಇತರ ಕರ್ಮಾ

ಚರಣಗಳಿಗೂ, ತಪಶ್ಯಕ್ತಿಗೂ, ದೇಹಯಾತ್ರಿಗೂ ಗಾಯತ್ರೀದೇವಿಯೇ ಪ್ರಧಾನ ದೇವತೆ. ಈ ದೇವಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ದ್ವಿಜತ್ವವೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಸಕಲ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಸಾಧಕ. ಅಂತೆಯೇ ವಿಶೇಷವಾದ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಕರುಣಿಸುವುದು.

ಸಕಲ ದೇವತಾನುಂತ್ರಗಳೂ ಚಿದ್ವಸ್ತುವಾದ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಭೂತವಾಗಿರುವುವು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ರುದ್ರಗಾಯತ್ರೀ, ಬ್ರಹ್ಮಗಾಯತ್ರೀ ಹಂಸಗಾಯತ್ರೀ, ವಿಷ್ಣುಗಾಯತ್ರೀ, ಇತ್ಯಾದಿ ನಾಮಗಳು ಆಯಾಯಾ ದೇವತಾ ನಾಮಗಳೊಡಗೂಡಿರುವುದರಿಂದ ಬಂದಿದೆ. ಆದರೆ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಯಾವ ಹೆಸರೂ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಗಾಯತ್ರೀದೇವಿಯ ಮಂತ್ರಕ್ಕೆ ಶಿವ, ವಿಷ್ಣು, ಸೂರ್ಯ ಮುಂತಾದ ದೇವತೆಗಳ ಪರವಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಬಹುದಾದರೂ ಗಾಯತ್ರೀ ದೇವಿಯ ಭಾವನೆಯಿಂದಲೇ ಆ ಭುವನೇಶ್ವರಿಯನ್ನು ಉಪಾಸಿಸಬೇಕು. 'ಗಾಯತ್ರೀ' ಎಂಬ ಶಬ್ದವರ್ಣ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾದಿಂದ 'ತ್ರೀಗಾಯಾ' 'ತ್ರೀಗಮನಾ' ಎಂದಾಗಿ ಸಾಧಕನಿಗೆ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿಯೂ, ವಾಚಿಕವಾಗಿಯೂ, ದೈಹಿಕವಾಗಿಯೂ ಉತ್ತಮ ಗತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವಂತಹುದು—ಎಂಬ ಭಾವ ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾವುದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ, ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ, ಈ ಮೂರು ಕರಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಉದ್ಭವಗತಿಯನ್ನು ಹುರಿದುಂಬಿಸುತ್ತದೆಯೋ ಅದೇ 'ತ್ರೀಗಮನಾ' 'ತ್ರೀಗಾಯಾ,' ಅದೇ 'ಗಾಯತ್ರೀ.'

ಗಾಯತ್ರಿಯು ವೇದಮಂತ್ರ. ವೇದಗಳಿಗಿಂತ ಹಿಂದಿನ ಮಂತ್ರವೇ ಇಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಬ್ರಹ್ಮನು ವೇದಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದಲೇ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದನು. ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ವೇದಾರ್ಥಗಳ ತಿಳಿವಳಿಕೆಗೆ ಗಾಯತ್ರೀ ಉಪಾಸನೆಯು ಅಸ್ತಿಭಾರದಂತಿರುವುದೆಂದು ವೇದರ್ಷಿಗಳು ವಿಧಿಸಿರುವರು. ದೈಹಿಕ ಶ್ರೇಯೋಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತಿರುವ ವೇದಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಎಡೆಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಿರುವುದೇ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದ ಹೆಚ್ಚುಗಾರಿಕೆ. ಪಂಚಭೂತಗಳಿಂದಾದ ಈ ಶರೀರದ, ತಮೋಮಯವಾದ ಅಂತಃಕರಣಗಳನ್ನು ಶುದ್ಧ ಮಾಡಿ, ಅಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನದ ಬೆಳಕನ್ನು ಮೂಡಿಸುವುದೇ ಗಾಯತ್ರೀಮಂತ್ರದ ಶಕ್ತಿ. ಇದು ನಮಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನೆಂಬ ಸೂರ್ಯನ ಕಡೆಗಿರುವ ಕಿಟಕಿಯನ್ನು ತೆರೆಯಲು ಕಲಿಸಿ, ತನ್ನೂಲಿಕ ಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಸೂರ್ಯನ ಬೆಳಕು ಒಳಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವಂತೆ

ಮಾಡಿ, ಅಲ್ಲಿರುವ ಪಾಪ ಮತ್ತು ಅಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡಲಾರಂಭಿಸುತ್ತದೆ. ಪುಟ್ಟಕೃಷ್ಣನ ಪುಟ್ಟಬಾಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವೇ ಅಡಗಿರುವಂತೆ ಈ ಚಿಕ್ಕಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಕಲತತ್ತ್ವಗಳೂ ತುಂಬಿವೆ. ಕಾಗದದ ನೂರಾರು ಹಾಳೆಗಳಿಗಿಂತಲೂ, ರಾಷ್ಟ್ರಮುದ್ರೆ ಇರುವ ಒಂದು ನೋಟಿನ ಬೆಲೆ ಅಧಿಕ. ನಾನು ಗಾಯತ್ರಿಯ ಉಪಾಸನಾರೂಪವಾದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಹೊರಟರೆ ಅವೇ ನಮ್ಮ ಆತ್ಮಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಬೆಳಗಿಸುವ ಪುಷ್ಪಹಾರ, ಅಭರಣಗಳಾಗುವುವು. ಸಮುದ್ರ ಬಯಸದೇ ಇದ್ದರೂ, ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗಗಳಿಂದ ನೀರು ಸಮುದ್ರದ ಕಡೆಗೆ ಧಾವಿಸಿಬರುವಂತೆ ಸಕಲ ಸಿದ್ಧಿಗಳೂ ಲಭ್ಯವಾಗುವುವು. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಮಂತ್ರವು ದೇವತೆಗಳಿಗೂ, ಮಾನವರಿಗೂ ಸಂಪರ್ಕ ಕಲ್ಪಿಸುವ ತಂತು (Fuse wire) ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಗಾಯತ್ರಿ ಮಂತ್ರವು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ರಹಸ್ಯವಾದ ಯೋಗಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಆಶಯದಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ. ಯೋಗದ ಎಂಟು ಅಂಗಗಳ ಗುರಿ ಯಾವುದೋ ಅದನ್ನೇ ಗಾಯತ್ರಿಯೂ ಜಪದ್ವಾರ ಮುಟ್ಟಲು ಎಳಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಯೋಗದೊಡನೆ ಗಾಢವಾಗಿ ಹೊಸೆದುಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ ; ಅದು ಒಂದು ಬಗೆಯ ಯೋಗವೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಯೋಗದ ರಹಸ್ಯವಾದ ಅಂಶಗಳೆಲ್ಲವೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿವೆ. ಗಾಯತ್ರಿ ಉಪಾಸನಾಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ, ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರ, ಧಾರಣಾ, ಧ್ಯಾನ ಮತ್ತು ಸಮಾಧಿಗಳೆಂಬ ಯೋಗದ ಅಂಗಗಳು ಒಂದರೊಡನೊಂದು ಸೇರಿ ಹೋಗಿವೆ. ಅದಕ್ಕೂಯಮ, ನಿಯಮ, ಆಸನಗಳು ತಳಹದಿಯಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಇದು ಯೋಗದ ದೃಶ್ಯ, ಮತಿ ಮತ್ತು ಗತಿಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಒಂದು ಪ್ರಶಸ್ತವಾದ ಸಾಧನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದವನಿಗೆ ಅವುಗಳು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತವೆ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಪರಮಾತ್ಮಯೋಗವೇ ಗಾಯತ್ರಿಯ ಲಕ್ಷ್ಯ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಗಾಯತ್ರಿಯು, ಪ್ರಣವ, ಹಂಸ, ಕುಂಡಲಿನೀ ಮತ್ತು ಮಂತ್ರಯೋಗಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ, ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ದರ್ಶನ, ಶ್ರವಣ ಮತ್ತು ಅನುಭವಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಚೈತನ್ಯ ರೂಪವಾಗಿರುವ ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮವೇ ಕುಂಡಲಿನೀರೂಪದಲ್ಲಿ ಶರೀರದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಅದೇ ವರ್ಣಾತ್ಮಕವಾದ ಗದ್ಯಪದ್ಯಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಆ ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮವೇ ಬೇರೆಬೇರೆ ತತ್ತ್ವಗಳೊಡನೆ

ಸಂಯೋಗ ಪಡೆದಾಗ ಬೇರೆಬೇರೆ ಬಗೆಯಾದ ವರ್ಣಗಳು ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುತ್ತವೆ. ತತ್ತ್ವಗಳಿಗೂ ವರ್ಣಗಳಿಗೂ ಮಧ್ಯೆ ಇರುವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಆಳವಾಗಿ ಅನ್ವೇಷಣೆಮಾಡಿ ಮಂತ್ರಗಳ ದ್ವಾರಾ ತತ್ತ್ವ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಡುವುದೇ ಮಂತ್ರಶಾಸ್ತ್ರದ ಕೆಲಸ. ಗಾಯತ್ರೀ ಮಹಾಮಂತ್ರವೂ ಸಹ ಕುಂಡಲಿನಿಯೊಡನೆ ಆಳವಾದ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಪಡೆದಿರುತ್ತದೆ. ಕುಂಡಲಿನಿಯಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ಗಾಯತ್ರಿಯು ಪ್ರಾಣಧಾರಿಣಿಯೂ, ಪ್ರಾಣವಿದ್ಯೆಯೂ ಆಗಿ ಮಹಾವಿದ್ಯೆಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ.

ಮಂತ್ರಗಳು: ಯಾವ ವಿಶಿಷ್ಟ ಶಬ್ದ ಸಂಯೋಜನೆಗಳ ಪುನರುಚ್ಚಾರಣೆಯಿಂದ ಕೆಲವು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪರಿಣಾಮಗಳು ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆಯೋ ಆ ಶಬ್ದ ಸಂಯೋಜನೆಗಳನ್ನು 'ಮಂತ್ರ'ವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಯಾವ ಶಬ್ದಗಳ ಸಂಯೋಜನೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಋಕ್ವನ್ನು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಚಿಂತಿಸಿ ಧ್ಯಾನಿಸುವುದರಿಂದ ರಕ್ಷಣೆ-ಪೋಷಣೆಗಳು ದೊರೆಯುವುವೋ ಅದೇ ಮಂತ್ರ. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವಿಕಾಸವೇ ಮಂತ್ರ ಪಠಣದ ಮುಖ್ಯ ಗುರಿ. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವಿಕಾಸವೇ ಮಂತ್ರಯೋಗದ ಏಕೈಕ ಗುರಿ. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ ಧ್ವನಿ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ನಿಸರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿ, ಗಾಳಿ, ನೀರು, ವಾಹನ ಇತ್ಯಾದಿ ಪದಾರ್ಥಗಳೂ ಸಹ ತಾವು ಮಾಡುವ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ತಮ್ಮತಮ್ಮ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಹಾಗಿರುವಾಗ ಸೃಷ್ಟಿ ರಹಸ್ಯಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ದೈವೀ ಸತ್ಯಗಳನ್ನೂ ಪ್ರಕಟಗೊಳಿಸುವ ಧೈಯವುಳ್ಳ ಮಂತ್ರಗಳು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿರಲೇಬೇಕು. ಮಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳು ಧ್ವನಾತ್ಮಕವಾಗಿಯೂ ಮತ್ತು ಇತರ ಭಾಗಗಳು ಪದ ಮತ್ತು ವಾಕ್ಯಾತ್ಮಕವಾಗಿಯೂ ಇರುತ್ತವೆ. ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದೆ ಮಾತಿಲ್ಲ. ಮಾತಿಲ್ಲದೆ ಅರ್ಥವು ಹೊರಡುವುದಿಲ್ಲ. ಮಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವು ಆತ್ಮ, ಮಾತು ಒಡಲು. ಮಂತ್ರವು ಅರ್ಥವನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ಹೊದಿಕೆ. ತಪಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ, ಧ್ಯಾನದಿಂದಲೂ, ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಭಾಸಿತವಾಗುವ ಸೃಷ್ಟಿರಹಸ್ಯಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಅವುಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದರೆ ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಹೃದಯಗಳು ಬೆಳೆಯಬೇಕು. ಅವು ಬೆಳೆಯುವಂತೆ ಮಾಡುವುದೇ ಮಂತ್ರದಉದ್ದೇಶ. ಆ ಅಗಾಧವಾದ ಸತ್ಯಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟಲು ಮಂತ್ರಗಳು ಎಣೆ ಎಂದು ಎಣಿಸಬಹುದು.

ಒಂದೊಂದೇ ಅಕ್ಷರದ ಮಂತ್ರಗಳೂ ಇವೆ, ಅನೇಕ ಅಕ್ಷರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮಂತ್ರಗಳೂ ಇವೆ. ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರವು ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ಅಕ್ಷರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಈ ಮಂತ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದರೆ ಅದು ಸಮಸ್ತ ದುಷ್ಟಶಕ್ತಿಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಣೆ ನೀಡುವ ಒಂದು ಮಹಾ ರಕ್ಷಾಸ್ತ್ರವಾಗಿ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುವುದು.

ಅಕ್ಷರ ಅಥವಾ ವರ್ಣಗಳಿಂದ ಶಬ್ದಗಳಾಗುವುದರಿಂದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವರ್ಣದಲ್ಲಿಯೂ ಶಕ್ತಿಯು ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿದೆ ; ವರ್ಣ ಶಕ್ತಿಯು ಪ್ರತೀಕವಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳಿಗೆ 'ಮಾತೃಕೆ'ಗಳೆಂದು ಹೆಸರು. ಇಂತಹ ಮಾತೃಕೆಗಳಿಂದ ಉಪಲಬ್ಧವಾದ ಮಂತ್ರವು ಕೇವಲ ವರ್ಣ ಸಮೂಹವಲ್ಲ, ದೇವತಾಸ್ವರೂಪವೇ ಆಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಮಂತ್ರವೇ ದೇವತೆಯಾಗಿರುವುದು ; ಮಂತ್ರಭಾವನೆಯೇ ದೇವತಾ ಭಾವನೆಯಾಗಿರುವುದು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಂತ್ರದಿಂದಲೂ, ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ದೇವತೆ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಗಾಯತ್ರೀ ಜಪಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅದರ ಅರ್ಥವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾ, ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅದರಲ್ಲಿ ಏಕಾಗ್ರತೆ ಮಾಡಿ, ಅದರ ಮೂಲವನ್ನು ಮುಟ್ಟಲು ಯತ್ನಿಸಬೇಕು. ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಚಕ್ರಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಗಳು ಹೇಗೆ ಕೇಳುತ್ತವೆಯೋ ಹಾಗೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಿದಾಗ ವರ್ಣಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಮಂತ್ರಗಳು ಅವು ಯಾವ ಮೂಲದಿಂದ ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆಯೋ ಆ ಮೂಲದವರೆಗೂ ಹೋಗಲು ಒಳಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೆರೆದುಕೊಡುತ್ತವೆ ಎಂಬುದೇ ಮಂತ್ರಶಾಸ್ತ್ರದ ತತ್ತ್ವ.

ವೇದಮಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅದ್ಭುತ ಶಕ್ತಿ ಇದೆ. ಅವುಗಳ ನಿಯಮಬದ್ಧವೂ, ಸುಸ್ವರವೂ, ಆದ ಪಠನದಿಂದ ಹೊರಡುವ ಶಬ್ದ ತರಂಗಗಳು ಮಾನವನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಅವನಲ್ಲಿರಬಹುದಾದ ಕಾಮಕ್ರೋಧಾದಿ ಅನೈತಿಕ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುತ್ತವೆ. ಸದ್ಭಾವನೆಯನ್ನು ಮೂಡಿಸಲು ಸಮರ್ಥವಾಗುತ್ತವೆ. ಹಾಗಾಗಿ ದೇಹಬಲ, ಮನೋಬಲ, ಬುದ್ಧಿಬಲಗಳುಂಟಾಗಿ ಸಾಧಕನ ಆತ್ಮಸಾಧನೆಗೆ ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತವೆ. ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಇವು ಇಡೀ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ.

ಶ್ರೀ ಗಾಯತ್ರೀ ಜಪ ವಿವರಣೆ

ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವಭಾವಿಯಾಗಿ ಭೂತಶುದ್ಧಿ, ಭೂಶುದ್ಧಿ, ಆಸನ ಕಲ್ಪನೆ, ಗಾಯತ್ರೀ ಹೃದಯ, ಗಾಯತ್ರೀ ಆಹ್ವಾನ, ಗಾಯತ್ರೀ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ, ಗಾಯತ್ರೀ ಆವಾಹನೆ, ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ ಮತ್ತು ಸಂಕಲ್ಪ, ಕರನ್ಯಾಸ, ಅಂಗನ್ಯಾಸಗಳು, ದಿಗ್ಬಂಧನ ಮತ್ತು ಧ್ಯಾನ ಈ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕು. ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಉಪಾಸಕನು ಶಾಂತಚಿತ್ತನಾಗಿ, ಮೌನದಿಂದ, ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮಂತ್ರಾರ್ಥವನ್ನು ಚಿಂತಿಸುತ್ತ ಜಪಿಸಬೇಕು. ಸಮಾಧಾನ, ಶುಚಿತ್ವ ಅವಶ್ಯ. ಕೋಪ-ದುಃಖ-ದುಮ್ಮಾನಗಳ ಸೋಂಕು ಮನಸ್ಸಿಗಿರಬಾರದು. ಆಲಸಿಕೆ, ಸೀನುವುದು, ನಿದ್ರೆ, ಕೇಕರಿಸುವುದು, ಆಕಳಿಕೆ ಇರಬಾರದು. ಒವ್ವೆಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಟ್ಟಿರಬಾರದು. ಕುತ್ತಿಗೆಯ ಸುತ್ತ ಬಟ್ಟೆ ಸುತ್ತಿರಬಾರದು. ನಾಭಿಯ ಕೆಳಭಾಗವನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸಬಾರದು. ಪವಿತ್ರವನ್ನು ಧರಿಸದೆ, ಜುಟ್ಟು ಗಂಟು ಹಾಕದೆ, ಕಚ್ಚೆ ಧರಿಸದೆ ಜಪಿಸಬಾರದೆಂಬುದು ವ್ಯಾಸರ ವಚನ. ಗಾಯತ್ರಿಯು ಅಗ್ನಿಮುಖಿಯಾದುದರಿಂದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಜಪಿಸಬಾರದು. ಕಾರಣ ಅದು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ನಂದಿಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಗಾಯತ್ರೀ ಜಪವು 'ಸನಾತನ'ವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ (ದೈವೀ ಭಾಗ ವಕ-೮-೮೮-೯೭). ಜಪನೆಂದರೆ ಒಂದು ಉಪದಿಷ್ಟ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಲರ್ಥಾನುಸಂಧಾನದಿಂದ ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ, ಅಕ್ಷರ, ಪದ, ವಾಕ್ಯ ಮತ್ತು ಉದಾತ್ತಾದಿ ಸ್ವರಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೂ ಆಗದಂತೆ ಮಂತ್ರದ ಆವರ್ತನೆ. ಸಾಧಕನು ನಿಶ್ಚಿತ ಗುರಿಯ ಕಡೆಗೆ ತನ್ನ ಎಲ್ಲಾ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನೂ ಏಕಮುಖವಾಗಿ ತಿರುಗಿಸಿ, ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಜಪದ ಲಕ್ಷಣ. ಅರ್ಥವನ್ನು ಅರಿತು ಅದಕ್ಕೆ ಭಂಗಬಾರದಂತೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸಬೇಕೆಂಬುದು ವಿಧಿ. ಸುಸ್ವರದಿಂದ ಉಚ್ಚರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮಂತ್ರವು ಅದರಲ್ಲಡಗಿರುವ ಅಮೃತ ಬೀಜಾಕ್ಷರಗಳ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಅನುರೂಪವಾದ ಚಲನೆಯು ಉಚ್ಚರಿಸುವ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮದಲ್ಲುಂಟಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮರಂಧ್ರ ನಾಡಿಯಲ್ಲಿರುವ ದೇವತಾಂಶಗಳಾದ

ಶಕ್ತಿಗಳೊಡನೆ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಪಡೆದು, ಅದೃಶ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಅವರೆ ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾದ ಅನಾಹತನಾದದಲ್ಲಿ ಚಲನೆರೂಪವು ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗಿ, ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವ ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿಯ ಪ್ರವಾಹದ ಮೂಲಕ ಸೂಕ್ಷ್ಮಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ಶಕ್ತಿಗಳೊಡನೆ ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು. ಸಾಧಕನು ತನ್ನ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಇಷ್ಟದೇವತೆಯ ಕಡೆಗೆ ಹರಿಸಿದರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿ ಭಕ್ತಿಯುಂಟಾಗಿ ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅವನ ಹೃದಯವನ್ನು ತುಂಬುತ್ತದೆ. ಆ ಇಷ್ಟದೇವತೆಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಅವನು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ವಿನೇಕವು ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಆ ದೇವತೆಗಾಗಿ ಅವನು ಅತಿಶಯವಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸಿದರೆ, ಅದರ ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ಅವನು ಎಳೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಆತ್ಮಾರ್ಪಣೆ(ಶರಣಾಗತಿ) ಭಾವಯನ್ನು ಅವನು ತೀವ್ರಗೊಳಿಸಿದರೆ, ಅವನ ಮೇಲೆ ಕೃಪೆಯು ವರ್ಷಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಪ್ರಯತ್ನವಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದನ್ನೂ ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇದೇ ವೇದ ಮಂತ್ರಗಳ ಪ್ರಭಾವ. (ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ನಾವು ಕೇಳುವ ಯಾವ ಶಬ್ದವೇ ಆಗಲೀ ಒಂದು ವಸ್ತುವಿನೊಡನೆ ಇನ್ನೊಂದು ವಸ್ತುವು ಸಂಯೋಗವಾಗುವುದರಿಂದಲೇ ಉಂಟಾಗುವ ಶಬ್ದವಾದುದರಿಂದ ಅದು 'ಅಹತ ಶಬ್ದ' ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವುದು. ಆದರೆ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸಂಯೋಗವಾಗದೆ ತನ್ನ ಸ್ವಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಇರುವ ದೇವತಾತ್ಮಕವಾದ 'ಓಂ'ಕಾರನಾದಕ್ಕೆ 'ಅನಾಹತ ಶಬ್ದ'ವೆಂದು ಹೆಸರು.) ಅಭ್ಯಾಸವು ಮಾನವರಿಗೆ ಅಸಾಧ್ಯವನ್ನೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ದೇಶ, ಕಾಲ, ದೇವತೆ, ಈಶ್ವರ, ಇತ್ಯಾದಿ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಪುರುಷ ಪ್ರಯತ್ನವೇ ಪ್ರಬಲ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಏಕಾಗ್ರವಾದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಹೇಳಿದಾಗ ಮನಸ್ಸು ಹೆಚ್ಚುಹೆಚ್ಚು ಒಳಗೆ ಹೋಗಲು ಸಮರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಪುನಃಪುನಃ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುವುದರಿಂದ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಧೃತಿಯೂ, ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟತೆಯೂ ಮತ್ತು ಒಳಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಸರಾಗವಾಗಿ ಪ್ರವೇಶವೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ ; ಅದನ್ನು ಪದೇಪದೇ ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸುಲಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಪುನಃ ಪುನಃ ಸ್ಮರಿಸುವುದರಿಂದ ಅದರ ಅರ್ಥವು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪರಿಚಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅರ್ಥಪರಿಚಯದಿಂದ ಮನನವು ಸುಲಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಅರ್ಥ ಮನನದಿಂದ ಅನುಸಂಧಾನವು ಸುಲಭವಾಗುತ್ತದೆ.

ಗಾಯತ್ರಿಯು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಅಂತಹ ಸತ್ಯವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಾಡುವುದೇ ಗಾಯತ್ರಿಯ ಉಪಾಸನೆಯ ಏಕಮಾತ್ರ ಲಕ್ಷ್ಯ. ವಿಶ್ವ ಮೂಲವಾದ ಜ್ಯೋತಿಯನ್ನು ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರವು ಏಕಮಾತ್ರ ಸಾಧನ. ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಸ್ವರಸಹಿತವಾಗಿ ಜಪಿಸುವುದೇ ಗಾಯತ್ರೀ ಉಪಾಸನೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆ ರೀತಿ ಮಾಡಿದಾಗ ಆ ಮಂತ್ರವು ಯಾವ ಅರ್ಥವನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿರಿಸಿ ಕೊಂಡಿರುವುದೋ ಆ ಅರ್ಥವು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಆ ಸತ್ಯವು ಹೃದಯದಿಂದ ಉದಿಸಿ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಅದರ ಮೂಲದೃಷ್ಟಿ. ಅಂದರೆ ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡುವವನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪರಮಾತ್ಮ ನನ್ನು ದರ್ಶನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಮಂತ್ರಜಪ ಬೇರೆ, ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಬೇರೆ. ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯು ಬರಿಯ ಮನುಷ್ಯಪ್ರಯತ್ನ. ಇದನ್ನು ಯಾವ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಯಾವ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಯಾದರೂ ಸಲ್ಲಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಮಂತ್ರವು ದೈವಶಬ್ದಸ್ವರೂಪವಾದುದ ರಿಂದ ಅದು ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಋಷಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿತೋ ಅದೇ ರೂಪದಲ್ಲಿವುನರುಚ್ಚಾರಗೊಳ್ಳಬೇಕು. ವೇದಮಂತ್ರಗಳ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯು ಬಹಳ ಗಹನವೂ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತವೂ ಆದ ವಿಷಯ. ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸಮಾಧಾನಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮಧ್ಯಮ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಉದಾತ್ತ, ಅನುದಾತ್ತ ಮತ್ತು ಸ್ವರಿತಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ವೇದ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಬುದ್ಧಿಯ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸ್ವರಸಂಚಾರ ವಾಗಿ ಜ್ಞಾನಸಾಧನೆಗೆ ಹಾಗೂ ದೇವತಾದರ್ಶನಕ್ಕೆ ದಾರಿಮಾಡಿಕೊಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳ ಹಿಂದೆ ಶಾರೀರಕವಾದ ತತ್ತ್ವ ಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಆ ತತ್ತ್ವಗಳು ಗಾಯತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಬೇರಾವ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಗಾಯತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಎಂಟು ಉದಾತ್ತ, ಐದು ಅನುದಾತ್ತ, ಆರು ಸ್ವರಿತ, ಮತ್ತು ಐದು ಪ್ರಚಯಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಸಾಧಕನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಉರ್ಧ್ವಮುಖವಾಗಿಸುವ ಪ್ರಣವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಿ ಅನಂತರ ಆಯಾ ಸ್ವರಸ್ಥಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರ ವನ್ನು ಹೇಳಿದಮಾತ್ರದಿಂದ ಮನಸ್ಸು ಒಳಮುಖವಾಗಿಯೂ, ಮೇಲ್ಮುಖವಾಗಿಯೂ ಸಂಚರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಉಸಿ ರಾಟದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಇಲ್ಲದೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅಪೂರ್ಣವಾದ ಶಾಂತಿಯು

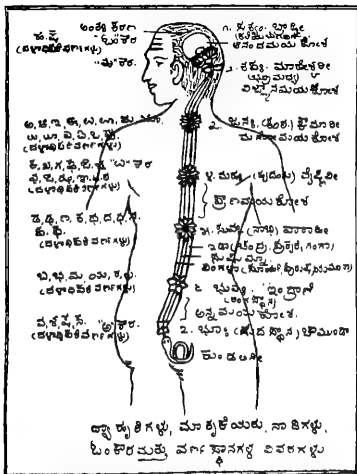
ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. (ಈ ರೀತಿ ಇರುವುದರಿಂದಲೇ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರವು ಅಧಿವ್ಯಾಧಿ ಮತ್ತು ಪಾಪಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡುತ್ತದೆಂಬ ಮಾತು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತು.) ಮನಸ್ಸಿನ ವಿಕಲ್ಪಪ್ರತಿಯು ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ದೀರ್ಘಕಾಲದ ಸಾಧನೆಯಿಂದ ವರ್ಣ (ಅಕ್ಷರ), ಸ್ವರ, ಮಾತ್ರ, ಬಲ (ವರ್ಣಗಳನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುವ ಶಕ್ತಿ)ಗಳೆಲ್ಲವೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಕೂಡಿಬಂದಾಗ ಗಾಯತ್ರಿಯ ಒಳ ಅರ್ಥದವರೆಗೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಎತ್ತಲು ಮಂತ್ರವು ಸಮರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಣವ, ವ್ಯಾಹೃತಿ ಮತ್ತು ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರ—ಈ ಮೂರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಉಚ್ಚರಿಸಿ ಜಪಿಸುವ ಕ್ರಮಕ್ಕೆ 'ತ್ರಿಕ' ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. 'ಓಂ'ಕಾರ ವ್ಯಾಹೃತಿಗಳ ಹಿಂಬದಿಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ಓಂಕಾರಗಳು ಹಾಗೂ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದ ಆದ್ಯಂತಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಓಂಕಾರಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿ ಮಾಡುವ ಜಪಕ್ಕೆ 'ಷಡೋಂಗಾರ-ಗಾಯತ್ರೀ-ಸಂಪುಟ' ಎಂದು ಹೆಸರು. ಈ ಸಂಪುಟ ಗಾಯತ್ರೀ ಜಪವು ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳಿಗೂ ಮತ್ತು ಗೃಹಸ್ಥರಿಗೂ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುದಲ್ಲ. ಇದು ಜಿತೇಂದ್ರಿಯರಾದ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳು ಮಾತ್ರಾ ಜಪಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಓಂಕಾರ ವ್ಯಾಹೃತಿಗಳೊಡಗೂಡಿದ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರಕ್ಕೆ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ 'ಓಂ'ಕಾರವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಿ ಜಪ ಮಾಡುವ ವಿಧಿಗೆ 'ಸಂಪುಟ ಗಾಯತ್ರೀ' ಎಂದು ಹೆಸರು. ಇದು ಸಮಸ್ತ ಪಾಪಗಳನ್ನೂ ದೂಡಬಲ್ಲದೆಂಬುದು ಬಲ್ಲವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಆದರೆ ಇದು ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಕಡಮೆ. ಯಾವುದೇ ಜಪವಾಗಲಿ ಮಾನಸಿಕ ಜಪವೇ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದುದು.

ಜಪವು 'ವಾಚಿಕ' ಮತ್ತು 'ಮಾನಸಿಕ' ಎಂದು ಎರಡು ಬಗೆ ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಂಗಡಿಸಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ವಾಚಿಕವು ಉಚ್ಚ ಮತ್ತು ಉಪಾಂಶ ಎಂದು ಎರಡು ವಿಧ. 'ಉಚ್ಚ' ಎಂದರೆ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕೇಳಿಸುವಂತೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹೇಳುವುದು. 'ಉಪಾಂಶ'—ಎಂದರೆ ತುಟಿಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿದರೂ ಶಬ್ದವು ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಕೇಳದಂತೆ ಹೇಳುವುದು. ಅಕ್ಷರೋಚ್ಚಾರಣೆಗೆ ಕಾರಣವಾದ ತುಟಿ, ಹಲ್ಲು, ನಾಲಿಗೆ ನೊದಲಾದ ಯಾವ ಅವಯವಗಳೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡದಂತೆ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಮೂರ್ಧಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಉಚ್ಚಾರಣೆ ಮಾಡುವುದು 'ಮಾನಸ'ವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಉಚ್ಚವಾದ ಜಪಕ್ಕಿಂತ ಉಪಾಂಶ ಜಪವೂ, ಉಪಾಂಶ ಜಪಕ್ಕಿಂತ ಮಾನಸ ಜಪವೂ

ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾದುದೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಾಕ್ಷರಗಳ ಉಚ್ಚಾರವು ಉಚ್ಚವಾಗಿ ಆಗುವಂತೆ ಜಪವನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಮಾಡುವಾಗಲೂ ಸಹಾ ಮಂತ್ರದ ಅರ್ಥದ ಕಡೆಗೆ ಮನವಿರಬೇಕು ಎಂಬುದು ಶಾಸ್ತ್ರದ ವಿಧಿ. ಮೂರ್ತಿಯ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಮಂತ್ರವು ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ತಾನೇ ಉಚ್ಚರಿಸುವ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಇರಿಸುವುದು ಮೂರ್ತಿಧ್ಯಾನಕ್ಕಿಂತ ಒಹಳ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾಗ ಬಲ್ಲುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣ ಸಂಯಮನ, ಧ್ಯಾನ ಇತ್ಯಾದಿ ಗಳಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವಾದ ಅಂಶಗಳಿರುತ್ತವೆ. ತಲೆ, ಕತ್ತು, ತುಟಿ, ನಾಲಿಗೆ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಇರಿಸಿದಾಗ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಏಕಾಗ್ರವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಲು ಬಹಳ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವಾದ ಸ್ಥಿತಿಯು ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗು ತ್ತದೆ. ಅದುದರಿಂದ ಈ ಅವಯವಗಳ ಹತ್ತೋಟಿ ಅವಶ್ಯಕ. ಹಾಗಿರುವಾಗ ಋಜುಕಾಯನಾಗಿ ನಿಂತು ಅಥವಾ ಪದ್ಮಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸಬೇಕು. ಗಾಯತ್ರಿಯನ್ನು ಸ್ವರಪಹಿತವಾಗಿ ಶರೀರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚರಿಸುವುದರಿಂದ ಏಕಾಗ್ರತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಹಾಯ ವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವ ಮಂತ್ರವು ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಮಾಧ್ಯಮವಾಗುತ್ತದೆ. ಮಂತ್ರವು ಮನುಷ್ಯನ ಶರೀರಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೂಲಾಧಾರದಿಂದ ಮಸ್ತಿಷ್ಕದವರೆಗೆ ಇರುವ, ಮಾತನು ಉತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಚಕ್ರಗಳನ್ನೂ, ನಾಡಿಗಳನ್ನೂ; ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿಸುವ ಶಕ್ತಿ, ಉಸಿರಾಟದೊಡನೆ ಹೆಣೆದುಕೊಂಡಿರುವ ಕ್ರಿಯೆ ಯನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆ.

ಮಾತಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಸ್ಥಾನ ಅಥವಾ ಅವಸ್ಥೆಗಳುಂಟು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರು ಹೃದಯ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವುದರಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಕ್ಕೆ ಒರುವುದಿಲ್ಲ. ನಾಲ್ಕು ನೆಯದನ್ನು ಮನುಷ್ಯರು ಮಾತನಾಡುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಬುಗ್ಗೇದ ವಿವರಿಸು ತ್ತದೆ. ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರವೂ ಈ ನಾಲ್ಕು ಅವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಪರಾ, ಪಶ್ಯಂತೀ, ಮಧ್ಯಮಾ ಮತ್ತು ವೈಖರೀ ಎಂಬುದಾಗಿ ಕರೆಯುತ್ತದೆ. ಮೂಲಾಧಾರ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ನಾದವು 'ಪರಾ' ಎಂದೂ, ಅದೇ ಸ್ವಾಧಿಷ್ಠಾನ ಚಕ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ 'ಪಶ್ಯಂತೀ' ಎಂದೂ, ಅನಂತರ ಅದು ಅನಾಹತ ಚಕ್ರವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಬುದ್ಧಿ ತತ್ತ್ವಗಳೊಡನೆ ಕೂಡಿದಾಗ ಆ ನಾದವೇ 'ಮಧ್ಯಮಾ' ಎಂದೂ, ಆ ನಾದವೇ ಇನ್ನೂ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬಂದು ಕಂಠದಲ್ಲಿರುವ ವಿಶುದ್ಧ ಚಕ್ರವನ್ನು

ಮುಟ್ಟಿ, ಕಂಠ, ತಲೆ, ತುಟಿ, ಹಲ್ಲು, ಜಿಹ್ವೆಮೂಲ, ಜಿಹ್ವೆ(ನಾಲಿಗೆ)ಯ
ಅಗ್ರ, ಮಧ್ಯನಾಸಾಗ್ರ ಮುಂತಾದ ಅಕ್ಷರಗಳ ಉಚ್ಚಾರಣೆಗೆ ಕಾರಣವಾದ
ಅನಯವಗಳೊಡನೆ ಸಂವರ್ಕ ಪಡೆದಾಗ 'ನೈಖರೀ' ಎಂದರೆ ಬೇರೆಯವರು
ಕೇಳುವಂತಾಗುವ ಮಾತಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಯೋಗಿಗಳು ಈ ನಾಲ್ಕು ಅವಸ್ಥೆಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಕಲಾ, ಈಶ, ಅಗ್ನಿ ದೃಷ್ಟಿ, ಕುಂಡಲೀ (ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮ), ಶಕ್ತಿ, ಧ್ವನಿ, ನಾದ, ನಿರೋಧಿಕಾ, ಅರ್ಥೇಂದು ಎಂಬುದಾಗಿ ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನೂ ಅನ್ವೇಷಣೆಮಾಡಿ ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದರೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕುಂಡಲಿನೀ ರೂಪವಾದ 'ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮ' (ಸಂಗೀತಜ್ಞ ನಾದಬ್ರಹ್ಮ)ವೇ ಮಾತಿನ ಮೂಲ. ಅನಾಹತ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಕೇಳುವ ಇತರ ಪದಾರ್ಥಗಳೊಡನೆ ಸಂಘರ್ಷವಿಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ಪಾಡಿಗೆ ತಾನೇ ಧ್ವನಿಮಾಡುವ, ಚೈತನ್ಯಾತ್ಮಕವಾದ, ಈ ಅನಾಹತ ನಾದವೇ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ರಹಸ್ಯವಾಗಿದ್ದು ಕೊಂಡು ಮನುಷ್ಯರ ವ್ಯಾಪಾರಗಳೆಲ್ಲ ವನ್ನೂ ನಡೆಸಲು ಕಾರಣವಾದ ಚಕ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ಹೊರಹರಿದು ಬೇರೆಬೇರೆ ಅಕ್ಷರಗಳ ರೂಪವನ್ನು ಧಾರಣೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಎಂದು ಯೋಗಜ್ಞರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಈ ಅಕ್ಷರಗಳು ಮೈಖರೀ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳುವಾಗ ತುಟಿ, ಹಲ್ಲು, ನಾಲಿಗೆ ಮುಂತಾದ ಅವಯವಗಳ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಕೋರಿದರೂ, ಆ ಅಕ್ಷರಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿಸ್ಥಾನಗಳು ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಚಕ್ರಗಳ ದಳಗಳೇ ಆಗಿರುತ್ತವೆ. ಆಧುನಿಕ ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರೂ ಸಹ ಮಾತು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ, ಅನಂತರ ವಾಗವಯವಗಳ ಮೂಲಕ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ತರ್ಕಾಂಶವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆಯಾ ಅಕ್ಷರಗಳು ಪ್ರತಿಭಾಸಿತವಾಗಲು ಆ ಚಕ್ರಗಳ ದಳಗಳಲ್ಲಿ ಚೈತನ್ಯಾತ್ಮಕವಾದ ಅನಾಹತ ನಾದದ ಸಂಸ್ಪರ್ಶ(ಪ್ರವೇಶ)ವೇ ಕಾರಣವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಎಂದರೆ ಶುದ್ಧವಾದ ನಾದವೇ ಆ ಚಕ್ರಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದಾಗ ಆಯಾ ಅಕ್ಷರಗಳ ರೂಪವನ್ನು ಧಾರಣೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಎಂದು ಇದರ ತಾತ್ಪರ್ಯ. ಮನುಷ್ಯನ ಹೃದಯಾಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಗೂಢವಾಗಿ ಆಡಗಿರುವ ಈ ಅಕ್ಷರಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ನಾದದ ಸಂಚಾರಮಾರ್ಗವೇ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗ ಎಂಬುದು ಶಾಸ್ತ್ರವಚನ. ಬೇರೆಬೇರೆ ಚಕ್ರಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಅಕ್ಷರಗಳ ಮೂಲವು ಸರ್ವೋಚ್ಚವಾದ ಬ್ರಹ್ಮರಂಧ್ರವೇ ಎಂದರೆ ಸಹಸ್ರಾರ ಚಕ್ರ. ಅದೇ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಅಕ್ಷರೋತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಮೂಲಕಾರಣವಾದ ಜಾಗ. ಅದೇ ಶಿವಶಕ್ತಿಗಳ ನಿವಾಸ ಸ್ಥಾನ. ಅಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ತ್ರಿಕೋಣವೇ ಆಕಾರದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಕ್ಷಕಾರದವರೆಗೆ ಇರುವ ಅಕ್ಷರಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿಸ್ಥಾನವೆಂದು ತಂತ್ರಗ್ರಂಥಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ.

ಮರ್ಣೋತ್ಪತ್ತಿಗೂ ಮತ್ತೂ ಸಂಬಂಧಿತ ಶಕ್ತಿಗಳಿಗೂ ಮೂಲ ಪರ

ಮಾತ್ಮವಸ್ತು. ಆ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಮಂತ್ರಶಾಸ್ತ್ರವು ತನ್ನ ಮಹತ್ತ್ವವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಧ್ಯಾನದಿಂದ ವರ್ಣಗಳನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡಾಗ ವರ್ಣಗಳು ನಾದಕ್ಕೂ, ನಾದವು ಜ್ಯೋತಿಗೂ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಒಯ್ಯುತ್ತದೆ. ಪ್ರಕೃತಿಯ ಅಡ್ಡಿಯು ನಿವಾರಣೆಯಾಗುತ್ತದೆ ; ಜಪದಿಂದ ಮನಸ್ಸು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಆಳವನ್ನು ಮುಟ್ಟಲು ಸಮರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಜಾಪಕನು ವರ್ಣಗಳಿಂದ ನಾದವನ್ನೂ, ನಾದದಿಂದ ಕುಂಡಲಿನೀ, ಹಂಸ ಮತ್ತು ಪ್ರಣವಗಳ ಅರಿವನ್ನೂ ಕಡೆಗೆ ಪ್ರಣವದಿಂದ ಅಖಂಡವಾದ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಅದನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದೇ ಎಲ್ಲಾ ಮಂತ್ರಗಳ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದ್ದರೂ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರವು ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನದೇ ಆದ ವಿಶೇಷವನ್ನಿರಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಅದುದರಿಂದಲೇ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟು ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ.

ಗಾಯತ್ರಿಯ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು 'ಸಂಧ್ಯೆ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹಗಲು ರಾತ್ರಿಗಳು ಸೇರುವ ಸಂಧಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಕರ್ಮವಾದುದರಿಂದ ಗಾಯತ್ರೀಗೆ 'ಸಂಧ್ಯಾಕರ್ಮ' ಎಂದು ಹೆಸರು. ಆದರೆ ಇದು ಒಂದು ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ. ಭ್ರೂಮಧ್ಯ ಮತ್ತು ನಾಸಾಮೂಲಗಳ ಸಂಧಿಯಾವುದುಂಟೋ ಅದೇ ದ್ಯುಲೋಕ ಮತ್ತು ಪರಲೋಕಗಳ ಸಂಧಿ. ಭ್ರೂಮಧ್ಯ ವೆಂಬ ಸಂಧಿಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಏಕಾಗ್ರಮಾಡುವ ಧ್ಯಾನರೂಪವಾದ ಕರ್ಮವಾದುದರಿಂದ ಇದು ಸಂಧ್ಯಾಕರ್ಮ. ಇದೇ ಅದರ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಅರ್ಥ. ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲವು ಅದಕ್ಕೆ ಪೋಷಕವಾದುದರಿಂದ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಕರ್ಮಕ್ಕೂ ಅದೇ ಹೆಸರು ಬಂದಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಒಳ ಸಂಧ್ಯೆ ನಡೆಯದಿದ್ದರೆ ಅದು ಸಂಧ್ಯಾಕರ್ಮವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಭ್ರೂಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಆಜ್ಞಾಚಕ್ರವು ಪ್ರಾಣಮಾರ್ಗಗಳಾದ ಇಡಾ ಮತ್ತು ಪಿಂಗಳಾ ನಾಡಿಗಳು ಜ್ಞಾನನಾಡಿಯಾದ ಸುಷುಮ್ನಾನಾಡಿಯೊಡನೆ ಸಂಧಿಸುವ ಜಾಗ. ಅದೇ ಮನಸ್ತತ್ತ್ವದ ನೆಲೆ. ಮನಸ್ಸು ಕೆಳಮುಖವಾಗಿ ಇಡಾ ಪಿಂಗಳಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿದಾಗ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಮನಸ್ಸು ಆಜ್ಞಾಚಕ್ರವನ್ನು ಮೀರಿಹೋದಾಗ ಅದು ಸುಷುಮ್ನೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅತೀಂದ್ರಿಯವಾದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ಮೂರು ನಾಡಿಗಳು ಸಂಧಿಸುವ ಪರಮ ಗಹನವಾದ ಈ ಭ್ರೂಮಧ್ಯವನ್ನೇ ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರವು 'ತ್ರಿಕೂಟ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತದೆ.

ಸುಷುಮ್ನಾನಾಡಿಯನ್ನು ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರವು 'ವೈಷ್ಣವೀ ನಾಡೀ' ಎಂಬುದಾಗಿರಬಹುದು ಕರೆಯುತ್ತದೆ. ವಿಷ್ಣು ಪದ ಪ್ರಾಪಕವಾದುದರಿಂದ ಈ ನಾಡಿಗೆ ಈ ಹೆಸರು. ನಾದ (ಮಂತ್ರ) ಯೋಗದ ಲಕ್ಷ್ಯವೂ ಸಹಾ ವಿಷ್ಣು ಪದವೇ. ಜೀವಕೋಟಿಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪಾಡಿಗೆ ತಾನೇ ಶಬ್ದಮಾಡುವ, ಜೈತನ್ಯರೂಪವಾದ ಯಾವ ಶಬ್ದ ಉಂಟೋ ಮತ್ತು ಆ ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಯಾವ ಧ್ವನಿಯುಂಟೋ ಆ ಧ್ವನಿಯೊಳಗೆ ಜ್ಯೋತಿಯು ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆ ಜ್ಯೋತಿಯಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆ ಮನಸ್ಸು ಲಯ ಹೊಂದಿದಾಗ ತೋರಿಬರುವುದೇ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಪರಮಪದ ಎಂದು ಯೋಗ ಶಾಸ್ತ್ರ ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ಗಾಯತ್ರಿಯ ಲಕ್ಷ್ಯವೂ ಸಹಾ ಆ ವಿಷ್ಣು ಪದವೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ವಿಶ್ವದ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಉಪಾಸನೆಯೇ ಗಾಯತ್ರಿಯ ಗುರಿ. ಗಾಯತ್ರಿಯು ಜೀವನವು ಶಾಂತಿ ಮತ್ತು ನೆಮ್ಮದಿಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಶಾಶ್ವತವಾದ ಅವಲಂಬನೆಗೆ ದಾರಿಮಾಡಿಕೊಡುವ ಮಂತ್ರ. ಜೊತೆಗೆ ಅಂತಹ ಅವಲಂಬನೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ ನಂತರ ಅದರ ಬೆಳಕು, ಆನಂದ ಮತ್ತು ಶಾಂತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನು ಲೀನವಾಗಿ ವಿಷ್ಣು ಪದದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಕಾಲಕ್ಕೂ ಸೇರಿಬಿಡುವಂತೆ ಆಗಿಸುವ ಮಂತ್ರ. ನಮ್ಮ ಶ್ರೌತ ಸ್ಮಾರ್ತ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಲ್ಲಾ ಗಾಯತ್ರೀ ಉಪಾಸನೆ ಪ್ರಧಾನ, ತಾಯಿಬೇರು, ಹೃದಯ. ಉಳಿದವುಗಳು ಸಹಾಯಕಗಳು; ರೆಂಬೆಗಳು, ಕೈಕಾಲುಗಳು ಇದ್ದಂತೆ. ಗಾಯತ್ರೀ ಮನುಷ್ಯನ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಕಾಂತಿಯಂತೆ, ಬಾಹುವಿನಲ್ಲಿ ಬಲದಂತೆ, ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ತೇಜದಂತೆ, ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಅದಮ್ಯ ಉತ್ಸಾಹದಂತೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವಳು. ಇದು ಪ್ರಾಚೀನವಾದರೂ ನಿಕೃಷ್ಟನವೀನವಾಗಿದೆ, ಗುಪ್ತಭಾವದಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾದಾಗ ನವೀನವಾಗಿ ತೋರುವುದು. ಈ ಸನಾತನೀ ಶಕ್ತಿ ತೆರೆಯ ಹಿಂದೆ ಇರುವಳು, ಈ ಶಕ್ತಿಗೆ ವೃದ್ಧಿ ಕ್ಷಯಗಳಿಲ್ಲ, ಲೋಪದ ಮಾತೇ ಇಲ್ಲ. ಇದು ದಿವ್ಯ, ಭವ್ಯ, ಪ್ರಾಚೀನವಾದಷ್ಟೂ ನವ್ಯ, ಈಶ್ವರೀಯ ಜ್ಞಾನಭಂಡಾರದ ಬೀಗದಕೈ. ಗಾಯತ್ರಿಯು ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ, ಸಾರ್ವದೇಶಿಕ, ಸಾರ್ವವರ್ಣಿಕ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಸಂಪತ್ತು. ಭೂಮಂಡಲದ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಮತೀಯರ ಉತ್ತಮೋತ್ತಮ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗಿಂತಲೂ, ಅತ್ಯಂತ ಉತ್ತಮವಾದ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಇದು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ.

ಜಪಮಾಡುವಾಗ 'ಭರ್ಗ' ಎಂದು ಹೇಳುವ ಸವಿತೃ ದೇವನ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ವರೂಪವಾದ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸಬೇಕು. "ನನ್ನ ಹೃದಯ

ಕಮಲದಲ್ಲಿರುವ ಆ 'ಭರ್ಗ' ಅಥವಾ ತೇಜಸ್ವಿನಿಂದ ನಾನು ಪ್ರೇರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಆ ತೇಜಸ್ಸೇ ಭೂಲೋಕ, ಅಂತರಕ್ಷಲೋಕ, ಸ್ವರ್ಗಲೋಕ, ಮೊದಲಾದ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಉದರದಲ್ಲಿರುವ ಚರಾಚರಾತ್ಮಕವಾದ ಶ್ರೈಲೋಕ್ಯದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತದೆ. ಅದೇ ನನ್ನ ಹೃದಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ, ಹಾಗೆಯೇ ಹೊರಗೆ ಸೂರ್ಯಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಇರುವ ತೇಜಸ್ವಿನೊಡನೆ ಏಕೀಭೂತವಾದ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ವಿರೂಪ, ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪವಾಗಿರುತ್ತದೆ" ಎಂದು ಚಿಂತಿಸಿ ಜಪಿಸಬೇಕು.

ಧ್ಯಾನದ ಮೂರು ಅವಸ್ಥೆಗಳು ಹೀಗಿವೆ: (೧) ಸಕಲ, (೨) ಸಕಲ-ನಿಷ್ಕಲ ಮತ್ತು (೩) ನಿಷ್ಕಲ. ಮೂಲಾಧಾರದಿಂದ ಆಜ್ಞಾ ಚಕ್ರದವರೆಗೆ ಸಕಲ: ಉನ್ಮನೀವರೆಗೆ ಸಕಲ-ನಿಷ್ಕಲ, ಮತ್ತು ಪರಸ್ಥಾನವು (ಮಹಾ ಬಿಂದು) ನಿಷ್ಕಲ ಎಂದು ಯೋಗಿನೀ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ (೧-೨೭) ಹೇಳಿದೆ.

ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸುವಾಗ ಮೂರು ಪಾದಗಳನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ನಿಯಮ. ಅರ್ಥದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಎರಡನೇ ಪಾದದ ಅಂತ್ಯದವರೆಗಿನ ಅರ್ಥ-ಧ್ಯಾನ. ಮೂರನೇ ಪಾದದ್ದು-ಪ್ರಾರ್ಥನೆ. ಅದರಿಂದ ಎರಡು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವಾಕ್ಯಗಳಂತೆ ಹೇಳಬೇಕಾದುದು ಸ್ಪಷ್ಟ. ಆದರೆ ಪ್ರತಿಪದದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾ, ಐದು ಕಡೆ ಸ್ವಲ್ಪನಿಲ್ಲಿಸಿ ಜಪಿಸಬೇಕೆಂಬುದು ವಿಧಿ. 'ಓಂ'ಕಾರದ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯ ನಂತರ ಒಂದು ವಿರಾಮ; ಮೂರು ವ್ಯಾಹೃತಿಗಳ ನಂತರ ಒಂದು ವಿರಾಮ, ಗಾಯತ್ರಿಯ ಒಂದೊಂದು ಪಾದದ ಕೊನೆಯಲ್ಲೂ ಒಂದೊಂದು ವಿರಾಮ. ಹೀಗೆ ಒಟ್ಟು ಐದು ವಿರಾಮಗಳನ್ನು ಮಾಡದೆ ಮಂತ್ರ ಜಪವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಐದು ವಿರಾಮಗಳುಳ್ಳ ಗಾಯತ್ರೀ ಜಪ ಐದು ಮಹಾ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಸ್ಮೃತಿಯ ಹೇಳಿಕೆ. (ವಾಘೂಲ 143.) ಈ ವಿರಾಮವು ವಿವಿಧತೆಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯ ಸಹಾಯವಾಗುವುದು. ಜಪವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಭಾವಿಸುತ್ತ ಮಂತ್ರವು ಕಿವಿಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತಾ ಜಪಿಸಬೇಕು.

ಮಂತ್ರದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದ ಮತ್ತೊಂದು ಅಂಶವೆಂದರೆ ಆ ಮಂತ್ರದ ಮುಷಿ (Sage), ಭಂಡಸ್ಸು, (Metre), ದೇವತೆ (Deity) ಮತ್ತು ಮಂತ್ರದ ಉದ್ದೇಶ, ವಿಸ್ತಾರ (Utility). ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರವು ವೇದದ ಜೀವಸ್ವರೂಪವಾದ ಮುಕ್ಯಾದುದರಿಂದ

ಋಷಿ-ದೇವತಾ-ಭಂದಸ್ಸು-ವಿನಿಯೋಗಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಬೇಕೆಂಬುದು ವಿಧಿ. ಇವುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ಮಾಡುವು ಮಂತ್ರಜಪವು ಫಲವನ್ನು ಕೊಡಲಾರದೆಂದು ಶ್ರುತಿ(ಅ.ಬ್ರಾ-೧-೧-೬, ಬ್ರ.ಸೂ.ಕಾ-೩-೩೦ ಶಾಂ.ಭ.). ಇವುಗಳ ಅರಿವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿದಂತಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಹೆಸರು, ಕುಲ, ಗೋತ್ರಗಳು ಹೇಗೆ ಮುಖ್ಯವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಮಂತ್ರಕ್ಕೆ ಋಷಿ-ದೇವತಾ-ಭಂದಸ್ಸುಗಳು ಮುಖ್ಯ.

ಯಾವನು ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ತನ್ನ ತಪಶ್ಚಕ್ತಿಯಿಂದ, ಜ್ಞಾನದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಮಂತ್ರಜ ಉದ್ಯೋಗರೂಪವನ್ನು ನೋಡಿ, ಆ ಮಂತ್ರದ ಘಟಿಕಾಕ್ಷರಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಅರ್ಥವನ್ನೂ, ಅದರ ಫಲಗಳನ್ನೂ, ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿಗಳನ್ನೂ ಕಂಡು, ಆ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಉಪಾಸಕನ ಕೋಶಗಳ ಮೇಲೆ ಆಗುವ ಒಟ್ಟು ಪರಿಣಾಮವನ್ನೂ ತಿಳಿದು, ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಲೋಕಕ್ಕೆ ಅದನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದನೋ ಆ ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನಿಯೇ ಅಥವಾ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತನೇ ಆ ಮಂತ್ರಕ್ಕೆ ಋಷಿಯು (Sage), ದ್ರಷ್ಟಾರ. ಅವನ ಋಷಿತ್ವವು ಆ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಅವನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವುದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಅವನೊಡನೆ ಸಂಪರ್ಕ ಪಡೆದು, ಅವನಿಂದ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯನ್ನೂ, ಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಋಷಿಯು ಮಂತ್ರಕ್ಕೆ ಗುರುವಾದ್ದರಿಂದ ಗುರುವನ್ನು ಶಿರಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಸಮಾಡಬೇಕು.

ಭಂದಸ್ಸು (Metre) ಎಂದರೆ-ಮಂತ್ರ ಸ್ಮರಣವನ್ನು ಅಥವಾ ಮಂತ್ರ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುವ ಒಂದು ವಿಧವಾದ ನಾದಶಕ್ತಿ; ವಿಶೇಷ ಪ್ರಕಾರದ ಸ್ವರ. 'ಭಂದಸ್' ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ಆಚ್ಛಾದಿಸು ಎಂಬ ಅರ್ಥವುಳ್ಳ 'ಭದ್' ಎಂಬ ಧಾತುವಿನಿಂದ ಉಂಟಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂತೋಷಪಡಿಸು ಎಂಬ ಅರ್ಥವೂ ಇದೆ. ಗಾಯತ್ರೀ ಭಂದಸ್ಸು ಭಂದಸ್ಸುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನವಾದುದು. ಈ ಭಂದಸ್ಸನ್ನು ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡುವವನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಇತರ ಭಂದಸ್ಸುಗಳಿಗಿಲ್ಲ. ಈ ಭಂದಸ್ಸು ಪ್ರಾಣಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಸುಷುಮ್ನಾನಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಹರಿಸಿ ಪ್ರಹೃರಂಧ್ರದವರೆಗೂ ಹರಿದು ಬೀಳಗುಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಮಂತ್ರದೇವತೆಯ ನಾದಾತ್ಮಕ ಆಕೃತಿಯ ಅಥವಾ ಮಂತ್ರಗಳ ಸ್ವರವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಅವಧಿಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವ ನಾದಮಯ ಮಂಜರ. ಅಂದರೆ ಅನೇ ಭಂದಸ್ಸು. ಭಂದಸ್ಸು ಮಂತ್ರದ ವಿಶಿಷ್ಟರಚನೆಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ. ಭಂದಸ್ಸುಗಳೊಳಗೆ ಮಂತ್ರಗಳು

ಮೂರ್ತಿವೆತ್ತಿವೆ. ಮಂತ್ರಗಳ ಪರಿಚಯ(ವಿಳಾಸ)ಗಳ ಭದ್ರತೆಗಾಗಿ ಭಂದೋ ನಿರ್ದೇಶನವನ್ನು ಮಾಡುವುದಾಗಿದೆ. ಪ್ರಯೋಗಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಪ್ರಮಾದ ದಿಂದಲಾದರೂ ಮಂತ್ರಗಳು ತಪ್ಪಿ, ಒಂದು ಮಂತ್ರದ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಮಂತ್ರವಾಗುವ ಸಂಭವವಿಲ್ಲ. ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಯಾಗಿಯೂ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು. ಭಂದಸ್ಥಾನ ಸರಿಯಾದ ಜ್ಞಾನ ವಾದರೆ ಸ್ವರನಿರ್ಣಯವೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಆಗುವುದು. ಮಂತ್ರದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಂಪನವೂ ಒಂದು ಶಕ್ತಿಸೂತ್ರವಾಗಿದೆ. ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಬೀಜಾಕ್ಷರಗಳಿಂದ ಉಂಟಾಗಬಹುದಾದ ಅಪಾರಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದು, ಯಾವ ಅಕ್ಷರದೊಡನೆ ಯಾವ ನಾದಗಳ ಸಮ್ಮೇಳನವಾದರೆ ಯಾವ ರೂಪಗಳು ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ, ಯಾವ ಶಕ್ತಿಗಳು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತವೆ ; ಅವು ಯಾವ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತವೆ ? ಹೇಗೆ ಬರುತ್ತವೆ ? ಮನುಷ್ಯನ ಶಕ್ತಿಗೆ ಮೀರಿದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಅವು ಹೇಗೆ ಸಾಧಿಸುತ್ತವೆ ? ಎಂಬುದನ್ನು ನಿಷ್ಕರ್ಷಿಸಿ ಅಂತಹ ವಿಷಯಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ 'ಮಂತ್ರ ಶಾಸ್ತ್ರ'ವನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ವೇದಮಂತ್ರಗಳಿಗೆ 'ಸಂಹಿತಾ' ಎಂದು ಹೆಸರು ಬರಲು ಇದೇ ಕಾರಣ. ಎಲ್ಲಾ ಭಂದಸ್ಥಾನ ವಾಗೀಂದ್ರಿಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಗೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಮಂತ್ರದ ಭಂದಸ್ಥಾನವು ವಾಗೀಂದ್ರಿಯಕ್ಕೆ ಸ್ಥಾನವಾದ ಮುಖದಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕು.

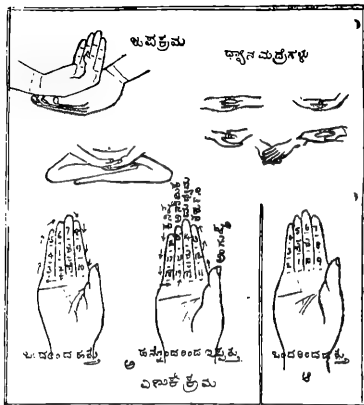
ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಂತ್ರಕ್ಕೂ ಒಂದೊಂದು ದೇವತೆಯ, ದೈವ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ, ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ವ್ಯಕ್ತರೂಪವಿದೆ. ಯಾವ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಯಾವ ದೇವತೆ ಉಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಅಥವಾ ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಅದು ಆ ಮಂತ್ರದ 'ದೇವತೆ', ಮಂತ್ರದಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಡುವ ಶಕ್ತ್ಯಾತ್ಮಕ ವಸ್ತು. ಪ್ರತಿ ಮಂತ್ರದ ಮೂಲಕ ಆಯಾ ದೇವತೆಯ ಶಕ್ತಿ ಹೊರಬರುತ್ತದೆ. ಮಂತ್ರದಿಂದ ಯಾವ ದೈವತೆ ಶಕ್ತಿಯ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾಗತಕ್ಕದ್ದೋ ಆ ದೇವತೆಗೂ, ಆ ಮಂತ್ರಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧದ ದೃಢತೆಯನ್ನು ಹೃದಯದೊಳಗೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಸಾಧಕನು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆ ದೇವತೆಯ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಸಿದರೆ ಆ ಶಕ್ತಿಯ ಮೂಲದೊಡನೆ ಅವನು ಸಂಪರ್ಕ ಪಡೆಯು ತಾನೆ. ಆಗ ತನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಮತ್ತು ಮನೋಭಾವಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಆ ಮೂಲದಿಂದ ಅವನು ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಎಳೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಉಪಾಸನಾ ರಂಭದಲ್ಲಿ ಆ ದೇವತೆಯ ಸ್ಮರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಸೂಕ್ತವಾಗಿದೆ,

ಔಚಿತ್ಯವಾಗಿದೆ, ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ. ಪರಮಾತ್ಮನು ಜೀವಿಗಳ ಹೃದಯ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಾನಾಗಿ, ದೇವತೆಯ ನ್ಯಾಸವನ್ನು ಹೃದಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕು.

ಸಾಧಕನು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಇಬ್ಬರು ಬೇರೆಬೇರೆ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಕಡೆಗೆ (ಮಂತ್ರದ ಮುಖ ಮತ್ತು ಮಂತ್ರದ ದೇವತೆ) ತಿರುಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಳುಹಿಸುವ ಎರಡು ವಿಧದ ಶಕ್ತಿಗಳು ಅವನ ಕೆಲಸದ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತವೆ.

ಗೃಹಸ್ಥರೂ, ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳೂ 'ಪ್ರಣವಾದಿಯಾಗಿ' ಗಾಯತ್ರಿಯನ್ನು ಜಪಿಸಬೇಕು. 'ಪ್ರಣವಾಂತವಾಗಿ' ಜಪಿಸಬಾರದು. "ಪ್ರಾತಃ ಕೇವಲ ಗಾಯತ್ರೀ | ಮಧ್ಯಾಹ್ನೇವ್ಯಾಹ್ನತೀಯುತಾ | ಸಾಯಾಹ್ನೇತುರಯಾಯುಕ್ತಾ | ಗಾಯತ್ರೀ ಜಪಲಕ್ಷಣಂ." (ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಕಲ್ಪ) ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸುವಾಗ ಎಣಿಕೆಯನ್ನು ಅವಶ್ಯ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು, (ಬೃ.ಪ.ಸಂ.) ಇದಕ್ಕೆ ತುಳಸಿ ಮಣಿಸರ, ರುದ್ರಾಕ್ಷಿಮಾಲೆ ಅಥವಾ ಹವಳದ ಸರ, ಇಲ್ಲವೆ ಬೆರಳುಗಿಣ್ಣುಗಳು, ಇವುಗಳಲ್ಲೊಂದನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಜಪಮಾಡಬೇಕು. ಜಪಮಾಡುವಾಗ ಜಪಮಾಲಿಕೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು ಮಂತ್ರವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುವುದಕ್ಕೂ, ನಮ್ಮ ಜ್ಞಾನವು ವಿಷಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಹೋಗದಂತೆ ತಡೆಯುವುದಕ್ಕೂ, ಅತ್ಯಂತ ಸಹಕಾರಿಯಾಗುವುದು. ಬೆರಳುಗಳನ್ನು ಮುಡಿಸಿ ಜಪದೇಶಿಕೆ ನೀಡಿದ್ದ. ಬೆರಳುಗಿಣ್ಣಿನಿಂದ ಎಣಿಸುವುದು ಏಕೆಂದರೆ ನೇದವು ಈ ಪರ್ವ(ಗಿಣ್ಣು)ಗಳಲ್ಲಿ (ಹಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ) ನೆಲಸಿದೆ. ಗಾಯತ್ರಿಯು ವೇದಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವೆಂದೆನಿಸಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಗಿಣ್ಣುಗಳ ಎಣಿಕೆ ಸೂಕ್ತ. ನೇದವು ಪರ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವರವತ್ತಾಗಿ ಗಾನಮಾಡಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಕೈಬೆರಳುಗಳ ಪರ್ವಗಳ ಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಆಗುವ ಫಲ ಹೀಗಿದೆ—ಹೆಬ್ಬೆರಳು (ಅಂಗುಷ್ಠ) ಮುಕ್ತಿ, ತೋರುಬೆರಳು (ತರ್ಜನಿ)—ಶತ್ರುನಾಶ, ಮಧ್ಯದ ಬೆರಳು (ಮಧ್ಯಮ)—ವಶ್ಯಾರ್ಥ, ಉಂಗುರದ ಬೆರಳು (ಅನಾಮಿಕ) ದೇಹಕ್ಕೆ ಪುಷ್ಟಿ, ಕಿರುಬೆರಳು (ಕನಿಷ್ಠ)—ರಕ್ಷಣೆ ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ಗೌತಮರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಬೆರಳುಗಿಣ್ಣಿನಿಂದ ಎಣಿಸುವಾಗ ಅನಾಮಿಕೆಯ ಮಧ್ಯಗಿಣ್ಣಿನಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಯ ಕ್ರಮದಿಂದ ತರ್ಜನಿ ಮೊದಲು ಗಿಣ್ಣಿನವರೆಗೆ ಹತ್ತು ಆಗುವುದು. ನಡುಬೆರಳಿನ (ಮಧ್ಯ ಬೆರಳಿನ) ಒಂದನೇ ಮತ್ತು ಎರಡನೇ ಗಿಣ್ಣುಗಳು 'ಮೇರು' ಎಂದು ಗಣನೆಗೆ ತರಬಾರದು.

“ಅ” ಕ್ರಮವೇ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿದೆ

ಜಪಮಾಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ದೊಡ್ಡ ಮಣಿಗೆ ‘ಮೇರು’ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಇದರಲ್ಲಿಯೂ ಮೇರುವನ್ನು ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ತರ್ಜನಿಯ ಒಂದನೆ ಪರ್ವ(ಗಿಣ್ಣು)ಕ್ಕೆ ಎಣಿಕೆ ಮುಟ್ಟಿದ ನಂತರ ಅಲ್ಲಿಂದ ಪುನಃ ಅನಾಮಿಕೆಯ ನಡುಗಿಣ್ಣಿನವರೆಗೆ (ಚಿತ್ರ ನೋಡಿ) ಎಣಿಸಬೇಕು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಬೆರಳುಗಿಣ್ಣಿನಿಂದ ಎಣಿಸುವ ಕ್ರಮಕ್ಕೆ ‘ಕರಮಾಲೆ’ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಕ್ರಮವಿದೆ. ಅದರೆ ಇದು ಅಷ್ಟು ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿಲ್ಲ. ನಡು ಬೆರಳಿನ ಕೆಳಗೆಲೆಯಿಂದಾರಂಭಿಸಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಾಕಾರವಾಗಿ ಎಣಿಸಿ ಮತ್ತೆ

ಮಧ್ಯದ ಬೆರಳಿನ ಕೆಳಗಿನ ಗೆರೆವರೆಗೆ ೧೦ ಅಗುವುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಅನಾಮಿಕೆ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಮದ ಮಧ್ಯದ ಪರ್ವವು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವುದು. ಮೊದಲನೆ ಕ್ರಮವೇ ಉಪಯುಕ್ತವಾದುದು. ವೇದಕ್ಕೆ ಗಾಯತ್ರಿಯೇ ಮೂಲಮಂತ್ರ. ಅದರಿಂದ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಪರ್ವಗಳಿಂದಲೇ ಎಣಿಸಬೇಕೆಂಬುದು ಶ್ಲಾಘ್ಯ. 'ಬ್ರಾಹ್ಮ'ಗಳಿಂದ ಅಂದರೆ ದರ್ಮದ ಗಂಟುಗಳಿಂದ ಅಥವಾ 'ರೌದ್ರ' ಅಂದರೆ ರುದ್ರಾಕ್ಷಿಗಳಿಂದ ಎಣಿಸಬಹುದೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಇದೆ. ಬೆರಳುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಅಡ್ಡ ಗೆರೆಗಳ ಎಣಿಕೆಯಿಂದ ಗಾಯತ್ರೀ ಜಪವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮಾಡಬಹುದು. ಉಳಿದ ಜಪಗಳಲ್ಲಿ ಈ ನಿಯಮವಿಲ್ಲ. ಜಪ ಮುಗಿದ ನಂತರ ಜಪ ಸರವನ್ನು ಹಣೆಗೆ, ಕಣ್ಣಿಗೆ ಒತ್ತಿಕೊಂಡು ಇಡಬೇಕು. ನಿಯಮಿತ ಕಾಲ ಜಪ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಮುಟ್ಟುವವರೆಗೆ ಆಸನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಏಳಬಾರದು. ಎಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ಜಪಮಾಡುವುದನ್ನು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಬಾರದು. ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಪಮಾಡುವಾಗ ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ನಿಂತು ಅಥವಾ ಕುಳಿತು ಎಡಹಸ್ತದ ಮೇಲೆ ಬಲಗೈಹಸ್ತವನ್ನಿಟ್ಟು ಬಲಗೈಯನ್ನು ಎಡಕ್ಕೂ, ಎಡಗೈಯನ್ನು ಬಲಕ್ಕೂ ತಿರುಗಿಸಿ, ಸ್ವಸ್ತಿಕಾಕಾರವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಮೇಲ್ಮುಖವಾದ ಕೈಗಳಿಂದ 'ಉತ್ಥಾನ' ಬೆರಳುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ರಂಧ್ರ ಬಿಡದಂತೆ ಸೇರಿಸಿ, ಹಾವಿನ ಹಡೆಯಂತೆ ಮಾಡಿ (ಚಿತ್ರನೋಡಿ), ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿ (ಸ್ವಲ್ಪ), ಕೈಗಳನ್ನು ನಾಭಿ(ಹೊಕ್ಕುಳು)ಯ ಹತ್ತಿರ ಧಾರಣೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಜಪಿಸಬೇಕು. ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದಂತಿರುವ ಹಸ್ತಗಳನ್ನು ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಲ್ಲಿ 'ತೀರ್ಥ', ಎಂದರೆ ಸಮನಾಗಿರುವಂತೆಯೂ, ಸಾಯಂಕಾಲದಲ್ಲಿ 'ಮುಕುಳಿತ' ಎಂದರೆ ಮುಚ್ಚಿಹಿಡಿದಿರುವಂತೆಯೂ ಕೈಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಜಪಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದು ಶಾಸ್ತ್ರನಿಯಮ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನು ಸಮುದ್ರಮಧ್ಯದಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೇರುವುದನ್ನೂ, ಎರಡನೆಯದು 'ತೀರ್ಥ' ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ನಭೋಮಂಡಲದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವನು ಸಮನಾಗಿರುವುದನ್ನೂ ಮತ್ತು ಮೂರನೆಯದು 'ಮುಕುಳಿತ' ಅಸ್ತಮಾನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆತನು ತನ್ನ ಕಿರಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಉಪಸಂಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಮುಳುಗುವುದನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ.

ಬ್ರಹ್ಮಸೂಚಕ ದಿನಕ್ಕೆ ೨೧,೬೦೦ ಸಲ ಉಸಿರಾಡುತ್ತೇನೆ. ಅಂದರೆ ಹಗಲು ೧೦೮೦೦ ಆಗುವುದು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಉಸಿರಾಟದೊಂದಿಗೆ ಭಗವನ್ನಾ

ಮನನ್ನು ಜಪಿಸುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು. ಆದರೆ ಇದು ಅಸಾಧ್ಯ. ಈ ಗಂ,ಲಂಗಳಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯ ಎರಡು ಸೊನ್ನೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದಲ್ಲಿ ಗಂಲ ಆಗುವುದು. ಕೊನೆಯ ಪಕ್ಷ ಇಷ್ಟನ್ನಾದರೂ ಜಪಿಸಬೇಕೆಂದು ಈ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಗಂಲ ಅಥವಾ ೨೮ ಅಥವಾ ೧೦ ಬಾರಿ ಜಪವನ್ನಾದರೂ ಮಾಡಬೇಕು. ಬಟ್ಟಿಯ ಹೊರಗೆ ಜಪಮಾಲೆಯನ್ನು ಧರಿಸಬಾರದು (ವ್ಯಾಸಭಾರತ). ಜಪಮಾಡುವಾಗ ಕೈಗಳನ್ನು ವಸ್ತ್ರದಿಂದ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು. 'ಹಿಂಕಾರಃ ಪುರುಷಶ್ಚೈವ ಗಾಯತ್ರೀ ಸುಂದರೀ ತಥಾ | ತಯೋಃ ಸಂಯೋಗ ಕಾಲೇಶು ವಸ್ತ್ರಮಾಚ್ಛಾದ್ಯಗಣ್ಯತೇ ||' (ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಕಲ್ಪ). ಜಪ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ 'ಹಿಂ' ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕು.

ಗಾಯತ್ರೀ ಜಪವನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಿರುವವರ ಸುತ್ತಲೂ ಒಂದು ವಿಧವಾದ ತೇಜೋಮಂಡಲವು ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದವರುಂಟು. ಒಂದೇ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಪುನರುಚ್ಚಾರಮಾಡುವುದರಿಂದ ಪ್ರಜ್ಞೆಯು ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ ತನ್ಮಯತೆಯುಂಟಾಗುವುದು.

ನಾವು ನಿತ್ಯವೂ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ, ಬಾಯಿಂದ ಮತ್ತು ಶರೀರದಿಂದ ಒಳ್ಳೆಯ ಮತ್ತು ಕೆಟ್ಟ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತೇವೆ. ಆಯಾ ಕೆಲಸಗಳು ಆಯಾ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ನಾಶವಾದರೂ ಅದರ ಪರಿಣಾಮ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಈ ಪರಿಣಾಮ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು 'ವಾಸನೆ' ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಅದು ಕಾಣುವ ಅಥವಾ ಕೇಳುವ ವಸ್ತುವಲ್ಲ. ಅದುದರಿಂದಲೇ 'ಅದೃಷ್ಟ' ಎನ್ನುವುದು. ಒಳ್ಳೆಯ ಫಲವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದಾಗ ಸುಕೃತ ಫಲ; ಪುಣ್ಯಫಲ ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಕೆಟ್ಟಫಲವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದಾಗ ದುಷ್ಕೃತ ಫಲ; ಪಾಪಫಲ ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಈ ಸುಕೃತ, ದುಷ್ಕೃತಗಳೇ ವಾಸನೆಗಳು. ಇವು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ, ನದಿಯಂತೆ ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತಾ ನಮ್ಮನ್ನು ಒಳ್ಳೆಯ ಮತ್ತು ಕೆಟ್ಟ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಪ್ರೇರಿಸುತ್ತವೆ. ಕೆಟ್ಟವಾಸನೆಗಳಿಗೆ ಹೊರಗಿನ ಕೆಟ್ಟವಿಷಯಗಳೂ, ಸದ್ವಾಸನೆಗಳಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ವಿದ್ಯೆ, ಆಹಾರ, ಸತ್ಸಹವಾಸ, ಒಳ್ಳೆಯ ವ್ಯವಹಾರಗಳೇ ಪ್ರಚೋದಕಗಳು. ಈ ದುರ್ವಾಸನೆಗಳ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವನ್ನು ಕುಗ್ಗಿಸಲು 'ಮಂತ್ರರಾಜ' ಎನಿಸಿದ ಗಾಯತ್ರೀ ಜಪವು ಅತ್ಯದ್ಭುತ ಶಕ್ತಿ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಹುದುಗಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಈ ಮಂತ್ರವೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯಕ್ಕೆ ಮೂಲಭೂತವಾದುದು. ಮನುಷ್ಯ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಚಾಹ್ಮಣನಾದವನ ಗುರಿ ನೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿ.

ಇದಕ್ಕೆ ಇರುವ ತೊಡರುಗಳೆಂದರೆ ಅನೇಕ ಜನ್ಮಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಪಾಪರಾಶಿ. ಈ ಪಾಪರಾಶಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲನ ಮಾಡಲು ಶಕ್ತಿಯುತವಾದದ್ದು ಈ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರ. ಈ ಪಾಪರಾಶಿ ದುಗ್ಧವಾಯಿತೆಂದರೆ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನ ಉದಯಿಸುತ್ತದೆ. ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಪರಮ ಸೋಪಾನ ಈ ಮಂತ್ರ.

ಒಂದು ಮಂತ್ರದಿಂದ ಒಂದೇ ದೇವತೆಯನ್ನು ಉಪಾಸಿಸಬೇಕು, ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ಉಪಾಸಿಸಬಾರದು ಎಂಬ ನಿಯಮವೇನಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಆ ಉಪಾಸನೆ ಶಾಸ್ತ್ರಮೂಲವಾಗಿದೆ. ಶಾಸ್ತ್ರವಚನವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಅನೇಕ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಉಪಾಸಿಸಬಹುದು. ಹೇಗೆಂದರೆ ಒಂದೇ ಪುರುಷಸೂಕ್ತವು ಶಿವ, ವಿಷ್ಣು ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ದೇವತೆಗಳ ಆರಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ವಿನಿಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಗಾಯತ್ರಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಸವಿತೃ, ವಿಷ್ಣು, ಶಿವ ಮತ್ತು ಪರಮಾತ್ಮರೆಂಬ ನಾಲ್ಕೂ (ದೇವತೆಗಳು) ಪ್ರತಿಪಾದಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಪ್ರತಿ ರೂಪಕ್ಕೂ ಆಳವಾದ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಅರ್ಥವಿದೆ. ವಿಶಿಷ್ಟ ದೈವಶಕ್ತಿಯ ಅಥವಾ ದೈವಕಾರ್ಯದ ಸಮಗ್ರ ಭಾವವನ್ನು ಒಂದು ಮೂರ್ತಿಯ ಮೂಲಕ ಸಾಧಕನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿ ಎಂಬುದೇ ಈ ರೂಪಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವುದರ ಉದ್ದೇಶ.

ಆಸನ, ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ ಮತ್ತು ಸಂಕಲ್ಪ

ಮಾರ್ಜನಮಂತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಅಘಮರ್ಷಣ ಮಂತ್ರಗಳು ಜಪದ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪರಿಶುದ್ಧತೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆ. ನ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಮುದ್ರೆಗಳಿಂದ ಉಪಾಸಿತ ದೇವತೆಯ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಗಾಯತ್ರೀ ಜಪಕ್ಕೆ ಪೋಷಕವಾಗಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವಭಾವಿಯಾಗಿ, ಮಂತ್ರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾದ ಆಸನ, ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದು ಶಾಸ್ತ್ರ ನಿಯಮ. ಇದನ್ನೇ ಮನುವೂ ಒಪ್ಪುತ್ತಾನೆ.

ಆಸನ

ವ್ಯಾಸಾಯಾಮಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾದ ಆಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಕೊಳ್ಳುವುದು ಅವಶ್ಯ. ಈ ಆಸನದಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಿಧ ! ೧. ಹೀಠ. (ಮಣಿ-ಚಾಪೆ) ೨. ಶರೀರಭಂಗಿ. (Posture)

೧. ಹೀಠ : ನಾವು ಜಪಕ್ಕೆ ಕೂರಲು ಒಂದು ಹೀಠವಿರಬೇಕು. ಅದರ ಮೇಲೆ ವಸ್ತ್ರ, ದರ್ಭೆ ಅಥವಾ ನಿಸಿದ್ಧವಲ್ಲದ ಚರ್ಮವನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಈ ಆಸನವು ಈ ಕೆಳಗೆ ಕಂಡ ಯಾವುದಾದರೂ ಪದಾರ್ಥದಿಂದ ಮಾಡಿದ್ದಾಗಿರಬೇಕು. ೧. ದರ್ಭೆ ೨. ಮುಂಜ ಅಥವಾ ನೊಡೆಹುಲ್ಲು ಅಥವಾ ಜೊಂಡುಹುಲ್ಲು—ಇದರಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ ಸಣ್ಣ ಚಾಪೆ, ೩. ಉಣ್ಣೆಯ ಕಂಬಲ ಅಥವಾ ೪. ಮರದ ಮಣೆ. ಇವು ಶರೀರ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸುಗಳೆರಡರ ಸ್ಥಿರತೆಗೂ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವಾಗಿರಬೇಕು. ದರ್ಶನ, ಸ್ಪರ್ಶ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮ, ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಮನಸ್ಸಿನ ಪ್ರಸನ್ನತೆ ಮತ್ತು ನೆಮ್ಮದಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವಾಗಿರಬೇಕು. ಭೌತಿಕ, ದೈವಿಕ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವಾದ ಯಾವ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ನೆಮ್ಮದಿಯನ್ನು ಕೆಡಿಸುವಂತಿರಬಾರದು. ಆಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ದೀರ್ಘ ಚತುರಶ್ರವಾಗಿಯೂ, ಮಣೆಯು ಒಂದೂವರೆ ಅಂಗುಲ ಎತ್ತರವಾಗಿಯೂ ಇರಬೇಕು.

೨. ಶರೀರ ಭಂಗಿ (Posture) : ಮನಸ್ಸು ದೇವತಾಧಾವದಲ್ಲಿ ಸಂಯೋಗವಾಗುವ ಧ್ಯಾನಕಾರ್ಯವೇ 'ಯೋಗ'ವನ್ನೆಲ್ಲವೂವುದು. ಈ ಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಆಸನ ಅಗತ್ಯ. ಇದು ಅಷ್ಟಾಂಗಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರನೆಯದು. ಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ ನಾವು ಮನಸ್ಸು ಬಂದಂತೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಆಸನವೂ ಒಂದೊಂದು ಮಹತ್ವ ಗುಣ ಉಳ್ಳದ್ದು. ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾದ ಆಸನಾಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನ ಚಾಂಚಲ್ಯ ತಗ್ಗಿ, ಶಾಂತ ಸ್ವಭಾವ ಉಂಟಾಗಿ ಅನುಕೂಲವಾಗುವುದು.

ಆಸನಗಳು ಒಂದು ವಿಧವಾದ ವ್ಯಾಯಾಮವೆಂಬುದು ಕೆಲವರ ಅನಿಸಿಕೆ. ಆದರೆ ದೈಹಿಕ ವ್ಯಾಯಾಮಕ್ಕೂ, ಯೋಗ ಪದ್ಧತಿಯ ಆಸನಗಳಿಗೂ ಕೆಲವು ಮುಖ್ಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿವೆ. ಯೋಗ ಪದ್ಧತಿಯ ಆಸನಗಳು—೧. ಶರೀರದ ಮಾಂಸಖಂಡಗಳಿಗಿಂತ ನರಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಗಮನ ನೀಡುತ್ತವೆ. ೨. ಶರೀರದ ಹೊರ ಅಂಗಗಳಿಗಿಂತ ಒಳ ಅಂಗಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಗ್ರಂಥಿಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಲಕ್ಷ್ಯಕೊಡುತ್ತವೆ. ಮತ್ತು ೩. ಬೆನ್ನು ಮೂಳೆಯು

ಸುಲಭವಾಗಿ ಬಾಗುವುದನ್ನು ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಜೈತನ್ಯದ ಆಧಾರವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತವೆ.

ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ

‘ಪ್ರಾಣ’ (ಪ್ರಾಣವಾಯು), ಇಂದ್ರಿಯ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸುಗಳ ಏಕಾಗ್ರತೆ ಉಂಟಾಗುವಂತೆ ನಿರೋಧ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ‘ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ’ ಎಂದು ಹೆಸರು. ‘ಪ್ರಾಣ’ ಎಂದರೆ ‘ಶ್ವಸನವಾಯು’, ‘ಆಯಾಮ’ ಎಂದರೆ ‘ತಡೆಯುವುದು’ ಅಥವಾ ನಿರೋಧಿಸುವುದು. ಹೀಗೆ ಶ್ವಾಸ ವಾಯುವಿನ ನಿರೋಧವೇ ‘ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ’. ‘ವಿನಿಯೋಗ’ವೆಂದರೆ ಆ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಉಪಯೋಗ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಸಂದರ್ಭ. ಪ್ರಣವ, ವ್ಯಾಹೃತಿಗಳು, ಗಾಯತ್ರೀ ಮತ್ತು ಗಾಯತ್ರೀ ಶಿರಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಮೂರು ಬಾರಿ ಹೇಳಿದರೆ ಅದು ಒಂದು ಪ್ರಾಣಾಯಾಮವಾಗುವುದು. ಒಂಟತ್ತು ಅಥವಾ ಹತ್ತು ಬಾರಿ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮವನ್ನು ಮಾಡಿದ ನಂತರ ಗಾಯತ್ರೀ ಜಪವನ್ನು ಮಾಡುವುದು ರೂಢಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಣಾಯಾಮದ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಉಪಾಸನೆಯು ಸಿದ್ಧಿ ಸಲಾರದು. ಗಾಯತ್ರೀ ದೇವಿಯನ್ನು ಉಪಾಸಿಸಲು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅರ್ಹತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುವುದು ಪ್ರಧಾನ ಉದ್ದೇಶ. ಇದನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಆರೋಗ್ಯಭಾಗ್ಯವೂ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿಯೇ ಬರುವುದು. ಆರೋಗ್ಯ ಭಾಗ್ಯಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಲ್ಲದ ಕರ್ಮಮಾರ್ಗ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ.

ದೇಹವು ಯಾವ ಗುಣವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸುವುದೋ ಮನಸ್ಸೂ ಅದನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸುವುದು. ದೇಹವನ್ನು ಸ್ಥಾನ-ಪಾನಾದಿಗಳಿಂದ ಎಷ್ಟೇ ಕುಚ್ಛಿಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರೂ, ದೇಹದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಧವಾದ ಒರಟುತನ ಇದ್ದೇ ಇರುವುದು. ಚರ್ಮವನ್ನು ಹದಮಾಡುವಂತೆ ದೇಹವನ್ನು ಪ್ರಾಣಾಯಾಮದಿಂದ ಹದ ಮಾಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ದೇಹ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸು ಗಳೆರಡಕ್ಕೂ ಕಾಂತಿ ಮತ್ತು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಗ್ರಹಣಶಕ್ತಿಯುಂಟಾಗಿ ಮನಶ್ಚಕ್ತಿಯು ಹೆಚ್ಚಾಗುವುದು. ಕ್ರಮವರಿತು ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಈ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮವು ಗಾಯತ್ರೀ ಜಪವನ್ನು ಮಾಡಲು ಬೇಕಾದ ಏಕಾಗ್ರವಾದ ಮನಃಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಈ ಕ್ರಿಯೆಯು ಶರೀರದ ಗೊಳವಾದ ನಾಡಿ ಮತ್ತು ಚಕ್ರಗಳನ್ನು ಉದ್ಘೋಷಗೊಳಿಸಿ ಮನಸ್ಸು

ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಗಳು ಸರಾಗವಾಗಿ ಒಳಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವಂತೆ ದಾರಿಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಗಾಯತ್ರೀ ಶಿರಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೂಡಿ ಮಾಡುವ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮವು ಗಾಯತ್ರೀ ಒಳತತ್ತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಅತ್ಯಂತ ಸಮರ್ಥವಾದ ಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದೆ. ಕುಂಭಕದಲ್ಲಿಯೂ ಕೊಂಡು ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ವ್ಯಾಹೃತಿಗಳನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಿದಾಗ ಆ ಶಬ್ದಗಳೇ ಉಸಿರು ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಒಳಮುಖವಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಮೂಲಾಧಾರ, ಸ್ವಾಧಿಷ್ಠಾನ, ಮಣಿಪೂರ, ಅನಾಹತ, ವಿಶುದ್ಧ, ಆಜ್ಞಾ ಮತ್ತು ಸಹಸ್ರಾರಗಳಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಏಕಾಗ್ರಮಾಡಿ ಜಪಿಸುವುದರಿಂದ ಆ ವ್ಯಾಹೃತಿಗಳು ಲೋಕಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಆಯಾ ಲೋಕಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವ ಚಕ್ರಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವ ಶಬ್ದ ಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮಕವಾದ ಶಕ್ತಿಗಳೂ ಆಗುತ್ತವೆ.

ಯೋಗಾಚಾರ್ಯರ ಪ್ರಕಾರ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಐದು ವಿಧವಾದ ವಾಯು(ಪ್ರಾಣ)ಗಳೂ ಮತ್ತು ಐದು ವಿಧವಾದ ಉಪವಾಯು (ಉಪ ಪ್ರಾಣ)ಗಳೂ ಇರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳ ಸ್ಥಾನ, ವ್ಯಾಪಾರ, ಮುಂತಾದವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿರುತ್ತವೆ. ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಒಂದೇ ಪ್ರಾಣಶಕ್ತಿಯ ರೂಪಾಂತರಗಳು. ಈ ದಶಾವಾಯುಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗವು 'ಪ್ರಾಣ' ಮತ್ತು 'ಅಪಾನ' ವಾಯುಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಮಹತ್ತ್ವವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಆ ಪ್ರಾಣವು 'ಹಿಂಗಳಾ' (ಚಂದ್ರ, ಪುರುಷ, ಶಕ್ತಿ) ನಾಡಿಯಲ್ಲಿಯೂ, ಅಪಾನವು "ಇಡಾ" (ಸೂರ್ಯ, ಪ್ರಕೃತಿ, ಶಕ್ತಿ) ನಾಡಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಸರ್ವಾಯವಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತವೆ. 'ಹಿಂಗಳಾ' ನಾಡಿಯು ಶರೀರದ ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವ ನರಸಮೂಹಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮೂಲ. ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಶಕ್ತಿಯು ಸಂಚರಿಸುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದ ಶಾಖೋಪಶಾಖೆಗಳಾಗಿ ಉಂಟಾಗುವ ನಾಳ ಸಮೂಹಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮೂಲಶಕ್ತಿ 'ಪ್ರಾಣ'. 'ಇಡಾ' ನಾಡಿಯು ಶರೀರದ ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವ ನಾಡೀ ಸಮೂಹಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮೂಲ. ಅದರಲ್ಲಿ ಅಪಾನ ಶಕ್ತಿಯು ಸಂಚರಿಸುತ್ತದೆ. ಹಿಂಗಳೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಗತಿಯು ಉದ್ಭವಮುಖವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇಡೆಯಲ್ಲಿ ಅಪಾನದ ಗತಿಯು ಅಧೋಮುಖವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಎರಡು ಶಕ್ತಿಗಳ ಮೂಲದಲ್ಲಿಯೂ ಜೀವನಿರುತ್ತಾನೆ. ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ

ಅನಂತವಾದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಪ್ರಾಣವೇ ಕಾರಣ. ಈ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ವಶಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳುವ ಕ್ರಿಯೆಯೇ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಪ್ರಾಣವೆಂದರೆ ದೇಹದಲ್ಲಿರುವ ಸ್ಪಂದನಶಕ್ತಿ. ದೇಹದಲ್ಲಿರುವ ಸೂರ್ಯ ಶಕ್ತಿಯು ಸೂರ್ಯನಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎಳೆಯುವುದು. ಚಂದ್ರಶಕ್ತಿಯು ಚಂದ್ರನಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಎಳೆಯುವುದು. ಹೀಗೆ ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ನಾಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಾತಾಯಾತವಾಗಿ, ಮೇಲಕ್ಕೂ ಕೆಳಕ್ಕೂ ಎಳೆಯುವುದರಿಂದ ಸ್ಪಂದನವುಂಟಾಗಿ ಶ್ವಾಸೋಚ್ಛ್ವಾಸದ ಕೆಲಸವೂ, ಪಂಚಪ್ರಾಣಗಳ ಕಾರ್ಯಗಳೂ, ಬುದ್ಧಿ ಮನಸ್ಸಿನ ಕಾರ್ಯಗಳೂ ನಡೆಯುವುವು. ಅಂದರೆ ದೇಹ ವ್ಯಾಪಾರವು ಕಾರ್ಯೋನ್ಮುಖವಾಗುವುದು. ಮೂಲಾಧಾರ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಗಾರ್ಹಪತ್ಯಾಗ್ನಿಯೂ, ಅನಾಹತಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣಾಗ್ನಿಯೂ, ಅಜ್ಞಾ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಆಹವನೀಯಾಗ್ನಿಯೂ ಇರುವುವು. ಮೂಲಾಧಾರದಲ್ಲಿರುವ ಅಗ್ನಿಗೆ ಮೈಶ್ವಾನರಾಗ್ನಿ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇದೆ. ಧ್ಯಾನಯೋಗ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೂಲಾಧಾರದಲ್ಲಿರುವ ಅಪಾನವಾಯುವು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬೀಸುವುದರಿಂದ ಮೂಲಾಧಾರದಲ್ಲಿರುವ ಗಾರ್ಹಪತ್ಯಾಗ್ನಿಯು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಪ್ರಸರಿಸಿಕೊಂಡು ಅನಾಹತ ಚಕ್ರವನ್ನು ಸೇರಿ ಅಲ್ಲಿರುವ ದಕ್ಷಿಣಾಗ್ನಿಯು ಪ್ರಜ್ವಲನೆಯಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು. ಈ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಆದಿತ್ಯನಿರುತ್ತಾನೆ. ಅನಾಹತ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿರುವ ದಕ್ಷಿಣಾಗ್ನಿಯೂ ಆಗ ಪ್ರಜ್ವಲಿತವಾಗುವುದರಿಂದ ಗಾರ್ಹಪತ್ಯ, ದಕ್ಷಿಣಾಗ್ನಿಗಳೆರಡೂ ಒಂದಾಗಿ ಭ್ರೂಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಆಹವನೀಯಾಗ್ನಿ ಪ್ರಜ್ವಲಿತವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುವು. ಹಿಂಕಾರೋಪಾಸನೆಯು ಧ್ಯಾನಯೋಗದಲ್ಲಿ ಅಪಾನವಾಯುವು ಭ್ರೂಮಧ್ಯದವರೆಗೂ ಅಗ್ನಿ ಪ್ರಜ್ವಲನೆಯಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳದ್ದಾಗಿದೆ. ಆಗ ಚಂದ್ರನು ಸೂರ್ಯಾಗ್ನಿಗಳನ್ನು ನುಂಗುವನು. ಅಂದರೆ ಸೂರ್ಯಾಗ್ನಿಗಳು ಅನಂದವಿಲ್ಲದ ಶಾಖದಾಯಕವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವನ್ನು ಚಂದ್ರನು ನುಂಗುವನು ಎಂದು ಭಾವ. ಇದೇ ಕಳಾಸ್ಥಿತಿ.

ಪ್ರಾಣಸ್ಪಂದನವನ್ನು ನಿರೋಧ ಮಾಡುವವರೆಗೂ ಮನಸ್ಸಿನ ಚಂಚಲತ್ವವು ಹೋಗಲಾರದು. ಬುದ್ಧಿಯ ಜ್ಞಾನವೂ ಏಕಾಗ್ರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಲಾರದು. ಪ್ರಾಣಾಯಾಮದ ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಿ ಶ್ವಾಸೋಚ್ಛ್ವಾಸ ಯಾವಾಗ ನಿಲುಗಡೆಗೆ ಬರುತ್ತದೋ ಆಗ ಬುದ್ಧಿ ಮನಸ್ಸುಗಳ ಚಂಚಲತ್ವವು ತಗ್ಗುವುದು.

ಅಗ ಪ್ರಾಣಶಕ್ತಿ(ಸ್ವಂದನಶಕ್ತಿ)ಯು ಧ್ಯಾನಾಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಪರಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗುವುದು.

ಸುಷುಮ್ನಾನಾಡಿಯಲ್ಲಿರುವ ಮೂಲಾಧಾರ ಚಕ್ರವು ಭೂತತ್ವ, ಸ್ವಾಧಿಷ್ಠಾನವು ಜಲತತ್ವ. ಈ ಭೂಜಲತತ್ವಗಳೆರಡೂ ಸೇರಿ 'ಅನ್ನಮಯಕೋಶ' ತತ್ವವಾಗಿದೆ. ಧ್ಯಾನಾಭಿವೃದ್ಧಿಯಿಂದ ಮಣಿಪೂರಕ ಚಕ್ರವನ್ನು ಸೇರಿದರೆ ಜೀವಾತ್ಮನಿಗಿದ್ದ ಈ ಕೋಶದ ಉಪಾದಿಯು ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವುದು. ಸುಷುಮ್ನಾನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮಣಿಪೂರಕ ಚಕ್ರವು ಅಗ್ನಿತತ್ವ, ಅನಾಹತ ಚಕ್ರವು ವಾಯುತತ್ವ. ಅಗ್ನಿ ಮತ್ತು ವಾಯು ತತ್ವಗಳೆರಡೂ ಸೇರಿ 'ಪ್ರಾಣಮಯಕೋಶ'ವಾಗಿದೆ. ಈ ಎರಡು ಚಕ್ರಗಳನ್ನೂ ದಾಟಿದರೆ ಜೀವಾತ್ಮನಿಗಿದ್ದ ಪ್ರಾಣಮಯ ಕೋಶದ ಉಪಾದಿಯು ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವುದು. ವಿಶುದ್ಧ ಚಕ್ರವು ಆಶಾಶತ್ವದ 'ಮನೋಮಯ ಕೋಶ'ಕ್ಕೆ ಪ್ರಧಾನ ಸ್ಥಳವಾಗಿದೆ. ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗಿ ವಿಶುದ್ಧ ಚಕ್ರವನ್ನು ದಾಟಿದರೆ ಜೀವಾತ್ಮನಿಗಿದ್ದ ಈಕೋಶದ ಉಪಾದಿಯು ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವುದು. ಧ್ಯಾನಾಭಿವೃದ್ಧಿಯಿಂದ 'ವಿಜ್ಞಾನಮಯ ಕೋಶ'ಕ್ಕೆ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಆಜ್ಞಾ ಚಕ್ರವನ್ನು ದಾಟಿದರೆ ಜೀವಾತ್ಮನಿಗಿದ್ದ ಈ ಕೋಶದ ಉಪಾದಿಯು ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವುದು. ಧ್ಯಾನಾಭಿವೃದ್ಧಿಯಿಂದ ಆಜ್ಞಾ ಚಕ್ರವನ್ನು ದಾಟಿದ ಮೇಲೆ ಜೀವಾತ್ಮನು ಕಳಾಸೋಪಾನದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವನು. ಈ ಕಳಾಸೋಪಾನವೇ ಜೀವಾತ್ಮನಿಗೆ 'ಅನಂದಮಯಕೋಶ'ದ ಉಪಾದಿಯಾಗಿದೆ. ಕಳಾಸೋಪಾನವನ್ನು ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ದಾಟಿ ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವ ಹೃದಯಾಕಾಶ ಗುಹೆಯನ್ನು ಜೀವಾತ್ಮನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರೆ ಅನಂದಮಯಕೋಶದ ಉಪಾದಿಯಿಂದಲೂ ನಿವೃತ್ತನಾಗಿ ಅಂದರೆ ಅನಂದಮಯತ್ವವು ಹೋಗಿ, ಅನಂದಸ್ವರೂಪವಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅಂದರೆ ಅನಂದಮಯ ಕೋಶದಲ್ಲಿ 'ನಾನೇ ಬ್ರಹ್ಮ ನೆಂಬ ಜ್ಞಾನ'ದಿಂದ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುವುದರಿಂದ ಅನಂದರೂಪವಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮನೆ ಆ ಕೋಶದ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಅಂದರೆ 'ಅನ್ನಮಯಾತ್ಮಾ', 'ಪ್ರಾಣಮಯಾತ್ಮಾ', 'ಮನೋಮಯಾತ್ಮಾ', 'ವಿಜ್ಞಾನಮಯಾತ್ಮಾ' ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವನು.

ಧ್ಯಾನಯೋಗದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿವೃತ್ತಿಗೆ ಜ್ಞೇಯವಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುವ ತೇಜೋಬಿಂದು ನಾದವನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು, ಮುಂದುಮುಂದಕ್ಕೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗಿ

ಉಚ್ಚಾಸ್ವರೂಪವಾದುದು. ಹೊರಗಿನ ಗಾಳಿಯನ್ನು ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಶ್ವಾಸಕೋಶಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬುವುದು 'ಪೂರಕ.' ಪೂರಕವನ್ನು ಮಾಡಿದನಂತರ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ತಡೆದು ನಿಲ್ಲಿಸುವುದೇ 'ಕುಂಭಕ.' ಕುಂಭ(ಕೊಡ)ದಲ್ಲಿಟ್ಟ ನೀರು ಏನು ಚಲಿಸಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ, ಚಲಿಸುವ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳ ವಾಯುವನ್ನು ಚಲಿಸದಿರುವಂತೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಕುಂಭಕಕ್ಕೆ ಈ ಹೆಸರುಬಂದಿದೆ. ಕುಂಭಕದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚಾಸ್ವ, ನೀಶ್ವಾಸಗಳಿರಬಾರದು; ಶರೀರದ ಅವಯವಗಳು ಚಲಿಸಬಾರದು ; ಯಾವ ರೂಪವನ್ನೂ ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸಬಾರದು, ಶಬ್ದಸಂಚಾರಗಳಿರಬಾರದು. ಕುಂಭಕವನ್ನು ಮಾಡಿದ ನಂತರ ವಾಯುವನ್ನು ಹೊರಕ್ಕೆಬಿಡುವುದು 'ರೇಚಕ'ವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಪ್ರಾಣಾಯಾಮದ ಈ ಮೂರು ಕ್ರಿಯೆಗಳು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಒಂದು, ನಾಲ್ಕು ಮತ್ತು ಎರಡು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿರಬೇಕೆಂದು ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರವು ದೋಧಿಸುತ್ತದೆ. 16 : 64 : 32 ಮಾತ್ರೆ(ಮೂರರಿಂದ ನಾಲ್ಕು ಸೆಕೆಂಡುಗಳ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮಾತ್ರೆ ಎಂದು ಹೆಸರು)ಗಳ ಕಾಲದ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮವನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಪ್ರಮಾಣಬದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಉಸಿರು ಸಹಜವಾಗಿ 'ಸುಷುಮ್ನಾ' ನಾಡಿಯ ಕಡೆಗೆ ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಅದುದರಿಂದ ಸೂರ್ಯೋದಯ ಕಾಲ, ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಕಾಲ, ಮತ್ತು ಸಾಯಂಕಾಲ ಹಾಗೂ ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಗಳು ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಪ್ರಶಸ್ತವಾದ ಕಾಲಗಳೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದು ಶಾಸ್ತ್ರಸಮ್ಮತವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಣಾಯಾಮದ ಉದ್ದೇಶವು ಒಂದು ಕಡೆ ನಾಡಿಗಳನ್ನು ಶುದ್ಧಮಾಡಿ ಉಸಿರು ಜ್ಞಾನಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ದಾರಿಮಾಡಿಕೊಡುವುದೇ ಆಗಿದೆ. ಶರೀರದ ಮರ್ಮವನ್ನರಿತು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ (ಮೂಲಾಧಾರ, ಮಣಿಪೂರಕ, ಹೃದಯ, ಕಂಠಮೂಲ, ತಾಲು, ಭ್ರೂಮಧ್ಯ, ಲಲಾಟ ಮತ್ತು ಮೂರ್ಧ) ವಾಯುವನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಾಹೋದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ವಾಯುವನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತದೆ. ವಾಯುವು ಸಂಚರಿಸದೆ ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿದ್ದಾಗ ಮನಸ್ಸು ಸಹಾ ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿ ಏಕಾಗ್ರತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಉಸಿರು ನಿಲುಗಡೆಯ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ಬಂವಾಗ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಧ್ಯಾನಮಾಡುವ ಮತ್ತು ದೇವತಾಭಾವವನ್ನು ಧರಿಸುವ ಅರ್ಹತೆಯುಂಟಾಗುವುದು. ಪ್ರಾಣೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಮನಸ್ಸು ಯಜಮಾನನಾದುದರಿಂದ ಮನಸ್ಸು ನಿಂತ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣೇಂದ್ರಿಯಗಳ ಶಕ್ತಿಯೂ ಮನಸ್ಸಿನೊಡನೆ ನಿಲ್ಲುವುದು. ಪ್ರಾಣವು ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗುವವರೆಗೂ ಪ್ರಾಣ ನಿರೋಧಿಸಿ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ

ಮಾಡಬೇಕು. ವಾಯುವು ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಮನಸ್ಸೂ ಸಹ ಚಂಚಲವಾಗಿಯೂ, ಅಸ್ಥಿರವಾಗಿಯೂ ಇರುತ್ತದೆ. ವಾಯುವು ಮಧ್ಯನಾಡಿ 'ಸುಷುಮ್ನಾ'ದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಲು ಆರಂಭವಾದಾಗ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಥೈರ್ಯ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಸುಸ್ಥಿರವಾದವೋ ಅದೇ 'ಮನೋನ್ಮನೀ' ಎಂದರೆ ಜ್ಞಾನದ ಅವಸ್ಥೆ. ಅದುದರಿಂದ ವಾಯುವನ್ನು ಹತ್ತೋಟಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿರುವ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಎಂಬುದೇ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮದ ಮೂಲದಲ್ಲಿರುವ ಗುರಿ. ಮನಸ್ಸಿನ ಏಕಾಗ್ರತೆಯು ಹೆಚ್ಚಿದಷ್ಟೂ ಜ್ಞಾನವೂ ಹೆಚ್ಚುವುದು. ಜ್ಞಾನಸಂಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಇವೊಂದು ಮಾರ್ಗ. ಏಕಾಗ್ರತೆ ಎಂಬ ಶಕ್ತಿಯೊಂದೇ ಜ್ಞಾನದ ಭಂಡಾರವನ್ನು ತೆಗೆಯುವ ಬೀಗದಕೈ. ಕಾರಣ ಈ ಮನಸ್ಸು ದೇವಾಸುರರ ನಿಕೃ ಸಂಗ್ರಾಮ ಸ್ಥಳ.

ಸಂಕಲ್ಪ

ಇದೊಂದು ಮಾನಸಿಕ ಕ್ರಿಯೆ. ಯಾವ ಕಾರ್ಯವನ್ನೂ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ನಾವು ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿರುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತುಕೊಂಡು, ಅದರ ಪೂರ್ವಪರಗಳನ್ನು ವಿವೇಚನೆಯಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಿಸಿ, ಅದರ ಫಲಾಫಲಗಳನ್ನು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿರುವ ಯಾವ ದೇವನ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಉಂಟಾಯಿತೋ ಆ ಶಕ್ತಿಯ ಪ್ರೀತಿಗಾಗಿ ಸದುದ್ದೇಶ, ಸದಿಚ್ಛೆ, ಸದಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಪವಿತ್ರ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ, ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾದ ಬಯಕೆಯಿಂದ, ಮಾಡುವ ವಿವೇಕಪೂರ್ಣ, ಶುದ್ಧ ನಿರ್ಧಾರವೇ 'ಸಂಕಲ್ಪ'ವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ತಾನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿರುವ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ದೃಢ ಆದರೂ ನಮ್ರತೆಯ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ 'ಸಂಕಲ್ಪ' ಎನ್ನುವರು. ಕರ್ಮವನ್ನು ನಾವು ಯಾವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಮಾಡುತ್ತೇವೆಯೋ ಆ ಉದ್ದೇಶವೂ ಕೂಡ ಸಂಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಬರುವುದು. 'ಉಪಾಸಿಷ್ಯೇ' ಎಂದರೆ ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು. ನಮಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ದುರಿತ(ಕಷ್ಟ-ವಾಪ)ಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರವಾಗಿಯೂ, ಪರಮೇಶ್ವರನ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿಯೂ, ಏತನ ಅಪ್ಪಣೆಯಿಂದಲೇ ಈ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆಂದು ಸದ್ಭಾವನೆಯಿಂದ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಮನೋನಿಶ್ಚಯವೇ ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಸಂಕಲ್ಪ. ಕಾಮ್ಯಕರ್ಮ

ಗಳಿಗೆ ಇದು ಅಗತ್ಯ. ಸಂಕಲ್ಪವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಎಲ್ಲವೂ ನಿಷ್ಫಲ. ಆತ್ಮಶ್ರೀಯಸ್ಸಿಗೆ ವಿಘ್ನಕಾರಿಗಳಾದ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಕರ್ಮದಿಂದ ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅದುದರಿಂದ ಆತ್ಮಶ್ರೀಯಸ್ಸಿನ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಕರ್ಮಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದೇ ಸಂಕಲ್ಪದ ತತ್ತ್ವವಾಗಿರುವುದು. ನಮ್ಮ ಪಾಪಗಳು ನಾಶವಾಗಿ, ಪರಮಾತ್ಮ ಪ್ರೀತಿಯಾಗುವುದೆಂದರೆ ಅಜ್ಞಾನಗಳು ನಶಿಸಿ ಆತ್ಮಲಾಭ ಉಂಟಾಗಲೆಂಬ ತತ್ತ್ವವಾಗಿರುವುದು. 'ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮಮೋಕ್ಷ ಚತುರ್ವಿಧಫಲ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ' ಎಂಬುದಾಗಿ ಇತರ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿಯೂ ಮೋಕ್ಷದ ಗುರಿಯೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿರುವುದು. ಸಂಕಲ್ಪ ಒಂದು ನಿಷ್ಕಾಮ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ (ಮನುಷ್ಯಕರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ-ಅರ್ಥವು). ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಜಗತ್ತು ಹುಟ್ಟಿತು; ಸಂಕಲ್ಪಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಜಗತ್ತಿನ ವಿಲಾಸವು ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು ಎಂದು ವರಾಹೋಪನಿಷತ್ತು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ಸಂಕಲ್ಪವೇ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮತ್ತು ನಿವೃತ್ತಿ ಮಾರ್ಗಗಳೆರಡಕ್ಕೂ ಮೂಲ ಕಾರಣವಾಗಿರುವುದು. ಅಲ್ಲದೆ ಸೃಷ್ಟಿ-ಸ್ಥಿತಿ-ಲಯಗಳಿಗೆ ಇದೇ ಕಾರಣವಾಗಿರುವುದು. ಸಂಕಲ್ಪವು ಮನೋಮಯಕೋಶದಲ್ಲಿ ಉದಯವಾಗುವುದು ಮತ್ತು ಹತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೂ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯನ್ನು ವಹಿಸುವುದು ಎಂದು ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರು ಹೇಳಿರುವರು.

ನ್ಯಾಸ

ನ್ಯಾಸವೆಂದರೆ 'ಬಚ್ಚಿಡುವುದು', 'ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದು', 'ಶ್ಯಾಗ' ಎಂದರ್ಥ. ನಾವು ಮಾಡುವ ಧ್ಯಾನವು ಪೂರ್ಣವಾಗುವವರೆಗೆ 'ನಾನು' ಎಂಬುದಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆಯಾದ ಈ ದೇಹವನ್ನು ಎಲ್ಲಿಯೋ ಬಚ್ಚಿಡುವಂತೆ ಭಾವಿಸಿ 'ನಾನು' ಎಂಬುದು ಮಂತ್ರಮೂರ್ತಿವತ್ತಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರಬೇಕೆಂಬುದೇ ನ್ಯಾಸದ ತತ್ತ್ವ. ಆಯಾ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಆಯಾ ಅವಯವಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವುದು ಅಂದರೆ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನಿಡುವುದು ಎಂದರ್ಥ. ಜಪಿಸುವವನು ತನ್ನ ದೇಹದ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳ ಮೇಲೆ ಕೈಯಿರಿಸಿ (ಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ಸಕಲ ದೇವತಾ ಶಕ್ತಿಗಳೂ ಅಡಗಿರುವುದರಿಂದ) ಆ ಭಾಗಗಳ ಮೇಲೆ ದೇವತೆಯು ಆ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಇರಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು, ದೇವತೆಯನ್ನು ಆಯಾ ಭಾಗದಲ್ಲಿರಲು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವುದೇ ಈ ನ್ಯಾಸ. (ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಅಂಗಗಳೇ ವಿನಾ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಕಲ್ಪಿಸುವ ಅಂಗ

ಗಳಲ್ಲಿ). ಮಂತ್ರ ಖಂಡಗಳನ್ನು ಶರೀರದ ಬೇರೆಬೇರೆ ಆರು ಅಂಗಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಆವಾಹಿಸುವುದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ 'ಅಂಗನ್ಯಾಸ'ವೆಂದೂ, ಇದೇ ಮಂತ್ರಖಂಡಗಳನ್ನು ಕೈಗಳಲ್ಲಿರುವ ಐದು ಬೆರಳುಗಳು ಮತ್ತು ಆರನೆಯದಾದ ಅಂಗೈ-ಮುಂಗೈಗಳು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಆವಾಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ 'ಕರನ್ಯಾಸ'ವೆಂದೂ ಹೆಸರು. ಈ ಎರಡು ನ್ಯಾಸ ವಿಧಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮಂತ್ರಖಂಡಗಳನ್ನು ಆರು ಆರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಸ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ 'ಷಡಂಗನ್ಯಾಸ'ವಿಧಿ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಜಪಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಪ್ರತಿಮಂತ್ರ ಒಂದೊಂದು ದೇಹವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವುದರಿಂದ ಆ ಮಂತ್ರದ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಖಂಡಗಳನ್ನು ಆಯಾ ದೇಹ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾ ಆ ಮಂತ್ರವನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಮಂತ್ರಶರೀರಕ್ಕೂ ತನ್ನ ಶರೀರಕ್ಕೂ ಭೇದವಿಲ್ಲವೆಂದು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ, ಅಂದರೆ ಈ ಎರಡೂ ಶರೀರಗಳೂ ಒಂದೇ ಎಂದು ಭಾವಿಸುವುದೇ ಮಂತ್ರ ಖಂಡಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಆಯಾ ಅಂಗಗಳನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸುವುದರ ಉದ್ದೇಶ. ಎಲ್ಲಾ ಮಂತ್ರಗಳ ಜಪದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದು ವಿಧಿ. ಆದರೆ ಆ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ತುಂಡು ಮಾಡುವಾಗ ಆಯಾ ಕಲ್ಪಗಳಿಂದ ತಿಳಿದು ಮಾಡಬೇಕು ಅಥವಾ ಗುರುಮುಖೇನ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದ ಆರು ಖಂಡಗಳ ಆಯಾಯಾ ಅಂಗಗಳನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಆವಾಹಿಸಿ (ನ್ಯಾಸಮಾಡಿ) ಮೊದಲೇ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಆ ದೇವಿಯನ್ನು ಆವಾಹಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಆ ಮಂತ್ರದ ರೂಪವನ್ನೇ ತಾನೆಂದು ಭಾವಿಸಬೇಕು. ಮಂತ್ರ ಶರೀರಕ್ಕೂ, ತನ್ನ ಶರೀರಕ್ಕೂ ಅಭೇದಭಾವವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ನ್ಯಾಸದ ರಹಸ್ಯ. ದೇಹದ ಜಡತ್ವವನ್ನು ನೀಗಿಸಿ ದಿವ್ಯತತ್ವದ ದೇವತಾ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಶರೀರಕ್ಕೆ ತುಂಬುವುದೇ ನ್ಯಾಸದ ಮುಖ್ಯ ಗುರಿ. ಪ್ರತಿ ಯೊಂದು ವಸ್ತುವನ್ನೂ ಪರಮಾತ್ಮನ ಅಧೀನವೆಂದು ಚಿಂತಿಸಬೇಕೆಂಬುದು ನ್ಯಾಸ ಶಬ್ದದ ಮುಖ್ಯ ಅರ್ಥ. ತತ್ವಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳು ತನ್ನ ದೇಹದ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳ ಅಧಿಪತಿಗಳಾಗಿರುವುದನ್ನು ಚಿಂತಿಸಿ, ತನ್ನನ್ನು ಅವರ ಅಧೀನವೆಂದೂ, ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಭಗವಂತನ ಅಧೀನರೆಂದೂ ಚಿಂತಿಸಬೇಕು. ಇದು ದೇವತೆಗಳು ತನ್ನ ಏಷಯದಲ್ಲಿ ಅನುಗ್ರಹೋಸ್ಥಿತಿವಾಗುವುದಕ್ಕೂ, ಪ್ರತಿಮಾಗತ ಭಗವಂತನು ತನ್ನತ್ತ ಅನುಗ್ರಹೋಸ್ಥಿತಿವಾಗುವುದಕ್ಕೂ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ದೇಹವು ನಾನಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನು ತಂದು

ಕೊಂಡು ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡತಕ್ಕ ದೇವತಾ ಸ್ವರೂಪದ ಪಾದಾರವಿಂದ ಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಸೇರಿಹೋಗುವನೆಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡುವ ವರೆಗೂ ಎಡಬಿಡದೆ ದೇವತಾಸ್ವರೂಪದ ಭಾವವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರ ಬೇಕಾಗುವುದು. ಅಂಗನ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಕರನ್ಯಾಸಗಳೆಂದರೆ ದೇಹ ಮತ್ತು ದೇಹದ ವ್ಯಾಪಾರ ಭಾವನೆಯ ತ್ಯಾಗವೆಂದು ಅರ್ಥ. ದೇಹದ ಅಂಗಾಂಗ ಗಳು ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿರುವುದಕ್ಕೂ, ರಕ್ತ, ಮಾಂಸ ಮತ್ತು ಮೇದೋಮಯ ವಾದ ಈ ದೇಹಭಾವವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ನಾವು ಮಾಡುವ ಧ್ಯಾನವು ಪೂರ್ಣ ವಾಗುವವರೆಗೆ ಮಂತ್ರಮಯವಾದ ದೇಹವಿರುತ್ತೆಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿರುವ ತತ್ತ್ವವಾಗಿರುವುದು.

ದಿಗ್ಬಂಧನ

ದಿಗ್ಬಂಧನವೆಂದರೆ ದಿಕ್ಕುಗಳ ಬಂಧನವೆಂದರ್ಥ. ಹತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗಳೇ ಹತ್ತು ದಿಕ್ಕುಗಳು. ಈ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೂಲಕ ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಯು ವಿಷಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸದಂತೆ ತಡೆಯುವುದೇ ದಿಗ್ಬಂಧನವೆನ್ನುವುದರ ಮುಖ್ಯಾರ್ಥ. ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವಾಗ ನಿಶ್ಚಲತೆ ಇರಬೇಕು. ಭಕ್ತಿಯ ಸ್ವರೂಪ ವಾದ ಹಗ್ಗದಿಂದ ಇಂದ್ರಿಯಾಕರ್ಷಕಗಳಾದ ಹೊರಗಿನ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಗಮನ ಕೊಡದೆ ಜಪ ಮಾಡುವ ದೇವತಾಭಾವನೆಯಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಬಂಧಿಸುವ ತತ್ತ್ವವೇ 'ದಿಗ್ಬಂಧನ'ವೆನ್ನುವುದರ ಮತ್ತು 'ಧ್ಯಾನ'ದ ತತ್ತ್ವವಾಗಿರು ವುದು.

ಶ್ರೀ ತುರೀಯ ಗಾಯತ್ರೀ ಜಪಕ್ರಮ

'ಪರೋರಜಸಿ ಸಾವದೋಮ್' ಎಂಬುದು ಗಾಯತ್ರಿಯ ನಾಲ್ಕನೇ ಪಾದ. ಸೂರ್ಯ ಮಂಡಲದೊಳಗೆ ಯಾವನು ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆಯೋ ಅವನೇ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಪಾದದ ದರ್ಶ, ಪರೋರಜಾ ಎಂಬ ಪಾದವು. ಈ ಪಾದ ವನ್ನು 'ತುರೀಯ' ಎಂದು ಕರೆಯುವರು. ಆದಿತ್ಯ ಮಂಡಲಸ್ಥ ಪುರುಷನು ದೃಶ್ಯಮಾನನಾದುದರಿಂದ ಅವನು 'ದರ್ಶಕ' ಆಗಿದ್ದಾನೆ. 'ಪರೋರಜಾಃ' ಎಂದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಲೋಕಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಅತ್ಯಂತ ಮೇಲೆ ಇದ್ದು ಪ್ರಕಾಶಿಸು ವವನು. ಇಂತಹ ಆದಿತ್ಯ ಮಂಡಲಸ್ಥ ಪುರುಷನೇ ಗಾಯತ್ರಿಯ ನಾಲ್ಕನೆಯ

ಪಾದವಾಗಿದ್ದಾನೆ ; ಸರ್ವಮೂಲಕಾರಣವಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಗಾಯತ್ರಿಯ ಮೊದಲ ಮೂರು ಪಾದಗಳು ಶಬ್ದಾತ್ಮಕವಾಗಿವೆ. ನಾಲ್ಕನೇ ಪಾದವು ಶಬ್ದಾತ್ಮಕವಾದುದಲ್ಲ. ಇದು ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಗೋಚರವಾಗುವಂತಹುದು. ಇದು ಎಲ್ಲಾ ಲೋಕಗಳ ಅಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಅತ್ಯಂತ ಮೇಲೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ಪುರುಷನೇ ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಯನು ; ಒಳಗೂ, ಹೊರಗೂ ಬೆಳಕಿನ ರೂಪದಿಂದ ಕಾಣುವವನು. ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಉಪಾಸ್ಯವಾದ 'ಭರ್ಗ' ಅಂದರೆ ತೇಜಸ್ಸು ಇದೆ. ಶಬ್ದಮಯವಾದ ಮಂತ್ರ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾಟಿ ಈ ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಯ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಕಾಣಬೇಕು. ಇದನ್ನು ಕಾಣುವುದೇ ಗಾಯತ್ರಿಯ ಉಪಾಸನೆಯ ಸಿದ್ಧಿ. ಉಪಾಸಕರ ಶುದ್ಧ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸುವುದು ತುರೀಯ ಪದದ ಈ ತೇಜಸ್ಸೇ. ಅಸಾವಾಹಿತೋ ಬ್ರಹ್ಮ ಎಂದು ಭಾವಿಸುವುದು ಈ ಪರಂಜ್ಯೋತಿಯನ್ನೇ. ಗಾಯತ್ರಿಯ 'ದರ್ಶ, ಪರೋರಜಾಃ' ಎಂಬ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಪಾದದ ಉಪಾಸನೆಯಿಂದ ಈ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದವನು ಆದಿತ್ಯನು ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಮತ್ತು ಖ್ಯಾತಿಯಿಂದ ಬೆಳಗುವಂತೆ ಬೆಳಗುತ್ತಾನೆ. ಇದೇ ದಿವ್ಯವಾದ ಬ್ರಹ್ಮ ತೇಜಸ್ಸು ಜೀವನವನ್ನೇ ಪರಿಶುದ್ಧಗೊಳಿಸುವ ಗಾಯತ್ರೀ ಬ್ರಹ್ಮತೇಜಸ್ಸು. ಗಾಯತ್ರಿಯ ಮೊದಲ ಮೂರು ಪಾದಗಳ ತತ್ತ್ವವನ್ನೂ ಆದಿತ್ಯನು ಈ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಪಾದದಲ್ಲಿ ಬೆಳಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ೪ನೇ ಸತ್ಯಲೋಕ.

ಈ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಪಾದವನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿ ಗಾಯತ್ರಿಯನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸಿದರೆ ಅದು ಸರ್ವ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ ಭಕ್ಷಿಸುವಂತಹ ಬ್ರಹ್ಮದಂಡವಾಗುವುದು. ವಸಿಷ್ಠರ ಬ್ರಹ್ಮದಂಡವ ಶಕ್ತಿಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಲೋಕವೆಲ್ಲಾ ತತ್ತರಿಸಿ ಹೋಯಿತು. ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರು ಗಾಯತ್ರೀ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯ ಮಹತ್ತ್ವವನ್ನು ಅರಿತು, ಅನುಭವಿಸಿ, ಅದರ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಕಾಶಕ್ಕೆ ದ್ವಾರ ಭೂತರಾದ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಯಾದರು.

ಈ ತುರೀಯ ಪದವು ಸತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆ. ಚಕ್ಷುಸ್ಸೇ (ಕಣ್ಣೇ) ಸತ್ಯ; ಏಕೆಂದರೆ ಚಕ್ಷುಸ್ಸು ಸತ್ಯವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಈ ಸತ್ಯವು ಒಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಣವೇ ಒಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಸತ್ಯವು ಪ್ರಾಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆ. ಅದುದರಿಂದಲೇ ಸತ್ಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಒಲವು ಹೆಚ್ಚು ಒಪ್ಪಿಸಿಯಾದುದು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಯೋತಿಯ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜಗದ್ವ್ಯಾಪಾರವು ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು. ಮೂರ್ತಾಮೂರ್ತಾತ್ಮಕವಾದ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವನ್ನೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ತ್ರಿಪಾದಾತ್ಮಕವಾಗಿರುವ ಗಾಯತ್ರಿಯು ತನ್ನ ಸಾರವೂ, ತುರಿಯ ಪದವೂ ಆದ ಆದಿತ್ಯಾಂತರ್ಗತ ಪರಂಜ್ಯೋತಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದೆ. ಈ ತುರಿಯ ಪದವು ಸತ್ಯದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದೆ. ಈ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಉಪಾಸಕನು ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಮನಗಾಣಬೇಕಾಗಿದೆ.

‘ಸ ಆದಿತ್ಯಃ ಕಸ್ಮಿನ್ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಇತಿ ಚಕ್ಷುಷೀತಿ’ ಅಂದರೆ ಆ ಆದಿತ್ಯನು ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದಾನೆ. ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿರುವ ಪುರುಷನು ಆದಿತ್ಯ ಜ್ಯೋತಿಯೇ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಇದನ್ನು ಒಳಗಣ್ಣಿನಿಂದ ದರ್ಶನ ಮಾಡಬೇಕು.

ಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಸೂರ್ಯನು ನಮ್ಮ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ, ಅಲ್ಲಿರುವ ಪಾಪಗಳನ್ನು ದಹಿಸಿ, ಅಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಅಂಧಕಾರವನ್ನು ತೊಲಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮೊದಲ ಮೂರು ಪಾದಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಕಾರ್ಯರೂಪವಾದ ಪ್ರಪಂಚವು ಲೌಕಿಕವಾದ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಗ್ರಾಹ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ತುರಿಯ ಪಾದದಿಂದ ಪ್ರತಿ ಪಾದ್ಯವಾದ ಪಂತತ್ವವು ಧ್ಯಾನ-ಸಮಾಧಿಗಳಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ವಾಗುತ್ತದೆ.

ಗಾಯತ್ರಿಯು ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವ ಪ್ರಥಮ ಪಾದದಿಂದ ‘ಏಕಪದೀ’; ತ್ರಯೀವಿದ್ಯಾರೂಪವಾದ ಎರಡನೆಯ ಪಾದದಿಂದ ‘ದ್ವಿಪದೀ’; ಪ್ರಾಣಾಪಾನ ವ್ಯಾನರೂಪವಾದ ತೃತೀಯ ಪಾದದಿಂದ ‘ತ್ರಿಪದೀ’; ಪರೋರಜವಾದ ‘ವರ್ಶಕ’ ಎಂಬ ಚತುರ್ಥಪಾದದಿಂದ ‘ಚತುಷ್ಪದೀ’ ಆಗಿರುತ್ತಾಳೆ. ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮೀರಿದ ಸ್ವರೂಪದಿಂದ ‘ಅಪದೀ’ ಆಗಿರುತ್ತಾಳೆ. ಈಕೆಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಆರಿಯಲಾ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಅಸೃಶ್ರೀ ಚಾರ್ಶತಸ್ಯ ಗಾಯತ್ರೀ ತುರಿಯಪಾದ ಮಹಾಮಂತ್ರಸ್ಯ | ಅಥರ್ವಣ ಪುತ್ರೋ ವಿಮಲ ಋಷಿಃ | ತುರಿಯ ಭಂದಃ | ಪರಮಾತ್ಮಾ ದೇವತಾ | ಮೋಕ್ಷೇ ವಿಸಿಯೋಗಃ | ‘ಪರೋ ರಜಸ’ ಇತಿ ಬೀಜಂ | ‘ಅಸಾನದ’ ಇತಿಶಕ್ತಿಃ | ‘ಓಂ’ ಇತಿ ಕೀಲಕಂ | ಮಮ ತುರಿಯ ಗಾಯತ್ರೀ ಪ್ರಸಾದ ಸಿದ್ಧಿರ್ಥೇ ಜಪೇ ವಿಸಿಯೋಗಃ |

ನ್ಯಾಸ

ಮಂತ್ರ	ಕರನ್ಯಾಸ	ಅಂಗನ್ಯಾಸ
ಪರಃ	ಅಂಗುಷ್ಠಾಭ್ಯಾಂ ನಮಃ	ಹೃದಯಾಯ ನಮಃ
ರಜಸೇ	ತರ್ಜನೀಭ್ಯಾಂ ನಮಃ	ಶಿರಸೇ 'ಸ್ವಾಹಾ'
ಅಸೌ	ಮಧ್ಯಮಾಭ್ಯಾಂ ನಮಃ	ಶಿಖಾಯೈ 'ವೌಷಟ್'
ಅದಃ	ಅನಾಮಿಕಾಭ್ಯಾಂ ನಮಃ	ಕವಚಾಯುಹಂ
ಪರೋರಜಸೇ	ಕನಿಸ್ಥಿಕಾಭ್ಯಾಂ ನಮಃ	ನೇತ್ರತ್ರಯಾಯ 'ವೌಷಟ್'
ಸಾವದೋಂ	ಕರತಲಕರಪೃಷ್ಠಾಭ್ಯಾಂ ನಮಃ	ಅಸ್ತ್ರಾಯ 'ಫಟ್'

“ಭೂರ್ಭುವಸ್ಸ್ವರೋಮಿತಿ ದಿಗ್ವಂಧಃ”

ನ್ಯಾಸ

ಯದ್ವೇವಾಸುರ ಪೂಜಿತಾರುಣ ನಿಭಂ ಸೋಮಾರ್ಕ ಮಾರಾನ್ವಿತಂ |
ಪುನ್ನಾಗಾಂಬುಜ ನಾಗಪುಷ್ಪ ವಕುಳ್ಳೈ ವ್ಯಾಸಾಧಿಭಿ ಶ್ವಾರ್ಚಿತಂ |
ನಿತ್ಯಂ ಧ್ಯಾನ ಸಮಾಧಿಯೋಗ ಕರಣಂ ಕಾಲಾಗ್ನಿ ರುದ್ರೋಪಮಂ |
ತತ್ಸಂಹಾರಕರಂ ನಮಾಮಿ ಸತತಂ ಪಾತಾಳ ಪುಷ್ಪಂ ಮುಖಂ ||

ಕೆಲವರು ಇದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ :

ಹೃದಿ ವಿಕಸಿತ ಪದ್ಮಂ ಸಾರ್ಕ ಸೋಮಾಗ್ನಿ ಬಿಂಬಂ |
ಪ್ರಣವಮಯ ಮಹಿಂತ್ಯಂ ಯಸ್ಸ ಪೀಠಂ ಪ್ರಕಲ್ಪಂ |
ಅಚಲ ಪರಮ ಸೂಕ್ಷ್ಮಂ ಜ್ಯೋತಿರಾಕಾಶ ಸಾರಂ
ಭವತು ಮಾಮ ಮುರ್ವೇಸೌ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ರೂಪಃ ||

ಈ ರೀತಿ ಧ್ಯಾನೋಪಚಾರವನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿ, ಪಂಚ ಪೂಜೋಪಚಾರ ವನ್ನು ನಿವೇದಿಸಿ, 'ಪರೋ ರಜಸಿ ಸಾವದೋಂ' ಎಂಬ ಮೂಲಮಂತ್ರ ದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಗಾಯತ್ರೀಮಂತ್ರದ ನಾಲ್ಕನೇ ಪಾದವನ್ನು ಜಪಿಸಿ ಕಡೆ ಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನಂತೆ ಕರನ್ಯಾಸ-ಅಂಗನ್ಯಾಸ, ದಿಗ್ವಿಮೋಚನೆ, ಧ್ಯಾನ, ಪಂಚಪೂಜೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರಿಯ ಈ ನಾಲ್ಕನೇ ಪಾದವು ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿದೆ. 'ತುರಿಯಂ

ತುಪದಂ ತಸ್ಯಾಃ ಪರೇ ಬ್ರಹ್ಮಣಿ ಸಂಸ್ಥಿತಂ' ಎಂಬುದು ವ್ಯಾಸವಚನ. ಇದರ ಪ್ರಕಾರ ನಾಲ್ಕನೇ ಪಾದವು ಸೂರ್ಯಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಹಿರಣ್ಮಯ ಸಾಗಿರುವ ಪರಮಪುರುಷನನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಉಪಾಸಕ ಸೂರ್ಯಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಎದುರಾಗಿ ನಿಂತು ಅರ್ಘ್ಯ, ಉಪಸ್ಥಾನ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಸಂಧ್ಯಾಚರಣೆಯ ಮೂಲಕ ಉಪಾಸಿಸಬೇಕಾಗಿರುವುದು.

ಇದನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುವವರು ಕೇವಲ ತುರಿಯಾಶ್ರಮವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳು. ಉಳಿದ ಆಶ್ರಮಗಳಿಗೆ ಇದು ಅನ್ವಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀ ಗಾಯತ್ರೀ ಪಾದ ವಿವರಣೆ

ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀಮಂತ್ರವು ಮೂರು ಪಾದವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹಿಂದೆಯೇ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಮೂರು ಪಾದಗಳೂ ಕಾರ್ಯರೂಪವಾದ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತವೆ.

1) ಪ್ರಥಮ ಪಾದ : ಗಾಯತ್ರಿಯ ಪ್ರಥಮ ಪಾದ- 'ತತ್ಸವಿತುರ್ವರೇಣೀಯಂ' ಎಂಬುದು. ಭೂಮಿ, ಅಂತರಿಕ್ಷ ಮತ್ತು ದೈವ ಈ ಮೂರು ಲೋಕಗಳೂ ಸೇರಿ ಈ ಪಾದವಾಗಿದೆ. ಈ ಪಾದವು ಮೂರು ಲೋಕಗಳ ರೂಪವಾಗಿದೆ. (ಉಪನಿಷತ್ತು).

ಈ ಪಾದಕ್ಕೆ ಋಗ್ವೇದ ಋಷಿ, ಭೂಮಿ ತತ್ತ್ವಕ್ಕೆ ಸೇರಿದುದು. ತ್ರಿಷ್ವಪ್ ಭಂದಸ್ಸು, ಬ್ರಹ್ಮ ಮುಖ್ಯದೇವತೆ, ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯದೇವತೆ ಅನಿರುದ್ಧ, ಅಭಿಮಾನ ದೇವತೆ ರಮಾ.

(ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಋಷಿ ದೈವೀ ಗಾಯತ್ರೀಚ್ಛಂದಃ | ಪರಮಾತ್ಮಾ ಬ್ರಹ್ಮ ದೇವತಾ | ಎಂಬ ಅಭಿಮತವೂ ಇದೆ.)

2) ದ್ವಿತೀಯ ಪಾದ : ಗಾಯತ್ರಿಯ ಎರಡನೇ ಪಾದ- 'ಭರ್ಗೋ ದೇವಸ್ಯ ಧೀಮಹಿ' ಎಂಬುದು. ಋಗ್ವೇದ. ಯಜುರ್ವೇದ ಮತ್ತು ಸಾಮ ವೇದ—ಈ ಮೂರು ವೇದಗಳೂ ಸೇರಿ ಗಾಯತ್ರಿಯ ಎರಡನೇ ಪಾದವಾಗಿದೆ (ಉಪನಿಷತ್ತು).

ಈ ಪಾದಕ್ಕೆ ಯಜುರ್ವೇದ ಋಷಿ, ಪ್ರಾಣಾಪಾನ ವ್ಯಾಸ ತತ್ತ್ವಗಳು.

ಜಗತೀ ಭಂದಸ್ಸು, ಪ್ರಧಾನ ದೇವತೆ ಮಹೇಶ್ವರ. ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯ ದೇವತೆ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ, ಅಭಿಮಾನ ದೇವತೆ ಬ್ರಹ್ಮ.

(ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಋಷಿಃ | ದೈವೀ ಗಾಯತ್ರೀಚ್ಛಂದಃ | ಪರಮಾತ್ಮಾ ವಿಷ್ಣುಃ ದೇವತಾ | ಎಂಬ ಅಭಿಮತವೂ ಇದೆ.)

ತೃತೀಯ ಪಾದ : ಗಾಯತ್ರಿಯ ಮೂರನೇ ಪಾದ-ಧಿಯೋ ಯೋ ನಃ ಪ್ರಚೋದ ಯಾತ್' ಎಂಬುದು. ಪ್ರಾಣಃ-ಅಪಾನಃ-ವ್ಯಾನಃ-ಇವು ಮೂರೂ ಈ ಗಾಯತ್ರಿಯ ಮೂರನೇ ಪಾದವಾಗಿದೆ.

ಈ ಪಾದಕ್ಕೆ ಸಾನುನೇದ ಋಷಿ | ಬುಗ್ಯಜಸ್ಸಾಮ ತತ್ತ್ವಗಳು | ತ್ರಿಷ್ಪುಷ್ ಭಂದಸ್ಸು (ವಿಷ್ಣು ದೇವತೆ) ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯ ದೇವತೆ ಸಂಕರ್ಷಣ, ಅಭಿಮಾನ ದೇವತೆ ಬ್ರಹ್ಮಣಿ | ವಾಸವ್ಯಾರ್ಥೇ ಜಪೇ ವಿಧಿಯೋಗಃ ||

(ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಋಷಿಃ | ದೈವೀ ಗಾಯತ್ರೀಚ್ಛಂದಃ | ಪರಮಾತ್ಮಾ ವಿಷ್ಣುಃ ದೇವತಾ | ಎಂಬ ಅಭಿಮತವೂ ಇದೆ.)

ಈ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದಾಗ ಇದರಲ್ಲಿ ಅಂಕಗತವಾಗಿರತಕ್ಕ ಈ ಮೂರು ತಥ್ಯಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗುವುವು :

೧) ಈ ಮಂತ್ರದ ಪ್ರಥಮ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಾನವ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ತ್ವಪೂರ್ಣವಾಗಿರತಕ್ಕ ಈಶ್ವರನ ಕೆಲವು ಗುಣಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಚಿಂತನವಿದೆ.

೨) ದ್ವಿತೀಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಗುಣಾತೀತನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನ ತೇಜಃಪುಂಜವನ್ನು ಅಂದರೆ ಈ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನೇ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಧಾರಣೆ ಮಾಡುವ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಇದೆ.

೩) ತೃತೀಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಸದ್ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಪ್ರೇರಣೆ ಮಾಡು, ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕೃತ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಪ್ರದಾನ ಮಾಡು, ಸತ್‌ಜ್ಞಾನದಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ಪರಿಪೂರ್ಣರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡು ಎಂಬುದಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಈ ಮೂರು ತಥ್ಯಗಳೂ ಅಸಾಧಾರಣ ಮಹತ್ತ್ವವುಳ್ಳವುಗಳಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನ, ಕರ್ಮ ಮತ್ತು ಉಪಾಸನೆ ಎಂಬ ಮೂರೂ ಇವೆ. ಸದ್ಗುಣಗಳ ಚಿಂತನೆ ಜ್ಞಾನವಾಗಿದೆ, ಬ್ರಹ್ಮಧಾರಣೆ ಕರ್ಮವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿಯ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕೃತೆಗಾಗಿ ಹಾಗೂ ಅಭೀಷ್ಟ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಮಾಡಲಾಗುವ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯು, ಪ್ರಣಾಲಿಯ ಉಪಾಸನೆಯಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಥಮ ಪಾದದಲ್ಲಿನ ಆನಂದ, ದುಃಖನಾಶ, ಶ್ರೇಷ್ಠತೆ, ತೇಜಸ್ಸು,

ನಿರ್ಭಯತೆ ಹಾಗೂ ಆತ್ಮನ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಕತೆ, 'ಆತ್ಮವತ್' ಸರ್ವ ಭೂತೇಷು' ಎಂಬ ಮಹಾತತ್ವದ ಮಾನ್ಯತೆ ಎಂಬುವುಗಳ ಮೇಲೆ ಧ್ಯಾನವನ್ನು ಎಷ್ಟು ವಿಕಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ಮಾಡಲಾಗುವುದೋ, ಅಷ್ಟುಮಟ್ಟಿಗೆ ಮಸ್ತಿಷ್ಕವು ಆ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸು ಆ ಕಡೆಗೆ ಆಕರ್ಷಿತವಾಗಿ, ಅಭ್ಯಾಸ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಅದರ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡತೊಡಗುವುದು. ಆತ್ಮನ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಸ್ಥಿತಿಯ ಚಿಂತನ, ದುಃಖಶೋಕರಹಿತ ಬ್ರಾಹ್ಮೀ ಸ್ಥಿತಿಯ ಚಿಂತನ, ಶ್ರೇಷ್ಠತೇತೇಜಸ್ವಿತೇನಿರ್ಮಲತೆಗಳ ಚಿಂತನ, ಆತ್ಮನ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಕತೆಯ ಚಿಂತನ—ಇದನ್ನು ಗಾಢ ಅನುಭವಿ ಮತ್ತು ಶ್ರದ್ಧೆಗಳಿಂದ ಮಾಡಿದ ದಾದರೆ, ಅಂತರಾತ್ಮನು ಅದೊಂದು ಸ್ವರೀಯ ದಿವ್ಯಭಾವದಿಂದ ಒತ್ತಪೊತ್ತ ನಾಗುವನು. ಆತ್ಮನು (ಅಂತರಾತ್ಮನು) ಈ ದಿವ್ಯ ಆನಂದವನ್ನು ವಿಚಾರ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಗಿಡದೆ, ಅದನ್ನು ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿ, ಅಸದೃಶ ಆನಂದವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಡುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಲೋಕಗಳನ್ನು ವಿಷ್ಣುವಿನಿಂದ ಹೊಂದುವುದು ಪ್ರಥಮ ಪಾದದ ಫಲವಾಗಿದೆ. ಈ ಮೊದಲನೇ ಪಾದವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದರಿಂದ ಸಾಧಕನು ಮೂರು ಲೋಕದ ಎಲ್ಲಾ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಹಾಗೂ ತ್ರಯೀ ವಿದ್ಯೆಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಗೆಲ್ಲುತ್ತಾನೆ.

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಮೊದಲನೆಯ ಪಾದದ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಯಾವನು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೋ ಅವನು ಈ ಮೂರು ಲೋಕಗಳ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲವನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಏನೇನು ಸಂಪತ್ತು ಉಂಟೋ ಅದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಜಯಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಗಾಯತ್ರಿ ಮಂತ್ರದ ದ್ವೀತಿಯ ಪಾದದಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಗುಣಗಳನ್ನುಳ್ಳ ತೇಜಃಪುಂಜವನ್ನು ಎಂದರೆ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಧಾರಣೆ ಮಾಡುವ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯಿದೆ. ಆ ಗುಣಗಳುಳ್ಳ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಕೇವಲ ಚಿಂತನ ಮಾಡುವ ಮಾತು ಇಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಗಾಯತ್ರಿಯು ಅಂತರಾತ್ಮನಿಗೆ ಅತಿ ದೃಢವಾಗಿ ಅದೇಶಮಾಡುವುದೇನೆಂದರೆ, ಆ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು-ಆ ದಿವ್ಯ ಸಂಪನ್ನ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ನಿನ್ನ ಆಂತರ್ಯದಲ್ಲಿ ಧಾರಣೆ ಮಾಡು ; ನಿನ್ನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ರೋಮದಲ್ಲಿಯೂ ಅವನು ತುಂಬಿಹಿಡಿದಿರುವಂತೆ ಮಾಡು ; ಹಾಗೂ ಆ ದಿವ್ಯ ಸಂಪನ್ನ ಪರಮಾತ್ಮನು ನಿನ್ನ ಒಳಗೂ ಆವರಿಸಿಕೊಂಡಿ

ರೂಪನೆಂಬುದು, ಅಲ್ಲದೆ ಆ ದಿವ್ಯ ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ-ಆ ಈಶ್ವರೀಯ ಸತ್ತೆಯಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ "ಅಹಂ" ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮುಳುಗಿಹೋಗಿದೆ ಎಂಬುದು ನಿನ್ನ ಅನುಭವವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿಕೊ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಧಾರಣೆಯಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತು ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿದ್ದೂ, ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕದ ಅನಂದವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು. ಈ ಅನುಭವವು ಎಷ್ಟು ಗಂಭೀರವಾಗಿದೆ ಎಂದರೆ, ಭವಿಷ್ಯತ್-ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಬಾಹ್ಯ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಅದರ ಪ್ರಭಾವ ಬೀಳದೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಸಾತ್ತ್ವಿಕ ತತ್ತ್ವಗಳ ಮಂಗಳಕಾರಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗಲೇಬೇಕೆಂಬುದು ದೃಢಪಡುವುದು. ಈ ಎರಡನೇ ಪಾದವನ್ನು ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡಿ ತಿಳಿಯುವುದರಿಂದ ತ್ರಯೀವಿದ್ಯೆಯನ್ನೂ ಅದರ ಫಲವನ್ನೂ ಸಾಧಕನು ಜಯಿಸುವನು. ತ್ರಯೀವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ಈ ಎರಡನೇ ಪಾದದ ಫಲವಾಗಿರುವುದು.

ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದ ತೃತೀಯ ಪಾದದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಸದ್ಬುದ್ಧಿಯ ಪ್ರೇರಣೆಯ ಜೊತೆಗೆ ನಮ್ಮ ಮಸ್ತಿಷ್ಕದೊಳಗೆ ಕುವಿಚಾರ-ಕುಸಂಸ್ಕಾರ-ನೀಚವಾಸನೆ-ದುರ್ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ತಳ್ಳಿಹಾಕಿ, ಸತ್ತ್ವಗುಣಯುತವಾದ ಮತಂಭರಾಬುದ್ಧಿಯಿಂದ-ವಿನೇಕದಿಂದ, ಸತ್-ಜ್ಞಾನದಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ಪರಿಪೂರ್ಣರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡು ಎಂಬುದಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ಮೂರನೇ ಪಾದವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದರಿಂದ ಇಡೀ ಪ್ರಾಣಿ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಸಾಧಕನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲನು. ಸಕಲ ಸ್ವಾಮಿತ್ವವು ಮೂರನೇ ಪಾದದ ಫಲವಾಗಿರುವುದು.

ಗಾಯತ್ರಿಯ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಉಪನೀಯವಾದ ಸವಿತೃದೇವನ ಭರ್ಗವನ್ನು ಅರಿಯಲು, ಆ ಮಹಾಜ್ಯೋತಿಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಲು ಧ್ಯಾನಾತ್ಮಕವಾದ ಬುದ್ಧಿ ಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ 'ಧಿಯೋ ಯೋನಃ ಪ್ರಜೋದಯಾತ್' ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವುದು.

ಈ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ಪ್ರಥಮ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಲಾದ ದಿವ್ಯ ಗುಣಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಲುವಾಗಿ ಮತ್ತು ದ್ವಿತೀಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾದ ಬ್ರಹ್ಮಧಾರಣೆಯ ಸಲುವಾಗಿ ಕೈಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಉಪಾಯವನ್ನು ತೃತೀಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿಕೊಡಲಾಗಿದೆ. "ನಿಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಸಾತ್ತ್ವಿಕಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ, ಉನ್ನತ ದಾರ್ಶನಿಕ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳಲ್ಲಿ ರಮಣರಾಗಿರಿ. ಮತ್ತು ನಿಮ್ಮ ತುಚ್ಛ-ತೃಷ್ಣೆ-ವಾಸನೆಗಳ

ಸನ್ನೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಕುಡಿಯುವ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಮಾನಸಲೋಕದಿಂದ ಹೊರತಳ್ಳಿ ಎಂಬ ಅದೇಶವೇ ಈ ಉಪಾಯವಾಗಿದೆ. ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಕಲ್ಮಷವು ದೂರವಾಗುತ್ತಾ ಹೋದಂತೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ದಿವ್ಯ ಗುಣಸಂಪನ್ನ ಪರಮಾತ್ಮನ ಅಂಶಗಳು ವೃದ್ಧಿಗೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಹೋಗುವುವು ಮತ್ತು ತತ್ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಲೌಕಿಕ ಹಾಗೂ ಪಾರಲೌಕಿಕ ಆನಂದವು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಾ ಹೋಗುವುದು.

ಈ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಮೂರು ಭಾಗ ಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು. ಈ ಒಂದೊಂದು ಭಾಗಕ್ಕೂ ಅದರದೇ ಆದ ಉದ್ದೇಶ ಮತ್ತು ಮಹತ್ವಗಳಿವೆ—

- (೧) ಓಂ, ಭೂಃ ಭುವಃ, ಸುವಃ (ಪ್ರಣವ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಹೃತಿಗಳು)
- (೨) ತತ್ ಸವಿತುರ್ ವರೇಣ್ಯಂ ಭರ್ಗೋ ದೇವಸ್ಯ ಧೀಮಹಿ
- (೩) ಧಿಯೋ ಯೋ ನಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್

೧) ಮೊದಲನೇ ಭಾಗದ ಉದ್ದೇಶ—ಸಾಧಕನ ಕೋಶಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಸುಪ್ತಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು, ಎಬ್ಬಿಸಿ ಅವುಗಳ ಮೂಲಕ ಆ ಮಂತ್ರದ ಉಳಿದ ಭಾಗಗಳ ಸಫಲಕ್ರಿಯೆಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಭೂಮಿಕೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಮಾಡುವುದು. ಈ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಶಬ್ದ ಅಥವಾ ವಾಕ್ ಎಬ್ಬಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಕೋಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮರಸ್ಯ ವನ್ನೇರ್ಪಡಿಸಿ, ಉರ್ಧ್ವಲೋಕಗಳಿಂದ ಬರುವ ಶಕ್ತಿಗಳೊಡನೆ ಅವನ್ನು ಶ್ರುತಿಮಾಡಿ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಉರ್ಧ್ವಸ್ಥಿತಿಗಳು ಈ ಕೋಶಗಳ ಮೂಲಕ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

೨) ಎರಡನೇ ಭಾಗದ ಕೆಲಸವೇನೆಂದರೆ—ನಮ್ಮ ಸೌರ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ನಾಯಕನಾದ 'ಸವಿತಾ' (ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣ)ನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೊಡನೆ ಸಂಪರ್ಕ ಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ಉತ್ಕಟವಾದ ಆಕಾಂಕ್ಷೆ ಅಥವಾ ತೀವ್ರವಾದ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಸಾಧಕನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಉತ್ತೇಜಿಸುವುದು. ಅಂದರೆ ಸಾಧಕನು ತಾನು ಭಗವಂತನೊಡನೆ ತನ್ನ ಏಕತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಯುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಜ್ಞಾನವನ್ನು, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯು ಕಿಡಿಯನ್ನು ಬೀಸಿ ಪ್ರಜ್ವಲವಾಗಿ ಉರಿಯುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಈಗಲೂ ವಿಶ್ವಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಒಂದು ಅಂಶವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸಾಧಕನು ತಾನು ಕಳೆದು

ಕೊಂಡಿರುವ ಏಕತ್ವದ ಅರಿವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾನೆ.

೩) ಮೂರನೇ ಭಾಗದ ಗುರಿ ಎಂದರೆ-ದೈವಕೃಪೆ ದೊರಕಲು ಅತ್ಯವಶ್ಯಕವಾದ ಆತ್ಮಸಮರ್ಪಣಾಭಾವವನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸುವುದು. ಪ್ರಜ್ಞೆಯು ಸಕ್ರಿಯ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸಿ ಉತ್ಕಟ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯುಂಟಾದಾಗ ಮಾತ್ರ ಎಬ್ಬಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಆ ಶಕ್ತಿಗಳು ಅವನ ಕೋಶದೊಳಗೆ ಸರಾಗವಾಗಿ ಹರಿದು ಅವನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪ್ರಕಾಶಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧಮಾಡುತ್ತವೆ. ಅಂದರೆ ಸಾಧಕನು ಘಟ್ಟಘಟ್ಟವಾಗಿ ಸವಿತೃವಿನ ಹಿಂಬದಿಯಲ್ಲಿ ಗೂಢವಾಗಿರುವ ಈಶ್ವರನನ್ನು (ಸತ್ಯವನ್ನು) ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಲುಪುತ್ತಾನೆ.

ಈ ಕ್ರಿಯೆ ಬಿಲ್ಲುಗಾರನು ಬಾಣಬಿಡುವ ಕ್ರಿಯೆಯಂತೆ—ನೊಡಲು ಬಿಲ್ಲನ್ನು ಒಗ್ಗಿಸಿ ಹೆದೆ ಎರಿಸುವುದು. ನಂತರ ಬಿಲ್ಲಿನ ಹೆದಿಗೆ ಬಾಣವನ್ನು ಹೂಡಿ ಅದನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಎಳೆಯುವುದು. ಈ ಮೂರನೇ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪ್ರಯತ್ನವೂ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಇದು ಪ್ರಯತ್ನರಹಿತ ಸ್ಥಿತಿ. ಅಂದರೆ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುವ ಸ್ಥಿತಿ.

ಶ್ರೀ ಗಾಯತ್ರಿಯ ಒಂದೊಂದು ಪಾದದ, ಪಾದದ ಒಂದೊಂದು ಶಬ್ದದ ಹಾಗೂ ಒಂದೊಂದು ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ಜ್ಯೋತಿಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದರಿಂದ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸೋಪಾನವಾಗುವುದು.

ಶ್ರೀ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿನ ಮೇಲಿನ ತಥ್ಯಗಳು ನೇದಗಳ ಸಮಸ್ತ ಬುಟಗಳು ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಪ್ರಕಟಗೊಳಿಸಿರುವ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ನೇದಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನ-ಕರ್ಮ-ಉಪಾಸನೆಗಳೆಂಬ ಮೂರು ವಿಷಯಗಳಿವೆ ಗಾಯತ್ರೀ ಬೀಜದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಮೂರರ ವರ್ಣನೆಯು ವ್ಯಾವಹಾರಿಕವೂ, ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವೂ, ಸರ್ವಾಂಗಪೂರ್ಣವೂ ಆಗಿದೆ. ಈ ತಥ್ಯವು, ಈ ಬೀಜವು, ಅಂತಃಕರಣದಲ್ಲಿ ಆಳವಾಗಿ ಇಳಿಯುವಂತೆ ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ, ಸಿಷ್ಠೆ-ಶ್ರದ್ಧೆಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದೇ ಗಾಯತ್ರೀಯ ಉಪಾಸನೆಯಾಗುವುದು. ಈ ಉಪಾಸನೆಯಿಂದ ಸಾಧಕನಿಗೆ ಸರ್ವ ಪ್ರಕಾರದ ಸಕಲ ಕಲ್ಯಾಣವೂ ಲಭಿಸುವುದು. ಗಾಯತ್ರೀ ಉಪಾಸಕನು ಯಾರಿಗಾದರೂ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಲೀ ಎಂದರೆ ಅದು ಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅವನು ದ್ವೇಷಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಅವನಿಗೆ ಇಷ್ಟವಾದುದು ಹೋಗಲಿ ಎಂದರೆ ಹಾಗೆಯೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ಉಪಾಸಕನಿಗೆ ಪ್ರತಿಗ್ರಹ(ದಾನ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು)ದಿಂದ

ಬರತಕ್ಕ ದೋಷವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿ ಬರುತ್ತದೆ ಗಾಯತ್ರಿಯನ್ನು ತಿಳಿದವನ ಸರ್ವಪಾಪಗಳೂ ಬಿಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದ ಒಣ ಹುಲ್ಲಿನಂತೆ ಭಸ್ಮವಾಗುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ವೈದಿಕ ಮತಾವಲಂಬಿಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಪರಮ ಆರಾಧ್ಯ ದೇವತೆ ಗಾಯತ್ರೀ. ಆಕೆಯೊಂದು ಕಲ್ಪತರು, ಎಲ್ಲಾ ತತ್ತ್ವಗಳ ಸಂಗಮ.

ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಕರ್ಮವಾದದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಪುರುಷಾರ್ಥ, ಪ್ರಯತ್ನ, ಸಂಘರ್ಷ ಮತ್ತು ಶ್ರಮ ಮಾಡಿ ಅಭಿಷ್ಠಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಆದೇಶವಿದೆ. ಈಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಲ್ಲಿ ಆತನ ಆಶೀರ್ವಾದ, ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ, ಹಾಗೂ ನೇತೃತ್ವವನ್ನು ಬೇಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಗಾಯತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯು ಸದ್ಬುದ್ಧಿಗಾಗಿ ಅಲ್ಲ, ಸದ್ಬುದ್ಧಿಗೆ ಪ್ರೇರಣೆ, ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ, ಆಶೀರ್ವಾದ ಕೊಡುವ ಸಲುವಾಗಿ. ಏಕೆಂದರೆ ಸದ್ಬುದ್ಧಿಯು ಸತ್ಕರ್ಮಗಳ ಆಚರಣೆಯ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದಲೇ ಬರಬೇಕು. ಒಂದೇ ಜಾತಿಯ ಅನೇಕ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ಒಂದೇ ಪದವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದೆಂಬ ಅಂಶವು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯು ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆ ಮತ್ತು ಭಾವಪ್ರದರ್ಶನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀ ಗಾಯತ್ರೀ ಪದ ವಿವರಣೆ

‘ಓಂ’ಕಾರ: ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರಕ್ಕೆ ಪ್ರಣವವೇ ಮೂಲ ಎಂಬುದಾಗಿ ತಂತ್ರಸಾರದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ. ‘ಓಂ’ಕಾರವು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆ ಹಾಗೂ ಭಾರತದ ಇತರ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿನಃ ಪ್ರಪಂಚದ ಬೇರೆ ಯಾವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪ್ರಥಮವಾಗಿ ‘ಓಂ’ಕಾರವು ನಿಯೋಜಿತವಾಗಿದೆ. ಇದು ಭಗವಂತನ ಹೆಸರು. ‘ಓಂ’ಕಾರದಲ್ಲಿ ಮೂರು ನೇದಗಳೂ ಅಡಗಿವೆ. (ಮನುಧರ್ಮ). ಈ ಓಂಕಾರವು ಬ್ರಹ್ಮವಾಚಕ, ಸಮಸ್ತ ಮಂತ್ರಗಳ ಸೇತುವೆ. ಇದನ್ನೇ ‘ಪ್ರಣವ’ವೆಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಣವವೆಂದರೆ ಪರಬ್ರಹ್ಮ, ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನೂ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಅರ್ಪಿಸುವುದರಿಂದ ಇದು ಪ್ರಣವ (ಸ.ತಾ.) ‘ಓಂ’ ಎಂದರೆ ಇದೆಲ್ಲವೂ, ಈ ಸರ್ವ ಪ್ರಪಂಚವೂ, ಎಂದು.

‘ಓಂ’ಪದವು ಅಪ್ಲವ್ಯಾಪ್ತ ಮತ್ತು ಅಬರಕ್ಷಣೀ ಧಾತುಗಳಿಂದ ಸಿದ್ಧ

ವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಪ್ಪಧಾತುವಿನಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾದ ಓಂಕಾರದ ಅರ್ಥ 'ಸರ್ವ ವ್ಯಾಪಿ' ಎಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಅಬಧಾತುವಿನಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಓಂನ ಅರ್ಥ 'ಸಂಸಾರ ಸಾಗರದಿಂದ ರಕ್ಷಣೆ' ಎಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಅಬಧಾತುವಿನಿಂದ ಮನ್ ಪ್ರತ್ಯಯ ಆಗುತ್ತದೆ (ಅವತೇಷ್ವಿ ಲೋಪಃ). ಈ ಉಣಾದಿಯ ಸೂತ್ರದಿಂದ 'ಟಿ'ಯ ಲೋಪವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಬ+ಮ್ ಈ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ (ಜ್ವರತ್ತರ) ಇತ್ಯಾದಿ ಕೃದಂತದ ಸೂತ್ರದಿಂದ, ವನಉಢವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಅ+ಉ+ಮ್ ಈ ಅವಸ್ಥೆಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ತದನಂತರ (ಅದಗಣಃ) ಸೂತ್ರದಿಂದ ಗುಣವಾಗಿ 'ಓಂ' ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. 'ಪ್ರಣವ'ವು ಪ್ರಣವಪೂರ್ವಕ 'ಉ' ಧಾತುವಿನಿಂದ ಸ್ತುತಿಯ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಯಾವುದರ ಮುಖಾಂತರ ಅಭಿಷ್ಠ ದೇವತೆಯು ಸ್ತುತಿ ಮಾಡಲ್ಪಡುತ್ತದೆಯೋ ಅದು 'ಪ್ರಣವ' ಎಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಣವ ಮತ್ತು ತಾರ ಎಂಬುವು ಓಂಕಾರಕ್ಕೆ ಪರ್ಯಾಯ ಶಬ್ದಗಳು. ಈ ಶಬ್ದವು ಪ್ರಿಯವೂ, ನುಥುರವೂ, ಸರಳವೂ, ಗಂಭೀರವೂ ಆಗಿದೆ. ಋಕ್ ಸಂಹಿತೆ (ಅಗ್ನಿಮಿಾಳೇ ಪುರೋಹಿತಂ) ಮಂತ್ರದಿಂದ ಆದ್ಯಕ್ಷರ 'ಅ'ಕಾರವನ್ನೂ, (ಗಾವಃ ಸಮುದೋ ಬಂದುಃ) ಎಂಬ ಯಜುರ್ವೇದ ಮಂತ್ರದಿಂದ 'ದ'ಕಾರದ ವೇಲಿನ 'ಉ'ಕಾರವನ್ನೂ, ಸಾಮವೇದದಲ್ಲಿನ (ಅಗನ್ತ ಜ್ಯೋತಿರುತ್ತಮಂ)ಎಂಬ ಮಂತ್ರದ ಕೊನೆಯ ಅಕ್ಷರ 'ಮ'ಕಾರವನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿ 'ಓಂ'ಕಾರ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ.

'ಓಂ'—ಇದು ಅವ್ಯಯವಾಚಕ ಶಬ್ದ. ಇದರ ಎದುರಿಗೆ ಯಾವ ವಿಭಕ್ತಿಯೂ, ಪ್ರತ್ಯಯವೂ ಬರುವಂತಿಲ್ಲ. ಬಾದರೆ ಅವು ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾವೇ ನಾಶಹೊಂದುತ್ತವೆ. ಆದುದರಿಂದ 'ಓಂ' ಅವಿನಾಶಿ. 'ಓಂ'ವಾಚಕ ಶಬ್ದವು ಅವ್ಯಯವಾದ್ದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲದೆ ಇನ್ನಾವ ಪ್ರಾಣಿಗೂ ಪ್ರಯೋಗವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇತರ ಪ್ರಾಣಿಯು ಅಲ್ಪಜ್ಞನೂ, ಒಂದು ಸ್ಥಾನ ದಲ್ಲಿರುವವನೂ, ಪೂರ್ಣತಾರಹಿತನೂ, ನ್ಯೂನತಾಪಹಿತನೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. 'ಓಂ' ಎಂಬುದರ ಅರ್ಥವು ಸೂಕ್ತಕ್ಕೆ 'ರಕ್ಷಾ ಕವಚ' ಎಂಬುದು ನೇದ ವೇತ್ತರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

'ಓಂ'ಕಾರವೇ ಅಕ್ಷಯವಾದ ಬ್ರಹ್ಮ, ಅಗ್ನಿಯೇ ದೇವತೆ, ಪರಬ್ರಹ್ಮನೇ ಋಷಿ, (ಪರಮಾತ್ಮನೇ ದೇವತೆಯೆಂದು ಹೇಳುವುದೂ ಉಂಟು.) ಗಾಯತ್ರೀ ಛಂದಸ್ಸು, ಮೋಕ್ಷವೇ ವಿನಿಯೋಗ. 'ಓಂ'ಕಾರವು ಸಗುಣ ಮತ್ತು ನಿರ್ಗುಣ ಬ್ರಹ್ಮವಾಗಿರುವುದು. ಇದು ಸರ್ವಶಬ್ದ ರೂಪವಾಗಿಯೂ, ಸಕಲ ವಾಕ್ಯಯ

ಸ್ವರೂಪವಾಗಿಯೂ ಇದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ದೇವತೋಪಾಸನೆಯ ಮೂಲ ಮಂತ್ರದ ಪ್ರಥಮದಲ್ಲಿಯೂ 'ಓಂ'ಕಾರವನ್ನು ಸೇರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ತತ್ತ್ವಾರ್ಥ ಹೀಗಿದೆ : 'ಓಂ'ಕಾರೋಚ್ಚಾರಣೆಯ ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಭೂಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಗೋಚರವಾಗುವ ತೇಜೋಬಿಂದುವಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ, ತೇಜಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ತೇಜೋ ಆಕಾರದಲ್ಲಿ ಉಪಾಸನಾದೇವತಾ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಧಾವಿಸಿ, ಬುದ್ಧಿವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಧರಿಸಿಕೊಂಡು, ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದೇ ಆಗಿದೆ. ಉಪಾಸಕರೇ ಅಲ್ಲದೆ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಮಾಡತಕ್ಕವರೂ, ಅಷ್ಟೋತ್ತರ, ಸಹಸ್ರನಾಮ ಪೂಜೆ ಮಾಡತಕ್ಕವರೂ ಸಹ ಮಂತ್ರ ಮತ್ತು ದೇವರನಾಮಗಳಿಗೆ ಪ್ರಥಮದಲ್ಲಿ ಓಂಕಾರವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಿ ಅನಂತರ ಜಪದ ಮಂತ್ರ ಮತ್ತು ದೇವರನಾಮಗಳನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಬೇಕೆಂಬುದು ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿಯೇ. ಎಲ್ಲಾ ತಾಂತ್ರಿಕ ಮಂತ್ರಗಳೂ ಅವುಗಳ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಓಂಕಾರವನ್ನು ಸೇರಿಸುವತನಕ ಪೂರ್ಣಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಣವವು 'ಸರ್ವವಾಚ್ಯ ವಸ್ತು' ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಘೋಷಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಪ್ರಣವವು ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ, ಎಲ್ಲಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುವ ನಾದಶಕ್ತಿ; ಇದೇ ಎಲ್ಲಾ ಭೂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವ ಚೈತನ್ಯಶಕ್ತಿ; ಇದೇ ನಾವು ಅಡುವ ಮಾತಿನ ಮೂಲ. ಇದೇ ನಾದವು ಪಟ್ಟಕ್ರಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದಾಗ ವರ್ಣ (ಅಕ್ಷರ)ಗಳ ರೂಪವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸಮಸ್ತ ವಾಚ್ಯಯಗಳ ಆಕಾರವನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತದೆ. ಇದೇ 'ಅನಾಹತ ನಾದ'; ಇದೇ ನಾದಬ್ರಹ್ಮ; ಇದೇ ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮ. ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿರುವ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿ, ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿಯೇ ಈ ಪ್ರಣವ. ಈ ಮೂರು ಶಕ್ತಿಗಳೂ ಪ್ರಣವದ ಮೂರು ಮಾತೃಗಳು. ಶರೀರದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಣವ ಜ್ಯೋತಿಯೇ ಈ ಶಕ್ತಿಗಳ ಮೂಲ; ಇವುಗಳ ಪ್ರೇರಕಶಕ್ತಿ. ಈ ಅಕ್ಷರವನ್ನು ತಿಳಿದಮೇಲೆ ಯಾವನು ಏನನ್ನು ಬಯಸುವನೋ ಅದು ಅವನದಾಗುತ್ತದೆ. ತೈತ್ತಿರಿಯೋಪನಿಷತ್ತು, ಛಾಂದೋಗ್ಯೋಪನಿಷತ್ತು. ಮುಂಡಕೋಪನಿಷತ್ತು, ಕಠೋಪನಿಷತ್ತು, ಮಾಂಡೂಕ್ಯೋಪನಿಷತ್ತು, ಮನುಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ—ಮುಂತಾದುವು ಓಂಕಾರವನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿವೆ. ಪ್ರಣವದಿಂದಲೇ ವೇದವು ವಿಸ್ತಾರಗೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ 'ಹರಿಃ ಓಂ' ಎಂದು ಪ್ರಣವದಿಂದಲೇ ವೇದಾರಂಭವಾಗುವುದು. ಓಂ ಎಂಬುದು ಇಡೀ ಜಗತ್ತಿನ ಪ್ರಾಣ. ಸೃಷ್ಟಿಯ ಉತ್ಪತ್ತಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮವಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದ ನಾದವೇ ಓಂಕಾರ. ಜೀವನು ಓಂಕಾರದ ಮೂಲಕ

ಮೃತ್ಯುವನ್ನು ದಾಟುವನು. ಮಾನವ ಜೀವನದ ಅದಿ-ಅಂತ್ಯವೂ ಇದೇ ಆಗಿದೆ. ಉಪಾಸಕನ ಭಾವನೆ ಹಾಗೂ ಕಾಮನೆಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಇದಕ್ಕಿದೆ. ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಕುಳಿತಾಗ ವೀಣೆ, ವೇಣು, ಶಂಖ, ಭೇರಿ ಮೊದಲಾದ ಹತ್ತು ರೀತಿಯ ಧ್ವನಿಗಳು ಕೇಳಬರುತ್ತವೆ. ಹತ್ತನೆಯ ಧ್ವನಿಯೇ ಪ್ರಣವ. ಓಂಕಾರವನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ 'ತಾರ' ಎಂದು ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಜನನ-ಮರಣ ಪ್ರವಾಹರೂಪವಾದ ಸಂಸಾರ ಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟಿಸುವುದರಿಂದ 'ತಾರ' ಎನ್ನುವರು. ಪ್ರಣವವನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು 'ಅತ್ಮ ಮಂತ್ರ'ವೆಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತವೆ. ಸಕಲ ವರ್ಣಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ಧ್ವನಾತ್ಮಕ ಶಬ್ದಗಳಿಗೂ ಓಂಕಾರವೇ ಮೂಲ. ಸ್ಥೂಲದಿಂದ ಸೂಕ್ಷ್ಮಕ್ಕೆ ಸಾಧಕನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋಗಿ ಕೊನೆಗೆ ದ್ವೈತಜ್ಞಾನವನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವುದೇ ಈ ಪ್ರಣವೋಪಾಸನೆಯ ಉದ್ದೇಶ.

ಓಂಕಾರದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಅವಯವ(ವರ್ಣ)ಗಳಿವೆ. 'ಅ'ಕಾರ 'ಉ'ಕಾರ ಮತ್ತು 'ಮ'ಕಾರಗಳೇ ಈ ಮೂರು ಅವಯವಗಳು. (ಲಘುನಾರಾಯಣೋಪನಿಷತ್ತು) 'ಅ'ಕಾರವು ಪ್ರಣವದ ಪ್ರಥಮ ಪಾದ, ವಿಷ್ಣುವಾಚಕವಾದುದು. ಈ ಓಂಕಾರದ ಉತ್ತರಮುಖವಾದ ಈ 'ಅ'ಕಾರ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಹೆಸರಿಗೆಲ್ಲಾ ಸಂಕೇತ. ಇದು ಸತ್-ಜಗತ್ತು-ಸ್ಥೂಲ ಪ್ರಪಂಚ-ಭೂಲೋಕ-ಪುರುಷಪ್ರಾಣಿ-ಜಾಗ್ರದಾವಸ್ಥೆ-ಸತ್ತ್ವಗುಣ-ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು. ಇವರ ಸ್ಥಾನ ಕಂಠ. ಇದು ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಬುಗ್ಗೆದ ಆರಂಭ. ಈ 'ಅ'ಕಾರವನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ತುಟಿಗಳು ತೆರೆದಿರುತ್ತವೆ. ಇದು ಸೃಷ್ಟಿಯ ಸೂಚಕ. 'ಉ'ಕಾರವು ಓಂಕಾರದ ದ್ವಿತೀಯ ಪಾದ. ಪಶ್ಚಿಮ ಮುಖದ ಈ 'ಉ'ಕಾರವು ಶಂಕರನ ಹೆಸರುಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಸಂಕೇತ. ಚಿತ್-ಜೀವ-ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಪ್ರಪಂಚ-ಅಂತರಿಕ್ಷ-ಸ್ತ್ರೀಪ್ರಾಣಿ-ಸ್ವಪ್ನಾವಸ್ಥೆ-ರಣೋಗುಣ-ವಿಷ್ಣುದೇವರು. ಇದರ ಸ್ಥಾನ ಮುಖದ ಮಧ್ಯಭಾಗ. ಇದು ಗುಣಪೂರ್ಣತ್ವವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದಾಗಿದೆ. ಇದು ಲಕ್ಷ್ಮೀವಾಚಕವಾದುದು. 'ಉ'ಕಾರವು ಯಜುರ್ವೇದದ ಸಂಕೇತ. ಈ 'ಉ'ಕಾರವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುವಾಗ ತುಟಿಗಳು ತೆರೆದೇ ಇರುತ್ತವೆ ಇದು ಸ್ಥಿತಿಯ ಸೂಚಕ. 'ಮ'ಕಾರವು ಓಂಕಾರದ ಮೂರನೇ ಪಾದ. ದಕ್ಷಿಣ ಮುಖದ ಈ 'ಮ'ಕಾರವು ಪ್ರಸ್ಮನ ಹೆಸರುಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಸಂಕೇತ. ಅನಂದ-ಈಶ್ವರ-ಕಾರಣ ಪ್ರಪಂಚ-ಆಕಾಶ-ನಪುಂಸಕ ಪ್ರಾಣಿ-ಸುಮುಖಿ-ತನೋಗುಣ-ರುದ್ರ

ದೇವತೆ. 'ಮ' ಎಂಬುದು ಎಲ್ಲಾ ಸಂಗೀತಮಯ ಧ್ವನಿಗಳ ಅಂತ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಅವುಗಳ ಕೊನೆಯು ಆಗಿದೆ. ಇದರ ಸ್ಥಾನ ಓಷ್ಠ(ತುಟಿ)ವಾಗಿದೆ. ಮಹಾರವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುವಾಗ ತುಟಿಗಳು ಮುಚ್ಚುತ್ತವೆ. ಇದು ಲಯದ ಸೂಚಕ. ಮಹಾರವನ್ನು ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿದನೇಲೂ ಉಚ್ಚರಿಸಬಹುದಾದುದರಿಂದ ಇದು ಕೊನೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದ್ದಲ್ಲದೆ ಮಧುರವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸಂಗೀತಮಯತ್ವವನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಸ್ವಃ(ಪರಮಸುಖ)ದ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿದೆ. ಇದು ಜ್ಞಾನ ಗುಣಾರ್ಥವಾಗಿದೆ (ಪದ್ಮೋದ್ಭವ ಸಂಹಿತೆ). ಮಹಾರವು ಸಾಮನೇದದಲ್ಲಿ ಅಂತ್ಯವಾಗುವುದು. ಇದು ಅಮಿತತ್ವ ಅಥವಾ ಅನಂತತತ್ವವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದು. ಈ ಮೂರು ವಿಭಾಗಗಳೂ ಸತ್-ಚಿತ್-ಆನಂದವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುವು. ಓಂಕಾರಕ್ಕೆ ಈ ಮೂರು ಅವಯವಗಳಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೂ ಎರಡು ಅವಯವಗಳನ್ನೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ೪) ಪೂರ್ವ ಮುಖ-ಇದೇ ಬಿಂದು. ೫) ಮಧ್ಯದ ಮುಖ-ಇದು ನಾದ. ಹೀಗೆ ಐದು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಆರ್ವಿಭವಿಸಿ, ಈ ಐದೂ ಸೇರಿ 'ಓಂ' ಆಗುತ್ತದೆ. ಶಾಂತ-ಪರಮಾತ್ಮ-ಅವ್ಯಕ್ತ-ಅಲಿಂಗ-ವಿಶ್ವ-ಅನಂತ ಪ್ರಕೃತಿ-ವಿರಾಟ್ಟುರುಷ-ತ್ರಿಗುಣಾತೀತ-ಪರಬ್ರಹ್ಮ. ಇದಲ್ಲದೆ ಓಂಕಾರದಲ್ಲಿ ಎಂಟು ಅವಯವ (ಅಷ್ಟಾಂಗ)ಗಳಿವೆ ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣನೆ ಇದೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ :

ಸಂ.	ಓಂಕಾರದ ಅವಯವ	ಪರಮಾತ್ಮನ ನಿಯಾಮಕ ರೂಪ
೧.	'ಅ' = ಕಾರ	ವಿಶ್ವ-ಕೃಷ್ಣ
೨.	'ಉ' = ಕಾರ	ತೈಜಸ-ರಾಮ
೩.	'ಮ' = ಕಾರ	ವ್ಯಾಙ್ಮನ-ನರಸಿಂಹ
೪.	ನಾದ	ತುರಿಯ-ನರಾಹ
೫.	ಬಿಂದು	ಆತ್ಮ-ವಿಷ್ಣು
೬.	ಘೋಷ	ಅಂತರಾತ್ಮ-ಪರಂಜ್ಯೋತಿ
೭.	ಶಾಂತ	ಪರಮಾತ್ಮ-ಬ್ರಹ್ಮ
೮.	ಅತಿಶಾಂತ	ಜ್ಞಾನಾತ್ಮ-ವಾಸುದೇವ

ಈ ಪ್ರಣವವೇ ಜೀವಕೋಟಿಯ ಜಾಗ್ರತ್ (ಎಚ್ಚರ), ಸ್ವಪ್ನ (ನಿದ್ರೆ) ಮತ್ತು ಸಮಪ್ರಿ (ಗಾಢನಿದ್ರೆ) ಎಂಬ ಮೂರು ಅವಸ್ಥೆಗಳು; ಭೂಃ, ಭುವಃ

ಮತ್ತು ಸುವಃ ಎಂಬ ಮೂರು ಲೋಕಗಳು ; ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು ಮತ್ತು ಮಹೇಶ್ವರರೆಂಬ ಸೃಷ್ಟಿ ಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ಸಂಹಾರಕಾರಣರಾದ ಮೂರು ದೇವತೆಗಳು ; ಸತ್ತ್ವ (ಪ್ರಕಾಶ), ರಜಸ್ಸು (ಪ್ರವೃತ್ತಿ) ಮತ್ತು ತಮಸ್ಸು (ಮೋಹ)ಗಳೆಂಬ ಮೂರು ಗುಣಗಳೂ ಮತ್ತು ಮೃಗ್ಯಜಸ್ಸಾಮಗಳೆಂಬ ಮೂರು ವೇದಗಳೂ, ತಾರ-ಮಂದ್ರ-ಮಧ್ಯಮವೆಂಬ ಮೂರು ಸ್ಥಾಯಿಗಳೂ, ಉದಾತ್ತ-ಅನುದಾತ್ತ-ಸ್ವರಿತವೆಂಬ ಮೂರು ಸ್ವರಬೇಧಗಳೂ, ಹೃಸ್ವ-ದೀರ್ಘ-ಪ್ಲುತವೆಂಬ ಮೂರು ಮಾತೃಗಳೂ ಆಗಿರುವುದು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಸಾರುತ್ತವೆ. ಈ ಪ್ರಣವದ ಕಲ್ಪನೆಯು ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುವ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಹಿಂಬದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಏಕತೆಯ ಕಡೆಗೆ ನಿರ್ದೇಶನ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ಸರ್ವಮಂಗಳ ಸ್ವರೂಪವಾಗಿ, ಸಕಲ ಸ್ವರೂಪವೂ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಮಂತ್ರಗಳ ಆದ್ಯಂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಒಂಕಾರವಿರುವುದು. ಒಂ ಎಂಬುದು ಹಿಂದಿನ, ಇಂದಿನ ಮತ್ತು ಮುಂದಿನ ಕಾಲದ್ದಾಗಿದ್ದು ಕಾಲಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮೀರಿ ಕಾಲನಿರುಮವೇ ಇಲ್ಲದ 'ನಿತ್ಯವಸ್ತು'ವಾಗಿದೆ. ಇದು ಸರ್ವಾತ್ಮಕವಾದ ಸಂಯುಕ್ತವಾದ 'ಒಂ'ಕಾರವು ಹರಿ-ಹರ-ರುದ್ರ ಜೀವ ಮತ್ತು ಪರಮ ಎಂಬ ಐದು ವಿಧವಾದ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ (ಪಂಚ ದೈವತಂ) ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಇದರ ಉಚ್ಚಾರಣೆಮಾತ್ರದಿಂದ ಸಮಸ್ತಲೋಕಗಳನ್ನೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ತನ್ನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲೆಡೆ ಹೊರಗಾಣಿಸುವುದರಿಂದ ಇದು 'ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿ'. ಇವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಿದೊಡನೆ ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಹರಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಾದರೂ ಇದರ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಕಷ್ಟ ಸಾಧ್ಯವಾದ್ದರಿಂದ ಇದು 'ಅನಂತ' ; ಇದನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಿದ ಕೂಡಲೇ ಹುಟ್ಟು, ರೋಗ, ಮುತ್ತು, ಸಾವು ಎಂಬ ಅತಿ ಭಯಂಕರವಾದ ಸಂಸಾರ ಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟಿಸಬಲ್ಲುದಾದ್ದರಿಂದ ಇದು 'ತಾರ' ; ಇದನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಸಮಸ್ತ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಅಂದರೆ ಮಾನಸಿಕ ಪೀಡೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ ಉಪಾಸಕನನ್ನು ಶುದ್ಧಿಗೊಳಿಸುವುದರಿಂದ ಇದು 'ಶುಕ್ಲ' ; ಉಚ್ಚರಿಸಿದೊಡನೆಯೇ ಇದು ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮರೂಪವನ್ನು ತಳೆದು ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಚೈತನ್ಯಸ್ವರೂಪವಾಗಿ ನೆಲೆಸಿ ಎಲ್ಲಾ ಅಂಗಗಳೂ ತೊಡಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಇದು 'ಸೂಕ್ಷ್ಮ' ; ಉಚ್ಚರಿಸಿದಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೆ ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮಹತಿ-ಮಹತ್ ತತ್ತ್ವದಲ್ಲ ಮತ್ತೂ ತಮಸ್ಸನ್ನು ದೂಡುವ ಮಿಂಚಿನಂತೆ ತಲೆದೋರುವುದರಿಂದ ಇದು

‘ವೈದ್ಯುತ’ (ಮಿಂಚಿನ ಬಳ್ಳಿ); ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವೆಂದನಿಸಿ ಸಮಸ್ತ ಜಿರಾಜರ ವಸ್ತುಗಳಿಗೂ ಮುಖ್ಯ ಆಶ್ರಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇದು “ಪರಂ;” ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ವಸ್ತುವಿಗಿಂತಲೂ ಅತಿದೊಡ್ಡ ದೆಸಿರುವುದು ‘ಬ್ರಹ್ಮ.’ ಈ ಎರಡು ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಇದು ‘ಪರಂಬ್ರಹ್ಮ;’ ಪ್ರಾಣಿ ಸಮೂಹವು ಸಮಸ್ತ ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನೂ ಆವರಿಸಿ ಅಲ್ಲರೂ ಭೂತವರ್ಗಗಳೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಅವನ್ನು ಜೈತನ್ಯದಾಯಕಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದಲ್ಲದೆ ಅದು ಒಂದೇ ಇದ್ದರೂ ಜೈತನ್ಯರೂಪದಿಂದ ಸಮಸ್ತ ಭೂತಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಆವರಿಸಿಕೊಂಡು, ಅವುಗಳ ಆಗುಹೋಗುಗಳಿಗೂ, ಚಲನ-ವಲನಗಳಿಗೂ ಕಾರಣವಾಗಿ ಅದೊಂದೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಇದು ‘ಏಕ;’ ಚಿತ್ತೈಕಾಗ್ರತೆಗೆ ಅತ್ಯವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಂಡ ಋಷಿಗಳಲ್ಲದೆ ಉಳಿದವರೂ ಅಸಕ್ತರಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇದು ‘ರುದ್ರ;’ ಎಲ್ಲಾ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ತನ್ನ ಅಚಿಂತ್ಯವಾದ ಶಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಸರಿಯಾದ ನೀತಿಪಥದಲ್ಲಿ ನಡೆಸುವ ಮತ್ತು ಪೋಷಿಸುವ ಹಾಗೂ ಸಂರಕ್ಷಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯೇ ಆದ ಇದು ‘ಈಶಾನ;’ ಯೋಗೈಶ್ವರ್ಯದಿಂದ ಭಕ್ತರು ಪೂಜಿಸುವ ಮಾಹತ್ಮ್ಯಾದಿ ಪಡ್ಡುಣೈಶ್ವರ್ಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಇದುವೇ ‘ಭಗವಾನ್’ ಮಹೇಶ್ವರ.’ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿಯುವವನೂ, ಎಲ್ಲರಿಂದ ತಿಳಿಯಲರ್ಹನೂ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಸರ್ವಜ್ಞನೂ, ಸರ್ವಜ್ಞೇಯನೂ, ದುಷ್ಟಶಿಕ್ಷಕನೂ, ಶ್ರವಣೇಯನೂ, ನಿತ್ಯತೃಪ್ತನೂ, ಸರ್ವ ರಕ್ಷಕನೂ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸೌಂದರ್ಯ ತೇಜಃಪ್ರದನೂ, ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಕ್ಕೆ ಗತಿದಾಯಕನೂ, ವಿಶ್ವನಾಥನೂ, ಸರ್ವ ಶ್ರೇಯೋಭಿಲಾಷಿಯೂ ಆದ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ‘ಓಂ’ ಎನಿಸುತ್ತಾನೆ.

‘ಅ’ ಎಂದರೆ ಸ್ಥೂಲಶರೀರಾಭಿಮಾನಿ ‘ಏರಾಟ್’ ಸ್ವರೂಪ. ‘ಉ’ ಎಂದರೆ ಲಿಂಗಶರೀರಾಭಿಮಾನಿ ‘ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭ’ ಮತ್ತು ‘ಮ’ ಎಂದರೆ ಕಾರಣ ಶರೀರಾಭಿಮಾನಿಯಾದ ‘ಈಶ್ವರ.’ ಹೀಗೆ ಶರೀರತ್ರಯಾಭಿಮಾನಿ ‘ಓಂ.’

‘OM’ is made up of A + U + M, A=means supreme of superlative person compared to any other deities/men. U=means perfect/complete in all aspects M=means unlimited/endless Omkar is called TARA meaning

as above. It is the root meaning of Vedas. Omkar is called the tara in the Sastras.

ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮುಖ್ಯವಾದ ಅವಯವವೆನಿಸಿರುವ ಸುಷುಮ್ನಾನಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಧ್ವನಿಮಾಡುವ ಈ ಪ್ರಣವನಾದಶಕ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಮನುಷ್ಯನ ಸಮಸ್ತ ವ್ಯಾಪಾರಗಳೂ ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಶಿರಃ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿಯೂ, ಅದಕ್ಕಿಂತ ಕೆಳಗೆ ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳ ಶಕ್ತಿಯೂ, ನಂತರ ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳ ಶಕ್ತಿಯೂ ಇರುತ್ತವೆ. ಪ್ರಣವವೇ ಈ ಮೂರೂ ಶಕ್ತಿಗಳೂ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾರು ಯಾವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಮೊದಲು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇಚ್ಛೆ, ನಂತರ ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಿವರವಾದ ಜ್ಞಾನ, ಅನಂತರ ಅದನ್ನು ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ತರುವುದು—ಹೀಗೆ ಮೂರು ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಆತ್ಮಮಂತ್ರವಾದ ಪ್ರಣವವನ್ನು ಸರ್ವದಾ ಅಭ್ಯಾಸ(ಜಪ)ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಯೋಗದ ಸ್ಥಿತಿ ಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಪರಮಾತ್ಮನು ಅವರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಈ ಪ್ರಣವಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವುದು ಯೋಗಸಾಧನೆಯ ಅಂತ್ಯವು ಚರಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಆತ್ಮಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗೋಪ್ಯವಾಗಿರುವ ರಹಸ್ಯ. ಈ ಓಂಕಾರದ ಮಹಿಮೆ ಜಗದ್ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿದೆ. ವೇದಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ದರ್ಶನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಓಂಕಾರದ ವಿಸ್ತೃತವಾದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವಿದೆ.

‘ತತ್’ ಎಂಬುದು ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಪರಬ್ರಹ್ಮದೋಷಕವಾದ ಪದವಾಗಿರುವುದು. ಈ ‘ತತ್’ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯವಾದ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ಪ್ರಪಂಚವು ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಲು ‘ಓಂ’ಕಾರ ಸ್ವರವು ಪ್ರಥಮದಲ್ಲಿ ಉದಯಿಸಿತು.

ಈ ಪ್ರಣವೋಚ್ಚಾರಣೆಗೊಂದು ವಿಧಾನವಿದೆ ; ಅದಕ್ಕೊಂದು ವಿಜ್ಞಾನವಿದೆ, ವಿಜ್ಞಾನದೊಡನೆ ಶಾಸ್ತ್ರವಿದೆ. ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಪ್ರಣವಘೋಷವು ಅವರಿಗೆ ಒಳಗೆ ಹೇಗೆ ಕೇಳಿಬಂತೋ ಹಾಗೆಯೇ ಅವರು ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದರು. ಅದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ಹೇಳಬೇಕೆಂಬ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯ ನಿಯಮವುಂಟು. ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವಿದೆ. ‘ಉತ್ + ಚಾರಣಿ’ ಎಂದರೆ ಮೇಲ್ಛುಮ್ಮವಾದ ಸಂಚಾರ ಅಂದರೆ ಉಸಿರಾಟವನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆಳೆದು—ಬಾಗಿಸುವುದು. ಮೇಲ್ಛುಮ್ಮವಾಗಿ ಉಚ್ಚಾರಣೆ ಸಾಗಿದಂತೆ ಬಾಯಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ‘ಜಪ’ ರೂಪವಾಗಿ,

ಮಾನಸಿಕರೂಪವಾಗಿ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಶಾಂತ ಸ್ಥಿತಿಬಂದಾಗ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನೂ ಸೇರಿಸುವ ಒಂದು ಸ್ಥಿತಿ ಇರುವುದರಿಂದ ಪ್ರಣವವಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಣವವು ಒಳಗೆ ಮೊಳಗುವ ನಾದ. ಹಿಂಕಾರವು ಹೃದಯಾಕಾಶದಲ್ಲಿ ಯೋಗಿಗಳ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬಂದ ನಾದವಿಶೇಷವೆಂದು ಹಿಂದೆಯೇ ತಿಳಿಸಿದೆ. ಅದನ್ನು, ಅಂತೆಯೇ ಹೇಳುವುದರಿಂದ, ಅದರ ಆಕಾರಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸು ತಿರುಗುವುದರಿಂದ, ಈ ಜಪ ವಿಧಾನ ಈ ಸದ್ವಿಷ್ಣು ಕೇಳುತ್ತಾ ಕೇಳುತ್ತಾ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯುತ್ತದೆ. ಪ್ರಣವಜಪವು ಜ್ಯೋತಿರ್ವಿಷ್ಣುವಿನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಇದು ಪರಮಾತ್ಮನ ನೆಲೆಗೆ ಒಯ್ಯುವುದಾದುದರಿಂದಲೇ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ವಾಚಕವೂ ಆಗಿದೆ. ಹಿಂಕಾರದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ ಉಸಿರಾಟದ ಆರಂಭದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಸೃಷ್ಟಿಯ ವಿಕಾಸದ ವರೆಗೂ ಇದರ ಅರ್ಥವಿದೆ. ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಸಂತಾನಕ್ಕೆ ಮೂಲವಾದ ಶಕ್ತಿ ಇರುವುದು ಮೂಲಾಧಾರ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ. ಇದೇ 'ಹಿಂ'ಕಾರದಲ್ಲಿನ 'ಅ'ಕಾರ ಸ್ಥಾನವಾಗಿಯೂ, ಸೃಷ್ಟಿಕಾರ್ಯ ಮಾಡುವ ಪ್ರಜಾಪತಿಗೆ (ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ) ಸ್ಥಾನವಾಗಿಯೂ ಇರುವುದು. ಇದರಿಂದಲೇ ಈ ಚಕ್ರಕ್ಕೆ (ಮೂಲಾಧಾರ ಚಕ್ರಕ್ಕೆ) 'ಬ್ರಹ್ಮಗ್ರಂಥಿ' ಎನ್ನುವರು. (ಉಪನಿಷತ್). ಒರೆಯು ಕತ್ತಿಗೆ ಆಧಾರವಾಗಿರುವಂತೆ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಆರಿಯಲು ಹಿಂಕಾರವು ಆಧಾರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಣವವು ಬ್ರಹ್ಮಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರ ಮೂಲಕ ಬ್ರಹ್ಮವು ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಮತ್ತೊಂದು ಅಂಶವೆಂದರೆ ಹಿಂಕಾರವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಿದಾಗ 'ಅ'ಕಾರ, 'ಉ'ಕಾರ ಮತ್ತು 'ಮ'ಕಾರ'ಗಳ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳದೆ 'ಮ'ಕಾರವು ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಮುಂದುವರಿದ ಮಕಾರವು 'ತುರೀಯ' (Transcendental) ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವುದು. ಅಂದರೆ ಈ ಹಿಂಕಾರವು ಸಗುಣ ಮತ್ತು ನಿರ್ಗುಣ ಬ್ರಹ್ಮವಾಗಿರುವುದು.

ಪ್ರಣವದ ಅರ್ಥಗಳೇ ಗುಣಗಳೂ ಆಗಿವೆ. ಪ್ರಣವೋಪಾಸನೆಯಿಂದ, ಅದರ ಜಪದಿಂದ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಹತ್ತೊಂತ್ತು ಗುಣಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತವೆ: ರತ್ನಣಿ, ಗತಿ, ಕಾಂತಿ, ಪ್ರೀತಿ, ತೃಪ್ತಿ, ಅವಗಮ, ಪ್ರವೇಶ, ಶ್ರವಣ, ಸ್ವಾಮಿತ್ವ, ಯಾಚನಾ, ಕ್ರಿಯಾ, ಉಚ್ಚಾರ, ದೀಪ್ತಿ, ವ್ಯಾಪ್ತಿ, ಆಲಿಂಗನ, ಹಂಸಾ, ದಾಸ, ಭೋಗ ಮತ್ತು ವೃದ್ಧಿ.

'ಹಿಂ' ಶಬ್ದವು ಬ್ರಹ್ಮವಾಚಕವು. ಗಾಯತ್ರಿಯು ಬ್ರಹ್ಮದ ಮಹಾ

ಶಕ್ತಿ, 'ಬ್ರಾಹ್ಮಿ.' ನಾದ, ಬಿಂದು ಮತ್ತು ಕಲಾತ್ರಿಪುಟಿಯು ಪ್ರಣವದಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗಿದೆ. ತ್ರಿಪಾದಗಾಯತ್ರಿಯ ಮೂರು ಚರಣಗಳಲ್ಲಿ ಆ ತ್ರಿಪುಟಿಯ ಸಮ್ಮಿಲನವಾದಾಗ ಅಪಾರ ಆನಂದದ ಅನುಭವವಾಗುವುದು. ದಕ್ಷಿಣ ಮಾರ್ಗ ಮತ್ತು ವಾಮಮಾರ್ಗಗಳ ಸಾಧಕರು ತಮ್ಮತಮ್ಮ ರೀತಿಯಿಂದ ಆನಂದಾಸ್ವಾದನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಓಂಕಾರಾನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದರೆ ಬ್ರಹ್ಮತತ್ತ್ವಗಳ ವೃದ್ಧಿಯು ದೇಹದ ಒಳಗಡೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಫಲಸ್ವರೂಪವಾಗಿ ಗುಣ, ಕರ್ಮ ಮತ್ತು ಸ್ವಭಾವಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮೀಭಾವಗಳಿಗೆ ಪ್ರಧಾನತೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಅಭಿವರ್ಧನದ ಫಲವಾಗಿ ಮನುಷ್ಯನು ಸ್ವರ್ಗ, ಮೋಕ್ಷ, ಅಮರತ್ವ, ಸಿದ್ಧಿ, ಮಂಗಳ, ನಿರ್ಭಯ, ಆತ್ಮದರ್ಶನ, ಬ್ರಹ್ಮನಿರ್ವಾಣ, ಮನೋಜಯ, ಶಿವತ್ವಗಳ ಕಡೆಗೆ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಾನೆ. ಈಶ್ವರನ ಈ ಸ್ವಯಂಸಿದ್ಧ ನಾಮದ ಆಶ್ರಯ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ಈಶ್ವರನ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗಲು ಉಪಕ್ರಮಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹಗ್ಗ ಹಿಡಿದು ನಡೆಯುವವನು ಹಗ್ಗ ಕಟ್ಟಿರುವ ಜಾಗವನ್ನು ಸೇರುವಂತೆ ಪ್ರಣವವು ಬ್ರಹ್ಮನೊಡನೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದಾದ ಕಾರಣ, ಈ ಆಧಾರದಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮೀಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ.

ಇಂತಹ ಎಲ್ಲವೂ ಆದ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಪ್ರಣವದ ಮಂತ್ರದೊಡನೆ ಗಾಯತ್ರಿಯು ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಗಾಯತ್ರಿಯು ಪ್ರಣವದ ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಅನುಭವಗಳನ್ನೇ ವಿಸ್ತರಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಣವದಿಂದಲೇ ಗಾಯತ್ರಿಯು ತನ್ನ ಆಗಾಧವಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಪ್ರಣವವನ್ನು ಬೀಜವೆಂದು ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಗಾಯತ್ರಿಯನ್ನು ಅದರಿಂದ ಹೊರಬಂದ ವೃಕ್ಷವೆಂದು ಕರೆಯಬಹುದು. ದಾನ ತಪಃ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು 'ಓಂ' ಎಂದು ಉಚ್ಚರಿಸಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬೇಕೆಂದು ಗೀತೆಯು ಹೇಳುತ್ತದೆ. (೧೨-೨೪). ಓಂಕಾರವು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನೇ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುದರಿಂದ ಪವಿತ್ರವಾಗಿದೆ.

ವ್ಯಾಹೃತಿಗಳು : ವ್ಯಾಹೃತಿಗಳನ್ನು ಮೂಲಾಧಾರವೇ ಮೊದಲಾದ ಎಳು ಚಕ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಏಕಾಗ್ರಮಾಡಿ ಜಪಿಸಬೇಕು ಎಂದು ವಿಧಿ. ಮೂಲಾಧಾರದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಗಹನವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ಥಾನದವರೆಗೆ ಯೋಗಿಯು ಮನಸ್ಸು ಸಂಚರಿಸಿದಾಗ ಪ್ರಣವದಲ್ಲಿರುವ ಎಂಟು ಮಾತೃಗಳಲ್ಲಿ ಎಳು ಲೋಕಗಳು ಮತ್ತು ಅವಕ್ಕೆ ಮೂಲವಾದ ಶಿವ ಅಥವಾ ಪರಮಾತ್ಮನೂ

ಅಡಕವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಓಂಕಾರವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಿದ ನಂತರ ವ್ಯಾಹೃತಿಗಳನ್ನೂ ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರನಿಯಮ. ವ್ಯಾಹೃತಿಗಳು ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಮುಟ್ಟಲು ಏಣಿಗಳಂತೆ ಇವೆ.

ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ 'ಓಂ'ಕಾರದ ತರುವಾಯ 'ಭೂಃ', 'ಭುವಃ' ಮತ್ತು 'ಸ್ವಃ' ಎಂಬ ಮೂರು ವ್ಯಾಹೃತಿಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಇವು ಅನೇಕಾರ್ಥಬೋಧಕಗಳಾಗಿಯೂ, ಅನೇಕ ಭಾವನೆಗಳ ಮತ್ತು ದಿಕ್ಕುಗಳ ಕಡೆಗೆ ಬೊಟ್ಟುಮಾಡಿಕೊರಿಸುವವುಗಳಾಗಿಯೂ ಇವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಅನೇಕ ತಥ್ಯಗಳ ಕಡೆಗೆ ನಮ್ಮ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಅಗ್ನಿ, ವಾಯು ಮತ್ತು ಸೂರ್ಯ ಈ ಮೂರು ಪ್ರಧಾನ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಈ ಮೂರು ವ್ಯಾಹೃತಿಗಳು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತವೆ. ಇವು ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು ಮತ್ತು ಮಹೇಶ್ವರರೆಂಬ ಸೃಷ್ಟಿ, ಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ಲಯ ಶಕ್ತಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳು. ಈ ವ್ಯಾಹೃತಿಗಳು ಗಾಯತ್ರೀದೇವಿಯ ಅವಯವರೂಪವಾಗಿವೆ. ಈ ಮೂರು ವ್ಯಾಹೃತಿಗಳು ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದ ಒಂದೊಂದು ಚರಣವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳ ಒಂದೊಂದು ಚರಣದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಮೂರು ಪದಗಳಿವೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಈ ತ್ರಿಗುಣಿತ ಸೂಕ್ಷ್ಮಪರಂಪರೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಾ ಬಂದಿವೆ. ಇವು ಮೂರು ವೇದಗಳನ್ನೂ, ಸರ್ವ-ಚಿತ್ತ-ಮತ್ತು ಆನಂದವನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಸಂಬಂಧವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವ ಭೂಲೋಕ, ಭುವಲೋಕ ಮತ್ತು ಸುವಲೋಕಗಳನ್ನು ಭೂಃ, ಭುವಃ, ಮತ್ತು ಸ್ವಃ ಎಂಬುವು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಪ್ರಧಾನ, ಪುರುಷ ಮತ್ತು ಕಾಲಗಳು ಈ ವ್ಯಾಹೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಚಿತವಾಗಿವೆ ಎಂದುಕೂರ್ಮಪುರಾಣ ಉತ್ತರ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ (೮.೧-೧೪ ಶ್ಲೋ ೫೪) ಹೇಳಿದೆ. ಭೂಃ ಎಂದರೆ ವಿಷ್ಣು. ಭುವಃ ಎಂದರೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಎಂದೂ ಅವರಿಬ್ಬರದಾದ 'ಸ್ವಃ' ಎಂಬ ಜೀವನೆಂದೂ ವೃದ್ಧಹಾರಿತಸ್ಮೃತಿ (೮.೬-೯೦)ಯ ಹೇಳಿಕೆ. ವೇದಗಳ ಸಾರ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು. ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳ ಸಾರ ಗಾಯತ್ರೀ, ಗಾಯತ್ರಿಯ ಸಾರ ಈ ಭೂಃ, ಭುವಃ, ಸ್ವಃ ಎಂಬ ವ್ಯಾಹೃತಿಗಳು.

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹಲವು ಸಂಕೇತಗಳು ಈ ವ್ಯಾಹೃತಿತ್ರಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿವೆ. ಈ ಮೂರು ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಚಾರಮಾಡಿದರೆ ನಮಗೆ ಅನೇಕ ಅವಶ್ಯಕ ವಿಚಾರಗಳು ಬೆಳಕಿಗೆ ಬರುತ್ತವೆ; ಹಲವು ಮಹತ್ತ್ವಪೂರ್ಣ ಜ್ಞಾನದಾಯಕ ವಿಚಾರಗಳು ಮನದಟ್ಟಾಗುತ್ತವೆ. ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು 'ಭೂಃ,

ಮೊದಲಾದ ತ್ರಿಲೋಕಗಳನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಿದನು. ಆದುದರಿಂದ ಇವು ಸಮಸ್ತವೂ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪವಾಗಿವೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಈ ಮೂರು ವ್ಯಾಹೃತಿಗಳು ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದ ಮೊದಲು ಸೇರಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

ಈ ಮೂರು ವ್ಯಾಹೃತಿಗಳು ಯಾವ ಮೂರು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನು ಬೀರುವುವೋ ಅವು ವಿಚಾರಣೀಯವಾಗಿವೆ. ಈಶ್ವರ, ಜೀವ, ಪ್ರಕೃತಿಗಳ ನಡುವಿನ ತೊಡಕನ್ನು ಈ ವ್ಯಾಹೃತಿಗಳೇ ಬಿಡಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವುಗಳಾಗಿವೆ. ಭೂಲೋಕ, ಭುವರ್ಲೋಕ ಮತ್ತು ಸ್ವರ್ಲೋಕಗಳು ಲೋಕ ವಿಶೇಷಗಳಾಗಿದ್ದಾಗ್ಯೂ, ಅಂತಃಕರಣ, ಶರೀರ ಮತ್ತು ಸಂಸಾರ—ಈ ಮೂರು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮಲೋಕಗಳಾಗಿದ್ದು, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಗ-ನರಕಗಳ ರಚನೆಯನ್ನು ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಸತ್ತವು, ರಜ ಮತ್ತು ತಮಗಳೆಂಬ ಮೂರು ಗುಣಗಳಿಂದ ಜೀವನು ಬದ್ಧನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಮೂರರ ಸರಿಯಾದ ಉಪಯೋಗ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ, ಅವು ಬಂಧನಗಳಾಗದೆ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಸಹಾಯಕವೂ, ಅನಂದಕ್ಕೆ ಉಪಕರಣಗಳೂ ಆಗುತ್ತವೆ.

‘ವ್ಯಾಹೃತಿ’ ಎಂದರೆ ಹೇಳಿಕೆ, ವರ್ಣನೆ, ನಿರೂಪಣೆ ಎಂದರ್ಥ. ‘ವ್ಯಾಹೃತ’ ಎಂದರೆ ಉಚ್ಚಾರಣೆ (ವ್ಯಾಕರಣ) ಅಥವಾ ಒಂದು ಮಂತ್ರವಿಶೇಷ. ನನ್ನಿಂದ ಸಂಜೀವಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ನೀನು ಒಂದೇ, ಆದುದರಿಂದ ‘ವ್ಯಾಹೃತಿ’ ಎಂದು ಹೆಸರು ಬರುತ್ತದೆ (ವಾಯುಪುರಾಣ). ವಿ + ಆ + ಹರ = ವ್ಯಾಹರ. ವಿ = ಎಂದರೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಒಂದು ನಿರ್ಧಾರಿತವಾದ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಸಾಧಕವಾದ ತತ್ತ್ವವನ್ನು, ಆ ಎಂದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯಿಂದಲೂ, ಮರಳಿಮರಳಿ, ಹರ = ಎಂದರೆ ಗ್ರಹಿಸು (ಹೃ ಧಾತುವಿನ ಪ್ರಧಾನಾರ್ಥ ಗ್ರಹಿಸು ಎಂಬುದೇ) ವ್ಯಾಹೃತ = ಎಂಬ ಭೂತ ಕೃದ್ವಾಚೆಯಿಂದ ವ್ಯಾಹೃತಿ ಎಂಬ ಸಂಜ್ಞಾಶಬ್ದ ಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ವ್ಯಾಹೃತಿ ಎಂದರೆ ಸಾರರೂಪವಾಗಿ ಹಿಂಡಿ ತೆಗೆದ ರಸ ಎಂದರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ (ತೈತ್ತಿರೀಯೋಪನಿಷತ್ತು-ಶಿಕ್ಷಾವಲ್ಲಿ). ಭೂಮೊದಲಾದ ಏಳು ಲೋಕಗಳನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುವುದರಿಂದ ಅವುಗಳಿಗೆ ‘ವ್ಯಾಹೃತಿ’ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಅರ್ಥಾತ್ ಲೋಕಗಳೇ ವ್ಯಾಹೃತಿಗಳು.

ಬ್ರಾಹ್ಮೀ, ಭಾರತೀ, ಭಾಷಾ, ಗೀ, ವಾಣೀ, ಸರಸ್ವತೀ, ವಾಹಾರಃ (ವ್ಯಾಹೃತಿ), ಉಕ್ತೆ, ಲಬಿತಂ, ಭಾಷಿತಂ, ವಚನಂ ಮತ್ತು ವಚಃ ಎಂಬ ೧೩ ಪರ್ಯಾಯ ಪದಗಳಿವೆ.

ವ್ಯಾಹೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾವ್ಯಾಹೃತಿ ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯವ್ಯಾಹೃತಿ ಎಂದು ಎರಡು ವಿಧ. ನೊದಲ ಮೂರು (ಭೂಃ, ಭುವಃ, ಸುವಃ) ಮಹಾವ್ಯಾಹೃತಿಗಳು. ಉಳಿದ ನಾಲ್ಕು (ಮಹಃ, ಜನಃ, ತಪಃ ಮತ್ತು ಸತ್ಯಂ) ಸಾಮಾನ್ಯ ವಾಹೃತಿಗಳು. ಈ ಏಳು ವ್ಯಾಹೃತಿಗಳು ಏಳು ಲೋಕಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ನೊದಲ ಮೂರು ವ್ಯಾಹೃತಿಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದ ಲೋಕಗಳೂ ಅಡಗಿರುವುದರಿಂದ ಹಾಗೂ ಇವು ಮೂರು ನೊದಲೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಇವು ಮಹಾವ್ಯಾಹೃತಿಗಳು.

ಶರೀರವು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿ, ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಾಶಹೊಂದುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ನಿಜವಾದರೂ ಆತ್ಮದ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಈ ಭೂಮಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಪರಿಮಿತವಾಗಿರದೆ ಇಲ್ಲಿಂದ ಸತ್ಯಲೋಕದವರೆಗೆ ಇದೆ. ಈ ಸತ್ಯಲೋಕವನ್ನು ಮೀರಿ ಪರಮಾತ್ಮನವರೆಗೆ ಪಸರಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನೇ ವ್ಯಾಹೃತಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ವ್ಯಾಹೃತಿಗಳು ಆಮೂಲಾಗ್ರವಾದ ವಿಶ್ವದ ನೋಟವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತವೆ.

ಶರೀರವು ಒಂದು ವಿಶ್ವ. ಬ್ರಹ್ಮರೂಪವಾದ ಈ ಶರೀರದಲ್ಲಿಯೇ ಸಮಸ್ತ ಲೋಕಗಳೂ ಇರುತ್ತವೆ. ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಸಾಧಕನ ಹೃದಯವು ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಈ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸುವುದಲ್ಲದೆ, ಸತ್ಯಲೋಕವನ್ನೂ ಮೀರಿ ಇರುವ ಪರಮಾತ್ಮನ ದರ್ಶನವನ್ನೂ ಅವನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ವ್ಯಾಹೃತಿಗಳನ್ನು ಸಾಧಕನು ಜಪಿಸುವುದರಿಂದ ಆ ಲಕ್ಷ್ಯವನ್ನು ಮುಟ್ಟಲು ತನಗೆ ಒಳದಾರಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಎಂಬುದು ವ್ಯಾಹೃತಿಗಳ ಸಾರ.

ಭಾಗವತ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ—ಪರಮಾತ್ಮನ ಪಾದಗಳಿಂದ ಭೂಲೋಕವು ನಿರ್ಮಿತವಾಯಿತು. ಭುವಲೋಕವು ಅವನ ನಾಭಿಯಿಂದ ಸೃಷ್ಟವಾಯಿತು ಮತ್ತು ಅವನ ತಲೆಯಿಂದ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕವು ಸೃಷ್ಟವಾಗಿದೆ ಎಂದು ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ. 'ಸ್ವಃ' ಎಂಬುದು ಸುವಲೋಕದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಸತ್ಯಲೋಕದವರೆಗಿನ ಐದು ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಅಡಕಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಇದರ ತಾತ್ಪರ್ಯವಾಗಿದೆ.

ವ್ಯಾಹೃತಿಗಳು ಹೇಳುವ ಲೋಕಗಳು ಮಿಥ್ಯಾಕಲ್ಪನೆಯಾಗಿರದೆ ಯೋಗದಿಂದ ಒಳದೃಷ್ಟಿಯು ಬೆಳೆದಾಗ ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಕಂಡ ಸತ್ಯಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ತನ್ನೊಳಗೆ ಲೋಕಗಳನ್ನು ನೋಡಿದುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಆ ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನೂ, ಜೊತೆಗೆ ಆ ಜ್ಯೋತಿಯೇ

ಹೊರಗೆ ಅನಂತವಾಗಿ ಆಕಾಶದ ಹಿಂಬದಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವ ಜ್ಯೋತಿ ಎಂಬುದನ್ನೂ ಮನಗಂಡರು.

ಪ್ರಾಣಾಯಾಮದಲ್ಲಿ ಏಳು ವ್ಯಾಹೃತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ವಿಧಿ. ಆದರೆ ಗಾಯತ್ರಿ ಜಪದಲ್ಲಿ ಮೂರು ವ್ಯಾಹೃತಿಗಳನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತೇವೆ. ಮೂರು ಮತ್ತು ಏಳು ವ್ಯಾಹೃತಿಗಳೆರಡೂ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಒಂದು ಕೊನೆಯಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ಗುರುತಿಸುತ್ತವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳು ಹೇಳುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲ.

ವ್ಯಾಹೃತಿಗಳೊಡನೆ ಜಪಮಾಡುವವನು ಸಮಸ್ತ ವೇದಪಾಠದ ಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು. ವಿಷ್ಣುಸಹಸ್ರನಾಮವು ಕೂಡ ವಿಷ್ಣುವೇ ಏಳು ಲೋಕಗಳಾಗಿ (ವಿಶ್ವವಾಗಿ) ಆಗಿರುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಯನಾದ ಭಗವಂತನಿಂದಲೇ ಭೂಮಿಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ಸತ್ಯ ಲೋಕದವರೆಗೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವ ಅಗಾಧವಾದ, ಅನಂತವಾದ, ಅದ್ಭುತವಾದ ಸೃಷ್ಟಿ ಎಲ್ಲವೂ ಉಂಟಾಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರದ ಹೇಳಿಕೆ. ಭಾಗವತದಲ್ಲಿ ಒಂದುಕಡೆ ಮಹಾ, ಜನಾ, ತಪಃ ಮತ್ತು ಸತ್ಯಲೋಕಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪ್ರಳಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಸಹ ಸಿಗದ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಲೋಕಗಳು ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಇಲ್ಲಿ ನಾವು ಈ ಮೂರು ವ್ಯಾಹೃತಿಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕುರಿತು ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ಭೂಃ, ಭುವಃ, ಮತ್ತು ಸ್ವಃ—ಎಂಬ ಮೂರು ವ್ಯಾಹೃತಿಗಳಿಗೆ ಭೂಮಿ, ಜಲ ಮತ್ತು ತೇಜಸ್ಸು ತತ್ತ್ವಗಳೆಂದರ್ಥ. ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಧ್ಯಾನವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದು. ಅಂದರೆ ಧ್ಯಾನಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರಿಯು ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡೇ ಧ್ಯಾನವನ್ನು ನೋಡಲು ಆರಂಭಿಸಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದ ಭೂಃ ಮತ್ತು ಭುವಃ ಈ ಎರಡನ್ನೂ ದಾಟಿ ತೇಜಸ್ತತ್ತ್ವದಿಂದಲೇ ಧ್ಯಾನಮಾಡಿ ನೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ತತ್ತ್ವವಾಗಿರುವುದು. ಅಲ್ಲದೆ ಸಪ್ತವ್ಯಾಹೃತಿಗಳ ಸಂಜ್ಞಾರೂಪವೇ ಇವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಲೋಕಗಳ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ದಾಟಿಯೇ ಅತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾಗಬೇಕೆಂಬ ತತ್ತ್ವವೂ ಆಗಿದೆ. ಭಾಂದೋಗ್ಯೋಪನಿಷತ್ತು —ಭೂಃ = ಜ್ಞಾನದಿಂದಲೂ, ಭುವಃ = ಕರ್ಮದಿಂದಲೂ ಮತ್ತು ಸ್ವಃ = ಉಪಾಸನೆಯಿಂದಲೂ ಹೊರಬಂದವು ಎಂದು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ.

ವ್ಯಾಹೃತಿತ್ರಯ ನಿಯಮಕರು—ಈ ರೀತಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ.

ಸಂ. ೧.	ವ್ಯಾಹೃತಿ ೨.	ಯಜಿ ೩.	ಭಂದಸ್ಸು ೪.
೧.	ಓಂ ಭೂಃ	ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ	ಗಾಯತ್ರೀ
೨.	ಓಂ ಭುವಃ	ಜಮದಗ್ನಿ	ಉಷ್ಣಿಕ್
೩.	ಓಂ ಸುವಃ	ಭಾರದ್ವಾಜ	ಅನುಷ್ಠುಪ್

ಸಂ. ೧.	ದೇವತಾ ೨.	ನಿಯಮಕರು ೩.
೧.	ಅಗ್ನಿ-ಅಂತರ್ಗತ	ಅನಿರುದ್ಧ-ವರಾಹ
೨.	ವಾಯು-ಅಂತರ್ಗತ	ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ-ನೈಸಿಂಹ
೩.	ಸೂರ್ಯ-ಅಂತರ್ಗತ	ಸಂಕರ್ಷಣ-ಕಪಿಲ

ಸಪ್ತವ್ಯಾಹೃತಿಗಳಲ್ಲೂ ಎಲ್ಲಾ ವ್ಯಾಹೃತಿಗಳ ತತ್ತ್ವಗಳ ಸಂಜ್ಞಾರೂಪವಾಗಿ ಭೂಃ, ಭುವಃ, ಸುವಃ ಎಂಬುವವನ್ನು ಪ್ರಧಾನವಾದುವನ್ನಾಗಿ ವೇದದಲ್ಲಿ ವಿಂಗಡಣೆ ಮಾಡಿದೆ. ಓಂಕಾರದಲ್ಲಿನ ಮೂರು ಮಾತೃಗಳ ತತ್ತ್ವಗಳ ಗನುಸಾರವಾಗಿಯೇ ಈ ವ್ಯಾಹೃತಿಗಳ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನೂ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಭೂಃ	ಭುವಃ	ಸುವಃ
ಅಕಾರ	ಉಕಾರ	ಮಕಾರ
ವಿರಾಟ್ ಸ್ವರೂಪ	ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭ	ಈಶ್ವರ
ವಿಶ್ವ	ತೈಜಸ	ಪ್ರಾಜ್ಞ
ಜಾಗ್ರತ್	ಸ್ವಪ್ನ	ಸುಷುಪ್ತಿ
ಬ್ರಹ್ಮ	ವಿಷ್ಣು	ರುದ್ರ
ಬಿಂದು	ನಾಡ	ಕಳಾ
ಹ್ರಸ್ವ	ದೀರ್ಘ	ಫುಲಿತ
ಸೃಷ್ಟಿ	ಸ್ಥಿತಿ	ಲಯ

ಗಾರ್ಹಪತ್ಯಾಗ್ನಿ	ದಕ್ಷಿಣಾಗ್ನಿ	ಅಹವನೀಯಾಗ್ನಿ
ಪ್ರಾತಃಕಾಲ	ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಕಾಲ	ಸಾಯಂಕಾಲ
ಬ್ರಹ್ಮಗ್ರಂಥಿ	ವಿಷ್ಣುಗ್ರಂಥಿ	ರುದ್ರಗ್ರಂಥಿ
ಸತ್ಯ	ರಜಸ್ಸು	ತಮಸ್ಸು
ಭೂಮಿ	ಜಲ	ತೇಜಸ್ಸು
ಸತ್ಯ	ಜ್ಞಾನ	ಅನಂತ
ಪೂರ್ಣ	ಐಶ್ವರ್ಯ	ಸುಖ

ಶೈತ್ರಿರೇಯೋಪನಿಷತ್ತಿನ ಶಿಕ್ಷಾವಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ :

೧. ಭೂಃ — ಈ ಸಮೀಪಸ್ಥಲೋಕ, (ಭೂಲೋಕ), ಅಗ್ನಿ, ಋಗ್ವೇದ, ಪ್ರಾಣ. (ಜೀವನದಾತ)

೨. ಭುವಃ — ಅಂತರಿಕ್ಷಲೋಕ, ವಾಯು, ಸಾಮನೇದ, ಅಪಾನ. (ರಕ್ಷಕ)

೩. ಸ್ವಃ — ದ್ಯುಲೋಕ (ಸ್ವರ್ಗಲೋಕ), ಆದಿತ್ಯ, ಯಜುರ್ವೇದ, ವ್ಯಾನ. (ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ)

ಇದರ ವಿವರವನ್ನು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು. (೧) ಭೂಃ—ಭಗವಂತನು ಈ ಲೋಕವನ್ನೆಲ್ಲಾ ವ್ಯಾಪಿಸಿ, ಅಗ್ರಣಿಯಾಗಿ, ಋಗ್ವೇದೀಯ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಬಾಳಿಗೆ ಬೆಳಕನ್ನು ತರುತ್ತಾ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಣವಾಗಿದ್ದಾನೆ. (೨) ಭುವಃ—ಭಗವಂತನು ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ವ್ಯಾಪಿಸಿ, ಜೀವನ ದಾನ ಮಾಡುತ್ತಾ ಸಾಮನೇದೀಯ ಜ್ಞಾನದ ಮೂಲಕ ಹೇಯವಾದ ಅಂಶಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ದೂರೀಕರಿಸಿದ್ದಾನೆ. (೩) ಸ್ವಃ—ಭಗವಂತನು ದ್ಯುಲೋಕದಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ವ್ಯಾಪಿಸಿ, ಸೂರ್ಯ ಎಂದರೆ ಸಂಚಾಲಕನಾಗಿ, ಯಜುರ್ವೇದೀಯ ಜ್ಞಾನದ ಮೂಲಕ ವಿಶಿಷ್ಟ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಭೋಃ (ಭೂಮಿ) : 'ಭೂ' ಎಂಬ ಸತ್ಯಸ್ವರೂಪನಾದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಈ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯು, ಆ ಭಗವಂತನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಪ್ರಕಾಶನಾಗಿಯೂ, ಜಗದಗ್ರಣಿಯಾಗಿಯೂ, ಸುತ್ತಮೂಲ, ಪ್ರಾಣರೂಪನೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಋಗ್ವೇದ ಅರ್ಥವೇ ವೇದಗಳ ಜ್ಞಾನ—ವಿಜ್ಞಾನ ಭಂಡಾರವಾದ ಈ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯು ಆ ಜ್ಞಾನ—ವಿಜ್ಞಾನಗಳ ರಸ—ಸಾರ; ಸಮಸ್ತ ಜ್ಞಾನ—ವಿಜ್ಞಾನಗಳ ರಹಸ್ಯ—ಸತ್ಯ. ಸತ್ಯನೇ—ಭೂಃ,

ಜ್ಞಾನವೇ-ಭೂಃ. ವೇದದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು 'ಮರುತ' ಎನ್ನುವರು. ಇದರ ಅರ್ಥವೂ 'ಪ್ರಾಣ'ವೆಂದೇ. ಪ್ರಾಣವನ್ನೇ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಹಾಗೂ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವೆಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ವ್ಯಾಹೃತಿಯಲ್ಲಿ 'ಸತ್ತಾ' ಎಂದರೆ 'ಅಸ್ತಿತ್ವ' (ಇರುವಿಕೆ) ಎಂಬುದೇ ಮುಖ್ಯಾರ್ಥವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸರ್ವಪ್ರಯತ್ನವನ್ನೂ ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವ (Existence) ಕ್ಯಾಗಿಯೇ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ, ಒಂದು 'ವ್ಯಕ್ತಿಗತ' ಅಸ್ತಿತ್ವ (Individual Existence) ಮತ್ತೊಂದು 'ಸಾಮುದಾಯಿಕ' ಅಸ್ತಿತ್ವ (Collective Existence] ಮನುಷ್ಯನು ತನಗೋಸ್ಕರ ಜೀವಿಸುವಂತೆಯೇ ಸಮಾಜಕ್ಕೋಸ್ಕರವಾಗಿಯೂ ಜೀವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸಂಘ ವಿಲ್ಲದೆ ಮನುಷ್ಯನು ಜೀವಿಸಲಾರನು. ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಮತ್ತು ಸಾಮುದಾಯಿಕ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕಾಪಾಡಬೇಕೆಂಬ ಸೂಚನೆ 'ಭೂಃ' ಎಂಬ ವ್ಯಾಹೃತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮತಃ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಅಂದರೆ ಆದರ್ಶಜೀವನ ನಡೆಸಬೇಕೆಂಬ ಸಂದೇಶ, ಸೂಚನೆ ಇಲ್ಲಿದೆ. ಇಡೀ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಪ್ರಾಣಾಧಾರ, ಜೀವದಾತ, ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದ ಮೊದಲ ವ್ಯಾಹೃತಿಯಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳ ದೇವನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು 'ಭೂಃ' ಶಬ್ದದಿಂದ ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ.

ಭುವಃ (ಅಂತರಿಕ್ಷ) : 'ಭುವಃ' ಎಂಬ ಜೀತನಸ್ವರೂಪನಾದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಈ ವ್ಯಾಹೃತಿಯು, ಆ ಭಗವಂತನು ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯೂ, ಜೀವಪ್ರದನೂ, ಶಾಂತನೂ, ಪಾಪ-ತಾಪ ನಿವಾರಕನೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ದುಃಖದಿಂದ ಪಾರುಮಾಡುವ ಚಿತ್ತ, ಅಪಾನ. ಯಜುರ್ವೇದ ಕರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರದ ಭಂಡಾರ. ಆ ಕರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರದ ರಸ-ಸಾರ ಭುವಃ. ಕರ್ಮವಿತ್ತಾರದ ರಸವೇ-ಚೈತನ್ಯ. ಚೈತನ್ಯವೇ ಭುವಃ ; ಪ್ರಯತ್ನವೇ ಭುವಃ.

'ಭೂಃ' ವ್ಯಾಹೃತಿಯ ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಅರ್ಥಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧ, ಕ್ರಮ, ಚಿಂತನೆ ಮತ್ತು ಮಿಶ್ರಣ ಈ ಭಾವವು ವಿಶೇಷವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ವ್ಯಾಹೃತಿಯಲ್ಲಿ 'ಭಾವನೆ'ಯೂ, ಮೊದಲನೆ ವ್ಯಾಹೃತಿಯಲ್ಲಿ 'ಕರ್ಮವೂ' ಪ್ರಧಾನವಾಗಿವೆ. ಭೂನಲ್ಲಿ ಹೃದಯದ ಭಾವನೆಗೂ, ಭುವಃ ವ್ಯಾಹೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಯೇನ, ವಾಚಾ, ಮನಸಾ ಮಾಡುವ ಕರ್ಮಗಳಿಗೂ ವಿಶೇಷ ಸಂಬಂಧ

ವಿರುತ್ತದೆ. ಭೂಃ-ವ್ಯಾಹೃತಿಗೆ 'ಪೃಥಿವಿ'ಯೊಡನೆ ಎಂದರೆ 'ಸ್ಥೂಲ' ದೊಡನೆ ಸಂಬಂಧವಿರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಭುವಃ-ವ್ಯಾಹೃತಿಗೆ 'ಅಂತರಿಕ್ಷ' ದೊಡನೆ ಎಂದರೆ 'ಸೂಕ್ಷ್ಮ'ದೊಡನೆ ಸಂಬಂಧವಿರುತ್ತದೆ. ಭೂಃ-ವ್ಯಾಹೃತಿಯು ಸ್ಥೂಲ ಶರೀರ ಮತ್ತು ಸ್ಥೂಲ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನೂ, ಭುವಃ-ವ್ಯಾಹೃತಿಯು ಅಂತರಿಕ್ಷ ಮತ್ತು ಸೂಕ್ಷ್ಮಭಾವನೆಗಳನ್ನೂ ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತವೆ. ಹೃದಯ ಶುದ್ಧಿಯಾಗಿರುವವರ ಬಾಹ್ಯಾಚರಣೆಯೂ ಸಹ ಶುದ್ಧಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ಈ 'ಭುವಃ' ಪರಮಾತ್ಮನೊಡನೆ ಸಂಪರ್ಕ ಆಳವಾದಷ್ಟೂ ಸುಖವೂ ಸಹಾ ಅದೇ ರೀತಿ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುವುದು.

ಸ್ವಃ (ಆಕಾಶ) : 'ಸ್ವಃ'-ಎಂಬ ಅನಂದಮಯನಾದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಈ ವ್ಯಾಹೃತಿಯು, ಆ ಭಗವಂತನು ಪರೋಕ್ಷ ಪ್ರಕಾಶನೂ, ಅಖಂಡನೂ, ಯಜ್ಞ ಸ್ವರೂಪನೂ, ವಿಶಿಷ್ಟ ಶಕ್ತಿದಾಯಕನೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವು ಉಪಾಸನಾ ಭಂಡಾರ. ಆ ಉಪಾಸನಾ ಶಾಸ್ತ್ರದ ರಸ-ಸಾರ ಸ್ವಃ. ಉಪಾಸನಾಕ್ರಿಯೆಯ ರಸ-ಅನಂದ. ಅನಂದವೇ ಸ್ವಃ ; ಸುಖವೇ-ಸ್ವಃ. ಪರಮೇಶ್ವರನ ಹೆಸರೇ 'ಸ್ವಃ'-ಸುಖದಾತ, ಅನಂದದಾತ, ವ್ಯಾನ, ಅನಂದ, ಬ್ರಹ್ಮ-ಎಂದು.

ಈ ವ್ಯಾಹೃತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾನವನಿಗೆ ಧೈಯಮಾರ್ಗದ ಉಪದೇಶವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಪ್ರಕಾಶ, ಜ್ಞಾನ, ಆಕ್ರಿಯೆ ಅಥವಾ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೊದಲಾದ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧವಾದ ಅನಂದಾವಸ್ಥೆಯು ನಿರ್ದೇಶಿತವಾಗಿದೆ. ಯಾವ ಅನುಷ್ಠಾನವು 'ಭೂಃ' ಮತ್ತು 'ಭುವಃ'ಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಚಿತವಾಯಿತೋ ಅದರ ಅಂತಿಮ ಸಾಧ್ಯವು 'ಸ್ವಃ' ಎಂಬ ಈ ವ್ಯಾಹೃತಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದೆ.

೧. ನಿಮ್ಮ ಆಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ.

೨. ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ.

೩. ಉತ್ತಮ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರವಿಷ್ಟರಾಗಿರಿ.

ಈ ಮೂರು ಮುಖ್ಯ ಭಾವಗಳು ಮೂರು ವ್ಯಾಹೃತಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುವು. ಉಳಿದ ಇತರ ಭಾವಗಳನ್ನು ಹಿಂದೆಯೇ ಉದಾಹರಿಸಿದೆ. ಈ ಮೂರು ವ್ಯಾಹೃತಿಗಳೂ ಸಾಂಕೇತಿಕಮಹತ್ತ್ವಪೂರ್ಣವಾದ ಶಬ್ದಗಳಾಗಿವೆ.

ಅನೇಕ ಮಹರ್ಷಿಗಳೂ ಮತ್ತು ಮಹನೀಯರೂ ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪದಕ್ಕೂ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವರ್ಣಕ್ಕೂ ವಿಶೇಷ

ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿರುವರು. ಇವುಗಳನ್ನು ಈ ಮುಂದೆ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದೆ. ಈ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳ ನಂತರ ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರಿ ಮಂತ್ರ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಬರುವ ನಾಲ್ಕು ಶಬ್ದಗಳು— ಸವಿತೃಃ—ವರೇಣ್ಯಂ—ಭರ್ಗಃ—ಮತ್ತು ದೇವಸ್ಯ—ಎಂಬುವು ಬಹು ಮಹತ್ತ್ವ ಪೂರ್ಣವಾದುವು. ಇವುಗಳ ವಿವರಣೆ ಮುಂದೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ಪ್ರತಿ ಮುಖ್ಯ ದೈವಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆಯೂ ಒಂದೊಂದು ಗಾಯತ್ರಿ ಮಂತ್ರವಿದೆ. ಈ ಗಾಯತ್ರಿಮಂತ್ರಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ರಚನಾಕ್ರಮ ಒಂದೇ. ದೇವರ ಹೆಸರು ಮಾತ್ರ ಆಯಾ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಬದಲಾಯಿಸಲಾಗಿದೆ. 'ಧೀಮಹಿ' 'ವಿದ್ಮಹೇ' ಪ್ರಚೋದಯಾತ್' ಎಂಬ ಪದಗಳು ಎಲ್ಲಾ ಗಾಯತ್ರಿಗಳಿಗೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಪದಗಳಲ್ಲೇ ಗಾಯತ್ರಿ ಮಂತ್ರದ ಮಹತ್ವದ ಸತ್ವ ಅಡಗಿರಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಸಹಜವಾಗಿ ತೀರ್ಮಾನಿಸಬಹುದು.

ತತ್ : ಇದು ಗಾಯತ್ರಿ ಮೂಲ ಮಂತ್ರದ ಆರಂಭದ ಪದ. ಇದಕ್ಕೆ 'ಅದು' ಎಂದರ್ಥ. ಇದು ನಪುಂಸಕಲಿಂಗದ ಸರ್ವನಾಮ ಶಬ್ದ. ಇದನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ನಾಮಪದವು ಇದರಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಅನಿರ್ವಾಚ್ಯವಾದ ನಾಮರೂಪಗಳಿಲ್ಲದ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ವಸ್ತುವನ್ನು ಇದು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತದೆ. ವೈದಿಕ ವಾಚ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿರುವಾಗ 'ತತ್' ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ವಸ್ತುವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ, ಇಲ್ಲವೆ ಬೊಟ್ಟುಮಾಡಿ ತೋರಿಸುವಾಗ 'ಅದು' ಎಂಬ ಪದವನ್ನು (ತತ್ ಶಬ್ದವನ್ನು) ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತೇವೆ. ಈ ಅದು ಎಂಬುದರ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯು ಬಹು ದೊಡ್ಡದು. ಗಾಯತ್ರಿಯಲ್ಲಿ 'ತತ್' ಪದದಿಂದ ಅರ್ಥದ ದಿಗ್ವರ್ತನ ಮಾತ್ರವೇ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ; 'ತತ್' ಪದಕ್ಕೆ ಮೂಲತಃ 'ಪರಮಾತ್ಮಾ' ಎಂಬ ಅರ್ಥವೂ, ತತ್ತ್ವತಃ ಪರಮಾತ್ಮನ ದಿಗ್ವರ್ತನವೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಪರಬ್ರಹ್ಮವಾಚ್ಯ ಶಬ್ದ. 'ಓಂ ತತ್ ಸತ್' 'ತತ್ ತ್ವಂ ಅಸಿ' ಮುಂತಾದ ಸ್ಮೃತಿವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇದೇ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಲಾಗಿದೆ. ನೇರದಲ್ಲಿ ಇದು ಪರಮಾತ್ಮ ಬೋಧಕವಾದ 'ಶಬ್ದ. 'ಪರಮಾತ್ಮ'ನನ್ನು ನೋಡು, 'ಪರಬ್ರಹ್ಮ'ನನ್ನು ನೋಡು ಎಂದು ಸಂಕೇತ ಮಾತ್ರ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಪರಮಾತ್ಮನ

ದಿಕ್ಕನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. 'ಇದೋ ! ಈ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೋದರೆ ಆ ಪರ ಮಾತ್ಮನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಬಹುದು' ಎಂದು ಇದರ ಅರ್ಥ. ಸಂಕೇತಮಾತ್ರ ವಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದರ ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ—ಪರಮಾತ್ಮನು ಮಾನವ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಎಟುಕದ ವಸ್ತು. ಅವನು ಬಹಳ ದೂರ ಅಂದರೆ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯ. ಆದುದರಿಂದ ಅವನ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟು ವರ್ಣಿಸಿದರೂ ಅದು ಅಪೂರ್ಣವೇ. ಅಸ್ಪೃಶ್ಯ, ಅದು ಪೂರ್ಣವಾಗಲಾರದು. ಯಾವುದೇ ಶಬ್ದದಿಂದಲೂ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ರೀತಿ ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ವಸ್ತು ನನ್ನು ಬೇರಳಿನಿಂದ ಸಂಜ್ಞೆ ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿ 'ಅದೋ ಆ ವಸ್ತು ಅಲ್ಲಿದೆ' ಎಂದು ಸೂಚಿಸುವಂತೆ, ಈ ವರ್ಣನೆಯೂ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಕುರಿತಾದ ಒಂದು ಸಂಕೇತ ಮಾತ್ರವಾಗಿದೆ. ಆ ವಸ್ತುವನ್ನು ನೋಡುವುದು ನೋಡುವವನ ನೇತ್ರ ಜ್ಯೋತಿಯನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಬೇರಳುಮಾಡಿ ತೋರಿಸುವುದರಿಂದ ಯಾವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಆ ವಸ್ತುವಿದೆಯೋ ಆ ದಿಕ್ಕಿನ, ಮಾರ್ಗದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಗಾಯತ್ರಿಯ ಆರಂಭದ ಪದವಾದ 'ತತ್' ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಈ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ 'ಆ' ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ನೋಡಿರೆಂದು ಬರೀ ಸಂಕೇತ ಮಾತ್ರವನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸಾಧಕನ ಸಾಧನೆಯೂ ಸೂಚ್ಯವಾಗಿದೆ. ಆ ಪರಮಾತ್ಮ ಹೇಗಿದ್ದಾನೆಂಬುದರ ಜ್ಞಾನವು ಶಬ್ದ, ರೂಪ, ರಸ, ಗಂಧ, ಸ್ಪರ್ಶಗಳೆಂಬ ಪಾಂಚಭೌತಿಕ ತನ್ಮಾತ್ರಗಳಿಂದಾಗದೆ, ನೋಡುವವರ ಅಂತರಾತ್ಮನ ಮೂಲಕ ಆಗುತ್ತದೆ. ಆತ್ಮವು ಪರಮಾತ್ಮನ ಬಳಿ ಸಾರಿದಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ಅತನ ಸ್ವರೂಪ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ. ಭಾಷೆ-ಲಿಪಿಗಳ ಅಸಮರ್ಥತೆ ಯನ್ನು, ಸೀಮಿತ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು, ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಗಾಯತ್ರಿಯು 'ತತ್' ಶಬ್ದದಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಕಡೆಗೆ ಕೇವಲ ಅಂಗುಲಿ ನಿರ್ದೇಶನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಯಾರಿಗೆ ಅದರ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ ಅನ್ನಿಸಿದೆಯೋ, ಯಾರು ಅದರ ಮಹತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವರೋ ಅವರು ಸ್ವಯಂ ಅದರ ಸ್ವರೂಪ ವನ್ನರಿಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವರಲ್ಲದೆ ಪ್ರಾಪ್ತ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಬೇಡವರು. ಪೋಲಿಸುವವನು ಎದುರಿಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಕಳ್ಳನಿಗೆ ಕೂಡ ಕಳ್ಳತನ ಮಾಡಲು ಸಾಹಸವಾಗದಿರುವಂತೆ, ಸಾಧಕನು ಆ ಪರಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪ

ಪರಮಾತ್ಮನ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಕತೆಯನ್ನು ಸ್ಮರಣೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕೆಟ್ಟತನ ದಿಂದ ತನ್ನ ರಕ್ಷಣೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿ ಎಂಬುದೇ ಅದರ ಅರ್ಥವೇ. ಪ್ರತಿ ಚೇತನಾ ಚೇತನ ವಸ್ತುವಿನೊಡನೆ ಸದ್ಭಾವನಾಪೂರ್ಣವಾದ ಸದ್ವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡ ಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಸಾಧಕನು ಲಕ್ಷದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ಆ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವುದು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೇ 'ತತ್' ಎಂಬ ಗಾಯತ್ರೀ ಪ್ರಥಮ ಪದದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಕಡೆಗೆ ನಮ್ಮ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುವ ಸಂಕೇತವನ್ನಿರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರಪಂಚದ ಸೃಷ್ಟಿ-ಸ್ಥಿತಿಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಚ್ಛಬ್ದವಾಚ್ಯವಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಒಂದೇ ಇರುವುದೆಂಬುದನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಈ ಮಂತ್ರದ ಮೂಲದಲ್ಲಿ 'ತತ್' ಪದ ಬಂದಿದೆ. 'ತತ್' ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯವಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮನೇ ಸರ್ವಕ್ಕೂ ಆದಿಯಾಗಿಯೂ, ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುವುದಾಗಿಯೂ ಇರುವುದು.

'ತತ್' ಎಂದರೆ 'ಪ್ರಸಿದ್ಧ' ಎಂದರ್ಥ. 'ತತ್' ಎಂದರೆ 'ಪರಬ್ರಹ್ಮ' ಎಂದೂ ಅರ್ಥ. ಎಲ್ಲಾ ಲೋಕಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿ-ಸ್ಥಿತಿ-ಪ್ರಳಯಗಳಿಗೆ ಕಾರಣ ವಾದ ಸವಿತೃಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಆ ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕೆಂಬುದು ಇದರ ತತ್ವ. ಜಗತ್ಕಾರಣವಾದ ಮೂಲತತ್ತ್ವವು ತತ್ ಪದದ ಅರ್ಥ. ಪ್ರತ್ಯಗಾತ್ಮನಿಗೂ, ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೂ ಅಭೇದವನ್ನು ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರವು 'ತತ್' ಎಂಬುದರ ಮೂಲಕ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ (ತೈ.ಉ.೨-೬) 'ತತ್' ಎಂದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೂ ಭಾಸಕವಾದ ಪರಮಾತ್ಮರೂಪ. 'ತತ್' ಪದವನ್ನು 'ಸವಿತೃ'ವಿಗೆ ವಿಶೇಷಣಮಾಡದೆ 'ವರೇಣ್ಯ' ರೂಪಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷಣ ವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ, ಜಗತ್ಕಾರಣವೂ, ಮಾಯೋಪಾಧಿಕವೂ ಆದ ಪ್ರತ್ಯಗಾತ್ಮ ಭಿನ್ನವಲ್ಲ, ಅದಕ್ಕೂ ಅಧಿಷ್ಠಾನವಾದ ಶುದ್ಧ ಚೈತನ್ಯವೇ ಪ್ರತ್ಯಗಾತ್ಮ ಎಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರತ್ಯಗ್ಭೂತವಾಗಿರುವ, ಸ್ವತಸ್ಸಿದ್ಧ ವಾಗಿರುವ, ಉಪನಿಷದ್ವ್ಯವೇಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ ಸೂರ್ಯಮಂಡ ಲಾಂತರ್ಗತವಾದ ಬ್ರಹ್ಮರೂಪವು ಮಾತು ಮನಗಳಿಗೆ ಗೋಚರವಾಗ ದಿದ್ದರೂ ಸಮಸ್ತರಿಂದಲೂ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಲ್ಪಡಲು ಯೋಗ್ಯವಾದುದೆಂಬುದನ್ನು ಇದು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

'ತತ್' ಪದದಲ್ಲಿ 'ತ' ಎಂಬ ಪೂರ್ಣಾಕ್ಷರವೂ 'ತ್' ಎಂಬ ಅರ್ಧಾಕ್ಷರವೂ ಇವೆ. ಇವೆರಡೂ ಒಂದೇ ಜಾತಿಯ ಅಕ್ಷರಗಳಾಗಿಯೂ ಇವೆ. 'ತ್' ಅರ್ಧಾಕ್ಷರವು ಪ್ರಪಂಚದ ಬೀಜಶಕ್ತಿಯಾಗಿಯೂ, 'ತ' ಎಂಬ ಪೂರ್ಣಾ

ಕ್ಷರವು ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಸ್ವರೂಪವೆಂಬ ತತ್ತ್ವವಾಗಿಯೂ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾಗಿದೆ. 'ತತ್' ಪದವು ಬುದ್ಧಿಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಭಗವತಿ ಗಾಯತ್ರಿಯು ಎಲ್ಲರ ಬುದ್ಧಿಗಳಲ್ಲೂ ಸುತ್ತುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಅವಳು ತತ್ಪದವಾಚ್ಯಳಾಗಿರುವಳು.

ಸವಿತಾ : 'ಸವಿತಾ' ಎಂದರೆ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಸೌರಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಕೇಂದ್ರವಾದ ಸೂರ್ಯ ಎಂದು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಅವನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ತೇಜಸ್ವಿಯೂ, ಪ್ರಕಾಶಮಾನನೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ನಮ್ಮ ಸ್ಥೂಲ ನೇತ್ರಗಳಿಗೆ ತೇಜಸ್ವಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುವ ಪರಮಾತ್ಮನ ಶಕ್ತಿಗೆ ಸೂರ್ಯ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಸೂರ್ಯನೇ ಸೌರಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಜೀವ ಕೇಂದ್ರ. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿಯಾಗಲಿ, ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿಯಾಗಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಜೀವಧಾರಣೆ ಸೂರ್ಯನಿಂದಲೇ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಜೀವನದ ಎಲ್ಲಾ ಮುಖಗಳಿಗೂ ಅವನೇ ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ಮೂಲ. ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಸವಿತಾ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಕಾರಣ ಅಗ್ನಿಯೇ ಎಲ್ಲದರ ಉತ್ಪಾದಕ. (ನಿರುಕ್ತ ದೈವತ ಕಾಂಡ, ಅಬಪಾ.ಖ.೯). ಗೋಪಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ(೧-೩೩)ದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ—ಚಂದ್ರಮನೂ ಸವಿತಾ, ಪ್ರಾಣವೂ ಸವಿತಾ, ವಿದ್ಯುತ್ಕೂಸವಿತಾ ಆಗಿದೆ. ಮೈತ್ರಪನಿಷತ್(೬-೭)ನಲ್ಲಿ ಸವಿತಾ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಣಗಳ ಆತ್ಮವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. 'ಸವಿತಾ' ಎಂದರೆ ಸರ್ವೋತ್ಪಾದಕ, ಸೃಷ್ಟಿಸುವವನು (ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿ-ಸ್ಥಿತಿ-ಲಯಕಾರಕ), ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿ, ಸರ್ವಪ್ರೇರಕ ಎಂದೂ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಸವಿಸುವುದರಿಂದ 'ಸವಿತಾ' (ವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮೋತ್ತರ ಪು.). ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಸಮಸ್ತ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಸವಿತನು ಈಶ್ವರನು (ಕೃಷ್ಣ ಯಜುರ್ವೇದ). ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನೂ ರಕ್ಷಿಸುವ ಕಾರಣದಿಂದ 'ಸವಿತಾ' ಎಂದು ಹೆಸರು (ವೈ.ಯೋ. ಯಾಜ್ಞ ೬-೬೧). ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಸಕಲ ಕಲ್ಯಾಣಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನಾದ್ದರಿಂದ 'ಸವಿತಾ' (ಸಂಧ್ಯಾಭಾಷ್ಯ). ಈ ಸೂರ್ಯದೇವನೇ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು (ಶತಪಥ ಭ್ರಾ). ಜಗತ್ತನ್ನು ವಾಲಿಸುವುದರಿಂದ 'ಸವಿತಾ' ಎಂದು ಹೆಸರು (ಮೈತ್ರಪನಿಷತ್-೬-೩೫). ಸವಿತವು ಉಷೆಯ ಪ್ರಯಾಣದ ಹಿಂದೆಯಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಾನೆ(ಮು.೫-೮೩-೭). ಉಷೆಯ ಉದಯವಾದ ನಂತರ ಸೂರ್ಯೋದಯವಾಗುವಷ್ಟರ

ತನಕ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಸವಿತಾ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ(ಋ.೧೦-೧೨೯-೧). ಸವಿತಾ ಎಂದರೆ ಶಾಸನದ ಸ್ತೋತೃಸ್ಸು, 'ಸೂ' ಎಂದರೆ ಆಳುವುದು. 'ಸವಿತಾ' ಎಂದರೆ ಶಾಸಕ ಎಂದರ್ಥವಾಗುವುದು. ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ರಾಜನು ರಾಜ್ಯ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದಾಗ 'ಸವಿತಾ ;' ಶಿಕ್ಷೆ ವಿಧಿಸಿದಾಗ 'ಯಮ ;' ಅಧಿಕಾರ ನಿರ್ಣಯ ಮಾಡುವಾಗ 'ಆರ್ಯಮ ;' ಹಾಗೂ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುವಾಗ 'ಇಂದ್ರ'ನೆನಿಸುವನು. ಇಂದ್ರನಿಗೂ ಶಾಸನವು ಸವಿತೃವಿನಿಂದಲೇ ಸಿಗುತ್ತದೆ (ಋ. ೧೦-೧೪೯-೧).

ಈ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು 'ಸವಿತಾ' ಎಂದು ಕರೆದಿರುವರು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಗಾಯತ್ರಿ(ಗೇಯಗೀತೆ)ಯನ್ನು 'ಸಾವಿತ್ರಿ' ಎಂದು ಕರೆಯುವರು. ಸೃಷ್ಟಿಯ ಪ್ರೇರಕನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನೇ 'ಸವಿತಾ:' ಚರಾ ಚರ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಆತ್ಮನು ಸೂರ್ಯ. ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಆದಿ ಸೂರ್ಯ. ಆದ್ದರಿಂದ 'ಆದಿತ್ಯ' ಎಂದರು. ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಹೊರಕ್ಕೆ ಬರಲು ಕಾರಣ 'ಸವಿತೃ.' 'ಕರ' ಎಂದರೆ ಕೈ. ಆದರಿಂದ ಬಂದುದು 'ಕರ್ಮ'—ಕೆಲಸ. ಇದಕ್ಕೆ ಚೇತನ ಶಕ್ತಿ ಅಗತ್ಯ. ಈ ಶಕ್ತಿ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಬರುವುದು ಸೂರ್ಯನಿಂದ. ಇವನು ಸಕಲ ಜೀವಿಗಳ ಶಕ್ತಿದಾತ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಸಂಧ್ಯಾನಂದನೆಯಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸೂರ್ಯನಿಗೇ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗಿವೆ. ರವಿ ಜಗತ್ಪ್ರೇಕ್ಷು. ಇವನ್ನಿಬ್ಬೆ ವಿಶ್ವದ ಅಸ್ತಿತ್ವವೇ ಇಲ್ಲ. ಮಾನವರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಅಜ್ಞಾನ ಅಂಧಕಾರವನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವ ಪರಂಜ್ಯೋತಿ ಇವನು. ಸಾಧಕನು ಈತನಿಂದ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಆಶಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಉತ್ಪತ್ತಿ ಮತ್ತು ನಿಶ್ಚಯ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ 'ಕ್ಷು' ಧಾತುವಿನಿಂದ 'ಸವಿತಾ' ಆಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಸಮಸ್ತ ವಸ್ತುಗಳ ಜನನದ ಹಾಗೂ ಸರ್ವೋತ್ಪರ್ಯದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯ ಸ್ಥಾನವು 'ಸವಿತಾ' (ಮಹೇಧರ ಭಾಷ್ಯ). ಜಗತ್ತನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವವನು, ಅರ್ಥಾತ್ ಪರಮೇಶ್ವರ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ 'ಸೂ' ಧಾತುವಿನಿಂದ 'ತೃಚ' ಪ್ರತ್ಯಯವಾಗಿ 'ಸವಿತಾ' ಆಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರೇರಣಾರ್ಥದಲ್ಲಿ 'ಕ್ಷು' ಧಾತುವಿನಿಂದ 'ಸವಿತಾ' ಆಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಅವರವರ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗೊಳಿಸುವ ಕಾರಣದಿಂದ 'ಸವಿತಾ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸವಿತನು ಪ್ರೇರಕನು, ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯು, ವಿಜ್ಞಾನ-ಅನಂದಸ್ವರೂಪನು, ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭನು, ಹಾಗೂ ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಕ ಸ್ವರೂಪನೂ ಆಗಿರುವನು (ಮಹೇಧರ ಭಾಷ್ಯ). ಅಗ್ನಿಯು

ಸಾಕ್ಷಾತ್ ನಾರಾಯಣನು. (ಅಗ್ನಿ ಸವಿತನೇ ಆಗಿರುವನು). ಅಂತೆಯೇ ಅಗ್ನಿಸ್ವರೂಪ ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವಿರಲಿ. (ನಾರಾಯಣ ಹೃದಯ). ಹೃದಯಾಕಾಶದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಜೀವನು (ಭಗವಂತನು) ಸಾಧಕ ರಿಂದ ಧ್ಯಾನಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾನೋ ಆತನೇ ಬ್ರಾಹ್ಮ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯ ರೂಪದಿಂದ ತೋರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. (ವ್ಯಾಸ). ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಸವಿತ ಜನ್ಮ ಕೊಡುವಂತಹ, ಎಂದರೆ ಪ್ರೇರಕವಾದ, ಸರ್ವಭೂತಗಳ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುವಂತಹನಾಗಿರಬೇಕು. ನಿರ್ದಿಸುವ ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಪ್ರೇರಣೆ ನೀಡಿ, ಅದರ ನಾನಾ ರೂಪಗಳನ್ನು ಮಾನವ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಧಾರಣೆ ಮಾಡುವಂತಹ ಪರಮಾತ್ಮನ ಶಕ್ತಿಗೆ 'ಸವಿತಾ' ಎಂದು ಹೆಸರು. ಸಂಸಾರಿಕ ಜಗತ್ತನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುವ ಎಚ್ಚರಿಸಿ ಚಟುವಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸುವುದರಿಂದ ಸೂರ್ಯನೂ 'ಸವಿತಾ' ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಸೂರ್ಯಮಂಡಲದ ಅಧಿದೇವತೆ ಸೂರ್ಯನಾದರೆ ಸೂರ್ಯನ ಶಕ್ತಿ ಯಾದ ಉತ್ತೇಜಕತ್ವ, ಪ್ರಚೋದಕತ್ವ, ಜೀವದಾತೃತ್ವಗಳ ಅಧಿದೇವತೆ ಸವಿತೃ. ನಮ್ಮ ಬುಡುಕು ಮತ್ತು ಗುಪ್ತವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಣಿತರಾದ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತರು ಯೋಗವಿಧಾನಗಳಿಂದ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಕಂಡುಹಿಡಿದಿರುವುದೇನೆಂದರೆ—ಭೌತ ಸೂರ್ಯನು ಅತ್ಯಂತ ಹೊರಗಿನ ಕವಚ ಮಾತ್ರ. ಈ ಕವಚವು ಒಳಗಿರುವ ಪೂರ್ಣಸತ್ಯವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದೆ. ಭೌತ ಸೂರ್ಯನ ಒಳಗಡೆ ಸೌಂದರ್ಯಾಂಧವನ್ನು ದೂರಿಸಿಕೊಂಡು (ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡು) ಉಪಲಬ್ಧವಾದ ತೇಜಸ್ಸು ಮತ್ತು ಶಕ್ತಿಗಳಿಂದ ತುಂಬಿರುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಲೋಕಗಳು ಅಡಗಿವೆ. ಈ ಲೋಕಗಳ 'ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣ' ನೆಂದು ನಾವು ಕರೆಯುವ ಅದ್ಭುತ ಜೀವಿಯೇ ಸೌರಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಈಶ್ವರ. ಸೌರ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಲ್ಲಿ ಬೇರೆಬೇರೆ ಮಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಬೇರೆಬೇರೆ ಗೋಳಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಸಮಸ್ತ ಜೀವವೂ ಅವನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿವೆ. ಅವನ ಪ್ರಾಣದಿಂದ ಹಾಗೂ ಅವನಿಂದ ಹೊರಬರುವ ಜೈವಿಕ ಮತ್ತು ಶಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಸಮಸ್ತ ಜೀವಿಗಳೂ ಪೋಷಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿವೆ. ಸೌರ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಎಲ್ಲಾ ರೂಪಗಳೂ ಅವನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಪರಿಮಿತ ರೂಪಗಳು. ಎಲ್ಲಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳೂ ಅವನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದಲೇ ಉದ್ಭವವಾಗಿವೆ. ನಾವು ಅಕ್ಷರಶಃ 'ಅವನಲ್ಲ ಜೀವಿಸುತ್ತೇವೆ, ಚಲಿಸುತ್ತೇವೆ ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಆಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದೇವೆ.'

ಹಿಂದೂ ತತ್ತ್ವಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಕಾರ, ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸೌರ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಮತ್ತು ಸ್ವಯಂಪೂರ್ಣವಾದ ಏಕಾಂಶ (unit). ಬ್ರಹ್ಮ-ವಿಷ್ಣು-ಮಹೇಶ್ವರರೆಂಬ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿರೂಪದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಈಶ್ವರನೇ ಈ ಸೌರಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಒಡೆಯ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ವಿಶ್ವಗಳ ಒಟ್ಟು ಕೂಟವನ್ನು 'ಮಹಾವಿಶ್ವ' (Cosmos) ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೂ ತತ್ತ್ವಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿರುವ ಸಗುಣಬ್ರಹ್ಮನು ಈ ಅದ್ಭುತವಾದ ಮತ್ತು ಭಯಂಕರವೆನ್ನಬಹುದಾದ ಮಹಾವಿಶ್ವದ ಒಡೆಯನಿರಬೇಕು.

'ಸವಿತಾ ಸರ್ವಸ್ಯಪ್ರಸವಿತಾ'-(ನಿರುಕ್ತಕಾರಯಾಸ್ಮರ) ಅಂದರೆ ಸಮಸ್ತಕ್ಕೂ ಉತ್ಪಾದಕನಾದವನು ಸವಿತೃವು. ಇವನೇ ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನು ಆಧಾರ ಸಹಿತವಾಗಿರುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಆಧಾರ ರಹಿತವಾದ ಅಂತರಿಕ್ಷವು ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಂತಿರುವುದು ಇವನ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಲೇ. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿರುವ ನೇಳೆವು ಮಳೆಯನ್ನು ಸುರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವವನೂ ಇವನೇ 'ಏಕೋ ವಿಶ್ವಸ್ಯ ಭುವನಸ್ಯ ರಾಜಾ' ಎಂದು ಸವಿತೃವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಆದಿತ್ಯನ ದಿವ್ಯಸ್ವರೂಪವು ನಿದ್ರಾ, ವಿಕಾರರಹಿತವೂ ಆದುದು. ಅದು ಯೋಗಿ ಹೃದಯ ಸಂವೇದ್ಯವಾದುದು. ಆ ಪರಮಧಾಮದಲ್ಲಿ ಈ ಆದಿತ್ಯನು ಎಂದಿಗೂ ಆಸ್ತಮನಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಉದಯಿಸುವುದೂ ಇಲ್ಲ.

ನಮ್ಮ ಸೂರ್ಯನಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಯಾರು ಭೇದಿಸುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಮಹಾವಿಶ್ವದಲ್ಲಡಗಿರುವ ರಹಸ್ಯವನ್ನೂ ಬಹಳನುಟ್ಟಿಗೆ ಭೇದಿಸುತ್ತಾರೆ ಅಥವಾ ಆ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಭೇದಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡುವ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಗಾಯತ್ರಿ ಮಂತ್ರದ 'ಸವಿತಾ' ಸಾಧಕನು ಗುರಿ ಇಡಲು ಇದು ಯೋಗ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಯ. ಸೂರ್ಯನಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿರುವ (ಒಳಗೆ ಅಡಗಿರುವ) ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜ್ಯೋತಿ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದದ್ದು. ಅದು ಸಕಲ ಜೀವಿಗಳ ಹೃದಯಗಳ ಮೂಲಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತದೆ. ಬಾಹ್ಯ ಸೂರ್ಯನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜ್ಯೋತಿಯು ಪ್ರತಿ ಜೀವಿಯ ಹೃದಯದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಜ್ಯೋತಿಯು ಅಗ್ನಿ, ಧೂಮಕೇತು ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿದೆ. ಸಕಲ ಜೀವಿಗಳ ಹೃದಯದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವ ಜ್ಯೋತಿಯು ಈ ವಿಶ್ವದ ಮೂಲಕವೂ ಕೂಡ ಪುರುಷ

రూపదర్శి ప్రకాశితుత్తా అదన్న జీవయిన్నాగి మూడిదీ.

మేలిన వివరణయింద ఈ మూరు విషయగళు, తత్త్వగళు, యోర యోమృత్తవే—(౧) నమ్మ కణ్ణిగే కాణిసున మత్తు విజ్ఞాన సంశోధిసిరువ బాహ్యసూయను బరియ యోరగిన కవళి ; సోర బ్రహ్మాండవన్నేల్లా ఆవరిసికొండు అదక్కే జ్యోతన్య నీడుత్తిరువ అద్భుతవాద ఈర్వరను ఈ కవళద ఒళగడి గూఢవాగిద్దానీ. (౨) ప్రతియోబ్బ మనుష్యన హృదయదర్శియూ గూఢవాగిరువ ఈర్వరనూ (సత్యవూ), సూయనల్లి గూఢవాగిరువ ఈర్వరనూ మూలతత్త్వదర్శి ఒబ్బనీ. తన్న హృదయదర్శి అడగిరువ ఈ ఈర్వరనన్న (సత్యవన్న) తానీ స్వతః యుడుకి అరితుకొళ్ళువుదే సాధనీయ అంతిమ గురి. మత్తు (౩) తన్నల్లీ ఇరువ ఈ ఈర్వరనన్న పత్తికళ్ళువ కాయ్ దర్శి తొడగిరువ సాధకను, సూయనల్లి గూఢవాగిరువ ఈర్వరనన్న ఆరాధిసి, ఆధ్యాత్మిక తేజస్సిన ఆప్రతిమ మూలవాద ఆవనింద సహాయ పడియబడుదు. ఇదరింద సాధకన ఆత్మాన్వేషణీయ కాయ్ హగురవాగుత్తడి.

ఈ బాహ్య సూయను, సోరబ్రహ్మాండవన్నేల్లా పదరపదరవాగి లూకాతిక తేజస్సినంద ఆవరిసిరువ మహాప్రబలవాద అత్తద్భుత ప్రజ్ఞీయ బరియ స్థూలరూప మాత్ర. అత్తరియ సంగతియేందరి యావ మానవను ఈ అద్భుత ప్రజ్ఞీయ దర్శనధాగ్యవన్న పడియూ త్తానీయో ఆవనూ సక ఆ అద్భుత ప్రజ్ఞీయ ఒందు ధాగవాగు త్తానీ ; అల్లదే పరిమితిగొళపట్ట తన్న ప్రజ్ఞీయ ఆ మహాప్రజ్ఞీయ ఒందు వ్యక్త అంత, ఒందు ముఖ, ఆధ్యాత్మిక సూయన ఒందు కిరణ ఎంబుదన్న కండుకొళ్ళుత్తానీ. వాస్తవవాగి ఒందు రహస్యగర్భిత రీతియల్లి, అదరి బహళ సత్యవాద రీతియల్లి, బాహ్యసూయన హిందే గుప్తవాగిరువ ఆధ్యాత్మిక సూయ మత్తు ఈ మానవ ఇబ్బరూ ఒందీ. ఇదు రహస్యదర్శి రహస్య. తన్నన్న తాను అరిత్తిల్లద, తన్న గురి యన్న అరిత్తిల్లద, మహాబంధిత మానవనంద ఈ రహస్యవు భేదిసల్పడ బీకాగిడే. ఈ ఆధ్యాత్మిక సూయనీ సవికా. ఘట్టఘట్టవాగి ఇవనన్న సాక్షాత్కార మూడికొళ్ళువుదే ఈ గాయత్రి మంత్రద లుద్దేశ.

ಸರ್ವ ಭಾವಗಳ, ಸಕಲ ಸತ್ತ್ವದಾರ್ಥಗಳ ಉತ್ಪಾದಕನೂ, ಪ್ರೇರಕನೂ ಆದ ವಿಶ್ವಶಕ್ತಿ ರೂಪವಾದ ಸವ್ಯವಸ್ತುವನ್ನೇ 'ಸವಿತೃ' ಎನ್ನುವರು. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಭಾವೆಯಲ್ಲಿ ತೇಜಸ್ಸಿಗೆ, ಪ್ರಕಾಶವಂತನಿಗೆ, ಉತ್ಪಾದಕ ಶಕ್ತಿಗೆ 'ಸವಿತಾ' ಎನ್ನುವರು. ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಅನಂತ ಶಕ್ತಿಗಳಿವೆ; ಅನಂತ ರೂಪಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿನ ತೇಜಸ್ವೀ ಶಕ್ತಿಗೆ 'ಸವಿತಾ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

'ಸವಿತೃ'ವು ದ್ವಿವಾದಿ, ಚತುಷ್ಪಾದಿಗಳನ್ನು ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸಿ, ಪುನರುಜ್ಜೀವನಗೊಳಿಸಿ, ಹುರುಪನ್ನುಂಟುಮಾಡುವನು ; ಧೈರ್ಯವನ್ನು ಉತ್ಪಾದನೆ ಮಾಡುವನು, ಧಾನ್ಯಗಳು ಹೆಚ್ಚುವಂತೆ ಮಾಡುವನು. ದೇವತೆಗಳು ಅಮೃತತ್ವದ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗುವಂತೆ ಮಾಡುವನು, ಮಾನವರ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಕಳೆದು ಜೀವನವು ಸುಖಮಯವಾಗಿರುವಂತೆ ಮಾಡುವನು. ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಗಳಿಗೆ ಇವನ ಅನುಗ್ರಹ ಬೇಕು.

ಸೂರ್ಯನು ತ್ರಿಕೂಟಶಕ್ತಿಗಳಾದ ಅಗ್ನಿ, ವಾಯು ಮತ್ತು ಸೂರ್ಯರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾಗಿರುವನು. ಇವನ ಪ್ರಕಾಶದಿಂದ ಕಿರಣಗಳು ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾಗಿ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪ್ರಜ್ಞಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ, ಮನಸ್ಸನ್ನು ಮುಕ್ತಿಯೆಡೆಗೆ ಒಯ್ಯುವ ಶಕ್ತಿದಾತನೂ ಇವನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಶುಕ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನನ್ನು 'ಆದಿತ್ಯ'ನೆಂಬ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಪ್ರಚೋದಿತವಾಗಿ ತನ್ನ ಕಿರಣಗಳ ಮೂಲಕ ಸರ್ವವನ್ನೂ ಸೃಜಿಸುವವನು, ಸರ್ವವನ್ನೂ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಪಾಡುವವನು ಮತ್ತು ಸರ್ವವನ್ನೂ ಲಯಮಾಡಿ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಉಪಸಂಹಾರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವವನು ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ನಿಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದ ಮಾನವರನ್ನು ಜಗತ್ತಿಗೆ ತರುವುದು ಈ ಆದಿತ್ಯನ ಕಿರಣ. ಮಾನವರ ಹೃದಯವನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ವಿಧವಿಧವಾದ ವ್ಯಾಪಾರಗಳಿಗೆ ಕಾರಣನಾಗುವವನೂ ಇವನೇ. ಒಂದುರೂಪದಿಂದ ತಪನ ಮಾಡಿ, ಇನ್ನೊಂದು ರೂಪದಿಂದ ವರ್ಷವನ್ನು ಕರೆದು, ಅನ್ನ ಕಾರಣನಾಗುವವನೂ ಆದಿತ್ಯನೇ, ಅನ್ನಾದನಾಗಿ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಜೀರ್ಣಿಸುವವನೂ ಈತನೇ. ಸೂರ್ಯನ ಶಾಖದಿಂದ ದ್ಯುತಿ ಸಂಶ್ಲೇಷಣ ಕ್ರಿಯೆಯು (Photo synthesis) ನಡೆದು ಅದು ಸಸ್ಯಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆ; ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಶುದ್ಧವಾಯುವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ಸಸ್ಯಗಳಿಂದ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಆಹಾರ ದೊರಕುತ್ತದೆ. ಸೂರ್ಯನೇ ಮಳೆ ಸುರಿಯಲು ಕಾರಣನಾಗಿ, ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ, ಸಸ್ಯಗಳಿಗೂ ಅನ್ನ ಪಾನಾದಿಗಳಿಗೆ ಕಾರಣಭೂತನಾಗಿ

ದ್ದಾನೆ. ಈತನ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಕ್ರಿಮಿಗಳು ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದ ರೋಗರುಜಿನಗಳು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸೂರ್ಯನ ಮೂಲಕ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುವುದು ಭಾರತೀಯರ ಮೈಶಿಷ್ಟ್ಯ. ಅದುದರಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಬಂದಿರುವ ಭೂತಜಾತನೆಲ್ಲವೂ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಆದಿತ್ಯನಿಗೆ ಋಣಿ. ಆದಿತ್ಯನಿಲ್ಲದೆ ಯಾರು ತಾನೇ ಏನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾದೀತು? ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷದೇವತೆ ಎಂದು ಕರೆಯಬಹುದಾದವನು ಇವನೊಬ್ಬನೇ. ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಪರೋಕ್ಷ ದೇವತೆಗಳು. ಇವನೇ ಜೀವಕೋಟಿಗಳೆಲ್ಲದರ ಅಗುಹೋಗುಗಳಿಗೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಬೇರೆಬೇರೆ ಋತುಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ಋತುಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡುವವನು. ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸ್ತೋತ್ರದ ಮೂಲವಾದ 'ಯುಗ್ಮೇದದಲ್ಲಿ ನೂರಕ್ಕಿಂತ' ಅಧಿಕವಾಗಿ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವ ಮಂತ್ರಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಇವನು ದಿವಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವ ಹಂಸ, ಇವನೇ ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಚರಿಸುವ ವಾಯು, ಇವನೇ ವೇದದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಅಗ್ನಿ, ಇವನೇ ಮನೆಗೆ ಬರುವ ಅತಿಥಿ, ಇವನೇ ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿರುವ ಚೈತನ್ಯ, ಇವನೇ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿರುವ ಪುರುಷ, ಇವನೇ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿನ ಯಜ್ಞೇಶ್ವರ, ಇವನೇ ವೈದ್ಯಮಸ್ತನಾದ ವಾಯು, ಇವನೇ ನೀರಿನಿಂದ (ಸಮುದ್ರದಿಂದ) ಹುಟ್ಟುವ ಬೆಳಕು, ಇವನೇ ರಶ್ಮಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಹುಟ್ಟುವ ಜ್ಯೋತಿ. ಇವನು ಸತ್ಯದಿಂದ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ, ಪರ್ವತ (ಉದಯಾಚಲ) ದಿಂದ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಇವನೇ ಋತ ಅರ್ಥಾತ್ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಸತ್ಯ ಎಂಬುದಾಗಿ ಯುಗ್ಮೇದದ ನಾಲ್ಕನೇ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ, ಹಾಗೂ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇದೇ ರೀತಿ ವರ್ಣಿಸಿ ಇವನ ಸ್ಮರಣೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಶ್ರೀರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಆದಿತ್ಯ ಹೃದಯವೂ ಮತ್ತು ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಯುದಿಷ್ಠಿರನು ಮಾಡುವ ಸೂರ್ಯ ಸ್ತೋತ್ರವೂ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಣೀಯವಾಗಿದೆ. ಸೂರ್ಯನೇ ಸ್ಥಾವರ-ಜಂಗಮಾತ್ಮಕವಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳೆಲ್ಲದರ ಆತ್ಮ. ಈ ಜ್ಯೋತಿಯೇ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯಾಗಿಯೂ, ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಮಿಂಚಾಗಿಯೂ, ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಆದಿತ್ಯನಾಗಿಯೂ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವುದು. ಸೂರ್ಯನ ಪ್ರಥಮ ರೂಪ ಅಗ್ನಿ ಎಂದು ತ್ರೈಪ್ರಿಯೋಪನಿಷತ್ತು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಉಪನಿಷತ್ತು ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ನಮಗಿರುವಂತೆ ಸವಿತೃವಿಗೂ ಒಬ್ಬ ಅಂತರ್ಯಾಮಿ

ಯಾದ ದೇವನಿದ್ದಾನೆ, ಆ ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗೂ ಒಬ್ಬನೇ ಎಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ನಮ್ಮ ಪುರಾತನ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಸೂರ್ಯನೇ ಎಲ್ಲವೂ ಎಂಬುದಾಗಿ ಯೋಚಿಸುವ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮೀರಿ, ಅವನಿಗೆ ಮತ್ತು ಇತರ ದೈವೀ ವಸ್ತುಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮೂಲ ಕಾರಣವೂ ಮತ್ತು ಪ್ರೇರಕವೂ ಆದ ಮೂಲ ಶಕ್ತಿಯೊಂದು ಇದೆ ಎಂದು ಕಂಡುಕೊಂಡರು. ಈ ಆದಿತ್ಯನಲ್ಲಿ ಇರುವ ಪುರುಷನೇ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿರುವ ಪುರುಷ ಎಂಬ ಸತ್ಯವನ್ನು ಸಾರಿದರು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಇವನನ್ನು 'ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣ' (ಸೂರ್ಯ + ನಾರಾಯಣ) ಮುಂತಾಗಿ ಸಂಜೋಧಿಸಿ ತಮ್ಮ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದರು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಅಂತಃಕರಣದಲ್ಲಿ ಅರಿವಿಗೆ ಬಂದ ಸೂರ್ಯಸಂಬಂಧವಾದ ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ ಸಾಧನವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಅದಕ್ಕೆ ಗಾಯತ್ರಿಯೇ ನಿರ್ದೇಶನ ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರವು ಸವಿತೃ ಅಥವಾ ಸೂರ್ಯ ದೇವತಾಕವಾದ ಮಂತ್ರ. ಸೂರ್ಯೋಪಾಸನೆಯೇ ಇದರ ಲಕ್ಷ್ಯ. ಆದರೂ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರವು ಸೂರ್ಯನಲ್ಲಿ ಪರಿಸಮಾಪ್ತಿಗೊಳ್ಳದೆ, ಸೂರ್ಯನಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಮಾನವರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿರುವ ಆತ್ಮ ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಗಾಯತ್ರಿಯನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮ (ಆತ್ಮ) ನಿಂದ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡದೆ 'ಅವನೇ ನಾನಾಗಿದ್ದೇನೆ' ಎಂಬುದಾಗಿ ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದಾಗಿ ಹೇಳುವುದು. ಆತ್ಮೋಪಾಸನೆಯೇ ಗಾಯತ್ರಿಯ ಗುರಿ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಪ್ರಯೋಗ, ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಗಾಯತ್ರಿಯೂ ಮತ್ತು ಅದರ ಒಗ್ಗಿ ಬೆಳೆದುಬಂದಿರುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವೂ ಒಳಗೊಂಡಿರುವುದೇ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ಗಾಯತ್ರಿಯ ವಿನಿಯೋಗದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಸೂರ್ಯನ ಉದಯ, ಮಧ್ಯ ಮತ್ತು ಅಸ್ತಮಾನ ಕಾಲಗಳು ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರ ಜಪಕ್ಕೆ ಪ್ರಶಸ್ತವಾದ ಕಾಲಗಳೆಂದು ಬಹಳ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಪರಿಗಣಿತವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಗಾಯತ್ರೀ ಉಪಾಸನೆಯು ಸಂಧ್ಯಾಕರ್ಮ ಅಥವಾ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಅರ್ಘ್ಯ ಕೊಡುವುದು ಸಂಧ್ಯಾಕರ್ಮದ ಒಂದು ಮುಖ್ಯವಾದ ಅಂಗ. ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಹೊಂದಿದ್ದರೂ, ಗಾಯತ್ರಿಯು ಸೂರ್ಯನಲ್ಲಿ ಪರ್ಯವಸಾನವಾಗದೆ ಅವನಿಗೂ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಬೆಳಕುಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಬೆಳಕನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವೆಲ್ಲವನ್ನೂ

ಧರಿಸುವ ಪರಂಜ್ಯೋತಿ, ಪರಮಾತ್ಮನ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಗುರಿಯಾಗಿ ಹೊಂದಿದೆ. ಆ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಹೃದಯಾಕಾಶದಲ್ಲಿ ಬೆಳಗುತ್ತಾನೆ, ಅವನೇ ಹೊರಗೆ ಸೂರ್ಯನಲ್ಲಿಯೂ ಬೆಳಗುತ್ತಾನೆ. ಜ್ಯೋತಿಸ್ಸುಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಜ್ಯೋತಿಯಾದ ಯಾವ ಪರಮಾತ್ಮನು ಆದಿತ್ಯನಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಾನೆಯೋ ಅವನೇ ಎಲ್ಲಾ ಭೂತಗಳ ಹೃದಯದಲ್ಲಿಯೂ ನಿತ್ಯವಾದ ಜೀವಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಾನೆ.

ಸೂರ್ಯನು ಪರಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲ. ಸೂರ್ಯನಂತರ್ಗತವಾಗಿರುವ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ನನ್ನು ಸೂರ್ಯನ ಮೂಲಕ ಹೊಂದಬೇಕಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸೂರ್ಯನ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಅಧಿಕಾರಿಯು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು (ಉಪನಿಷತ್ತು). ಸವಿತೃದೇವನು ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಲ್ಲ. ಆ ಸವಿತೃವೂ ಯಾರನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾನೋ ಅಂತಹ ಅವನ ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ಯಾದ ದೇವರನ್ನು ಈ ಮಂತ್ರವು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ. ಸರ್ವಬುದ್ಧಿ ವೃತ್ತಿ ಗಳ ಪ್ರೇರಕತ್ವ ಸವಿತೃವಿಗೆ ಹೊಂದಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ಅವನು ನೇತ್ರೇಂದ್ರಿಯಕ್ಕೆ ಅನುಗ್ರಾಹಕ. ಕೇವಲ ನೇತ್ರ ಮೂಲಕವಾದ ಬುದ್ಧಿ ವೃತ್ತಿಗೆ ಅವನು ಪ್ರೇರಕನಾಗಬಲ್ಲನಷ್ಟೇ; ಎಲ್ಲಾ ಬುದ್ಧಿ ವೃತ್ತಿಗಳಿಗಲ್ಲ. ಪರಮಾತ್ಮನ ಈ ಮಹಾಶಕ್ತಿಯ ಸವಿತಾವನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಾ ಸಾಧಕನು ತನ್ನೊಳಗೆ ಅದರ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಧಾರಣೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಸವಿತಾ ಶಕ್ತಿಯು ಉತ್ತಮ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹ, ಪ್ರಸನ್ನತೆ ಹಾಗೂ ಆನಂದ ವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕೆಟ್ಟ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹ, ನಾಚಿಕೆ ಹಾಗೂ ದುಃಖವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಯಾರಿಂದ ಯಾವುದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ (ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ) ಅನುಭವಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿ ರುವುದೋ ಅದು ಆಯಾಸವಿಲ್ಲದೆ ಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ ವಿಷಯವಾಗುತ್ತದೆ. ತಿಳಿಯದ ವಸ್ತು (ಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಸುಲಭವಾದ ವಿಷಯ) ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ವಸ್ತುವಿನ ಸ್ವರೂಪವೇ ತಿಳಿಯದಿದ್ದಾಗ ಅದನ್ನು ಯಾರೂ ಧ್ಯಾನಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿಸಿದ್ದವಾದ ವಸ್ತುವನ್ನು ನೋಡಲು ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾದವ ರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾದ ಸೂರ್ಯನ ತೇಜಸ್ಸು ಸುಲಭವಾಗಿ ಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದುದು.

ಆದಿತ್ಯನಲ್ಲಿ ತೇಜೋಮಯನೂ, ಅಮೃತಮಯನೂ ಆಗಿರುವ ಪುರುಷನೇ ಆತ (ಪರಂಜ್ಯೋತಿ). ಅಮೃತವೂ ಅದೇ, ಬ್ರಹ್ಮವೂ ಅದೇ,

ಸರ್ವವೂ ಅದೇ(ಬ್ರ. ಉ. ೨-೧೨; ವಾ. ಬ. ೧-೬-೬-೬; ಭವಿಷ್ಯೋತ್ತರ ಪುರಾಣ, ಆದಿತ್ಯಹೃದಯಸ್ತೋತ್ರ ೧೫೫). ತೈತ್ತಿರೀಯ ಅರಣ್ಯಕದಲ್ಲಿ ಈ ಸೂರ್ಯಮಂಡಲ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಯುವವನು 'ಸದ್ಯೋಜಾತ' ಎಂಬ ಐದು ಪರಶಿವಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ಮಂತ್ರವಿದೆ (ತೈ. ಆ. ೧೦-೧೨).

ಈ ಸುಂದರ ಸರಸ ಸವಿತೃ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸುಮನುಷ್ಯರಾಗಿ ಸೌಜನ್ಯದಿಂದ ಸಹಾಯ-ಸಹಕಾರ ಭಾವನೆಯಿಂದ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಬಾಳೋಣ. ಪರಮಾತ್ಮನ ಯಾವ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ನಮಗೆ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗುವುದೋ, ಯಾವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನಾವು ನಮ್ಮೆಡೆಗೆ ಆಕರ್ಷಿಸಬಯಸುತ್ತೇವೆಯೋ, ಆ ಶಕ್ತಿಯ ಧ್ಯಾನ-ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡುವುದು ಸಹಜ. ಈ ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಅನಂತ ಶಕ್ತಿಗಳ ಭಂಡಾರವಾದ ಈಶ್ವರನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಲು ವಿಧಿಸಿದೆ. ವಿಶ್ವಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಹಿತಮಾಡುವುದೇ ಈ ಮಹಾಮಹಿಮನ ಮಹದೌದಾರ್ಯ. ಸವಿತೃವು ಸರ್ವದಾತ್ಮ, ಸದಾ ಸ್ವಜ್ಞಾನ ದೀಪ್ತಿಯಲ್ಲೇ ವಿರಾಜಿಸುವವನು. ಈ ಸದ್ಗುಣವೂ, ಚಿದ್ಗುಣವೂ, ಆನಂದರೂಪವೂ ಆದ ಈ ಸವಿತೃ ಶಕ್ತಿಯು ಸ್ವೀಕಾರಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದುದು.

ವರೇಣ್ಯಂ (ವರೇಣೀಯಂ) : 'ವರೇಣ್ಯಂ' ಎಂದರೆ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವಾದುದು ; ಗ್ರಹಣ ಮಾಡಲು, ಧಾರಣೆ ಮಾಡಲು, ಧ್ಯಾನಮಾಡಲು, ವರಣಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯವಾದುದು, ಬೆಳಕು ಕೋರಲು ಅರ್ಹವಾದದ್ದು ಮತ್ತು ಶ್ರಮಪಟ್ಟು ಪಡೆಯಲು ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯವಾದದ್ದು ಎಂದರ್ಥ. 'ವರೇಣ್ಯಂ' ಎಂದರೆ ಆಶ್ರಯ ಪಡೆಯಲು ಯೋಗ್ಯವಾದುದು. (ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ). ಸೇವೆ ಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯ (ಖಂಡರಾಜ ದೀ.ಸಂ.ಭಾ). ಯಾವ ದೋಷವೂ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು 'ವರೇಣ್ಯಂ'. 'ವರೇಣ್ಯಂ' ಎಂದರೆ ವರೇಣೀಯಂ, ಪ್ರಾರ್ಥನೀಯಂ ಅಭೇದ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ತಿಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು ಎಂದು ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಜನ್ಮ-ಮೃತ್ಯು-ದುಃಖಾದಿಗಳ ವಿನಾಶಕ್ಕಾಗಿ ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಇದು ಉಪಾಸನೀಯವು (ಸಾಯಣ ಭಾಷ್ಯ, ಭರದ್ವಾಜ ಮಹೀಧರ). 'ವರೇಣ್ಯಂ' ಎಂದರೆ ಅತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ವಸ್ತು, ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ತಕ್ಕದ್ದು. ಇದು ವಸ್ತು ಧರ್ಮವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ವಿಶೇಷಣ ಪದ. ಅತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದರೆ ಪರಮಾತ್ಮನೇ. ಆದ್ದರಿಂದ 'ವರೇಣ್ಯಂ' ಎಂದರೆ ಪರಮಾತ್ಮ.

ಅಗ್ನಿ ಪುರಾಣ. ಯೋಗಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯರು, ಸಾಯಣಾಚಾರ್ಯರು, ಮಹೇಂದರರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ ಹುಟ್ಟು-ಸಾವುಗಳ ದುಃಖವನ್ನು ಕಳೆಯುವ ಶಕ್ತಿ ಇದಕ್ಕಿರುವುದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವು ಸರ್ವರಿಂದಲೂ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲ್ಪಡಲು ಯೋಗ್ಯವಾದುದು ಎಂದರ್ಥ. ಇದಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ್ಯ ಪದವೆಂದರೆ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿನ 'ಭರ್ಗ' ಎಂಬುದು. ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರು 'ಅಶ್ರಯಣೀಯಂ' ಎಂದೂ, ಖಂಡ ರಾಜದೀಕ್ಷಿತರು 'ಸೇವ್ಯಂ' ಎಂದೂ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಎಚ್ಚರ-ನಿವ್ರೇಗಳೆಂಬ ಅವಸ್ಥೆಗಳಿಲ್ಲವೋ, ಯಾವುದು ನಿತ್ಯವೋ, ಶುದ್ಧವೂ-ಬದ್ಧವೂ ಮತ್ತು ಎರಡಿಲ್ಲದ ಒಂದೇ ಆಗಿರುವುದೋ 'ಅಂತಹ ಪರಮಾತ್ಮ. ಅದೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು. ಜನನ-ಮರಣಗಳೆಂಬ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಬೆದರಿ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕಾದ ವಸ್ತು. ಅದೇ ಸೂರ್ಯಮಂಡಲ ಅಂತರ್ಗತವಾದ 'ಭರ್ಗ' ಅಂದರೆ ಪಾಪ ಜನಕವೆಂಬ ಅನ್ವರ್ಥನಾಮವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವುದು. ಅದನ್ನೇ ಈ 'ವರೇಣ್ಯಂ' ಎಂಬ ಪದವು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತದೆ. ಸೇವ್ಯವಾದ, ಮುಮುಕ್ಷುಗಳಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲ್ಪಡುವ, ನಿತ್ಯಾನಂದ ಸ್ವರೂಪ ಎನಿಸಿದ, ದೃಷ್ಟ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಆಸರೆಯನ್ನು ಕೊಡುವಂತಹ ಮೋಕ್ಷಾಕಾಂಕ್ಷಿಗಳೆಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಆಶಿಸಲ್ಪಡುವ, ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮಮೋಕ್ಷಗಳೆಂಬ ಚತುರ್ವಿಧ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಬಯಸುವುದರಿಂದ ಬೇಡಲ್ಪಡುವ ವಸ್ತು. ಅದೇ ಪರಮಾತ್ಮ. ಈ ಪರಬ್ರಹ್ಮಕ್ಕಿಂತ ಪ್ರಬಲವಾದ ವಸ್ತುವು ಇಲ್ಲವೇಇಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪರಬ್ರಹ್ಮವು ಸದಾ-ಸರ್ವದಾ-ಸರ್ವಥಾ 'ವರೇಣ್ಯ'ವೇ ಸರಿ; ವರಣೀಯವೇ ಸರಿ. ಯಾವ ದೋಷವೂ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು 'ವರೇಣ್ಯಂ'. ಜನ್ಮ ಸಂಸಾರಗಳಿಂದ ಹೆದರಿದವರು ಮೂರು ವಿಧವಾದ ದುಃಖಗಳಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಶ್ರೇಷ್ಠವೂ, ಅಶ್ರಯಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವೂ, ಸರ್ವ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದಲೂ ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯವೂ, ಸೇವಿಸತಕ್ಕದ್ದೂ ಆದ 'ಭರ್ಗ' ಅಥವಾ ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಅಶ್ರಯಿಸುವ ಆ ತೇಜಸ್ವೀ 'ವರೇಣ್ಯಂ' ಎಂಬ ಪದದಿಂದ ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ನಿತ್ಯಶುದ್ಧ ಬದ್ಧವಾದ ಸತ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಸಂಸಾರ ಬಂಧನದಿಂದ ಕಂಪಿಸುವವರಿಗೆ ಅವಲಂಬಿಸಲು ಬೇಕಾಗುವ (ಮೋಕ್ಷ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಯುಕ್ತವಾದ) ತೇಜಸ್ಸೆಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನಿಡು ಕೊಡುವುದು. ಪ್ರಧಾನವಾದ, ಪ್ರಾರ್ಥನೀಯವಾದ ವಸ್ತುವು, ಅತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಸ್ತುವು ಯಾವುದೋ ಅದುವೇ ಅರ್ಥವೆಂದು ವಾಚಸ್ಪತ್ಯವಲ್ಲ ತಿಳಿಸಿದೆ. ದೇಹ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿ, ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನೂ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನೂ

ಸೇರಿಸುತ್ತ, ಇಂದ್ರಿಯ ಪ್ರಾಣಗಳಿಗಿಂತ ಜೀವ ಜೈತನ್ಯನು ಉತ್ತಮವಾದುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಗಳಿಂದ ಸೇವಿಸಲ್ಪಡಲು ಯೋಗ್ಯವಾದುದರಿಂದ ಜೀವ ಜೈತನ್ಯನಿಗೆ 'ವರೇಣ್ಯಂ' ಎಂದು ಹೆಸರು. ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಪರಮ ಪದವಿಗೂ 'ವರೇಣ್ಯಂ' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. 'ವರೇಣೀಯೋ ಗುಣೋನ್ನತೇಃ' (ಮುಗ್ಧಾಷ್ಯ).

ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರನ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಅಭಿಮಂತ್ರಣ ಮಾಡುವುದರ ಉದ್ದೇಶ ಸಾಧಕನ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಲಿ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಅವನ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಲ್ಲಿ ಆ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯ ಸ್ವರ್ಗೀಯ ಅನುಭವ ಉಂಟಾಗಲಿ ಎಂಬುದೇ. ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಯುಕ್ತವಾದ ಮತ್ತು ಅನುಪಯುಕ್ತವಾದ, ತತ್ತ್ವಗಳೆಲ್ಲವೂ, ಈಶ್ವರ ಸತ್ತಿಯಲ್ಲಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ತತ್ತ್ವಗಳು ವರೇಣ್ಯವೋ, ಗ್ರಹಣ ಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯವೋ ಅವುಗಳನ್ನು ಗಾಯತ್ರೀ ಮುಖಾಂತರ ನಾವು ಗ್ರಹಿಸುತ್ತೇವೆ. ಧರ್ಮ, ಕರ್ತವ್ಯ, ಅಧ್ಯಾತ್ಮ, ಸತ್, ಚಿತ್, ಆನಂದ, ಸತ್ಯ, ಶಿವ, ಸುಂದರಗಳ ಕಡೆಗೆ ಯಾವ ತತ್ತ್ವಗಳು ನಮ್ಮನ್ನು ಮುಂದು ವರಿಸುತ್ತವೆಯೋ ಅವು ವರೇಣ್ಯವಾದುವು. ಶ್ರೇಷ್ಠತ್ವವನ್ನು ಅಂತರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದರಿಂದ, ಶ್ರೇಷ್ಠತ್ವದತ್ತ ಅಭಿಮುಖರಾಗುವುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಈಶ್ವರಪ್ರದತ್ತವಾದ ಶ್ರೇಷ್ಠತ್ವವು ಜಾಗೃತವಾಗುವುದು. ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿರುವ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದನ್ನೇ ಗ್ರಹಿಸುತ್ತೇವೆ. ಯಾರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಭಾವನೆ ಇರುವುದೋ ಅದು ಅವರ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುವುದು. ಯಾವಾಗ ನಾವು ವರೇಣ್ಯವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುತ್ತೇವೋ ಆಗ ನಮಗೆ ಸಂಸಾರದ ವಿವಿಧ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಅಭಿಷ್ಠ ಪದಾರ್ಥಗಳೇ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತವೆ. ಆಗ ನಮಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದರಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯಿದೆ, ಪರಮಾತ್ಮನ ಶ್ರೇಷ್ಠಸತ್ತಿಯು ನಾಲ್ಕೂ ನಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಅನಂದನನ್ನೆಸಗುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದು ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಕೆಟ್ಟದರ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ ಅದೊಂದು ಶ್ರೇಷ್ಠತೆ ಅಡಗಿರುವುದು ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದಾಗಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯ ಒಳ್ಳೆಯ ಅಂಶಗಳು ವಿಕಾಸ ಹೊಂದಲು ಹಾಗೂ ಒಳ್ಳೆಯದರ ಸಾಧನೆಯ ಸಂಘರ್ಷದಿಡೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿ ನೋಡಿದಲ್ಲಿ ಕೆಟ್ಟದ್ದೂ ಕೂಡ ನಮ್ಮ ಒಳ್ಳೆಯತನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ ಅಪರಿಮಿತ

ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟೆ ಅಲ್ಲ, ಮಹಾ ಮಾಯೆಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಲು ಇದೊಂದು ಮಾರ್ಗವಾಗುತ್ತದೆ. 'ವರೇಣ್ಯಂ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸಾಧಕನು ಆ ಸವಿತ್ಯ ಶಕ್ತಿಯೆದುರು ಆತ್ಮಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾಡಿ ತನ್ನ ತನುಮನಗಳಿಂದ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಆಜ್ಞಾ ಪಾಲನೆಗೆ ಉದ್ಯುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೂ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿ ಆತನ ಆಜ್ಞಾ ಪಾಲನೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಧಕನು ತತ್ಪರನಾದರೆ ಮಾತ್ರಾ 'ವರೇಣ್ಯಂ'ನ ಭಾವನೆಯು ಪೂರ್ಣವಾಗುವುದು. ಇದನ್ನೇ 'ಈಶ್ವರಪ್ರಣಿಧಾನ'ವೆನ್ನುವರು ; ಇದನ್ನೇ 'ಶರಣಾಗತಿ' ಎನ್ನುವರು ; ಇದನ್ನೇ 'ಅನನ್ಯ ಭಕ್ತಿ' ಎನ್ನುವರು.

'ವರೇಣ್ಯಂ' ಎಂಬ ಶಬ್ದದಿಂದ ಸ್ವಯಂ ಸರ್ವರಿಗೂ ಅಭ್ಯಷಣೆಯವಾದ ನಿರತಿಶಯ ಆನಂದ ರೂಪವೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಮನೋಮಾಲಿನ್ಯವೇ ಮಾನವನ ಮಧುರ ಮನೋರಥಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಮಹಾಶಕ್ತು. ಆ ಶಕ್ತುವನ್ನು ಮೂಲಸಹಿತ ಮರ್ದನ ಮಾಡಬಲ್ಲ ಶಕ್ತಿಯೇ ಭರ್ಗ. ಅದಿತ್ಯ ಭರ್ಗನೇ (ತೇಜಸ್ವೀ) ಸರ್ವರಿಗೂ ವರೇಣ್ಯವಾದುದು, ಅದು ವರಣೀಯವೇ ಸರಿ.

ಭರ್ಗಃ : ಕೆಟ್ಟದ್ದನ್ನು-ಅಂಧಕಾರವನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವ ಪರಮಾತ್ಮನ ಶಕ್ತಿಗೆ (ತೇಜಸ್ವಿಗೆ) 'ಭರ್ಗ' ಎನ್ನುವರು. ಭಂಜ್ ಧಾತು ಭಗ್ನಗೊಳಿಸುವುದು (ಆಮರ್ದನ), ನಾಶಗೊಳಿಸುವುದು ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿದೆ ಮತ್ತು ಭೃಜ್ ಧಾತು ಭರ್ಜನ-ಭೃಜನ ಆರ್ಥಾತ್ ಸುಡುವುದು-ಹುರಿಯುವುದು-ನಾಶಗೊಳಿಸುವುದು ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿದೆ. 'ಭಾರತಿ-ಜ್ಞಾನ ರೂಪಕ್ಷಾತ್ ಭರ್ಗಃ' ಎಂದರೆ ಸುಖ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪ ಎಂದರ್ಥ. ಭ್ರಾಜ್ ಧಾತುವಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಭರ್ಗದ ಅರ್ಥವು 'ದೀಪ್ತಿ' ಎಂದಿದೆ. ಈ ಎರಡು ಧಾತುಗಳಿಂದ ಭಜಿಸುವವರ ಪಾಪನಾಶಮಾಡುವ ಹೇತು ಭರ್ಗವಾಗಿದೆ ಎಂದು ವಿವರಿಸಿದೆ (ಭಾರದ್ವಾಜ). ಮೈತ್ರೈಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ (೬-೭) ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿದೆ:

'ಭ' ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಂತಹುದು, 'ರ' ಈ ಪ್ರಾಣಗಳಿಗೆ ಆನಂದವನ್ನು ನೀಡುವಂತಹುದು. 'ಗ' ಯಾವ ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವು ಪ್ರಳಯ ಮತ್ತು ಸುಷುಪ್ತಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಲಯಹೊಂದಿ, ಸೃಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ಜಾಗೃತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವುನಃ ಉನ್ನತವಾಗುವುದೋ ಅದೇ ಎಂಬ ಭಾವವಾಗಿದೆ. ಛೈತನ್ಯರೂಪವಾದ ತೇಜಸ್ಸೆಂದು ಸ್ಕಾಂದಪುರಾಣದ ಸೂತಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. 'ಭರ್ಗ' ಪದಕ್ಕೆ ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿರು

ತ್ತಾರಿ. ಸಾಯಣಾಚಾರ್ಯರು ತ್ವರಿತ ಶಕ್ತಿ, ಸ್ವಪ್ರಕಾಶದ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಬೆಳಗಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಎಂದೂ, ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವತ್ಪಾದರು ತಮ್ಮ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ-ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನೈಕಗಮ್ಯವಾದ ವಸ್ತು ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಶತಪಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣದಲ್ಲಿ ಅಹಿಂತ್ಯವಾದ ವೀರ್ಯವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಪಾಪ ನಿವರ್ತಕವಾದ ಅಥವಾ ಅವಿದ್ಯಾತತ್ಕಾರ್ಯ ನಾಶಮಾಡುವ ತೇಜೋ ರೂಪಿಯಾದವನೇ 'ಭರ್ಗ'. 'ಭರ್ಗಃ' ಎಂದರೆ ತೇಜಸ್ಸು, ಶುದ್ಧ, ಪಾಪಗಳನ್ನು ಸುಡುವವನು, ಅನಂದ ನೀಡುವವನು ಎಂದೂ ಆಗುವುದು. ಇದು ಜೈತನ್ಯರೂಪವಾದ ತೇಜಸ್ಸು. ಆದಿತ್ಯ ಮಂಡಲಾಂತರ್ಗವಾದ ಈಶ್ವರೀ ತೇಜಸ್ಸು ಅವಿದ್ಯಾ ದೋಷವನ್ನು ದಹಿಸಿ ಪವಿತ್ರಗೊಳಿಸಬಲ್ಲ ಜ್ಞಾನೈಕಗಮ್ಯವಾದ ವಸ್ತು. ನಿತ್ಯ ಶುದ್ಧ-ಬದ್ಧ-ಮುಕ್ತ ಸ್ವಭಾವದ, ಪರಮಾತ್ಮಜ್ಞಾನರೂಪವಾದ, ಸ್ವಯಂಜ್ಯೋತಿ ಸ್ವರೂಪವಾದ ಜೈತನ್ಯಾತ್ಮಕ ತೇಜಸ್ಸು. ಆತ್ಮಸಂಸ್ಕಾರದಿಂದ ಅಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಅದರಿಂದಂಟಾಗುವ ಸಮಸ್ತ ಪಾಪಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡಬಲ್ಲ, ಸ್ವಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಅನಾದಿ-ಜನ್ಮ-ಮರಣ ಪರಂಪರಾರೂಪವಾದ ಸಂಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಮೂಲಕಾರಣವಾದ ಸ್ವಯಂಜ್ಯೋತಿ ಸ್ವರೂಪ. ನಿರ್ಗುಣ-ನಿಷ್ಕ್ರಿಯ-ನಿತ್ಯತೃಪ್ತ-ನಿರಂಜನ-ನಿರ್ವಿಕಾರ-ನಿರಾಕಾರ-ನಿತ್ಯಮುಕ್ತ ಮತ್ತು ನಿರ್ಮಲವಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ವರೂಪ. ಭರ್ಗ ಶಕ್ತಿಯುಕ್ತನು ಆ ಪರಮಾತ್ಮನೇ. 'ಭರ್ಗಸ್' ಶಬ್ದವು ಸಕಾರಾಂತ (ನವುಂಸಕಲಿಂಗ). ಇದು 'ತೇಜಸ್' ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಪರಮಾತ್ಮನು ನಮ್ಮ ಅಂತಿಮ ಗುರಿ. ಸೂರ್ಯಬಿಂಬವು ಅವನ ಸಂಕೇತ. ಅದೇ 'ಭರ್ಗ'. ಇದು ಪರಶಿವನ ವಿಶೇಷ ನಾಮ (ಹರಃ ಸ್ಮರಹರೋ ಭರ್ಗಃ-ಅಮರಕೋಶ). ತೈತ್ತಿರೀಯ ಆರಣ್ಯಕ ಮತ್ತು ಶತರುದ್ರೀಯಗಳಲ್ಲಿ ಆದಿತ್ಯಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಯುವವನು ಪರಶಿವನೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. 'ಭರ್ಗಸ್' ಶಬ್ದದಿಂದ ಆದಿತ್ಯನಿಗೂ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದವನು, ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಯನು ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾಗುತ್ತದೆ. 'ಭರ್ಗಃ' ಶಬ್ದಕ್ಕೆ 'ಧಿಯೋ ಯೋ ನಃ' ಎಂಬ ಗಾಯತ್ರಿ ಮಂತ್ರದ ಮೂರನೇ ಪಾದದಲ್ಲಿರುವ 'ಯೋ' ಎಂಬುದರೊಡನೆ ವಿಶೇಷ್ಯರೂಪದಿಂದ ಅನ್ವಯ ಮಾಡಬೇಕು. (ನಿರುಕ್ತ ಭಾಷ್ಯಮ್ ಸ್ಮೃ-ಮ-ಆ.ಕಾ). 'ಭಾ' ಧಾತು ಗತಿ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿದೆ. ಅದುದರಿಂದ ಯಾವನು ತನ್ನ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಗತಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿರುವನೋ-ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಬಲ್ಲನೋ ಅಥವಾ ಯಾವನು ಸಂಸಾರ

ವನ್ನು ಸುಟ್ಟುಹಾಕುವನೋ ಆತನು ಭರ್ಗನು. (ಮೈತ್ರೈಪನಿಷತ್ ೯-೭) 'ಭರ್ಗ' ಎಂದರೆ ತೇಜ, ಪ್ರಕಾಶ. ಪ್ರಕಾಶವೆಂದರೆ ಜ್ಞಾನ. ಯಾವುದು ನಿರುಪದ್ರವ-ನಿಷ್ಕ್ರಾಂತ-ನಿರ್ಗುಣ-ಶುದ್ಧ-ಸಕಲ ದೋಷರಹಿತ-ಪರಮಾತ್ಮ-ಪರಮಾರ್ಥ ವಿಜ್ಞಾನ ಸ್ವರೂಪವಾಗಿದೆಯೋ ಅದುವೇ ಭರ್ಗ (ನಿರುಕ್ತೀತಾರಾನಾಥ). 'ಭ'ಕಾರವು ಸಮಸ್ತ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ ; 'ಗ'ಕಾರವು ಬಾರಿಬಾರಿಗೂ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಲಯಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಭರ್ಗವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. '(ವೃ. ಯೋ. ಯಾಜ್ಞ. ಅ. ೯ ಮೈತ್ರೈಪನಿಷತ್). ಸೂರ್ಯಮಂಡಲ, ಪುರುಷ (ಈಶ್ವರ) ಮತ್ತು ಕಿರಣಗಳು ಎಂಬೀ ಮೂರೂ ಭರ್ಗದ ನಾಮಗಳು (ಶುಕ್ಲ ಯಜುರ್ವೇದ ವಾಜಸನೇಯ ಸಂ.) ಗಾಯತ್ರಿಯೇ ಭರ್ಗವು ; ಭರ್ಗವೇ ಗಾಯತ್ರೀ (ಗೋಪಥ ಬ್ರಾ. ರಾ. ೫-೧೫). ಇದೇ ಬ್ರಹ್ಮ, ಇದೇ ಆಮೃತ, (ಮೈತ್ರೈಪನಿಷತ್ತು-೬-೩೫). ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಭರ್ಗವು ಬ್ರಹ್ಮತೇಜಸ್ಸು ; ಅಂತೆಯೇ ಗಾಯತ್ರೀ ತೇಜಃಸ್ವರೂಪಳು (ವತರೇಯ ಬ್ರಾ. ಅ. ೧,೩೧, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ). ನಿರುಕ್ತವಲ್ಲ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ— ಭರ್ಗವು ತೇಜಸ್ಸಾಗಿದೆ, ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾಶಜ್ಞಾನ ಸ್ವರೂಪವಾಗಿದೆ. ಇದು ಉಪದ್ರವರಹಿತ ನಿರ್ಗುಣ, ಶುದ್ಧ, ಸಕಲ ದೋಷರಹಿತ ಸ್ವರೂಪವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಕಾಶವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಲೋಕದ ಒಳಹೊರಗಿನ ಕತ್ತಲೆಯನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವಂತಹುದು ; ಮಳೆಯನ್ನು ಸುರಿಸಿ ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಭರಣಕ್ಕೆ, ಕಾಪಾಡುವಿಕೆಗೆ ಕಾರಣವಾದುದು 'ಭರ್ಗ.' ಅದಿ ತ್ಯಾಂತರ್ಗತ ತೇಜಸ್ಸು ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಗತಿಯುಳ್ಳದ್ದು, ಲೋಕವನ್ನು ದೇಳಗುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥವೆಂದು ಮೈತ್ರಾಯಣಿ ಉಪನಿಷತ್ತು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದ ಒಂದೊಂದು ಶಬ್ದದ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತಾ, ತದನುಕೂಲವಾಗಿ ತನ್ನ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ 'ವರೇಣ್ಯಂ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ತನ್ನ ಆತ್ಮವನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದಾಗ ಭರ್ಗಶಕ್ತಿಯ ಪರಮಾತ್ಮನ ಅತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ, ಅತಿ ಶುದ್ಧ, ನಿರ್ಮಲ, ವಾಪನಾಶಕ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾನೆ; ರೋಗಿಯು ಉತ್ತಮ ವೈದ್ಯನ ಒಳಗೆ ತಲುಪಿದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ವೈದ್ಯನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಅನುವಾನ ಹಾಗೂ ಪಥ್ಯದಿಂದ, ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರವೆಂಬ ಔಷಧವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ, ರೋಗ ನಿವಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಪೂರ್ಣ ಆರೋಗ್ಯವಂತನಾಗು

ತ್ತಾನೆ. ಈ ಭರ್ಗನಾಮಕ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಅವಿನಾಶೀ ನೈದ್ಯ. ಅವನ ಬಳಿಯೇ ದುಃಖ, ಪಾಪ, ರೋಗ, ಶೋಕ, ಚಿಂತೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡುವ ಪರಮೌಷಧವಿರುವುದು. ಅವನಿಗೇ ಅವುಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿರುವುದು.

ಸರ್ವಪಾಪ-ತಾಪಗಳ ಕಾರಣವಾದ ಹೊಲಸು ಯೋಚನೆಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತಿಕ್ಕಿ ಬೂದಿಮಾಡುವ ದೈವಿಕ ವರ್ಚಸ್ಸೇ ಈ 'ಭರ್ಗ'. ಈ 'ಭರ್ಗ' ವನ್ನು, ಈ ಶುದ್ಧಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನಾವು ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು; ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು; ಧಾರಣೆಮಾಡಬೇಕು; ಅಥವಾ ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು. ಯಾವ ತೇಜಸ್ಸು ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಧರ್ಮ-ಅರ್ಥ-ಕಾಮ-ಮೋಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೇರಿಸುತ್ತದೆಯೋ ಆ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಧ್ಯಾನಮಾಡಬೇಕು. ಆ ತೇಜಸ್ಸೇ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ರಚನೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ; ಅದೇ ಬೆಳಗುತ್ತದೆ; ಅದೇ ಜ್ವಲಿಸುತ್ತದೆ; ಅದೇ ಕಾಲಾಗ್ನಿ ರೂಪವನ್ನು ತಳೆದು, ಎಳು ಜ್ವಾಲೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ, ಎಳು ರಶ್ಮಿಗಳಿಂದ ಜಗತ್ತನ್ನು ನಾಶಮಾಡುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ಬೆಳಗುವುದರಿಂದಲೇ ಅದು 'ಭರ್ಗ' ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಪರಮಾತ್ಮನ ಪ್ರತಿಬಿಂಬನಾದ ಜೀವಚೈತನ್ಯವೇ ಅಜ್ಞಾನಕಾರ್ಯಪ್ರಕಾಶಕ ಮತ್ತು ಅಜ್ಞಾನಕಾರ್ಯನಾಶಕ ತೇಜೋ ರೂಪಿಯಾಗಿರುವನು. ಇಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ತೇಜೋಶಕ್ತಿಯು ಅವಿದ್ಯಾಕಾರ್ಯ ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿಯೂ ಮತ್ತು ತತ್ಕಾರ್ಯದ ಪ್ರಕಾಶಕವಾಗಿಯೂ ಇದೆ. ನಾವು ಸದಾ ಕೆಟ್ಟ ಸಂಗತಿಗಳಿಂದ-ದುರ್ಬಲತೆಗಳಿಂದ-ಕುಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಿಂದ ಜಾಗರೂಕವಾಗಿ ದೂರವಿರಬೇಕು. ಅವುಗಳನ್ನು ನಷ್ಟಗೊಳಿಸಬೇಕು ಎಂಬುದೇ ಇದರ ಅರ್ಥ. ಕೆಟ್ಟ ನಡತೆಗಳನ್ನು ಸುಟ್ಟು, ಅವಿದ್ಯಾ ದೋಷವನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿ, ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬುದೇ ಇದರ ಸಂಕೇತ. ದೇವತೆಗಳ ಅಂಶವಾಗಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಾಣಗಳ ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಸಹಾಯವನ್ನು, ರಾಕ್ಷಸಸ್ವರೂಪವಾದ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು, ನಿಗ್ರಹಿಸುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಹೊಂದಬೇಕೆಂಬುದೇ ಇದರ ಗುರಿ. 'ವರೇಣ್ಯಂ' ಪದದಿಂದ ಉಕ್ತವಾಗುವ ಶಕ್ತಿಯ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಎಷ್ಟಿದೆಯೋ ಅಷ್ಟೇ ಈ ಶಕ್ತಿಯದೂ ಇದೆ. ನಾವು ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನೇನೋ ನೋಡುತ್ತಲೇ ಇರಬೇಕು. ಅದರೆ ಕೆಟ್ಟ ಸಂಗತಿಗಳ ಕಡೆಗೆ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ನಾವು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವೂ ತಲೆ ಎತ್ತುವ ದೋಷ-ದುರ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ

ನಿರೀಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿ ಹೊರಹಾಕದಿದ್ದರೆ ಅವು ನಮ್ಮ ಶ್ರೇಷ್ಠತ್ವದ ಮೇಲೆ ಆಕ್ರಮಣಮಾಡಿ ಅದನ್ನು ಸೋಲಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುವುವು. ಒಳ್ಳೆಯ ಸಂಗತಿಗಳಿಗಿಂತ ಕೆಟ್ಟ ಸಂಗತಿಗಳ ಆಕರ್ಷಣೆ ತುಂಬಾ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತದೆ. ನಿರ್ಬಲರಾದವರು ಅದರ ಪ್ರಲೋಭನೆಗಳಲ್ಲಿ ಸುಲಭವಾಗಿ ಜಾರಿಬೀಳುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಹಿಡಿತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದು ದುಃಖವನ್ನನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಪ್ರಾಯಶಃ ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮ ದೋಷಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅವಶ್ಯಕ. ನಮ್ಮ ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳಿಂದ, ಹಾನಿಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದು ಈ ಶಬ್ದದ ಸಂದೇಶ. ಮನಸ್ಸು ಮಲಿನವಾಗದಿದ್ದರೆ, ಮಾತು ನಿರ್ಮಲವೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಮೈಕೂಡ ಮಲಿನವಾದ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಲಾರದು. ನಾವು ನಮ್ಮ ಶಾರೀರಿಕ, ಬೌದ್ಧಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ, ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಹಾಗೂ ಸಂಘಟನಾತ್ಮಕ ಬಲವನ್ನು ವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡು, ನಮ್ಮ ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳಿಂದ, ಹಾಗೂ ಹಾನಿಗಳಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಈ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವ ಸೌರ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಈಶ್ವರನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಸಂಧಿಸಲು ನಮ್ಮ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಏರಿಸುವುದು ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ. ನಮ್ಮ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಮಟ್ಟ ಏರಿದಂತೆಲ್ಲಾ ಸತ್ಯ ಹೆಚ್ಚುಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ; ನಮಗೆ ಗೋಚರಿಸುವ ಆ ಸತ್ಯದ ಜೊತೆಗೆ ನಾವು ಹೆಚ್ಚುಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಿರಿಯುತ್ತೇವೆ. ಸರ್ವವ್ಯಾಪಕವಾದ ಈಶ್ವರನಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಹಿಗ್ಗುತ್ತಿರುವಂತೆಯೂ (expand-ವಿಕಸನ), ಆ ಸತ್ಯವು ನಮ್ಮೊಳಗೆ ಇಳಿಯುವುದು ಮತ್ತು ಅಂಶವು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವಿಕಾಸ ಹೊಂದುವುದು—ಈ ದ್ವಂದ್ವ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಇವೆರಡನ್ನೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ತನ್ನಲ್ಲೇ ಇರುವ ಈ ಈಶ್ವರನನ್ನು ಪತ್ತೆಹಚ್ಚುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ಸಾಧಕನು, ಸೂರ್ಯನಲ್ಲಿ ಗೂಢವಾಗಿರುವ ಈಶ್ವರನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ತೇಜಸ್ಸಿನ ಅಪ್ರತಿಮ ಮೂಲವಾದ ಅವನಿಂದ ಸಹಾಯ ಪಡೆಯಬಹುದು. ಇದರಿಂದ ಸಾಧಕನ ಆತ್ಮಾನ್ವೇಷಣೆಯ ಕಾರ್ಯ ಹಗುರವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಸವಿತಾರಾಧನೆಗೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ಈ ಬಾಹ್ಯ ಸೂರ್ಯನು, ಸೌರಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪದರಪದರವಾಗಿ

ಊಹಾತೀತ ತೇಜಸ್ವಿನಿಂದ ಆವರಿಸಿರುವ ಮಹಾಪ್ರಬಲವಾದ ಅತ್ಯದ್ಭುತ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಬರಿಯ ಸ್ಥೂಲರೂಪ ಮಾತ್ರ. ಯಾವ ಮಾನವನು ಈ ಅತ್ಯದ್ಭುತ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ದರ್ಶನಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆಯೋ ಅವನೂ ಸಹ ಆ ಅದ್ಭುತಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗುತ್ತಾನೆ, ಅಲ್ಲದೆ ಪರಿಮಿತಿ ಗೊಳಪಟ್ಟ ತನ್ನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯು ಆ ಮಹಾಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತ ಅಂಶ, ಒಂದು ಮುಖ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸೂರ್ಯನ ಒಂದು ಕಿರಣ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಂಡು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಬಾಹ್ಯಸೂರ್ಯನ ಹಿಂದೆ ಗುಪ್ತವಾಗಿರುವ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸೂರ್ಯ ಮತ್ತು ಈ ಮಾನವ ಇಬ್ಬರೂ ಒಂದೇ. ಇವೇ ರಹಸ್ಯ ಗಳಲ್ಲಿ ರಹಸ್ಯವಾದುದು. ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಅರಿತಿಲ್ಲದ, ತನ್ನ ಗುರಿಯನ್ನು ಅರಿತಿಲ್ಲದ, ಮಾಯಾಬಂಧಿತ ಮಾನವನಿಂದ ಈ ರಹಸ್ಯವು ಭೇದಿಸಲ್ಪಡ ಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸೂರ್ಯನೇ 'ಸವಿತಾ.' ಘಟ್ಟಘಟ್ಟವಾಗಿ ಇವನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದ ಉದ್ದೇಶ. ಸಾಧಕನ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವಿಕಾಸ, ಅವನ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇದೇ ರೀತಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಹಂತಹಂತವಾಗಿ ಉದ್ಭವೋಕಗಳಿಗೆ ಏರುತ್ತಾ ಹೋದಂತೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೊಡನೆ ಅದು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಈ ಭರ್ಗ, ಈ ತೇಜಸ್ಸು, ಸಾಧಕನನ್ನು ಅಪರಿಮಿತವಾದ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಕರೆ ದೊಯ್ಯುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ; ಮಹಾಮಾಯೆಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಲು ದಾರಿದೀಪವಾಗಿದೆ.

'ಸತ್' ಮತ್ತು 'ಅಸತ್' ಇವೆರಡು ಪ್ರಧಾನ ತತ್ತ್ವಗಳು. ಒಂದೆಡೆ ದೈವಿಕ ಶಕ್ತಿ, ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ಅಸುರೀಶಕ್ತಿ. ಹೀಗೆ ಇವೆರಡೂ ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಈ ದೇವಾಸುರರ ಸಂಗ್ರಾಮವು ಸರ್ವಕಾಲವೂ ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ದೇವ ಪಕ್ಷದ ಸಮರ್ಥನೆಗೆ ಸುರಪಕ್ಷಕ್ಕೆ, ಅಸುರೀಪಕ್ಷವನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವುದೂ, ಅದನ್ನು ಸಪ್ತಗೊಳಿಸುವುದೂ, ಅದರಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಕೆಟ್ಟದ್ದನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಮಾಡಿದುದಕ್ಕೆ ಸಮಾನ. ನಮ್ಮ ಆರ್ಷ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಪುಣ್ಯಸಂಪಾದನೆಯ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಪಾಪನಾಶಕ್ಕೂ ಅಷ್ಟೇ ಮಹತ್ತ್ವ ಕೊಟ್ಟು, ನಮ್ಮನ್ನು ಆ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಅಡಿಯಿಡಲು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುತ್ತದೆ.

ಗಾಯತ್ರಿಯಲ್ಲಿ, ಆ ಈಶ್ವರನ ತೇಜಸ್ಸಿನ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಅಂಶವನ್ನು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ

ಧಾರಣೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಕೆಟ್ಟ ಸಂಗತಿಗಳಿಂದ-ಪಾಪಗಳಿಂದ-ದುರ್ಬಲತೆಗಳಿಂದ ದೂರವಿದ್ದು, ಅವುಗಳನ್ನು ನಷ್ಟಗೊಳಿಸಲು ಯಾವಾಗಲೂ ಧರ್ಮಯುಕ್ತ ಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕೆಂಬ ಆದೇಶವು ಅಡಗಿದೆ. ಈ ಮಾರ್ಗವು ಸಾಧಕನನ್ನು ಸಂಸಾರ ಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡಿಸಿ, ಆತ್ಮನ ಒಳಗೆ ಹುದುಗಿರುವ ಸತ್ಯದ (ಈಶ್ವರನ) ಲೋಕಕ್ಕೆ ಅವನನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತದೆ. ಇದೇ 'ಭರ್ಗ' ಶಬ್ದದ ಸಂದೇಶ.

ಭಾಸಕತ್ವವು (ಪ್ರಕಾಶಕತ್ವವು) ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಆತ್ಮಚೈತನ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ಆತ್ಮನನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿಯೇ ಉಳಿದುದೆಲ್ಲವೂ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತವೆ (ವೇದ). ಈ ಸರ್ವರಕ್ಷಕವೂ, ಸದ್ರೂಪವೂ, ಚಿದ್ರೂಪವೂ, ಅನಂದರೂಪವೂ, ಸ್ವೀಕಾರಯೋಗ್ಯವೂ ಆದ ಭರ್ಗಸ್ಸನ್ನು ನಮ್ಮ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ; ಧಾರಣೆ ಮಾಡಬೇಕು ; ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಬೇಕು.

ದೇವಸ್ಯ : 'ದೇವ' ಶಬ್ದದ ಮಹಿಮೆ ಮತ್ತೂ ಮಹತ್ತರವಾದದ್ದು. 'ದೇವ' ಎಂದರೆ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶದಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದು. ಇದು 'ದಿವ' ಎಂಬ ಧಾತುವಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದೆ. 'ದಿವ' ಎಂದರೆ ಕ್ರೀಡಿಸು, ವ್ಯವಹರಿಸು, ಸ್ತುತಿಸು, ವಂದಿಸು, ಸಂತೋಷಿಸು, ಜಯಿಸು, ಕನಸುಗಾಣು, ಬೆಳಗು, ನಡೆಸು. ಮುಂತಾದ ಅರ್ಥಗಳು. ದೇವಶಬ್ದದ ಷಷ್ಠೀರೂಪವೇ 'ದೇವಸ್ಯ.' ನಿತ್ಯಾನಂದದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾದ, ಸ್ವಪ್ರಕಾಶದಿಂದ ಬೆಳಗುವ, ಇಲ್ಲವೇ ಆತ್ಮಾನಂದದಿಂದ ಕ್ರೀಡಿಸುವ, ತಾನು ಪ್ರಕಾಶದಿಂದ ಬೆಳಗುವುದಲ್ಲದೆ ಇತರ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ತನ್ನ ಪ್ರಭೆಯಿಂದ ಬೆಳಗಿಸಬಲ್ಲ, ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತನ್ನು ತನ್ನ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಕಂಗೊಳಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವುದೇ 'ದೇವಸ್ಯ.' ದಿವ್ಯವಾದುದನ್ನು (ಜ್ಞಾನರೂಪವನ್ನು), ಸಂತೋಷಪ್ರದವಾದುದನ್ನು, ಧರ್ಮಾಧರ್ಮ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವುದನ್ನು, ತನ್ನ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದುದನ್ನು 'ದೇವ' ಎನ್ನುವರು ಎಂದು ಸಂಧ್ಯಾಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ದೇವ ಎಂದರೆ ದಿವ್ಯತೆ ; ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವವರ ಚಿತ್ತಭಿತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ರೀಡಿಸುವವನನ್ನು ದೇವ ಎನ್ನುವರು. ಜೀನ ಚೈತನ್ಯನೂ, ಪ್ರಸನ್ನತೆಯ ಸ್ವಭಾವದವನೂ, ತೇಜಸ್ವಿಯೂ ಆಗುವ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತ ಇರುತ್ತಾನಾದ್ದರಿಂದ 'ದೇವಸ್ಯ' ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವನು. ಸೃಷ್ಟಿ ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದ ಕ್ರೀಡಿಸುವವನು ಎಂದೂ ಅರ್ಥ. ಇವನು ದಿವಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳಗುವುದರಿಂದ, ಕ್ರೀಡಿಸುವುದರಿಂದ, ಬೆಳಗಿಸುವುದರಿಂದ ಮತ್ತೂ ಪ್ರಜ್ವಲಿ

ಸುವುದರಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ದೇವತೆಗಳೂ ಇವನನ್ನು 'ದೇವ' ಎಂದು ಹೊಗಳಲು ತ್ತಾರೆ. ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವವನೂ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಾ ಸುಖ ದಾತನೂ ಹಾಗೂ ಪೂರ್ಣ ಅನಂದದಾತನೂ, ವರೇಣ್ಯನೂ, ಭಗವಾನನೂ ಆದ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಎಲ್ಲಾ ದೇವತೆಗಳ ದೇವನು. ವಿದ್ವಾಂಸರ ವಿದ್ವಾಂಸನೂ, ದಾನಿಗಳ ದಾನಿಯೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಯಾವನು ಚರಾಚರ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವನೋ ಅವನೇ ದೇವ ಅಥವಾ ಪ್ರಕಾಶ ಸ್ವರೂಪ ನಾದ ಪರಮಾತ್ಮ. ಪ್ರಕಾಶಮಾನನು ಅಥವಾ 'ದೇವತೆಗಳೊಡಗೂಡಿ ಕ್ರೀಡಾಡಿ ಗುಣವಿಶಿಷ್ಟನು ಎಂದರ್ಥವೂ ಈ 'ದೇವಸ್ಯ' ಪದಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಕ್ರೀಡಾ, ಗೆಲ್ಲುವ ಇಚ್ಛೆ, ವ್ಯವಹಾರ, ಕಾಂತಿ, ಸ್ತುತಿ, ಮೋದ, ಮದ, ಸ್ವಪ್ನ, ದ್ಯುತಿ, ಗತಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ 'ಪಚಾದ್ಯಚ' ಈ ಸೂತ್ರ ದಿಂದ 'ಅಚ' ಪ್ರತ್ಯಯವಾಗಿ 'ದೇವ'ವಾಗುತ್ತದೆ. (ಶ್ವೇತಾಶ್ವೇತರ ಉಪನಿಷತ್) ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ಅರ್ಥದಲ್ಲೂ 'ದೇವ' ಎಂದರೆ ಸರ್ವೋತ್ತಮನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನೆಂದೇ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದುದು. ಯಾವುದು ಚರಾಚರ ಜಗತ್ತನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸುತ್ತದೆಯೋ ಅಥವಾ ಪ್ರಕಾಶರೂಪವಾಗಿಸಿದೆಯೋ ಅದು ದೇವ.' 'ದೇವ' ಶಬ್ದವು 'ದಿವ್ಯತೇ' ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಈಶ್ವರನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು 'ದೇವ' ಎಂದೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ನಿರೂಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ದೇವ ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥ ಹೀಗಿದೆ—ಕೊಡುವವನಾದ್ದರಿಂದ ದೇವ, ಪ್ರಕಾಶಪಥದಲ್ಲಿರು ವವನಾದ್ದರಿಂದ (ದೀಪನ, ದ್ಯುಸ್ಥಾನ) ದೇವ, ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸುವವನಾದ್ದ ರಿಂದ (ದ್ಯೋತಕ) ದೇವನೆನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನೇ ಭರ್ಗಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನೂ, ಸವಿತೃವೂ, ವರೇಣ್ಯನೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ.

ದೇವತೆಗಳು ದಿವ್ಯರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಯಾರ ಭಾವನೆಗಳು, ಇಚ್ಛೆಗಳು, ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳು, ದಿವ್ಯವಾಗಿರುತ್ತವೆಯೋ ಅವರು ದೇವತೆಗಳೇ ಸರಿ. ದೇವತೆ ಗಳ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಈ ರೀತಿ ಇವೆ. ಅವರು ಜ್ಞಾನಿಗಳು, ಪ್ರಕಾಶ ವುಳ್ಳವರು ಮತ್ತು ಧ್ಯಾನಿಸುವವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕ್ರೀಡಿಸುವವರು. ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ದೇವಿಗೆ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಲಕ್ಷಣಗಳೂ ಇವೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವಳು ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಕೂಡ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುವ ಅತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ದೇವತೆ. ದೇವತೆಗಳ ಜೀವನ ಜ್ಯೋತಿಯು ಈ ಲೋಕಕ್ಕಿಂತ ಮೇಲ್ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿರುವ ಕಾರಣ ಅದು ಅಲೌಕಿಕವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ದೇವಲೋಕವು ಮನುಷ್ಯ ಲೋಕಕ್ಕಿಂತ ಮೇಲ್ಮಟ್ಟದ್ದೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ನಮ್ಮ ಭಾವನೆಗಳು, ಇಚ್ಛೆಗಳು, ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳು ದಿವ್ಯವಾಗಿರಬೇಕೆಂಬ ಗುರಿ ಹೊಂದಿರಬೇಕೆಂದು ಪರಮಾತ್ಮನ ದೇವಸ್ವರೂಪವು ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಸಾಧಕನು ದಿವ್ಯನಾಗಲೀ ಆತನ ಅಂತಃಕರಣವು ದಿವ್ಯ ತತ್ತ್ವಗಳಿಂದ-ದಿವ್ಯಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಿಂದ-ದಿವ್ಯವಿಶ್ವಾಸಗಳಿಂದ ಉತ್ತಮ ಆಚಾರ-ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ತುಂಬಿಹೋಗಲಿ ; ಮರಣಾನಂತರ ಯಾವ ದಿವ್ಯಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಜನರು ಪರಿತಪಿಸುವರೋ ಅ ದಿವ್ಯಲೋಕವಾಸವು ಇಹಲೋಕದಲ್ಲಿಯೇ ಅವರಿಗೆ ಸಿಗಲಿ ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ದೇವಸ್ವರೂಪದ ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಇಂತಹ ದೇವನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುವುದರಿಂದ ಕಾರ್ಯಸಾಫಲ್ಯ, ಜಯ, ತೇಜಸ್ಸು, ಜ್ಞಾನ, ಆನಂದ, ಕ್ರಿಯಾಶೀಲತೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನು ಸಾಧಕನ ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರ ದಯವಾಲಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಧೀಮಹಿ : ಸವಿತಾ, ವರೇಣ್ಯ, ಭರ್ಗಃ ಮತ್ತು ದೇವಸ್ಯ ಈ ನಾಲ್ಕು ಶಬ್ದಗಳ ನಂತರ 'ಧೀಮಹಿ' ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಬರುತ್ತದೆ. ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವುದು ಗಾಯತ್ರೀ ಜಪದ ಪ್ರಧಾನ ಕ್ರಿಯೆ. 'ಧೀಮಹಿ' ಎಂಬುದರ ಅರ್ಥ—ಸ್ಥಾಪಿಸು, ನೆಲೆಗೊಳಿಸು, ಧರಿಸು, ಆಲೋಚಿಸು, ಚಿಂತನಮಾಡು, ಧ್ಯಾನಿಸು. ನೆನಸು, ಇಡು, ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ವಿವೇಚಿಸು—ಹೀಗೆ ಹಲವಾರು ಅರ್ಥಗಳಿವೆ. 'ಧೈ-ಚಿಂತಯಾಂ' ಎಂಬ ಧಾತುವಿನಿಂದ ರೂಪಿತವಾದ ಸಕರ್ಮಕ ಕ್ರಿಯಾವಾಚಕ ಶಬ್ದವಿದು. ಇದೊಂದು ಕರ್ಮಾಪೇಕ್ಷಕ್ರಿಯೆ. ಇದು ಆ ಭರ್ಗಸ್ಸನ್ನೇ ತನ್ನ ಕರ್ಮವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದೆ. ಆ ವರ್ಚಸ್ಸನ್ನು ತನ್ನ ಆತ್ಮದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ಅದನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸಿಕೊಂಡು, ಪೂರ್ಣತಃ ಆತ್ಮವಿಕಾಸ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇದು ಉತ್ತಮ ಪುರುಷ ಬಹುವಚನದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ—ವೈದಿಕ ವಾಕ್ಪ್ರಾಯ ವಿನಹ ಇತರ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ 'ಧ್ಯಾಯೋಮಹಿ' ಎಂಬ ರೂಪವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. 'ಧೀಮಹಿ' ಪದಕ್ಕೆ 'ನಾವು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತೇವೆ' ಎಂದೂ 'ನಾವು ಧ್ಯಾನಿಸುವಂತಾಗಲಿ' ಎಂದೂ ಆಗುವುದು. ಇದೊಂದು ಸಂಕಲ್ಪ ; ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನ ಹಾಗೂ ನಿರಂತರ ಸಂಕಲ್ಪ. 'ನಾವು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತೇವೆ' ಎಂದಾಗ ಈ ವಾಕ್ಯವು ಒಂದು ಸಂಕಲ್ಪ ಅಥವಾ ನಿರ್ಧಾರದ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. 'ನಾವು ಧ್ಯಾನಿಸುವಂತಾಗಲಿ' ಎಂದಾಗ ಅದು ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಾಗು

ತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೇ ಅರ್ಧವೇ ಹೆಚ್ಚು ಸಮಂಜಸವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಈ ಪದವು ಬಹುವಚನದಲ್ಲಿದೆ. ಕಾರಣ—ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರವು ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ, ಅದರಲ್ಲಿರುವ ತತ್ತ್ವದ ಪ್ರಕಾರ ಅದು ಎಲ್ಲಾ ಮಾನವರ ಪರವಾಗಿಯೇ ಇರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ವರವಾಗಿ ಹರಿದುಬರುವ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಶಕ್ತಿಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮಾನವ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿ ಲವಲೇಶದಷ್ಟು ಕೂಡ ಸ್ವಾರ್ಥೋದ್ದೇಶ ಇಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಈ ಮಂತ್ರಕ್ಕೆ ಅದ್ಭುತವಾದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಶಕ್ತಿಯಿದೆ. ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಅಥವಾ ಪೂಜೆ ಸ್ವಾರ್ಥಭಾವನೆಯಿಂದ ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ದೂರವಾಗಿರುತ್ತದೆಯೋ, ಅಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಅದರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಸಂಕಲ್ಪಗಳ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಅಹಂಕಾರವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಶಕ್ತಿಗಳು ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.

ಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ ವಿಷಯ ಬೇಕು. ನಿರ್ಗುಣವಸ್ತು ವಿಷಯವಾಗಲಾರದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಗುಣೋಪಾಸನೆಯೇ ಧ್ಯಾನ. ಆ ವಸ್ತು ಗುಣ ಸಂಪೂರ್ಣತೆ ಯನ್ನು ಪಡೆದಿರಬೇಕು.

ಧ್ಯಾನಮಾಡುವವರಿಗೆ ಧ್ಯೇಯ ವಸ್ತುವಿನ ಅಭಿನ್ನ ಸಂಬಂಧವಾಗುವುದು ಧ್ಯಾನವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು. ಯಾವ ವಸ್ತುವನ್ನು ಕುರಿತು ನಾವು ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತೇವೆಯೋ ಅದರಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ನೆಟ್ಟುಹೋಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ಮನಸ್ಸು ನೆಟ್ಟುಹೋಗುವುದರಿಂದ ಅದರ ವಿಚಾರವಾಗಿ ರುಚಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯಿಂದ ಪ್ರಯತ್ನ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಯತ್ನವು ಅಭೀಷ್ಟವಸ್ತುವಿನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಧ್ಯಾನವೇ ಬೀಜ ; ಸಫಲತೆಯೇ ಅದರ ಫಲ. ಯಾವುದೇ ಕೆಲಸವಾಗಲಿ ಅದು ಮೊದಲು ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ತೋರುವುದು ; ಮುಂದೆ ಯೋಜನೆಯ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳುವುದು ; ಅನಂತರ ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ರೂಪ ಪಡೆಯುವುದು. ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಈ ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದು. ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಧ್ಯೇಯ ವಿಷಯ ಪರಮಾತ್ಮನ ತೇಜೋರೂಪ. 'ಧೀಮಹಿ' ಶಬ್ದದಿಂದ ಆ ತೇಜೋಬಿಂದುವನ್ನು ಧ್ಯಾನಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಸಂಕೇತವಿದೆ. ನಾವು ಹೊರಗೆ ನೋಡುವ ತೇಜಸ್ಸು ಸವಿತೃ ಸ್ವರೂಪನಾದ ಸೂರ್ಯನದು. ಆ ಸೂರ್ಯನ ರೂಪವು ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವುದರಿಂದ ನಮಗೆ ಅಂತರ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಗೋಚರವಾಗುವುದು ಸೂರ್ಯನ ತೇಜಸ್ಸೇ ಆಗಿದೆ.

ಆ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ನುಸರಿಸಿ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತ ಆ ಈಶ್ವರನೇ ನಾನೆಂಬ ಶುದ್ಧಜ್ಞಾನವು ಅಂತರ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಬಿಂಬರೂಪವಾದ ಸೂರ್ಯತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಧ್ಯಾನಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಅವಿಧ್ಯಾ ಬಂಧನವು ಪರಿಹಾರವಾಗಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ಚೈತನ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುವುದೇ ಇದರ ಸೂಚನೆ. ಪರಮಾತ್ಮನ ಪ್ರಕಾಶವು ಹರಡಿ ಹೋಗಿರುವ ಚಿತ್ತದ ವೃತ್ತಿಗಳು ಒಂದೆಡೆ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು. ಇದೇ ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಆಗುವ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ದೊಡ್ಡ ಲಾಭ. ಈ ಅಭ್ಯಾಸವೇ ಯೋಗ ಸಾಧನ. ಯಾವುದಾದರೊಂದು ತಥ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಏಕಾಗ್ರಗೊಳಿಸುವುದೇ ಧ್ಯಾನ. 'ತತ್-ಧೀಮಹಿ'-ಅವನನ್ನು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿಕೊಳ್ಳೋಣ, ಧ್ಯಾನಿಸೋಣ, ಚಿಂತನೆ ಮಾಡೋಣ, ನಿಧಿಧ್ಯಾಸನ ಮಾಡೋಣ ಎಂದರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಂಖ್ಯಸೂತ್ರ(೮-೩-೩೦)ದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ—ಯಾವುದೇ ವಸ್ತುವಿನ ಅನುರಾಗದಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದರ ಹೆಸರು ಧ್ಯಾನವೆಂದಾಗುವುದು. ಮನಸ್ಸು ನಿರ್ವಿಷಯಕವಾಗಿರುವುದೇ ಧ್ಯಾನ. ಯೋಗ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ—ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಆದರಲ್ಲಿ (ಯಾವುದರಲ್ಲಿ ಧಾರಣೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆಯೋ ಅದು) ಒಂದೇ ರೀತಿ ಇರುವುದೇ ಧ್ಯಾನ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಗಳ ನಿರೋಧವೇ ಯೋಗವೆಂದು ಪತಂಜಲಿಗಳು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಧ್ಯಾನದ ಮೂಲಕ ಈ ಸಾಧನೆಯಾಗುತ್ತದೆ ; ಏಕಾಗ್ರತೆ ಬರುತ್ತದೆ ; ಚಿತ್ತವು ಸ್ಥಿರವಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ನಿಯಂತ್ರಣವು ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಯೋಗದ ಮೂಲಕ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ನಿರೋಧಿಸುವುದರ ಹೆಸರು 'ಧೀಮಹಿ.' ಆ ಯೋಗಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಲವುವ ಆದೇಶವನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತದೆ ; ಜೊತೆಗೆ ಸಾಧನೆಯನ್ನೂ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಧ್ಯಾನದಿಂದಾಗುವ ಎರಡನೆಯ ಲಾಭವು ಯಾವುದೆಂದರೆ—ನಾವು ಯಾವ ವಸ್ತುವನ್ನು ಕುರಿತು ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತೇವೆಯೋ ಅದು ಕ್ರಮ ಕ್ರಮವಾಗಿಯೇ ಮನಸ್ಸಿನ ರುಚಿಯ ಪ್ರಧಾನವಿಷಯವಾಗುತ್ತದೆ. ನೋಡಿದ—ಕೇಳಿದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಪದೇಪದೇ ಚಿಂತನ ಮಾಡುವುದು ಚಿತ್ತದ ಸ್ವಭಾವ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಯಾವ ವಿಷಯದ ಚಿಂತನೆಯಾಗುವುದೋ ಆ ವಿಷಯದತ್ತ ಚಿತ್ತದ ಎಳೆತ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾರು ಧರ್ಮದ-ಈಶ್ವರನ ಚಿಂತನ ಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಕಾಲಾನಂತರ ಸಾಧು ಪ್ರವೃತ್ತಿಯವರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದ ಪೂರ್ವಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಆ ಸವಿತ್ಯ, ವರೇಣ್ಯ, ಭರ್ಗ ಮತ್ತು ದಿವ್ಯಶಕ್ತಿಗಳ ಸ್ವರೂಪನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವ

ಅದೇಶವಿದೆ. ಈಶ್ವರನ ಈ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ವಿಶೇಷರೂಪದಿಂದ ನಮ್ಮೆಡೆಗೆ ಆಕರ್ಷಿಸುವುದೇ ಇದರ ಉದ್ದೇಶ. ಈ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ನಾವು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ತೇಜಸ್ಸು, ಶ್ರೇಷ್ಠತೆ, ದಯೆ ಮತ್ತು ದಿವ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಅಧಿಕಾಧಿಕವಾಗಿ ಧಾರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಹೋಗಿ ಕಡೆಗೆ 'ಸತ್ಯ-ಶಿವ-ಸುಂದರ'ವಾದ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ಓತಪ್ರೋತಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಾವು ಯಾವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತೇವೆಯೋ ಅದೇ ಕಡೆಗೆ ಶರೀರದ ಇತರ ಭಾಗಗಳಿಗೂ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತವೆ. ಯಾವ ತಥ್ಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನಾವು ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತೇವೆಯೋ ಅವುಗಳು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

'ಧೀಮಹಿ' ಶಬ್ದದಿಂದ ತೇಜೋಬಿಂದುವನ್ನು ಧ್ಯಾನಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಸಂಕೇತವಿದೆ. ಭಾರದ್ವಾಜಗೃಹ್ಯ ಪರಿಶಿಷ್ಟದಲ್ಲಿ ನಿಗಮ, ನಿರುಕ್ತ, ವಿಧಾನರೂಪಿ ನೇತ್ರಗಳಿಂದ ಆ ಸ್ವರೂಪದ ಚಿಂತನ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ; ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ನಾವು ಹೊರಗೆ ನೋಡುವ ಸೂರ್ಯನ ತೇಜಸ್ಸು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಯಾವ ಇರುವುದರಿಂದ ಆ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ನುಸರಿಸಿ ಧ್ಯಾನಿಸುವುದು ಆ ಈಶ್ವರನನ್ನೇ.

ಪರಮಾತ್ಮನ ದಿವ್ಯಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಳ್ಳೋಣ, ಧಾರಣೆ ಮಾಡೋಣ ಎಂಬುದು ಇದರ ತತ್ವ. 'ತಾನೇ ಬ್ರಹ್ಮ'ನೆಂದು ತಿಳಿಯುವ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವೇ ಇದರ ಗುರಿ. ತೇಜೋರೂಪವಾದ, ತೇಜೋಬಿಂದುವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಜೀವಚೈತನ್ಯನು ಧ್ಯಾನದ ತಾದಾತ್ಮ್ಯದಿಂದ ಬುದ್ಧಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯೊಡನೆ ಇರುವನೆಂಬುದು ಇದರ ಭಾವವು.

'ಧ್ಯಾನಿಸೋಣ'—ಎಂಬುದು ಜ್ಞಾನದ, 'ಧರಿಸೋಣ'—ಎಂಬುದು ಕರ್ಮದ, 'ನೆಲೆಗೊಳಿಸೋಣ'—ಎಂಬುದು ಉಪಾಸನೆಯು ಸೂಚಕವಾಗಿದೆ. ಧ್ಯಾನಿಸಿ-ತಿಳಿಯಬೇಕು, ಧರಿಸಿ-ಪಡೆಯಬೇಕು, ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿ-ರೂಢಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಪರಬ್ರಹ್ಮದ, ಪಾಪ, ತಾಪ ನಿವಾರಕವಾದ, ದೈವಿಕ ವರ್ಚಸ್ಸಿನ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತಾ, ಆ ವರ್ಚಸ್ಸನ್ನು ತನ್ನ ಆತ್ಮದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ಅದನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸಿಕೊಂಡು ಪೂರ್ಣತಃ ಆತ್ಮವಿಕಾಸ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಪರಮಾತ್ಮನ ದಿವ್ಯಸ್ವರೂಪ

ವನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಳ್ಳೋಣ, ಧಾರಣೆ ಮಾಡೋಣ—ಎಂಬುದು ಇದರ ತತ್ವ.

‘ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಗಳಿಗೂ ಕರ್ಮಗಳಿಗೂ ಪ್ರೇರಣೆಯೇಯುವವನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸೋಣ—ಇದು ಭಕ್ತಿಯೋಗ. ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಆತನನ್ನು ನಿರಂತರ ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವರಿಗೆ ಈ ಪ್ರೇರಣೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಕರ್ಮಯೋಗ. ಈ ರೀತಿ ‘ಧೀಮಹಿ’ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಯೋಗದ ಮತ್ತು ‘ದಿಯೋ....ಯಾತ್’ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಣಾತ್ಮಕ ಭಕ್ತಿಯೋಗದ ಅದ್ಭುತ ಸಮನ್ವಯವಿದೆ. ಆ ನಿರಂತರ ವಿಕಾಗ್ರಚಿತ್ತದ ಧ್ಯಾನವು ಪೂರ್ಣ ಪರಿಪಕ್ವವಾದಾಗ ಅದನ್ನು ಸಮಾಧಿಸ್ಥಿತಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈ ‘ಧೀಮಹಿ’ ಶಬ್ದದಿಂದ ಸಾಧಕನು ಅಷ್ಟಾಂಗ ಯೋಗದ ಏಳನೇ ಮೆಟ್ಟಿಲನ್ನು ತಲುಪಲು ಪೂರ್ಣಸಿದ್ಧತೆಯಾಗಿದೆ. ಇದು ಆ ನಿರೋಧಿಸುವ ಸ್ಥಿತಿ ತಲವು ಆದೇಶವನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತದೆ, ಜೊತೆಗೆ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಧ್ಯಾನವು ಮನ-ಬುದ್ಧಿ-ಚಿತ್ತಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಲಗೊಳಿಸುವ ಒಂದು ಅಮೋಘ ಸಾಧನ.

‘ಧೀಮಹಿ’ ಎಂಬ ಮೈದಿಕ ಶಬ್ದಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ಪ್ರತಿ ಪಾದ್ಯ ನಾರಾಯಣನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪರಬ್ರಹ್ಮನೇ—ಸೂರ್ಯನಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಚಕ್ಷುಸ್ಸಿನಿಂದ ಸೂರ್ಯನು ಜನಿಸಿದನೆಂಬುದು ವೇದವಾಕ್ಯ.

‘ಧೀಮಹಿ’ ಶಬ್ದದ ಆದೇಶವೇನೆಂದರೆ, ನಾವು ನಮ್ಮ ಧ್ಯಾನಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವಾದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಧ್ಯಾನ, ವಿಚಾರ, ಭಾಗ್ಯ, ಸಂಕಲ್ಪ, ಸ್ಮೃತಿ, ಕಲ್ಪನಾ, ಇಚ್ಛಾ, ಆಕಾಂಕ್ಷಾ ಇವುಗಳ ಅಂತರ್ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೀತಿಯ ಅದರ್ಶ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆಯೋ, ಯಾವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಗತಿ ವಿಧಿಯುಂಟೋ, ಅವುಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಜೀವನದ ಕಾರ್ಯ ಪ್ರಣಾಲಿ ತಯಾರಾಗುವುದು ಮತ್ತು ಅದೇ ರೀತಿಯ ಪರಿಣಾಮಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುವು. ಇದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಎಲ್ಲದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಜಾಗರೂಕತೆ, ಹೆಚ್ಚು ಪವಿತ್ರತೆ ಇರಬೇಕಾದುದು ಧ್ಯಾನಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ. ನಮ್ಮ ಮಸ್ತಿಷ್ಕದಲ್ಲಿ, ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತತ್ (ಈಶ್ವರಿಯು), ಸವಿತು: (ತೇಜಸ್ವೀ), ವರೇಣ್ಯಂ (ಶ್ರೇಷ್ಠ), ಭರ್ಗ: (ಶಕ್ತಿಶಾಲಿ), ದೇವಸ್ಯ (ದಿವ್ಯದ), ಧೀಮಹಿ (ಧಾರಣೆಯಾಗಬೇಕು). ಆಗಲೇ ನಾವು ಗಾಯತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾದ ಲಕ್ಷ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಬಲ್ಲೆವು.

‘ಧಿಯೋ ಯೋ ನಃ’ ಇಲ್ಲಿ ‘ಧಿಯಃ’ ಯಃ’ ಮತ್ತು ‘ನಃ’ ಎಂಬ

ಮೂರು ಪದಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಿಸೋಣ. ಗಾಯತ್ರಿಯು ಎಷ್ಟು ಭವ್ಯವೋ, ಉದ್ದಿಶ್ಯವೂ ಅಷ್ಟೆ ಭವ್ಯವೆಂಬುದು ನೆನಪಿರಲಿ.

‘ಧಿಯಾಃ’ : ‘ಧಿಯಾಃ’ ಎಂದರೆ ಬುದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಎಂದರ್ಥ. ‘ಧೀ’ ಶಬ್ದದ ದ್ವಿತೀಯ ಬಹುವಚನ ರೂಪವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ‘ಬುದ್ಧಿಃ, ಮನೀಷಾ, ಧಿಷಣಾ, ಧೀಃ, ಪ್ರಜ್ಞಾ, ಶೇಮುಷೀ, ಮತಿಃ’—ಎಂಬುದು ಅಮರಕಾರನ ನಿಘಂಟು. ಸಾಯಣಾಚಾರ್ಯರು ವಾಕ್, ಕಮರ್ ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿ—ಈ ಮೂರರಲ್ಲಿಯೂ ಇದರ ಉಪಯೋಗವಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ವಿದ್ವಾಂಸರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ ‘ಸದ್ಬುದ್ಧಿಗಳನ್ನು’ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಈ ಶಬ್ದವು ಇಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನೇ ಎಕೆ ಪ್ರೇರಣೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದರೆ, ಮನಸ್ಸು ಚಂಚಲವೂ, ಅಸ್ಥಿರವೂ, ಸಂಶಯಾತ್ಮಕವೂ ಆದದ್ದು. ಆದರೆ ಬುದ್ಧಿ ಸ್ಥಿರವಾದುದು, ನಿಶ್ಚಯಾತ್ಮಕವಾದುದು, ಹಾಗೂ ಸತ್ಯಾಸತ್ಯಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಅರಿಯುವಂತಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಮನಸ್ಸು, ಚಿತ್ತ, ಅಹಂಕಾರಗಳನ್ನು ಹತೋಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಿಗ್ರಹಿಸಿ ಆಳಬಲ್ಲ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಪ್ರಚೋದನೆ ಬೇಕು ಎಂಬ ಪವಿತ್ರ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಇಲ್ಲಿದೆ.

ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದ ವಿಶೇಷವಾದ ‘ಬುದ್ಧಿ’ ಇದೆ. ಇದರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಅವನು ಜಗತ್ತಿನ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ಸರಿಯಾದುದನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ. ಈ ಬುದ್ಧಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗಿಲ್ಲ. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಯೇ ಸರ್ವ ಪ್ರಧಾನವಾದುದು. ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಸದ್ಬುದ್ಧಿಗೆ ‘ಧಿಯಾಃ’ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಬುದ್ಧಿಯ ಸ್ಥರಗಳೆಷ್ಟೋ ಇವೆ. ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ, ಚಾತುರ್ಯ, ತಿಳಿವಳಿಕೆ, ಚಾಣಾಕ್ಷತನ, ತೀಕ್ಷ್ಣಬುದ್ಧಿ, ದೂರದರ್ಶಿತ್ವ ಇತ್ಯಾದಿ ಶಬ್ದಗಳು ಬುದ್ಧಿವಿಶೇಷದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಮನುಷ್ಯದ ಬಲಕ್ಕೆ ಬುದ್ಧಿ ಎನ್ನುವುದುಂಟು. ಯಾರ ಮನುಷ್ಯವು ಹೆಚ್ಚು ಬಲಶಾಲಿಯೂ ಹೆಚ್ಚು ಸೂಕ್ಷ್ಮವೂ, ಹೆಚ್ಚು ಸ್ಫೂರ್ತಿಶಾಲಿಯೂ ಆಗಿರುವುದೋ ಅವರನ್ನು ಬುದ್ಧಿವಂತರೆಂದು ಕರೆಯುವುದು ವಾಡಿಕೆ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಮನಶ್ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ‘ಬುದ್ಧಿ’ ಎಂಬ ಈ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ‘ಇನ್‌ಟ್ಯೂಷನ್’ (Intuition ಒಳಗಿನಿಂದ ಬರುವ ತಿಳಿವಳಿಕೆ)

ಎಂದು ಕರೆದಿದೆ. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಕಲ ಸಂಗತಿಗಳೂ ಗೊತ್ತಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಈ 'ಬುದ್ಧಿ'ಯ ಬೆಳಕು ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಬೀಳದಿದ್ದರೆ ಆ ಸಂಗತಿಗಳ ಅಂತರಾರ್ಥ ಗೋಚರವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬುದ್ಧಿ ಶಕ್ತಿ ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದ್ದರೆ ಅಥವಾ ಮಂಕಾಗಿದ್ದರೆ ಅಂತರಿಕ ಅರಿವು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಮನಶ್ಚಕ್ತಿಗೂ, ಬುದ್ಧಿ ಶಕ್ತಿಗೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಒಳಗಿನಿಂದ ಬೆಳಕು ಬರಬೇಕಾದರೆ ಬುದ್ಧಿ ಶಕ್ತಿ ಆರೋಗ್ಯದಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸು ಸಹ ಸಾಕಾದಷ್ಟು ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗಿರಬೇಕು.

'ಧಿಯಃ' ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥ—ಬುದ್ಧಿಯೂ ಹೌದು, ಕರ್ಮವೂ ಹೌದು, ವಚನವೂ ಹೌದು. ಸಾಧಕನು 'ಧಿಯಃ' ಎಂದಾಗ ಅದರ ಅರ್ಥವು 'ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಗಳನ್ನು, ಕರ್ಮ ಹಾಗೂ ವಚನಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಸಾಗುವಂತೆ ಪ್ರೇರಣೆಮಾಡು' ಎಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಕರ್ಮವು ಸಾಧಕನನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನಡೆಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವಂತೆ, ವಚನವು ಅವನ ಗುಣಗಾನಮಾಡುವಂತೆ ಹಾಗೂ ಆತನ ಆಜ್ಞಾಪಾಲನೆ ಮಾಡುವಂತೆ ಆಗಬೇಕು. ಆದರೆ ಈ ಪರಿಭಾಷೆಯು ತುಂಬಾ ಸ್ಥೂಲವೂ, ಅಪೂರ್ಣವೂ ಆಗಿದೆ. ಎಷ್ಟೋ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಬಹಳ ಜಾಲಾಕಾಗಿಯೂ, ಧೂರ್ತರಾಗಿಯೂ, ಬಕಧ್ಯಾನಿಗಳಾಗಿಯೂ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಜನರು ತಕ್ಕರೂ, ವಿಶ್ವಾಸಘಾತಕರೂ, ಸುಳ್ಳರೂ, ದುಷ್ಟ ಪ್ರಕೃತಿಯವರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಪ್ರಾಯಶಃ ತೀಕ್ಷ್ಣ ಬುದ್ಧಿಯವರುತ್ತಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರಿಗೆ ಚುರುಕುಬುದ್ಧಿ ಇರದಿದ್ದರೆ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ನಡೆಸಲು ಶಕ್ತರಾಗಲಾರರು.

ಇಂತಹ (ಮೇಲೆ ವರ್ಣಿಸಿದೆ) ಬುದ್ಧಿಯು ವ್ಯರ್ಥವಾದುದು. ಇಂಥಾ ಬುದ್ಧಿ ಇರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಇಲ್ಲದಿರುವುದೇ ಮೇಲು. ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಬುದ್ಧಿಗಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡಲಾಗಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಇರುವ ಆವಶ್ಯಕತೆಯೆಂದರೆ 'ಸದ್ಬುದ್ಧಿ'. ಇದನ್ನೇ 'ಧಿಯಃ' ಎಂದು ಕರೆಯುವುದು. ಇದರ ಅಭಾವದಲ್ಲಿ ಕುಬುದ್ಧಿಯು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಕುಬುದ್ಧಿ ಯಿಂದ ನಮಗೆ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಲಿ ಮತ್ತು ದಿವ್ಯ ಜೀವನಾನಂದವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲಿ ಎಂಬುದೇ ಇಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ಧ್ಯೇಯ. ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಲು, ಪರಮಾತ್ಮನ ದರ್ಶನ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲು (ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರಣೆಯಾಗಲು) ಕೋರುವುದೇ ಇದರ ತತ್ವ. ಒಳ್ಳೆಯ ಗುಣಗಳೇ ಮಾನವನ ನಿಜವಾದ ಸಂಪತ್ತು. ಅಶಾಶ್ವತವಾದ ಭೌತಿಕ ಸಂಪತ್ತನ್ನು

ವಿಾರಿದ್ದು ದೈವಿಕಸಂಪತ್ತು, ದೈವೀಸಂಪತ್ತು. ಇದು ಒಂದು ವರ.

‘ಧೀಯಃ’ ಎಂದರೆ ಅಂತರ್ಮುಖವಾಗಿ ಪ್ರವಹಿಸುವ ಅಂತಃಕರಣ ವೃತ್ತಿಗಳು. ‘ಧೀಃ’ ಶಬ್ದ ರೂಪುಗೊಂಡಿರುವುದು ‘ಧೈರ್ಯ’ ಎಂಬ ಧಾತುವಿನಿಂದ. ಯಾವುದರಿಂದ ಆಲೋಚಿಸುತ್ತೇವೋ, ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತೇವೋ ಮತ್ತು ವಿಮರ್ಶಿಸುತ್ತೇವೋ, ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೋ, ಮನನ ಮಾಡುತ್ತೇವೋ, ಊಹಿಸುತ್ತೇವೋ ಹಾಗೂ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತೇವೋ ಅದು ‘ಧೀಃ’. ಯೋಚಿಸುವ, ಹಾಗೂ ಊಹಿಸುವ ಸಾಧನವಾದಾಗ ಅದು ‘ಬುದ್ಧಿ’ ; ಧ್ಯಾನಿಸುವ ಹಾಗೂ ಸ್ಮರಿಸುವ ಸಾಧನವಾದಾಗ ಅದು ‘ಭಕ್ತಿ’. ಈ ಎರಡು ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೂ ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ರೂಪವಿತ್ತಾಗ ಅದು ‘ಯಜ್ಞ’ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ‘ಧೀ’ ಶಬ್ದವು ಬುದ್ಧಿವಾಚಕ, ಕರ್ಮವಾಚಕ ಮತ್ತು ವಾಕ್‌ವಾಚಕವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಸಾಯಣ ಉದ್ವರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಯಜ್ಞ ಸಾಯಣದಲ್ಲಿ ‘ಧರ್ಮಾದಿ ವಿಷಯಕವಾದ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ‘ಧೀ’ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಎಂದಿದೆ. ವಿಷ್ಣು ಭಾಷ್ಯವು ‘ಧಾರಣ’ ಮಾಡುವಂತಹ ಬುದ್ಧಿಗಳ ಹೆಸರು ‘ಧೀಯಃ’ ಎನ್ನುತ್ತದೆ. ಅಥರ್ವ ವೇದದಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ‘ಬುದ್ಧಿ’ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ.

ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದ ಪೂರ್ವಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಆ ಸವಿತೃ-ವರೇಣ್ಯ-ಭರ್ಗ-ದೇವನ ಧ್ಯಾನಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಆ ಧ್ಯಾನದ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ಎತಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಮಾಡಬೇಕು? ಎಂಬುದು ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಆ ಪ್ರಯೋಜನವೆಂದರೆ ‘ಧೀಯಃ’ಗಳ ಎಂದರೆ ಸದ್ಬುದ್ಧಿಗಳ ಪ್ರಾಪ್ತಿ. ಸದ್ಬುದ್ಧಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಸಿದ್ಧಿ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಸಂಪತ್ತು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ.

‘ಧೀಯಃ’ ಶಬ್ದವು ಬಹುವಚನದಲ್ಲಿರಲು ಕಾರಣವೆಂದರೆ—ಸಾಧಕನು ಸವಿತೃವನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವಾಗ ‘ತಾನೂ ಎಲ್ಲಾ ಮಾನವರೂ ಒಂದೇ’ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವಾರ್ಥವಿಲ್ಲ. ಸಾಮೂಹಿಕ ಮಾನವ ಜನಾಂಗದ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಬಹುವಚನವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗಿದೆ.

ನಮ್ಮ ಶ್ರದ್ಧೆ ವಿರೂಪವಾಗದಂತೆ, ಅಂಥ ವಿಶ್ವಾಸವಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ನಮಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ತತ್ತ್ವದ ಆಸರೆ ಬೇಕು. ಅದೇ ಗಾಯತ್ರಿಯ ‘ಧೀಃ’. ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಕಡೆಯಿಂದ ಲಭಿಸುವ ರಕ್ಷಣೆ ಜ್ಞಾನ. ಅದನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಲು ಬುದ್ಧಿ ಬೇಕು. ಈ ಶ್ರದ್ಧಾ-ಬುದ್ಧಿಗಳ ಸಂಗಮ ನಮ್ಮ

ಸಂಪತ್ತು, ಅನುಪಮ ನಿಧಿ. ಈ ಮೇಧಾವಿಕಾಸ, ಈ ಬುದ್ಧಿ ಸಂವರ್ಧನೆ ಕೇವಲ ಭಗವಂತನಿಂದ ಸ್ಫೂರ್ತಿಪಡೆದು, ಪ್ರೇರಣೆಪಡೆದು ಸತ್ಪಥಗಾಮಿಯಾಗಿ ನಡೆದರೆ ಸಾಧ್ಯ.

‘ಭಗವಂತ ! ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಪ್ರಚೋದನೆಯನ್ನು ಕೊಡು’ ಎಂಬುದೇ ಈ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ. ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿ ಮಂದವಾದರೆ ಅಥವಾ ಹುಚ್ಚಿದ್ದು ಕುಣಿದರೆ ನಮ್ಮ ಜೀವನವು ವಿಫಲವಾಗುವುದು. ಅದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಸರಿಯಾದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹರಿಬಿಡಬೇಕು. ಇದು ಅಗತ್ಯ. ಇದಕ್ಕೆ ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರಯತ್ನ ಮತ್ತು ಭಗವಂತನ ಅನುಗ್ರಹ ಎರಡೂ ಬೇಕು.

‘ಧೀ’ ಶಕ್ತಿಗೂ ‘ಬುದ್ಧಿ’ ಶಕ್ತಿಗೂ ಅರ್ಥ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಒಳ್ಳೆಯದು ಅಥವಾ ಕೆಟ್ಟದ್ದು ಎರಡನ್ನೂ ಮಾಡಲು ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ‘ಧೀ’ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಸದ್ಬುದ್ಧಿಯ ಪ್ರೇರಣೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಅದು ಪರಮಾತ್ಮನ ಕಡೆಗೆ ಮಾತ್ರಾ ನಮ್ಮನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸುವ ಶಕ್ತಿ. ಇಲ್ಲಿ ನಾವು ಬಯಸುವುದು ಈ ತರಹದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು. ಅಜ್ಞಾನ ನಾಶ, ನಾನು ಪರಮಾತ್ಮನೆಂಬ ನಿಜಜ್ಞಾನದ ಅರಿವು. ಇದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮೊಳಗಿನ ಜ್ಞಾನದ ಪ್ರೇರಣೆ ಬೇಕಾಗಿದೆ.

‘ಧೀಯಃ’ ಎಂದರೆ ಅಂತರ್ಮುಖವಾಗಿ ಪ್ರವಹಿಸುವ ಅಂತಃಕರಣ ವೃತ್ತಿಗಳು. ಬುದ್ಧಿ ವೃತ್ತಿಗಳು (ಕಣ್ಣಿನ ಮೂಲಕ ಹೊಮ್ಮುವ ಬುದ್ಧಿ ವೃತ್ತಿಗಳು. ಇದು ಬಹುವಚನದಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ) ಎಲ್ಲಾ ಬುದ್ಧಿಗಳಿಗೂ ಪ್ರೇರಕ ಎಂಬುದು ತತ್ತ್ವ.

ಎಂತಹ ಪರಮಾತ್ಮನೆಂದರೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತಹ ಗುಣಗಳುಳ್ಳ, ಸರ್ವೋತ್ತಮನಾದ ಪರಮಾತ್ಮ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ‘ಯಃ’ ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದೆ ; ಯಾರು ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸುತ್ತಾರೋ ಆ ಪರಮಾತ್ಮ. ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಪ್ರೇರಣೆ ಮಾಡಲು ಅವನು ಯಾರು ? ಎಂದರೆ—ತತ್—ಸವಿತು; ವಿಶೇಷಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದರಿಂದ.

ಯಃ ‘ಯಃ’ದ ಅರ್ಥ ಯಾರು, ಯಾವನು, ಯಾವಾತನು (ಯಾವ ತೇಜಸ್ಸು) ಅಂತಹವನು ಎಂದು. ಈ ಪದವು ಯಾವಾತನೋ (ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾ) ‘ಅಂತಹವನು’ ಎಂಬ ಮುಂದಿನ ಇನ್ನೊಂದು ಪದವನ್ನೇ ಖೈನ್ ತನ್ನ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತದೆ. ‘ಯಃ’ ಎಂದರೆ ಒಬ್ಬನೇ ಅದ ಚಿದಾತ್ಮನು. ಇದರಿಂದನು (ಅಸ್ಮಿತ್) ಎಂಬ ಅನಿಸಿಕೆಗೆ ಗೋಚರ

ವಾದ ನಾನಾ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಶರೀರ, ಇಂದ್ರಿಯ ಮತ್ತು ಅಂತಃಕರಣಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಭೇದ ಎಂದು ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದ ಭೇದವನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿ ಹುಟ್ಟಿರುವ ಚತುರ್ವರ್ಣಗಳು ಚತುರಾಶ್ರಮಗಳು ತ್ವಂತಾ (ನೀನು ಎಂಬ ಭಾವನೆ), ಆಹಂತಾ (ನಾನು ಎಂಬ ಅನಿಸಿಕೆ) ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ನಿಮಿತ್ತವನ್ನಾಗಿವುಳ್ಳ ಲೌಕಿಕ ಮತ್ತು ನೈದಿಕ ಕರ್ಮಗಳು, ಉಪಾಸನೆಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ ಸಕಲ ವ್ಯವಹಾರಗಳೂ ಶರೀರ-ಇಂದ್ರಿಯ-ಅಂತಃಕರಣಗಳೇ ಆಲಂಬನ (ಆತ್ಮನಲ್ಲ) ಎಂದು ವಿವೇಚಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ.

‘ನಃ’ ಎಂದು ಭಾಷ್ಯ-ಭಾಷಕ ರೂಪಗಳಾದ ಕ್ಷೇತ್ರ-ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ ಸಂಘಾತಗಳನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿ ಅವುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಭಾಷಕ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ ರೂಪ ಯಾವುದಿದೆಯೋ ಅದನ್ನು ಏಕವಚನಾಂತವಾದ ‘ಯಃ’ ಎಂಬುದರಿಂದ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಿಂದ ಸಾಕ್ಷಿಯಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನು (ಜಗತ್ತಿಗೆಲ್ಲಾ) ಒಬ್ಬನೇ, ಅವನೇ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಭಾಷಕ ಎಂದು ‘ಯಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್’ ಎಂಬುದರಿಂದ ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು. ಒಬ್ಬನೇ ರವಿಯು ಈ ಸಮಸ್ತ ಲೋಕವನ್ನು ಹೇಗೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಾನೋ ಹಾಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನೂ ಒಬ್ಬನೇ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ.

‘ಯಃ’ ಎಂದರೆ ಸತ್ಯ-ಜ್ಞಾನ-ಆನಂದ ಲಕ್ಷಣವುಳ್ಳ, ಅವ್ಯಕ್ತವೂ, ಅಸರೂಪವೂ ಆದ ಪರಬ್ರಹ್ಮ. ಇದು ಯತ್ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು, ಎಲ್ಲಿ ‘ಯತ್’ ಶಬ್ದವು (ಯಾವನು, ಯಾವಳು, ಯಾವುದು ಎಂಬ ಮೂರು ಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಶಬ್ದ ಪ್ರಯೋಗವಿದೆ) ಬರುತ್ತದೆಯೋ ಅಲ್ಲಿ ‘ತತ್’ ಶಬ್ದವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ನಾಮಪದವಿದ್ದೇ ಇರಬೇಕು. ಗಾಯತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಭಾಷ್ಯಕಾರರು ‘ತತ್’ ಪದಕ್ಕೂ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ‘ಭರ್ಗ’ ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಪುಲ್ಲಿಂಗ ಪ್ರಯೋಗವಿದ್ದ ರೂ ನಪುಂಸಕಲಿಂಗ ವಾಚಕವಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಸರ್ವಜಗದಂತರ್ಯಾಮಿಯನ್ನು ಈ ವರ್ಗವು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೋಸ್ಕರ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಸಂಕೇತ. ಗಾಯತ್ರಿಯು ಪೂರ್ವಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸವಿತೃ-ವರೇಣ್ಯ-ಭರ್ಗ-ದೇವ-ಪರಮಾತ್ಮನ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆಯೋ ಆ ಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಯಾವ ಪರಮಾತ್ಮನಿರುವನೋ ಅವನಿಗೆ ಈ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಆ ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ವಿಚಾರಗಳನ್ನೇ ಪುನರುಕ್ತಿ ಮಾಡಿ, ಹೇಳಿದ್ದನ್ನೇ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ

ಇಲ್ಲಿ 'ಯಃ' ಶಬ್ದವನ್ನು ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿ, ಆ ಶಕ್ತಿಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಪರಮಾತ್ಮನು ನಮಗೆ 'ಧಿಯಃ' ತತ್ತ್ವವನ್ನು ದಯೆಪಾಲಿಸಲಿ ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. 'ಯಃ' ಎಂದರೆ ಸತ್ಯ-ಜ್ಞಾನ-ಆನಂದ (ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ) ಲಕ್ಷಣವುಳ್ಳ, ಅವ್ಯಕ್ತವೂ, ಅಪರೂಪವೂ ಆದ ಆ ಪರಬ್ರಹ್ಮವು ಒಬ್ಬನೇ ಆದ ಜೀವಾತ್ಮನು ಎಂದು ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ನಿರ್ಣಯಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ 'ಯಃ' ಎಂದರೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಆತ್ಮರೂಪನು, ಈ ವಿಶುದ್ಧ ಆತ್ಮನನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮಾ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

'ಯಃ' ಎಂದರೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ವಾಸವು ನಮ್ಮ ಅಂತಃಕರಣದಲ್ಲಾಗಲಿ, ಆತನ ಧಾರಣೆಯಾಗಲಿ, ಆತನ ಕೃಪೆಹಾಗೂ ಶಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಜೀವನ ನೌಕೆಯು ಪಾರವನ್ನು ತಲುಪಲಿ ಎಂಬುದೇ ಮಂತ್ರವಾಗಿದೆ.

ನಃ : 'ನಃ'ದ ಅರ್ಥ 'ನಮ್ಮ' 'ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ' ಎಂದು. 'ನ ಅಸ್ಮದೀಯಾಃ' ಅಥವಾ 'ನ ಅಸ್ಮಾಕಂ' ಎಂದು ಇದರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ. ಅಂದರೆ ನಮ್ಮ ಇಲ್ಲವೆ ನಮ್ಮ ಸಂಬಂಧಕ್ಕೊಳಗಾದ ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ನಮ್ಮ (ಉಪಾಸಕರ) ಅಂತಃಕರಣಾದಿ ಉಪಾದಿ ಬೇಧದಿಂದ ಭಿನ್ನವಾದ ಜೀವಕೋಟಿಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ನಮ್ಮಂಥವರ ಎಂದು ಅರ್ಥವನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ಬಹುವಚನವು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಬಹುವಚನ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ 'ನಾವು' ಎಂಬ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಸಮೃದ್ಧಿಯ ಯಾಚನೆಯನ್ನು ಕೇವಲ ಒಬ್ಬಂಟಿಗನಾದ, ಸೀಮಿತಾರ್ಥದ, ಸೈಯಕ್ತಿಕವಾದ 'ನನಗೋಸ್ಕರ' ಮಾಡಿದರೆ ವಿಸ್ತೃತಾರ್ಥದ, ಸಮಷ್ಟಿಪ್ರಜ್ಞೆಯ 'ನನುಗೋಸ್ಕರ' ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಇಡೀ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಲೀ ಎಂಬ ಉದಾತ್ತ ಧೈಯ ಇಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಸಮಸ್ತರ ಸದ್ಬುದ್ಧಿಯ ಮೇಲೆಯೇ ನಮ್ಮ ಕಲ್ಯಾಣವೂ ಆಶ್ರಯಗೊಂಡಿದೆ. ನಮ್ಮ ಸಂಕುಚಿತ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಜಗತ್ತಿನ ಜೀವಿಗಳ ಏಕತ್ವ ಕಾಣಬೇಕಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಮನುಷ್ಯ ಸಮಾಜ ಜೀವಿ. ಅವನು ಏಕನಲ್ಲ; ಅನೇಕ. ಅವನಿಗೆ ವಿಶಾಲ ದೃಷ್ಟಿ ಇರಬೇಕಾದುದರ ಸಂಕೇತವೇ ಇದು. ಅಲ್ಲದೆ ಭೇದ ಬುದ್ಧಿ ಇಲ್ಲದ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಲು ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವುದೇ ಇದರ ತತ್ತ್ವ. ಇದು ದ್ವಿಜನಿಗಿರುವ ವಿಶಾಲ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ದ್ವಿಜನು ಸ್ವಾರ್ಥರಹಿತನಾಗಿ, ಜಾತಿ-ಮತ-ಪಂಥಗಳ ಭೇದವಿಲ್ಲದೆ

ಎಲ್ಲಾ ಜನರಿಗೂ ಸದ್ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸಲು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾನೆ. ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ಸುಬುದ್ಧಿ ಲಭಿಸಲಿ, ನಮ್ಮ ಒಳಗಿನ ಹಾಗೂ ಹೊರಗಿನ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೂ ಸುಬುದ್ಧಿಯ ಪ್ರಕಾಶ ತುಂಬಲಿ ಎಂದು ಗಾಯತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಮೊರೆ ಇಡುತ್ತಾನೆ. ಮನುಷ್ಯನು ಅನೇಕ ಘಟನೆಗಳೊಡನೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಆತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಈ ವಿಶಾಲತೆ, ವಿಸ್ತೃತತೆಗಳೇ ಆತನ ಹಿರಿಮೆ. ಈ ವಸುಧೆಯನ್ನೇ ಕುಟುಂಬವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸುವವರೇ ಉದಾರ ಚರಿತರು. ಹೃದಯ, ಶ್ವಾಸಕೋಶಗಳು, ಹೊಟ್ಟೆ, ಕರುಳು, ಮಸ್ತಿಷ್ಕ (ತಲೆ) ಮೊದಲಾದ ಅಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಒಂದು ಅಂಗವು ತೊಂದರೆಗೊಳಗಾದರೂ, ಕೆಟ್ಟು ಹೋದರೂ, ಉಳಿದ ಅಂಗಗಳ, ದೇಹದ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯವು ಅಪಾಯಕ್ಕೊಳಗಾಗುವುದು. ಈ ಅಂತರಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಮಾತು ಸತ್ಯವೋ, ಅದು ಬಾಹ್ಯಜೀವನದ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿಯೂ ಸತ್ಯವಾಗಿರುವುದು. ನಾವು ವಾಸಿಸುವ ನೊಹಲ್ಲಾದಲ್ಲಿ ಕಾಲರಾ, ಪ್ಲೇಗು, ಸಿಡುಬು ಮುಂತಾದ ರೋಗಗಳು ಹಬ್ಬಿದರೆ, ಪಕ್ಕದ ಮನೆಗೆ ಬೆಂಕಿ ಹತ್ತಿ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದರೆ, ನಮ್ಮ ಕುಟುಂಬದ, ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ರಕ್ಷಣೆ ಅಷ್ಟು ಸುಸೂತ್ರವಾಗಿ ಸಾಗದು. ಆರಾಜಕತೆಗಳ, ದಂಗೆಗಳ, ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಜೀವಿತ-ವಿತ್ತಗಳು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿರಲಾರವು. ಕೆಟ್ಟ ಜನರ ಮಧ್ಯೆ ವಾಸಿಸಿದರೆ ಸಾಧು ಪ್ರಕೃತಿಯವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ವಿಷೋಭ ಉಂಟಾಗದೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾರಣ ದಿಂದಲೇ ಇಲ್ಲಿ ಬಹುವಚನ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿದೆ. ಅಂದರೆ ಜಗತ್ತಿನ ಜೀವರಿಗಾಗಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ನಾವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವಾಗ ನಮ್ಮ ಸ್ವಾರ್ಥದ ಅಥವಾ ನಮ್ಮ ಸಂಸಾರದ ಪರವಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ನಾವು ಬೇಡುವುದು 'ಧೀ' ಶಕ್ತಿಯನ್ನು. ಎಂದರೆ ನಾವು ನಮ್ಮ ಸಂಕುಚಿತ ಛಾವನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲಾ ಜೀವಿಗಳಲ್ಲೂ ಏಕತ್ವವನ್ನು ಕಾಣಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ 'ಪರಮಾತ್ಮಾ! ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ಸದ್ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಕರುಣಿಸು. ನಿನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಎಲ್ಲರ ಬುದ್ಧಿಗಳೂ ಹರಿಯುವಂತೆ ಪ್ರಚೋದಿಸು' ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವುದು. ಇದರಿಂದ ಆತ್ಮ ಶಕ್ತಿಯ ವಿಶಾಲತೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯ. ಅಲ್ಲದೆ ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಯಾರು ಪ್ರೇರಿಸುತ್ತಾರೋ ಅವರ ಸ್ಥಾನವೇ ಇದೆಂಬುದನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುದಾಗಿಯೂ ಇದೆ. ಈ ಸದ್ಬುದ್ಧಿಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು 'ನಃ' ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕುಬುದ್ಧಿಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಯಾವ ವ್ಯಕ್ತಿಯೂ

ಸ್ವಸ್ಥ ಚಿತ್ತದಿಂದಿರಲಾರ. 'ನಃ' ಎಂದರೆ ಮನುಷ್ಯರು ಮೊದಲಾಗಿ ಸ್ಥಾವರ ಗಳವರೆಗಿನ ಜೀವಾತ್ಮರು, ಹಾಗೆಯೇ ಅನೇಕ ವಿಧವಾದ ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಉಂಟಾದ ಭೇದವುಳ್ಳ ಆತ್ಮರು ಎಂದರ್ಥ.

'ಧಿಯಃ' ಎಂದರೆ ಬುದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪ್ರತಿಫಲಿತ ಚೈತನ್ಯನೂ, 'ಯಃ' ಎಂದರೆ ಸೂರ್ಯನಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರತಿಫಲಿತ ಚೈತನ್ಯನೂ ಒಂದೇ. ಆದುದರಿಂದ ಬುದ್ಧಿಯು ಧ್ಯಾನಾನುಷ್ಠಾನದಿಂದ ತನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಉಪಸಂಹಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ನಂತರ 'ನಃ' ಎಂದರೆ ಶುದ್ಧವಾದ 'ನಾನು' ಎಂಬ ಜ್ಞಾನದೊಡನೆ ಸೇರುವಿಕೆಯೇ ಈಗಿನ ಕಳಾಸೋವಾನ-ಅಂದರೆ ದೇಹ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದ ಆನಂದಮಯವಾಗಿಯೂ, ಅಖಂಡವಾಗಿಯೂ 'ನಾನು' ಎಂಬ ಜ್ಞಾನಮಾತ್ರ ಇರುವ ಸ್ಥಿತಿಯೇ ಈ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿನ 'ನಃ' ಪದದ ತತ್ತ್ವವಾಗಿದೆ.

ನಾನೆಂಬ ಸ್ವರೂಪವೂ, ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯ ಸ್ವರೂಪವೂ, ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯ ವ್ಯಾಪಾರಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತೋ ಅಂತಹ ಜೀವದ ಸ್ವರೂಪಗಳೆಲ್ಲಾ ಈ 'ಧಿಯೋ ಯೋ ನಃ' ಎಂಬ ಪದದ ತತ್ತ್ವದಲ್ಲಿರುವುದೆಂಬುದನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಸೂಚನೆಯೂ ಈ ಪದದಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿರುವುದು. ತೇಜಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರಪಟ್ಟ, ತ್ರಿಪುಟೇ ರೂಪವಾದ, ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಮರೆಯುವುದೆಂದರೆ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಮರೆಯುವಂತಹ ಸಮಾಧಿಸ್ಥಿತ ನಾಗುವ ಪ್ರಾರಂಭದ ಸ್ಥಿತಿಯು, 'ಧಿಯೋ ಯೋ ನಃ' ಪದ ಮತ್ತು ಸ್ವರಗಳ ತತ್ತ್ವಾರ್ಥದಲ್ಲಿರುವುದು. ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಪ್ರೇರಕನಾಗಿರುವವನೇ ಸೂರ್ಯದೇವತಾ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಅಂತರ್ಯಾಮಿ—ಎಂದರೆ ಈಶ್ವರ ನಾಗಿರುವನು. ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಜೀವ ಚೈತನ್ಯನು ತನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಸೂರ್ಯರೂಪಿನಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಂತು ಅವನೇ ಇವನಾಗುವ ತತ್ತ್ವವೇ 'ಧಿಯಃ ನಃ' ಎಂಬುದರ ತತ್ತ್ವವು. ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ದೇಹಜ್ಞಾನವೂ ಇಲ್ಲದ ಶುದ್ಧನಾದ ನಾನೆಂಬ ಜ್ಞಾನ ಮಾತ್ರ ಉಳಿಯುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವ ಚೈತನ್ಯನು ತಾದಾತ್ಮ್ಯದಿಂದ ಇರುವವನಾದುದರಿಂದ ಇವನಿಗೆ 'ನಃ' ಎಂಬುದು ಸಲ್ಲುವುದು. ಅಧಿಕಾರಿಯು ಸವಿಕಲ್ಪಸಮಾಧಿಯ ಅಂತ್ಯದವರೆಗೆ ಬರುವ ವಿಧಾನಗಳೇ 'ಧಿಯೋ ಯೋ ನಃ' ಎಂಬ ಪದದ ತತ್ತ್ವವಾಗಿದೆ.

ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ಸುಬುದ್ಧಿಯು ಲಭಿಸಲಿ, ನಮ್ಮ ಒಳಗಿನ ಹಾಗೂ ಹೊರ

ಗನ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಲ್ಲಿಯೂ ಸದ್ಬುದ್ಧಿಯ ಪ್ರಕಾಶವು ತುಂಬಲಿ, ಎನ್ನುವುದ ಕೋಷ್ಠರವಾಗಿಯೇ ಭಗವಂತನನ್ನು ಗಾಯತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಸದ್ಬುದ್ಧಿಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು 'ನಃ' ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

“ಪ್ರಚೋದಯಾತ್” : ಇದೊಂದು ಕ್ರಿಯಾಪದ ರೂಪ. ‘ಚೋದ್- ಪ್ರೇರಣೆ’ ಎಂಬ ಧಾತುವಿನಿಂದ ಬಂದ ರೂಪ. ಅಂದರೆ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಪ್ರೇರಿಸು, ಚೋದಿಸು, ಹುರುಪುಗೊಳಿಸು, ಉತ್ಸಾಹಗೊಳಿಸು, ಜೋಡಿಸು, ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸು ಎಂಬರ್ಥವನ್ನು ಈ ಪದ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾರ್ಥನಾರೂಪವಾದ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಇದು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ನಿಜವಾದ ಪ್ರೇರಣೆ, ಪ್ರಚೋದನೆ, ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದಲೇ ಸಾಧ್ಯ. ಸದ್ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನು ಪ್ರೇರಣೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಪ್ರಕಾಶಗೊಳ್ಳುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಮಗೆ ಸದ್ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸು ಎಂದು ಅವನಲ್ಲೇ ಮೊರೆಹೋಗಬೇಕು. ಇದೇ ಈ ಮಂತ್ರದ ರಹಸ್ಯ. ಇಹದಲ್ಲಿ ಎಳೆಗೆರೆ, ಪರದಲ್ಲಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಲು ಮಂಗಳಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಲು, ಪ್ರೇರಣೆ ಮಾಡಲಿ ಎಂಬುದು ಇದರ ಅರ್ಥವೆಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರ ಮತ. ಧರ್ಮ-ಅರ್ಥ-ಕಾಮ-ಮೋಕ್ಷದ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗಲು ಪ್ರೇರಣೆ ಹಾಗೂ ಕೆಟ್ಟಕೆಲಸಗಳಿಂದ ದೂರವಿರುವುದು ಎಂದಾಗುವುದು. ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರಣೆ ಎಂದರೆ ಹಿಂದಿನ ‘ಧಿಯೋ ಯೋ ನಃ’ ಪದದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿರುವಂತೆ ಸರ್ವತ್ರ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿದ್ದ ‘ನಾನು’ ಎಂಬ ಬುದ್ಧಿವೃತ್ತಿಯು ಪರಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಉಂಟಾಗುವುದಕ್ಕೂ, ವಿರಾಟ್ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಸಕಲ ಶಕ್ತಿಗಳು ಬೀಜರೂಪವಾಗಿ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೂ ಜೀವ ಚೈತನ್ಯ ಪರಬ್ರಹ್ಮವಾಗುವುದಕ್ಕೂ ಪ್ರೇರಣೆಯಾಗಬೇಕಾಗಿರುವುದು. ಗಾಯತ್ರಿಯ ಮೂಲಕ ಆ ಸವಿತನ, ವರೇಣ್ಯನ, ಭರ್ಗನ, ದೇವನ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಲಾಗುವುದು. ಇದು ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಸದ್ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಬೇಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ. ಅಂದರೆ ಇದು ದೀನ-ಹೀನ ರೀತಿಯಿಂದಲ್ಲ. ವೈದಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಗನುಸಾರವಾಗಿ, ಆತ್ಮಗೌರವಯುಕ್ತವಾದ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ದೈನ್ಯಭಾವದಿಂದ ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡುವುದು ಭಾರತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ.

ಇಲ್ಲಿ ಉಪಾಸಕನಿಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ತನ್ನ ವರಪ್ರಸಾದದ ಮೂಲಕ ಹೊರಗಿನಿಂದ ತುಂಬಬೇಕಾದ ಅಂಶವೆನೂ ಇಲ್ಲ ; ಅವನ ಆಜ್ಞಾನದ

ನಾಶವು ನಿಜಜ್ಞಾನದ ಅರಿವೇ. ತಾನು ಪರಮಾತ್ಮನೆಂಬ ಮುಕ್ತಿಸ್ಥಿತಿಯೇ ಸಾಕು. ನಮ್ಮ ಶಿಲ್ಪದ ಬೆಂಕಿಗೆ ಹೊರಗಿನಿಂದ ಎಷ್ಟು ಗಾಳಿ ಉದಿವರೂ ಅದರಿಂದ ಬೆಂಕಿ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರ ಬೂದಿ ಮುಟ್ಟಿದ ಕಿಡಿಗೆ ಬೂದಿಯ ಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದಲ್ಲಿ ಅದು ಪುನಃ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುವುದು. ಇಲ್ಲಿ ನಡೆಯಬೇಕಾದುದು ಈ ಪ್ರಚೋದನೆ ಮಾತ್ರ.

ಪರಮಾತ್ಮನು ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಎಂತಹ ಪ್ರೇರಣೆ ನೀಡಬೇಕೆಂದರೆ ಅದರಿಂದ ಉತ್ಸಾಹಗೊಂಡವರಾಗಿ ನಾವು ನಮ್ಮ ಅಂತಃಕರಣವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವಂತಾಗಬೇಕು ; ಅದರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸುಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಪುರುಷಾರ್ಥವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವಂತಾಗಬೇಕು. ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಕರ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಪುರುಷಾರ್ಥ, ಪ್ರಯತ್ನ, ಸಂಘರ್ಷ, ಶ್ರಮಮಾಡಿ ಅಭಿಷ್ಯವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಅದೇಶವಿದೆ. ಈಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗಳಲ್ಲಿ ಆತನ ಆಶೀರ್ವಾದ, ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ, ನೇತೃತ್ವವನ್ನು ಬೇಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಬಾಲಕನು ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಹೋಗುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯರಿಂದ ಆಶೀರ್ವಾದ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆ ಆಶೀರ್ವಾದವನ್ನು ಹೊಂದುವುದರಿಂದ ಆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಉತ್ಸಾಹ ಇಮ್ಮಡಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆಶೀರ್ವಾದದ ಶಕ್ತಿಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ತಾನು ಉತ್ತೀರ್ಣನಾಗುವೆನೆಂದು ಆಸೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ ತಾನು ಸ್ವತಃ ಏನೂ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ, ಅದು ಅನುಚಿತ ಆಸೆ ಎನಿಸುವುದು.

ಸವಿತಾದೇವ ಪ್ರೇರಣೆ ಮಾಡಿ ಆನಂದ ನೀಡುವ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನೇ ಈ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದ ಮೂಲಕ ಸಾಧನೆ ಮಾಡುವ ಸಾಧಕನು ಕರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಯಾವ ಸವಿತಾ ಶಕ್ತಿಯು ಇಡೀ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದೆಯೋ, ಸಕಲ ಜ್ಞಾನ-ವಿಜ್ಞಾನದ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದೆಯೋ, ಆ ಸವಿತೃ ದೇವನನ್ನೇ ಈ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಆಹ್ವಾನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಗಾಯತ್ರೀ ಪರಮಾತ್ಮನು ತನ್ನ ಸವಿತಾ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ, ವಾಯು ಮೊದಲಾದುವುಗಳನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿ ಪ್ರೇರಿಸುತ್ತಾನೆಯೋ ಅದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಮನುಷ್ಯನ ಮನದಲ್ಲಿಯೂ ಅಂತಹುದೇ ಸವಿತಾಶಕ್ತಿ ಇದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯಬಾರದು. ಸವಿತಾ ಜೀವನದ ಮೂಲಶಕ್ತಿ-ಪ್ರಾಣವಾಗಿದೆ ಸವಿತೃ ಅದರ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿದೆ. ಮಾನವನು ಸವಿತಾ ದೇವನೊಡನೆ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನೆಂದಾದರೆ ಅವನು ಜೀವನದ ಪೂರ್ಣಲಾಭವನ್ನು

ಪಡೆಯಬಲ್ಲನು.

ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡುವುದು ಸದ್ಬುದ್ಧಿಗಾಗಿ ಅಲ್ಲ, ಅದರ ಪ್ರೇರಣೆಗಾಗಿ. ಇಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಪ್ರಯತ್ನವೂ ಇದೆ. ಮನುಷ್ಯನು ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಅನುಗ್ರಹ ಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ಸಂಕೇತ ಇದರಲ್ಲಿದೆ. ಮನಸ್ಸಾದರೋ ಪ್ರಾಕೃತ ಪದಾರ್ಥ. ಈ ಕುರುಡು ಪ್ರಕೃತಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುವುದೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಈ ಮನಸ್ಸು ಬಹಳ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳದ್ದು. ಇದನ್ನು ಶುಭ ಪ್ರೇರಣೆ ನೀಡುವ ಆನಂದದಾಯಕ ಪರಮಾತ್ಮನೊಡನೆ ಕೂಡಿಸಿದಾಗ ಅಲ್ಲಿಂದ ಶುಭ ಪ್ರೇರಣೆ ನಡೆಯುವುದು. ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ದಿವ್ಯಪ್ರಕಾಶವು ಲಭಿಸುವುದು ; ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ಬುದ್ಧಿ ಹಾಗೂ ಕರ್ಮಗಳು ಒಂದಾಗಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಮಾಧುರ್ಯವನ್ನು ತರುವುವು. ಗಾಯತ್ರಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವುದು ಧನಕನಕಾದಿ ಯಾವ ಲೌಕಿಕ ಭಾಗ್ಯ ಬೇಡಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ನಿಷ್ಕಾಮ, ನಿರ್ವಿಷಯಕ, ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ಜ್ಞಾನದೇವತೆ ನಮಗೆ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಉಪಕಾರ ನಮ್ಮ 'ಧೀಃ' ಶಕ್ತಿಯ ಪ್ರೇರಣೆ. ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ಪವಿತ್ರ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೀಣರನ್ನಾಗಿಯೂ, ದುಷ್ಪರ್ಷಗಳಿಂದ ವಿಮುಖರನ್ನಾಗಿಯೂ ಮಾಡಲಿ, ನಮ್ಮ ಅಂತಃಕರಣಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸಲಿ ಎಂಬುದು ಇದರ ಸಂಕೇತ (ತೈತ್ತಿರೀಯ ಸಂಧ್ಯಾಭಾಷ್ಯ). ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಲಿ ಎಂಬ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಇದಾಗಿದೆ. 'ಪ್ರಚೋದಯಾತ್' ಪದವು ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಸ್ವರೂಪವಾದ ನಿರ್ಮಲ ಸಮಾಧಿ ಎನಿಸುವ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಿ, ವಿವೇಹ ಮುಕ್ತಿಗಳೆರಡರ ತತ್ತ್ವಗಳೆರಡನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡಿರುವುದು. 'ತತ್' ಪದದಲ್ಲಿನ 'ತ್' ಎಂಬ ಅರ್ಧಾಕ್ಷರವು ಜಗತ್ತಿನ ರೂಪವಾದ ಬೀಜ. ಬೀಜದಲ್ಲಿ ವೃಕ್ಷದ ಸಾರವೆಲ್ಲಾ ಅಡಗಿರುವಂತೆ ಅರ್ಧಾಕ್ಷರವಾದ 'ತ್' ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲಾ ಬೀಜರೂಪವಾಗಿರುವುದು. ಬೀಜವು ನೊಳಕೆಯಾಗಿ ಹೇಗೆ ವೃಕ್ಷವಾಗುವುದೋ ಹಾಗೆ 'ತ್' ಎಂಬ ಅರ್ಧಾಕ್ಷರ ತತ್ತ್ವವಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮಶಕ್ತಿಯು ಜಗದ್ರೂಪವಾಗಿ ಆಗುವುದು. ವೃಕ್ಷದ ಸಾರವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡು ಪುನಃ ಬೀಜರೂಪಕ್ಕೆ ಬರುವಂತೆ ಪರಾಶಕ್ತಿಯ ಜಗದ್ರೂಪವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಉಪಸಂಹರಿಸಿಕೊಂಡು, ಬೀಜರೂಪಕ್ಕೆ ಬರುವುದು. ಇದಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿಯೇ ಮಂತ್ರದ ಪ್ರಥಮದಲ್ಲಿ 'ತತ್' ಶಬ್ದವೂ, ಮಂತ್ರಾಂತ್ಯವಾದ 'ಪ್ರಚೋದಯಾತ್' ಎಂಬ

ಪದದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ 'ತ' ಎಂಬ ಅರ್ಧಾಕ್ಷರವೂ ಇರುವುದು. ಮಂತ್ರದ 'ತತ್' ಪದದಲ್ಲಿನ 'ತ' ಅರ್ಧಾಕ್ಷರ ತತ್ತ್ವವಾದ ಪರಾಶಕ್ತಿಯು ಸೃಷ್ಟಿ, ಸ್ಥಿತಿ, ಲಯರೂಪವಾಗಿಲಂಚಿಸುವುದೇ 'ಸವಿತುಃ' ಪದದ ಪ್ರಾರಂಭದಾರಭ್ಯ ಮಂತ್ರಾಂತ್ಯದವರೆಗೆ ಇರುವ ಬೀಜಾಕ್ಷರಗಳ ರೂಪವಾಗಿ ಮಂತ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅರ್ಧಾಕ್ಷರವಾದ 'ತ' ಇರುವುದಾಗಿದೆ. ಅಂದರೆ 'ತತ್' ಎಂಬ ಪದದ ತತ್ತ್ವವೇ ಮಂತ್ರದ ಅನೇಕ ಪದಗಳ ತತ್ತ್ವವಾಗಿದೆ ; ಅಂದರೆ ಒಂದನೇ ಸಂಖ್ಯೆಯಿಂದ ಇಪ್ಪತ್ತುನಾಲ್ಕು ಸಂಖ್ಯೆಯವರೆಗೂ ಲಂಚಿಸಿ ನಿಂತಿದೆ. ಈ ತತ್ತ್ವವೇ ಪರಬ್ರಹ್ಮವು. ಪ್ರಪಂಚರೂಪವಾಗಿ ವಿರಾಟ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವುದಾಗಿದೆ. ಮಂತ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಅರ್ಧಾಕ್ಷರವಾದ 'ತ' ಎಂಬುದು ಲಂಚಿಸಿರುವ ಪದಗಳ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ವೃಕ್ಷವು ಬೀಜರೂಪಕ್ಕೆ ಬರುವಂತೆ ನುಂಗಿಕೊಂಡು 'ತ' ಅಕ್ಷರದ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವುದೇ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಒಂದೇ ಇದ್ದ ಸ್ಥಿತಿಯಾಗಿರುವುದು.

'ತ' ಎಂಬ ಅರ್ಧಾಕ್ಷರವು ಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ 'ತ'ಕಾರದೊಡಗೂಡಿ 'ತತ್' ಎಂಬ ಪದ ಉಳಿದಾಗ ಅಚ್ಯುತನೆನಿಸುವುದು. ಒಂದರಿಂದ ಇಪ್ಪತ್ತು ನಾಲ್ಕು ಸಂಖ್ಯೆಯವರೆಗೆ ಲಂಚಿಸಿರುವ ಪದಗಳ ಸರ್ವತತ್ತ್ವಗಳನ್ನೂ 'ತ' ಎಂಬ ಅರ್ಧಾಕ್ಷರವು ತನ್ನೊಳಗೆ ತಿರೋಭೂತವಾಗಿ, ಬೀಜರೂಪವಾಗಿ, ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡು ತಾನೊಂದೇ 'ತ'ಕಾರದ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಮುಂದಿನ ಪದಗಳು ಯಾವುವೂ ಇಲ್ಲದ ಕಾಲವೇ 'ಅಚ್ಯುತಸ್ಥಿತಿ'ಯಾಗಿರುವುದು.

'ತತ್' ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯವಾದ ಪರಾತ್ಪರ ವಸ್ತುವು ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ರುದ್ರ ಮುಂತಾದ ಯಾವಯಾವ ದೇವತಾಶಕ್ತಿಗಳ ರೂಪವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿ, ಸ್ಥಿತಿ, ಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯ ನಡೆಸಿದರೂ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದ ತತ್ತ್ವಕ್ರಮ ವನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಬೇಕು. ಇದರಂತೆ ಸರಸ್ವತೀ ತತ್ತ್ವವಾದ ನಾದಬ್ರಹ್ಮದ ಕಾರ್ಯವೂ, ಸಾವಿತ್ರೀ ತತ್ತ್ವವಾದ ತೇಜಸ್ಸಿನ ಕಾರ್ಯವೂ, ಲಕ್ಷ್ಮೀ ತತ್ತ್ವವಾದ ಆನಂದದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳೂ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದ ತತ್ತ್ವವಾದ ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿ, ಸ್ಥಿತಿ, ಲಯಕ್ರಮದ ಆಧಾರವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿಯೇ ನಡೆಯುವುದು. ಸರ್ವದೇವತಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಗೂ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರವೇ ಮೂಲಾಧಾರವಾಗಿರುವುದು.

ಗುರುಜನರಿಂದ ಇಷ್ಟನೇ ಭಗವಂತನಿಂದ ಅಶೀರ್ವಾದ ಬೇಡುವುದು ಉಚಿತ ; ಏಕೆಂದರೆ ಅವರ ಅಂತಃಕರಣವು ಯಾವಾಗಲೂ ಸತ್ವಯುತ

ಮಾಡುವವರ ಕಡೆಗೆ ತಾನಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ನಾವು ಸನ್ಮಾರ್ಗ ಪ್ರವೃತ್ತರಾದಂತೆಲ್ಲಾ ಆ ಆಶೀರ್ವಾದವೂ ಬಲಸಹಿತವಾಗಿ ನಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಶ್ರದ್ಧಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಮ್ಮೊಳಗೆ ಅಭಿಮಂತ್ರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ನಮ್ಮ ಆಂತರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ವೃತ್ತಿಗಳು ಆ ಕಡೆಗೆ ಹರಿಯುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ಅರ್ಥವಾಗಿದೆ. ನಾವು ನಮ್ಮ ಆಂತರಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದರೆ, ಅದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಇಚ್ಛಾಪೂರ್ವಕ ತಕ್ಕ ವಿಚಾರವೂ, ಕಾರ್ಯಕ್ಕೂ ತಕ್ಕ ಸಮುಚಿತ ಭೂಮಿಯೂ ತಯಾರಾಗಬೇಕು. ದಿವ್ಯಶಕ್ತಿಗಳು ನಮಗೆ ಆಶೀರ್ವಾದ-ಪ್ರೇರಣೆ-ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಈ ಸೂಕ್ಷ್ಮದಾನವು ನಮ್ಮ ಅಂತಃಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಮಾರ್ಪಡಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಶ್ವಾಸವೆಂಬ ಬೀಜವು ಯಾವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಹೊರಳುವುದೋ ಆ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮನಸ್ಸಿನ ಅಸ್ಯ ವೃತ್ತಿಗಳೂ ಹೊರಳುವವೆಂಬುದು ಸಾಧಾರಣ ಸಿದ್ಧಾಂತವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯು ಮನೋವಿಜ್ಞಾನ ಸಮ್ಮತವಾದ ಒಂದು ಧಾರ್ಮಿಕ ಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದೆ. ಅದು ನಮ್ಮ ಮನೋಭೂಮಿಕೆಯನ್ನು ಫಲವತ್ತಾಗಿರುವುದೆಂದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಮನೋವಾಂಛಿತ ಸ್ಥಿತಿಯು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಂಕುರಿಸಿ ಹೂಹಣ್ಣು ಬಿಡಬಲ್ಲದು.

ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ 'ಪ್ರಚೋದಯಾತ್' ಶಬ್ದವು ಬಹು ವೈಭವಯುತವಾಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಆತ್ಮನ ಗೌರವವನ್ನು ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ರಕ್ಷಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆತ್ಮನು ಶಕ್ತಿಯ ಭಂಡಾರವಾಗಿರುವನು. ಯಾವುವುಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ನಾವು ಮನಸ್ಸು ಒಯಸುವ ಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲೆವೋ ಆ ಎಲ್ಲಾ ತತ್ವಗಳೂ ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಉಪಸ್ಥಿತವಾಗಿವೆ. ಗಾಯತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವ ಸದ್ಬುದ್ಧಿಯು ಪ್ರೇರಣೆಗಾಗಿ ಸಂಯಮ-ವ್ರತ-ಉಪವಾಸ-ಜಪ-ತಪ-ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ-ಸತ್ಸಂಗ-ಸೇನೆ ಮೊದಲಾದ ಸತ್ಕರ್ಮಗಳ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕಾಗುವುದು. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರಣೆಯು ಈಶ್ವರನಿಂದಲೇ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಬೇಕು. ಆ ಅಂತಃಪ್ರೇರಣೆಯಾಗದಿದ್ದರೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಕರ್ಮಕಾಂಡವೆಲ್ಲ ಸುರರ್ಥಕವೇ ಸರಿ. ಆತ್ಮದರ್ಶನ-ಬ್ರಹ್ಮಪ್ರಾಪ್ತಿಯೆಂಬ ಟೈವೀವರದಾನಕ್ಕಾಗಿ ಯಾವ ಅಂತಃಪ್ರೇರಣೆಯು ಅವಶ್ಯ

ಕತೆಯಿದೆಯೋ ಅದಕ್ಕೊಂದೇ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಯಾಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. 'ಪ್ರಜೋದಯಾತ್' ಶಬ್ದವು ಈ ಪ್ರೇರಣೆಯ ಬೋಧಕವಾಗಿದೆ.

ಗಾಯತ್ರೀಮಂತ್ರದ ಮೊದಲನೆಯ ಅಕ್ಷರವಾದ 'ತ'ವನ್ನು ಮತ್ತು ಈ ಮಂತ್ರದ ಕೊನೆಯ ಅಕ್ಷರ 'ಯಾತ್' ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ 'ತ' ಎಂಬುದನ್ನು ಸೇರಿಸಿದರೆ 'ತತ್' ಎಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಅಚ್ಯುತ, ನಾಶವಿಲ್ಲದಿರುವುದು ಎಂದರ್ಥ. ಪರಬ್ರಹ್ಮ-ಪ್ರಪಂಚದ ಸೃಷ್ಟಿ-ಸ್ಥಿತಿಗಳಿಲ್ಲದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಚ್ಛಬ್ದವಾಚ್ಯನಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಒಂದೇ ಇರುವುದೆಂಬುದನ್ನು ಇದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ.

ಮೊದಲನೇ ವರ್ಣವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಎರಡನೇ ಅಕ್ಷರ 'ಸ'ವನ್ನೂ ಕೊನೆಯ ಅರ್ಧಾಕ್ಷರವನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿದರೆ 'ಸತ್' ಎಂದಾಗುವುದು. ಇದರ ಅರ್ಥ ಸದ್ಭೂತ ಅಥವಾ ಇರುವುದು ಎಂದು. ಈ 'ಸತ್' ಪದವನ್ನೂ ಮಂತ್ರದ ಪ್ರಥಮ ಪದವಾದ 'ತತ್' ಪದದೊಡನೆ ಸೇರಿಸಿದರೆ 'ತತ್ಸತ್' ಎಂದಾಗಿ ಅದು 'ಸದ್ಭೂತ'ವೆಂದರ್ಥವಾಗುವುದು. ಅಲ್ಲದೆ ಮಂಗಳಕರವಾದ 'ಓಂ' ಕಾರವನ್ನೂ ಈ 'ತತ್ಸತ್' ಜೊತೆಗೆ ಸೇರಿಸಿದರೆ 'ಓಂ ತತ್ಸತ್' ಎಂದಾಗುವುದು. 'ಸವಿತುಃ' ಪದದಲ್ಲಿನ (ಗಾಯತ್ರೀಮಂತ್ರದ ಮೂರನೇ ವರ್ಣ) 'ವಿ' ಅಕ್ಷರದಿಂದ ಮಂತ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಅರ್ಧಾಕ್ಷರವನ್ನೂ ಅಂದರೆ 'ತ್' ಅನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿದರೆ 'ವಿತ್' ಎಂದಾಗುವುದು. 'ವಿತ್' ಎಂದರೆ ಜೈತನ್ಯ ಎಂದರ್ಥ. 'ವಿತ್', 'ಚಿತ್' ಇವೆರಡೂ ಒಂದೇ-ಎಂದರೆ 'ಜ್ಞಾನ'ವೆಂದರ್ಥ. ಅದುದರಿಂದ ವೇದಜನನಿಯಾದ ಗಾಯತ್ರೀದೇವಿಯ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ 'ತತ್' 'ಸತ್' 'ಚಿತ್' ಎಂಬವುಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಮತ್ತು 'ಓಂ ತತ್ಸತ್' ಎಂಬುದು ಗಾಯತ್ರೀದೇವಿಯ ಮಂತ್ರವಾಗಿರುವುದು ಎಂತಹ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ತತ್ವವಾಗಿರುವುದೆಂಬುದನ್ನು ವಾಚಕರು ಮನಗಾಣಬಹುದು.

ಗಾಯತ್ರೀ ಮಹಾಮಂತ್ರದ ಸ್ಥಾನಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಪದಪದಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ವರ್ಣವರ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮೊಳಗೆ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡಿರುವ ಅನಂತ ಉಪದೇಶಗಳ ಸಮೂಹ ಅಡಗಿದೆ. ವಿಭಿನ್ನ ಋಷಿಗಳು ಹಾಗೂ ಅನೇಕ ವಿದ್ವಾಂಸರೂ ತಮ್ಮತಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ಈ ಮಂತ್ರಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಮಾಡಿದ್ದಾರೆ; ಭಾಷ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ವಿಭಿನ್ನತೆ, ಪ್ರತಿಕೂಲತೆಗಳು ವಿರೋಧಾತ್ಮಕವಾಗಿಲ್ಲದೆ ಒಂದು ಮತ್ತೊಂದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿವೆ. ಒಂದರಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಿರುವ ವಿಷಯ ಮತ್ತೊಂದರಲ್ಲಿ

ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಒಟ್ಟು ಎಲ್ಲವನ್ನು ಸೇರಿಸಿದಾಗ್ಯೂ ಕೂಡ ಗಾಯತ್ರೀ ತತ್ತ್ವಾರ್ಥ ಪೂರ್ಣವಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರವು ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಸಕಲ ವೈದಿಕ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಗಾಯತ್ರಿಯ ವ್ಯಾಪಕತೆಯು ವಿಸ್ತೃತವಾದುದು ಎಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀ ಗಾಯತ್ರೀ ಹತ್ತು ಪದಗಳ ನಿಯಾಮಕ ದೇವತೆಗಳು

೧ ತತ್-ಅನಿರುದ್ಧ	೬ ಧೀಮಹಿ-ತೈಜಸ
೨ ಸವಿತುಃ-ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ	೭ ಧಿಯೋ-ತುರೀಯ
೩ ವರೇಣ್ಯಂ-ಸಂಕರ್ಷಣ	೮ ಯೋ-ಪ್ರಜ್ಞಾ
೪ ಭರ್ಗೋ-ವಾಸುದೇವ	೯ ನಃ-ಪುರುಷೋತ್ತಮ
೫ ದೇವಸ್ಯ-ವಿಷ್ಣು	೧೦ ಪ್ರಜೋದಯಾತ್-ನಾರಾಯಣ

ಎಲ್ಲಿ ಸುಮತಿಗಳಿಹರೋ ಅಲ್ಲಿ ಸಂಪತ್ತು ।

ಎಲ್ಲಿ ಕುಮತಿಗಳಿಹರೋ ಅಲ್ಲಿ ಏಸತ್ತು ॥

ವರ್ಣ ವಿವರಣೆ

ಪರಾಶಕ್ತಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿಸ್ಥಿತಿಯೇ ಗಾಯತ್ರೀದೇವಿಯ ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ಅಕ್ಷರಗಳ ತತ್ತ್ವವಾಗಿದೆ. ಭವಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟಿಸುವ ಅಲೌಕಿಕ ಶಕ್ತಿ ಹೊಂದಿರುವ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ಅಕ್ಷರಗಳು ನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳ, ಶಾಸ್ತ್ರ, ಪುರಾಣ, ಆಗಮ, ಸ್ಮೃತಿ, ದರ್ಶನ, ಉಪನಿಷತ್ತು, ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಸಾರವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿವೆ. ಈ ಅಕ್ಷರಗಳ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯೇ ನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳು. ಒಂದೊಂದು ಅಕ್ಷರವೂ ಒಂದೊಂದು ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ ಇದ್ದಂತೆ. ಎತ್ತದ ಎಲ್ಲಾ ವಿಜ್ಞಾನ-ಜ್ಞಾನ-ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗೆ ಗಾಯತ್ರಿಯ ಈ ಅಕ್ಷರಗಳೇ ಆಧಾರ. ಅವೆಲ್ಲವೂ ಈ ಅಕ್ಷರಗಳಲ್ಲಿ ಬೀಜರೂಪದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿವೆ. ಇವುಗಳ ವಿವರವನ್ನು ಮುಂದೆ ತಿಳಿಯೋಣ. ಜಗತ್ತಿನ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠ, ಸರ್ವೋತ್ತಮ, ತಾರಕಮಂತ್ರ ಗಾಯತ್ರೀ. ಮಾನವಧರ್ಮ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಆಧಾರಶಿಲೆಯಾದ ಗಾಯತ್ರೀ ಅನಂತ, ಅಚ್ಯುತ, ಅಕ್ಷರ, ಅವಿನಾಶಿ, ಗುಪ್ತ

ಶಕ್ತಿಗಳ ಭಂಡಾರ ; ಜೈತನ್ಯದ ಆಗರ. ಅಸಂಖ್ಯ ಶಕ್ತಿಸ್ತೋತ್ರವಾದ ಈ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದ ೨೪ ಅಕ್ಷರಗಳು ೨೪ ಶಕ್ತಿಬೀಜಗಳ ಸಂಕೇತ ; ೨೪ ಮಾತೃಕೆಯರ, ಮಹಾಶಕ್ತಿಯ ಪ್ರತೀಕ. ಇದರ ಅದ್ಭುತ, ಅನ್ಯಾದೃಶ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಅಳಿಯುವುದು ಅಂಜಲಿಯಲ್ಲಿ ಅಂಬುಧಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದಿಡುವಂಥ ಕಲಸವಾದೀತು !

‘ತತ್’ : ಈ ವರ್ಣದೇವತೆ ‘ಅಗ್ನಿ’. ನಿಯಾಮಕದೇವತೆ-ಕೇಶವ. ಇದು ಪೃಥ್ವೀ ತತ್ತ್ವಕ್ಕೆ ಸೇರಿದೆ. ಪಾದದ ಅಂಗುಷ್ಠಗಳು ಇದರ ಸ್ಥಾನ. ‘ತತ್’ ಶಬ್ದಾರ್ಥವೇ ವೇದದಲ್ಲಿ ಪರಬ್ರಹ್ಮಪ್ರತಿಪಾದಕವಾಗಿರುವುದು. ‘ತತ್’ ಎಂದರೆ ಅದು ‘ಪರಬ್ರಹ್ಮ’ ಅದು ಎಂಬ ಪದದಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು. ‘ತತ್’ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯವಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮವೇ ಸರ್ವಕ್ಕೂ ಆದಿಯಾಗಿಯೂ, ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುವುದಾಗಿಯೂ ಇರುವುದೆಂಬ ಸೂಚನೆ ಈ ವರ್ಣದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ. ‘ತತ್’ ಸ್ವರೂಪವಾದ ಗಾಯತ್ರೀ ಪರಾಶಕ್ತಿಯೇ ಜಗದ್ರೂಪವಾದ ವಿರಾಟ್ ಸ್ವರೂಪವಾಗುವುದಾಗಿಯೂ, ಜಗದ್ರೂಪದಿಂದ ಪುನಃ ಪರಾತ್ಪರ ವಸ್ತುವು ಒಂದೇ ಉಳಿಯುವ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬರುವುದಾಗಿಯೂ ಇದೆ. ಇವೇ ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ಮಹಾ ಬೀಜಾಕ್ಷರಗಳುಳ್ಳ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದ ತತ್ತ್ವಾರ್ಥವಾಗಿದೆ.

‘ಸ’ : ಈ ವರ್ಣದ ದೇವತೆ ‘ವಾಯು’. ನಿಯಾಮಕ ದೇವತೆ-ನಾರಾಯಣ. ಇದು ಜಲ (ಅವ್) ತತ್ತ್ವಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದು. ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ವಾಯು ಮತ್ತು ನೀರಿನ ಆವಶ್ಯಕತೆ ಇರುವಷ್ಟು ಮತ್ತಾವುದಕ್ಕೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಹೆಣ್ಣೆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿದೆ. ನಮ್ಮ ಚಲನವಲನಕ್ಕೆ ವಾಯುವಿನ ಸಹಾಯ ಮತ್ತು ಹೆಣ್ಣೆಗಳು ಕಾರಣ. ಈ ಅಕ್ಷರದ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯಿಂದ ಆ ಭಾಗದ ನರಗಳು ಬಲಗೊಂಡು ನಮ್ಮ ಚಲನೆಗೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯ ಬಲಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

‘ವಿ’ : ಈ ವರ್ಣದ ದೇವತೆ ‘ಸೂರ್ಯ’. ನಿಯಾಮಕ ದೇವತೆ-ಮಾಧವ. ಇದು ತೇಜಸ್ ತತ್ತ್ವಕ್ಕೆ ಸೇರಿದುದು. ಕಣಕಾಲುಗಳ ಮೇಲುಭಾಗ ಇದರ ಸ್ಥಾನ. ದೇಹದಲ್ಲಿ ಪಾದದಿಂದ ಮೇಲಿನ ಕಣಕಾಲುಗಳ ಮೂಳೆ ದಹನ ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು. ಏಕೆಂದರೆ ಇದು ಇಡೀ ದೇಹದ ಭಾರವನ್ನು

ಹೊತ್ತು ನಿಲ್ಲಬೇಕು. 'ಭೂಮಿ' ಎಂದರೆ ಜಗತ್ತು. ದೇವತೆಯಾದ ಸೂರ್ಯ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಚಕ್ಷುಃ ಅಂದರೆ ಅಸ್ತಿ(ಮೂಳೆ)ಕಾರಕ. ಸೂರ್ಯನು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಹೇಗೆ ಆಧಾರನೋ ಹಾಗೆಯೇ ದೇಹಕ್ಕೆ ಈ ಮೂಳೆ ಆಧಾರಭೂತ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಬಲಗೊಳಿಸುವುದು ಈ ಅಕ್ಷರದ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯ ಉದ್ದೇಶ.

'ತುಃ' : ಈ ವರ್ಣದ ದೇವತೆ 'ಈಶಾನ.' ನಿಯಾಮಕ ದೇವತೆ ಗೋವಿಂದ. ಇದು ವಾಯುತತ್ತ್ವಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದು. ಇದರ ಸ್ಥಾನ ಮೊಣಕಾಲಿನ ಮಧ್ಯಭಾಗ (ಮಂಡಿ). ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಅಂಗವೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಇದು ಶೂನ್ಯಪ್ರದೇಶವಾದರೂ, ಶರೀರ ನಿಲ್ಲಲು ಈ ಭಾಗ ಅತಿಮುಖ್ಯ ವಾದುದು. ಈ ಅಕ್ಷರದ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯ ಮೂಲಕ ಈ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವುದೇ ಇದರ ಗುರಿ.

'ವಃ' : 'ಅದಿತ್ಯ'ನು ಈ ಅಕ್ಷರದ ದೇವತೆ. ನಿಯಾಮಕ ದೇವತೆ ವಿಷ್ಣು. ಇದು ಆಕಾಶತತ್ತ್ವಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದಾಗಿದೆ. ಇದರ ಸ್ಥಾನ ತೊಡೆ (ಊರು). ನಮ್ಮ ಶರೀರ ಸರಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವುದಕ್ಕೂ, ಸಾವು ಚಲಿಸುವುದಕ್ಕೂ ತೊಡೆಯು ಮುಖ್ಯ. ನಮಗೆ ಈ ಭಾಗದ ಸಹಾಯ ಅಗತ್ಯ ವಾಗಿ ಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ 'ವ' ಕಾರೋಚ್ಚಾರಣೆ ಮಾಡುವುದಾಗಿದೆ.

'ರೇ' : 'ಬೃಹಸ್ಪತಿ' ಈ ವರ್ಣದ ದೇವತೆ. ನಿಯಾಮಕ ದೇವತೆ ಮಧುಸೂದನ, ಇದು ಗಂಧ ತತ್ತ್ವದ್ದು. ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಇದರ ಸ್ಥಾನ ಗುಹ್ಯ ಪ್ರದೇಶ. ವರುಣ ಸ್ವರೂಪದೇವತೆ. ಈತನು ಪ್ರಮುಖನಾದ ನೈದಿಕ ದೇವತೆ, ಕವಿ, ದೂರ ನೋಡುವವನು, ಬುದ್ಧಿಮತ, ಬಲಶಾಲಿ, ನೀರಿನ ಒಡೆಯ, ಪೋಷಕ, ಬುಕದ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವವನು ಮತ್ತು ಬುಣ ವಿವೋಚಕ. ಗುಹ್ಯಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮೂತ್ರಕೋಶವೂ ಹಾಗೂ ಮೂತ್ರ ಜನಕಾಂಗವೂ ಇವೆ. ಈ ಅಂಗಗಳಿಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಗದಂತೆ ಈತನ ಅನುಗ್ರಹ ವನ್ನು ಪಡೆದು ಈ ಅಂಗಗಳನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವುದೇ ಈ ವರ್ಣದ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯ ಉದ್ದೇಶ.

'ಣಿ' : 'ಋತ್ಯು' ಈ ಅಕ್ಷರದ ದೇವತೆ. ನಿಯಾಮಕ ದೇವತೆ-ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ. ಇದು ರಸತತ್ತ್ವಕ್ಕೆ ಸೇರಿದೆ. ಇದು ಶರೀರದ ವೃಷಣಸ್ಥಾನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿದೆ. 'ಶುಕ್ರ' ಧಾತುವು ವೃಷಣದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುವುದು. ಗರ್ಭೋತ್ಪತ್ತಿಗೆ

ಇದು ಮುಖ್ಯವಾದ ಸ್ಥಾನ. ಇಲ್ಲಿ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುವ ಧಾತುವಿನಿಂದ ಜನಿಸುವ ಶಿಶುವು ಸ್ವರೂಪದೇವತೆಯಾದ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯಂತೆ ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿಯಾಗಲಿ ಮತ್ತು ಈ ಧಾತುವಿನ ಉತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಯಾವ ತೊಂದರೆಯೂ ಆಗದಿರಲಿ ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಈ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವುದು ಈ ಆಕ್ಷರವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುವುದರ ಗುರಿ.

‘ಯಂ’ : ‘ಭಗ’ನು ಈ ವರ್ಣದ ದೇವತೆ. ನಿಯಾಮಕ ದೇವತೆವಾಮನ. ಇದು ರೂಪತತ್ತ್ವಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದು. ದೇಹದಲ್ಲಿ ಕಟಿ (ಸೊಂಟ-ನಡು) ಇದರ ಸ್ಥಾನ. ಈ ವರ್ಣದ ಸ್ವರೂಪದೇವತೆ ಚಂದ್ರ. ಈತನು ಮೋಡಗಳ ದೇವತೆ. ಮಳೆಯ ಸಮೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಇವನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಗೋವುಗಳೂ, ಹೆಂಗಸರೂ ಗರ್ಭಧರಿಸುವುದು ಇವನ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ. ಮಳೆಯಿಂದಲೇ ಬೆಳೆ-ಬೆಳೆಯಿಂದ ಅನ್ನ-ಅನ್ನದಿಂದ ಮನುಷ್ಯರು. ಸೊಂಟದಭಾಗದಲ್ಲಿ ಜಠರ, ಪಿತ್ತಕೋಶ, ಸಣ್ಣ ಕರುಳು, ದೊಡ್ಡ ಕರುಳುಗಳಿವೆ. ಮಳೆಯಿಂದ ಹೇಗೆ ಬೆಳೆಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಅಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುವ ರಸಗಳಿಂದ (ಜಲರೂಪ) ನಾವು ತಿಂದ ಆಹಾರವು ಪಚನವಾಗಿ ರಕ್ತಗತವಾಗುವುದು. ಇದು ಸರಿಯಾಗಿ ನಡೆಯದಿದ್ದರೆ ನಾವು ಅನೇಕ ರೋಗಗಳಿಗೆ ತುತ್ತಾಗುತ್ತೇವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಪರ್ಜಸ್ಯನ ಜಪದಿಂದ ಒಳ್ಳೆಯ ಮಳೆಯಾಗಿ ನಮಗೆ ಉತ್ತಮ ಆಹಾರ ದೊರೆಯಲೆಂದು ಹಾಗೂ ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದ ಅಂಗಗಳು ಸರಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ ನಮ್ಮ ಆರೋಗ್ಯವು ಉತ್ತಮವಾಗಿರಲಿ ಎಂಬುದೇ ಈ ವರ್ಣೋಚ್ಚಾರಣೆಯ ಗುರಿ.

‘ಭಿ’ : ಈ ವರ್ಣದ ದೇವತೆ ‘ಅರ್ಯಮಾ’. ನಿಯಾಮಕ ದೇವತೆ ಶ್ರೀಧರ. ಇದು ಸ್ಪರ್ಶತತ್ತ್ವಕ್ಕೆ ಸೇರಿದೆ. ದೇಹದಲ್ಲಿ ನಾಭಿ (ಹೊಕ್ಕಳು) ಪ್ರದೇಶ ಇದರ ಸ್ಥಾನ. ಈ ಹೊಕ್ಕಳಿನ ಮೂಲಕ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿರುವ ಶಿಶುವಿಗೆ ಆಹಾರ ಒದಗಬೇಕು. ಆಗ ಮಾತ್ರ ಆ ಶಿಶುವು ಸರಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು ಶಕ್ತಿಶಾಲಿಗಳಾಗಿ ಜನಿಸಲಿ ಎಂಬುದು ಈ ವರ್ಣೋಚ್ಚಾರಣೆಯ ಉದ್ದೇಶ.

‘ಗೋಲಿ’ : ‘ಸವಿತಾ’ ಈ ವರ್ಣದ ದೇವತೆ. ನಿಯಾಮಕ ದೇವತೆ ಹೃಷಿಕೇಶ. ಇದು ಶಬ್ದತತ್ತ್ವಕ್ಕೆ ಸೇರಿದೆ. ಉದರ (ಹೊಟ್ಟೆ) ಇದರ ಸ್ಥಾನ. ಈ ಸ್ಥಾನದಿಂದಲೇ ನಾವು ಹೊರಡುವುದು. ಈ ಭಾಗವು ಬಲಗೊಂಡು

ನಾದವು ಸುಗಮವಾಗಿಯೂ, ಸುಲಭವಾಗಿಯೂ, ಸ್ಫುಟವಾಗಿಯೂ, ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯೂ ಹೊರಡಲಿ ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಈ ಭಾಗವನ್ನು ಬಲ ಪಡಿಸಲು ಈ ಅಕ್ಷರವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುವುದಾಗಿದೆ.

‘ದೇ’ : ‘ತ್ವಷ್ಟಾ’ ಈ ಅಕ್ಷರದ ದೇವತೆ. ನಿಯಾಮಕ ದೇವತೆ- ಪದ್ಮನಾಭ. ಉಪಸ್ಥಿತರ ತತ್ತ್ವ. ಸ್ತನಗಳ ಪ್ರದೇಶ (ಎದೆ) ಇದರ ಸ್ಥಾನ. ಇಲ್ಲಿ ಶ್ವಾಸಕೋಶಗಳು ಇವೆ. ಶ್ವಾಸಕೋಶಗಳು ಸರಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಮನುಷ್ಯನ ಆರೋಗ್ಯ ಸರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಭಾಗವನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ವರ್ಣದ ಉಚ್ಚಾರಣೆ ಮಾಡುವುದಾಗಿದೆ.

‘ವಾ’ : ಈ ಅಕ್ಷರದ ದೇವತೆ ‘ಪುಷ್ಪಿ’. ನಿಯಾಮಕ ದೇವತೆ- ದಾಮೋದರ. ಇದು ವಾಯುತತ್ತ್ವಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದು. ಇದರ ಸ್ಥಾನ ಹೃದಯ. ಇದರ ಚಲನೆ ಒಂದು ಕ್ಷಣವೂ ನಿಲ್ಲದೆ ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇರಬೇಕು. ಇದನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಈ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವುದೇ ಈ ಅಕ್ಷರದ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯ ಉದ್ದೇಶ.

‘ಸ್ಯ’ : ಇಂದ್ರ ಈ ವರ್ಣದ ದೇವತೆ. ನಿಯಾಮಕ ದೇವತೆ- ಸಂಕರ್ಷಣ. ಇದು ಪಾದತತ್ತ್ವಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದು. ಇದರ ಸ್ಥಾನ ಕಂಠ. ನಾದವು (ಸ್ವರವು) ಕಂಠದಿಂದ ಹೊರಬರುವುದು. ಕಂಠವು ಸರಿಯಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸ್ವರವು ಸರಿಯಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದುದರಿಂದ ಈ ಕಂಠವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಿ ಬಲಪಡಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಸ್ವರವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯೂ, ಸರಾಗವಾಗಿಯೂ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡುವುದೇ ಈ ವರ್ಣೋಚ್ಚಾರಣೆಯ ಗುರಿಯಾಗಿದೆ.

‘ಧೀ’ : ಈ ವರ್ಣದ ದೇವತೆ ‘ವಾಯು’. ನಿಯಾಮಕ ದೇವತೆ- ವಾಸುದೇವ. ಇದು ಪಾಣಿ ತತ್ತ್ವಕ್ಕೆ ಸೇರಿದೆ. ಇದರ ಸ್ಥಾನ ವದನ (ಮುಖ). ಮನುಷ್ಯನ ತೇಜಸ್ಸು ಮುಖದಿಂದ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ವರ್ಣದ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯಿಂದ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಹರಿದುಹೋಗುವ ನರಗಳು ಬಲಗೊಂಡು ತೇಜಸ್ಸುಂಟಾಗುವುದು. ಮುಖದಲ್ಲೆ ಒಳ್ಳೆಯ ತೇಜಸ್ಸಿದ್ದರೆ ಅದೇ ಒಂದು ಭಾಗ್ಯ. ತೇಜಸ್ಸು ಬಂದರೆ ಮನುಷ್ಯ ಸುಖದ್ರೂಪಿಯಾಗುವನು.

‘ಮು’ : ಈ ಅಕ್ಷರದ ದೇವತೆ ‘ವಾಸುದೇವ’. ನಿಯಾಮಕ ದೇವತೆ- ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ. ಇದು ವಾಕ್ ತತ್ತ್ವದ್ದು. ಇದರ ಸ್ಥಾನಕಾಲಮಧ್ಯ (ದವಡೆ). ನೇದಾಧ್ಯಯನ, ಮಂತ್ರೋಚ್ಚಾರಣೆ ನೋಡಲಾದುವುಗಳಿಗೆ ದವಡೆಯ ಚಲನೆ ಸುಗಮವಾಗಿರಬೇಕು ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಈ ವರ್ಣೋಚ್ಚಾರಣೆಯ ಮೂಲಕ ಈ ಭಾಗವನ್ನು ಒಲಪಡಿಸುವುದಾಗಿದೆ.

‘ಹಿ’ : ‘ಮಿತ್ರಾವರುಣ’ ಈ ವರ್ಣದ ದೇವತೆ. ನಿಯಾಮಕ ದೇವತೆ- ಅನಿರುದ್ಧ. ಇದು ಪ್ರಾಣತತ್ತ್ವಕ್ಕೆ ಸೇರಿದೆ. ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಇದರ ಸ್ಥಾನ ನಾಸಾಗ್ರ (ಮೂಗಿನ ತುದಿ). ಮೂಗಿನ ತುದಿಗೆ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನಿಟ್ಟು ಜಪಿಸುವುದರಿಂದ ಕಣ್ಣುಗಳ ಗುಡ್ಡೆಗಳಿಗೂ ಹಾಗೂ ಕಣ್ಣಿನ ನರಗಳಿಗೂ ಒಳ್ಳೆಯ ವ್ಯಾಯಾಮವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಕಣ್ಣುಗಳು ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗುವುವಲ್ಲದೆ ದೃಷ್ಟಿದೋಷವೂ ಪರಿಹಾರವಾಗುವುದು. ಅದುದರಿಂದಲೇ ಈ ವರ್ಣದ ಉಚ್ಚಾರಣೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

‘ಛಿ’ : ‘ವಿಧಾತಾ’ ಈ ವರ್ಣದ ದೇವತೆ. ನಿಯಾಮಕ ದೇವತೆ- ಪುರುಷೋತ್ತಮ. ಇದು ಜಿಹ್ವಾತತ್ತ್ವಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದು. ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಇದರ ಸ್ಥಾನ ನೇತ್ರ (ಕಣ್ಣು). ಕಣ್ಣಿನ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮೂಲ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಂಡಾಗ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಅಗೋಚರವಾದ ಅಗ್ನಿಕಿರಣಗಳು ಹೊರದೊಡಲುತ್ತವೆವು ಗೋಚರವಾಗುವುದು. ನಾವು ಸುಂದರ (ಒಳ್ಳೆಯ) ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಕಂಡು ಅನಂದವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ಮುಖ್ಯ ವೇರ್ಹೇಂದ್ರಿಯ ಕಣ್ಣು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಒಳ್ಳೆಯದು ಮತ್ತು ಕೆಟ್ಟದ್ದು ಎಂದು ಎರಡು ಗುಣಗಳಿಂದ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು. ಕಣ್ಣಿನ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಒಳ್ಳೆಯ ವಿಚಾರಗಳ ಕಡೆಗೆ ಹಾಯಿಸಿದರೆ ಉತ್ತಮ ಫಲವೂ, ಕೆಟ್ಟವಿಚಾರಗಳ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಸಿದರೆ ತೊಂದರೆಯೂ ಆಗುವುದು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮಗಳು ಆಗದೆ, ಇರಲಿ; ಹಾಗೂ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ನರಗಳು ಒಲಗೊಳ್ಳಲಿ ಎಂಬುದು ಈ ಅಕ್ಷರದ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯ ಗುರಿ.

‘ಯೋ’ ಈ ವರ್ಣದ ದೇವತೆ ‘ವಿಶ್ವೇದೇವರು’. ನಿಯಾಮಕ ದೇವತೆ- ಅಥೋಕ್ಷಜ. ಇದು ಚಕ್ಷುಸ್ ತತ್ತ್ವಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದು. ಇದರ ಸ್ಥಾನ ಭ್ರೂಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ (ದುಬ್ಬುಗಳ ನಡುವಿನ ಭಾಗ). ಎಲ್ಲಾ ದೇವತೆಗಳ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ‘ವಿಶ್ವೇದೇವರು’ ಎಂದು ಕರೆಯುವರು. ಈ ಭ್ರೂಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ

‘ಅಜ್ಞಾ’ ಚಕ್ರವಿದೆ. ಇದರ ಅಧಿದೇವತೆ ಶಂಭು (ಶಿವ). ಇದು ಮನಸ್ಸಿನ ಮಂಡಲವಿರುವ ಪ್ರದೇಶ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಯೋಗದ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ‘ಉಚ್ಛ್ರಾಣ’ ಪೀಠವಿರುವುದು. ಈ ಮಂಡಲವು ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿಯ ಕೇಂದ್ರ ಸ್ಥಾನವಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ವಿಚಾರ, ಅಗುಹೋಗುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಇಲ್ಲಿಯ ನರಗಳು ತಲೆಯ ಹಿಂಭಾಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ನರಗಳನ್ನು ಬಲಪಡಿಸಿ ನಮ್ಮ ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ವಿಶ್ವೇದೇವರ ಮೂಲಕ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವುದೇ ಈ ವರ್ಣದ ಉಚ್ಛ್ರಾಣನೆಯ ಗುರಿ.

‘ಯೋ’ : ‘ಎಷ್ಟು’ ಈ ಅಕ್ಷರದ ದೇವತೆ. ನಿಯಾಮಕ ದೇವತೆ- ನಾರಸಿಂಹ. ಇದು ತ್ವಕ್ ತತ್ತ್ವಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದು. ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಇದರ ಸ್ಥಾನ ‘ಲಲಾಟ’ (ಹಣೆ). ನೆತ್ತಿಯ ಭಾಗ ಯಾವಾಗಲೂ ತಂಪಾಗಿರಬೇಕು. ಇದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ತಲೆಗೆ ಎಣ್ಣೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ವೇಟ ಅಥವಾ ಬೋಪಿ ಯನ್ನು ಧರಿಸುವುದು ರೂಢಿಗೆ ಬಂದದ್ದು. ಇದರಿಂದಲೇ ದೇವತಾಮೂರ್ತಿ ಗಳಿಗೆ ಕಿರೀಟ ಧಾರಣೆಯ ಸೂಚನೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ಭಾಗದ ನರಗಳನ್ನು ಬಲಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ‘ಯೋ’ ವರ್ಣೋಚ್ಛ್ರಾಣ ಮಾಡುವುದಾಗಿದೆ.

‘ನಃ’ : ಈ ವರ್ಣದ ದೇವತೆ ‘ವಾಗವಃ’. ನಿಯಾಮಕ ದೇವತೆ- ಅಚ್ಯುತ. ಇದು ಶ್ಲೋತ್ರ ತತ್ತ್ವಕ್ಕೆ ಸೇರಿದೆ. ದೇಹದಲ್ಲಿ ಇದರ ಸ್ಥಾನ ಪಶ್ಚಿಮ್ನಾಮುಖ (ಮುಂದಿನ ಮುಖ). ಮುಖದಲ್ಲಿ ಕಾಂತಿಯೂ, ಬ್ರಹ್ಮ ತೇಜಸ್ಸೂ ಇರಬೇಕು. ಇದು ಬರುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಮುಖದ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹರಿದುಹೋಗುವ ನರಗಳನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಬಲಪಡಿಸಬೇಕು. ಅದ್ದರಿಂದ ‘ನಃ’ ವರ್ಣೋಚ್ಛ್ರಾಣನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದಾಗಿದೆ.

‘ಪ್ರೆ’ : ಈ ಅಕ್ಷರದ ದೇವತೆ ‘ಸರ್ವ ವೇವರು.’ ನಿಯಾಮಕ ದೇವತೆ- ಜನಾರ್ದನ. ಇದು ಮನಃ ತತ್ತ್ವಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದು. ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಇದರ ಸ್ಥಾನ ಉತ್ತರಮುಖ (ಹಿಂದಿನ ಮುಖ). ನಮ್ಮ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವ ನರ ಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಈ ಸ್ಥಳವೇ ಕೇಂದ್ರಬಿಂದು. ನರಗಳ ಕವಲೊಡೆಯುವಿಕೆಯೂ ಇಲ್ಲಿಂದಲೇ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ದೇಹದ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗಗಳಿಗೂ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತವೆ. ಇದೇ ಇದರ ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯ. ಈ ನರಗಳ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸುವುದೇ ಈ ಅಕ್ಷರದ ಉಚ್ಛ್ರಾಣನೆಯ ಗುರಿ.

‘ಚೋ’ : ‘ಕುಬೇರ’ ಈ ಅಕ್ಷರದ ದೇವತೆ. ನಿಯಾಮಕ ದೇವತೆ ಉಪೇಂದ್ರ. ಇದು ಬುದ್ಧಿ ತತ್ತ್ವಕ್ಕೆ ಸೇರಿದೆ. ದೇಹದಲ್ಲಿ ಇದರ ಸ್ಥಾನ ದಕ್ಷಿಣ ಮುಖ (ತಲೆಯ ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗ). ಈ ಭಾಗವೇ ಜ್ಞಾನಕೇಂದ್ರ. ಆಗು ಹೋಗುಗಳ ಸರ್ವಜ್ಞಾನಕ್ಕೂ ಇದು ಕೇಂದ್ರಸ್ಥಳ. ಈ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಯಾವ ವಿಧದಲ್ಲಿಯೂ ತೊಂದರೆಯಾಗಬಾರದು. ನೆತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ‘ಶಿರಸಂಧಿ’ಯೊಂದು ಇದ್ದು ಅದನ್ನು ಕಾಪಾಡಬೇಕು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಈ ಭಾಗದ ಕೂದಲನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು. ಅಲ್ಲದೆ ತಲೆಗೆ ಬಿಸಿಲಿನ ತಾಪ ತಾಗದಂತೆ ಟೋಪಿ ಅಥವಾ ಪೇಟಿ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವುದು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಅಕ್ಷರದ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯಿಂದ ಈ ಭಾಗದ ನರಗಳನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಬಲಗೊಳಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಈ ಭಾಗಕ್ಕೆ ರಕ್ಷಣೆ ಕೊಟ್ಟಂತಾಗುವುದು.

‘ದ’ : ಈ ಅಕ್ಷರದ ದೇವತೆ ‘ಅಶ್ವಿನೀ.’ ನಿಯಾಮಕ ದೇವತೆ-ಹರಿ (ಹರ). ದೇಹದಲ್ಲಿ ಇದರ ಸ್ಥಾನ ಪೂರ್ವಮುಖ (ತಲೆಯ ಉತ್ತರ ಭಾಗ). ಇದನ್ನು ಕಪಾಲವೆಂದು ಕರೆಯುವರು. ಮೆದುಳಿನ ಮುಖ್ಯವಾದ ಮತ್ತು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಭಾಗ ಇದು. ಈ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಪೆಟ್ಟುಬಿದ್ದರೆ ತುಂಬಾ ತೊಂದರೆಯಾಗುವುದು ; ಕಷ್ಟವಾಗುವುದು. ಮೆದುಳಿನಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುವ ಬುದ್ಧಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಇದು ಕೇಂದ್ರಸ್ಥಾನ. ಅದುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಬಲಗೊಳಿಸುವುದೇ ಈ ಅಕ್ಷರದ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯ ಉದ್ದೇಶ. ಇದನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಕಪಾಲವೆಂತಲೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

‘ಯಾತ್’ : ಈ ವರ್ಣದ ದೇವತೆ ‘ಬ್ರಹ್ಮ.’ ನಿಯಾಮಕ ದೇವತೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ. ಅಹಂಕಾರ ಇದರ ತತ್ತ್ವ. ಶರೀರದ ಉರ್ಧ್ವಮುಖ (ತಲೆಯ ಮೇಲುಭಾಗ) ಇದರ ಸ್ಥಾನ. ಈ ಭಾಗವನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವೆನ್ನುವರು. ನಮ್ಮ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯುತ್ವನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸಲೂ ಮತ್ತು ವಿಸರ್ಜಿಸಲೂ ಇದು ಮುಖ್ಯ ಕೇಂದ್ರ. ಈ ವಿದ್ಯುತ್ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ವಿಸರ್ಜನೆ ಸದಾಕಾಲವೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಆಗುತ್ತಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ದೇಹದಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಅಂಗಗಳೂ ಯಾವ ತೊಂದರೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತವೆ. ಈ ರೀತಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಯಾವ ಬಾಧೆಯೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ‘ಸ್ಥಿತಿ’ ಎನ್ನುವರು. ‘ಸ್ಥಿತಿ’ ಎಂದಾಗ ಜಗತ್ತಿನ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತಿಕಾರಕನಾದ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಸ್ಮರಣೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಪಂಚದ

ಸ್ಥಿತಿಗೆ ವಿಷ್ಣುವು ಹೇಗೆ ಕಾರಣನೋ ಹಾಗೆಯೇ ದೇಹಸ್ಥಿತಿಗೂ ಅವನು ಕಾರಣ. ಅದುದರಿಂದ ಈ ಭಾಗವನ್ನು ಈ ಅಕ್ಷರದ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯಿಂದ ಬಲಪಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಇದರ ಗುರಿ.

ತತ್ತ್ವವಿದರು ಗಾಯತ್ರಿಯ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಮೂಲದಲ್ಲಿರುವ ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ತತ್ತ್ವಗಳಿಗೂ, ಗಾಯತ್ರಿಯಲ್ಲಿರುವ ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ಅಕ್ಷರಗಳಿಗೂ ಮಧ್ಯೆ ಸಮನ್ವಯ ಮಾಡಿರುವರು. ಇವು ಯಾವುವೆಂದರೆ ಐದು ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಐದು ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಐದು ಇಂದ್ರಿಯಾರ್ಥಗಳು, ಐದು ಭೂತಗಳು, ಮನಸ್ಸು, ಬುದ್ಧಿ, ಜೀವ ಮತ್ತು ಅವ್ಯಕ್ತ ಎಂಬ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ತತ್ತ್ವಗಳೂ ಗಾಯತ್ರಿಯ ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ಅಕ್ಷರಗಳು. ಪ್ರಣವವೇ ಇಪ್ಪತ್ತೈದನೆಯ ದಾದ ಪುರುಷ. ತತ್ತ್ವಗಳಿಗೂ, ವರ್ಣಗಳಿಗೂ ಮಧ್ಯೆ ಇರುವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಅಳವಾಗಿ ಅನ್ವೇಷಣೆಮಾಡಿ ಮಂತ್ರಗಳ ದ್ವಾರ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿರುವುದೇ ಮಂತ್ರಶಾಸ್ತ್ರದ ಕೆಲಸ.

ಚತುರ್ವಿಂಶತಿ ವರ್ಣಾನಾಂ ಋಷ್ಯಾದಿ ನ್ಯಾಸ

ಆಚಮ್ಯ : ಓಂ ಕೇಶವಾಯ ಸ್ವಾಹಾ ...ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾಯ ನಮಃ |

ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಃ : ಓಂ ಪ್ರಣವಸ್ಯ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಮುಷಿಃ | ಪರಮಾತ್ಮಾ ದೇವತಾ | ದೈವೀ ಗಾಯತ್ರೀ ಭಂದಃ | ಪ್ರಾಣಾಯಾಮೋ ವಿಸ್ತಿಯೋಗಃ ....ಶ್ರೀಪರಮೇಶ್ವರ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀಚತುರ್ವಿಂಶತಿ ವರ್ಣಾನಾಂ ಋಷ್ಯಾದಿ ನ್ಯಾಸೇ ವಿಸ್ತಿಯೋಗಃ ||

ಅಥ ಧ್ಯಾನಂ : ಮುಕ್ತಾ ವಿದ್ರುಮ ಹೇಮ ಸೀಲ ಧವಳಾಚ್ಚಾಯೈ ಮುಖೈ ಸ್ತ್ರೀಕ್ಷಣೈ | ಯುಕ್ತಾಮಿಂದು (ಕಲಾ) ನಿಬದ್ಧ ರತ್ನ ಮಕುಟಾಂ ತತ್ತ್ವಾರ್ಥವರ್ಣಾತ್ಮಕಾಂ | ಗಾಯತ್ರೀಂ ವರದಾಽಭಯಾಂಕುಶಕಶಾಂ (ಶೂಲಂ) ಶುಭ್ರಂ ಕವಾಲಂ ಗದಾಂ | ಶಂಖಂ ಚಕ್ರ ಮಥಾರವಿಂದಯುಗಲಂ ಹಸ್ತೈರ್ವಹಂತೀಂ ಭಜೇ |

೧. ತಕಾರಸ್ಯ, ವಸಿಸ್ವ ಮುಷಿಃ, ಅಗ್ನಿದೇವತಾ, ಗಾಯತ್ರೀ ಭಂದಃ ಚಂಪಕವರ್ಣಂ, ಪೃಥ್ವೀ ತತ್ತ್ವಂ, ಪ್ರಹ್ಲಾದಿನೀ ಶಕ್ತಿಃ ಸುಮುಖಂ

ముద్రా, తపనీ కళా, మోక్షదం ఫలం, ఆం బీజం, టుదాత్త స్వరః, త్రిమూర్త్యాత్మకం స్వరూపం, వాదాంగుష్ఠ స్థానం, ఆజ్ఞాన దోషహర సిద్ధి వినియోగః ॥ (నోక్షార్థే వినియోగః)

౨. త్సకారస్య, భరద్వాజ యుః, వాయుదేవతా, టుష్టిక్ భండః, ఆశిత వర్ణః, అష్ తత్త్వం, ప్రభాశక్తిః, సంపుటం ముద్రా, సకలా కళా, ఆరోగ్యదం ఫలం, ఈం బీజం, ఆనుదాత్త స్వరః, వాయాత్మకం స్వరూపం, గుల్మమధ్యం స్థానం, టుపపాతక నాశనే వినియోగః ॥

౩. వికారస్య గౌతమ యుః, సోమో దేవతా, అనుష్టుప్ భండః, విద్రుమ వర్ణః, తేజస్ తత్త్వం, సత్యా శక్తిః, వితతం ముద్రా, విత్పాకళా, విశ్వయదం ఫలం, టూం బీజం, ఆనుదాత్త స్వరః, సోమమాత్మకం స్వరూపం, జంఘే స్థానం, మహాపాతక నాశనే వినియోగః ॥

౪. తుకారస్య, భృగు యుః, ఈశానో దేవతా, బృహతి భండః, స్పటిక వర్ణః, వాయుస్తత్త్వం, విశ్వ భద్రాశక్తిః, విస్తృతం ముద్రా, తుష్టాకళా, ధనదం ఫలం, జూం బీజం, టుదాత్త స్వరః, విద్యాధరాత్మకం స్వరూపం, జానుః స్థానం, గ్రహదోష వినాశే వినియోగః ॥

౫. వర్కారస్య, శౌండిన్య యుః, ఆదిత్యో దేవతా, పంచీ భండః, పద్మవర్ణః, ఆకాశస్తత్త్వం, విలాసిని శక్తిః, ద్విముఖం ముద్రా, నరదా కళా, కామదం ఫలం, ఇం బీజం, టుదాత్త స్వరః, సోమమాత్మకం స్వరూపం, టూరు స్థానం, భ్రూణహత్యాదోష వినాశనే వినియోగః ॥

౬. రేకారస్య, రోహిత యుః, బృహస్పతి దేవతా, త్రిష్టుప్ భండః, తరుణాదిత్య వర్ణః, గంధస్తత్త్వం, ప్రభావతిశక్తిః, త్రిముఖం ముద్రా, రేవతి కళా, విద్యాదం ఫలం, ఐం బీజం, స్వరితః స్వరః, వరుణాత్మకం స్వరూపం, గుప్తస్థానం, అగమ్యాగమన దోష నాశనే వినియోగః ॥

೭. ಲೋಕಾರಸ್ಯ, ಗರ್ಗ ಮುಷಿಃ, ಪಿತರೋ ದೇವತಾ, ಜಗತಿ ಛಂದಃ, ಶಂಖವರ್ಣಃ, ವಾಯು ತತ್ತ್ವಂ, ಜಯಾ ಶಕ್ತಿಃ, ಚತುರ್ಮುಖಂ ಮುದ್ರಾ, ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಕಳಾ, ಕಾಮದಂ ಫಲಂ, ಓಂ ಬೀಜಂ, ಸ್ವರಿತ ಸ್ವರಃ, ಬೃಹಸ್ಪತ್ಯಾತ್ಮಕಂ ಸ್ವರೂಪಂ, ವೃಷಣ ಸ್ಥಾನಂ, ಅಭಿಷ್ಯಾಭಿಕ್ಷಣ ದೋಷವಿನಾಶನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ ||

೮. ಯಂಕಾರಸ್ಯ ಶಾತಾತಪ ಮುಷಿಃ, ಭರ್ಗೋ ದೇವತಾ, ಅತಿಜಗತಿ ಛಂದಃ, ಕುಂದ ವರ್ಣಃ, ರೂಪಂ ತತ್ತ್ವಂ, ಶಾಂತಾ ಶಕ್ತಿಃ, ಪಂಚಮುಖಂ ಮುದ್ರಾ, ಜ್ಞಾನಾ ಕಳಾ, ಧನದಂ ಫಲಂ, ಸಂ ಬೀಜಂ, ಪ್ರಚಯ ಸ್ವರಃ, ಚಂದ್ರಾತ್ಮಕಃ ಸ್ವರೂಪಂ, ಕಟೀ ಸ್ಥಾನಂ, ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾದೋಷ ವಿನಾಶನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ ||

೯. ಭಿಕಾರಸ್ಯ, ಸನತ್ಕುಮಾರ ಮುಷಿಃ, ಅರೈಮಾ ದೇವತಾ, ಪದ ಪಂಚ್ಚಿ ಛಂದಃ, ಇಂದು ವರ್ಣಃ, ಸ್ವರ್ಶಸ್ತತ್ವಂ, ಶಾಂತಾಶಕ್ತಿಃ, ಪುಷ್ಕಮುಖಂ ಮುದ್ರಾ, ಭರ್ಗ ಕಳಾ, ಸಂತತಿದಂ ಫಲಂ, ಹಂ ಬೀಜಂ, ಉದಾತ್ತಃ ಸ್ವರಃ, ಪರ್ಜನ್ಯಾತ್ಮಕಂ ಸ್ವರೂಪಂ, ನಾಭಿ ಸ್ಥಾನಂ, ಪುರುಷ ಹತ್ಯಾ ದೋಷ ವಿನಾಶನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ ||

೧೦. ಗೋಕಾರಸ್ಯ, ಕಶ್ಯಪ ಮುಷಿಃ, ಸವಿತಾ ದೇವತಾ, ವಿಷ್ವಾರ ಪಂಚ್ಚಿ ಛಂದಃ, ಪ್ರವಾಳ ವರ್ಣಃ, ಶಬ್ದಸ್ತತ್ವಂ, ದುರ್ಗಾ ಶಕ್ತಿಃ, ಅಧೋ ಮುಖಂ ಮುದ್ರಾ, ಗೋಮತಿ ಕಳಾ, ಅಭೀಷ್ಟದಂ ಫಲಂ, ಕಂ ಬೀಜಂ, ಸ್ವರಿತ ಸ್ವರಃ, ಇಂದ್ರಾತ್ಮಕಂ ಸ್ವರೂಪಂ, ಉದರ ಸ್ಥಾನಂ, ಗೋಹತ್ಯಾ ಕೃತಪಾಪವಿನಾಶನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ ||

೧೧. ದೇಕಾರಸ್ಯ, ಅತ್ರಿ ಮುಷಿಃ, ತೃಷ್ಣಾದೇವತಾ, ವಿರಾಟ್ ಛಂದಃ, ಪದ್ಮಪತ್ರವರ್ಣಃ, ಉಪಸ್ಥ ತತ್ತ್ವಂ, ಸರಸ್ವತಿ ಶಕ್ತಿಃ, ವ್ಯಾಪಕಾಂಜಲೀಕಂ ಮುದ್ರಾ, ದರ್ವಿಕಾ ಕಳಾ, ಇಷ್ಟಕನ್ಯಾದಂ ಫಲಂ, ಕ್ಷಂ ಬೀಜಂ, ಅನು ದಾತ್ತ ಸ್ವರಃ, ಗಂಧರ್ವಾತ್ಮಕಂ ಸ್ವರೂಪಂ, ಸ್ತನಂ ಸ್ಥಾನಂ, ಸ್ತ್ರೀಹತ್ಯಾ ಕೃತ ಪಾಪ ವಿನಾಶನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ ||

೧೨. ವಕಾರಸ್ಯ, ಭಾರ್ಗವ ಮುಷಿಃ, ಪುಷ್ಪಿದೇವತಾ, ಅಕ್ಷರ ಪಂಚ್ಚಿ ಛಂದಃ, ಪದ್ಮರಾಗ ವರ್ಣಃ, ವಾಯುಸ್ತತ್ವಂ, ವಿದ್ರುಮಾ ಶಕ್ತಿಃ, ಶಕಟಂ

ముద్రా, వరా కళా, శాంతిచంద్రం, కం బీజం, టుదాత్త స్వరః, పూజాత్మకం స్వరూపం, హృదయం స్థానం, గురుహత్మాకృత పాప వినాశనే వినియోగః ॥

౧౩. శృంగారస్య పరాశర ఋషిః, ఇంద్రోదేవతా, కాత్యాయినీ భండః, నక్షత్ర వర్ణః, ఆపః తత్త్వం, విశాల శక్తిః, యమపాశం ముద్రా, సిద్ధాంతా కళా, బంధిత సిద్ధిచంద్రం, మం బీజం, స్వరీత స్వరః, మిత్రాత్మకం స్వరూపం, కంఠం స్థానం, మనోరథకృత పాప వినాశనే వినియోగః ॥

౧౪. ధీకారస్య, పుండరీక ఋషిః, వాయుదేవతా, జ్యోతిష్మతీభండః, చంద్ర నిల వర్ణః, పాణిస్తత్త్వం, ఈశా శక్తిః, గృధ్రితం ముద్రా, ధ్యానా కళా, రీతిదాయకం ఫలం, గం బీజం, అనుదాత్త స్వరః, త్వాత్మాత్మకం స్వరూపం, వదనం స్థానం, పిత మాత్మవధ పాపవినాశనే వినియోగః ॥

౧౫. మౌళికారస్య, క్రతు ఋషిః, వామదేవతా, త్రిష్టుప్ భండః, మౌక్తికవర్ణః, వాక్ తత్త్వం, వాపనిశక్తిః, సన్మూఖీ న్మమం ముద్రా, మయోదా కళా, సౌభాగ్యదం ఫలం, ఘం బీజం, అనుదాత్త స్వరః, వాసవాత్మకం స్వరూపం, తాలమధ్యం స్థానం, పూర్వజన్మాజిత పాప వినాశనే వినియోగః ॥

౧౬. హికారస్య, దక్షప్రజాపతి ఋషిః, మిత్రావరుణోదేవతా, జాగరీతం భండః, కుంకుమ వర్ణః, పూర్ణస్తత్త్వం, విమలా శక్తిః, ప్రబంధం ముద్రా, స్ఫుటః కళా, అభిషేక సిద్ధిచంద్రం, బి బీజం, అనుదాత్త స్వరః, మరుదాత్మకం స్వరూపం, నాసాగ్రం స్థానం, ఆశీషపాప వినాశనే వినియోగః ॥

౧౭. ధికారస్య అంగిరస ఋషిః, ధంతా దేవతా, జగతీ భండః, అంజన వర్ణః, జిహ్వా తత్త్వం, తమోదాంతరీ శక్తిః, ముష్టికం ముద్రా, బుద్ధిః కళా, త్రైలోక్య పోహకరం ఫలం, చం బీజం, టుదాత్త స్వరః, సోమోదాత్మకం స్వరూపం, నేత్రం స్థానం, ప్రతి గ్రహకృత పాప వినాశనే వినియోగః ॥

೧೮. ಯೋಕಾರಸ್ಯ, ಕಾರ್ತಿಕೇಯ ಋಷಿಃ, ವಿಶ್ವೇದೇವಾ ದೇವತಾ, ಸಂಯ ಭಂದಃ, ಗಂಗಾ ವರ್ಣಃ, ಚಕ್ಷುಸ್ತತ್ವಂ, ಸೂಕ್ಷ್ಮಾ ಶಕ್ತಿಃ, ಮತ್ಸ್ಯ ಮುದ್ರಾ, ಯೋಗಮಾತಾ ಕಳಾ, ಪರಾಶ್ರಯಾಘನಾಶನಾತ್ ಫಲಂ, ಭಂ ಬೀಜಂ, ಅನುದಾತ್ತ ಸ್ವರಃ, ಯಮಾತ್ಮಕಂ ಸ್ವರೂಪಂ, ಭ್ರಾಮಧ್ಯಂ ಸ್ಥಾನಂ, ಪ್ರಾಣವಧಾಕೃತ ಪಾಪ ವಿನಾಶನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ ||

೧೯. ಯೋಕಾರಸ್ಯ, ಮುದ್ಗಲ ಋಷಿಃ, ವಿಷ್ಣುದೇವತಾ, ಮಹ ಭಂದಃ, ವೈಷ್ಣೂರ್ಯ ವರ್ಣಃ, ತ್ವಕ್ ತತ್ವಂ, ವಿಶ್ವಯೋನಿ ಶಕ್ತಿಃ, ಕೂರ್ಮಮುದ್ರಾ, ಯೋಗಾಂತರಾ ಕಳಾ, ದೇವಪ್ರತಿಗ್ರಹದೋಷ (ನಾಶನಾ) ಫಲಂ, ಜಂ ಬೀಜಂ, ಉದಾತ್ತ ಸ್ವರಃ, ವಿಶ್ವೇದೇವಾತ್ಮಕಂ ಸ್ವರೂಪಂ, ಲಲಾಟಂ ಸ್ಥಾನಂ, ಸರ್ವಪಾಪ ವಿನಾಶನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ ||

೨೦. ನೇಕಾರಸ್ಯ, ಉಶನಾ ಋಷಿಃ, ವಾಸವೋದೇವತಾ, ಭೂಃ ಭಂದಃ, ಕ್ಷಾದ್ರ ವರ್ಣಃ, ಶ್ರೋತ್ರಂ ತತ್ವಂ, ಜಯಾನಹಾ ಶಕ್ತಿಃ, ವರಾಹಕಂ ಮುದ್ರಾ, ಪೃಥ್ವೀಕಳಾ, ತ್ರೈಲೋಕ್ಯದಂ ಫಲಂ, ರಘುಂ ಬೀಜಂ, ಅನು ದಾತ್ತ ಸ್ವರಃ, ಅಶ್ವಿನಾತ್ಮಕಂ ಸ್ವರೂಪಂ, ಪಶ್ಚಿಮಮುಖಂ ಸ್ಥಾನಂ, ಈಶ್ವರ ಪದಪ್ರಾಪ್ತೃರ್ಥೇ ವಿನಿಯೋಗಃ ||

೨೧. ಪ್ರೇಕಾರಸ್ಯ, ರೋಮಶ ಋಷಿಃ, ಸರ್ವದೈವತ್ವಂ ದೇವತಾ, ಭುವಃ ಭಂದಃ, ಹರದ್ರ ವರ್ಣಃ, ಮನಸ್ತತ್ವಂ, ಪದ್ಮಾಲಯಾ ಶಕ್ತಿಃ, ಸಿಂಹಾ ಕ್ರಾಂತಂ ಮುದ್ರಾ, ಪ್ರಭವಾ ಕಳಾ, ಪರಾನುಗ್ರಹ ಶಕ್ತಿದಂ ಫಲಂ, ಇಂ ಬೀಜಂ, ಅನುದಾತ್ತ ಸ್ವರಃ, ಪ್ರಜಾಪತ್ಯಾತ್ಮಕಂ ಸ್ವರೂಪಂ, ಉತ್ತರ ಮುಖಂ ಸ್ಥಾನಂ, ವಿಷ್ಣುಪದ ಸಿದ್ಧೃರ್ಥೇ ವಿನಿಯೋಗಃ ||

೨೨. ಔೋಕಾರಸ್ಯ ಮೃಗಃ ಋಷಿಃ, ಕುಬೇರೋ ದೇವತಾ, ಸುವಃ ಭಂದಃ, ಮೃಗ ವರ್ಣಃ, ಬುದ್ಧಿಸ್ತತ್ವಂ, ಪದ್ಮ ಶೋಭಾಶಕ್ತಿಃ, ಮಹಾ ಕ್ರಾಂತಂ ಮುದ್ರಾ, ವ್ರತ್ಕ ಕಳಾ, ತೇಜಸಾತಿಶಯದಂ ಫಲಂ, ಟಂ ಬೀಜಂ, ಪ್ರಚಯಃ ಸ್ವರಃ, ಸರ್ವದೇವಾತ್ಮಕಂ ಸ್ವರೂಪಂ, ದಕ್ಷಿಣ ಮುಖಂ ಸ್ಥಾನಂ, ರುದ್ರಪದ ಪ್ರಾಪ್ತೃರ್ಥೇ ವಿನಿಯೋಗಃ ||

೨೩. ದೇಕಾರಸ್ಯ, ಅಗಸ್ತ್ಯ ಋಷಿಃ, ಅಶ್ವಿನಿ ದೇವತಾ, ಭೂಭರ್ವಃ ಭಂದಃ, ಸೂರ್ಯ ವರ್ಣಃ, ಅಹಂಕಾರಸ್ತತ್ವಂ, ಪದ್ಮರೂಪಾ ಶಕ್ತಿಃ,

ಮುದ್ಗರಂ ಮುದ್ರಾ, ನಿಧ್ಯಮಾನಾ ಕಾಳಾ, ಸ್ವರ್ಗದಂ ಫಲಂ. ಲಂ ಬೀಜಂ, ಉದಾತ್ತ ಸ್ವರಃ, ರುದ್ರಾತ್ಮಕಂ, ಬ್ರಹ್ಮಪದ ಪ್ರಾಪ್ತೃರ್ಥೇ ವಿನಿಯೋಗಃ ||

೨೪. ಯಾತ್ನಾರಸ್ಯ, ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಮುಷಿಃ, ಬ್ರಹ್ಮಾ ದೇವತಾ, ದೈವೀ ಗಾಯತ್ರೀ ಭಂದಃ, ಚಂಪಕ ವರ್ಣಃ, ಅವ್ಯಕ್ತಂ ತತ್ತ್ವಂ, ಬ್ರಾಹ್ಮೀ ಶಕ್ತಿಃ, ಪಲ್ಲವಂ ಮುದ್ರಾ, ನಿರಂಜನಾ ಕಳಾ, ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಂ ಫಲಂ, ವಂ, ಜಂ, ಸಂ, ಹಂ ಬೀಜಂ, ಉದಾತ್ತ ಸ್ವರಃ, ಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮಕಂ ಸ್ವರೂಪಂ, ಊರ್ಧ್ವಮುಖಸ್ಥಾನಂ, ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ರುದ್ರ ಪ್ರಸಾದ ಸಿದ್ಧೃರ್ಥೇ ವಿನಿಯೋಗಃ ||

ನಾಭಿಸ್ಥಾನೇ ಗಾಯತ್ರೀ ನೈಸೇತ್ (ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ಕಲ್ಪ)

ಈ ರೀತಿ ಜಪ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಆರುಲಕ್ಷ ಗಾಯತ್ರೀ ಜಪ ಮಾಡಿದ ಫಲವು ಬರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಗಾಯತ್ರೀ ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶದೀಕರಿಸಿದೆ.

ನಿಯಾಮಕ ರೂಪಾದಿ ವಿವರ

ಸಂಖ್ಯೆ	ಗಾಯತ್ರೀ ವರ್ಣಂ	ನಿಯಾಮಕ ರೂಪ	ಮಾತೃಕೆ	ಮಹಾಬಂಧ ಮುದ್ರೆ
೧	ತತ್	ಕೇಶವ	ಚಂಡಿಕೇಶ್ವರೀ	ಮಹಾಮುದ್ರಾ
೨	ಸ	ನಾರಾಯಣ	ಅಜಿತಬಲಾ	ನಭೋಮುದ್ರಾ
೩	ವಿ	ಮಾಧವ	ದುರಿತಾರೀ	ಉಡ್ಡೀಯಾನ
೪	ತು	ಗೋವಿಂದ	ಕಾಳಿಕಾ	ಜಾಲಂಧರ
೫	ವರ್	ವಿಷ್ಣು	ನುಹಾಕಾಳೀ	ಮೂಲಬಂಧ
೬	ರೇ	ಮಧುಸೂದನ	ಶ್ಯಾಮಾ	ಮಹಾಬಂಧ
೭	ಣೀ	ಶ್ರೀವಿಕ್ರಮ	ಶಾಸ್ತ್ರಾ	ಖೇಚರೀ
೮	ಯಂ	ವಾಮನ	ಜ್ವಾಲಾ	ವಿಪರೀತಕರಣಿ
೯	ಭ	ಶ್ರೀಧರ	ತಾರಿಕಾ	ಯೋನಿ
೧೦	ಗೋ	ಹೃಷೀಕೇಶ	ಅಶೋಕಾ	ವ್ರಜೋಲಿ
೧೧	ದೇ	ಪದ್ಮನಾಭ	ಶ್ರೀವತ್ಸಾ	ಶಕ್ತಿಚಾಲಿನೀ

೧೪	ವ	ದಾಮೋದರ	ಚಂಡೀ	ತಡಾಗೀ
೧೫	ಸ್ಯ	ಸಂಕರ್ಷಣ	ವಿಜಯಾ	ಮಾಂಡವೀ
೧೬	ಧೀ	ವಾಸುದೇವ	ಅಂಕುಶಾ	ಶಾಂಭವೀ
೧೭	ಮ	ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ	ಪನ್ನಗಾ	ಅಶ್ವಿನೀ
೧೮	ಹಿ	ಅನಿರುದ್ಧ	ನಿರ್ವಾಣಾ	ಪಾಶಿನೀ
೧೯	ಧಿ	ಪುರುಷೋತ್ತಮ	ಬಲಾ	ಕಾಕೀ
೨೦	ಯೋ	ಆರ್ಥೋಕ್ಷಜ	ಧಾರಣೀ	ಮಾತಂಗೀ
೨೧	ಯೋ	ನಾರಸಿಂಹ	ವರಣಪ್ರಿಯಾ	ಭುಜಂಗಿನಿ
೨೨	ನಃ	ಅಚ್ಯುತ	ನರದತ್ತಾ	ಪಾರ್ಥವೀ
೨೩	ಪ್ರ	ಜನಾರ್ದನ	ಗಾಂಧಾರೀ	ಆಪಂಭವೀ
೨೪	ಚೋ	ಉಪೇಂದ್ರ	ಅಂಬಿಕಾ	ವೈಶ್ವಾನರೀ
೨೫	ದ	ಹರಿ(ಹರ)	ಸದ್ಮಾವತೀ	ಕಥರೀ
೨೬	ಯಾತ್	ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ	ಸಿದ್ಧಾಯಿಕಾ	ಆಕಾಶೀ

ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಮಂತ್ರಗಳೂ, ಅವುಗಳ ಶಕ್ತಿಗಳೂ ಅಡಗಿವೆ.

ಗಾಯತ್ರೀ ಜಪದಿಂದ ತೊಲಗಲಿ ಸಕಲ ವಿಧ ಸಂತಾಪ !

ಪ್ರೇಮ ಮಗ್ನರಾಗಲಿ ಭಕ್ತ ಜನ, ಮಾಡುತ ಸದಾ ಜಪ ||

ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ-ಸಂಗೀತಶಾಸ್ತ್ರ

ಸಂಗೀತಶಾಸ್ತ್ರವು ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆಯೇ ಇದೆ. ಶ್ರೀಸರಸ್ವತೀ ದೇವಿಯ ಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ವೀಣೆಯಿದೆ. ವೀಣೆ ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ಒಹಳ ಪುರಾತನವಾದ ಹಾಗೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ವಾದ್ಯ. ವೀಣೆಯಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತು ನಾಲ್ಕು ಮನೆಗಳಿವೆ. ಈ ಇಪ್ಪತ್ತು ನಾಲ್ಕು ಮನೆಗಳೂ ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದ ಇಪ್ಪತ್ತು ನಾಲ್ಕು ಅಕ್ಷರಗಳ ತತ್ತ್ವಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದ ಅಂಗವಾಗಿರುವ ಸಪ್ತವ್ಯಾಹೃತಿಗಳೇ ಸಂಗೀತಶಾಸ್ತ್ರದ ಸಪ್ತಸ್ವರಗಳಾಗಿ ವೀಣೆಯು ಇಪ್ಪತ್ತು ನಾಲ್ಕು ಮನೆಗಳಲ್ಲೂ ಇವೆ. ವೀಣೆಯು ನಾಲ್ಕು ತಂತಿಗಳೇ ನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳು. ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದ ಮೂರು ಪಾದಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿಯೇ ಮಂದ್ರ, ಮಧ್ಯಮ ಮತ್ತು ತಾರಕಗಳೆಂಬ ಮೂರು ಸ್ಥಾಯಿಗಳೂ

ಏರ್ಪಟ್ಟಿರುವುವು. ವರ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ಉದಾತ್ತ, ಅನುದಾತ್ತ, ಸ್ವರಿತ ಮತ್ತು ಪ್ರಚಯಗಳೆಂಬ ವೇದಗಳಲ್ಲಿರುವ ನಾಲ್ಕು ಭೇದಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿಯೇ ಸಂಗೀತಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ಥಾಯಿ, ಆರೋಹ, ಅವರೋಹ ಮತ್ತು ಸಂಚಾರಿಗಳೆಂಬ ನಾಲ್ಕು ಭೇದಗಳಿರುವುವು. ಪ್ರಕೃತಿರೂಪವಾದ ಶುದ್ಧ ವೇದಾಧ್ಯಯನವು ಪದ, ಕ್ರಮ, ಜಟಿ ಮತ್ತು ಘನ ಮುಂತಾದ ವಿಕೃತಿಗಳ ಸಂಬಂಧವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿಯೇ ಸಂಗೀತಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಶುದ್ಧ ಗಾಯನವು ಕಾಲ, ಕ್ರಿಯೆ, ಪರಿಮಾಣ ಮತ್ತು ಸ್ವರೂಪವಾದ ತಾಳಕ್ಕು ಸಂಬಂಧಿಸಿರುವುದಾಗಿದೆ. ಪರಾಶಕ್ರಿಯಾದ ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ದೇವಿಯ ಅವತಾರಗಳಾದ ಸಪ್ತಮಾತೃಕೆಯರೇ ಸಪ್ತವ್ಯಾಹೃತಿಗಳ ರೂಪದಲ್ಲೂ ಮತ್ತು ಸಂಗೀತಶಾಸ್ತ್ರದ ಸ, ರಿ, ಗ, ಮ, ಪ, ದ, ನಿ ಗಳಾದ ಸಪ್ತಸ್ವರಗಳ ರೂಪದಲ್ಲೂ ಇರುತ್ತಾರೆ. ತಾಳಗಳಿಗೂ ಸ್ವರಗಳೇ ಜನಕಸ್ಥಾನಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ತತ್ತ್ವಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿಯೇ ಸಪ್ತಸ್ವರಗಳಿರುವಂತೆ ಸಪ್ತತಾಳಗಳೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಪಕ್ಕದ ಮತ್ತು ಮೇಲಿನ ತಂತಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಸೇರಿಯೇ ಪೂರ್ಣವಾದ್ಯವಾದ ವೀಣೆ ಎನಿಸುವುದು (ಚಿತ್ರ ನೋಡಿ, ಪುಟ 174).

ಹಿಂಕಾರವೂ ನಾದಸ್ವರರೂಪವಾದುದು ಸಡ್ವಾದಿ ಸಪ್ತಸ್ವರಗಳೂ ನಾದಸ್ವರರೂಪವಾದವುಗಳು. ಆದುದರಿಂದ ನಾದಸ್ವರರೂಪವಾದ ಹಿಂಕಾರದಲ್ಲಿಯೇ ಸಪ್ತಸ್ವರಗಳೂ ಅಡಕವಾಗಿವೆ. ಹಿಂಕಾರನಾದದಲ್ಲಿ ಗಾಯತ್ರೀ, ಸಾವಿತ್ರೀ, ಸರಸ್ವತೀ ಎಂಬ ಶಕ್ತಿತ್ರಯರೂಪವಾದ ಮೂರು ಮಾತೃಕೆಗಳಿರುವುವು ಎಂದು ಸಂಗೀತ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಮೂರು ಮಾತೃಕೆಗಳೇ ಸಪ್ತಮಾತೃಕೆಗಳಾಗಿ, ಸಪ್ತವ್ಯಾಹೃತಿ ಮತ್ತು ಸಪ್ತಸ್ವರಗಳೆನಿಸಿರುವುವು. (ಪುಟ 177 ನೋಡಿ)

ಸಪ್ತಸ್ವರಗಳೂ ಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶವಾದುವುಗಳೆಂದೂ, ಪರಾತ್ಪರವಸ್ತುವೆಂದೂ ಸೂಚಿಸುವ ತತ್ತ್ವಕ್ಕೋಸ್ಕರವೇ ಸಪ್ತಸ್ವರಗಳಿಗೂ ಸಪ್ತಮಾತೃಕೆಯರೇ ಅಧಿದೇವತೆಗಳಾಗಿರುವರು. ಕೊಳಲಿನಲ್ಲಿಯೂ ಸಪ್ತಸ್ವರಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಸಪ್ತರಂಧ್ರಗಳಿರುವುವು.

ಅನುಸಾರಿಣಿ, ಅನುಪಂಚಮ ಮತ್ತು ಅನುಮಂದ್ರಗಳೆಂಬ ವೀಣೆಯ ಪಕ್ಕದ ಮೂರು ತಂತಿಗಳು ಕಾಲ, ಕ್ರಿಯಾ ಮತ್ತು ಪರಿಮಾಣಗಳ ಸ್ವರೂಪದಿಂದ ತಾಳ ತಂತಿಗಳಾಗಿವೆ.

ಸಾರಣಿ-ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿ
 ಪಂಚನು-ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿ
 ಮಂದ್ರ-ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿ
 ಅನುಮಂದ್ರ-ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿಯ ಅನುವರ್ತಿ
 ಮಂದ್ರಸ್ಥಾಯಿ-ತಮೋಗುಣ
 ಮಧ್ಯಮಸ್ಥಾಯಿ-ರಜೋಗುಣ
 ತಾರಸ್ಥಾಯಿ-ಸತ್ತ್ವಗುಣ

ಪ್ರಭಾತಾಯಾಂ ತು ಶರ್ವಯಾರ್ಥಂ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರೋ ಮಹಾ
 ಮುನಿಃ | ಅಭ್ಯಭಾಷತ ಕಾಕುತ್ಸ್ಥಃ ಶಯಾನೌ ಪರ್ಣ ಸಂಸ್ತರೇ ||
 ಕೌಸಲ್ಯಾ ಸುಪ್ರಜಾರಾಮ ಪೂರ್ವಾಸಂಧ್ಯಾ ಪ್ರವರ್ತತೇ | ಉತ್ತಿಷ್ಠ
 ನರಶಾರ್ದೂಲ ಕರ್ತವ್ಯಂ ದೈವಮಾಹ್ನಿಕಂ || ತಸ್ಯರ್ಷೇಃ ಪರಮೋ
 ದಾರಂ ವಚಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ನೃಪಾತ್ಮಜೌ | ಸ್ನಾತ್ವಾ ಕೃತೋದಕೌ ವೀರೌ
 ಜೀಪತುಃ ಪರಮಂ ಜಪಂ || (ಮನು 2-83)

ಸರ್ವ ವೇದ ಸಾರಭೂತಾ ಗಾಯತ್ರಾಸ್ತು ಸಮರ್ಚನಾ |
 ಬ್ರಹ್ಮಾದಯೋಽಪಿ ಸಂಧ್ಯಾಯಾಂ ತಾಂ ಧ್ಯಾಯಂತಿ ಜಪಂತಿ ಚ ||
 (ದೇವೀಭಾಗವತ)

ಗಾಯತ್ರಾಸ್ತು ಪರನ್ನಾಸ್ತಿ ಶೋಧನಂ ಸಾಪಕರ್ಮಣಾಂ |
 ಮಹಾನ್ಯಾಹೃತಿ ಸಂಯುಕ್ತಾಂ ಪ್ರಣವೇನ ಚ ಸಂಜವೇತ್ ||
 (ಸಂಭತ ಸ್ಮೃತಿ-218)

ಗಾಯತ್ರಾಃ ಪರಮಂ ನಾಸ್ತಿ ದಿವಿ ಚೇಹ ಚ ಪಾನನಂ |
 ಹಸ್ತಪ್ರಾಣ ಪ್ರದಾದೇವೀ ಪತತಾಂ ನರಕಾರ್ಣವೇ || (ಶಂಖಸ್ಮೃತಿ)

ಸಂಖ್ಯೆ	ಸಪ್ತ ಮಾತೃಕೆಯರು	ಸಪ್ತ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳು	ಸಪ್ತ ಸ್ವರಗಳು	ಸಂಗೀತಕಾಸನದ ಸ್ವರಗಳು	ಗ್ರಹಗಳು	ನಾರಗಳು
೧	ಬ್ರಹ್ಮೀ	ಸತ್ಯಂ	ಸ (ಅವರ್ಣ)	ಷಡ್ಜ	ರವಿ	ಭಾನು
೨	ಮಾಹೇಶ್ವರೀ	ತಪಃ	ರಿ (ಕವರ್ಗ)	ಮುಷಫ	ಚಂದ್ರ	ಸೋಮ
೩	ಕೌಮಾರೀ	ಜನಃ	ಗ (ಚವರ್ಗ)	ಗಾಂಧಾರ	ಕುಜ	ಮಂಗಳ
೪	ವೈಷ್ಣವೀ	ಮಹಃ	ಮ (ಟವರ್ಣ)	ಮಧ್ಯಮ	ಬುಧ	ಬುಧ
೫	ವಾರಾಹೀ	ಸುವಃ	ಪ (ತವರ್ಣ)	ಪಂಚಮ	ಗುರು	ಗುರು
೬	ಇಂದ್ರಾಣೀ	ಭುವಃ	ದ (ಪವರ್ಣ)	ದೈವತ	ಶುಕ್ರ	ಶುಕ್ರ
೭	ಚಾಮುಂಡಾ	ಭೂಃ	ನಿ (ಯವರ್ಣ)	ನಿಷಾದ	ಶನಿ	ಶನಿ

ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದ ಪ್ರತಿ ಪದದಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವ ಸ್ವರಗಳು
ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಶ್ರುತಿಗಳು

೧ ತತ್	ಷಡ್ಜ	
೨ ಸವಿತು:	ಶುದ್ಧ ಋಷಭ, ಶುದ್ಧ ಗಾಂಧಾರ, ಸಾಧಾರಣ ಗಾಂಧಾರ, ಸಟ್ಪ್ರತಿ ಋಷಭ, ಚತುಶ್ಪ್ರತಿ ಋಷಭ.	ಗಾಯತ್ರೀ೧೨ ಅಕ್ಷರಗಳು
೩ ವರೇಣೀ ಯಂ	ಅಂತರ ಗಾಂಧಾರ, ಮಧ್ಯಮ, ಪ್ರತಿ ಮಧ್ಯಮ, ಪಂಚಮ,	ಅವರೋಹಣ (ಮೊದಲ ೧೨)
೪ ಭರ್ಗ:	ದೈವತ, ಚತುಶ್ಪ್ರತಿ, ದೈವತ, ಶುದ್ಧ ನಿಷಾದ.	(ವರ್ಣಗಳು)
೫ ದೇವಸ್ಯ	ಸಟ್ಪ್ರತಿ ದೈವತ, ಕೈಶಿಕೀ ನಿಷಾದ, ಕಾಕಲೀ ನಿಷಾದ, ಷಡ್ಜ.	
೬ ಧೀಮಹಿ	ಶುದ್ಧ ಋಷಭ, ಚತುಶ್ಪ್ರತಿ ಋಷಭ, ಸಟ್ಪ್ರತಿ ಋಷಭ, ಶುದ್ಧ ಗಾಂಧಾರ, ಸಾಧಾರಣ ಗಾಂಧಾರ.	ಗಾಯತ್ರೀ ೧೨ ಅಕ್ಷರಗಳು
೭ ಧಿಯೋ ಯೋ ನ:	ಅಂತರ ಗಾಂಧಾರ, ಮಧ್ಯಮ, ಪ್ರತಿ ಮಧ್ಯಮ, ಪಂಚಮ.	ಅವರೋಹಣ (ಕೊನೆಯ ೧೨)
೮ ಪ್ರಚೋ ದಯಾತ್	ಶುದ್ಧ ದೈವತ, ಕೈಶಿಕೀ ನಿಷಾದ, ಷಡ್ಜ, ಕಾಕಲೀ ನಿಷಾದ.	(ವರ್ಣಗಳು)

ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ-ಜ್ಯೋತಿಷ

ಜ್ಯೋತಿಷ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀದೇವಿಯ ಮಂತ್ರವಾದ ೨೪ ಬೀಜಾಕ್ಷರಗಳ ತತ್ತ್ವಗಳ ಮೇಲೆ ಇರುವುದು. ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಈ ಮಂತ್ರಕ್ಕೆ ಸಮಂಜಸವಾಗಿ ಅನ್ವಯವಾಗುವ ಜ್ಯೋತಿಷ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಮೂಲರೂಪವಾದ ಮೇಷ, ವೃಷಭ ಮುಂತಾದ ದ್ವಾದಶ ರಾಶಿಗಳ ಅಸ್ತಿಭಾರದಂತಿರುವ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು, ನಕ್ಷತ್ರಗಳಿಗೆ ದಶಿಗಳು, ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ವಿವರಿಸಿದೆ.

ಗಾಯತ್ರೀಮಂತ್ರ		ತರ್ತ		ಸವಿತುಃ	
ರಾಶಿ		ಮೇಷ		ವೃಷಭ	
ರಾಶ್ಯಾಧಿಪತಿ		ಅಂಗಾರಕ		ಶುಕ್ರ	
ನಕ್ಷತ್ರಗಳು	ಅಶ್ವಿನೀ	ಭರಣೀ	ಕೃತ್ತಿಕಾ	ಕೃತ್ತಿಕಾ	ರೋಹಿಣಿ ಮೃಗಶಿರಾ
ಪಾದಗಳು	೪	೪	೧	೩	೪ ೨
ನಕ್ಷತ್ರದಶಾ	ಕೇತು	ಶುಕ್ರ	ರವಿ	ರವಿ	ಚಂದ್ರ ಕುಜ

ಗಾಯತ್ರೀಮಂತ್ರ		ವರೇಣೀಯಂ				
ರಾಶಿ		ಮಿಥುನ			ಕರ್ಕಾಟಕ	
ರಾಶ್ಯಾಧಿಪತಿ		ಬುಧ			ಚಂದ್ರ	
ನಕ್ಷತ್ರಗಳು	ಮೃಗಶಿರಾ	ಆದ್ರಾ	ಪುನರ್ವಸು	ಪುನರ್ವಸು	ಪುಷ್ಯ	ಆಶ್ಲೇಷಾ
ಪಾದಗಳು	೨	೪	೩	೧	೪	೪
ನಕ್ಷತ್ರದಶಾ	ಕುಜ	ರಾಹು	ಗುರು	ಗುರು	ಶನಿ	ಬುಧ

ಗಾಯತ್ರೀಮಂತ್ರ		ಭರ್ಗಃ		ದೇವಸ್ಯ	
ರಾಶಿ		ಸಿಂಹ		ಕನ್ಯಾ	
ರಾಶ್ಯಾಧಿಪತಿ		ರವಿ		ಬುಧ	
ನಕ್ಷತ್ರಗಳು	ಮಖಾ	ಪುಬ್ಬ	ಉತ್ತರ	ಉತ್ತರ	ಹಸ್ತ ಚಿತ್ತ
ಪಾದಗಳು	೪	೪	೧	೩	೪ ೨
ನಕ್ಷತ್ರದಶಾ	ಕೇತು	ಶುಕ್ರ	ರವಿ	ರವಿ	ಚಂದ್ರ ಕುಜ

ಗಾಯತ್ರೀಮಂತ್ರ		ಧೀಮಹಿ				
ರಾಶಿ	ತುಲಾ	ವೃತ್ತಿಕಾ				
ರಾಶ್ಯಾಧಿಪತಿ	ಶುಕ್ರ	ಅಂಗಾರಕ				
ನಕ್ಷತ್ರಗಳು	ಚಿತ್ತಾ	ಸ್ವಾತಿ	ವಿಶಾಖಾ	ವಿಶಾಖಾ	ಅನೂರಾಧ	ಜೇಷ್ಠಾ
ಪಾದಗಳು	೨	೪	೩	೧	೪	೪
ನಕ್ಷತ್ರದಶಾ	ಕುಜ	ರಾಹು	ಗುರು	ಗುರು	ಶನಿ	ಬುಧ

ಗಾಯತ್ರೀಮಂತ್ರ		ಧೀಯಃ		ಯಃ ನಃ		
ರಾಶಿ		ಧನಸ್ಸು		ಮಕರ		
ರಾಶ್ಯಾಧಿಪತಿ		ಬೃಹಸ್ಪತಿ		ಶನಿ		
ನಕ್ಷತ್ರಗಳು	ಮೂಲಾ	ಪೂರ್ವಾ	ಉತ್ತರಾ	ಉತ್ತರಾ	ಶ್ರವಣ	ಧನಿಷ್ಠಾ
		ಷಾಧ	ಷಾಡಾ	ಷಾಡಾ		
ಪಾದಗಳು	೪	೪	೧	೩	೪	೨
ನಕ್ಷತ್ರದಶಾ	ಕೇತು	ಶುಕ್ರ	ರವಿ	ರವಿ	ಚಂದ್ರ	ಕುಜ

ಗಾಯತ್ರೀಮಂತ್ರ		ಪ್ರಜೋದಯಾತ್				
ರಾಶಿ		ಕುಂಭ		ಮೀನ		
ರಾಶ್ಯಾಧಿಪತಿ		ಶನಿ		ಬೃಹಸ್ಪತಿ		
ನಕ್ಷತ್ರಗಳು	ಧನಿಷ್ಠಾ	ಶತಭಿಷಾ	ಪೂರ್ವಾ	ಪೂರ್ವಾ	ಉತ್ತರಾ	ರೇವತಿ
			ಭಾದ್ರಾ	ಭಾದ್ರಾ	ಭಾದ್ರಾ	
ಪಾದಗಳು	೨	೪	೩	೧	೪	೪
ನಕ್ಷತ್ರದಶಾ	ಕುಜ	ರಾಹು	ಗುರು	ಗುರು	ಶನಿ	ಬುಧ

ದೈನಂದಿನ ಕಾಲಚಕ್ರ

ತತ್	ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿ	ಪ್ರಾತಃಕಾಲ	ಮಧ್ಯಾಹ್ನ
ಸಮಯ	ವರೇಣೀ	ಯಂ	ಭರ್ಗಃ ದೇವಸ್ಯ
೧	೨ ೩ ೪	೫ ೬ ೭	೮ ೯ ೧೦ ೧೧ ೧೨ ೧೩
	ಸೃಷ್ಟಿಪೂರ್ಣ		ವ್ಯಾಪಾರಾಭಿವೃದ್ಧಿ

	ಕ್ಷೀಣತೆ	ಸಾಯಂಕಾಲ	ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿ
ಧೀ ಮಹಿ	ಧಿ ಯೋ ಯೋ ನಃ	ಪ್ರಚೋದ ಯಾತ್	
೧೪ ೧೫ ೧೬	೧೭ ೧೮ ೧೯ ೨೦	೨೧ ೨೨ ೨೩ ೨೪	
	ವ್ಯಾಪಾರಲಯ	ಸೃಷ್ಟಿಯೂ ಲಯ	

ಋತುಧರ್ಮ

(೧) ಶುಕ್ಲ ಪಕ್ಷ

ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯಿಂದ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ೧ ೨ ೩ ೪ ೫ ೬ ೭ ೮
ವರೆಗಿನ ೧೫ ಮುಹೂರ್ತಗಳು

ಶುಕ್ಲ ಪಕ್ಷದ ತಿಥಿಗಳು	ಪಾಡ್ಯ ಬಿ ತ ಚೌ ಪಂ ಷ ಸ ಅ
ಋತುಗಳು	ವಸಂತ ಗ್ರೀಷ್ಮ ವರ್ಷಾ
ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರಿ ಮಂತ್ರ	ತತ್ ಸವಿತುಃ ವರೇಣೀ
ಸ್ವರಗಳು	ರಿ ರಿ ರಿ ಗ ಗ ಗ ಮ ಮ

(೨)

ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯಿಂದ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ೯ ೧೦ ೧೧ ೧೨ ೧೩ ೧೪ ೧೫
ವರೆಗಿನ ೧೫ ಮುಹೂರ್ತಗಳು

ಶುಕ್ಲ ಪಕ್ಷದ ತಿಥಿಗಳು	ನ ದ ಏ ದ್ವಾ ತ್ರ ಚ ಪೂರ್ಣಿಮಾ
ಋತುಗಳು	ಶರತ್ ಹೇಮಂತ ಶಿಶಿರ
ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರಿ ಮಂತ್ರ	ಯಂ ಭರ್ಗಃ ದೇವಸ್ಯ
ಸ್ವರಗಳು	ಪ ಥ ಥ ಥ ನಿ ನಿ ನಿ ಸ

(೧) ಕೃಷ್ಣ ಪಕ್ಷ

ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಿಂದ ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿ ೧ ೨ ೩ ೪ ೫ ೬ ೭ ೮
ವರೆಗಿನ ೧೫ ಮುಹೂರ್ತಗಳು

ಕೃಷ್ಣ ಪಕ್ಷದ ತಿಥಿಗಳು	ಪಾಡ್ಯ ಬಿ ತ ಚೌ ಪಂ ಷ ಸ ಅ
ಋತುಗಳು	ವಸಂತ ಗ್ರೀಷ್ಮ ವರ್ಷಾ
ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರಿ ಮಂತ್ರ	ಧೀಮಹಿ ಧಿಯೋ
ಸ್ವರಗಳು	ರಿ ರಿ ರಿ ಗ ಗ ಗ ಮ ಮ

(೨)

ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಿಂದ ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿ
ವರೆಗಿನ ೧೫ ಮುಹೂರ್ತಗಳು

೯ ೧೦ ೧೧ ೧೨ ೧೩ ೧೪ ೧೫

ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದ ತಿಥಿಗಳು
ಮತುಗಳು

ನ ದ ಏ ದ್ವಾ ತ್ರ ಚ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ
ಶರತ್ ಹೇಮಂತ ಶಿಶಿರ

ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರ
ಸ್ವರಗಳು

ಯೋನಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್
ಪ ದ ದ ದ ನಿ ನಿ ನಿ ಸ

ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ರಾಮಾಯಣ

ರಾಮಾಯಣವು ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ದೇವಿಯ ಸ್ವರೂಪವಾಗಿರುವುದೆಂದು ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳೇ ಉತ್ತರ ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಆಗುದರಿಂದ ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ಮೂಲಮಂತ್ರವೇ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣ ವಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ಸ್ವರೂಪವು ಇಪ್ಪತ್ತುನಾಲ್ಕು ಅಕ್ಷರಗಳುಳ್ಳದ್ದು. ಈ ಗಾಯತ್ರಿಯ ಇಪ್ಪತ್ತುನಾಲ್ಕು ಅಕ್ಷರಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತುನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರ ಶ್ಲೋಕಗಳಿವೆ. ಅಂದರೆ ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ಮೂಲಮಂತ್ರದ ಒಂದೊಂದು ಅಕ್ಷರಕ್ಕೂ ಬಾಲಕಾಂಡದಿಂದ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಒಂದೊಂದು ಸಾವಿರ ಶ್ಲೋಕಗಳಿವೆ. ಆಯಾಯಾ ಸಾವಿರ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಪ್ರಥಮಾಕ್ಷರವು ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ಮೂಲಮಂತ್ರದ ಆಯಾಯಾ ಅಕ್ಷರಗಳಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದು. ಅಂದರೆ ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ಮೂಲಮಂತ್ರದ (ಗಾಯತ್ರೀ ಬೀಜಾಕ್ಷರದ) ಒಂದೊಂದು ಅಕ್ಷರಕ್ಕೆ ರಾಮಾಯಣದ ಒಂದೊಂದು ಸಾವಿರ ಶ್ಲೋಕಗಳು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನರೂಪದಲ್ಲಿರುವುವು. ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿ, ಸ್ಥಿತಿ, ಲಯಗಳೆಂಬ ಮೂರು ಸಂಧಿಗಳು ವಂತೆ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣದ ತತ್ತ್ವದಲ್ಲಯೂ ಇವೆ. ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿರುವ ಐದು ನೂರು ಸರ್ಗಗಳ ತತ್ತ್ವಗಳೇ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರಿಯ ಐದು ಶಿರಸ್ಸುಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯವಾಗುವುವು. ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣವು ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರಿಯ ಅರ್ಥವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವುದು ಇದನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ವಿವರಿಸಿದೆ.

ತತ್ : ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣದ ಪ್ರಥಮ ಶ್ಲೋಕವಾದ 'ತಪಃಸ್ವ

ಧ್ಯಾಯ ನಿರತಂ' ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕವು 'ತ'ಕಾರದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದು. ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣದ ಪ್ರಥಮ ಸಾವಿರ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಅಂತರಾರ್ಥದ ಮುಖ್ಯ ತಾತ್ಪರ್ಯವು ತಚ್ಛಬ್ದಾರ್ಥದಿಂದ, ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಒಂದೇ ಇದ್ದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುದು.

ಸವಿತುಃ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಮಹರ್ಷಿಗಳೊಡಗೂಡಿ ಯಜ್ಞ ಸಂಗ್ರಹಣೆ ಮಾಡಿದುದು, ಸೀತಾಪಾಣಿಗ್ರಹಣೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡುದು ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಸೀತಾದೇವಿಯು ವನವಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗ ಅಭರಣಾವಿಗಳನ್ನು ಕೊಡುವವರೆಗಿನ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

ವರೇಣೀಯಂ : ಈ ಪದದ ತತ್ತ್ವವು ವನವಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಸೀತಾದೇವಿಯು ಅಭರಣಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ಕಥಾಭಾಗದಿಂದ ಸೀತಾದೇವಿಯು ಮಾಯಾಮೃಗವನ್ನು ನೋಡಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟು ಅದನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದ ವರೆಗಿನ ರಾಮಾಯಣವು ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾಗಿದೆ.

ಭರ್ಗಃ : ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಮಾಯಾ ಜೀಕೆಯನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಶ್ರೀರಾಮನು ಅದನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುವಿಕೆ, ಸೀತಾಪಹರಣದ, ಕಂಬಂಧಗು ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಜಾಗೃತಿಯಾಗಿ ಹೋಗಿ ಸುಗ್ರೀವನ ಸಖ್ಯೆ ಮಾಡೆಂದು ಹೇಳುವುದರವರೆಗಿನ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವುದು.

ದೇವಸ್ಯ : ವಾಲಿಯ ವಧೆಯಾದಾರಭ್ಯ ಹನುಮಂತನ ಯಕ್ಷ ಬಿಲ ಪ್ರವೇಶ, ಸಂಪಾತಿಯಿಂದ ಸೀತಾದೇವಿಯು ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ತಿಳಿದು ಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ, ಲಂಕೆಯು ಜರ್ಘ್ಯರತ್ನ, ಚಂದ್ರೋದಯ ವರ್ಣನೆ, ಅಶೋಕವನ ಪ್ರವೇಶದ ಕಥೆಯು ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಈ ಪದವು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

ಧೀಮಹಿ : ಸೀತಾದೇವಿಯು ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ಧ್ಯಾನಮಾಡುತ್ತಾ ಅವನಿಗಾಗಿ ದುಃಖಪಡುತ್ತಿದ್ದುದಾರಭ್ಯ ಯುದ್ಧ ಪ್ರಾರಂಭದವರೆಗಿನ ಕಥೆಯು ತತ್ತ್ವವಾಗಿದೆ.

ಧಿಯೋ ಯೋನಃ : ಸಕಲ ರಾಕ್ಷಸರ ಸ್ವಗ್ರಹವಾಗಿ ಸೀತಾದೇವಿಯು ಶ್ರೀರಾಮನ ಬಳಿಗೆ ಬರುವುದು ಈ ಭಾಗದ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಈ ಪದವು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ : ಮುಂದೆ ಶ್ರೀರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಸೀತಾ

ದೇವಿಯು ಅಗ್ನಿ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುವವರೆಗಿನ ತತ್ತ್ವಗಳು ಈ ಪದದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿವೆ.

ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ತತ್ತ್ವವೇ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣದ ತತ್ತ್ವವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಶ್ರೀ ಗಾಯತ್ರಿಯೇ ರಾಮಾಯಣ ; ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣವೇ ಗಾಯತ್ರಿಯಾಗಿದೆ. ಶ್ರುತಿ ತಾತ್ಪರ್ಯ ಪ್ರಚಾರರೂಪ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಲವಕುಶರಿಗೆ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮುನಿಗಳು ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದರು. ಆದುದರಿಂದ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣವು ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

೨೪೦೦೦ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ರಾಮಾಯಣವು ಏಳು ಕಾಂಡಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದ ಅಕ್ಷರಗಳು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾಡಕ್ಕೂ ಈ ಕೆಳಗೆ ಕಂಡಂತೆ ಹರಡಿಕೊಂಡಿವೆ :

ಪ್ರಥಮ ಕಾಂಡ	೩ ಅಕ್ಷರಗಳು	ತತ್ಸವಿ
ದ್ವಿತೀಯ ಕಾಂಡ	೪ "	ತುಃ ವರೇಣ್ಯಂ
ತೃತೀಯ ಕಾಂಡ	೨ "	ಭರ್ಗೋ
ಚತುರ್ಥ ಕಾಂಡ	೨ "	ದೇವ
ಪಂಚಮ ಕಾಂಡ	೩ "	ಸ್ಯ ಧೀಮ
ಷಷ್ಠಮ ಕಾಂಡ	೬ "	ಹಿ ಧಿಯೋಯೋನಃ ಪ್ರ
ಸಪ್ತಮ ಕಾಂಡ	೪ "	ಚೋದಯಾತ್

ಗಾಯತ್ರಾತ್ರೀಣಿ ಚತ್ವಾರಿ ದ್ವೈದ್ವೇ ತ್ರಿಣ್ಯಥ ಪಟ್ಕ್ರಮಾತ್
ಚತ್ವಾರಿ ಸಪ್ತಕಾಂಡೇಷು ಸ್ಥಾಪಿತಾನ್ಯಕ್ಷರಾಣಿತು.

ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ಭಾಗವತ

ಭಾಗವತವು ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದ ಭಾಷ್ಯರೂಪವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಗರುಡ ಪುರಾಣ ಹೇಳುತ್ತದೆ. 'ಗಾಯತ್ರೀ ಭಾಷ್ಯ ರೂಪೋಽಸೌ'. ಸೃಷ್ಟಿ ಕಾಣದಿದ್ದ ನೇದಾರ್ಥವನ್ನು ಭಾಗವತ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಭಾಗವತಕ್ಕೂ, ಗಾಯತ್ರೀಗೂ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ-ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯ ಭಾಗಗಳಿವೆ ಎನ್ನಬಹುದು.

'ತತ್ ಸವಿತುಃ ದೇವಸ್ಯ' ಎಂಬುದರ ಅರ್ಥವೇ ಭಾಗವತದ 'ಜನ್ಮಾದ್ಯಸ್ಯ ಯತಃ' ಎಂಬುದೂ, 'ವರೇಣ್ಯಂ' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ 'ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಪಠಂ' ಎಂಬುದೂ, 'ಭರ್ಗ' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ 'ಧಾಮ್ನಾ ಸ್ವೇನ ಸದಾ ನರಸ್ತಕುಹಕಂ'

ಎಂಬುದಾಗಿದೆ. 'ತತ್' ಶಬ್ದದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವೇ 'ಸ್ವರಾಟ'. 'ಧಿಯೋಯೋ ನಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ 'ತೇನೇ ಬ್ರಹ್ಮ ಹೃದಾಯ ಆದಿ ಕವಯೇ' ಎಂಬುದೇ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ.

'ಶ್ರೀಲಲಿತಾಪಂಚದಶಾಕ್ಷರೀ'ಯೂ ಸಹ ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

ಪುರುಷಸೂಕ್ತವು ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ

ಗಾಯತ್ರಿಯು ಮೂರು ಪಾದಗಳಿಂದ ಮೂರು ವರ್ಗಗಳ ಪುರುಷ ಸೂಕ್ತವು ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ಪುರುಷಸೂಕ್ತದ ಮೂರು ವರ್ಗಗಳ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವೇ ಮೂರು ನೇದಗಳು. ಪುರುಷಸೂಕ್ತದ ಮೊದಲ ಐದು ಪುಕ್ಕುಗಳು ಪುಗ್ಗೇದದ ಸಾರರೂಪ ಹಾಗೂ ಗಾಯತ್ರಿಯ ಪ್ರಥಮ ಪಾದದ ವಿವರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಮುಂದಿನ ಐದು ಪುಕ್ಕುಗಳು ಯಜುರ್ವೇದದ ಸಾರರೂಪವಾಗಿದ್ದು ಎರಡನೇ ಪಾದದ ಅರ್ಥರೂಪವಾಗಿದೆ. ಮುಂದಿನ ಆರು ಪುಕ್ಕುಗಳು ಸಾಮವೇದದ ಸಾರರೂಪವಾಗಿದ್ದು ಮೂರನೇ ಪಾದದ ವಿವರಣೆಯಾಗಿದೆ.

1) ಪುರುಷನಾಮಕ ಪರಮಾತ್ಮನ ಅದ್ಭುತವಾದ ರೂಪವರ್ಣನೆ, ಅವನ ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪ್ತಿ, ಸರ್ವಸ್ವಾಮಿತ್ವ ಮತ್ತು ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ.

2) ಭಗವಂತನ ಆರಾಧನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

3) ಈ ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಆ ಪುರುಷನ ಅಧೀನವೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

1) 'ತತ್' ವ್ಯಾಪ್ತವನ್ನು, 'ಸವಿತುಃ' ಸಕಲ ಚರಾಚರ ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿವನ್ನೂ ಹಾಗೂ 'ವರೇಣ್ಯಂ' ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವವನ್ನೂ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಈ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ಪುರುಷಸೂಕ್ತದ ಐದು ಮಂತ್ರಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ.

2) ಗಾಯತ್ರೀನಾಮಕ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲೂ ಬಿಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದು ಹೊರಗೂ, ಒಳಗೂ ನಿಯಮನ ಮಾಡುತ್ತ ಸಕಲ ಪ್ರೇರಕನಾಗಿ, ಪ್ರಕಾಶ, ಆನಂದ ಹಾಗೂ ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪನಾಗಿದ್ದಾನೆಂದು 'ಭರ್ಗ' ಎಂಬ ಶಬ್ದ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀಡಾದಿ ಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವನಾಗಿ, ಸಕಲ ದೋಷದೊರಗಿರುವುದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಸ್ತುತೃ

ನಾಗಿರುವುದರಿಂದ 'ದೇವ' ಶಬ್ದವಾಚ್ಯನಾಗಿದ್ದಾನೆ ಅಂತಹ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ನಾವು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಧ್ಯಾನಮಾಡಬೇಕು. 'ಧೀಮಹಿ' ಎಂಬುದು ಗಾಯತ್ರೀ ದ್ವಿತೀಯ ಪಾದದ ಅರ್ಥ. ಈ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ಪುರುಷಸೂಕ್ತದ ಎರಡನೆಯ ವರ್ಗದ ಮಂತ್ರಗಳು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತವೆ. ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಮುಖ್ಯ ಕರ್ತೃ, ಎಲ್ಲವೂ ಅವನ ಅಧೀನ, ಅವನು ಒದಗಿಸಿದ ವಸ್ತುಗಳಿಂದಲೇ, ಅವನ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದಲೇ ನಾವು ಮಾಡುವ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಬೇಕೆಂಬ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದ ಎರಡನೇ ಪಾದದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಪುರುಷಸೂಕ್ತದ ಎರಡನೆಯ ವರ್ಗವು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿರುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ.

೩) ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಮಹಾಮಹಿಮನಾದ ಪುರುಷೋತ್ತಮನನ್ನು ಧ್ಯಾನಮಾಡೋಣ. ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಸನ್ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರೇರಿಸುವವನು ಸರ್ವೋತ್ತಮನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನೇ. ಗಾಯತ್ರಿಯ ಮೂರನೆಯ ಪಾದದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ತಿಳಿಸಿರುವ ಭಗವದುವಾಸನೆಯ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಪುರುಷಸೂಕ್ತದ ಮೂರನೆಯ ವರ್ಗದ ಮಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಭಗವದುವಾಸನೆಯಿಂದ ದೇವತೆಗಳು ಮೋಕ್ಷಾದಿ ಪುರುಷಾರ್ಥವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಭಗವದುವಾಸನೆಯು ಅವಶ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯ ಎಂಬುದಾಗಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಹೀಗೆ ಜ್ಞಾನ-ಕರ್ಮಾತ್ಮಕ ಯಜ್ಞದಿಂದ ಪುರುಷನಾಮಕ ಭಗವಂತನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿದ ದೇವತೆಗಳು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಗಳಿಸಿದರೆಂದು ಪುರುಷ ಸೂಕ್ತವು ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದ ಫಲಶ್ರುತಿಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದ ಉಪಾಸನೆ ಹೇಗೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಪುರುಷ ಸೂಕ್ತವು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪುರುಷ ಸೂಕ್ತವು ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಗಾಯತ್ರೀ ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ

ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ೫೬೪ ಸೂತ್ರಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ೨೩ ಅಧಿಕರಣಗಳನ್ನಾಗಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಅವುಗಳನ್ನು ನಾಲ್ಕು ನಾಲ್ಕು ಪಾದಗಳುಳ್ಳ ನಾಲ್ಕು ಅಧ್ಯಾಯಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲೆರಡು ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಪರಬ್ರಹ್ಮನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾ ಅವನನ್ನು ಕುರಿತು ಜಿಜ್ಞಾಸೆ ಮಾಡುವುದು ಅತ್ಯವಶ್ಯ ಎಂಬುದಾಗಿ

ನಿರೂಪಿಸಿದೆ. ಮೂರನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಸಕಲ ಕಲ್ಯಾಣ ಗುಣಪೂರ್ಣನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಉಪಾಸನೆ ಹೇಗೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ನಾಲ್ಕನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ವೈರಾಗ್ಯ ಭಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಾಧನೆಯಿಂದ ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನ ಬಂದಮೇಲೆ ಅದಕ್ಕೆ ಫಲವೇ ಮೋಕ್ಷ ಎಂಬುದನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ.

‘ತತಃ ಸವಿತುಃ ವರೇಣ್ಯಂ’ ಎಂಬುದು ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗಳ ಮೊದಲನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

ಎರಡನೇ ಅಧಿಕರಣವು ಪರಮಾತ್ಮನು ಜಗಜ್ಜನ್ಮಾದಿ ಅಷ್ಟಿಕರ್ತವಾದ್ದರಿಂದ ಅವನೇ ಜಿಜ್ಞಾಸ್ಯನು ಎಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಆದನ್ನೇ ‘ಸವಿತುಃ’ ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ಹೇಳುತ್ತದೆ ಆದ್ದರಿಂದ ‘ವರೇಣ್ಯ’ನು.

ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರದ ಎರಡನೇ ಅಧ್ಯಾಯದ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದ ಎರಡನೇ ಪಾದದ ‘ಭರ್ಗ’ ಶಬ್ದವು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಮೂರನೇ ಅಧ್ಯಾಯದ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದ ‘ದೇವಸ್ಯ ಧೀಮಹಿ’ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ನಾಲ್ಕನೇ ಅಧ್ಯಾಯದ ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ವಿಷಯವೇ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದ ‘ಧಿಯೋ ಯೋ ನಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್’ ಎಂಬ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದೆ.

ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ಪ್ರಶಂಸೆ

ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ಆರ್ಷ ಗ್ರಂಥಗಳೂ ಹಾಡಿ ಹೊಗಳಿವೆ. ಇಷ್ಟೆ ಅಲ್ಲ, ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಾಗೂ ಪುರಾಣ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲೂ ಗಾಯತ್ರೀ ಉಪಾಸನೆಯ ವಿಧಾನವನ್ನು ನಾವು ನೋಡಬಹುದು. ಮಹಾತ್ಮರು ಯಾವುದನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾರೋ ಅದನ್ನು ಇತರರೂ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಗೀತೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಿಯೋ ತಯಾರಾಗುವ ವಿದ್ಯುತ್ ದೇಶದ ಹಲವು ಮುಖ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ಮನೆಮನೆಗೂ ತಲುಪುವಂತೆ ದೇವರಿಂದ ಆದೇಶ ಪಡೆದ ಧರ್ಮದ ಜಾಗೃತಿಯು ಮಹಾತ್ಮರ ಮೂಲಕ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಪಂಚ.. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಧರ್ಮದ ಮೂಲ ವಸ್ತು ನೋಡಿದರೂ ಅದು ಅಂಥ ಮಹಾತ್ಮರ ವಜ್ರೋಪಮೆಯ ಅನುಭವದ

ಮೇಲೆ ನಿಂತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಗೋಚರವಾಗುವುವುಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಹಿರಿದಾದ ಸತ್ಯವನ್ನು ತಾವು ಕಂಡು, ತಾವು ನಡೆದ ಆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ನಡೆಯುವವರೂ ಸಹ ಆ ಅನುಭವವನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದೆಂದು ಅವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆ ಅನುಭವಗಳು 'ಜೀವನ' ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕದ ಪುಟಗಳಿದ್ದಂತೆ. ಅವರ ಮಾತಿಗೆ 'ಆಪ್ತವಾಕ್ಯ' ಅಥವಾ 'ಶಬ್ದ ಪ್ರಮಾಣ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನೇ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಋಷಿಗಳು 'ಶ್ರುತಿ' ಎನ್ನುವರು. ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಋಷಿಮುನಿಗಳ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದ ಮಹಾನುಭಾವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಈ ರೀತಿ ಇವೆ :

೧. ಛಾಂದೋಗ್ಯೋಪನಿಷತ್ : ಗಾಯತ್ರಿಯೇ ಎಲ್ಲವು. ಪೃಥ್ವಿ, ದೇಹ, ವಾಕ್ಯ, (ಪಂಚ) ಭೂತಗಳು, ಹೃದಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಗಳೆಲ್ಲವೂ ಗಾಯತ್ರಿಯ ಸ್ವರೂಪಗಳೇ.

೨. ನೃಸಿಂಹತಾಪಿನೀ ಉಪನಿಷತ್ತು : ಗಾಯತ್ರಿದೇವಿಯು ಲಕ್ಷ್ಮೀ ದೇವಿಗಿಂತ ಪ್ರತ್ಯೇಕಳಲ್ಲ, ಮತ್ತು ಪಾರ್ವತಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನಳಲ್ಲ. ಗಾಯತ್ರೀ ದೇವಿಯೂ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯೂ ಒಂದೇ. ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀದೇವಿಯು ಸರ್ವ ಸ್ವರೂಪಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ.

೩. ತೈತ್ತಿರೀಯ ಆರಣ್ಯಕ : ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಆದಿತ್ಯನ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಸಕಲ ಅಭ್ಯುದಯ-ನಿಶ್ಚೇಯಸ್ಸುಗಳು ದೊರೆಯುವುದಲ್ಲದೆ ಪರಬ್ರಹ್ಮಪ್ರಾಪ್ತಿರೂಪವಾದ ಮೋಕ್ಷವೂ ದೊರಕುವುದು.

೪. ವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮೋತ್ತರ : ಯಾರು ನಿಷ್ಕೆಯಿಂದ ಸಂಧ್ಯೋಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಪಾಪರಹಿತರಾಗಿ ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

೫. ಯಮಸ್ಮೃತಿ : ಗಾಯತ್ರೀಗಿಂತ ಉತ್ತಮವಾದ ಜಪವಿಲ್ಲ, ತಪವಿಲ್ಲ, ಧ್ಯಾನವಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಶಾಸ್ತ್ರವಿಲ್ಲ. ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಗಾಯತ್ರೀದೇವಿಯ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಬಹುಕಾಲದವರೆಗೆ ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಆಚರಿಸಿದುದರಿಂದಲೇ ಚಿರಾಯುಷ್ಯಂತರಾಗಿಯೂ, ಅಸಾಧಾರಣ ಪ್ರಜ್ಞೆಯುಳ್ಳವರಾಗಿಯೂ, ಅಸದೃಶಕೀರ್ತಿವಂತರಾಗಿಯೂ ಹಾಗೂ ಅನ್ಯಾದೃಶ ತೇಜಸ್ಸುಳ್ಳವರಾಗಿಯೂ ಆದರು.

೬. ಭಾರದ್ವಾಜ ಸ್ಮೃತಿ: ಗಾಯತ್ರಿಯೇ ಪರಮ ಪವಿತ್ರವಾದ ಮಂತ್ರ. (೧೨-೪೨). ಅಗ್ನಿಪುರಾಣ (೨೮೪-೧), ಸಂವತ್ಸರಸ್ಮೃತಿ (೨-೧೪), ಮನುಸ್ಮೃತಿ (೨-೮೩), ಬೃಹದ್ದ್ರೋಣಿಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯಸ್ಮೃತಿ (೨-೬೩), ಬೃಹತ್‌ಪರಾಶರಸ್ಮೃತಿ (೪-೧೬)ಗಳೂ ಸಹಾ ಇದನ್ನೇ ಅನುಮೋದಿಸುತ್ತವೆ.

೭. ಬೃಹದ್ವಮ ಸ್ಮೃತಿ: ಯಾವ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಗಾಯತ್ರೀ ಜಪ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಸರ್ವಪ್ರಕಾರವಾದ ಪಾಪದಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯಾಗುವುದೋ, ಆ ಪ್ರಕಾರ ಕೇವಲ ವೇದಾಧ್ಯಯನದಿಂದ ಆಗಲಾರದು.

೮. ಸಂಬರ್ತ ಸ್ಮೃತಿ: ಪಾಪಕರ್ಮಗಳ ಪರಿಮಾರ್ಜನೆಗೆ ಗಾಯತ್ರೀ ಮೂಲಕ ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ದೊಡ್ಡ ಮಂತ್ರವಿಲ್ಲ.

೯. (ಅ) ಮನುಸ್ಮೃತಿ (೨-೭೮, ೭೯): ಒಂಕಾರ, ವ್ಯಾಹೃತಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಗಾಯತ್ರಿಯನ್ನು ಪ್ರಾತಃ ಸಾಯಂಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಜಪಿಸುವ ವಿಪ್ರನು ವೇದದ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯದ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು. ಸಾಧಕನು ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಕಾಲ ಏಕಾಂತ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ಒಂದು ಸಾವಿರ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದ ಜಪಮಾಡಿದರೆ ಅವನು ಸರ್ವವು ಪೂರೆ ಕಳಚುವಂತೆ ತನ್ನ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುವನು.

(ಆ) ಯಜ್ಞೋಪವೀತ ಧಾರಣಮಾಡಿದಾಗ ಮನುಷ್ಯನು ಎರಡನೇ ಜನ್ಮ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಈ ಎರಡನೇ ಜನ್ಮದ ತಾಯಿ ಗಾಯತ್ರಿಯಾಗುತ್ತಾಳೆ.

೧೦. ಶಂಖಸ್ಮೃತಿ: ಲೋಕ ಹಾಗೂ ಪರಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಗಾಯತ್ರಿ ಗಿಂತಲೂ ಪವಿತ್ರಗೊಳಿಸುವ ಮಹತ್ತರವಾದ ಮಂತ್ರ ಮತ್ತೊಂದಿಲ್ಲ.

೧೧. ತೈತ್ತಿರೀಯ ಸಂಹಿತೆ: ಗಾಯತ್ರಿಯನ್ನು ಅರಿತವನು ಪಾಪಗಳನ್ನು ದಹಿಸುವ ಅಗ್ನಿಯ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

೧೨. ಆಗ್ನೇಯ ಪುರಾಣ: ಅಭೀಷ್ಟದಾಯಕವಾದ ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ದೇವಿಯೇ! ದಯಮಾಡಿ ನನ್ನಲ್ಲಿರು. ಉಪಾಸಿಸುವವರನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವವಳಾದುದರಿಂದ ನೀನು ಗಾಯತ್ರಿಯೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಳಾಗಿರುವೆ. ವಿವೇಕಿಯಾದವನು ತ್ರಿಸಂಧ್ಯಾಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಸ್ವರೂಪಳಾದ ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ದೇವಿಯನ್ನು ಉಪಾಸಿಸಿದರೆ ಸರ್ವಬಂಧನಗಳಿಂದಲೂ ಮುಕ್ತನಾಗಿ ವಿಷ್ಣು

ಪದವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು. ಕಾಯಾ, ವಾಚಾ, ಮನಸಾ ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ದೇವಿಯನ್ನು ನಿಕೃದ್ಲಿಯೂ, ತ್ರಿಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಉಪಾಸಿಸಬೇಕು.

೧೩. ಪೆದ್ದ ಪುರಾಣ (ಸ್ವರ್ಗಖಂಡ ೫೩-೫೮) : ಗಾಯತ್ರಿಯು ಸಮಸ್ತ ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಪಾವನಮಾಡುವವಳು. ಗಾಯತ್ರೀಗಿಂತ ಜಪ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಮಂತ್ರ ಮತ್ತೊಂದಿಲ್ಲ. ಈ ರೀತಿ ತಿಳಿಯುವವರು ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವರು. ಇದನ್ನೇ ಕೂರ್ಮಪುರಾಣ (೧೪-೫೮), ಉಷನಃ ಸಂಹಿತಾ (೩-೫೪), ವ್ಯಾಘ್ರಪಾದಸ್ಮೃತಿ(೩೬೯)ಗಳೂ ಹೇಳುತ್ತವೆ.

೧೪. ಅಗ್ನಿಪುರಾಣ: ಗಾಯತ್ರೀಗಿಂತ ಪಾಪನಾಶ ಮಾಡುವ ಮಂತ್ರವು ಮರ್ತ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಾಗಲಿ, ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಾಗಲಿ ಬೇರೊಂದಿಲ್ಲ.

೧೫. ಸ್ಕಂದ ಪುರಾಣ (ಕಾಶೀಖಂಡ ೪೯-೫೦) : ಅಷ್ಟಾದಶ ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಿಮಾಂಸಾಶಾಸ್ತ್ರ, ಮೀಮಾಂಸಾಕೃಂತ ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರ, ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರ ಕೃಂತ ಪುರಾಣಶಾಸ್ತ್ರ, ಪುರಾಣಕೃಂತ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ, ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಕೃಂತ ವೇದ, ವೇದಕೃಂತ ಉಪನಿಷತ್ತು ಮತ್ತು ಉಪನಿಷತ್ತಿಗಿಂತ ಗಾಯತ್ರಿಯು ಮಹತ್ತ್ವವು ಅಧಿಕವಾದದ್ದು. ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ : ಸಮಸ್ತ ಮಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಣವದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಗಾಯತ್ರೀಗಿಂತ ಉತ್ತಮವಾದ ಮಂತ್ರ ದುರ್ಲಭವು. ಮೂರು ವೇದಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಗಾಯತ್ರೀಗಿಂತ ಅಧಿಕವಾದ ಬೇರೊಂದು ಮಂತ್ರವಿಲ್ಲ.

೧೬. ಕೂರ್ಮ ಪುರಾಣ: ಗಾಯತ್ರೀ ದೇವಿಯು ವೇದಮಾತೆಯು. ಈ ದೇವಿಯೇ ಲೋಕವನ್ನು ಪಾವನ ಮಾಡುವವಳು. ಇದೇ ಜ್ಞಾನ ಸ್ವರೂಪ.

೧೭. ಋಗ್ವೇದ: ಪ್ರಜಾಪತಿ(ಬ್ರಹ್ಮ)ಯು ಮುಖದಿಂದ ನೊಟ್ಟ ಮೊದಲು ಅಗ್ನಿಯ ಆವಿರ್ಭಾವವಾಯಿತು. ಆ ಅಗ್ನಿಯ ಜೊತೆಗೇ ಗಾಯತ್ರಿಯೂ ಹೊರಬಂದಿತು.

೧೮. ಸಾಂಖ್ಯದರ್ಶನ: ತತ್ತ್ವವಿದರು ಗಾಯತ್ರೀಯ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಮೂಲದಲ್ಲಿರುವ ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ತತ್ತ್ವಗಳಿಗೂ ಮತ್ತು ಗಾಯತ್ರೀಯಲ್ಲಿರುವ ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ಅಕ್ಷರಗಳಿಗೂ ಮಧ್ಯೆ ಸಮನ್ವಯ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ.

೧೯. ದೇವೀ ಭಾಗವತ : ಸರ್ವ ಚೈತನ್ಯಸ್ವರೂಪಳಾದ ಆದ್ಯಾ-
ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ಅವಳು ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಗಳನ್ನು
ಪ್ರಚೋದಿಸಲಿ.

೨೦. ಬೃ.ಸಾ. ಶರ : ಎಲ್ಲಾ ಮಂತ್ರ ಜಪಗಳಲ್ಲಿ ಓಂಕಾರ ಸಹಿತವಾದ
ಗಾಯತ್ರೀಯು ಪರಮ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಜಪವು. ಇಂಥ ಮಂತ್ರವು ಅತ್ಯಂತ
ದುರ್ಲಭವೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು.

೨೧. ನೈತೀಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಶಾಖಾ : ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಜಪದಿಂದಲೇ
ಸಿದ್ಧಿ ಹೊಂದಬೇಕು ಎಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಂದೇಹವನ್ನೂ ಪಡೆ
ಬಾರದು. ಬೇರೆ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಿ ಅಥವಾ ಬಿಡಲಿ, ಗಾಯತ್ರೀ
ಜಪವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಿಡಬಾರದು. ಬೇರೆ ಏನನ್ನು ಮಾಡದೇ ಹೋದರೂ
ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರ ಉಪಾಸನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನಿಷ್ಣಾತನಾದವನು, ಶ್ರದ್ಧಾ
ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಿರತನಾದವನು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

೨೨. ಯಮೋಕ್ತಿ : ಗಾಯತ್ರೀಗಿಂತಲೂ ಬೇರೆ ಜಪವಿಲ್ಲ. ಗಾಯತ್ರೀ
ಗಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲಾದ ಧನವಿಲ್ಲ. ಗಾಯತ್ರೀಗಿಂತಲೂ ಬೇರೆ ಆಹುತಿಗಳಿಲ್ಲ.

೨೩. ಮಹಾಭಾರತ (ಶಾಂತಿಸರ್ವ) : ಯಾವನು ಪವಿತ್ರವಾದ ಸ್ಥಳ
ದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು, ಸಾಕ್ಷಿತ್ವವಾದ ಅಲ್ಪ ಆಹಾರವನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತ, ಅಹಿಂಸಾ
ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಾ, ರಾಗದ್ವೇಷ ಮಾನಾಪಮಾನ ರಹಿತನಾಗಿ
ಗಾಯತ್ರೀ ಜಪವನ್ನು ಮಾಡುವನೋ ಅವನು ಸರ್ವಪಾಪಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತ
ನಾಗಿ ದೇವತ್ವವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು.

೨೪. ಮನು : ಪ್ರಣವ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಹೃತಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಗಾಯತ್ರೀ
ಮಂತ್ರವನ್ನು ವೇದವಿತ್ತಾದ ವಿಶ್ವನು ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಜಪಿಸುವುದರಿಂದ
ವೇದಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಈತನೇ ಇನ್ನೊಂದು
ಕಡೆ : ಓಂಕಾರಪೂರ್ವಕವಾದ ಮೂರು ವ್ಯಾಹೃತಿಗಳೂ ಮತ್ತು ಮೂರು
ಪಾದಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಾವಿತ್ರೀಯೂ ಪರಮಾತ್ಮಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ದ್ವಾರ ಎಂಬ
ದಾಗಿ ಹೇಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಅದು ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನು
ಹೊಂದಲು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಸಾಧನ ಎಂದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನೇ ಮತ್ತೊಂದು
ಕಡೆ : ಬರಿಯ ಗಾಯತ್ರೀಯನ್ನು ತಿಳಿದವನಾದರೂ, ನಿಯಮನಿಷ್ಠ
ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಆಚಾರ ವ್ಯವಹಾರ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಮೀರಿದ

ಚತುರ್ವೇದಿ ಪಂಡಿತನಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠನೂ, ಗೌರವಾನ್ವಿತನೂ ಆಗಿರುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. (ಮನು-೨-೧೧೮)

೨೫. ವ್ಯಾಸ ಮಹರ್ಷಿಗಳು : ಯಾವ ವಿಧದಿಂದ ಉಪಾಸಿಸಿದರೂ ಗಾಯತ್ರೀದೇವಿಯನ್ನು ಪರಬ್ರಹ್ಮನಿಗಿಂತ ಬೇರೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಬಾರದು. ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಸ್ವಾತ್ಮ ಪದಾರ್ಥವೇ ಆ ಗಾಯತ್ರೀದೇವಿ ಎಂದು ಉಪಾಸಿಸಬೇಕು. ಸವಿತ್ಯ ಮಂಡಲ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಯಾವ ದೇವನು ಜ್ಞಾನ ಕರ್ಮಾದಿಗಳನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸುತ್ತಾನೋ ಅಂಥಾ ಜಗತ್ ಪ್ರೋಷಕ, ಚಾಲಕನಾದ, ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದ ಭಜಿಸತಕ್ಕವನಾದ ಮತ್ತು ಸವಿತ್ಯಮಂಡಲ ಮಧ್ಯ ವರ್ತಿಯಾದ ಭಗವಂತನ ದಿವ್ಯರೂಪದ ಮೂಲಕ ನೇದಮಾತೆಯಾದ ಗಾಯತ್ರಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ.

೨೬. ಋಗ್ವಿಧಾನ : ಋಷಿ ಶೌನಕರು ಗಾಯತ್ರೀಗಿಂತ ಇಹಲೋಕ, ಪರಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಉನ್ನತವಾದುದು ಬೇರೆ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ.

೨೭. ವಸಿಷ್ಠ ಮಹರ್ಷಿಗಳು : ಪ್ರಪಂಚದ ಉತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಮೂಲ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದರೂ, ಪ್ರಕೃತಿ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದೆ ನಿರ್ಗುಣವಾಗಿ ಜಗಜ್ಜೀವೇಶ್ವರರೂಪದಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವ ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಚಿಚ್ಛಕ್ತಿಯೇ ಸಂಧ್ಯಾ ಅಂದರೆ ಗಾಯತ್ರೀ ದೇವಿಯು. ತೇಜೋಮಯವಾದ ಸೂರ್ಯಮಂಡಲ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಿಂದ ಸಾವಿತ್ರೀ ಎಂದು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಈ ದೇವತೆಯನ್ನು ದ್ವಿಜರು ತಪ್ಪದೆ ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು. ಈಕೆಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಮಂದಮತಿಗಳೂ, ಕುಮಾರ್ಗಗಾಮಿಗಳೂ ಹಾಗೂ ಅಸ್ಥಿರಮತಿಗಳೂ ಉಚ್ಚಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವರು. ಪವಿತ್ರ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಈಕೆಯನ್ನು ಜಪಿಸುವವರಿಗೆ ಅಥವಾ ಉಪಾಸಿಸುವವರಿಗೆ ಸ್ಥಿರಬುದ್ಧಿಯುಂಟಾಗಿ ಆತ್ಮಲಾಭವಾಗುವುದು.

೨೮. ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರು : ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ದೇವಿಯು ವರದಾಯಿನಿಯೂ, ಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶದಿಂದ ಶೋಭಿಸುವವಳೂ, ಅವಿನಾಶಿನಿಯೂ, ಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ವರೂಪಳೂ ಆಗಿರುವಳು.

೨೯. ಗೌತಮರು : ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರವೇ ನೇದಕ್ಕೆ ಮೂಲಾಧಾರ. ಗಾಯತ್ರೀ ಜಪ ಒಂದರಿಂದಲೇ ಯೋಗದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಾಧನವಾಗುವುದು.

೩೦. ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯರು : ಹೃದಯಕಮಲದಲ್ಲಿ ಗಾಯತ್ರೀದೇವಿಯನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುವವನು ಪಾಪಪುಣ್ಯರಹಿತನಾಗಿ ಮೋಕ್ಷ ಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವನು. ಯಾವುದು ಸಂಧ್ಯೆಯೋ ಅದೇ ಗಾಯತ್ರೀದೇವಿಯು, ಗಾಯತ್ರಿಯೇ ಸಂಧ್ಯೆಯು. ಯಾವನು ಸಂಧ್ಯೆಯನ್ನು ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡುವನೋ ಅವನೇ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡುವವನು.

೩೧. ನಾರದ ಮಹರ್ಷಿಗಳು : ಗಾಯತ್ರೀದೇವಿಯು ಭಕ್ತಿ ಸ್ವರೂಪಳು. ಎಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿರೂಪಳಾದ ಗಾಯತ್ರೀ ಇರುವಳೋ ಅಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣನು ವಾಸವಾಗಿರುವನು. ಯಾರು ಗಾಯತ್ರೀದೇವಿಯ ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡುವರೋ ಅವರೇ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡುವವರು.

೩೨. ಯುಷ್ಮತ್ಪಂಗಳರು : ಯಾವ ಗಾಯತ್ರೀದೇವಿಯು ಸರ್ವಭೂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿರುವಳೋ ಆ ದೇವಿಯು ಮೋಕ್ಷಕಾರಣಳೂ, ಮೋಕ್ಷಸ್ವರೂಪಳೂ ಆಗಿರುವಳು. ಗಾಯತ್ರೀಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಜಪವಿಲ್ಲ. ಇದೇ ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪವಾದುದು. ಅದುದರಿಂದ ದ್ವಿಜರು ನಿಕೃಷ್ಟಾತ್ಮದೇ ಈ ದೇವಿಯನ್ನು ಜಪಿಸಬೇಕು.

೩೩. ಪರಾಶರ ಮುನಿ : ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಕಾರದ ಜಪಗಳಲ್ಲಿ ಗಾಯತ್ರೀ ಜಪವು ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು.

೩೪. ಯೋಗಿಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯರು : ಪ್ರತಿದಿನ ಏಳು ಸಾರಿ ಜಪ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಗಾಯತ್ರೀದೇವಿಯು ಶರೀರವನ್ನು ಶುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಾಳೆ; ಹತ್ತು ಸಾರಿ ಜಪಮಾಡುವುದರಿಂದ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದು; ಇಪ್ಪತ್ತು ಸಾರಿ ಜಪಮಾಡುವುದರಿಂದ ಶಿವಲೋಕವನ್ನು ಮುಟ್ಟಬಹುದು; ನೂರೊಂಟು ಸಾರಿ ಜಪಮಾಡುವುದರಿಂದ ಜನ್ಮಸಮುದ್ರದಿಂದ ಪಾರಾಗುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಪಾರಾದವನಿಗೆ ಪುನರ್ಜನ್ಮವಿಲ್ಲ. ಗಾಯತ್ರಿಯನ್ನು ಹತ್ತು ಸಾರಿ ಜಪಮಾಡುವುದರಿಂದ ಈ ಜನ್ಮದ ಪಾಪವು ಪರಿಹಾರವಾಗುವುದು. ನೂರು ಸಾರಿ ಜಪಮಾಡುವುದರಿಂದ ಪೂರ್ವಜನ್ಮದ ಮತ್ತು ಸಾವಿರ ಸಾರಿ ಜಪ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಮೂರು ಜನ್ಮಗಳ ಪಾಪವೂ ಪರಿಹಾರವಾಗುವುದು.

೩೫. ಆಶ್ವಲಾಯನರು : ಧಾರ್ಮಿಕವಾದ ಸರ್ವಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟಾಗ್ಯೂ, ಅಧ್ಯಾತ್ಮವಿದ್ಯಾರಹಿತನಾಗಿದ್ದಾಗ್ಯೂ, ಸಂಧ್ಯೋಪಾಸನೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತನಾದವನು ಪರಮಾತ್ಮನ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗುತ್ತಾನೆ.

೩೬. ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರು : ಗಾಯತ್ರೀ ಜಪದಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗದ ಪಾಪವೇ ಇಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲಾ ಪಾಪಗಳಿಗೂ ಗಾಯತ್ರೀ ಜಪವನ್ನು ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಾಗಿ ವಿಧಿಸಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

೩೭. ಗಾಯತ್ರೀ-ಮಂಜರಿಯಲ್ಲಿ : ಪರಮೇಶ್ವರನು ಪಾರ್ವತಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ : ಗಾಯತ್ರೀಯು ತಪವಾಗಿದೆ, ಯೋಗವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಸಿದ್ಧಿಗಳ ಮಾತೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಗಾಯತ್ರೀಗಿಂತ ದೊಡ್ಡ ವಸ್ತು ಬೇರೆ ಇಲ್ಲ.

೩೮. ಯೋಗಿಗಳು : ಪ್ರಾಣಧಾರಣೆಯಾದ ಗಾಯತ್ರೀಯು ಕುಂಡಲಿನೇ ಶಕ್ತಿಯೇ ಸರಿ. ತತ್ತ್ವಸ್ವರೂಪಳಾದ ಗಾಯತ್ರೀಯು ಕುಂಡಲಿನಿಯಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾಳೆ.

೩೯. ಭೀಷ್ಮರು : ದೀರ್ಘಾಯುಸ್ಸನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕಾದರೆ ಸಂಧ್ಯಾ ವಂದನೆಯೂ, ಗಾಯತ್ರೀ ಉಪಾಸನೆಯೂ ಅತಿ ಮುಖ್ಯವಾದುವು.

೪೦. ಶಂಕರ ಭಗವತ್ಪಾದರು : ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರವು ಜಗತ್ಪಾರಣವಾದ ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವಿನ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದು. ಈ ಅದ್ವಿತೀಯ ಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮೈಕ್ಯವೇ ಈ ತತ್ತ್ವವು. ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು ಧ್ಯಾನಮಾಡುತ್ತಾ ಗಾಯತ್ರೀಯನ್ನು ಜಪಮಾಡಬೇಕು.

೪೧. ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರು : ತೇಜೋಮಯವಾದ ಸೂರ್ಯಮಂಡಲ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಿಂದ ಸಾವಿತ್ರೀ ಎಂದು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀದೇವಿಯನ್ನು ದ್ವಿಜರಾದವರು ತಪ್ಪದೇ ಧ್ಯಾನಮಾಡಬೇಕು.

೪೨. ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣ ಪರಮಹಂಸರು : ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರ ಚಿಕ್ಕದು. ಆದರೆ ಅಪಾರ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿರತಕ್ಕ ಮಂತ್ರ. ಇದರಿಂದ ಸಿದ್ಧಿಗಳು ಲಭ್ಯವಾಗುವುವು. ಗಾಯತ್ರೀ ಜಪಸಾಧನೆ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಇದರ ಅನುಭವವಾಗುತ್ತದೆ. ನನಗೆ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಇರುವ ದಾರಿ ಎಂದರೆ ವೇದದಿಂದ ಗಾಯತ್ರೀಗೆ, ಗಾಯತ್ರೀಯಿಂದ ಓಂಕಾರಕ್ಕೆ, ಓಂಕಾರದಿಂದ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ. ಗಾಯತ್ರೀ ಜಪದಿಂದ ತುಂಬಾ ಶಕ್ತಿ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ.

೪೩. ಸ್ವಾಮಿ ವಿನೇಕಾನಂದರು : ಗಾಯತ್ರೀ ಸದ್ಬುದ್ಧಿಯ ಮಂತ್ರ. ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಬೇಡಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ್ದು ಸದ್ಬುದ್ಧಿಯೊಂದೆ. ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ 'ಸತ್' ಬುದ್ಧಿಗೆ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಇದನ್ನು 'ಮಂತ್ರ

ಮುಕುಟಮಣಿ' ಎಂದು ಹೇಳುವುದಲ್ಲದೆ 'ಸತ್' ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ, ಸರ್ವಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ, ಸತ್‌ಕರ್ಮಮಾಡುವಂತೆ ಪ್ರೇರಣೆಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಸತ್‌ ಕಡೆಗೆ ಪ್ರಗತಿಯಾಗುವವರೆಗೂ ಯಾವ ರೀತಿಯ ತೊಂದರೆ ಆಗದಂತೆ ಮಾಡುವುದು. ಸದ್ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಸನ್ಮಾರ್ಗ ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಸತ್ಕರ್ಮ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಕಾರದ ಸುಖಗಳೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುವು.

೪೪. ಸ್ವಾಮಿ ದಯಾನಂದರು : ಎಲ್ಲಾ ಮಂತ್ರಗಳಿಗಿಂತ ಶ್ರೀಷ್ಠವಾದದ್ದು ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳಿಗೂ ಮೂಲವಾದ ಗುರುಮಂತ್ರವೇ ಈ ಗಾಯತ್ರೀ. ಆದಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಬುಹಿಮಾನಿಗಳೂ ಈ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರವನ್ನೇ ಜಪಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದರ ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಬುದ್ಧಿಯ ಮಲಿನತೆ ದೂರವಾಗುವುದು ಮತ್ತು ಧರ್ಮಾಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆ ಮತ್ತು ಯೋಗ್ಯತೆ ಹುಟ್ಟುವುದು.

೪೫. ರಮಣ ಮಹರ್ಷಿಗಳು : ಯೋಗವಿದ್ಯೆಗೆ ಸೇರಿದಂಥ ಮಂತ್ರವಿದ್ಯೆ ಬಹಳ ಪ್ರಬಲವಾದುದು. ಮಂತ್ರಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಅದ್ಭುತ ಸಫಲತೆಗಳು ದೊರೆಯುವುವು, ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರ ಒಂದರಿಂದಲೇ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ಲೌಕಿಕ ಲಾಭಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ.

೪೬. ಸ್ವಾಮಿ ಶಿವಾನಂದ ಸರಸ್ವತಿಗಳು : ಗಾಯತ್ರೀದೇವಿಯು ಸಮಸ್ತ ವೇದಗಳ ಸಾರ, ಪರಬ್ರಹ್ಮವು. ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರವನ್ನು ವ್ಯಾಹೃತಿಗಳೊಡನೆ ಉಪಾಸಿಸುತ್ತ ಸರ್ವಾತ್ಮಕವಾದ ಬ್ರಹ್ಮವು ನಮ್ಮ ಅಂತಃಕರಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸಲಿ ಎಂದು ಧ್ಯಾನಿಸೋಣ. ಗಾಯತ್ರೀಯು ವೇದ ಜನನೀ ; ಅವಳೇ ಆಜ್ಞಾನ ನಾಶಕಳು.

೪೭. ಸ್ವಾಮಿ ದಯಾನಂದ ಸರಸ್ವತಿಗಳು : ಇವರು ತಮ್ಮ ಅಂತಿಮ ಸಮಯ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದಾಗ ತಮ್ಮ ಆಸನದಲ್ಲಿ ಧಟ್ಟನೆ ಎದ್ದು ಕುಳಿತು ಶ್ರೀ ಗಾಯತ್ರೀ ಜಪಮಾಡುತ್ತಾ ದೇಹವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದರೆಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

೪೮. ಲೋಕಮಾನ್ಯ ತಿಲಕರು : ಕುಮಾರ್ಗವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಶ್ರೀಷ್ಠ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಪ್ರೇರಣೆ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿದೆ. ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದಿಂದ 'ಸತ್' 'ಅಸತ್'ಗಳ ವಿನೇಕವೂ 'ಸನ್ಮಾರ್ಗ' 'ದುರ್ಮಾರ್ಗ'

ಗಳ ತಿಳುವಳಿಕೆಯೂ ಆಗಿ ಶ್ರೀಷ್ಠ ಮಾರ್ಗಗಳ ಪ್ರೇರಣೆಯು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದಲೇ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಬೆಳಕು ಲಭಿಸುವುದು.

೪೯. ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧಿ: ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದ ನಿರಂತರ ಜಪವು ರೋಗವನ್ನು ಗುಣಪಡಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಆತ್ಮೋನ್ನತಿಯ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಉತ್ತಮವಾದದ್ದು. ಸ್ಥಿರಚಿತ್ತ ಮತ್ತು ಶಾಂತ ಹೃದಯದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಜಪವು ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿ ಕಷ್ಟಗಳು ದೂರವಾಗಬಲ್ಲವು. ಇದು ಆತ್ಮಪೂರ್ವಕವಾದ ಅದ್ಭುತ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ, ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಫಲ ಕೊಡತಕ್ಕ ಮಂತ್ರವಾಗಿದೆ.

೫೦. ಬಾಲಗಂಗಾಧರ ತಿಲಕರು : ಅದ್ಭುತ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಪರಮ ಪವಿತ್ರವಾದ ಅಸಮಾನ ಮಂತ್ರ ಗಾಯತ್ರಿಯಾಗಿದೆ.

೫೧. ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಠಾಕೂರ್ : ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ಬಯಸುವವನು ಶುದ್ಧ ವಾಯು ಸೇವನೆಗಾಗಿ ಸ್ವಚ್ಛಂದ ಬಯಲಿಗೆ ಹೋಗುವಂತೆ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸಿರಿ. ಇದು ಉದಾರವೂ, ಅತ್ಯಂತ ಸರಳವೂ ಆಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ನೆಕಲಿತನಿಲ್ಲ. ಬಾಹ್ಯ ಜಗತ್ತು ಹಾಗೂ ಆಂತರಿಕ ಬುದ್ಧಿ ಇವೆರಡೂ ಅದರಲ್ಲಿವೆ.

೫೨. ಮಾಜಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಡಾ|| ಸರ್ವಪಲ್ಲಿ ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್ : ನಾವು ಈ ಸಾರ್ವಭೌಮಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಾದ ಗಾಯತ್ರಿಯಬಗೆಗೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದರೆ ಇದರಿಂದ ನಮಗೆ ನಿಜಕ್ಕೂ ಸ್ಥಿರವಾದ ಲಾಭವಾಗುವುದೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಗಾಯತ್ರಿಯು ನಮ್ಮ ಒಳಗೆ ಪುನರ್ಜೀವನದ ಸ್ಫೋತವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಲು ಒಂದು ನಿಜವಾದ ಕಳಕಳಿಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಾಗಿದೆ. ಬೆಳಕನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಅಥವಾ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹುಡುಕಿ ತಿಳಿಯಲು ಇದು ತನ್ನ ಒಳಗಿನಿಂದ ಮಾಡುವ ಒಂದು ಅನ್ವೇಷಣೆ. ಇದು ಜನಸಮೂಹದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಮಾಡುವಂತಹದಲ್ಲ, ಈ ಅನ್ವೇಷಣೆಯನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿರಬೇಕೆಂಬುದೇ ಗಾಯತ್ರಿಯ ಆಶಯ.

೫೩. ಮ್ಯಾಕ್ಸ್ ಮುಲ್ಲರ್ (ಜರ್ಮನ್ ತತ್ತ್ವಜ್ಞ): ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲ ಮೇಲೆ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಕೆತ್ತನೆಯ ಕೆಲಸದಿಂದ ಬರೆಸಿರಿ. (Gayathri should be carved on the door of every house)

೫೪. ಫಾದರ್ ಹೊ ನೋರೇ (ಮದ್ರಾಸಿನ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಕಾಲೇಜಿನ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು) : ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಏನತ್ತು ವರ್ಷದ ಪರಿಚಯ ದಿಂದ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ : ಈ ಜಾತಿಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಬುದ್ಧಿಯ ತೀಕ್ಷ್ಣತೆಯು ಯೂರೋಪಿನ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಟ್ಟಕ್ಕಿಂತ ಎಷ್ಟೋ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಅಲ್ಲಿನ ಅತಿ ಮೇಲ್ಮೈರದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿವರ್ಗಗಳದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನದಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಗಾಯತ್ರೀ ಉಪಾಸನೆಯೇ ಕಾರಣ.

ಈಗಿನವರು ಗಾಯತ್ರಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರೂ ರಕ್ತಗತವಾಗಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬಂದ ಗಾಯತ್ರೀ ಶಕ್ತಿಯು ಕೆಲವು ತಲೆಮಾರುಗಳವರೆಗೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದು. ಆದರೆ ಇದು ತಲೆಯಿಂದ ತಲೆಗೆ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಈ ಮಂತ್ರದ ಬಗ್ಗೆ ಜಗತ್ತಿನ ವಿವಿಧ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಗಿರುವ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಬಹು ದೊಡ್ಡದು. ಬೃಹತ್ ಸ್ವರೂಪದಿಂದ ಬೆಳೆಗುವ ನಮ್ಮ ಭಾರತೀಯ ವಾಚ್ಛಯವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರವು, ಹಿಮಾಲಯದಂತಹ ಪರ್ವತವನ್ನೇ ಅಂಗೈ ಅಗಲದ ಕನ್ನಡಿಯು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಬಿಂಬಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದ ಅರ್ಥಗಳು ವಿಶ್ವವಾಚ್ಛಯದೊಳಗೆ ಓತಪ್ರೋತವಾಗಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿವೆ ಅಥವಾ ವಿಶ್ವವಾಚ್ಛಯವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕರತಲಾ ಮಲಕವಾಗಿಸಿದ ಮಹಿಮಾನಾರೋ ಅವನೇ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದ ಸರ್ವಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಹೇಳಬಲ್ಲನಲ್ಲದೆ ಅನ್ಯರು ಹೇಳಲಾರರು. ಅನ್ಯರು ಹೇಳಿದರೆಂದರೆ ಅನೈಲ್ವೂ ಅಪೂರ್ಣ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಕೃತಿಯು ಪೂರ್ಣತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ಎಂದಾಗಲೀ, ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದ ಅರ್ಥವು ಇಷ್ಟೇ ಎಂದಾಗಲೀ ತಿಳಿಯುವುದು ಸಮಂಜಸವಲ್ಲ. ನೇದಗಳ ಮಹಿಮೆಯ ವರ್ಣನೆಯೇ ಅತ್ಯಂತ ಕಠಿಣ. ನೇದಮಾತೆಯ ಪರಿಭಾಷೆ, ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ, ಅವುಗಳ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ಮಹಾಶ್ರೀಯಗಳ ವರ್ಣನೆಯಂತು ಅಸಾಧ್ಯ. ಇಲ್ಲಿರುವುದು ಕೇವಲ ಆ ಶಕ್ತಿಯ ಕಡಿ ಬೆರಳು ತೋರಿಸಿದಂತೆ ಮಾತ್ರ. ಎಷ್ಟೋ ಸಹಸ್ರ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ವಿದ್ವಾಂಸರೂ, ಮತಾಚಾರ್ಯರುಗಳೂ, ಮಹರ್ಷಿಗಳೂ, ಸಮಾಜ ಶ್ರೇಷ್ಠರೂ ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅನೇಕ ಮಹನೀಯರೂ, ಮಹರ್ಷಿಗಳೂ, ಶ್ರುತಿ ಸ್ಮೃತಿ ಪುರಾಣಾದಿಗಳೂ ಹಾಡಿ ಹೊಗಳಿವೆ. ಹೀಗೆ ಬಹು ವಿಧದಲ್ಲಿ ಬಹುಪ್ರಖ್ಯಾತವಾಗಿರುವ ಗಾಯತ್ರೀ

ಯಲ್ಲಿ ಎನ್ನೋ ಒಂದು ವಿಶೇಷವಿರಲೇಬೇಕು ಎಂಬ ಪೂರ್ಣ ವಿಶ್ವಾಸ ನಮಗಿರಬೇಕು. ಯಾವ ಸತ್ಯವು ನಮಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ವಸ್ತುವಲ್ಲವೋ, ಯಾವ ಸತ್ಯವು ಆತ್ಮರೂಪದಲ್ಲಿ ಅನುಭೂಯಮಾನವಾಗಿದ್ದರೂ ರಹಸ್ಯವಾಗಿ ಅನೂಹ್ಯವಾಗಿದೆಯೋ ಅದರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರುತಿ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ನಮಗೆ ಗತ್ಯಂತರವಿಲ್ಲ. ತತ್ತ್ವ, ದೈವ ಮೊದಲಾದ ಸೂಕ್ಷ್ಮಪವಿತ್ರ ವಿಚಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಿಸುವ ಯೋಗ್ಯತೆಯಾಗಲೀ, ಅಂಥ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಜ್ಞಾನವಾಗಲೀ, ಅನುಷ್ಠಾನ-ಅನುಭವವಾಗಲೀ, ನನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಇಲ್ಲ. ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಧನಿಗೆ ಧರ್ಮೋಪದೇಶ ಮಾಡುವ ಕರ್ತವ್ಯ ಒದಗಿದ ಹಾಗೆ ಈ ಕೆಲಸ ಒದಗಿ ಬಂತು. ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಇಷ್ಟು ವಿವರವಾಗಿ ಬರೆದಿದ್ದರೂ, ಗಾಯತ್ರೀಯ ವಿಷಯವನ್ನೆಲ್ಲಾ—ಅದರಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಕೊಂಡಿರುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿಚಾರಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಿ ವಿವರಿಸುವೆನೆಂದು ನನಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದು ದಿಗ್ಧರ್ಶನ ಮಾತ್ರವೇ. ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ದೊರೆಯದ್ದನ್ನು ವಾಚಕರ ಅಂತರ್ಮುಖತ್ವದ ಅಭ್ಯಾಸ, ಸ್ವಬುದ್ಧಿಯಿಂದಾಗುವ ಮನನ, ವಿಮರ್ಶೆ, ಅನುಸಂಧಾನಗಳು ದೊರಕಿಸಿಕೊಟ್ಟಾವು. ಈ ಮಂತ್ರದ ಸರ್ವತೋಮುಖವಾದ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವನ್ನಷ್ಟೇ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ, ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯ ಇತಿಮಿತಿಕೆಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಇದನ್ನು ಬರೆದಿರುತ್ತೇನೆ.

ದಿವ್ಯ ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಂದ ಪಡೆದ ಈ ಪವಿತ್ರವಾದ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದ ಪದಗಳ ಅರ್ಥ, ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಸಂಧ್ಯೋಪಾಸನೆಯ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಕಿಂಚಿತ್ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವ ದ್ವಿಜರಾದ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ಮಾತೆಯು ಸನ್ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚೋದನೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಲಿ ಎಂಬುದೇ ನನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ.

ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಿವರಣೆ

ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿವರಣೆ: ಆದಿಯಲ್ಲಿ (ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ) ದೇವಾಸುರರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ (ದೇವಲೋಕ ಮತ್ತು ಅಸುರಲೋಕ) ಇದ್ದರು ; ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ಈ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿಯೇ ಬೇರೆಬೇರೆ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ (ಅಯೋಧ್ಯೆ ಮತ್ತು ಲಂಕಾ)ದ್ದರು ; ದ್ವಾಪರಯುಗದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ (ಪಾಂಡವರು ಮತ್ತು ಕೌರವರು)ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ

ಒಂದೇ ಶರೀರದಲ್ಲಿ (ಸನ್ಮಾರ್ಗ ಮತ್ತು ದುರ್ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಎಳೆಯುವ 'ವಾಸನಾ'ಗಳು) ವಾಸವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇದನ್ನು ನಾವು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

ಕೂಳೆ ಕಶ್ಮಲಗಳು ತುಂಬಿದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ರೋಗಾಣುಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಆಗುವಂತೆ ಆಜ್ಞಾನ ತುಂಬಿದ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಸಂಗತ ವಿಷಯಗಳು ಮನೆಮಾಡುವುವು. ಮನುಷ್ಯನ ಮನಸ್ಸೇ ಆತನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಅಭ್ಯುದಯಕ್ಕೂ, ದುಃಖ ದುರಂತಕ್ಕೂ ಕಾರಣವೆಂಬುದು ಹಳೆಯ ಮಾತಾದರೂ ಅದು ಹೇಳುವ ಸತ್ಯ ನಿತ್ಯನೂತನ. ತನ್ನಂತೆ ಇತರರು ಎಂಬ ವಿಶ್ವಭ್ರಾತೃತ್ವದ ವಿಶಾಲ ಮನೋಭಾವ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದರೆ, ಕಳ್ಳತನ, ಕೊಲೆ, ಸುಲಿಗೆ, ಅನ್ಯಾಯ, ಅನಾಚಾರಗಳ ಯಾವ ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ರೋಗವೂ ಒಂದು ತಟ್ಟದು. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಮಾಯವಾಗುವ ಯೋಚನಾ ತರಂಗಗಳು, ಭಾವನೆಗಳು ರಕ್ತಪ್ರವಾಹ ಹಾಗೂ ಹೃದಯದ ಆಳಕ್ಕೂ ಇಳಿಯಬಲ್ಲುವು ; ನಮ್ಮ ಆರೋಗ್ಯದ ಔನ್ನತ್ಯಕ್ಕೂ, ಅನಾರೋಗ್ಯದ ಸಂಕಟಕ್ಕೂ ಕಾರಣವಾಗಬಲ್ಲುವು. ನಿಷೇಧಾತ್ಮಕ ಅಥವಾ ದುಷ್ಟ ಆಲೋಚನೆಗಳು ಕೆಟ್ಟ ಪರಿಣಾಮವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದರೆ, ಸದಾಚೋಚನೆ, ಸದ್ಭಾವನೆಗಳು ಒಳ್ಳೆಯ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರುತ್ತವೆಂಬುವ ಮಾತು ಬರಿಯ ಕಲ್ಪನೆಯ ಅಥವಾ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮುಖಂಡರ ಸವಕಲು ಬೋಧನೆಯಲ್ಲ. ರಷ್ಯಾದೇಶದ ತಜ್ಞರಿಂದ ಸಂಶೋಧನೆಗಳಿಂದ ಕಂಡುಹಿಡಿದಿರುವ ಸತ್ಯಸಂಗತಿ. ವೈಕ್ರಿಯೊಬ್ಬನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಚಿಂತೆ, ಭಯ, ಉದ್ವೇಗಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಯೋಚನೆ, ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಬಿತ್ತಿದಾಗ ರೋಗಾಣುಗಳಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ರಕ್ತಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿನ ಬಿಳಿರಕ್ತಕಣಗಳು ನಿರ್ದಿಷ್ಟಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ನಾಶವಾಗುವುವು ; ಹಾಗೂ ಉತ್ಸಾಹ, ಧೈರ್ಯ, ಸಂಶೋಷಣೆಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಹರಿಯಬಿಟ್ಟಾಗ ಅಂಥ ಬಿಳಿರಕ್ತಕಣಗಳು ವೃದ್ಧಿಯಾಗುವುವು ಎಂಬುದನ್ನು ರಷ್ಯಾತಜ್ಞರು ಸಂಶೋಧನೆಯಿಂದ ಕಂಡುಹಿಡಿದಿದ್ದಾರೆ. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾವನೆಗಳಿಂದ ಶರೀರದಲ್ಲಾಗುವ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಉದಾ : ಕೋಪ ಬಂದಾಗ ಹುಬ್ಬು ಗಂಟಾಗುವುದು. ಕಣ್ಣು ಕೆಂಪಾಗುವುದು, ಧ್ವನಿ ಗಡಸಾಗುವುದು. ಇವು ಶರೀರದ ಹೊರಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಲಕ್ಷಣಗಳು. ಆದರೆ ಶರೀರದ ಒಳಗಡೆ ರಕ್ತದ ಒತ್ತಡ ಅಧಿಕವಾಗುವುದು, ಎದೆ ಬಡಿತ ಎರುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳು ನಡೆಯುವುವು.

ಹಾಗೆಯೇ ಭಯ ನಮ್ಮನ್ನು ಆವರಿಸಿದಾಗ ಎದೆಬಡಿತ ಏರುತ್ತದೆ, ಉಸಿರಾಡಲು ಕಷ್ಟವೆನಿಸುತ್ತದೆ, ನಡುಕ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ, ಮೈ ಬೆವರು ತತ್ತದೆ, ಭಯಗ್ರಸ್ತನು ಕರ್ತವ್ಯವಿಮೋಢನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ದುರ್ಬಲವಾಗುತ್ತಾನೆ, ಆತನ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಅಲುಗಾಡುತ್ತದೆ, ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ತಡೆಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ, ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿ, ಸ್ಮೃತಿಶಕ್ತಿಗಳು ದುರ್ಬಲ ಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ, ಸದ್ಭಾವನೆ, ಪ್ರೀತಿ, ವಿಶ್ವಾಸ, ಸ್ನೇಹ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಇಲ್ಲ ವಾಗುತ್ತವೆ, ಕೀಳರಿಮೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ, ನಿದ್ರಾಹೀನತೆ, ಬುದ್ಧಿಭ್ರಮಣೆ, ರಕ್ತದ ಒತ್ತಡ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ರೋಗಕ್ಕೆ ಆಹ್ವಾನವಾಗುತ್ತದೆ. ಇವು ಎಲ್ಲರೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನೋಡಬಹುದಾದಂಥ ಕ್ರಿಯೆಗಳು.

ಪ್ರೀತಿ, ಸದ್ಭಾವನೆ ಮೊದಲಾದುವು ಆರೋಗ್ಯಕರ ರಾಸಾಯನಿಕ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ರಕ್ತದಲ್ಲಿ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ. ಪ್ರೀತಿಯ ಸ್ಪಂದನ ರೇಡಿಯೋ ಅಲೆಗಳಂತೆ ಚಲಿಸಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಕಾತರಿಸುವ ಹೃದಯವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಬಲ್ಲುದು, ತಟ್ಟಿಬಲ್ಲುದು ಎಂಬುದು ಈಗ ಕಂಡುಹಿಡಿದಿರುವ ಸಂಗತಿ.

ಅಮೆರಿಕದ ಟ್ರಾನ್ಸ್‌ಪರ್ಸನಲ್ ಸೈಕಾಲಜೀ ವಿಭಾಗದ ತಜ್ಞರು ಮನುಷ್ಯನ ಮನಸ್ಸು ಮಿದುಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದುದು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಮನಸ್ಸಿನ ನಿಯಂತ್ರಣದಿಂದ ನರಮಂಡಲ ಹಾಗೂ ದೈಹಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಬಹುದು ಎಂದು ಅವರು ಒಪ್ಪುತ್ತಾರೆ. ನಾವು (ಧಾರತೀಯರು)ಯಾವುದನ್ನು ತತ್ತ್ವ ಅಥವಾ ಜೀವಾತ್ಮ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇವೆಯೋ, ಅದೊಂದು ಸಿದ್ಧಿವಾದ ಶಕ್ತಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ದೇಹ ನಾಶವಾದರೂ, ನಾಶವಾಗದ ಆತ್ಮ' ಎಂಬ ತಥ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಯುವ ಕಾಲ ದೂರವಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಎಲೆಬು, ರಕ್ತ, ಮಾಂಸ, ನರವ್ಯೂಹಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮನುಷ್ಯನ ಶರೀರದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಗೋಚರಿಸದ, ನಮ್ಮ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ನೋಡಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನಲಾದ, ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಒಂದು ಜೈತನ್ಯಮಯ ಶರೀರವಿದೆ ಎಂಬ ಸೂಚನೆ ರಷ್ಯ ತಜ್ಞರಿಗೆ 1939ರ ವೇಳೆಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಸೂರ್ಯಗ್ರಹಣ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯ ಮಂಡಲವನ್ನು ಚಂದ್ರಬಿಂಬವು ಮರೆಮಾಡಿ ಮುಸುಕುಗೊಳಿಸುವಂತೆ ನಮ್ಮ ದೇಹವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವ ಆ ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಜೈತನ್ಯಮಯ ಶರೀರವನ್ನು ನಮ್ಮ ಸ್ಥೂಲ ದೇಹವು ಮರೆಮಾಡಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನೋವಿಯತ್ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಕೀರ್ಲಿಯನ್ ಉಪಕರಣಗಳ

ಮೂಲಕ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ನೋಡಿದ್ದಾರೆ ; ನೋಡಬಹುದು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆ ಚೈತನ್ಯಮಯ ಶರೀರದಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮುವ ಪ್ರತಿಭೆಯ ವಿವಿಧ ವರ್ಣ (ಬಣ್ಣ)ಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಭಾವೋದ್ವೇಗಗಳಿಗೆ ಸಿಲುಕಿದಾಗ, ಸಂತಪ್ತನಾದಾಗ ಆ ವರ್ಣ(ಬಣ್ಣ)ಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟ ವೈತ್ಯಾಸ ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ಈ ಬಣ್ಣಗಳ ಆಧಾರದಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು, ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಮುಂದೆ ರೋಗ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಬರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಂದ ಕಂಡುಹಿಡಿದಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಸಾವಿನ ಅಂಚನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿದಾಗ ಚೈತನ್ಯಮಯ ಶರೀರದಿಂದ ಜ್ವಾಲೆಗಳು ಸ್ಥೂಲ ಶರೀರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಮಾಯವಾಗುವುದನ್ನೂ ಅವರು ನೋಡಿದ್ದಾರೆ. ವಿಜ್ಞಾನದ ಅನ್ವೇಷಣೆಗಳಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸಿದ ಸಂದೇಹಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ನಿಲ್ಲುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಭಾರತದ ಸನಾತನ ತತ್ತ್ವಗಳಿಗಿದೆ ಎಂದವರು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ನಮ್ಮ ಜಾಗ್ರತ ಮನಸ್ಸಿನ ಆಚೆ ಸುಪ್ತಮನಸ್ಸಿದೆ. ನಮ್ಮ ಜೀವನದ ಎಲ್ಲಾ ನೆನಪುಗಳ ಉಗ್ರಾಣ ಅದಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ವರ್ತನೆ, ಸ್ವಭಾವ, ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಸುಪ್ತ ಮನಸ್ಸು ಆಳುತ್ತಿರುತ್ತದೆ ಅಥವಾ ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ನಾವು ಯಾವುದನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಯೋಚಿಸುತ್ತೇವೋ ಅವು ನಮ್ಮ ಸುಪ್ತಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿತವಾಗಿ, ಮೆಲ್ಲಗೆ ಅಂಕುರಿಸಿ, ಪಲ್ಲವಿಸಿ, ಪುಷ್ಪವಾಗತೊಡಗುತ್ತವೆ ; ನಂತರ ತಕ್ಕ ಫಲವನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಜಾಗ್ರತ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೂಲಕ ನಾವು ಪಡೆದ ಅನುಭವಗಳು, ನಡೆಸುವ ವಿಚಾರಗಳು, ನಂತರ ಮರೆಯಾದಂತೆ ಕಂಡರೂ ನಮ್ಮ ಸುಪ್ತ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಾಶವಾಗದೆ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಒಂದು ಜೀವನದ ಅನುಭವಗಳು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಹಿಂದೆ ಬದುಕಿದ್ದ ಎಲ್ಲಾ ಜೀವನಗಳ ಅನುಭವಗಳೂ ಈ ಸುಪ್ತಮನಸ್ಸಿನ (unconscious mind) ಬಹಳ ಆಳದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕಾರರೂಪವಾಗಿ ಹುದುಗಿರುತ್ತವೆ ಎಂಬುದು ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

ಮಾನವನ ಶರೀರದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿನ ಸ್ಥಾನ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಧಾನವಾದುದು. ಇಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರದ ಅಲೆಗಳಂತೆ ಅಲೋಚನೆಗಳು ಸದಾ ಏಳುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತವೆ ; ಕಾಮ ಕ್ರೋಧಾದಿಗಳು ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಜೀವನದ ಒತ್ತಡ (Stresses)ಗಳಿಂದ ಅವನು ಮೊದಲು ಗಾಬರಿಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಅವುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಾನೆ. (alarm-reaction), ನಂತರ ಆ ಒತ್ತಡಗಳಿಂದ ತೊಂದರೆಯಾಗದಂತೆ ತಡೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ (resistance). ಕೊನೆಗೆ ಸೋತು ನಿಶ್ವಾಸಗೊಂಡು ಕಾಯಿಲೆಗಳಿಗೆ (Stress diseases) ತುತ್ತಾಗುತ್ತಾನೆ. ಮೆದುಳಿನಿಂದ ಹೊರಟು ದೇಹದಾದ್ಯಂತವೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವ ನರಮಂಡಲಗಳ ಮೂಲ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ, ಮೆದುಳಿನ ಬುಡದಲ್ಲಿರುವ ವೈನಿಯಲ್ ಗ್ರಂಥಿ ಮತ್ತು ಪಿಟ್ಯೂಟರಿ ಗ್ರಂಥಿಗಳ ಮೇಲೆ ದುಷ್ಪರಿಣಾನು ಬೀರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ದೇಹವು ರೋಗ ನಿರೋಧಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಎಂದು ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಕಂಡುಹಿಡಿದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಒತ್ತಡದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಕಾಯಿಲೆಗಳೆಂದರೆ—ಮಾನಸಿಕ ವ್ಯಥೆ, ಜಠರದ ಹುಣ್ಣು, ಕರುಳಿನ ಬೇನೆ, ಹೃದಯದ ರೋಗಗಳು ಮತ್ತು ಮನೋವಿಕಾರಗಳು. ಆದರೆ ನೈತಿಕ ಗುಣಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮನಸ್ಸು ಈ ಒತ್ತಡದ ತುಳಿತಗಳನ್ನು (Tensions), ಅಡ್ಡಿ ಆತಂಕಗಳನ್ನು (Stress), ದಣಿವು-ಅಯಾಸಗಳನ್ನು (distress) ಎದುರಿಸಿ ಸ್ಥಿರತೆಯನ್ನೂ, ಶಾಂತಿಯನ್ನೂ ಕಾಪಾಡುವುದಲ್ಲದೆ ಅವುಗಳಿಗೆ ಪರಿಹಾರವನ್ನೂ ಕಂಡುಹಿಡಿಯಬಲ್ಲದು. ಆತಂಕಗಳ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಥೈರಾಯ್ಡ್ ಗ್ರಂಥಿಗಳು ಚುರುಕಾಗೊಂಡು ರಕ್ತಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ಮನಸ್ಸು ಉದ್ರೇಕಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ, ಪ್ರಲೋಭನೆಗೆ ವಶವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಂದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿವೇಚಿಸಿ ಸರಿಯಾದುದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತದೆ.

ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಾದಿ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮೆದುಳನ್ನು ಇ ಇ ಜಿ (Electro encephalograph) ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದಾಗ ಅವನ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಅಲ್ಫಾ ತರಂಗಗಳೊಡನೆ (Alpha waves) ಮೆದುಳಿನಲ್ಲೇಳುವ ಭಾವತರಂಗಗಳು ಮಿಳಿತವಾಗಿ ಪ್ರಶಾಂತವಾದ ಮನಸ್ಸು ಇರುತ್ತದೆ ಎಂದು ದೃಢಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹೈದರಾಬಾದಿನ N.G.R.T ವಿಜ್ಞಾನಿ ಡಾ|| ಆರ್. ಶ್ರೀನಿವಾಸನ್‌ರವರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ—“Two eminent Scientists, Dr. Robert Wallace and Dr. Herbert Beuson, attached to Harward Medical School, after series of researches have found that constant repetition of Mantra with slight-

Meditation produces a sort of wakeful rest which does immense good to ones nerves, heart and lungs."

ಜಪ ಧ್ಯಾನಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದವರು ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ಹೊಗೆಸೊಪ್ಪು, ಮದ್ಯ ಸೇವನೆ, ಚರಸ್, ಹೆರೋಯಿನ್ ಇತ್ಯಾದಿ ದುಶ್ಚಟಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ; ಜೂಜು, ಜುಗಾರಿಗಳು ಬಿಟ್ಟುತೊಲಗುತ್ತವೆ; ರಕ್ತದ ಒತ್ತಡ ಸಮಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ರಕ್ತದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿರುವ ಮೇದಸ್ಸಿನ ಕಣಗಳು (plasmacortisol) ಇಳಿಮುಖವಾಗುತ್ತವೆ. ಹಾಗೂ ಲವಣಾಂಶವು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಹೃದಯದ ಬಡಿತ ಸುಮುಖವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದೂ ಸಹ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಂದ ದೃಢಪಟ್ಟಿದೆ.

ದಿನಾಂಕ 17-7-1997 ರ ಭವಾನ್ಸ್ ಜರ್ನಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಡಾ|| ಎಮ್. ಪಿ. ಪ್ರೇಮರು ಈ ಕೆಳಗಿನ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ:

"Dr. Udupa of Banaras Hindu University conducted studies on 'DHYANA.' A group of Indian and European students practiced 'VIPASANA DHYANA' for ten days. There was significant reduction of plasma cortisol. The meditators enjoyed calm collectedness. They were active and creative than others."

"Dr. B. Rama Murthy has shown that 'DHYANA' state of yoga can be mechanically transfered to patients suffering from EPILEPSY, mental depression and other types of mental diseases."

ಮೂರ್ಛೆ ಮತ್ತು ಮನೋವಿಕಾರಗಳಿಂದ ಬಳಲುವ ರೋಗಿಗಳಿಗೆ ಯೋಗಿಯು ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಆತನ ಮೆದುಳಿನಿಂದ ಹೊರಡುವ ತರಂಗಗಳನ್ನು ಎಲೆಕ್ಟ್ರಾನಿಕ್ ಉಪಕರಣಗಳ ನೆರವಿನಿಂದ ರೋಗಿಯ ಮೆದುಳಿಗೆ ವರ್ಗಾವಣೆ ಮಾಡಿದರೆ ಯೋಗಿಯ ಆಲ್ಫಾ ತರಂಗಗಳು ರೋಗಿಯ ಮೆದುಳನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಅವನು ಶಾಂತನೂ ಸಮಾಧಾನಿಯೂ, ಉತ್ತಮನೂ ಆಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ ಹಾಗೂ ಅವನ ಕಾಯಿಲೆಗಳನ್ನೂ ಗುಣಪಡಿಸಬಹುದೆಂದು ನರರೋಗ ತಜ್ಞರು ಸಾಕ್ಷಾಧಾರ ಸಹಿತ ಸಾದರಪಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಅನಿಲ ಸ್ಥಿತಗೊಂತಲೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಹಾಗೂ ಹಗುರವಾದ ನಾಲ್ಕು

ಅತಿವಾಯುಗಳ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಣಮಯ ಕೋಶವು ರಚಿತವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಇದು ಸ್ಥೂಲ ದೇಹದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಗೋಚರವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕೀರ್ಲಿಯಾನ್ ಫೋಟೋಗಳಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿವಲಯವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಈ ಪ್ರಾಣಮಯಕೋಶದ ಒಂದು ಭಾಗ ಮಾತ್ರ. ಗುಪ್ತವಿದ್ಯೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಈ ಕೋಶದಲ್ಲಿ ಏಳು ಚಕ್ರಗಳಿವೆ.

ಮಾನವನ ಸ್ಥೂಲ ಶರೀರದ ಸುತ್ತಲೂ ಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತಿರುವ ಒಂದು ಶಕ್ತಿ ವಲಯ (energy field) ಇದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕೀರ್ಲಿಯಾನ್ ಫೋಟೋ ಗ್ರಫಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಶಕ್ತಿವಲಯ ಜೀವಂತ ವಸ್ತುಗಳೆಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಈ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವೂ ಸ್ಪಂದನಮಯವಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ಜೀವನಾಧಾರಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಪ್ರಾಣಶಕ್ತಿಯೂ ಸೂರ್ಯನಿಂದಲೇ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ.

ಅನ್ನಮಯಕೋಶವೆನಿಸಿದ ನಮ್ಮ ಸ್ಥೂಲದೇಹದ ಆರೋಗ್ಯವು ಪ್ರಾಣ ಮಯ ಕೋಶವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ಈ ಪ್ರಾಣಮಯಕೋಶವು ಸೂರ್ಯ ನಿಂದ ಬರುವ ಪ್ರಾಣಶಕ್ತಿಯನ್ನು (vitality) ಹೀರಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಇತರ ಚಕ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ವಿಭಾಗಿಸಿ ಅದನ್ನು ಅಲ್ಲಿರುವ ನಾಡಿಗಳಿಗೆ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಚಕ್ರವು ಸರಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಅಥವಾ ನಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಶಕ್ತಿಯು ಸಂಚರಿಸಲು ಅಡ್ಡಿಯಾದರೆ ಸ್ಥೂಲದೇಹದ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಇತರ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ರೋಗ ಬರು ತ್ತದೆ. ದೇಹಕ್ಕೂ ಪ್ರಾಣಮಯಕೋಶಕ್ಕೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧವು ತಪ್ಪಿದರೆ ಸ್ಥೂಲದೇಹಕ್ಕೆ ಸಾವು ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆ.

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಕ್ಷರವೂ ತನ್ನದೇ ಆದ ವಿಶಿಷ್ಟಶಕ್ತಿ ಅಥವಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ವನ್ನು ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿ ಪಡೆದಿದೆ. ಈ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಶಬ್ದಗಳು ಸೌರಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಎಲ್ಲಾ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬಲ್ಲವು. ಈ ತತ್ವದ ಅಧಾರದ ಮೇಲೆ ಶಬ್ದಗಳ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಸಂಯೋಜನೆಗಳ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ತಿಳಿದು, ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಕೆಲವು ವಿಶಿಷ್ಟ ವಿಧಾನಗಳಲ್ಲಿ ಜೋಡಿಸಿ, ಅವುಗಳ ಕಾರುವಾಕ್ಕಾದ ಉಚ್ಚಾರಣೆಗೆ ದೇಶಾದ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿ, ಯೋಗಿಗಳು ಮತ್ತು ಜೀವನ್ಮುಕ್ತರು ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಬಾಯಿಯಿಂದ ಅಥವಾ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚರಿಸಿದಾಗ ಬೇರೆಬೇರೆ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಪಂದನಗಳು ಉತ್ಪತ್ತಿ

ಯಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸ್ಪಂದನಗಳು ಸಾಧಕನ ಶರೀರಗಳ ಅಥವಾ ಕೋಶಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತವೆ. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಸಾಧಕನಿಗೆ ತನ್ನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಆಳವಾದ ಪದರಗಳನ್ನು ತಲುಪಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸ್ಪಂದನಗಳು ವಿವಿಧ ಕೋಶಗಳ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಬೇರೆಬೇರೆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಜೋಡಿಸುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಆ ಕೋಶಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಸಮರಸವಾಗಿರುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ; ಅವನ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಪದರಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಓಗೊಡುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ.

ಮಂತ್ರವನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸಿದಾಗ ಅದರ ಭೌತಿಕ ಶಬ್ದಗಳು ನಮ್ಮ ಸ್ಥೂಲಕೋಶದ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತವೆ. ಮೌನವಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸಿದಾಗ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಣಮಯಕೋಶದ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತವೆ. ಅರ್ಥದ ಮೇಲೆ ಗಮನವಿಟ್ಟು ಮಂತ್ರವನ್ನು ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸಿದಾಗ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಅದು ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಮಂತ್ರದ ಪದಗಳು ತಾತ್ಪರ್ಯ(ಅರ್ಥದ, ತತ್ವದ)ದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ. ಸಾಧಕನು ಮಾನಸಿಕ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವ ಮಂತ್ರದ ತಾತ್ಪರ್ಯಭಾವವನ್ನು ದಾಟಿ, ಮನಸ್ಸಿನ ಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ ಆಚೆ ಇರುವ ಮಂತ್ರದ ಹಿಂದಿರುವ ಸತ್ಯದೊಡನೆ ಸಂಪರ್ಕ ಪಡೆಯಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಅವನು ಯೋಗದ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದನ್ನೇ 'ಮಂತ್ರಸಿದ್ಧಿ' ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಎಲ್ಲಿ ಚಲನೆಯಿದೆಯೋ ಅಥವಾ ಸ್ಪಂದನಗಳಿದೆಯೋ ಅಲ್ಲಿ ಶಬ್ದ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಿದ್ಧಾಂತ. ಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಗ್ರಹಗಳು ಸೂರ್ಯನ ಸುತ್ತ ತಿರುಗುವಾಗ ಶಬ್ದ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು 'ಗೋಳಗಳ ಗಾನ' (Music of the spheres) ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇದು ನಮಗೆ ಕೇಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ಕೇಳಿಸುತ್ತದೆ. ವಿಶ್ವದ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ನಾಡವೇ ಕಾರಣ. ನಾಡದಿಂದ (ಶಬ್ದದಿಂದ) ಸ್ಪಂದನಗಳು ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಯೋಚನೆಗಳು ಮನೋಮಯ ಕೋಶದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಂದನಗಳನ್ನು ಉತ್ಪತ್ತಿ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಇದು 'ಬೆಲಿಪತಿ' ಅಥವಾ 'ದೂರ ಮನಸ್ಪರ್ಶನ'ದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಅತಿಂದ್ರಿಯ ಶಕ್ತಿಗಳ ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ನಡೆಸಿರುವ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಂಶೋಧನೆಯಿಂದ ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ಈ ಸ್ಪಂದನಗಳಿಂದ ರೂಪವು (Form, ಮತ್ತು ಶಬ್ದವೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಅದರೇ ಆ ಸೂಕ್ಷ್ಮ

ಶಬ್ದಗಳು ನಮ್ಮ ಸ್ಥೂಲ ಕಿವಿಗೆ ಕೇಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ ತಂಬೂರಿಯ ಒಂದು ತಂತಿ ಯನ್ನು ಮಾಟಿದಾಗ, ಅದೇ ಸ್ವರದ ಇನ್ನೊಂದು ತಂತಿ ತಾನಾಗಿ ಮಿಡಿದು ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. 'ಇದನ್ನು 'ಅನುರಣನ' (Response) ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಶಬ್ದಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು ಮುಖ್ಯ ತತ್ವ. ಸ್ವಂದನವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿದಾಗ ರೂಪವೂ ಒದಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ನಮ್ಮ ಒಂದು ಯೋಚನೆ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ತರಂಗ ವೇಗದ ಸ್ವಂದನಗಳನ್ನು ಮನೋ ಮಯಕೋಶದ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಮಾಡಿದಾಗ, ಅದೇ ಸ್ವಂದನದ ವೇಗಕ್ಕೆ (ಅಥವಾ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ) ಓಗೊಡುವ ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬರಲ್ಲಿದ್ದರೆ, ಅವರನ್ನು ಈ ಸ್ವಂದನಗಳು ತಾಕಿದಾಗ, ನಮ್ಮ ಯೋಚನೆಯೇ (ಅಥವಾ ಅದೇ ವರ್ಗದ ಯೋಚನೆ) ಅವರಲ್ಲಿಯೂ ಅನುರಣನದಿಂದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಸತ್ಪುರುಷರ ಸಹವಾಸದಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸಜ್ಜನನಾಗುವುದೂ ಸಹ ಅವರ ಈ ಸ್ವಂದನಗಳ ತಾಡನದಿಂದಲೇ. ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದ ಸರಿಯಾದ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯಿಂದ, ಸ್ಥೂಲವೇಹ, ಪ್ರಾಣಮಯಕೋಶ, ಮನೋಮಯಕೋಶಾದಿ ಉಳಿದ ಉನ್ನತ ಕೋಶಗಳಲ್ಲಿ ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟದ ಸ್ವಂದನಗಳು (ಇಲ್ಲಿ ನೀಚ ಪ್ರಕೃತಿಯೇ ಇಲ್ಲ) ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಸ್ವಂದನಗಳು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಗುಣಗಳನ್ನು ಉತ್ಪತ್ತಿ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಹಾಗೂ ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಲೂ ಉತ್ತಮ ಸ್ವಂದನಗಳು ಹರಡುತ್ತವೆ.

ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವಾಗ ಮನಸ್ಸು ಆರಾಮವಾಗಿರಬೇಕು. ಹಾಗಿದ್ದರೆ, ಸ್ಥೂಲದೇಹದ ಮೆದುಳು 'ಅಲ್ಪ' ಅಲೆಗಳನ್ನು ಉತ್ಪತ್ತಿ ಮಾಡುವುದು. (ಇದನ್ನು EEG ಯಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿ ನೋಡಬಹುದು.) ಆಗ ಸ್ಥೂಲ ದೇಹದ ಉಸಿರಾಟ ನಿಧಾನವಾಗುತ್ತದೆ, ಅಧಿಕ ರಕ್ತದ ಒತ್ತಡ ಇದ್ದರೆ ಅದು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಹಿಂಕಾರ ಮತ್ತು ಸೂಕ್ಷ್ಮಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಜಪ ಅಥವಾ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಸಾಧಕನ ಎಡ-ಬಲ ಮೆದುಳುಗಳ ನಡುವೆ ಸಾಮರಸ್ಯವೇರ್ಪಡುತ್ತದೆ. (ಇದನ್ನೂ ಪ್ರಯೋಗದ ಮೂಲಕ ಕಂಡು ಹಿಡಿದಿದ್ದಾರೆ) ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದ ಜಪದಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಶಕ್ತಿ (Intelligence) ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿ (Intuition) ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಕೊನೆಗೆ ಈಶ್ವರನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೊಡನೆ ತನ್ನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಒಂದುಗೂಡಿಸಲು ಸಾಧನವಾಗುತ್ತದೆ. 'ಪ್ರಜ್ಞೆ' ಎಂದರೆ ಅಭೇದ್ಯವಾದ, ಸ್ಥಿರವಾದ ನಿರ್ಗುಣ ಸತ್ಯ. ಈ ಉನ್ನತಮಟ್ಟದ ಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ಈ ಮೂರು ಅಂಶಗಳು ಅಗತ್ಯ—

(೧) ಕೋಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಾತ್ತ್ವಿಕ ವಸ್ತುವು ಅಧಿಕವಾಗಿರಬೇಕು, (೨) ರಸಭಾವ ಮತ್ತು ಆಕಾಂಕ್ಷೆ ತುಂಬಿ ಆತ್ಮಾರ್ಪಣೆ ತೀವ್ರ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟಬೇಕು, (೩) ವಿವಿಧ ಕೋಶಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಸಾಮರಸ್ಯದಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕು. ಇವು ಫಲಿಸಬೇಕಾದರೆ ಸಾಧಕನು ಶೀಲವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಪರಿಶುದ್ಧತೆ ಇರಬೇಕು. (ಸದ್ಗುಣವೃತ್ತನೇರ್ಪಡುವ Virtuous circle), ಹಾಗೂ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಶ್ರದ್ಧೆ ಬೇಕು. (ಪರಿಶುದ್ಧತೆ ಎಂದರೆ—ಕೋಶಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮಗೊಳಿಸುವುದು, ಸಮರಸಗೊಳಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಮೂಲಕ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಶಕ್ತಿಯು ಹರಿಯುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು.)

ಒಂದೊಂದು ಸರ್ಜೀವರೂಪದ ಹಿಂದೆಯೂ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ಪಂದನವಿದೆ. ಇದನ್ನು ಭಾರತ ಮತ್ತು ಯೂರೋಪುಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿರುವ ಅನೇಕ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಂದ ಕಂಡುಹಿಡಿದಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರಜ್ಞೆಗೂ ಸ್ಪಂದನವೇ ಆಧಾರ. ಈ ಬಾಹ್ಯಪ್ರಪಂಚದ ಅರಿವು ನಮಗೆ ವಿವಿಧ ಸ್ಪಂದನಗಳ ಮೂಲಕ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ವಿಜ್ಞಾನದ ಸಿದ್ಧಾಂತ. ಈ ಸ್ಪಂದನಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಡೆದುಬಿಟ್ಟರೆ, ಪ್ರಜ್ಞೆಯು ಈ ಸ್ಥೂಲದೇಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮುಂದಿನ ಸೂಕ್ಷ್ಮಶರೀರಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತದೆ ಈ ಸ್ಥಿತಿ ಸಮಾಧಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಔಷಧಿಯಿಂದ ಜ್ಞಾನ ತಪ್ಪಿಸಿದಾಗಲೂ ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದೇನೆಂದರೆ ಸ್ಪಂದನ, ರೂಪ ಮತ್ತು ಪ್ರಜ್ಞೆಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಅತಿ ನಿಕಟವಾದ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಹಾಗೂ ಅವು ಎಲ್ಲಾ ಬಗೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಬಲ್ಲವು. ಈ ಮೂರನ್ನೂ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಬೇರ್ಪಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳ ಪರಸ್ಪರ ವರ್ತನೆಯಿಂದ ಈ ಸಮಸ್ತ ವ್ಯಕ್ತವಿಶ್ವವೂ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿದೆ.

ಪರಮಾತ್ಮನ ಅರಿವು ನಮಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಅವನನ್ನು ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸುವುದರಿಂದಲೇ ನಮಗೂ, ಅವನಿಗೂ ಕೂಡಲೇ ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಒಂದು ಸಂಬಂಧ ಏರ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಈ ಗುಢ ಸಂಬಂಧದ ಗಾಢತೆಗನುಗುಣವಾಗಿ ಶಕ್ತಿ ಮನಸ್ಸಿನೊಳಕ್ಕೆ ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂಪರ್ಕದ ಫಲವಾಗಿ ಈ ಶಕ್ತಿಯು ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ನಾವು ಅವನಿಂದ ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಸ್ಫೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತೇವೆ ; ಅವನ ಸವಿವರಕ್ಕೆ ಸರಿಯುತ್ತೇವೆ.

ಯಾವ ಕೆಲಸವನ್ನೂ ದರೂ ಕ್ರಮವರಿತು, ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾ

ಬಂದರೆ ಅದು ಅಭ್ಯಾಸವಾಗುವುದು ; ಅದನ್ನು ಬಿಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನನುಸರಿಸಿ ಒಳಿತು, ಕೆಡಕುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾವು ಒಂದು ನಿಶ್ಚಿತ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಈಭಾವನೆಯನ್ನನುಸರಿಸಿ ನಮ್ಮ ವರ್ತನೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಅಂತರಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಹಾಗೂ ರಾಜಕೀಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತದೆ. ದಿನನಿತ್ಯವೂ ಮಾಡುವ ಕ್ರಮಬದ್ಧ ಜಪ(ಪ್ರಾರ್ಥನೆ)ದಿಂದ ದೇಹದ ಸರ್ವತೋಮುಖದ ಏಳಿಗೆ ಸುಲಭಸಾಧ್ಯವಾಗಿ, ಅಂತರಿಕ ಶಕ್ತಿ, ಜೈತನ್ಯ ಹಾಗೂ ಸ್ಥಿರತೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಸದ್ಭಾವನೆಯಿಂದ ಆರೋಗ್ಯ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಮಾನಸಿಕ ಪಾವಿತ್ರಕ್ಕೆ ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ ನೀಡಿದೆ.

ನಮ್ಮ ಹೃದಯಾಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ದೈವತ್ವವನ್ನು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸುವುದೇ ಜಪ(ಪ್ರಾರ್ಥನೆ)ದ ಉದ್ದೇಶ ದೂರವಾಣಿಯ ಮೂಲಕ ನಮ್ಮ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳಿಗೆ ವಿಚಾರವನ್ನು ತ್ವರಿತವಾಗಿ ತಿಳಿಸುವಂತೆ ದೇವರಲ್ಲಿ ಜಪ (ಪ್ರಾರ್ಥನೆ) ಮಾಡಿ ನಮ್ಮ ಅಂತರಂಗವನ್ನು ಬಯಲು ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ಇವೇ ದೇವರೊಡನೆ ನಮ್ಮ ಪವಿತ್ರ ಸಂಭಾಷಣೆ.

ದೈವದ ಹಾಗೂ ಆತ್ಮದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಅರಿತರೆ ಮರ್ಘಲನಿಗೂ ಧೈರ್ಯ, ಸ್ಥೈರ್ಯ ಮೂಡುತ್ತದೆ ; ದುಷ್ಟನಿಗೂ ಉಜ್ವಲ ಭವಿಷ್ಯದ ರೂಪುರೇಖೆಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಭಗವಂತನು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ದೃಢವಾದರೆ ನಾವು ಜಾಗರೂಕರಾಗಿರುತ್ತೇವೆ. ಅವನು ನಮ್ಮ ಸಹಾಯಕ್ಕಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬ ವಿಶ್ವಾಸ ಉಂಟಾದರೆ ಹೃತ್ತೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸಾಧನೆ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ಆತನು ಸರ್ವಶಕ್ತ, ದಯಾಮಯ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಉಂಟಾದರೆ ನಾವು ಎಲ್ಲಾ ಚಿಂತೆ ಭೀತಿಗಳಿಂದ ದೂರವಾಗಿರುತ್ತೇವೆ. ಅವನ ಕೃಪೆ, ದಯೆಯಿಂದ ಎಲ್ಲವೂ ಸಾಧ್ಯ ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದರೆ ಅದನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಮನಸ್ಸು ರೋಗವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬಲ್ಲದು, ಗುಣಪಡಿಸಲೂಬಲ್ಲದು. ಮನಸ್ಸೇ ದೇಹವನ್ನು ತನ್ನ ಉದ್ದೇಶ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಉದಯಿಸುವ ಯೋಚನೆ ಎಂಬ ದ್ರವ್ಯದಿಂದ ವಿಷವನ್ನೂ ತಯಾರಿಸಬಹುದು; ಅಮೃತವನ್ನೂ ತಯಾರಿಸಬಹುದು.

ಸೌರ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದೊಳಗೆ ಜೀವಿಸಲು ಆಗತಕ್ಕವಾದ ಎಲ್ಲಾ ವಿಧವಾದ ಶಕ್ತಿಗಳಿಗೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿಯಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿಯಾಗಲೀ,

ಸೂರ್ಯನೇ ಮೂಲನೆಂಬುದು ವಿಜ್ಞಾನದ ಸಿದ್ಧಾಂತ. ಜೀವನದ ಎಲ್ಲಾ ಮುಖಗಳಿಗೂ ಅವನೇ ಕೇಂದ್ರ. ನಾವು ಅಕ್ಷರಶಃ ಅವನಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸುತ್ತೇವೆ, ಚಲಿಸುತ್ತೇವೆ ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದೇವೆ.

ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕರಗಿದ ಸಕ್ಕರೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣದು. ಆದರೆ ರುಚಿ ನೋಡಿದಾಗ ಸಕ್ಕರೆಯ ಸಿಹಿ ಅನುಭವವಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ರುಚಿಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿಯೇ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ನೀರಿನ ಕೊಳವೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಸದಾ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ಮನೆ ಯಲ್ಲಿರುವವರು ನಲ್ಲಿಯನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿ, ನಲ್ಲಿಯ ಕೆಳಗೆ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನಿಟ್ಟಾಗ ಮಾತ್ರ ನೀರು ತುಂಬುವುದು. ಹಾಗೆಯೇ ನಮ್ಮ ಸನಾತನ ಆಚರಣೆಗಳು. ಜಪ(ಪ್ರಾರ್ಥನೆ) ಕೇವಲ ಕೆಲವು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಉಚ್ಚರಿಸುವುದಲ್ಲ. ಅದು ತ್ರಿಕರಣಪೂರ್ವಕವಾದ ಅಭೀಷ್ಟೆ, ಶ್ರದ್ಧೆ ಮತ್ತು ಭಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಮಾಡುವ ದೀರ್ಘಕಾಲದ ಸ್ಮರಣೆಯ ಫಲಿತಾಂಶ ಭೂಮ್ಯಾಕರ್ಷಣಶಕ್ತಿ ಎಷ್ಟು ಸತ್ಯವೋ, ಜಪ(ಪ್ರಾರ್ಥನೆ)ದಿಂದ ಬರುವ ಬಲ ಸಂವರ್ಧನೆ ಅಷ್ಟೇ ಸತ್ಯ. 'ನಾನು'ವಿನ ನಾಶಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯೇ ಪ್ರಬಲ ಅಸ್ತ್ರ. 'ನನ್ನನ್ನಳಿಸು, ಬಂದು ನೆಲಸು ಹೃದಯ ಪದ್ಮದಲ್ಲಿ' ಈ ಕಳಕಳಯ ಬೀಡಿಕೆಯು ನಮ್ಮ ಎಷ್ಟೋ ವಿಧದ ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳನ್ನು ದೂರಮಾಡುತ್ತದೆ. ಸಂಶಯರಹಿತ ವಾದ ಅನುಭೂತಿಯಿಂದ ಸಾಧಕನಲ್ಲಿ ಅಪೂರ್ವ ಸ್ಥೈರ್ಯ, ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಹಾಗೂ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಲಭಿಸುವುದು. ಪ್ರವಾಹವನ್ನು ದಾಟಲು ಹರಿ ಗೋಲೆಂದು ಮೊಸಳೆಯ ಬೆನ್ನೇರಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಂತೆ ಆಗಬಾರದು. ಉರಿಯುವ ದೀಪವನ್ನು ನೋಡಲು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಬೆಳಕು ಬೇಕಿಲ್ಲ. ಇದೇ ಬುದ್ಧಿಯ ಬೆಳೆಯುವಿಕೆ. ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದ ಅಂತರಾರ್ಥವೂ ಇದೇ.

ಶ್ರದ್ಧಾರಹಿತ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಸ್ವಾವರಹಿತ ಪತ್ರದಂತೆ ;

ಭಕ್ತಿರಹಿತ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ವಿಳಾಸರಹಿತ ಪತ್ರದಂತೆ,

ಶ್ರದ್ಧಾ ಭಕ್ತಿ ಸಹಿತ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಟೆಲಿಗ್ರಾಂ ಕೊಟ್ಟಂತೆ !

ಮೇಲಿನ ಎಲ್ಲಾ ವಿಷಯಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರ ವನ್ನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ವಿವರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಗಾಯತ್ರೀ ಜಪಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಆಸನ, ಆಚಮನ, ಪ್ರಾಣಾ ಯಾಮ ಮತ್ತು ಸಂಕಲ್ಪಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದು ನಿಯಮ. ಇದ ರಿಂದ ಪೂರ್ಣಫಲ ದೊರೆಯುವುದೆಂಬುದು ನಂಬಿಕೆ. ಇನ್ನಿವನ್ನೂ ಸಂಕ್ಷೇಪ

ವಾಗಿ ನೈಜ್ಞಾನಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಿವರಿಸಿ ನಂತರ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಾತ್ರವನ್ನು ನೈಜ್ಞಾನಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಿವರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತೇನೆ. ವಿಜ್ಞಾನವೆಂದರೆ ಕಾರಣ ಕಾರ್ಯ ಸಂಬಂಧ ಪರಾಮರ್ಶೆಯಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಜ್ಞಾನ, ವಿಚಾರಸಿದ್ಧವಾದ ಜ್ಞಾನ.

೧ ಆಸನ : ಇದರಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಿಧ. ೧. ಪೀಠ ಮತ್ತು ೨. ಶರೀರ ಭಂಗಿ.

(ಅ) ಆಸನ-ಪೀಠ : ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಷಯವನ್ನು ಹಿಂದೆ ವಿವರಿಸಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ನೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ವಿವರಿಸಲಾಗುವುದು. ದರ್ಭೆ, ಮುಂಜ ಅಥವಾ ನೊದೆಹುಲ್ಲು, ಉಣ್ಣೆ ಇವುಗಳಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ ಚಾಪೆ ಮತ್ತು ನುರದ ಮಣಿ ಇವು ದೇಹಾರೋಗ್ಯದ (ವಾತ ಪಿತ್ತ ಮತ್ತು ಶ್ಲೇಷ್ಮಗಳ ದೋಷ ನಿವಾರಣೆ) ಮೇಲೆ ಉತ್ತಮ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತವೆ. ಭೌತಿಕವಾಗಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಬಲವನ್ನು ಕೊಡುವ ಗುಣವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆ. ಬುದ್ಧಿಗೆ (ಸಾತ್ವಿಕ) ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಸ್ಥೈರ್ಯ ಮತ್ತು ಸೌಖ್ಯಗಳೆರಡಕ್ಕೂ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವಾಗಿವೆ. ಜೀರ್ಣಕಾರಿಯೂ ಮತ್ತು ಮಲಶೋಧಕವೂ ಆಗಿವೆ.

ಇವುಗಳ ಉಪಯೋಗ ಹೀಗಿದೆ—ಕೃಷ್ಣಾಜನ ಮುಕ್ತಿ, ಪ್ರಕಾಶಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರಿ. ಹುಲಿಚರ್ಮ-ನೋಕ್ಷಸಾಧನ (ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳು ಇದನ್ನು ಹಾಕಿ ಕೊಳ್ಳುವುದು ಹೆಚ್ಚು). ಕುಶಾಸನ-ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಕಾಶಕ, ರೋಗ ನಿವಾರಕ, ಆಯುಸ್ಸು ಹಾಗೂ ಬುದ್ಧಿಯು ವೃದ್ಧಿಯಾಗುವುದು. ಕಂಬಳಿ-ಸರ್ವ ಕಾಮಸಿದ್ಧಿ. ಪತ್ರ-ಆರೋಗ್ಯಪ್ರದ. ಕಲ್ಲು, ಇಟ್ಟಿಗೆ-ದುಃಖಕಾರಕ, ವ್ಯಾಧಿ ಕಾರಕಗಳು.

ಮಂತ್ರ ಜಪಿಸುವಾಗ ಮತ್ತು ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಏಕಾಗ್ರ ಮಾಡುವಾಗ ಶರೀರದ ಒಳಗೆ ಒಂದು ವಿಧವಾದ ವಿದ್ಯುತ್ ಶಕ್ತಿಯು ಅವಿಭೂತವಾಗುವುದು. ಭೂಮಿಗೆ ತನ್ನ ಸಂಪರ್ಕಕ್ಕೆ ಬಂದ ವಸ್ತುವಿಗೆ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವುದು ಮತ್ತು ಅದರಿಂದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೀರುವುದು ಸಹಜ ಗುಣವಾಗಿದೆ. ಅದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಯು ನಷ್ಟದಿಂದ (ಭೂಮಿ ಹೀರುವಿಕೆಯಿಂದ) ಪಾರಾಗಿ ಶಕ್ತಿ ಸಂಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವಾದ ಅಕವಡಿಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಆಸನದ ಗುರಿಯಾಗಿದೆ. ಭೂಮಿಯು ಈ ವಿದ್ಯುತ್ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿ ಸೆಳೆಯದಂತೆ ಹಾಗೂ ಶರೀರ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿನ

ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯವು ಕೆಡದಂತೆ ಮಾಡುವುದೇ ಇದರ ಉದ್ದೇಶ.

(ಆ) ಅಸನ-ಶರೀರಭಂಗಿ : (Posture) ಅಷ್ಟಾಂಗ ಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಅಸನವು ಮೂರನೆಯದು. ಅಸನಗಳು ಮೆದುಳಿನ ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿಯು ಬೆನ್ನೆಲುಬುಗಳ ಮೇಲೆ ಚಲ್ಲಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಅದರ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕ್ರಿಯಾ ಭಾಗವು ನರಗಳನ್ನು ಅಶ್ರಯಿಸಿದೆ. ಅದಕಾರಣ ಬೆನ್ನೆಲುಬುಗಳಿಗೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಅಡಚಣೆಯಾಗದಂತೆ, ಜ್ಞಾನತಂತ್ರವಿಗೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ತಡೆಯಾಗದಂತೆ ಎದೆ, ಕತ್ತು ಮತ್ತು ತಲೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಒಂದೇ ಸರಳರೇಖೆಯಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡು ನಿಸ್ಪಂದವಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅಸನಾಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಶರೀರದ ನರಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಬಲಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ; ಒಳ ಅಂಗಗಳು ಮತ್ತು ಗ್ರಂಥಿಗಳು ಬಲಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಶರೀರದ ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಚೈತನ್ಯವು ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ರೋಗಗಳನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಲು ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಸನಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ದೇಹದ ಉಷ್ಣತೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಜಾಸ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಹೆಚ್ಚು ಉಷ್ಣಾಂಶವು ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ಕೀಟಾಣುಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವುದೆಂದು ಸಂಶೋಧನೆಯಿಂದ ತಿಳಿದುಬಂದಿದೆ.

೨. ಆಚಮನ : ಮನುಷ್ಯನ ಕುತ್ತಿಗೆಯ ಒಳಭಾಗ ಮತ್ತು ಮುಂಭಾಗ(ಕಂಠ)ದಲ್ಲಿ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸುವ 'ಸ್ವರಯಂತ್ರ' (ಧ್ವನಿಪೆಟ್ಟಿಗೆ-Sound Box) ಎಂಬ ಒಂದು ಅವಯವವಿದೆ. ಈ ಧ್ವನಿ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯಿಂದ ಧ್ವನಿತರಂಗಗಳು (vibrations) ಉಂಟಾಗಿ ವಿವಿಧ ವರ್ಣಗಳು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತವೆ. ಶುದ್ಧವಾದ ಶಬ್ದ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಬಾಯಿ ಮತ್ತು ಮೂಗಿನಗೂಡು ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿವೆ. ನಾಲಿಗೆ ಮತ್ತು ತುಟಿಗಳು ಶಬ್ದಗಳ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯನ್ನು ನವೀನಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ಶಬ್ದೋಚ್ಚಾರಣೆಗೆ ಕಂಠ, ನಾಲಿಗೆ ಮತ್ತು ತುಟಿಗಳು ಬಹುಮುಖ್ಯ ವಾದುವು. ಶಬ್ದವು ಗಂಟಲಿನಿಂದ ಬರುತ್ತದೆ. ಅದು ಹಾಗೆ ಬರುವಾಗ—ವಾಯುವು ಹೊರಕ್ಕೆ ಬರುವಾಗ—ತೊಂದರೆಯಾಗದಿರಲಿ ಮತ್ತು ಶಬ್ದವು ಸುಗಮವಾಗಿ ಬರಲಿ ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶವಿಂದ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯುತ್ತೇವೆ. ಈ ರೀತಿ ಕುಡಿದ ನೀರು ಈ ಭಾಗಗಳನ್ನು ತೇವ (lubricate) ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಆಗ ಶಬ್ದಗಳ ಉಚ್ಚಾರಣೆ ಶುದ್ಧವಾಗಿಯೂ, ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ ಕಂಠದಲ್ಲಿನ ಕಠಿಣ ಮತ್ತು ಹಿತ್ತ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗಿ ಮಂತ್ರೋಚ್ಚಾರಣೆ ಸುಗಮವಾಗುತ್ತದೆ.

ಮನುಷ್ಯನ ಶರೀರವು ಒಂದು ಪರಿಪೂರ್ಣ ಯಂತ್ರ ; ವಿದ್ಯುತ್ ಕೇಂದ್ರ. ಈ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಲ್ಲಾ ವಿದ್ಯುತ್ ಇವೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಕಣ್ಣು, ಎದೆ, ಹೊಟ್ಟೆ, ನಾಭಿ, ಪುರುಷಜನನೇಂದ್ರಿಯ, ಕಿಟಗೊಟ್ಟಿ, ಮಿದುಳು-ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಇವು ವಿದ್ಯುತ್ ಕಿರಣಗಳ ಉಗಮಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದುವು. ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಸದಾಕಾಲವೂ ವಿದ್ಯುತ್ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ವಿಸರ್ಜನೆ ಆಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಪ್ರಕೃತಿ ನಿಯಮ ಮಂತ್ರೋಚ್ಚಾರಣೆಯಿಂದ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ನರಗಳು ಕೆಲಸಮಾಡಿ ದೇಹದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯುತ್ವನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸುತ್ತವೆ. ದೇಹದಲ್ಲಿರುವ ವಿದ್ಯುತ್ ವಿಸರ್ಜನೆಯಾಗಬೇಕಾದರೆ ಕೇವಲ ಕೆಲವು ಅಂಗಗಳ ಮೂಲಕ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ. ನಾವು ಅಂಗೈಗೆ ನೀರು ಹಾಕಿಕೊಂಡಾಗ ಅಂಗೈ ನಲ್ಲಿರುವ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗ ವಿದ್ಯುತ್ವನ್ನು ಆ ನೀರು ಹಿರಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಅದನ್ನು ಕುಡಿದಾಗ ಅದು ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿರುವ ವಿದ್ಯುತ್ತಿನೊಡನೆ ಬೆರೆತು ಅದು ಶರೀರದಾದ್ಯಂತ ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿರುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಈ ನೀರು ಗಂಟಲಿನ ಮೂಲಕ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ಅಲ್ಲಿರುವ ನರಗಳಿಗೂ, ಸ್ನಾಯುಗಳಿಗೂ ಈ ವಿದ್ಯುತ್ ಪ್ರವಹಿಸಿ ಉತ್ತೇಜನವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಇವುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಉಪದ್ರವಗಳು ತಡೆಯಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. 'ಕೇಶವಾಯ ಸ್ವಾಹಾ' ಎಂದು ಗಂಟಲಿನಿಂದಲೂ 'ನಾರಾಯಣಾಯ ಸ್ವಾಹಾ' ಎಂದು ನಾಲಿಗೆಯಿಂದಲೂ, 'ಮಾಧವಾಯ ಸ್ವಾಹಾ' ಎಂದು ತುಟೆಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದಲೂ ನಾನುಗಳು ಹೊರಡುವಾಗ ಆ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಸ್ನಾಯುಗಳಿಗೆ ವ್ಯಾಯಾಮವಾದಂತಾಗಿ ಶಬ್ದಗಳ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯು ಶುದ್ಧವಾಗಿಯೂ, ಸ್ಫುಟವಾಗಿಯೂ ಆಗುವುದೆಂದು ಶರೀರ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ನಾವು ಅಂಗನ್ಯಾಸ ಮಾಡುವಾಗ ಒಪ್ಪೆಯಾದ ಕೈಬೆರಳುಗಳ ಮೂಲಕ ಆಯಾಯಾ ಅಂಗಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದರೆ (ನ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರೆ) ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗ ವಿದ್ಯುತ್ ಆ ಅಂಗಗಳಿಂದ ವಿಸರ್ಜನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಆ ಅಂಗಗಳ ಶಕ್ತಿಯು ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ದಿವ್ಯ ನಾಮಗಳನ್ನು ಉಚ್ಚಾರಣೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಒಂದು ವಿಧವಾದ ನೆಮ್ಮದಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತದೆ. ಆಚಮನದಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನ ಉದ್ದೇಗವು ಶಾಂತವಾಗುವುದು. ಶೀತಕಣಗಳು ಶರೀರವನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸಿದೊಡನೆ ಕಾಯಾಗ್ನಿಯು ಅಂದರೆ ಶರೀರಾಗ್ನಿಯು ಜಾಗೃತವಾಗುವುದು. ಪ್ರಾತಃ ಸ್ನಾನವು (ತಣ್ಣೀರಿನ ಸ್ನಾನ)

ಶರೀರಾಗ್ನಿಯನ್ನು ಇಳಿಮುಖ ಮಾಡುವುದು. ಒಪ್ಪೆಯಾದ ಕೈಬೆರಳು ಗಳಿಂದ ಅಂಗಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದಾಗ ಅಗ್ನಿಯು ಹೊರಕ್ಕೆಬಿಡಲ್ಪಡುವುದು. ಈ ಅನ್ಯೋನ್ಯ ಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ಶರೀರದ ಎಲ್ಲಾ ಅಂಗಗಳ ಒಳಹೊರ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಯಾಗ್ನಿಯ ಚಲನವಲನಗಳುಂಟಾಗಿ ಶರೀರವು ಶುದ್ಧವಾಗುವುದು.

೩. ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ : 'ಪ್ರಾಣ'ವೆಂದರೆ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವ 'ವಾಯು.' 'ಆಯಾಮ'ವೆಂದರೆ ಅದರ 'ನಿಶ್ಚಲೀಕರಣ'ವೆಂದು ಒಂದು ಉಪನಿಷತ್ತು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೊಂದು ಉಪನಿಷತ್ತು-ಶರೀರದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ವೈತ್ರಿ ಅಥವಾ ವ್ಯಾಪಾರಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತಡೆಯುವುದು 'ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ' ಎಂದು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಎಂದು ವರ್ಣಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಣಾಯಾಮವು ಮನಃಶುದ್ಧಿಗಾಗಿ ಮಾಡುವ ಕರ್ಮಾಂಗ. ಶ್ವಾಸೋಚ್ಚ್ವಾಸಗಳನ್ನು ನಿರೋಧಮಾಡಿ ವ್ಯಾಯಾಮ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಮನಸ್ಸು ಸ್ತಿಮಿತಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ವೀರ್ಯವು ಸ್ಥಿರವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಚಮನ ಪ್ರಾಶನಗಳಿಂದ ಪಾನಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಜಲವು ಆಸನಾಭ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಾದಿಗಳಿಂದ ದೇಹವನ್ನು ಶುದ್ಧಮಾಡುವ ಧಾತಿ ಕ್ರಿಯೆಗಳಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿ ದೇಹದೊಳಗೆ ಕಟ್ಟಿರತಕ್ಕ ಪಾಚಿರೂಪವಾದ (ರಜಸ್ತಮೋಗುಣಗಳ) ಕಲ್ಮಷಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ಪುಟವಿಟ್ಟ ಆಪರಂಜಿಯು ಚಿನ್ನದಂತೆ ಅಂಗಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಾಶ ಮತ್ತು ನೈರ್ಮಲ್ಯವುಳ್ಳವುಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದು ; ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನಿರ್ಮಲ ಶಕ್ತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದು.

ನಿಯಮಬದ್ಧವಾಗಿ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮದ ಮೂಲಕ ಉಸಿರನ್ನು ಎಳೆದು ಕೊಂಡರೆ ದೇಹದೊಳಗಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಅಂಗಗಳ ಮೇಲೂ ಗಾಳಿಯ ಒತ್ತಡದ ಪ್ರಭಾವ ಬೀಳುವುದು. ವಸೆ (Diaphragm) ಚಪ್ಪಟೆಯಾಗುವುದು. ಇತರ ಅಂಗಗಳೂ ಚುರುಕಾಗುವುವು. ಇದರಿಂದ ಅವುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ನರಗಳು ಚುರುಕಾಗಿ ರಕ್ತಸಂಚಾರ ಚುರುಕಾಗುವುದು. ಈ ರೀತಿ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಈ ಅಂಗಾಂಗಗಳನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅವು ಬಲಗೊಂಡು ರೋಗಗಳನ್ನು ತಡೆಯುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತವೆ.

ಪ್ರಾಣಾಯಾಮದಿಂದ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಯೋಜನಗಳುಂಟು : ೧. ಉಸಿರಾಟದ ವ್ಯಾಯಾಮಗಳು ಶ್ವಾಸಕೋಶಗಳನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛಗೊಳಿಸಿ, ಹೃದಯವನ್ನು ಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸಿ, ರಕ್ತವನ್ನು ಶುದ್ಧಮಾಡಿ, ಇಡೀ ನರವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು

ಸ್ವಸ್ಥ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತರುತ್ತವೆ. ಸಮಸ್ತ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮದ ಪ್ರವಾಹವು ಬಹಳ ತೀವ್ರಗತಿಯಿಂದ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ೨. ಸೌಮ್ಯವಾದ ದೃಷ್ಟಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ೩. ಶ್ರೋತ್ರೇಂದ್ರಿಯ ಮತ್ತು ಚಕ್ಷುರೇಂದ್ರಿಯಗಳು ಬಲಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ೪. ಮನಸ್ಸಿನ ದೃಢತೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ೫. ಬುದ್ಧಿ ಶಕ್ತಿಯು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ. ೬. ಮನಶ್ಚಾಂತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ೭. ಶ್ವಾಸ ಕೋಶಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ರೋಗಗಳು ತಡೆಯಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ೮. ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ೯. ಯೋಚನಾಶಕ್ತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ೧೦. ಮಲಬದ್ಧತೆಯು ನಿವಾರಣೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ೧೧. ಶ್ರವಣ ಶಕ್ತಿಯು ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ೧೨. ಹೃದಯ ದೌರ್ಬಲ್ಯವು ನಿವಾರಣೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ೧೩. ಮೂಲವ್ಯಾಧಿ ಮತ್ತು ಅಂಡವಾಯುವು ತಡೆಯಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ೧೪. ದೃಷ್ಟಿಮಾಂದ್ಯವು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ೧೫. ಗ್ರಹಣಶಕ್ತಿಯು ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ೧೬. ಆಯುರ್ವೃದ್ಧಿಯಾಗುವುದಲ್ಲದೆ ನಾವು ನಮ್ಮ ದೈನಂದಿನ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ದೃಢ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ, ಸ್ಥಿರ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಅಭ್ಯಾಸ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ಒಬ್ಬ ಮಹನೀಯರು ಪ್ರಾಣಾಯಾಮದ ಉಪಯೋಗವನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ಕಂಡಂತೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾರೆ: The advantages of Pranayama are seven fold. 1. Physical 2. Emotional 3. Intellectual 4. Intuitional 5. Creative 6. Volitional and 7. Eternal.

ಸೂಚನೆ: ಪ್ರಾಣಾಯಾಮದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ತಿಳಿಯ ಬಯಸುವವರು ಈ ಸಂಗ್ರಹಕಾರರೇ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಬರೆದಿರುವ 'ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ ಯೋಗ' ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಓದಿ.

∴ ಸಂಕಲ್ಪ: ಸಂಕಲ್ಪವೆನ್ನುವುದೇ ಮನಶ್ಚಕ್ರಿಯಾಗಿದೆ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ ಇದು ವೃದ್ಧಿಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನೇ ತಪಶ್ಚಕ್ರ ಎನ್ನುವರು. ಎಷ್ಟೇ ಕಷ್ಟಗಳು ಮತ್ತು ವಿಘ್ನಗಳು ಬಂದರೂ ಹಿಡಿದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಬಿಡದೆ ಸಾಧಿಸಿಯೇ ಸಾಧಿಸುತ್ತೇನೆಂಬ ದೃಢ ವಿಶ್ವಾಸ, ನಿರ್ಧಾರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೇರೂರಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸುವ ಧೈರ್ಯ, ಸ್ಥೈರ್ಯ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ನಾವು ಯಾವ ದೇಶ, ಜಾಲ, ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿದ್ದೇವೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದೂ ಇದರ ಉದ್ದೇಶ

ಗಳಲೊಂದು. ಹಾಗೂ ಖಗೋಳ ಶಾಸ್ತ್ರ ಪರಿಚಯ ಹೊಂದಿ, ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರರ ಚಲನೆಗಳನ್ನು ಅರಿತು, ಅದರ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ತಿಳಿದು, ಆ ದಿವಸ ಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ಯಾವ ರೀತಿ ನಡೆದುಕೊಂಡರೆ ಅವುಗಳ ಕೆಟ್ಟ ಪರಿಣಾಮ ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಮನವರಿಕೆಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅದರಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಇದು ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಸಂಕಲ್ಪವು ಖಗೋಳ ಮತ್ತು ಜ್ಯೋತಿಷ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಪರಿಚಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವುದು. ಇದು ಆರೋಗ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಆಯಾ ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ಆಚರಿಸಬೇಕಾದ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಡುವುದಾಗಿದೆ. (ಉದಾ : ಏಕಾದಶಿ ದಿವಸ ಉಪವಾಸ, ಯುಗಾದಿಯಂದು ಬೇವು ಬೆಲ್ಲ, ಸಂಕ್ರಾಂತಿಯಲ್ಲಿ ಎಳ್ಳು ಬೆಲ್ಲ, ಧನುರ್ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಹುಗ್ಗಿ, ಗರುಡ ಪಂಚಮಿ ದಿವಸ ಕರಿದ ತಿಂಡಿನಸುಗಳು ಕೂಡದು, ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಪಕ್ಷಿಯಲ್ಲಿ ಕರಿದ ತಿನಸುಗಳೇ ಬೇಕು, ಇತ್ಯಾದಿ) ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರ ಸ್ಥಾನ, ಪದವೀದಾನ, ವಿಧಾನಸಭೆ, ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ ರಚನೆ ಮುಂತಾದ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಸಂಕಲ್ಪಗಳೂ ಸಹ ಇವೇ ವಿಧಾನ ದಲ್ಲಿವೆ.

೫. ನ್ಯಾಸ : ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುವ ವಿದ್ಯುತ್ತು ಅಂಗಳನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶ ಮಾಡುವಾಗ ವಿಸರ್ಜನೆಯಾಗಿ ಶರೀರದ ಶಾಖವು ಸಮಾಧಾತುವಾಗಿ ರುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಏಕಾಗ್ರತೆ ಹಾಗೂ ಮನಶ್ಯಾಂತಿ ಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಮನಶ್ಯಾಂತಿ ಮತ್ತು ಏಕಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ಒಂದು ವಿಧವಾದ ಶಕ್ತಿಯು ದೇಹವನ್ನು ತುಂಬಿ, ಆತ್ಮಶಕ್ತಿಯು ಬೆಳೆದು ಎಲ್ಲಾ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿಯೂ ಧೈರ್ಯ, ಸ್ಥೈರ್ಯ ಮತ್ತು ಉತ್ಸಾಹ ಉಂಟಾಗಿ ಆ ಕೆಲಸ ಅಡೆತಡೆಯಿಲ್ಲದೆ ಚೆನ್ನಾಗಿಯೂ, ನ್ಯಾಯವಾಗಿಯೂ ನಡೆಯುವುದಲ್ಲದೆ ಆರೋಗ್ಯ ಹಾಗೂ ಅಯುಷ್ಯವೃದ್ಧಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದು.

ಗಾಯತ್ರೀ ಜಪ

ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ಮಾತೆ ನಮಗೆ ಯಾವ ವಿಧದ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ? ವರಕೊಡುತ್ತಾಳೆ? ಇದು ಭಕ್ತನ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಅಥರ್ವಣ ವೇದವು (೧೯-೩೧-೧) ಈ ರೀತಿ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಈಕೆ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಸುಖಕ್ಕಾಗಿ ನಮಗೆ ಆರು ವರಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾಳೆ. ಅವು ಯಾವುವೆಂದರೆ ಆಯುಷ್ಯ, ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯ (ಆರೋಗ್ಯ), ಮಕ್ಕಳು, ಹಸುಗಳು, ಕೀರ್ತಿ, ಧನ.

ಇವುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಇವುಗಳನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಅವು ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಸುಖಾನುಭವ ಮಾಡುವುದೇ ಅಲ್ಲದೆ ಸಾಧಕನು ಕ್ಷೀಣಿಸದಂತೆ ತಡೆಯುತ್ತವೆ. ಅವೇ ಬ್ರಹ್ಮವರ್ಚಸ್ಸು ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕ. ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಇವಕ್ಕಿಂತ ಮತ್ತಿನ್ನೇನು ಬೇಕು? ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ಉಪಾಸನೆಯಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನ ಪರಿಶುದ್ಧತೆ ಬೆಳೆಯುವುದು. ಆಗ ಆರೋಗ್ಯ ಕೆಡಿಸುವ ಕೆಟ್ಟ ಆಭ್ಯಾಸಗಳು ಕಡಮೆಯಾಗಿ ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಆಯುಸ್ಸು ಹೆಚ್ಚುವುವು. ಜ್ಞಾನವೇ ಮುಖ್ಯವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯ. ಅದೂ ದೊರೆಯುವುದು. ಇದರಿಂದ ಕೀರ್ತಿ ಉಂಟಾಗುವುದು. ಆರೋಗ್ಯ ಜೆನ್ನಾಗಿದ್ದರೆ ವಂಶಾಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗುವುದು. ಸುಖ ಶಾಂತಿ ಲಭಿಸುವುವು. ಇವುಗಳಿಂದ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮತೇಜಸ್ಸುಂಟಾಗುವುದು. ಆದರೆ ಒಂದು ವಿಷಯ : ಉಜ್ಜ್ವಲ ಕೂಡಲೇ ನಮಗೆ ಬೇಕಾದ್ದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೊಡುವ ಅಲ್ಲಾವುದಿನನ ಲಾಂಛನವೆಂದು ಇದನ್ನು ಭಾವಿಸಬಾರದು. ಚಿನ್ನವನ್ನು ಒರೆಗಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ತಿಕ್ಕಿ ನೋಡಿದಾಗತಾನೇ ಗೊತ್ತಾಗುವುದು, ಅದು ಅಪರಂಜಿಯೆ ಅಥವಾ ಸಾಮಾನ್ಯ ಲೋಹವೆ ಎಂದು? ಬೀಜದಿಂದ ವೃಕ್ಷವೆಲ್ಲವೂ ಬಂದಿದೆಯೇ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದರೆ ಬೀಜವನ್ನು ನೆಟ್ಟು, ಅದನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಪೋಷಿಸಿ, ಅದರ ವಿಕಾಸ ಹೇಗಾಗುವುದೆಂಬುದನ್ನು ಕಾದು ನೋಡಬೇಕು. ಕನ್ನಡಿಯೇನೋ ಮುಂದೆ ಇದೆ ; ಆದರೆ ಕಣ್ಣುಗಳೇ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಕನ್ನಡಿಯನ್ನು ದೂಷಿಸುವುದು ಯಾವ ನ್ಯಾಯ? ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವುದು ರೈತನ ಮುಖ್ಯಕಾರಿ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸಸಿಗಳನ್ನು ನೆಡುವುದೇ ಅವನ ಮುಖ್ಯ ಕೆಲಸ. ಆದರೆ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಇತರ ಸಾಧನ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡದೆ ಕೇವಲ ಸಸಿಗಳನ್ನು ನೆಡುವುದರಿಂದ ಅದು ಬೆಳೆಯಬಲ್ಲದೆ? ಉಳುವುದು, ಅಗೆಯುವುದು, ನೀರು, ಗೊಬ್ಬರ ಹಾಕುವುದು, ಕಳೆ ತೆಗೆಯುವುದು ಮುಂತಾದ ಇತರ ವಿಧದ ಸಾಧನಗಳಿಂದ ಹೊಲವನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿ ಬೀಜವನ್ನು ಬಿತ್ತುವುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಕ್ರಮವರಿತು ಪೋಷಿಸುವುದರಿಂದ ಮಾತ್ರ ಆ ಕೃಷಿಗೆ ಫಲ ದೊರೆಯುವುದು. ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಉಪ್ಪು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಕಾಣದಿದ್ದರೂ ನೀರಿನ ಕಣಕಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅದರ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ನಾವು ಅನುಭವಿಸಬಲ್ಲೆವು. ವೀಣೆಯಂತಿಗೆ ತುಕ್ಕು ಹಿಡಿದಿದ್ದರೆ ಅದು ಉತ್ತಮ ಸ್ವರಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಕಂಪನ ಹೇಗೆ ಕೊಟ್ಟೀತು? ಸಾಧಕನ ಕ್ರಮವು ಬಹುಕಾಲದ ಚಿತ್ತದಾರ್ಥ್ಯವನ್ನೂ, ಬಹು ವಿಧದ ಸತತ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನೂ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ. ತತ್ತ್ವ

ಶ್ರವಣ ಮಾಡದ ಅಥವಾ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದೆ, ಕ್ರಮವಿಲ್ಲದೆ ಜಟಿಲದ ಮಾತ್ರ ದಿಂದ ಉದ್ದೇಶಿಸಿದ್ದಿಯಾಗುವುದೆಂದು ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ. ತತ್ತ್ವವಾಕ್ಯಗಳು ಬುದ್ಧಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗಿ ಗ್ರಾಹ್ಯವಾಯಿತೆಂದರೂ ಅದು ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯಲ್ಲ. ವಾದಕ್ಕಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದಲ್ಲ. ಇದಶಾಸ್ತ್ರ ; ಅದು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು. ಯಾರಿಗೆ ಅನುಷ್ಠಾನವಿಲ್ಲವೋ ಅವರಿಗೆ ಗಾಯತ್ರಿಯ ಜ್ಞಾನ ಅಗಲಾರದು ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ಜ್ಞಾನವೆಂಬ ವಸ್ತು ಒಂದು ಸಂಕಲ್ಪ ಬಿಂದುವಲ್ಲ, ಒಂದು ಕಾರ್ಯ ವಿಧಾನ ; ಒಂದು ಚುಕ್ಕೆಯಲ್ಲ; ಒಂದು ಗೆರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಿಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ, ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಗಾಯತ್ರಿಯನ್ನು ಶ್ವಾಸ-ಪ್ರಶ್ವಾಸಗಳ ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿ ಮಾನವನು ತನ್ನ ಜೀವನವನ್ನು, ಜೀವನದ ಮುಖಂಡ ಗಾಯತ್ರಿಯು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಒಯ್ಯುವುದೋ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗೋಣ. ಅದರ ಹಿಂದೆಹಿಂದೆಯೇ (ಅನುಸರಿಸಿ) ನಡೆಯುತ್ತಾ, ನಡೆಯುತ್ತಾ ಅದು ನಿಲ್ಲುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲೋಣ. ಹಾಗಾದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನಾವು ಗಾಯತ್ರಿಯ ಅನು + ಸ್ಥಾನ = ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಿದಂತಾಗುವುದು.

ಈ ಮಂತ್ರದ ಅಕ್ಷರ ಸಂಯೋಜನೆ, ಸ್ವರವಿಜ್ಞಾನಗಳಲ್ಲಿ ಶಬ್ದಶಾಸ್ತ್ರದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ರಹಸ್ಯ ತುಂಬಿದೆ. ಇದರ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯಿಂದ ಸೂಕ್ಷ್ಮದೇಹ ಮೊಳಗಿರುವ ಅನೇಕ ಶಕ್ತಿ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಒಮ್ಮೆಲೇ ಜಾಗೃತವಾಗುವುವು.

ನಮ್ಮ ಸೂಕ್ಷ್ಮದೇಹದಲ್ಲಿ, ಪ್ರತ್ಯಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಚಕ್ರ, ಉಪಚಕ್ರ, ಗ್ರಂಥಿಗಳು ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಗುಪ್ತ ಭಾಗಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳು ವಿಕಾಸಗೊಂಡರೆ ಸಾಧಾರಣ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಸಾಧಾರಣ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗುವನು. ಈ ಮಂತ್ರ ಅಲೌಕಿಕ ಶಕ್ತಿಗಳ ರತ್ನ ಭಂಡಾರ.

ಈ ಮಹಾಮಂತ್ರವು ೨೪ ಅಕ್ಷರಗಳ ಅದ್ಭುತ ಸಂಘಟನೆಯಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಅಥವಾ ಮಾತಿನ ಮೂಲಕ ಮಾಡುವ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯಿಂದ, ವೀಣೆಯ ತಂತಿಯನ್ನು ಮೀಟಿದಾಗ ಉಂಟಾಗುವ ಮಧುರ ಸ್ವರದಂತೆ, ವಿಶೇಷ ದಿವ್ಯ ತರಂಗಗಳು ಎದ್ದು ಬುದ್ಧಿ-ಮಂಡಲ, ಮನ-ಮಂಡಲ, ಹೃದಯ, ಮೂಲಾಧಾರಚಕ್ರ ಹಾಗೂ ಅನ್ಯ ಅಂಗಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲೌಕಿಕ, ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತವೆ. ಇದು ಎಷ್ಟು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಎಂದರೆ ಇದನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಸಾವಧಾನ ಹಾಗೂ ಸಮಾಹಿತ ಚಿತ್ತನಾದ ಸಾಧಕನೇ ಅನುಭವಿಸಬಲ್ಲನು. ಗಾಯತ್ರೀ ಜಪ ಹಾಗೂ ತದನು

ಕೂಲ ಆಚರಣೆ ಮಾಡಬಲ್ಲ ಸಾಧಕನ ಹೃದಯಕಮಲ ಅರಳತೊಡಗುತ್ತದೆ. ಅವನಿಗೆ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಮಾಧುರ್ಯವು ಪ್ರತಿತವಾಗತೊಡಗುವುದು.

ಈ ಉಚ್ಚಾರಣಾ ಕ್ರಿಯೆ ನಡೆಯುವಾಗ ಬುದ್ಧಿಯ ಸ್ಥೂಲತ್ವ ದೂರವಾಗುತ್ತಾ ಅದು ಸೂಕ್ಷ್ಮ-ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗತೊಡಗುತ್ತದೆ. ಒಂದೇ ಪ್ರಕಾರ ಶಬ್ದ ಹಾಗೂ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಪದೇಪದೇ ಮನನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅವು ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಸ್ಥಾಯಿ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತವೆ ಹಾಗೂ ಅವು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಓತವ್ರೋತವಾಗುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದ ಬುದ್ಧಿ-ಹೃದಯಗಳೆರಡರ ಮಾಲಿನ್ಯ ತೊಲಗಲು ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆ—ಎಂದು ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ. ಬುದ್ಧಿಯ ಮಲಿನತೆ ದೂರವಾದ ಮೇಲೆ ಧನ ಸಂಪಾದನೆ, ಸಾಂಸಾರಿಕ ವೈಭವಗಳು ಹಾಗೂ ಇತರ ಲೌಕಿಕ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಕುಶಲತೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ನಿರ್ಮಲ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಆತ್ಮದರ್ಶನವೂ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

ಸ್ತುತಿಯಿಂದ ಪರಮೇಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿ, ಅವನ ಗುಣ, ಕರ್ಮ, ಸ್ವಭಾವಗಳ ಅರಿವಿನಿಂದ ತನ್ನ ಗುಣ, ಕರ್ಮ, ಸ್ವಭಾವಗಳಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣೆ, ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಿಂದ ನಿರಭಿಮಾನತ್ವ, ಉತ್ಸಾಹ ಹಾಗೂ ಸಹಾಯ ಮತ್ತು ಉಪಾಸನೆಯಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನೊಡನೆ ಮಿಲನ ಹಾಗೂ ಆತನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ.

ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರಿಯ ಉಪಾಸನೆಯಿಂದ ಸತ್ತ್ವಗುಣವು ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಸುಧಾರಣೆ ತನಗಿಂತಾನೇ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ ಅನಿಷ್ಟಗಳು ದೂರವಾಗಿ ಶಾಂತಿ, ಸಮಾಧಾನ ತೃಪ್ತಿ ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆ. ಕರುಣೆ, ಸೇವಾಮನೋಭಾವ, ಸಂಯಮ, ಸ್ಫೂರ್ತಿ, ಸತ್ಯನಿಷ್ಠೆ, ಪ್ರೇಮ ಇತ್ಯಾದಿ ಗುಣಗಳು ಸಾಧಕನ ಹೃದಯ ಉದ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಹೂವಾಗಿ ಅರಳುತ್ತವೆ. ಈ ಸದ್ಗುಣಗಳೇ ನಿಜವಾದ ಸಂಪತ್ತು. ಈ ದೈವೀಸಂಪತ್ತು, ಆತ್ಮಬಲ ಮತ್ತು ದೈವಿಕ ಶಕ್ತಿ ಕುಗ್ಗಿದಂತೆಯೂ ಸಿದ್ಧಿಗಳು ದುರುಪಯೋಗವಾಗಿದಂತೆಯೂ ಮಾಡುತ್ತದೆ; ಆಮಿಷಗಳ ಜೇಡನ ಬಲೆಯಿಂದ ದೂರ ಸರಿಸುತ್ತದೆ.

ಈಕೆಯ ಉಪಾಸನೆ ಆರಂಭಿಸಿದರೆ ಆಹಾರ-ವಿಹಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹತೋಟಿ ಹೊಂದಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ರೋಗ-ರುಜಿನ ದೌರ್ಬಲ್ಯ,

ನಿರುತ್ಸಾಹ, ಬೇಸರ ಇತ್ಯಾದಿ ದೋಷಗಳು ಮಾಯವಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಸಾಧನೆ ಒಂದು ದಿವ್ಯೌಷಧಿ.

ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ಆರಾಧಕನಲ್ಲಿ ಸತ್ತ್ವಗುಣವಿರುವುದರಿಂದ ಸಂಸಾರ ದಲ್ಲಿಯೂ ಶಾಂತಿ ಸಮಾಧಾನ ನೆಲೆಸಿರುತ್ತದೆ. ಗಂಡ-ಹೆಂಡಿರಲ್ಲಿ ಅನ್ಯೋನ್ಯ ಸಹಕಾರವೂ, ಯೋಗ್ಯ ವಿಚಾರಗಳೂ ಇರುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದ ಅವರ ಮಕ್ಕಳೂ ಸಹ ಗುಣ ಕರ್ಮ, ಸ್ವಭಾವಗಳಲ್ಲಿ ಅವರಂತೆಯೇ ಯೋಗ್ಯ ರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಮಕ್ಕಳೇ ಮನೆಗೆ ಮಾಣಿಕ್ಯವೆಂಬ ಮಾತನ್ನು ದೃಢಪಡಿ ಸುತ್ತಾ ಸುವುತ್ರರಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ.

ನಮ್ಮ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಅನೇಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ತಿಳಿದವರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು ಮನುಷ್ಯನ ದೇಹ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿನ ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರಿಯಾದ ಕೆಲವು ನಿಯಮಗಳನ್ನೂ, ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳನ್ನೂ, ವ್ರತಜಪಾದಿಗಳನ್ನೂ ಗೊತ್ತು ಮಾಡಿದರು. ಏಕೆಂದರೆ : ಮನುಷ್ಯನ ದೇಹವು ಪಂಚಭೂತಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮಿತ ವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಅವು ಯಾವುವೆಂದರೆ ೧. ಭೂತತ್ವ-ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿರುವುದು ೨. ಅಗ್ನಿತತ್ವ-ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿರು ವುದು ೩. ವಾಯುತತ್ವ-ಚಲನೆಯಾಗದ ಕೂಡಿರುವುದು ೪. ಜಲತತ್ವ ದ್ರವವಾಗಿರುವುದು ಮತ್ತು ೫. ಆಕಾಶತತ್ವ-ಪೈಶ್ಯಾಗಿರುವುದು. ಈ ಪಂಚಭೂತಗಳ ಗುಣಗಳು ಹೀಗಿವೆ. ಆಕಾಶ-ಶ್ರವಣಶಕ್ತಿ ; ವಾಯು- ಸ್ಪರ್ಶ ಮತ್ತು ಶ್ರವಣಶಕ್ತಿ ; ಅಗ್ನಿ-ರೂಪಗ್ರಹಣ, ಸ್ಪರ್ಶ ಮತ್ತು ಶ್ರವಣ ಶಕ್ತಿ ; ಜಲ-ರಸಗ್ರಹಣ, ರೂಪಗ್ರಹಣ, ಸ್ಪರ್ಶ ಮತ್ತು ಶ್ರವಣಶಕ್ತಿ ; ಪೃಥ್ವಿ-ಗಂಧ (ವಾಸನೆ) ರಸ, ರೂಪ, ಸ್ಪರ್ಶ ಮತ್ತು ಶ್ರವಣಶಕ್ತಿಗಳು. ಪ್ರಾಣದ ಭೌತಿಕ ರೂಪವೇ ವಾಯು. ವಾಯುವಿನ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ರೂಪವೇ ಪ್ರಾಣ. ಈ ರೀತಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಲ್ಲಿರುವ ಪಂಚಭೂತಗಳು ಮನುಷ್ಯನ ಶರೀರ ದಲ್ಲಿಯೂ (ಪಿಂಡಾಂಡ) ಇವೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು. ಈ ಶರೀರದಲ್ಲಿರುವ ಪಂಚಭೂತಶಕ್ತಿಗಳೂ, ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಪಂಚಭೂತಶಕ್ತಿಗಳೂ ಹೊಂದಾ ಣಿಕೆಯಿಂದಿರಬೇಕು. ಮನುಷ್ಯನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಗನುಸಾರವಾಗಿ (body constitution) ವಿದ್ಯುತ್ ವೋಲ್ಟೇಜ್ ಗೊತ್ತಾದ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಆರೋಗ್ಯ ಸರಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಪಂಚಭೂತಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮಿತ ವಾದ ದೇಹಕ್ಕೆ ಪಂಚಭೂತಗಳಿಂದ ಲೇಖಪಚಾರ ಸಾಧ್ಯ. ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಪಂಚಭೂತಶಕ್ತಿಗಳು ಋತುಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗುತ್ತಿರು

ತ್ತವೆ. ಈ ಬದಲಾವಣೆಗನುಸಾರವಾಗಿ ದೇಹದ ಪಂಚಭೂತಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿಸಿ ಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಸಲುವಾಗಿಯೇ ಕೆಲವು ನಿಯಮಗಳನ್ನು (ಧರ್ಮಾ ಚರಣೆಗಳನ್ನು), ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ ಈ ಧರ್ಮಾಚರಣೆ ನೊದಲಾದವುಗಳು ಮನುಷ್ಯನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಕಾಲಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯಿ ಸುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳದೆ ಅದಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಧರ್ಮವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಪಂಚಭೂತ ಶಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಆಗುವ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಹೇಗೆಂಟಾದವು ಈ ರೀತಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ ; ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷಾಂತರ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಇದ್ದರೂ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ (ಮನುಷ್ಯರ ಮೇಲೆ) ತಮ್ಮ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರಬಲ್ಲ ಕೇವಲ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ನಕ್ಷತ್ರಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ಒಂಬತ್ತು ಗ್ರಹಗಳನ್ನೂ ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಚಂದ್ರನು ಭೂಮಿಯ ಸುತ್ತ ತಿರುಗುವಾಗ ಇಪ್ಪತ್ತುನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆಗಳ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಹನ್ನೆರಡು ಡಿಗ್ರಿಗಳಷ್ಟು ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇವನು ಭೂಮಿಗೆ ಅತಿ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಗ್ರಹ. ಇವನು ಸಂಚರಿಸುವಾಗ ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಸಮೂಹ ಗಳಿಂದ ಹೊರದೂಡಲ್ಪಟ್ಟ (Radiated) ಕಿರಣಗಳು (cosmic rays) ಚಂದ್ರನ ಮೂಲಕ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೂ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿರುವ ಮನುಷ್ಯರ ಮೇಲೂ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತವೆ. ನವಗ್ರಹಗಳ ಪೈಕಿ ಅತಿ ವೇಗವಾಗಿ ಚಲಿಸುವ ಗ್ರಹಗಳಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರ ನೊದಲನೆಯವನು. ರವಿ ಎರಡನೆಯವನು. ಚಂದ್ರನು ಭೂಮಿಯ ಸುತ್ತ ಪೂರ್ವಿಯಾಗಿ ಸುತ್ತಿ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಕೇವಲ ಮೂವತ್ತು ದಿವಸಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ (360 ಡಿಗ್ರಿಗಳಷ್ಟು ಸಂಚಾರ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ), ರವಿಯು ಮೂರು ನೂರ ಅರವತ್ತು ದಿನಗಳನ್ನು (ನಿಖರ ವಾಗಿ 365½ ದಿನಗಳನ್ನು) ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಚಂದ್ರನು ಒಂದು ರಾಶಿ ಯಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ರಾಶಿಗೆ ಹೋಗುವ ಕಾಲ ಕೇವಲ 2½ ದಿವಸಗಳಾದರೆ, ರವಿಗೆ 30 ದಿವಸಗಳು ಬೇಕು. ಇದು ಖಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರದ ವಿವರಣೆ. ಭೂಮಿ ಸೂರ್ಯನ ಸುತ್ತ ತಿರುಗುವಾಗ ಉತ್ತರ ಧ್ರುವದಿಂದ ಉಂಟಾದ ಕೋನ (angle)ಗಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸದಿಂದ ಋತುಗಳು ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಅಂದರೆ ಬೇಸಿಗೆ, ಭಳಿ, ಮಳೆ ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಹವಾ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಬದಲಾ ವಣೆಯು ಮನುಷ್ಯನ ಶರೀರದಲ್ಲಿರುವ ಮತ್ತು ಸದಾ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಅಂಗಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿ ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆಯುಂಟಾಗಬಹುದು,

ಹಾಗೆಯೇ ರವಿಯು ನಕ್ಷತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವಾಗ ಆ ನಕ್ಷತ್ರಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಅಧಿವೇಶನಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿರುವ ಗುಣಗಳ ಪ್ರಭಾವವು ಮನುಷ್ಯರ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವುದು ಸಹಜ ಮತ್ತು ಅದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರನ ಪ್ರಭಾವವೂ ಮನುಷ್ಯರ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ ಇದರಿಂದ ಋತುಧರ್ಮಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ರೋಗಗಳು ಬರುವ ಅವಕಾಶವಿರುತ್ತದೆ. ಅನಾವಾಸ್ಯೆ ಮತ್ತು ಪೌರ್ಣಮಿ ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರನ ಸ್ಥಾನಬಲದಿಂದ, ಅಂಸರೆ ರವಿ, ಚಂದ್ರ ಮತ್ತು ಭೂಮಿ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯನ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಉಬ್ಬರವಿಳಿತಗಳಾಗುವುದನ್ನೂ ಮತ್ತು ಮನೋವಿಕಲರು (mentally retorted persons) ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಉದ್ದೇಶಗೊಳ್ಳುವುದನ್ನೂ ನಾವು ಆ ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು. ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ ಮತ್ತು ಭೂಮಿ ಒಂದು ಗೊತ್ತಾದ ಕೋನಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಗ್ರಹಣ ಹೇಗೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ಇವು ಬೇರೆಬೇರೆ ಕೋನಗಳಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಇವುಗಳ ಪ್ರಭಾವವು ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮಂಗಳಕಾರಕನಾದ ಚಂದ್ರನ ವಾರ್ಷದಿನಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರನ ಪ್ರಭಾವ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಮತ್ತು ದೇಹದ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚು ಇರುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ರವಿಯಿಂದಲೂ ಉಂಟಾಗುವ ಕೆಲವು ಪ್ರಭಾವವೂ ಇರುತ್ತದ್ದರಿಂದ ಇದನ್ನು ನಿವಾರಣೆ ಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ನಮ್ಮ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಸ್ನಾನ, ಜಪ, ಪೂಜೆ, ಹೋಮ, ಆಹಾರ ನಿಯಮ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಗೊತ್ತುಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ.

ಈಶ್ವರ-ಪ್ರಕೃತಿ (ಜೀವ) ಎಂಬ 'ಜ್ಞಾನ', ಆತ್ಮದ ಉನ್ನತಿಗಾಗಿ ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯನೆಂಬ 'ಕರ್ಮ', ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಆತ್ಮನನ್ನು ಸೇರಿಸುವ 'ಉಪಾಸನೆ' ಈ ಮೂರರ ಮಿಶ್ರಣವು ಈಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿದೆ. ಪೂರ್ಣ ಶ್ರದ್ಧೆ, ವಿಶ್ವಾಸ ಮತ್ತು ವಿಧಿಗನುಸಾರ ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡುವ ಸಾಧಕನು ತನ್ನ ಉದ್ಧಾರ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಜಗತ್ತಿನ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನೂ ಸಾಧಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈಕೆಯ ಅಮೃತ ಜಲಪಾನ ಮಾಡುವವನು ಸಿಂಹದೇಹವಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಕೃಪೆಗೆ ಪಾತ್ರನಾಗುವನು.

ಮನಸ್ಸನ್ನು ಒಂದುಕಡೆ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಬೇಕಾದರೆ ಒಂದು ಸುಂದರ ಕಲ್ಪನೆ ಸಾಕಾರಮೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಮುಂದೆ ಸಂತರೆ ಸಾಧ್ಯವಾದೀತೆಂದು ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಕಲ್ಪಿಸಿದ ಸುಂದರ ತತ್ತ್ವಾರ್ಥದ ಚಿತ್ರವಿದು ಈ ಗಾಯತ್ರೀ ಈಕೆಯ ಶಕ್ತಿ, ಜ್ಞಾನ-ದಿಗಂತದಷ್ಟೇ ವಿಸ್ತಾರ, ಆಳ. ಈಕೆ ಭೂಲೋಕದ

ಕಾಮಧೇನು, ಕಲಿಯುಗದ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ.

ಪ್ರಣವ, ವ್ಯಾಹೃತಿ ಮತ್ತು ಮಂತ್ರದ ಮೂರು ಪಾದಗಳೇ ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರಿಯ ಐದು ಮುಖಗಳು (ಪಂಚಮುಖೀ), ಐದು ಜನ ದೇವತೆಗಳು ಈ ಮುಖದಪ್ರತೀಕ. ಪಂಚತತ್ತ್ವಗಳು, ಪಂಚವ್ರಾಣ, ಪಂಚಉಪವ್ರಾಣ, ಪಂಚಯಜ್ಞ, ಪಂಚಾಗ್ನಿ, ಪಂಚಕ್ಷೇಶ, ಪಂಚಮಾತೃಕೆಯರು—ಹೀಗೆ ಪಂಚಕಗಳ ರಹಸ್ಯ-ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನ—ಈ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ಈ ಮುಖದ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನರಿತರೆ ಸಾಧಕನು ತಾತ್ತ್ವಿಕ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ, ಆತ್ಮದರ್ಶನ, ಆತ್ಮಾನುಭವ, ಆತ್ಮಲಾಭ ಹಾಗೂ ಆತ್ಮಕಲ್ಯಾಣಗಳ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ದಶದಿಕ್ಪುಗಳ ಸಂಕೇತವೇ ಹತ್ತು ಭುಜಗಳು. ಬದುಕಿನ ವಿಕಾಸಕ್ಕೂ ಹತ್ತದಿಕ್ಕುಗಳುಂಟು. ಈಕೆ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ನೀಡುವ ದೇವತೆ 'ಬ್ರಹ್ಮಾಣಿ.' ಯಾವುದೇ ದೇವತೆಯ ಜೀವನ ಅಥವಾ ಪದಾರ್ಥದ ಶಕ್ತಿಯ ಸಾರವೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ. ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನದ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ವಿಷ್ಣುವಿನ ರಣೋಗುಣ ಶಕ್ತಿಯೇ ವೈಷ್ಣವೀ. ವಿಷ್ಣುವಿನ ವಾಹನ ಗರುಡ. ವೈಷ್ಣವಿಯ ವಾಹನವೂ ಗರುಡನೇ. ಶಿವನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ಚಂದ್ರ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನದ ಪ್ರತೀಕ. ಗಾಯತ್ರಿಯು ಶಾಂಭವೀ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ ಶಿವನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾಳೆ. ಶಿವನಿಗೆ ಮೂರು ಕಣ್ಣುಗಳು. ಆತನ ಮೂರನೇ ಕಣ್ಣು ಆತ್ಮಜ್ಞಾನದಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಇದೇ ಶಾಂಭವೀ ಶಕ್ತಿ. ಈ ಆದಿಶಕ್ತಿಗೆ 'ಹ್ರೀಂ', 'ಶ್ರೀಂ' ಮತ್ತು 'ಕ್ಲೀಂ' ಎಂಬ ಮೂರು ರೂಪಗಳು. 'ಹ್ರೀಂ'—ಎಂದರೆ ಸರಸ್ವತೀ, 'ಶ್ರೀಂ'—ಎಂದರೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಮತ್ತು 'ಕ್ಲೀಂ'—ಎಂದರೆ ಕಾಳಿ. ಈ ರೀತಿಯಾದ ಮೂರು ಶಕ್ತಿಗಳ ಸಂಗಮದಿಂದ ಸಾಧಕನು ತಾಳ್ಮೆ, ಮೃದುಸ್ವಭಾವ, ತೀಕ್ಷ್ಣ ಬುದ್ಧಿ, ಸದಾ-ಸಂತೃಪ್ತಿ, ಮನೋವಿಕಾರರಹಿತನಾಗಿ ಸರ್ವದಾ ಶ್ರೀಮಂತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ.

ಆತ್ಮನನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸುವುದೇ ಯೋಗದ ಉದ್ದೇಶ. ಮುಕ್ತಿಯೇ ಪುರುಷಾರ್ಥದ ಲಕ್ಷ್ಯ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಈಕೆಯ ಉಪಾಸನೆಯಿಂದ ಲಭಿಸುತ್ತವೆ.

ನಮ್ಮ ಶರೀರವು ಪಂಚಭೂತಗಳಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಎಂದು ಹಿಂದೆಯೇ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಪಂಚಭೂತಶಕ್ತಿಗಳೂ, ದಶದಿಕ್ಪುಗಳಿಂದ ಹೊರಡುವ ಶಕ್ತಿ (cosmic rays), ನವಗ್ರಹಗಳಿಂದ ಹೊರಡುವ ಕಿರಣಗಳು (cosmic-

rays) ಇವು ಮನುಷ್ಯರ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತವೆ. ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದ ಇಪ್ಪತ್ತುನಾಲ್ಕು ಅಕ್ಷರಗಳ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯು ಈ ದೇಹದ ಇಪ್ಪತ್ತುನಾಲ್ಕು ಮುಖ್ಯವಾದ ಅಂಗಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವುದು. ಈ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಿಯಂತ್ರಿಸಿ, ವಾತ (ವಾಯು), ಪಿತ್ತ (ಅಗ್ನಿ) ಮತ್ತು ಶ್ಲೇಷ್ಮ (ಜಲ)— ಈ ಮೂರು ದೋಷಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವುದೇ ಗಾಯತ್ರೀಮಂತ್ರದ ಜಪದ ಗುಟ್ಟು. ಇದರ ವಿವರ ಹೀಗಿದೆ: ೧. ತತ್-ಅಗ್ನಿಯು ಅಂಗುಷ್ಠದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ದೇಹದಾದ್ಯಂತ ವ್ಯಾಪಿಸುತ್ತದೆ. ೨. ಸ್-ಚಲನೆಗೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ೩. ವಿ-ದೇಹದ ಭಾರವನ್ನು ಹೊರುವ ಶಕ್ತಿ ಬರುತ್ತದೆ; ಅಂಗ ಶಕ್ತಿಯುತವಾಗುತ್ತದೆ. ೪. ತು-ಶರೀರನಿಲ್ಲುವುದಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ೫. ವರ್-ದೇಹದ ಭಾರ ಹೊರಲು ಮತ್ತು ಶರೀರ ನಿಲ್ಲಲು ಸಹಕಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ೬. ರೇ-ಮೂತ್ರಜನಕಾಂಗಗಳ ಮತ್ತು ಮೂತ್ರಕೋಶಗಳ ಮೇಲೆ ಹತೋಟಿ ಬರುತ್ತದೆ. ೭. ಣೀ-ಗರ್ಭೀಪ್ರಕ್ತಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಶುಕ್ರ ಧಾತುವು ಇಲ್ಲಿರುವ ಸಣ್ಣ ಗ್ರಂಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗಲು ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ೮. ಯಂ-ಗೊತ್ತಾದ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಜಲರೂಪವಾದ ರಸಗಳು ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗಲು ಆ ಅಂಗಗಳನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ೯. ಭ-ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಭ್ರೂಣಕ್ಕೆ ಹೊಕ್ಕಳಿನ ಮೂಲಕ ಆಹಾರ ಸರಬರಾಜಾಗುವುದನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತದೆ. (೧೦) ಗೋ-ನಾಡ(ಶಬ್ದ)ವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತದೆ. (೧೧) ದೇ-ಶ್ವಾಸಕೋಶಗಳು ಮತ್ತು ಹೃದಯದ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತದೆ. (೧೨) ವ-ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ರಕ್ತ ಚಲನೆಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತದೆ. (೧೩) ಸ್ಯ-ಕಂಠವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಿ ಬಲಪಡಿಸುತ್ತದೆ. (೧೪) ಥೀ-ಒಳ್ಳೆಯ ವರ್ತಿಸ್ಸು ಹಾಗೂ ತೇಜಸ್ಸು ಬರಲು ಸಹಕರಿಸುತ್ತದೆ. (೧೫) ಮ-ಮೇದಾಧ್ಯಯನ, ಮಂತ್ರೋಚ್ಚಾರಣೆಯನ್ನು ಸುಗಮಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. (೧೬) ಹಿ-ಕಣ್ಣಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ನರಗಳನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಿ ದೃಷ್ಟಿದೋಷವನ್ನು ನಿವಾರಿಸುತ್ತದೆ. (೧೭) ಧಿ-ಕಣ್ಣಿನ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಚುರುಕಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. (೧೮) ಯೋ-ಜ್ಞಾ ಪಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುತ್ತದೆ. (೧೯) ಯೋ-ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಹರಿದು ಹೋಗುವ ನರಗಳನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುತ್ತದೆ. (೨೦) ನೇ-ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. (೨೧) ಪ್ರ-ಶರೀರದಲ್ಲಿರುವ ನರಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಸ್ಥಳವಾಗಿ ಆ ನರಗಳನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಬಲಪಡಿಸುತ್ತದೆ. (೨೨) ಚೋ-ಜ್ಞಾನಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಬಲಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

1. ಕಂಠ ಚೂಡದ ಅಂಕುಶೈಗಳ್ಳು
2. ಸಂಧಿಗಳ್ಳು
3. ಕಂಠಕೂಟಗಳ್ಳು ಮೇಲುಭಾಗ
4. ಕಂಠಕೂಟಗಳ್ಳು ಮಧ್ಯಭಾಗ
5. ಕಂಠಕೂಟಗಳ್ಳು ಕೆಳಭಾಗ
6. ಕಂಠಕೂಟಗಳ್ಳು ಸುಷುಪ್ತಭಾಗ
7. ಕಂಠಕೂಟಗಳ್ಳು ಪುಷ್ಪಭಾಗ
8. ಕಂಠಕೂಟಗಳ್ಳು ಸಂಧಿ
9. ಕಂಠಕೂಟಗಳ್ಳು (ಶ್ವೇತಭಾಗ)
10. ಕಂಠಕೂಟಗಳ್ಳು (ಪ್ರಕಾಶಭಾಗ)
11. ಕಂಠಕೂಟಗಳ್ಳು (ಪ್ರಕಾಶಭಾಗ)
12. ಕಂಠಕೂಟಗಳ್ಳು (ಪ್ರಕಾಶಭಾಗ)
13. ಕಂಠಕೂಟಗಳ್ಳು (ಪ್ರಕಾಶಭಾಗ)
14. ಕಂಠಕೂಟಗಳ್ಳು (ಪ್ರಕಾಶಭಾಗ)
15. ಕಂಠಕೂಟಗಳ್ಳು (ಪ್ರಕಾಶಭಾಗ)
16. ಕಂಠಕೂಟಗಳ್ಳು (ಪ್ರಕಾಶಭಾಗ)
17. ಕಂಠಕೂಟಗಳ್ಳು (ಪ್ರಕಾಶಭಾಗ)
18. ಕಂಠಕೂಟಗಳ್ಳು (ಪ್ರಕಾಶಭಾಗ)
19. ಕಂಠಕೂಟಗಳ್ಳು (ಪ್ರಕಾಶಭಾಗ)
20. ಕಂಠಕೂಟಗಳ್ಳು (ಪ್ರಕಾಶಭಾಗ)
21. ಕಂಠಕೂಟಗಳ್ಳು (ಪ್ರಕಾಶಭಾಗ)
22. ಕಂಠಕೂಟಗಳ್ಳು (ಪ್ರಕಾಶಭಾಗ)
23. ಕಂಠಕೂಟಗಳ್ಳು (ಪ್ರಕಾಶಭಾಗ)
24. ಕಂಠಕೂಟಗಳ್ಳು (ಪ್ರಕಾಶಭಾಗ)

ಕಂಠಕೂಟಗಳ್ಳು ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀಮಂತ್ರದ

ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಅಂಕುಶಗಳ್ಳು ಸ್ಥಾನಗಳ್ಳು

(೨೩) ದ-ಬುದ್ಧಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಇದು ಕೇಂದ್ರ. ಇದನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. (೨೪) ಯಾತ್-ವಿದ್ಯುತ್ ಉತ್ಪಾದಿಸಲೂ ಮತ್ತು ವಿಸರ್ಜಿಸಲೂ ಇದು ಮುಖ್ಯ ಕೇಂದ್ರ, ಇದನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಲೂ ವಿಶ್ವವು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹರಡಿಕೊಂಡಿರುವುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲುಬಂಡೆಗಳೂ, ಗಿಡಮರಗಳೂ, ಪಶುಪಕ್ಷಿಗಳೂ, ಮನುಷ್ಯರೇ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ತುಂಬಿವೆ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಸ್ಪರ್ಶಕ್ಕೆ ಅಳವಡು ಗಡುಸಾಗಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ನೋಡುವುದಾದರೆ ಇವುಗಳು ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾಗಿಲ್ಲ ಎಲ್ಲವೂ ಸ್ಪಂದನಗಳ (vibrations) ರೂಪ, ಪರಿಣಾಮ, ಚಲನಶಕ್ತಿ (energy) ಗಳರೂಪಾಂತರ. ಸ್ಪಂದನವೇ ಆಕಾರದ ಮೂಲ. ಸ್ಪಂದನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪದಾರ್ಥ ಎಂಬುದೇ ಇಲ್ಲ. ಇವುಗಳ ಹಿಂದೆ, ಇವುಗಳನ್ನು ಹಾಗೆ ರೂಪಿಸುವ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ಪಂದನವೊಂದಿದೆ. ಸ್ಪಂದನ, ಆಕಾರ ಮತ್ತು ಚೈತನ್ಯ (ಜ್ಞಾನ)—ಇವು ಮೂರೂ ಒಂದೇ ವಸ್ತು. ಸ್ಪಂದನದಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಆಕಾರದಲ್ಲಿಯೂ ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಒಂದು ಇನ್ನೊಂದರ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಉಂಟುಮಾಡಬಲ್ಲದು. ಈ ಸಂಬಂಧ ಮೂಲಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿಯೇ ರೂಢವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಮಿಸೆಸ್ ವಾಲ್ಟಸ್ ಹ್ಯೂಸ್ (Mrs. Walts Hughes) ಎಂಬಾಕೆ ಸ್ಥೂಲ ಚಕ್ಷುಸ್ಸಿಗೂ ಕಾಣುವಂತೆ ಒಂದಾ ವರ್ತಿ ಏಕರಂಗವಾಗಿ 'ಎಡೋಫೋನ್' (Eidophone) ಗಾಯನ ಯಂತ್ರವನ್ನು ನುಡಿಸಿದಾಗ ತದನುಗತವಾದ ಆಕಾರವು ಎದುರಿನ ಮಳೆನಿನ ಹಲಗೆಯ ಮೇಲೆ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ಆಕೆಯ ಭೈರವ ರಾಗವನ್ನು ನುಡಿಸಿದಾಗ ಶ್ವಾನವನ್ನು ಚೇತೆಯಲ್ಲಿ ಉಳ್ಳ ಭೈರವ ದೇವರ ವಿಗ್ರಹವು ಮಳೆನಿನ ಮೇಲೆ ರೂಪುಗೊಂಡಿತು. ಈ ಅದ್ಭುತ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿದ್ದ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರು ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತರಾದರು. ಜಪವು ಈ ಸ್ಪಂದನದ ಮೂಲಕ ಕ್ರಿಯೆ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಈ ಸ್ಪಂದನಗಳು ಜೀವಕೋಶಗಳ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುವುವು. ಬಾಯಲ್ಲಿ ನುಡಿದ ಮಂತ್ರದ ಅಕ್ಷರ ಒಂದೊಂದೂ ದೇಹಾದಾದ್ಯಂತವೂ ಸುಖಶಿಖಾಂತವಾಗಿ ನುಡಿಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿಯೇ ಅಥವಾ ಹಾರ್ಮೋನಿಯಂನಲ್ಲಿ ಒಂದು ರೀಡ್ ಒತ್ತಿದರೆ ಒಂದೇ ಶಬ್ದ ಹೇಗೆ ಬರುವುದೋ ಹಾಗೆ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಕ್ಷರವೂ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಅಂಗಗಳ ಮೇಲೆ ಹಾಗೂ ನರಗಳ ಮೇಲೆ (ಶಬ್ದ

ತರಂಗಗಳ ಮೂಲಕ) ಉತ್ತೇಜನ ಕೊಡುವುದರಿಂದ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತದೆ. ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವ ಈ ವಿಶ್ವವೆಲ್ಲವೂ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯೂ, ಸರ್ವಾತ್ಮಕವೂ ಆದ ಒಂದು ಸ್ವಂದನದ ಪರಿಣಾಮ. ಆ ಮೂಲ ಸ್ವಂದನವನ್ನು 'ನಾದ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ. ಕೆಲವು ಧ್ವನಿಮೇಳಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಮಾನವನ ಜ್ಞಾನವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಅಳವಡಿಸುವ ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರದ ಭಾಗಕ್ಕೆ 'ಮಂತ್ರಯೋಗ' ಎಂದು ಹೆಸರು. ಅದುದರಿಂದ ಮಂತ್ರವೂ ದೇವತೆಯೂ ಅಭಿನ್ನ.

ಭಗವಂತನ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನ ದೇಹವು ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಯಂತ್ರ. ಪ್ರಕೃತಿಯು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಹೇಗೆ ನಡೆದು ಕೊಳ್ಳುವುದೋ ಅದೇ ರೀತಿ ಮನುಷ್ಯನ ದೇಹವೂ ಸಹ ಅನೇಕ ವಿಧದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಅಂಗಗಳು ಇಪ್ಪತ್ತುನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆಯೂ ತಪ್ಪದೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತವೆ; ಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕು. ಇದು ಪ್ರಕೃತಿ ನಿಯಮ. ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಮನುಷ್ಯನ ದೇಹದಾದ್ಯಂತ ಹರಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ನರಗಳ ಸಹಾಯ ಬೇಕು. ಒಂದು ಶಬ್ದವನ್ನು ಉಚ್ಚಾರಣೆ ಮಾಡುವಾಗ ಆ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಎಪ್ಪತ್ತುನಾಲ್ಕು ಸ್ನಾಯುಗಳು (set of muscles) ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತವೆಂದು ವೈದ್ಯ ಪರಿಣತರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಗಾಯತ್ರಿಯಲ್ಲಿರುವ ಇಪ್ಪತ್ತುನಾಲ್ಕು ವರ್ಣಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ನರಗಳಿಗೆ ಶಬ್ದತರಂಗ(vibrations)ಗಳ ಮೂಲಕ ಆ ನರಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಿ ವ್ಯಾಯಾಮ ಕೊಟ್ಟಹಾಗೆ ಆಗಿ ಅವು ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತವೆ. (ಚಿತ್ರ ನೋಡಿ : ಪುಟ 224)

ಮನುಷ್ಯನ ದೇಹವು ಒಂದು ವಿದ್ಯುತ್ ಕೇಂದ್ರ. ಇಲ್ಲಿ ಸದಾಕಾಲವೂ ವಿದ್ಯುತ್ ಉತ್ಪಾದನೆಯೂ, ವಿಸರ್ಜನೆಯೂ ಆಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹಿಂದೆ ವಿವರಿಸಿದೆ. ಉತ್ಪಾದನೆ, ವಿಸರ್ಜನೆಗಳು ಕೇವಲ ಕೆಲವು ಅಂಗಗಳ ಮೂಲಕ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ. ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಉಚ್ಚಾರಣೆಮಾಡುವಾಗ ಆಗುವ ತರಂಗ(vibrations)ಗಳ ಮೂಲಕ ಆ ಅಂಗಗಳೂ ಮತ್ತು ಅವುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ನರಗಳೂ ಹೆಚ್ಚು ಉತ್ತೇಜಿತವಾಗಿ ಬಲಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ (Electric type writerನಲ್ಲಿ ಟೈಪ್ ಆಗುವ ಹಾಗೆ). ಇದನ್ನು 'ಎಲೆಕ್ಟ್ರೋ ಮ್ಯಾಗ್ನೆಟಿಸಮ್' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ರೀತಿ ಪ್ರತಿ ನಿತ್ಯವೂ ಒಂದು ನಿಯಮಬದ್ಧ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬಲಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರೆ ಕಾಲ

ಕ್ರಮೇಣ ಪೂರ್ಣ ಶರೀರದ ಮೇಲೂ, ಹಾಗೂ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೂ ಹತೋಟಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದ ದಿವ್ಯಶಕ್ತಿ ಬರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯವೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಈ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೆಚ್ಚುಹೆಚ್ಚು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಜಪಿಸುವುದರಿಂದ ದೇಹದ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗಗಳೂ ಬಲಗೊಂಡು ರೋಗಗಳನ್ನು ತಡೆಯುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಗಳಿಸುತ್ತವೆ. ಹಾಗೂ ವಂಶಾವಳಿಯ (hereditary) ಮತ್ತು ದೀರ್ಘಕಾಲದ ಕಾಯಿಲೆಗಳು (chronic diseases) ಗುಣವಾಗುತ್ತವೆ. ಇದು ನಮ್ಮ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ನಮಗೆ ನೀಡಿರುವ ಒಂದು ಪ್ರಕೃತಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆ (nature cure) ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಇದಲ್ಲದೆ ಸಂತಾಸಾಭಿವೃದ್ಧಿಯೂ ಆಗುವುದು. ಮಕ್ಕಳಾಗದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ 'ಸೆಕ್ಸ್ ಹಾರ್ಮೋನ್ಸ್' ಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಗ್ರಂಥಿಯ (ಗ್ಲಾಂಡ್ಸ್) ನಿಶ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಈ ಮಂತ್ರದ ಏಳನೇ ಅಕ್ಷರವಾದ 'ಣೀ' ಎಂಬುದು ವೃಷಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ನರಗಳನ್ನು ತರಂಗಗಳ ಮೂಲಕ ಬಲಪಡಿಸಿ ಗರ್ಭೋತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಶುಕ್ರಧಾತುವನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸಲು ಸಹಾಯಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇದು ಗರ್ಭೋತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯಿಂದ ಮುಖ್ಯವಾದ ಮತ್ತು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವಾದ ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ಅಂಗಗಳು ಬಲಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯದ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಯಿಂದ ಅವು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಸ್ಥಿತಿಮಿತಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಅತೀಂದ್ರಿಯಶಕ್ತಿ ಬರುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆಯೇ ಈ ಮಂತ್ರೋಚ್ಚಾರಣೆಯಿಂದ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ನರಗಳು ಬಲಗೊಂಡು ಮಾನಸಿಕ ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಸ್ಫೂರ್ತಿ (Intuition) ಜ್ಞಾನ (common sense), ಜ್ಞಾಪಕಶಕ್ತಿ (Remembrance), ಮನಶಾಂತಿ (peace of mind), ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತವೆ.

ಗಾಯತ್ರೀ ಜಪವನ್ನು ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ ಮಾಡುವಾಗ ಮಾಡಬೇಕು. ಉದಯಸೂರ್ಯನ ಮತ್ತು ಸೂರ್ಯಾಸ್ತದ ಕಿರಣಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ನಿಮಿಷಗಳವರೆಗೆ ನೋಡುವುದರಿಂದ ನೇತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಎಷ್ಟೋ ವಿಕಾರಗಳು ಗುಣವಾಗುತ್ತವೆ. ದೇಹದಲ್ಲಿ 'ಡಿ' ಅನ್ನಾಂಗವು ಚರ್ಮ, ಎಲುಬು ಮತ್ತು ನೇತ್ರಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಜೀವಸತ್ತ್ವವಾಗಿದೆ. ಸೂರ್ಯಕಿರಣಗಳು ಈ ಜೀವಸತ್ತ್ವವನ್ನು

ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ. ಸೂರ್ಯನ ಬೆಳಕನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಕ್ಷಯ, ಮೂರ್ಛರೋಗ, ಚರ್ಮವ್ಯಾಧಿ, ಗೂರಲು ಮತ್ತು ಮಧುಮೇಹ ಗಳಂಥ ರೋಗಗಳನ್ನು ಗುಣಪಡಿಸಲು ಸಹಕಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆಂದು ವೈದ್ಯರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ.

ಗಾಯತ್ರೀ ಉಪಾಸನೆಯಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಧೈರ್ಯ ಮತ್ತು ಅತ್ಯ ವಿಶ್ವಾಸ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ತಲೆಶೂಲೆ, ದುಸ್ವಪ್ನ, ಹೇಡಿತನ ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ. ಭಯಗ್ರಸ್ತರಾದವರಿಗೆ ಧೈರ್ಯ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ದೇವೀಭಾಗವತ ದಲ್ಲಿ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದ ಕೆಲವು ರಕ್ಷಣೆಯ ವಿವರಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಈ ರೀತಿ ಸಂಕ್ಷೇಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಭೂತ ನೋಡಿ ಹೆದರಿದವನು ಅಥವಾ ಇತರರ ಮಂತ್ರದ ಪ್ರಯೋಗದ ಬಾಧೆಯಿಂದ ತೊಂದರೆಗೊಳಗಾದವನು ಶನಿವಾರ ದಂದು ಅಶ್ವತ್ಥಮರದ ಕೆಳಗೆ ಕುಳಿತು ನೂರು ಗಾಯತ್ರೀ ಜಪಮಾಡಿದರೆ ಆ ಭಯವು ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಭೂತ ಹಿಡಿದವನನ್ನು ಯೋಗ್ಯ ಗಾಯತ್ರೀ ಉಪಾಸಕನು ದರ್ಭೆಯಿಂದ ಮುಟ್ಟಿ ಗಾಯತ್ರೀ ಜಪಿಸಿದರೆ ಅಥವಾ ಒಂದು ನೂರು ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಮಂತ್ರಿಸಿದ ಭಸ್ಮವನ್ನು ಅವನ ತಲೆಗೆ ಕಟ್ಟಿದರೆ ಅಥವಾ ಗಾಯತ್ರೀಯಿಂದ ಅಭಿಮಂತ್ರಿಸಿದ ನೀರನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಕುಡಿಸಿದರೆ ಅದು ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಕಾರಾಗೃಹದಲ್ಲಿ ಬಂಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನು ಮನಸ್ಸಿ ನಲ್ಲೇ ಗಾಯತ್ರೀ ಜಪ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಜಾಗೃತಿ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಚಿಕ್ಕಮಕ್ಕಳು ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ತುಂಬಾ ಭಯಪಟ್ಟಂತೆ ಕೂಗಿಕೊಂಡರೆ, ಗಾಯತ್ರೀ ಜಪಿಸಿದ ಭಸ್ಮ ಹಚ್ಚುವುದು ವಾಡಿಕೆ. ಅಶುದ್ಧ ನಾದವನನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ತಾನೂ ಅಶುದ್ಧ ನಾದವನು ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಗಾಯತ್ರೀ ಜಪಿಸುವುದ ರಿಂದ ಪರಿಶುದ್ಧತೆ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ (ಪರಾಶರ ಸ್ಮೃತಿ-೫-೧) ಮುಷ್ಠಿ ನೈಫುನ ಮಾಡಿದರೆ ಪರಿಶುದ್ಧತೆಗೆ ೧೦೦೦ ಗಾಯತ್ರೀ ಜಪ ಮತ್ತು ಮೂರು ಪ್ರಾಣಾಯಾಮವು ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಾಗಿದೆ. (ಪರಾಶರ ಸ್ಮೃತಿ ೯-೫೭) ಇಂತಹ ೯ನೂ ಅನೇಕ ಇತರ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಗಾಯತ್ರೀಯು ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಪೂರ್ವಾರ್ಚಿತಪಾಪಗಳಿಂದ ಬಂದ ರೋಗಗಳು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಗುಣವಾಗದಿರುವಾಗ ಗಾಯತ್ರೀ ಜಪ, ದೇವತಾರಾಧನೆ, ಹೋಮ, ದಾನ, ವ್ರತ ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದ ಗುಣಪಡಿಸಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ (ಶತಪಥಸಂಹಿತೆ-೧-೪). ಮುಂದೆ ಕೆಡಕುಗಳ ಚಿಹ್ನೆಗಳ ದ್ವಾರ ೧೦೦ ಗಾಯತ್ರೀ ಜಪ ಮತ್ತು ಹೋಮ ಮಾಡುವುದು ಉತ್ತಮ

ವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ (ಲಿಖಿತ ಸಂಹಿತೆ-೯೨).

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಗಾಯತ್ರಿಯ ಉಪಾಸನೆಯು ಮಂತ್ರರೂಪವಾದ ಯೋಗವೇ ಆಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಯಮ, ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕು ; ಮಿತ್ರಾಹಾರ, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಮುಂತಾದ ವ್ರತಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಬೇಕು ; ಯೋಗಾಂಗಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಬೇಕು ; ಪ್ರಣವವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕು. ಆಗ ಗಾಯತ್ರೀ ಯೋಗವೇ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ಸವಿತೃದೇವನ, ಸರ್ವರಿಗೂ ಯೋಗ್ಯವಾದ, ಪಾಪಬೀಜದಹನಕಾರಿಯಾದ ಆ ದೈವಿಕವರ್ತಮಾನ ಧ್ಯಾನಿಸೋಣ, ಧರಿಸೋಣ, ನೆಲೆಗೊಳಿಸೋಣ. ಆ ಸವಿತೃದೇವನು ನಮ್ಮ ಪ್ರಜ್ಞಾ-ಕರ್ಮಗಳೆರಡೂ ಸತ್ಪಥದಲ್ಲಿ ಮುನ್ನಡೆಯುವಂತೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸಲಿ ಎಂಬ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ ಆ ಸವಿತೃದೇವನ ಭೋಜನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂಬುದೇ ಗಾಯತ್ರೀ ಉಪಾಸಕರ ಧ್ಯೇಯ. ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಓದಿ ಗಾಯತ್ರೀ ಉಪಾಸನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಶ್ರದ್ಧೆಯುಂಟಾದರೆ ಈ ಕೃತಿಯ ಉದ್ದೇಶ ಸಾಧಿಸಿದಂತಾಯಿತು. ನನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನ ಸಾರ್ಥಕವಾಯಿತು. ಓದಿದ-ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಧನ್ಯರಾಗೋಣ.

ಜಗವ ಪೆತ್ತಾದೇವನತಿ ಪೂಜ್ಯತೇಜಗಳ |

ಬಗೆವೇವ್-ಆತಂ ಪ್ರೇರಿಸುಗೆ ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಗಳ ||

* * *

ಶ್ರೀಯನಾಯುವ ಬಲವ ಜಯವ ಬೇಡಿದ್ದೊಡಂ |

ಗಾಯತ್ರಿಯನೆ ಪರಮವಂತ್ರವೆಂದಾರ್ಯರ್ ||

ಧೀಯಂ ಪ್ರಚೋದಿಸೆಂದನುನದಿ ಬೇಡಿದರು

ಶ್ರೀಯಸ್ಸು ಧೀ ಮಹಿಮೆ-ಮಂಕುತಿಮ್ಮ

—ಡಿ.ವಿ.ಜಿ.

|| ಧಿಯೋ ಯೋ ನಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ||

ಅನುಬಂಧ

ಅನೇಕ ದೇವತೆಗಳ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರಗಳು

(೧) ಓಂ ತತ್ಸುರುಷಾಯ ವಿದ್ಮಹೇ ಮಹಾದೇವಾಯ ಧೀಮಹಿ |
ತನ್ನೋ ರುದ್ರಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ||—ರುದ್ರ ಗಾಯತ್ರೀ.

(೨) ಓಂ ತತ್ಸುರುಷಾಯ ವಿದ್ಮಹೇ ವಕ್ರ ತುಂಡಾಯ ಧೀಮಹಿ |
ತನ್ನೋ ದಂತಿಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ||—ಗಣೇಶ ಗಾಯತ್ರೀ.

(೩) ಓಂ ತತ್ಸುರುಷಾಯ ವಿದ್ಮಹೇ ಚಕ್ರತುಂಡಾಯ ಧೀಮಹಿ |
ತನ್ನೋ ನಂದಿಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ||—ವೃಷಭ ಗಾಯತ್ರೀ.

(೪) ಓಂ ತತ್ಸುರುಷಾಯ ವಿದ್ಮಹೇ ಮಹಾಸೇನಾಯ ಧೀಮಹಿ |
ತನ್ನಃ ಪಣ್ಣುಖಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ||—ಷಣ್ಮುಖ ಗಾಯತ್ರೀ.

(೫) ಓಂ ತತ್ಸುರುಷಾಯ ವಿದ್ಮಹೇ ಸುವರ್ಣ ಪಕ್ಷಾಯ ಧೀಮಹಿ |
ತನ್ನೋ ಗರುಡಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ||—ಗರುಡ ಗಾಯತ್ರೀ.

(೬) ಓಂ ವೇದಾತ್ಮನಾಯ ವಿದ್ಮಹೇ ಹಿರಣ್ಯ ಗರ್ಭಾಯ ಧೀಮಹಿ |
ತನ್ನೋ ಬ್ರಹ್ಮ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ||—ಬ್ರಹ್ಮ ಗಾಯತ್ರೀ.

(೭) ಓಂ ನಾರಾಯಣಾಯ ವಿದ್ಮಹೇ ವಾಸುದೇವಾಯ ಧೀಮಹಿ |
ತನ್ನೋ ವಿಷ್ಣುಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ||—ವಿಷ್ಣು ಗಾಯತ್ರೀ.

(೮) ಓಂ ವಜ್ರನಖಾಯ ವಿದ್ಮಹೇ ತೀಕ್ಷ್ಣದಂಷ್ಟ್ರಾಯ ಧೀಮಹಿ |
ತನ್ನೋ ನಾರಸಿಂಹಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ||—ನರಸಿಂಹ ಗಾಯತ್ರೀ.

(೯) ಓಂ ಭಾಸ್ಕರಾಯ ವಿದ್ಮಹೇ ಮಹದ್ಯುತಿಕರಾಯ ಧೀಮಹಿ |
ತನ್ನೋ ಆದಿತ್ಯಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ||—ಸೂರ್ಯ ಗಾಯತ್ರೀ.

(೧೦) ಓಂ ದಿವಾಕರಾಯ ವಿದ್ಮಹೇ ಪ್ರಭಾಕರಾಯ ಧೀಮಹಿ |
ತನ್ನೋ ಆದಿತ್ಯಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ||—ಸೂರ್ಯ ಗಾಯತ್ರೀ.

(೧೧) ಓಂ ವೈಶ್ವಾನರಾಯ ವಿದ್ಮಹೇ ಲಾಲೀಲಾಯ ಧೀಮಹಿ |
ತನ್ನೋ ಅಗ್ನಿಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ||—ಅಗ್ನಿ ಗಾಯತ್ರೀ.

(೧೨) ಓಂ ಕಾತ್ಯಾಯನಾಯ ವಿದ್ಮಹೇ ಕನ್ಯಾಕುಮಾರಿ ಧೀಮಹಿ |
ತನ್ನೋ ದುರ್ಗಿಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ||—ದುರ್ಗಾ ಗಾಯತ್ರೀ.

(ಮಹಾನಾರಾಯಣೋಪನಿಷತ್, ಅ. ೧)

(೧೩) ಓಂ ಮಹಾದೇವ್ಯೈ ಚ ವಿದ್ಮಹೇ ವಿಷ್ಣುಪತ್ನೀಚ ಧೀಮಹಿ |
ತನ್ನೋ ಲಕ್ಷ್ಮೀಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ||—ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಗಾಯತ್ರೀ.

(೧೪) ಓಂ ಹಂಸ ಹಂಸಾಯ ವಿದ್ಮಹೇ ಪರಮ ಹಂಸಾಯ ಧೀಮಹಿ |
ತನ್ನೋ ಹಂಸಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ||—ಹಂಸ ಗಾಯತ್ರೀ.

(೧೫) ಓಂ ಪಾಂಚಜನ್ಯಾಯ ವಿದ್ಮಹೇ ಮಹಾಧರಾಯ ಧೀಮಹಿ |
ತನ್ನೋ ಶಂಖಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ||—ಶಂಖ ಗಾಯತ್ರೀ.

(೧೬) ಓಂ ಆಧ್ಯಾಯೈ ಚ ವಿದ್ಮಹೇ ಪರಮೇಶ್ವರಾಯೈ ಚ ಧೀಮಹಿ |
ತನ್ನೋ ಕಾಳಿಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ||—ಕಾಳಿ ಗಾಯತ್ರೀ.

(೧೭) ಓಂ ಅತ್ರಿಪುತ್ರಾಯ ರಾತ್ರಿನಾಥಾಯ ಧೀಮಹಿ |
ತನ್ನಶ್ಚಂದ್ರಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ||—ಚಂದ್ರ ಗಾಯತ್ರೀ.

(೧೮) ಓಂ ಸ್ವೀರಪುತ್ರಾಯ ವಿದ್ಮಹೇ ಅಮೃತ ತತ್ವಾಯ ಧೀಮಹಿ |
ತನ್ನೋ ಚಂದ್ರಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ||—ಚಂದ್ರ ಗಾಯತ್ರೀ.

(೧೯) ಓಂ ಸೂರ್ಯ ಪುತ್ರಾಯ ವಿದ್ಮಹೇ ಮಹಾಕಾಲಾಯ
ಧೀಮಹಿ | ತನ್ನೋ ಯಮಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ||—ಯಮ ಗಾಯತ್ರೀ.

(೨೦) ಓಂ ಪೃಥ್ವೀ ದೇವ್ಯೈ ಚ ವಿದ್ಮಹೇ ಸಹಸ್ರ ಮೂರ್ತೀ ಚ
ಧೀಮಹಿ | ತನ್ನೋ ಪೃಥ್ವೀಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ||—ಭೂಮಿ ಗಾಯತ್ರೀ.

(೨೧) ಓಂ ವಾಣೀಶ್ವರಾಯ ವಿದ್ಮಹೇ ಹಯಗ್ರೀವಾಯ ಧೀಮಹಿ |
ತನ್ನೋ ಹಯಗ್ರೀವಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ||—ಹಯಗ್ರೀವ ಗಾಯತ್ರೀ.

(೨೨) ಓಂ ಧನುರ್ದರಾಯ ವಿದ್ಮಹೇ | ಸರ್ವ ಸಿದ್ಧಿಶ್ಚ ಚ ಧೀಮಹಿ |
ತನ್ನೋಧರಾ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ||—ಧರಾ ಗಾಯತ್ರೀ.

(೨೩) ಓಂ ಬ್ರಹ್ಮಪತ್ನೈ ಚ ವಿದ್ಮಹೇ | ವೇದ ಮಾತೃಶ್ಚ ಚ ಧೀಮಹಿ |
ತನ್ನ ಸರಸ್ವತೀ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ||—ಸರಸ್ವತೀ ಗಾಯತ್ರೀ.

(೨೪) ಓಂ ಭುಜಂಗ ಮಾಯಾ ಚ ವಿದ್ಯಹೇ ಚಕ್ಷುಶ್ಚ್ರವಣೇ ಚ
ಧೀಮಹಿ |

ತನ್ನೋ ನಾಗೇಂದ್ರಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ||—ಸರ್ಪ ಗಾಯತ್ರೀ.

(೨೫) ಓಂ ದಾಶರಥಾಯ ವಿದ್ಯಹೇ ಸೀತಾವಲ್ಲಭಾಯ ಧೀಮಹಿ |
ತನ್ನೋ ರಾಮಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ||—ರಾಮ ಗಾಯತ್ರೀ.

(೨೬) ಓಂ ಪರಮೇಶ್ವರಾಯ ವಿದ್ಯಹೇ ಪರತತ್ವಾಯ ಧೀಮಹಿ |
ತನ್ನೋ ಬ್ರಹ್ಮಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ||—ಬ್ರಹ್ಮ ಗಾಯತ್ರೀ.

— — —

ನವಗ್ರಹ ಗಾಯತ್ರೀ

ಓಂ ಸುಭಾಕರಾಯ ವಿದ್ಯಹೇ ದಿವಾಕರಾಯ ಧೀಮಹಿ | ತನ್ನಃ
ಅದಿತ್ಯಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ||—ಸೂರ್ಯ ಗಾಯತ್ರೀ.

ಓಂ ಅತ್ತಿಪುತ್ರಾಯ ವಿದ್ಯಹೇ ಅನ್ಯತೋದ್ಭವಾಯ ಧೀಮಹಿ |
ತನ್ನಃ ಸೋಮಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ||—ಚಂದ್ರ ಗಾಯತ್ರೀ.

ಓಂ ಭೂಮಿ ಪುತ್ರಾಯ ವಿದ್ಯಹೇ ಅಂಗಾರಕಾಯ ಧೀಮಹಿ |
ತನ್ನಃ ಕುಜಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ||—ಮಂಗಳ ಗಾಯತ್ರೀ.

ಓಂ ತಾರಾ ಪುತ್ರಾಯ ವಿದ್ಯಹೇ ಸೋಮ ಪುತ್ರಾಯ ಧೀಮಹಿ |
ತನ್ನೋ ಬುಧಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ||—ಬುಧ ಗಾಯತ್ರೀ.

ಓಂ ದೇವಾಚಾರ್ಯಾಯ ವಿದ್ಯಹೇ ವಾಚಸ್ಪತ್ಯಾಯ ಧೀಮಹಿ |
ತನ್ನೋ ಗುರುಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ||—ಗುರು ಗಾಯತ್ರೀ.

ಓಂ ದೈತ್ಯಾಚಾರ್ಯಾಯ ವಿದ್ಯಹೇ ವಿದ್ಯಾರೂಪಾಯ ಧೀಮಹಿ |
ತನ್ನಃ ಶುಕ್ರಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ||—ಶುಕ್ರ ಗಾಯತ್ರೀ.

ಓಂ ಸೂರ್ಯಪುತ್ರಾಯ ವಿದ್ಯಹೇ ಶನೈಶ್ಚರಾಯ ಧೀಮಹಿ |
ತನ್ನೋ ಮಂದಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ||—ಶನಿ ಗಾಯತ್ರೀ.

ಓಂ ಸೈಂಹಕೇಯಾಯ ವಿದ್ಮಹೇ ತನೋ ಮಯಾಯ ಧೀಮಹಿ |
ತನ್ನೋ ರಾಹುಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ||—ರಾಹು ಗಾಯತ್ರೀ.

ಓಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಪುತ್ರಾಯ ವಿದ್ಮಹೇ ವಿಕೃತಾಸ್ಯಾಯ ಧೀಮಹಿ |
ತನ್ನಃ ಕೇತುಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ||—ಕೇತು ಗಾಯತ್ರೀ.

ಶ್ರೀಸವಿತೃ ದೇವತಾ ಸ್ತೋತ್ರ

ಯನ್ಮಂಡಲಂ ದೀಪ್ತಿಕರಂ ವಿಶಾಲಂ, ರತ್ನಪ್ರಭಮ್ ತೀವ್ರಮನಾದಿ
ರೂಪಮ್ | ದಾರಿದ್ರ್ಯದುಃಖ ಕ್ಷಯ ಕಾರಣಂ ಚ, ಪುನಾತು ಮಾಂ ತತ್ಸ-
ವಿತುರ್ವರೇಣ್ಯಮ್ ||೧||

ಯನ್ಮಂಡಲಂ ದೇವಗಣೈಃ ಸುಪೂಜಿತಮ್, ವಿಪ್ರೈಃ ಸ್ತುತಂ ಮಾನವ
ಮುಕ್ತಿಕೋವಿದಮ್ | ತಂ ದೇವ ದೇವಂ ಪ್ರಣಮಾಮಿ ಸೂರ್ಯಂ(ಭರ್ಗ),
ಪುನಾತು ಮಾಂ ತತ್ಸವಿತುರ್ವರೇಣ್ಯಮ್ ||೨||

ಯನ್ಮಂಡಲಂ ಜ್ಞಾನಘನತ್ವಗಮ್ಯಂ, ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಪೂಜ್ಯಂ ಶ್ರಿಗುಣಾತ್ಮ
ರೂಪಮ್ | ಸಮಸ್ತ ತೇಜೋಮಯ ದಿವ್ಯರೂಪಂ, ಪುನಾತು ಮಾಂ
ತತ್ಸವಿತುರ್ವರೇಣ್ಯಮ್ ||೩||

ಯನ್ಮಂಡಲಂ ಗೂಢಯತಿ ಪ್ರಭೋದಮ್, ಧರ್ಮಸೃಷ್ಟಿದ್ಧಿಂ ಕುರುತೇ
ಜನಾನಾಮ್ | ತತ್ (ಯತ್) ಸರ್ವಪಾಪ ಕ್ಷಯ ಕಾರಣಂ ಚ, ಪುನಾತು
ಮಾಂ ತತ್ಸವಿತುರ್ವರೇಣ್ಯಮ್ ||೪||

ಯನ್ಮಂಡಲಂ ವ್ಯಾಧಿವಿನಾಶದಕ್ಷಮ್, ಯದೃಗ್ ಯಜುಸ್ಸಾಮಸುಸು
ಪ್ರಗೀತಮ್ | ಪ್ರಕಾಶಿತಂ ಯೇನ ಚ ಭೂರ್ಭುವಸ್ಃ, ಪುನಾತು ಮಾಂ
ತತ್ಸವಿತುರ್ವರೇಣ್ಯಮ್ ||೫||

ಯನ್ಮಂಡಲಂ ವೇದವಿದೋನದಂತಿ, ಗಾಯಂತಿ ಯಚ್ಚಾರಣ ಸಿದ್ಧ
ಸಂಘಾಃ | ಯದ್ಯೋಗಿನೋ ಯೋಗ ಜುಷಾಂಚಸಂಘಾಃ, ಪುನಾತು ಮಾಂ
ತತ್ಸವಿತುರ್ವರೇಣ್ಯಮ್ ||೬||

ಯನ್ಮಂಡಲಂ ಸರ್ವಜನೇಷು ಪೂಜಿತಮ್, ಜ್ಯೋತಿಶ್ಚ ಕುರ್ಯಾದಿಹ
ಮರ್ತ್ಯಲೋಕೇ | ಯತ್ಪಾಲಕಾಲಾದಿ ಮನಾದಿರೂಪಮ್ ಪುನಾತು ಮಾಂ
ತತ್ಸವಿತುರ್ವರೇಣ್ಯಮ್ ||೭||

ಯನ್ಮಂಡಲಂ ವಿಷ್ಣು ಚತುರ್ಮುಖಾಸ್ಯಮ್, ಯದಕ್ಷಯಂ ಪಾಪ
ಹರಂ ಜನಾನಾಮ್ | ಯತ್ಪಾಲಕಲ್ಪಕ್ಷಯ ಕಾರಣಂ ಚ ಪುನಾತು ಮಾಂ
ತತ್ಸವಿತುರ್ವರೇಣ್ಯಮ್ ||೮||

ಯನ್ಮಂಡಲಂ ನಿಶ್ಚಸೃಜಾಂ ಪ್ರಸಿದ್ಧಮ್, ಉತ್ಪತ್ತಿ ರಕ್ಷಾಪ್ರಲಯ
ಪ್ರಗಲ್ಬಮ್ | ಯಸ್ಮಿನ್ ಜಗತ್ ಸಂಹರತೇಖಿಲಂಚ, ಪುನಾತು ಮಾಂ
ತತ್ಸವಿತುರ್ವರೇಣ್ಯಮ್ ||೯||

ಯನ್ಮಂಡಲಂ ಬ್ರಹ್ಮವಿದೋ ವದಂತಿ, ಗಾಯಂತಿ ಯಚ್ಚೈರಣ ಸಿದ್ಧ
ಸಂಘಾಃ | ಯನ್ಮಂಡಲಂ ವೇದವಿದಃ ಸ್ಮರಂತಿ, ಪುನಾತು ಮಾಂ ತತ್ಸ
ವಿತುರ್ವರೇಣ್ಯಮ್ ||೧೦||

ಯನ್ಮಂಡಲಂ ಸರ್ವಗತಸ್ಯ ವಿಷ್ಣೋಃ, ಆತ್ಮಾಪರಂಧಾನು ವಿಶುದ್ಧ
ತತ್ತ್ವಂ | ಸೂಕ್ಷ್ಮಾತಿರೇಯೋಗ ಪದಾನುಗಮ್ಯಮ್ | ಪುನಾತು ಮಾಂ
ತತ್ಸವಿತುರ್ವರೇಣ್ಯಮ್ ||೧೧||

ಯನ್ಮಂಡಲಂ ವೇದವೇದೋಪಗೀತಮ್ ಯದ್ವ್ಯೋಗಿನಾಂ ಯೋಗಪಥಾಃ
ಗಮ್ಯಮ್ | ತತ್ಸರ್ವವೇದಂ ಪ್ರಣಮಾಮಿ ಸೂರ್ಯಮ್ (ದಿವ್ಯಂ),
ಪುನಾತು ಮಾಂ ತತ್ಸವಿತುರ್ವರೇಣ್ಯಮ್ ||೧೨||

ಅಥ ವಶಿಷ್ಠ ಕಲ್ಪ ಗಾಯತ್ರೈರ್ಭೋಗೇ ನಿರ್ದಿಶ್ಯತೇ

ತತ್ರ ಗಾಯತ್ರೀ ಪ್ರಣವಾದಿಕ ಸಪ್ತವ್ಯಾಹೃತ್ಯುಪೇತಾ ಶಿರಸ್ಸಮೇತಾ
ಸರ್ವದೇವತಾ ಸ್ವರೂಪೇತಿವಂ ವಿಶಿಷ್ಟಗಾಯತ್ರೀ ಪ್ರಣವ ವ್ಯಾಹೃತಿ
ತ್ರಯಯುಕ್ತಾ ಸರ್ವದೇವತಾತ್ರಿಕ ಜಪಾದಿಕಸ್ಯ ತತ್ಸವಿತುರಿತ್ಯಾದಿ
ಸದ್ವೈರಿಶ್ಯತೇ ||

ఓం తదితిసిర్ధిణో బ్రహ్మణస్త్రివిధః తజ్జ్యేదీన పరబ్రహ్మజ్యేతే ।
 సవతురితి స్థితిలయోఽపలక్షణం సర్వప్రపంచాధికత్వం లక్షణం,
 వరేణీయం ఇతి నిరతిశయానంద స్వరూపం, భగవతి ఆద్యాది
 దోషవచనం దేవస్యేతి సర్వాధిష్ఠాన భూతం, ధీమహితి జడ
 ప్రపంచ నిరసనాత్ బ్రహ్మణి ఏకత్వం భవతి, ధియో యో నః
 ప్రజ్ఞోదయాదితి నిర్దిష్టస్యాత్మనః పరబ్రహ్మ భవతి, సర్వాత్మి
 కేయం గాయత్రీ బ్రహ్మబోధకస్యం పద్యతే ॥

గాయత్రీ స్వరూపవర్ణన

గాయత్రీ

బాలారూపాణి తోణి పాటల ముఖ్యే యుక్తాం శుమారిం గిరిం
 'ప్రాతః' లోహిత విగ్రహం భుజగతాం సౌఖ్యాత్మికాం రాజసిం ।
 బిభ్రాణానుభయం కనుండలు మథాన్మోజాక్ష మాలాంస్ప్రవం ।
 'గాయత్రీం' కృది కంసగాం భవకరిం 'శ్రీ బ్రహ్మరూపాం' భజే ॥

సావిత్రి

ముక్తాపాండుర జేనుధూసరసితా స్యాంత్కృష్ణాంవ్యోమ గాం ।
 'మథ్యాక్షే' శిత విగ్రహం సుయువతీం శత్యాత్మికాం తామసిం ।
 ఖట్వాంగాభయ శాలకాని దధతీం రుద్రాక్షమాలా మునాం ।
 'సావిత్రిం' వృషవాహనాం క్షయకరిం 'శ్రీ రుద్రరూపాం' భజే ॥

శరస్వతి

నిలేందీవర మేఘ కృశవనాం వృద్ధ స్వరూపాం 'రవూం'
 'సాయం' శ్యామల విగ్రహం దివిగతాం జ్ఞానాత్మికాం సాత్త్వికాం ।
 శంఖం చక్రమధానభయం చ తులసి మాలాంకర్యేః బిభ్రతిం ।
 తాక్ష్యసాం చ 'శరస్వతిం' స్థిరకరిం 'శ్రీ విష్ణు రూపాం' భజే ॥

ಸಂಧ್ಯಾ

ಶ್ವೇತ ಶ್ಯಾಮಲ ಲೋಹಿತೈಃ ತ್ರಿವದನೈಃ ಯುಕ್ತಾಂ ತ್ರಿಮೂರ್ತ್ಯಾತ್ಮನಾಂ |
ಗಾಯತ್ರೈಕ್ಷರಮಾಲಿಕಾ ವಿಲಸದ-ಗ್ನ್ಯೈರ್ಕೇಂದು ತೇಜೋಮಯಾಂ |
ಸತ್ಯಜ್ಞಾನ ಸುಖಾತ್ಮಿಕಾಂ ಸಮಗುಣಾಂ 'ಸಂಧ್ಯಾಂ' 'ತ್ರಯಿ' ಮಾತರಂ |
'ಓಂ'ಕಾರಾತ್ಮಕ-ತತ್ತ್ವಪೀಠ ನಿಲಯಾಂ 'ಶ್ರೀಲಿಂಗರೂಪಾಂ' ಭಜೇ ||

ಸಮಷ್ಟಿಗಾಯತ್ರೀ

ಮುಕ್ತಾ ವಿದ್ವಾನ್ಮಹೇಮನೀಲಧವಳಚ್ಚಾಯೈರ್ಮುಖೈ ಸ್ತ್ರೀಕ್ಷಣೈಃ |
ಯುಕ್ತಾವಿಂದು (ಕಲಾ) ನಿಮದ್ಧರತ್ನ ಮಳುಟಾಂ ತತ್ತ್ವಾರ್ಥ
ವರ್ಣಾತ್ಮಕಾಂ |

ಗಾಯತ್ರೀಂ ವರದಾಭಯಾಂಕುಶಕಾಶಾಃ ಶುಭ್ರಂ (ಶೂಲಂ) ಕಪಾಲಂ
ಗಧಾಂ ಶಂಖಂ ಚಕ್ರಮಧಾರವಿಂದಯುಗಲಂ ಹಸ್ತೈರ್ವಹಂ ತೀಂ ಭಜೇ ||

ಧ್ಯಾನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಈ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಪಠಿಸುವ ಪದ್ಧತಿ ಇದೆ.
ಮಂದಾರಾಹ್ವಯ ರೋಚನಾಂ ಜನ ಜಪಾಖ್ಯಾಭೈರ್ಮುಖೈರಿಂಧುಮು ||
ದ್ರಕ್ಷೋದ್ಯನ್ತಕುಟಾಂಗ ಸಂತತ ಚತುರ್ವಿಂಶಾರ್ಣ ಚಕ್ರಾಃ ತನುಃ ||
ಅಬ್ಜೇಚಾರಿ ಗಧಾಹ್ವಯೌ ಗುಣಕವಾಲಾ ಖ್ಯಾತ ಪಾಶಾಂಕುಶೇ |
ಷ್ವಾ(ಃ) ಭೀತೀರ್ಧತೀ ಭನೆದ್ಭವಭೀಷ್ಣೋದ್ಭಾಸಿನೀ ತಾರಿಣೀ ||

ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ಸ್ತೋತ್ರಮ್

ನಮಸ್ತೇ ದೇವಿ ಗಾಯತ್ರೀ ಸಾವಿತ್ರೀ ತ್ರಿಪದೇಃಕ್ಷರೇ |
ಅಜರೇ ಹ್ಯಮರೇ ಮಾತಾ ತ್ರಾಹಿಮಾಂ ಭವಸಾಗರತಃ || ೧ ||

ನಮಸ್ತೇ ಸೂರ್ಯ ಸಂಕಾಶೇ ಸೂರ್ಯ ಸಾವಿತ್ರಿ ಕೋಮಲೆ |
ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೇ ಮಹಾವಿದ್ಯೇ ವೇದಮಾತರ್ನಮೋಽಸ್ತುತೇ || ೨ ||

ಅನಂತಕೋಟಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ವ್ಯಾಪಿನಿ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣೀ |
ನಿತ್ಯಾನಂದೇ ಮಹಾಮಾಯೇ ಪರೇಶಾನಿ ನಮೋಽಸ್ತುತೇ || ೩ ||

ತ್ವಂ ಬ್ರಹ್ಮತ್ವಂ ಹರಿಃ ಸಾಕ್ಷಾದ್ಬ್ರಹ್ಮೇಂದ್ರ ದೇವತಾ |
ಮಿತ್ರಸ್ತ್ವಂ ವರುಣಸ್ತ್ವಂ ಚ ತ್ವಮಗ್ನಿ ರಶ್ಮಿ ಸೌಭಗಃ || ೪ ||

ಪೂಷಾಯಾಮಾ ವರುತ್ವಾಂಶ್ಚ ಪುಷಯೋಪಿ ಮುನೀಶ್ವರಾಃ |
ಪಿತರೋ ನಾಗಯಕ್ಷಾಶ್ಚ ಗಂಧರ್ವಾಪ್ಸರಸಾಂಗಣಾಃ || ೫ ||

ರಕ್ಷೋಭೂತಪಿಶಾಚಾಶ್ಚ ತ್ವಮೇವ ಪರಮೇಶ್ವರೇ |
ನುಗೃಹ್ಯುಸ್ಸಾಮ ನೇದಾಶ್ಚ ಅಥರ್ವಾಂಗಿರಸಾನಿಚ || ೬ ||

ತ್ವಮೇವ ಪಂಚಭೂತಾನಿ ತತ್ತ್ವಾನಿ ಜಗದೀಶ್ವರೇ |
ಬ್ರಾಹ್ಮೀ ಪರಸ್ವತೀ ಸಂಧ್ಯಾ ತುರಿಯಾತ್ವಂ ಮಹೇಶ್ವರೇ || ೭ ||

ತ್ವಮೇವ ಸರ್ವ ಶಾಸ್ತ್ರಾಣಿ ತ್ವಮೇವ ಸರ್ವಸಂಹಿತಾಃ |
ಗುರಾಣಾನಿಚ ತಂತ್ರಾಣಿ ಮಹಾಗಮನುತಾನಿಚ || ೮ ||

ತತ್ಸದ್ಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ವರೂಪತ್ವಾಂ ಕಿಂಚಿತ್ಸದ ಸದಾಕ್ಷಿಕಾ |
ಪರಾತ್ಪರೇ ಶ್ರೀ ಗಾಯತ್ರೀ ನಮಸ್ತೇ ಮಾತರಂಬಿಕೇ || ೯ ||

ಚಂದ್ರೇ ಕಲಾಕ್ಷಿಕೇ ನಿತ್ಯೇ ಕಾಲರಾತ್ರಿ ಸ್ವರ್ಧೇಶ್ವರೇ |
ಸ್ವಾಹಾಕಾರೇಗ್ನಿವಕ್ತ್ರೇ ತ್ವಾಮ್ ನಮಾಮಿ ಜಗದೀಶ್ವರೇ || ೧೦ ||

ನಮೋ ನಮಸ್ತೇ ಗಾಯತ್ರೀ ಸಾವಿತ್ರೀ ತ್ವಾ ನಮಾಮ್ಯಹಂ |
ಪರಸ್ವತೀ ನಮಸ್ತುಭ್ಯಂ ತುರಿಯೇ ಬ್ರಹ್ಮರೂಪಿಣೇ || ೧೧ ||

ಅಪರಾಧ ಸಹಸ್ರಾಣಿತ್ವ ಸತ್ಕರ್ಮವಿತಾನಿಚ |
ಮತ್ತೋಜಾತಾನಿ ದೇವೇಶಿ ತ್ವಂ ಕ್ಷಮಸ್ವ ದಿನೇದಿನೇ || ೧೨ ||

‘ಇಂತಿ ವಸಿಷ್ಠ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ ಗಾಯತ್ರೀ ಸ್ತೋತ್ರಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ ||

ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ಅಷ್ಟೋತ್ತರ ಶತನಾಮ ಸ್ತೋತ್ರಮ್

ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ಜಗನ್ನಾತಾ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ವರೂಪಿಣೀ |
ಪರಮಾರ್ಥಪ್ರದಾ ಜಪ್ಯಾ ಬ್ರಹ್ಮತೇಜೋ ವಿವರ್ಧಿನೀ || ೧ ||

ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ವರೂಪಿಣೀ ಭವ್ಯಾ ತ್ರಿಕಾಲಭೈಯ ರೂಪಿಣೀ |
ತ್ರಿಮೂರ್ತಿರೂಪಾ (೧೦) ಸರ್ವಜ್ಞಾ ವೇದಮಾತಾಮನೋನ್ಮನೀ || ೨ ||

ಬಾಲಿಕಾ ತರುಣೀ ವೃದ್ಧಾ ಸೂರ್ಯಮಂಡಲವಾಸಿನೀ |
ಮಂದೇಹದಾನವದ್ವಂಸಕಾರಿಣೀಸರ್ವಕಾರಣಾ || ೩ ||

ಹಂಸಾರೂಢಾ (೨೦) ವೃಷಾರೂಢಾ ಗರುಡಾರೋಹಿಣೀ ಶುಭಾ |
ಷಟ್ಕುಕ್ಷಿ ಸ್ತ್ರೀಪದಾ ಶುದ್ಧಾ ಪಂಚಶೀರ್ಷಾ ತ್ರಿಲೋಚನಾ || ೪ ||

ತ್ರಿವೇದ ರೂಪಾ ತ್ರಿವಿಧಾ (೩೦) ತ್ರಿವರ್ಗ ಫಲದಾಯಿನೀ |
ದಶಹಸ್ತಾ ಚಂದ್ರವರ್ಣಾ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ವರಪ್ರದಾ || ೫ ||

ದಶಾಯುಧಧರಾ ನಿತ್ಯಾ ಸಂತುಷ್ಟಾ ಬ್ರಹ್ಮಪೂಜಿತಾ |
ಆದಿಶಕ್ತಿನರ್ವಹಾವಿದ್ಯಾ (೪೦) ಸುಷುಮ್ನಾಖ್ಯಾ ಸರಸ್ವತೀ || ೬ ||

ಚತುರ್ವಿಂಶತ್ಯಕ್ಷ ರಾಡ್ಯಾ ಸಾವಿತ್ರೀ ಸತ್ಯವತ್ಸಲಾ |
ಸಂಧ್ಯಾ ರಾತ್ರಿ : ಪ್ರಭಾತಾಖ್ಯಾ ಸಾಂಖ್ಯಾಯನ ಕುಲೋದ್ಯವಾ || ೭ ||

ಸರ್ವೇಶ್ವರೀ (೫೦) ಸರ್ವವಿದ್ಯಾ ಸರ್ವಮಂತ್ರಾದಿರವ್ಯಯಾ |
ಶುದ್ಧ ವಸ್ತ್ರಾ ಶುದ್ಧ ವಿದ್ಯಾ ಶುಕ್ಲ ಮಾಲ್ಯಾನು ಲೇಪನಾ || ೮ ||

ಸುರ ಸಿಂಧುಸಮಾ ಸೌಮ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕ ನಿವಾಸಿನೀ |
ಪ್ರಣವ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯಾರ್ಥಾ (೬೦) ಪ್ರಣತೋದ್ಧ ರಣಕ್ಷಮಾ || ೯ ||

ಜಲಾಂಜಲಿ ಸುಸಂತುಷ್ಟಾ ಜಲಗರ್ಭಾ ಜಲಪ್ರಿಯಾ
ಸ್ವಾಹಾಸ್ವಧಾ ಸುಧಾ ಸಂಸ್ಥಾ ಶೌಷ್ಠಿ ವೌಷಿ ವಷಿಕ್ರಿಯಾ || ೧೦ ||

ಸುರಭಿಷ್ಣೋಡಶ ಕಲಾ (೭೦) ಮುನಿ ಬೃಂದನೀವಿತಾ |
ಯಜ್ಞಪ್ರಿಯಾ ಯಜ್ಞ ಮೂರ್ತಿಸ್ಸು ಕ್ಷುಣ್ವಾಜ್ಯ ಸ್ವರೂಪಿಣೀ || ೧೧ ||

ಅಕ್ಷಮಾಲಾಧರಾ ಚಾಕ್ಷಮಾಲಾ ಸಂಸ್ಥಾ ಕ್ಷರಾ ಕೃತಿಃ |
ಮಧುಚೈಂದ ಋಷಿಪ್ರೀತಾ ಸ್ವಚೈಂದಾ ಭಂದಸಾಂಧಿಃ (೮೦) || ೧೨ ||

ಅಂಗುಳೀ ಪರ್ವಸಂಸ್ಥಾನ ಚತುರ್ವಿಂಶತಿ ಮುದ್ರಿಕಾ |
ಬ್ರಹ್ಮಮೂರ್ತೀರುದ್ರ ಶಿಖಾ ಸಹಸ್ರ ಪರಮಾಂಬಿಕಾ || ೧೩ ||

ವಿಷ್ಣು ಹೃದ್ಯಾ ಚಾಗ್ನಿ ಮುಖೀ ಶತಮಧ್ಯಾ ದಶಾವರಾ | (೯೦)
ಸಹಸ್ರದಲಪದ್ಮಸ್ಥಾ ಹಂಸರೂಪಾ ನಿರಂಜನಾ || ೧೪ ||

ಚರಾಚರಸ್ಥಾ ಚತುರಾ ಸೂರ್ಯಕೋಟಿ ಸಮಪ್ರಭಾ |
ಪಂಚವರ್ಣಮುಖೀ ಧಾತ್ರೀ ಚಂದ್ರಕೋಟಿಶುಚಿಸ್ಮಿತಾ || ೧೫ ||

ಮಹಾಮಾಯಾ (೧೦೦) ವಿಚಿತ್ರಾಂಗೀ ಮಾಯಾಬೀಜನಿವಾಸಿನೀ |
ಸರ್ವಯಂತ್ರಾತ್ಮಿಕಾ ಸರ್ವತಂತ್ರರೂಪ ಜಗದ್ಧಿತಾ || ೧೬ ||

ಮರಾಧಾ ಪಾಲಿಕಾಮಾನ್ಯ ಮಹಾಮಂತ್ರ ಫಲಪ್ರದಾ | (೧೦೮)
ಇತ್ಯಪ್ಪೋತ್ತರನಾಮಾನಿ ಗಾಯತ್ರಾಃ ಪ್ರೋಕ್ತವಾನ್ಮುನಿಃ ||
ಏತದನ್ವೋತ್ತರ ಶತಂ ನಿತ್ಯಂ ಪಠೇ ಭಕ್ತಿಯುತಃ ಶುಚಿಃ |
ಶ್ರೀಸಂಧ್ಯಂ ಯಃ ಪಠೇತ್ಸರ್ವಮಂತ್ರಸಿದ್ಧಿಮವಾಪ್ನುಯಾತ್ ||

|| ಇತಿ ಶ್ರೀ ವಸಿಷ್ಠ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ದೇವತಾಪ್ರೋತ್ತರ
ಶತನಾಮ ಸ್ತೋತ್ರಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ ||

ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ತತ್ತ್ವಮಾಲಾ ಮಂತ್ರಃ

ಅಸ್ಯಶ್ರೀ ಗಾಯತ್ರೀ ತತ್ತ್ವಮಾಲಾ ಮಹಾ ಮಂತ್ರಸ್ಯ-ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ
ಯುಜಃ | ಅನುಷ್ಠುಪ್ ಭಂದಃ | ಪರಮಾತ್ಮಾ ದೇವತಾ | ಹಾಲೌ ಬೀಜಾನಿ
ಸ್ವರಾಶ್ಯಕ್ತಯಃ—ಅವ್ಯಕ್ತಂ ಕೀಲಕಂ ಮಮ ಸಮಸ್ತ ಪಾಪಕ್ಷಯಾರ್ಥೇ
ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ಮಹಾಮಾಲಾಮಂತ್ರ ಜಪೇ ವಿನಿಯೋಗಃ ||

ಚತುರ್ವಿಂಶತಿ ತತ್ತ್ವಾನಾಂ ಯದೇಕಂ ತತ್ತ್ವಮುತ್ಪಮಂ |
ಅನುಪಾಧಿ ಪರಂಬ್ರಹ್ಮ ತತ್ಪರಂ ಜ್ಯೋತಿರೋಮಿತಿ || ೧ ||

ಯೋವೇದಾದೌ ಸ್ವರಃ ಪ್ರೋಕ್ತೋವೇದಾಂತೇಚ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಃ |
ತಸ್ಯ ಪ್ರಕೃತಿ ಲೀನಸ್ಯ ತತ್ಪರಂ ಜ್ಯೋತಿರೋಮಿತಿ || ೨ ||

ತದಿತ್ಯಾದಿ ಪದೈರ್ವಾಚ್ಯಂ ಪರಮಂ ಪದಮವ್ಯಯಂ |
ಅಭೇದತ್ವಂ ಪದಾರ್ಥಸ್ಯ ತತ್ಪರಂ ಜ್ಯೋತಿರೋಮಿತಿ || ೩ ||

ಯಸ್ಯ ಮಾಯಾಂಶ ಭಾಗೇನ ಜಗದುತ್ಪದ್ಯತೇ ಖಿಲಂ |
ತಸ್ಯ ಸರ್ವೋತ್ತಮಂ ರೂಪ ಮರೂಪ ಸ್ಯಾಭಿ ಧೀಮಹಿ || ೪ ||

ಯಂ ಸಪಶ್ಯಂತಿ ಪರಮಂ ಪಶ್ಯಂತೋಪಿ ದಿವೌಕಸಃ |
ತಂ ಭೂತಾ ಖಿಲ ದೇವಂತು ಸುಪರ್ಣ ಮುಪಧಾವತಾಂ || ೫ ||

ಯದಂಶ ಪ್ರೇರಿತೋ ಜಂತುಃ ಕರ್ಮಪಾಶ ನಿಯಂತ್ರಿತಃ |
ಲಜನ್ಮಕೃತ ಪಾಪಾನಾ ಮಪಹಂತಾ ದ್ವಿಜನ್ಮನಾಂ || ೬ ||

ಇದಂ ಮಹಾ ಮುನಿ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಗಾಯತ್ರೀ ತತ್ತ್ವಮುತ್ತಮಂ |
ಯಃಪಠೇತ್ಪರಯಾ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಸಯಾತಿ ಪರಮಾಂ ಗತಿಂ || ೭ ||

ಸರ್ವವೇದ ಪುರಾಣೇಷು ಸಾಂಗೋಪಾಂಗೇಷು ಯತ್ಕಲಂ |
ಸಕೃದಸ್ಯ ಜಪಾ ದೇವ ತತ್ಕಲಂ ಪ್ರಾಪ್ನುಯಾನ್ನರಃ || ೮ ||

ಅಭಕ್ಷ ಭಕ್ಷಣಾತ್ಮತೋ ಭವತಿ-ಅಗಮ್ಯಾಗಮನಾತ್ಮತೋ ಭವತಿ-
ಸರ್ವಪಾಪೇಭ್ಯಃ ಪೂತೋ ಭವತಿ-ಪ್ರಾತರಧೀಯಾನೋರಾತ್ರಿ ಕೃತಂ
ಪಾಪಂ ನಾಶಯತಿ-ಸಾಯಮಧೀಯಾನೋ ದಿವಸ ಕೃತಂ ಪಾಪಂ ನಾಶ
ಯತಿ-ಮಧ್ಯಂ ದಿನಮುಪಯುಂಜಾನೋಽಸತ್ ಪ್ರತಿಗ್ರಹಾದಿಭ್ಯೋ
ಮುಕ್ತೋ ಭವತಿ-ಅನುಪಪ್ಲವಂ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಮಭಿವದಂತಿಯಂ ಯಂ
ಕಾನು ಮಭಿಧ್ಯಾಯತಿ ತತ್ತದೇವಾಪ್ನೋತಿ ಪುತ್ರ ಪೌತ್ರಾನ್ ಕೀರ್ತಿ
ಸೌಭಾಗ್ಯಂ ಕ್ಲೋಪ ಲಭತೀ-ಸರ್ವಭೂತಾತ್ಮ ಮಿತ್ರೋದೇಹಾಂತೇತ-
ದ್ವಿಶಿಷ್ಣೋ ಗಾಯತ್ರಾ ಪರಮಂ ಪದಂ ಮಮಾಪ್ನೋತಿ ||

|| ಇತಿ ವೇದ ಸಾರೇ ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ತತ್ತ್ವಮಾಲಾ ಮಂತ್ರಂ ||

ಶ್ರೀ ಗಾಯತ್ರೀ ಸ್ವರ ನಿರ್ಣಯಃ

ಉದಾತ್ತ ಸ್ವರರಿತಶ್ಚೈವ ಹೃನುದಾತ್ತ ಉದಾತ್ತಕಃ |
ಉದಾತ್ತ ಸ್ವರರಿತಶ್ಚೈವ ಪ್ರಚಯಶ್ಚಾನುದಾತ್ತಕಃ || ೧ ||

ಉದಾತ್ತ ಸ್ವರರಿತಶ್ಚೈವ ಹೃನುದಾತ್ತ ಉದಾತ್ತಕಃ |
ಸ್ವರಿತಃ ಪ್ರಚಯಶ್ಚೈವ ಪ್ರಚಯಃ ಪ್ರಚಯಸ್ತಥಾ || ೨ ||

ಉದಾತ್ತಶ್ಚಾನುದಾತ್ತಶ್ಚ ಉದಾತ್ತ ಸ್ವರರಿತಸ್ತಥಾ |
ಪ್ರಚಯಶ್ಚಾನುದಾತ್ತಶ್ಚಉದಾತ್ತಸ್ವರರಿತಸ್ತಥಾ || ೩ ||

ఁబదాత్మోవసుసంఖ్యస్సౌత్ బాణ సంఖ్యోనుధాత్మకః ।
స్వరిత్యోరస సంఖ్యస్సౌత్ ప్రత్యో బాణ సంఖ్యకః ॥ ౪ ॥

(శ్రీ గాయత్రీ పటల)

శ్రీ గాయత్రీ వందనం

ఓం ఆశ్శ్రీ గాయత్రీ సావిత్రి సరస్వతి వందనస్తోత్ర మహా
మంత్రస్య । సాందీపినిర్భగవాన్ యుజః । గాయత్రీ భండః ।
శ్రీ గాయత్రీ నేదమాతా దేవతా । ఆం విం బిజం-ఆం క్లీం
శక్తిః-మం సాం శీలకం-మమ గాయత్రీ సావిత్రి సరస్వతి ప్రసాద
సిద్ధ్యర్థే జపే వినియోగః ॥

ఆం విం అంగుష్ఠాభ్యాం నమః, ఆం క్లీం తర్జనీభ్యాం నమః,
మం సాం మధ్యమాభ్యాం నమః, ఆం విం అనామికాభ్యాం నమః,
ఆం క్లీం కనిష్ఠికాభ్యాం నమః, మం సాం కరతలకర పృష్ఠాభ్యాం
నమః-ఏవం హృదయాదిన్యాసః భూర్భువస్సు వరూణిమితి దిగ్గండః ॥

ధాన్యం : శృత్వాసంధ్యామపిధ్యాయేన్నలగ్నీవాంసుకూభితాం ।
వరదాభయ హస్తాంతాం త్రినేత్రాం చంద్రశేఖరాం ॥ లమిత్వాది
పంచపూజాం శృత్వా = జ్యోతిర్మండల నారాజాన్ లింగం పద్మం
తథేవ చ ॥ యోనిం చ సురభిం జ్యేవ ఏతావందన ముద్రికాః ॥
అథ మంత్ర ప్రకారః ॥ ఓమ్ విం ఆం క్లీం మం సాం ఇతి
మంత్రం-ద్వాత్రింశద్ద్వారం జపిత్వా-సంధ్యేదేవి మహాభాగే
సర్వలోక నమస్కృతే ॥ త్వదుపాసన మాత్రేణ సర్వ పాపైః
ప్రముఞ్చ్యతే ॥ అహోమహో ఒహూరూపనే దివ్యే సంధ్యే
సరస్వతి ॥ అమరే అచరే జ్యేవ బ్రహ్మ యోనే నమోఽస్తుతే ॥
ప్రణవం పరమాత్మానం జపిత్వా భక్తి సంయుతః ॥ అసావాత్మీత్యభి
ధ్యాయేద్దండవత్ప్రణమేత్సధిః ॥ తతః పూర్వవత్ అంగన్యాసా
ది పంచపూజాంతం కుర్యాత్ ॥

॥ ఇతి గాయత్రీ వందనం సంపూర్ణం ॥

ಅಥ ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ರಹಸ್ಯಂ

ನಾರದ ಉನಾಚೆ : ದೇವೀ ಪ್ರಸಾದ ಜನಕಂ ಸುಖಾನುಷ್ಠಾನ ಸಿದ್ಧಿ
ದಂ | ತತ್ಕರ್ಮ ವದಮೇ ಸ್ವಾಮಿನ್ಯಪಾಪೂರ್ವಂ ಸುರೇಶ್ವರ || ೧ ||

ಸದಾಚಾರ ವಿಧೌ ಯಶ್ಚ ಗಾಯತ್ರೀ ವಿಧಿರೀರಿತಃ |
ತಸ್ಮಿನ್ನುಖ್ಯತಮಂ ಕಿಂ ಸ್ಯಾತ್ಕಿಂ ನಾ ಪುಣ್ಯಾಧಿಕ ಪ್ರದಂ || ೨ ||

ಯೇ ಗಾಯತ್ರೀ ಗತಾ ನರ್ಣಾ ಸ್ತತ್ತ್ವ ಸಂಖ್ಯಾಸ್ತತ್ತ್ವ ಯೇರಿತಾಃ |
ತೇಷಾಂ ಕೇ ಋಷಯಃ ಪ್ರೋಕ್ತಾಃ ಕಾನಿಚ್ಛಂದಾಸಿ ಮೈ ಮುನೇ || ೩ ||

ತೇಷಾಂ ಕಾ ದೇವತಾಃ ಪ್ರೋಕ್ತಾಃ ಸರ್ವಂ ಕಥಯ ಮೇ ಪ್ರಭೋ |
ಮಹತ್ಕೃತೂಹಲಂ ನೇದ್ಯ ಮಾಸಸೇ ಪರಿವರ್ತತೇ || ೪ ||

ಶ್ರೀನಾರಾಯಣ ಉನಾಚೆ : ಕುರ್ಯಾದನ್ಯನ್ನ ವಾಕುರ್ಯಾದನುಷ್ಠಾ
ನಾದಿಕಂ ತಥಾ | ಗಾಯತ್ರೀ ಮಾತ್ರ ನಿಷ್ಕಸ್ತು ಕೃತಕೃತೋ ಭವೇ
ದ್ವಿಜಃ || ೫ ||

ಸಂಧ್ಯಾಸು ಚಾರ್ಛ್ಯದಾನಂ ಚ ಗಾಯತ್ರೀ ಜಪಮೇವ ಚ |
ಸಹಸ್ರ ತ್ರಿತಯಂ ಕುರ್ವನ್ನರೈಃ ಪೂಜ್ಯೋ ಭವೇನ್ಮುನೇ || ೬ ||

ನ್ಯಾಸಾನ್ಮರೋತು ವಾಮಾವಾ ಗಾಯತ್ರೀ ಮೇವ ಚಾಭ್ಯಸೇತ್ |
ಧ್ಯಾತ್ವಾ ನಿರಾಶ್ರಜಯಾವೃತ್ತಾ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ರೂಪಿಣೀಂ || ೭ ||

ಯದಕ್ಷರೈಕ ಸಂಸಿದ್ಧೀಃ ಸ್ಪರ್ಧತೇ ಬ್ರಹ್ಮಣೋತ್ತಮಃ |
ಹಾರಿ ಶಂಕರಕಂ ಜೋತ್ಸ ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರ ಹುತಾ ಶನೈಃ || ೮ ||

ಅಥಾತಃ ಶೂಯತಾಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ವರ್ಣ ಋಷ್ಯಾದಿ ಕಾಂಸ್ತಥಾ |
ಭಂದಾಂಸಿ ದೇವತಾ ಸ್ತದ್ವತ್ಕ್ರಮಾ ತ್ತತ್ತ್ವಾನಿ ಚೈವಹ || ೯ ||

ವಾಮದೇವೋತ್ತಿರ್ದಿಸಿಷ್ಠಃ ಶುಕ್ರಃ ಕಣ್ವಃ ಪರಾಶರಃ |
ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರೋ ಮಹಾತೇಜಃ ಕಪಿಲ ಶೌನಕೋ ಮಹಾನ್ || ೧೦ ||

ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯೋ ಭರದ್ವಾಜೋ ಜಮದಗ್ನಿಸ್ತಪೋನಿಧಿಃ |
ಗೌತಮೋ ಮುದ್ಗಲಶ್ಯವ ವೇದವ್ಯಾಸಶ್ಚಲೋಮಃ || ೧೧ ||

ಅಗಸ್ತ್ಯಃ ಕೌಶಿಕೋವತ್ಸಃ ಪುಲಸ್ತ್ಯೋ ಮಾಂಡುಕಸ್ತಥಾ |
ದುರ್ದಾಸಾ ಸ್ತಪನಾಂ ಶ್ರೀಷ್ಠೋ ನಾರದಃ ಕಶ್ಯಪಸ್ತಥಾ || ೧೨ ||

ఇత్యేతే ఋషయః ప్రోక్తా వర్ణానాం కృమణోమునే ।
గాయత్కృష్ణి గనుష్ఠుష్ జ బృహతి పంచరేవ జ ॥ ౧౩ ॥

క్రిశుష్ప జగతి జ్యేవ తథాతి జగతి మతా ।
శక్వర్యతి శక్వరే జ ధృతిర్బాతి ధృతిస్తథా ॥ ౧౪ ॥

విరాట ప్రస్తార పంక్తిర్జ ళ్మతిః ప్రకృతిరాకృతిః ।
వికృతిస్సంకృతిశ్చైవా క్షరపంక్తిస్తథ్యేవ జ ॥ ౧౫ ॥

భూ భువస్స్వరితి భంద స్తథా జ్యోతిశ్శక్తిః స్మృతం ।
ఇత్యేతానిచ భందాంఘి రీర్తితాని మహామునే ॥ ౧౬ ॥

ద్యేవతాని శృణువ్రాజ్ఞ, తేషామేవాసు పూర్వతః ।
ఆగ్నేయం ప్రథమం ప్రోక్తం వాయువ్యం జ ద్వితియేకం ॥ ౧౭ ॥

తృతియం జ తథాసౌర మిశానం జ చతుర్థకం ।
పంచమం యను ద్యేవత్యం షష్ఠంవరుణ ద్యేవతం ॥ ౧౮ ॥

బార్హస్పత్యం సప్తమంతు భగద్యేవత్యమష్టమం ।
నవమం చార్యమాప్రోక్తం సావిత్రం దశమం తథా ॥ ౧౯ ॥

త్వాష్టమేకాదశం ప్రోక్తం పుష్టిస్మద్వాదశం స్మృతం ।
పౌష్ణం త్రయోదశం ప్రోక్తం నాసవంచ చతుర్దశం ॥ ౨౦ ॥

వానుదేవ్యం పంచదశం షోడశం మృత్రవారుణం ।
థాతృ ద్యేవత మేవాథ ప్రోక్తం సప్తదశాక్షరం ॥ ౨౧ ॥

ఆష్టాదశం విత్తీదేవ మూనవింశతి వృష్ణవం ।
వాసవం వింశతి తమం సర్వద్యేవత మారితం ॥ ౨౨ ॥

ఏక వింశతి సంఖ్యాకం ద్వావింశం ధనదం స్మృతం ।
ఆత్తినం జ త్రయోవింశం బ్రాహ్మంస్యా తత్త్వ సంఖ్యకం ॥ ౨౩ ॥

చతుర్వింశతి వర్ణానాం దేవతానాంచ సంగ్రహః ।
శధితం షడమం శ్రేష్ఠ ముదాపాప్యేక రోధనం ॥ ౨౪ ॥
యదాశర్ణనమాశ్రీణ సాంగ జాప్య ఫలం మునే ॥

ಶ್ರೀನಾರಾಯಣ ಉವಾಚ :

ವರ್ಣಾನಾಂ ಶಕ್ತಯಃ ಕಾರ್ಪತಾಃ ಶೃಣುಸ್ವ ಮಹಾಮುನೇ || ೨೫ |
ವಾಮದೇವೀ ಪ್ರಿಯಾ ಸತ್ಯಾ ವಿಶ್ವಾಭದ್ರಾ ವಿಲಾಸಿನೀ |
ವಿಭಾವತೀ ಜಯಾ ಶಾಂತಾ ಕಾಂತಾ ದುರ್ಗಾ ಸರಸ್ವತೀ || ೨೬ ||

ವಿದ್ರುಮಾಚ ವಿಶಾಲಾಚ ವ್ಯಾಪಿನೀ ವಿಮಲಾ ತಥಾ |
ತಮೋಪಹಾರಿಣೀ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾ ವಿಶ್ವಯೋನಿರ್ಜಯಾವಶಾ || ೨೭ ||
ಪದ್ಮಾಲಯಾ ಪರಾಶೋಭಾ ಭದ್ರಾ ಚ ತ್ರಿಪದಾ ಸ್ತೂತಾ
ಚತುರ್ವಿಂಶತಿ ವರ್ಣಾನಾಂ ಶಕ್ತಯಸ್ಸಮುದಾ ಹೃತಾಃ || ೨೮ ||

ಅಂತಃ ಪರಂಚವರ್ಣಾನಿ ವ್ಯಾಹರಾಮಿ ಯಥಾ ತಥಂ |
ಚಂಪಕಂ ಚಾತಸೀ ಪುಷ್ಪ ಸನ್ನಿಭಂ ವಿದ್ರುಮ ಪ್ರಭಂ || ೨೯ ||

ಸ್ವಟಿಕಾ ಕಾರಕಂ ಜೈವ ಪದ್ಮ ಪುಷ್ಪ ಸಮ ಪ್ರಭಂ |
ತರುಣಾದಿತ್ಯ ಸಂಕಾಶಂ ಶಂಖ ಕುಂದೇಂದು ಸನ್ನಿಭಂ || ೩೦ ||

ಪ್ರವಾಳಂ ಪದ್ಮಪತ್ರಾಭಂ ಪದ್ಮರಾಗ ಸಮಪ್ರಭಂ |
ಇಂದ್ರನೀಲ ಮಣಿ ಪ್ರಖ್ಯಂ ಮೌಕ್ತಿಕಂ ಕುಂಕುಮ ಪ್ರಭಂ || ೩೧ ||

ಅಂಜನಾಭಂ ಚರತ್ತಂಚ ನೈಡೂರ್ಯ ಕ್ಷೌದ್ರ ಸನ್ನಿಭಂ |
ಹಾರಿದ್ರಂ ಕುಂದ ದುರ್ಗಾಭಂ ರವಿಕಾಂಕಿ ಸಮಪ್ರಭಂ || ೩೨ ||

ಶುಕಪುಚ್ಛನ್ನಿಭಂ ತದ್ವಚ್ಛತಪತ್ರ ನಿಭಂತಥಾ |
ಕೇತಕೀ ಪುಷ್ಪ ಸಂಕಾಶಂ ಮಲ್ಲಿಕಾ ಕುಸುಮಪ್ರಭಂ || ೩೩ ||

ಕರವೀರಾಭ ಮಿತ್ಯೇತೇ ಕ್ರಮೇಣ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಾಃ |
ವರ್ಣಾಃ ಸ್ತೋತ್ರಾಶ್ಚ ವರ್ಣಾನಾಂ ಮಹಾ ಪಾಪ ವಿಶೋಧನಾಃ || ೩೪ ||

ಪೃಥಿವ್ಯಾಪಸ್ತಥಾ ತೇಜೋ ವಾಯುರಾಕಾಶ ಮೇವ ಚ |
ಗಂಧೋ ರಸಚ್ಚ ರೂಪಂಚ ಸ್ಪರ್ಶಶಬ್ದಸ್ತಥೈವ ಚ || ೩೫ ||

ವಾಕ್ಪಾಣಿ ಪಾದೌಪಿಚ್ಛೇಯಾವುಪಸ್ಥಃ ಪಾಯುರೇವ ಚ |
ಶೋತ್ರಂತ್ರಕ್ಕಾಪಿ ಚಕ್ಷುಶ್ಚ ಚಿಹ್ನಾಘ್ರಾಣಂ ತಥೈವ ಚ || ೩೬ ||

ಮನೋ ಬುದ್ಧಿ ರಹಂಕಾರೋಪ್ಯವ್ಯಕ್ತಶ್ಚ ಯಥಾ ಕ್ರಮಂ |
ತತ್ತಾನ್ಯೇತಾನಿ ವರ್ಣಾನಾಂ ಕ್ರಮಶಃ ಕೀರ್ತಿತಾನಿತು || ೩೭ ||

ಅತಃಪರಂ ಪ್ರವಕ್ಷಾಮಿ ವರ್ಣಾಮುದ್ರಾಃ ಕ್ರಮೇಣತು |
ಸುಮುಖಂ ಸಂಪುಟಂ ಜೈವ ವಿತತಂ ವಿಸ್ತೃತಂ ತಥಾ || ೩೮ ||

ದ್ವಿಮುಖಂ ತ್ರಿಮುಖಂ ಜೈವ ಚತುಃ ಪಂಚಮುಖಂ ತಥಾ |
ಷಣ್ಮುಖಾಘೋಮುಖಂ ಜೈವ ವ್ಯಾಪಿಕಾಂಜಲಿಕಂ ತಥಾ || ೩೯ ||

ಶಕಟಂ ಯಮಪಾಶಂಚ ಗ್ರಂಥಿತಂ ಸಂಮುಖೋನ್ಮುಖಂ |
ಪ್ರಲಂಬಂ ಮುಷ್ಟಿಕಂ ಜೈವ ಮತ್ಸ್ಯಂಕೂರ್ಮಂ ವರಾಹಕಂ || ೪೦ ||

ಸಿಂಹಾಕ್ರಾಂತಂ ಮಹಾಕ್ರಾಂತಂ ಮುದ್ಗರಂ ಪಲ್ಲವಂ ತಥಾ |
ಇತ್ಯೇತಾಃ ಕೀರ್ಮಿತಾ ಮುದ್ರಾ ವರ್ಣಾನಾಂತೇ ಮಹಾಮುನೇ || ೪೧ ||

ಮಹಾ ಪಾಪ ಕ್ಷಯಕರಾಃ ಕೀರ್ಮಿತಾಃ ಕಾಂಕ್ಷಿದಾಮುನೇ
ಏನಂ ಯಸ್ತುದ್ವಿಜ ಶ್ರೇಷ್ಠಸ್ವರೂಪ ಧ್ಯಾನಪೂರ್ವಕಂ ||
ಭಕ್ತ್ಯಾಜನೇತ್ತು ಗಾಯತ್ರೀಂ ತಸ್ಯಾ ಸಾಧ್ಯಂ ನ ಕೀಚನ || ೪೪ ||

|| ಇತಿ ಶ್ರೀದೇವಿ ಮಹಾತ್ಮ್ಯೇ ಶ್ರೀನಾರಾಯಣಪ್ರೋಕ್ತಂ
ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ರಹಸ್ಯಂ ಸಮಾಪ್ತಂ ||

ಅಥ ಶ್ರೀ ಗಾಯತ್ರೀ ಕವಚಂ

ನಾರದಃ : ಸ್ವಾಮಿಸ್ವರ್ಮ ಜಗನ್ನಾಥ ಸಂಶಯೋಸ್ತಿ ಮಮಪ್ರಭೋ |
ಚತುಷ್ಪಷ್ಟಿ ಕಳಾಭಿಜ್ಞ ಪಾದುಕಾ ಯೋಗವಿದ್ವರ || ೧ ||

ಮಚ್ಯತೇಕೇನ ಪುಣ್ಯೇನ ಬ್ರಹ್ಮರೂಪಃ ಕಥಂ ಭನೇತ್ |
ದೇಹಶ್ಚ ದೇವತಾರೂಪೋ ಮಂತ್ರರೂಪೋ ವಿಶೇಷತಃ || ೨ ||

ಕರ್ಮತಚ್ಛೇದೋ ಮಿಚ್ಛಾಮಿ ನ್ಯಾಸಂ ಚ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕಂ |
ಮುಷಿಶ್ಚಂದೋ ದೈವತಂ ಚ ಧ್ಯಾನಂ ಚ ವಿಧಿವತ್ಪ್ರಭೋ || ೩ ||

ನಾರಾಯಣ ಉವಾಚ : ಅಸ್ತ್ರೈಕಂ ಪರಮಂ ಗುಹ್ಯಂ ಗಾಯತ್ರೀ
ಕವಚಂ ತಥಾ | ಪಠನಾದ್ಧಾರಣಾತ್ ಸ್ಮರ್ಮಾಸ್ತು ಪಾಪೈಃ
ಪ್ರಮುಚ್ಯತೇ || ೪ ||

ಸರ್ವಾಣ್ಯಾನಾನವಾಪ್ನೋತಿ ದೇವೀರೂಪಶ್ಚ ಜಾಯತೇ |
ಗಾಯತ್ರೀ ಕನಚನ್ಯಾಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮವಿಷ್ಣು ಮಹೇಶ್ವರಾಃ || ೫ ||

ಮುಷಯೋ ಋಗ್ಯಜುಸ್ಸಾಮಾ ಧರ್ವಶೃಂದಾಂಸಿ ನಾರದ |
ಬ್ರಹ್ಮರೂಪೋ ದೇವತೋಕ್ತಾ ಗಾಯತ್ರೀ ಪರಮಾಕಳಾ || ೬ ||

ತದ್ವೀಜಂಭಃ ಇತ್ಯೇಷಾ ಶಕ್ತಿರೂಕ್ತಾ ಮುನೀಷಿಭಿಃ |
ಕೀಲಕಂ ಚಧಿಯಃ ಸ್ತೋತ್ರಂ ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥೇ ವಿನಿಯೋಜನಮ್ || ೭ ||

ಚತುರ್ವಿಧಯಂ ಸ್ತೋತ್ರಂ ಚತುರ್ಭಿಃ ಸ್ತುತಮ್ |
ಪಂಚಭಿಃ ಸ್ತುತಮ್ ಸ್ತುತಮ್ || ೮ ||

ಚತುರ್ವಿಧೇತ್ರಮುದ್ದಿಷ್ಟಂ ಚತುರ್ವಿಧಾತ್ಮದಸ್ತುತಮ್ |
ಅಥ ಧ್ಯಾನಂ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಸಾಧಕಾಭೀಷ್ಟದಾಯಕಮ್ || ೯ ||

ಮುಕ್ತಾವಿದ್ವಾನ್ಮುಹೇಮನೀಲ ಧನಕಚ್ಚಾಯೈರುತ್ಮಪ್ರೀಕ್ಷಣೈ |
ಝಕ್ಕಾಮಿಂದು ನಿಬದ್ಧರತ್ನ ಮಕುಟಾಂ ತತ್ಪಾರ್ವತ ವರ್ಣಾಕ್ಷಿತಾಮ್ ||

ಗಾಯತ್ರೀಂ ವರದಾಭಯಾಂಕುಶಕಶಾ ಶ್ಕೂಲಂ ಕಪಾಲಂ ಗದಾಂ |
ಶಂಖಂ ಚಕ್ರ ಮಥಾರವಿಂದ ಮುಕುಳಂ ಹಸ್ತೈರ್ವಹಂತೀಂ ಭಣೇ || ೧೦ ||

ಗಾಯತ್ರೀ ಪೂರ್ವತಃ ಪಾತು ಸಾವಿತ್ರೀ ಪಾತು ದಕ್ಷಿಣೇ |
ಬ್ರಹ್ಮ ಸಂಧ್ಯಾತು ಮೇಘಶ್ವಾ ದುತ್ತರಾಯಾಂ ಸರಸ್ವತೀ || ೧೧ ||

ಪಾರ್ವತೀ ಮೇದಿ ಶಂರಕ್ಷೇ ತ್ವಾವಕೇಂ ಜಲಶಾಯಿನೀ |
ಯಾತುಧಾನೀ ದಿಶಂರಕ್ಷೇದ್ಯಾತುಧಾನ ಭಯಂಕರೀ || ೧೨ ||

ಪಾನಮಾನೀಂ ದಿಶಂರಕ್ಷೇ ತ್ವನಮಾನ ವಿಲಾಸಿನೀ |
ದಿಶಂರೋದ್ರೀಂಚಮೇಪಾತು ರುದ್ರಾಣೀ ರುದ್ರರೂಪಿಣೀ || ೧೩ ||

ಬ್ರಹ್ಮಾಣ್ಯಾರ್ಧವಂತು ಮೇರಕ್ಷೇ ದಧಸ್ತಾದ್ವೈಷ್ಟವೀತಥಾ |
ಎವಂದಶದಿಶೋರಕ್ಷೇತ್ಸರ್ವಾಂಗಂ ಭುವನೇಶ್ವರೀ || ೧೪ ||

ತತ್ಪದಂ ಪಾತುಮೇ ಪಾದ್ವೀಜಂಘ್ರೇನೇ ಸವಿತುಃ ಪದಮ್ |
ನರೇಣ್ಯಂ ಕಟಿದೇಶಂತು ನಾಭಂಭರ್ಗಸ್ತಥೈವಚ || ೧೫ ||

ದೇವಸ್ಯ ಮೇತದ್ವೈದಯಂ ಧೀಮಹೀತಿಚ ಮೇಗಳಂ |
ಧಿಯಃ ಪದಂಚ ಮೇನೇತ್ರೇ ಯಃ ಪದಮೇ ಲಲಾಟಕಮ್ || ೧೬ ||

ನಃ ಪಾತುಮೇ ಪದಂಮೂರ್ಧ್ನ ಶಿಖಾಯಾಂಮೇ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ |
ತದ್ವರ್ಣಃಪಾತು ಮೂರ್ಧ್ನಾ ನಂ ನಕಾರಃ ಪಾತುಪಾಲಕಮ್ || ೧೭ ||

ಚಕ್ಷುಷೀತು ವಿಕಾರಾರ್ಣ ಸ್ತುಕಾರಸ್ತು ಕಪೋಲಯೋಃ |
ನಾಸಾಪುಟಂ ವಕಾರಾರ್ಣೋ ರೇಕಾರಸ್ತು ಮುಖೇತಥಾ || ೧೮ ||

ಣಿಕಾರ ಉರ್ದ್ವ ಮೋಷ್ಠಂತು ಯಕಾರ ಸ್ತುಧರೋಷ್ಠ ಕಮ್ |
ಆಸ್ಯಮಧ್ಯೇಭಕಾರಾರ್ಣೋ ಗೋಕಾರಶ್ಚ ಬುಕೇ ತಥಾ || ೧೯ ||

ದೇಕಾರಃಕಂಠ ದೇಶೇತು ವಕಾರಸ್ಪೃಂಧ ದೇಶಕಮ್ |
ಸ್ಯಕಾರೋ ದಕ್ಷಿಣಂ ಹಸ್ತಂ ಧೀಕಾರೋ ವಾಮಹಸ್ತಕಮ್ || ೨೦ ||

ಮಕಾರೋ ಹೃದಯಂರಕ್ಷೇದ್ಧಿಕಾರ ಉವರೇತಥಾ |
ಧಿಕಾರೋ ನಾಭಿ ದೇಶೇತು ಯೋಕಾರಸ್ತು ಕಟಂತಥಾ || ೨೧ ||

ಗುಹ್ಯಾಂ ರಕ್ಷತು ಯೋಕಾರ ಉರೂದ್ವಾನಃ ಪದಾಕ್ಷರಮ್ |
ಪ್ರಕಾರೋಜಾನುನೀರಕ್ಷೇಜ್ಜೀಕಾರೋ ಜಂಘದೇಶಕಮ್ || ೨೨ ||

ದಕಾರೋ ಗುಲ್ಫದೇಶೇತು ಯಾಕಾರಃ ಪದಯುಗ್ಮಕಮ್ |
ತಕಾರ ವ್ಯಂಜನಂ ಜೈವ ಸರ್ವಾಂಗೇ ಮೇ ಸದಾವತು || ೨೩ ||

ಇದಂತು ಕವಚಂ ದಿವ್ಯಂ ಬಾಧಾಶತ ವಿನಾಶನಮ್ |
ಚತುಷ್ಟಸ್ಪಿಕಳಾ ವಿದ್ಯಾದಾಯಕಂ ಮೋಕ್ಷಕಾರಕಮ್ || ೨೪ ||

ಮುಚ್ಯತೇ ಸರ್ವಪಾಮೇಭ್ಯಃ ಪರಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಧಿಗಚ್ಯತಿ |
ಪಠನಾಚ್ಛ್ರವಣಾದ್ವಾಪಿ ಗೋ ಸಹಸ್ರ ಫಲಂ ಲಭೇತ್ || ೨೫ ||

|| ಇತಿ ಶ್ರೀ ದೇವೀಭಾಗವತೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ದ್ವಾದಶಸ್ಕಂದೇ
ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರಕವಚಂ ನಾಮ ತೃತೀಯೋಧ್ಯಾಯಃ ||

ಅಥ ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ಹೃದಯಂ

ನಾರದಃ : ಭಗವನ್ನೇವದೇವೇಶ ಭೂತಭವ್ಯ ಜಗತ್ಪ್ರಭೋ |
ಕವಚಂಚ ಶ್ರುತಂ ದಿವ್ಯಂ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರ ವಿಗ್ರಹಮ್ || ೧ ||

ಅಧುನಾಶೋಕಮಿಚ್ಛಾಮಿ ಗಾಯತ್ರೀ ಹೃದಯಂ ಪರಂ |
ಯದ್ಧಾರಣಾಧ್ಯವೇತ್ಪುಣ್ಯಂ ಗಾಯತ್ರೀ ಜಪತೋಖಿಲಮ್ || ೨ ||

ನಾರಾಯಣಃ

ದೇವ್ಯಾಶ್ಚ ಹೃದಯಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ನಾರದಾಧರ್ಮಣೀ ಸ್ಫುಟಮ್ |
ತದೇವಾಹಂ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ರಹಸ್ಯಾತಿ ರಹಸ್ಯಕಮ್ || ೩ ||

ವಿರಾಡ್ರೂಪಾಂ ಮಹಾದೇವೀಂ ಗಾಯತ್ರೀಂ ವೇದಮಾತರಮ್ |
ಧ್ಯಾತ್ವಾತಸ್ಯಾ ಸ್ತುತಾಂಗೇಷು ಧ್ಯಾಯೇ ದೇತಾಶ್ಚದೇವತಾಃ || ೪ ||

ಹಿಂಡ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಯೋರೈಕ್ಯಾದ್ವ್ಯಾವಯೇತ್ಸತ ನೌ ತಥಾ |
ನಿಜರೂಪಂ ನಿಜೇದೇಹೇ ತನ್ಮಯತ್ವಾಯ ಸಾಧಕಃ || ೫ ||

ನಾದೇವೋಭ್ಯರ್ಥ ಯೇದ್ದೇವ ಮಿತಿ ವೇದ ವಿದೋ ವಿದುಃ |
ತತೋಃಭೇದಾಯಕಾಯೇ ಸ್ವೇ ಭಾವಯೇದ್ಧೇವತಾ ಇಮಾಃ || ೬ ||

ಅಥ ತತ್ಸಂ ಪ್ರವ್ಯಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ತನ್ಮಯತ್ವ ಮಥೋಭವೇತ್ |
ಗಾಯತ್ರೀ ಹೃದಯಸ್ಯಾ ಸ್ಯಾಪ್ಯಹಾಮೇವ ಋಷಿಸ್ಸತ್ಪುತಃ || ೭ ||

ಗಾಯತ್ರೀ ಛಂದ ಉದ್ದಿಷ್ಟಂ ದೇವತಾ ಪರಮೇಶ್ವರೇ |
ಪೂರ್ವೋಕ್ತೇನ ಪ್ರಕಾರೇಣ ಕುರ್ಯಾದಂಗಾನ್ ಪಟ್ಟಮಾತ್ || ೮ ||

ಅಸನೇ ವಿಜನೇ ದೇಶೇಧ್ಯಾಯೇದೇಕಾಗ್ರ ಮಾನಸಃ | ಅಧಾರ್ಥನ್ಯಾಸಃ |
ದೈರ್ಮೂರ್ಛಿ ದೈವತಮ್ | ದಂತಪಚ್ಚೈವತ್ತಿನೌ | ಉಭೇಸಂಧ್ಯೇ
ಚೋಷ್ಯಯೋಃ | ಮುಖೇಗ್ನಿಃ | ಜಿಹ್ವಾಯಾಂ ಸರಸ್ವತೀ | ಗ್ರೀವಾ
ಯಾಂತು ಬೃಹಸ್ಪತಿಃ | ಸ್ತನಯೋರ್ದಸಪೋಷ್ವಾ | ಬಾಹ್ನೋರ್ಮರುತಃ |
ಹೃದಯೇ ಸರ್ಪನೃಃ | ಆಕಾಶಮುದರೇ | ನಾಭಾವಂತರಿಕ್ಷಂ | ಕಪ್ಪೋ
ರಿಂದ್ರಾಗ್ನಿಃ | ಐಘನೇ ವಿಜ್ಞಾನಘನಃ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ | ಕೈಲಾಸಮಲಯಾ
ಪೂರ್ವೋಃ | ವಿಶ್ವೇ ದೇವಾಜಾನೋಃ | ಜಂಘಯೋಃ ಕೌಶಿಕಃ | ಗುಹ್ಯೇ
ಆಯನಂ | ಲಿಂಗೇಽಪಿತರಃ | ಪಾದಯೋಃ ಪೃಥಿವೀ | ವನಸ್ಪತಯೋಂಗು
ಲೀಷು | ಋಷಯೋರೋಮಸು | ನಖೇಸುಮುಹೂರಾಃ | ಅಸ್ಥಿಮಗ್ರಹಾಃ |
ಅಸೃಜಾಂನೇಷ್ಟೃತಮಃ | ಸಂವತ್ಸರಾನ್ಯೈನಿಮೇಷೇ | ಅಹೋರಾತ್ರೀಜಾಗರ
ಸ್ವಾಪಯೋಃ | ನೇತ್ರಯೋರಾದಿತ್ಯಶ್ಚಂದ್ರಮಾಃ | ವಿವರೂಪಾಂ ದಿವ್ಯಾಂ
ಗಾಯತ್ರೀಂ ಸಹಸ್ರನೇತ್ರಾಂ ಶರಣಮಹಂ ಪ್ರಪದ್ಯೇ | ಓಂ ತತ್ಸವಿತುರ್ವ

ರೇಣ್ಯಾಯ ನಮಃ | ಓಂ ತತ್ಸಾರ್ವ ಜಯಾಯ ನಮಃ | ತತ್ಪ್ರಾತರಾದಿ
 ತ್ಯಾಯ ನಮಃ | ತತ್ಪ್ರಾತರಾದಿತ್ಯ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಯೈ ನಮಃ | ಪ್ರಾತರ
 ಧೀಯಾನೋ ರಾತ್ರಿಕೃತಂ ಪಾಪಂ ನಾಶಯತಿ | ಸಾಯಂಮಧೀಯಾನೋ
 ದಿವಸಕೃತಂ ಪಾಪಂ ನಾಶಯತಿ | ಸಾಯಂ ಪ್ರಾತರಧೀಯಾನೋಽಪಾಪೋ
 ಭವತಿ | ಸರ್ವ ಕೀರ್ಛೇಷು ಸ್ನಾತೋ ಭವತಿ | ಸರ್ವೇರ್ಧೇವೈರಾಹ್ನತೋ
 ಭವತಿ | ಅವಾಚ್ಯ ವಚನಾತ್ಸ್ನಾತೋ ಭವತಿ | ಅಭಕ್ಷ್ಯ ಭಕ್ಷಣಾತ್ಸ್ನಾತೋ
 ಭವತಿ | ಅಭೋಜ್ಯ ಭೋಜನಾತ್ಸ್ನಾತೋ ಭವತಿ | ಅಚೋಷ್ಯ ಚೋಷಣಾ
 ತ್ಸ್ನಾತೋ ಭವತಿ | ಅಕೃತ್ಯಕರಣಾತ್ಸ್ನಾತೋ ಭವತಿ | ದುಷ್ಪ್ರತಿಗ್ರಹ ಶತ
 ಸಹಸ್ರಾತ್ಸ್ನಾತೋ ಭವತಿ | ಸರ್ವಪ್ರತಿಗ್ರಹಾತ್ಸ್ನಾತೋ ಭವತಿ | ಪಶ್ಚಿ
 ದೂಷಣಾತ್ಸ್ನಾತೋ ಭವತಿ | ಅನ್ಯತ ವಚನಾತ್ಸ್ನಾತೋ ಭವತಿ | ತಥಾಽ
 ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ ಭವತಿ | ಅನೇನ ಹೃದಯೇನಾಧೀತೇನ ಕೃತು
 ಸಹಸ್ರೇಣೇಷ್ಟಂ ಭವತಿ | ಪಷ್ಠಿ ಶತಸಹಸ್ರ ಗಾಯತ್ರಾಜಪ್ಯಾ ನಿಫಲಾನಿ
 ಭವಂತಿ | ಅಷ್ಟಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಸ್ಸಮ್ಯಗ್ಗೃಹಯಿತ್ವಾ ಗಾಯತ್ರೀ ರೂಪಾ
 ಸ್ಮರಿತೋಷಯೇತ್ ತಸ್ಯಸಿದ್ಧಿರ್ಮತಿ | ಯ ಇದಂ ನಿತ್ಯಮಧೀಯಾನೋ
 ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ ಪ್ರಾತುಶ್ಯುಚಿಸ್ಸರ್ವಪಾಪೈಃ ಪ್ರಮುಚ್ಯತೇ ಸಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇನು
 ಹೀಯತೇ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ಮಹೀಯತೇ ಇತ್ಯಾಹ ಭಗವಾನ್
 ಶ್ರೀನಾರಾಯಣಃ ||

||ಇತಿ ಶ್ರೀ ಭಾಗವತೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ದ್ವಾದಶಸ್ಕಂದೇ
 ಗಾಯತ್ರೀ ಹೃದಯಂ ||

ಶ್ರೀ ಗಾಯತ್ರೈಪನಿಷತ್

ಅಪ್ಯ ಶ್ರೀ ಗಾಯತ್ರೈಪನಿಷನ್ಮಹಾಮಂತ್ರಸ್ಯ—ಪ್ರಹ್ಲಾದೋ
 ಭಗವಾನೃಷಿಃ | ಗಾಯತ್ರೀ ಭಂದಃ | ಅಗ್ನಿದೇವತಾ | ಅಂ ಬೀಜಂ, ಉಂ
 ಶಕ್ತಿಃ, ಮಂ ಕೀಲಕಂ, ಮಮ ಸಕಲಾಭೀಷ್ಟಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥೇ ಗಾಯತ್ರೈಪನಿಷ
 ನ್ಮಂತ್ರ ಜಪೇ ವಿನಿಯೋಗಃ || ಓಂ ಆಂ ಅಂಗುಷ್ಠಾಭ್ಯಾಂ ನಮಃ—ಓಂ
 ಆಂ ತರ್ಜನೀಭ್ಯಾಂ ನಮಃ—ಓಂ ಊಂ ಮಧ್ಯಮಾಭ್ಯಾಂ ನಮಃ—ಓಂ

ఐం అనామికాభ్యాం నమః—ఓం ఓం శనిష్ఠికాభ్యాం నమః—ఓం
అః కరతలకర పృష్ఠాభ్యాం నమః ॥ ఓం ఆం కృదయాయ నమః
—ఓం ఈం తిరసే స్వాహా—ఓం లూం తిబాయేవశట్—ఓం ఐం
శవతాయకుం—ఓం ఔం నేత్రత్రయాయవశట్—ఓం అః
అస్మాయఫట్—ఓం భూభువస్సవరూమితి దిగ్గండః ॥

ధ్యానం : అశలమశల వణం వణరూపం తమోశం ।

త్వబిలమబిల గుహ్యం గుహ్యమోశంతు సూక్ష్మం ॥

అమలమమల తత్త్వం యో భజంతీహ ధిరః ।

కృదయశమల మధ్యే తే భవంతీహ ముక్తాః ॥

ఘననిషత్ : కరిః ఓం సకనావవత్తితి శాంతిః ॥ నమశ్చత్య
భగవాన్ యాజ్ఞవల్క్యః స్వయంభువం పరిపప్రచ్ఛత్సం భ్రూహి
బ్రహ్మన్ గాయత్రా లుక్పత్తిం శ్రోతుమిచ్ఛామి ॥

బ్రహ్మలువాచ : శబ్ద బ్రహ్మత్మకః ప్రణవో నిరంజనో
నిత్యో భవతి ప్రణవేన వ్యాకృతయః ప్రవర్తంత ఇతి ॥ యాజ్ఞ
వల్క్య ప్రపచ్ఛకథం పునః ప్రపంచస్యోత్పత్తిరితితస్మై సకలవాచ ॥
తనుసస్మ పరంజ్యోతిః ఖం పురుషః స్వయంభూర్విష్ణురితిహః
స్వాంగుళిమంథయతి మథ్యమానాత్మేనో భవతి—భేనాద్బు
ద్బుదం భవతి—బుద్బుదా దండం భవతి—అండాదాత్మా భవతి—ఆత్మన
ఆకాశో భవతి—ఆకాశాద్వాయుర్భవతి—నాయోరగ్నిర్భవతి—ఆగ్నే
రీణోంకారో భవతి—ఓంకారాద్వాత్యుతయో భవతి—వ్యాకృతి
భ్యో గాయత్రి భవతి—గాయత్ర్యా సావిత్రి భవతి—సావిత్రి
సరస్వతి భవతి—సరస్వత్యా వేదా భవతి—వేదేభ్యో బ్రహ్మ
భవతి—బ్రహ్మణో లోకా భవతి—తస్మాల్లోకః ప్రవర్తంతే
తత్సారో వేదాస్సాంగాస్సోపనిషదస్సేతిహాసాస్సర్వే
గాయత్ర్యాః ప్రవర్తంతే—యథాగ్నిర్దేవానాం బ్రహ్మణో
మనుష్యాణామేరుత్తిఖిణ్ణం గంగానదీనాం వసంత ఋతూనాం
బ్రహ్మ ప్రజాపతీనామివాసా ముఖ్య గాయత్రి గాయత్ర్యా
భందో భవతి—రీంవ్యభిః రీం భువః రీం సువః రీం మరుః రీం జనః

ಕಿಂ ತಪಃ ಕಿಂ ಸತ್ಯಂ ಕಿಂ ತಪ್ತಿಂ ಸವಿತುಃ ಕಿಂ ವರೇಣೀಯಂ ಕಿಂ ಭರ್ಗಃ ಕಿಂ
 ದೇವಸ್ಯ ಕಿಂ ಧೀಮಹಿ ಕಿಂ ಧಿಯಃ ಕಿಂ ಯಃ ಕಿಂ ನಃ ಕಿಂ ಪ್ರಜೋದಯಾದಿತಿ
 ಭೂರಿತಿ ಭೂಲೋಕೋ ಭುವ ಇತ್ಯಂತರಿಕ್ಷ ಲೋಕ ಸ್ವವರಿತಿ ಸ್ವರ್ಗ
 ಲೋಕೋ ಮಹ ಇತಿ ಮಹರ್ಲೋಕೋ ಜನ ಇತಿ ಜನೋಲೋಕ ಸ್ವಪ
 ಇತಿ ತಪೋಲೋಕಸ್ಸತ್ಯಮಿತಿ ಸತ್ಯಲೋಕೋ ಭೂರ್ಭುವಸ್ವವರಿತಿ
 ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಂ ತದಿತಿ ತದಿದಂ ತೇಜೋಯತ್ರೇಜಸೋಗ್ನಿದೇವತಾ
 ಸವಿತುರಿತಿ ಸಾವಿತ್ರಂ ವರೇಣೀಯ ಮಿತ್ಯನ್ಮಂ ಅನ್ನಮೇವ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ
 ಭರ್ಗ ಇತ್ಯಾ ಪೋವೈ ಭರ್ಗಃ ತಾವಾವಿತಾಸ್ಸರ್ವಾ ದೇವತಾಃ ದೇವಸ್ಯ-
 ತೀಂದ್ರೋ ನೈದೇವತಾ ಯದಿದಂತದಿಂದ್ರಃ ತಸ್ಮಾತ್ಸರ್ವಕೃತ್ ಪುರುಷೋ
 ನಾನು ವಿಷ್ಣುರ್ಧೀಮಹೀತ್ಯಂತರಾತ್ಮಾ ಯದಂತರಾತ್ಮಾ ತತ್ಸರ್ವಂ ಪ್ರಣವೋ
 ವಿಷ್ಣುರ್ಧಿಯ ಇತ್ಯಂತರಾತ್ಮಾಧ್ಯಾತ್ಮಂತತ್ಪರಮಂ ಪದಂ ಯಇತಿ ಪೃಥಿವೀ
 ನೈನಃ ಇತಿ ಸ್ಪಸ್ಥಿಸ್ಥೈಕ್ಯಂ ಪ್ರಜೋದಯಾದಿತಿ ಕಾಮಾ ಇಮಾನೋಲೋಕಾ
 ಸ್ಪುಷ್ಯಾನ್ ಯತಿಯೋ ನೃಶಂ ಸೋಹ್ಯನೃಶಂಸ್ಯ ಸೋಷ್ಯಸ್ತತ್ರಮಂ
 ಪದಂ ಇತ್ಯೇಷಾಗಾಯತ್ರೀಕಿಂ ಗೋತ್ರಂ ಕತ್ಯಕ್ಷರಾಣಿಕತಿಪಾದಾಃ ಕತಿಕುಕ್ಷಿಃ
 ಕತಿರ್ಹರ್ಷ ಬ್ರಹ್ಮಕವಚಾ ಸಾಂಖ್ಯಾಯನಸ ಗೋತ್ರಿ ಕಾತದಿತ್ಯಾದಿ ಚತು-
 ವಿಂಶತ್ಯಕ್ಷರಾಣಿ ಬುಗ್ವೇದೋ ಸ್ಯಾಃ ಪ್ರಥಮಃ ಪಾದೋಭವತಿ ಯಜು
 ವೇದೋ ದ್ವಿತೀಯಃ ಸಾನು ವೇದಃ ತೃತೀಯಃ ಪೂರ್ವಾದಿಕ್ರಥ
 ಮಾಕುಕ್ಷಿರ್ಭವತಿ ದಕ್ಷಿಣಾದಿಕ್-ದ್ವಿತೀಯಾ ಪಶ್ಚಿಮಾದಿಕ್-ತೃತೀಯಾ
 ಉತ್ತರಾಚತುರ್ಧೌರ್ಧ್ವಪಂಚಮೃಧರಾ ಷಷ್ಠೀ ಕುಕ್ಷಿಃ ವ್ಯಾಕರಣ
 ಮಸ್ಯಾಃ ಪ್ರಥಮಂ ಶೀರ್ಷಂ ಭವತಿ ಶಿಕ್ಷಾದ್ವಿತೀಯಂ ಕಲ್ಪಸ್ತೃತೀಯಂ
 ನಿರುಕ್ತಂ ಚತುರ್ಥಂ ಜ್ಯೋತಿಷಮಯನಮಿತಿ ಪಂಚಮಂಕಿಮುಲಕ್ಷಣಂ
 ಕಿಮುಚೇಷ್ಟಿತಂ ಕಿಮುದಾಹೃತಂ ಮೀಮಾಂಸಾ ಸರ್ವಂ ಲಕ್ಷಣಂ
 ಅಥರ್ವಣ ವೇದೋ ವಿಚೇಷ್ಟಿತಮಕ್ಷರಾತ್ಮಕಂ ಪರಂ ಬ್ರಹ್ಮೇತೃದಾ
 ಹೃತಂ ಲಕ್ಷಣಂ ಚ ಭಂದೋವಿರಿತ್ಯುದಾಹೃತಂ ಕೋವರ್ಣಃ ಕಸ್ವರಃ
 ಶ್ವೇತೋವರ್ಣಃ ಷಟ್ಸ್ವರಾಣೀಮಾನ್ಯಕ್ಷರಾಣಿದೈವತಾನಿ ಭವಂತಿ-
 ಪೂರ್ವಸಂಧ್ಯಾಭವತಿ-ಗಾಯತ್ರೀ ಮಧ್ಯಮಾ ಭವತಿ-ಸಾವಿತ್ರೀ ಪಶ್ಚಿಮಾ
 ಸಂಧ್ಯಾ ಸರಸ್ವತೀ ||

ಪ್ರಾತಸ್ಸಂಧ್ಯಾ ರಕ್ತಪದ್ಮಾಸನಸ್ಥಾ ರಕ್ತಾಂಬರಧರಾ, ರಕ್ತವರ್ಣಾ,
 ರಕ್ತಮಾಲಾಭಾ, ರಕ್ತಗಂಧಾನುಲೇಪನಾ, ಚತುರ್ಮುಖೀ, ಅಷ್ಟಭುಜಾಷ್ಟ

ನೇತ್ರಾದಂಡಾಕ್ಷಮಾಲಾ, ಕಮಂಡಲು ಸ್ತುಕ್ಪುಷ್ಪಧಾರಿಣೀ, ಸರ್ವಾಭರಣ ಭೂಷಿತಾ, ಗಾಯತ್ರೀ ಕೌಮಾರೀ, ಬ್ರಾಹ್ಮೀ, ಹಂಸವಾಹನಾ, ಋಗ್ವೇದ ಸಂಹಿತಾ, ಬ್ರಹ್ಮದೈವತ್ಯಾತ್ರಿಪದಾ ಗಾಯತ್ರೈಗ್ಮೀರುಮಿಂ, ರುದ್ರಶ್ರೀಖಾ, ವಿಷ್ಣುಹೃದಯಂ, ಬ್ರಹ್ಮಕವಚಾ, ಸಾಂಖ್ಯಾಯನಸಗೋತ್ರಾ, ರಕ್ತ ವರ್ಣಾ, ಕರ್ಮಜ್ಞಾನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ ಇತ್ಯೇಷಾ ಗಾಯತ್ರೀ ||

ಮಾಧ್ಯಾಹ್ನಿಕ ಸಂಧ್ಯಾ ಶ್ವೇತ ಪದ್ಮಾಸನಸ್ಥಾ, ಶ್ವೇತಾಂಬರಧರಾ, ಶ್ವೇತವರ್ಣಾ, ಶ್ವೇತಮಾಲಾ, ಶ್ವೇತಗಂಧಾನುಲೇಪನಾ, ಪಂಚಮುಖೀ, ದಶಭುಜಾ, ತ್ರಿನೇತ್ರಾ, ತ್ರಿಶೂಲಾಕ್ಷಮಾಲಾ ಕಮಂಡಲುಧಾರಿಣೀ, ಸರ್ವಾಭರಣ ಭೂಷಿತಾ, ಸಾವಿತ್ರೀ ಯುವತೀ, ಯಜುರ್ವೇದ ಸಂಹಿತಾ ಮಾಹೇಶ್ವರೀ, ವೃಷಭವಾಹಿನೀ, ಯಜುರ್ವೇದ ಸಂಹಿತಾ ರುದ್ರದೈವತ್ಯಾತ್ರಿಪದಾ ಕ್ಷೆಟ್ಟುಕ್ಷೀ, ಪಂಚಶೀರ್ಷಾಗ್ನೀರುಮಿಂ, ರುದ್ರಶ್ರೀಖಾ, ವಿಷ್ಣು ಹೃದಯಂ ಬ್ರಹ್ಮಕವಚಾ, ಸಾಂಖ್ಯಾಯನಸಗೋತ್ರಿಕಾ, ಶ್ವೇತವರ್ಣಾ, ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ, ಇತ್ಯೇಷಾ ಸಾವಿತ್ರೀ ||

ಸಾಯಂಸಂಧ್ಯಾ, ಕೃಷ್ಣ ಪದ್ಮಾಸನಸ್ಥಾ, ಕೃಷ್ಣಾಂಬರಧರಾ, ಕೃಷ್ಣ ವರ್ಣಾ, ಕೃಷ್ಣಮಾಲಾ, ಕೃಷ್ಣ ಗಂಧಾನುಲೇಪನಾ, ಏಕಮುಖೀ, ಚತುರ್ಭುಜಾ, ದ್ವಿನೇತ್ರಾ, ಚಕ್ರಾಕ್ಷಮಾಲಾ ಕಮಂಡಲು ಶಂಖಧಾರಿಣೀ ಸರ್ವಾಭರಣ ಭೂಷಿತಾ, ಸರಸ್ವತೀ, ವೃದ್ಧಾನ್ವೈಷ್ಣವೀ, ಗರುಡವಾಹನಾ, ಸಾಮವೇದ ಸಂಹಿತಾ ವಿಷ್ಣುದೈವತ್ಯಾತ್ರಿಪದಾ ಸರಸ್ವತೀ, ಕ್ಷೆಟ್ಟುಕ್ಷೀ, ಪಂಚಶೀರ್ಷಾಗ್ನೀರುಮಿಂ, ಬ್ರಹ್ಮಶಿರೋ ರುದ್ರಶ್ರೀಖಾ, ವಿಷ್ಣು ಹೃದಯಂ, ಬ್ರಹ್ಮಕವಚಾ, ಸಾಂಖ್ಯಾಯನಸಗೋತ್ರಾ, ಮೋಕ್ಷಜ್ಞಾನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ, ಇತ್ಯೇಷಾ ಸರಸ್ವತೀ, ರಕ್ತಗಾಯತ್ರೀ ಶ್ವೇತಾ ಸಾವಿತ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ವರ್ಣಾ ಸರಸ್ವತೀ ||

ಪ್ರಣವೇ ನಿತ್ಯಯುಕ್ತಸ್ಯ ವ್ಯಾಹೃತೀಷುಚ ಸಪ್ತಷು |
ಸರ್ವೇಷಾಮೇವ ಪಾಪಾನಾಂ ಸಂಕರೇ ಸಮುಪಸ್ಥಿತೇ || ೧ ||

ದಶಸಾಹಸ್ರಮಭ್ಯರ್ಚ್ಯ ಗಾಯತ್ರೀಂ ವಾಪನೀಂಜವೇತ್ |
ಋಷ್ಯಾಧೀನಧವಕ್ಷ್ಯೇಹಂ ಸಾವಧಾನಮನಾಶ್ರುಣು || ೨ ||

ತಾನಜ್ಞಾತ್ವಾ ಜಪಂ ಸರ್ವಂ ಭಸ್ಮನೀ ವಹುತಂ ಭವೇತ್ |
ವಾಮದೇವೋ ತ್ರಿರ್ದಸಿಷ್ಯಶ್ಚ ಶುಕಃ ಕಣ್ವಃ ಪರಾಶರಃ || ೩ ||

ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರೋ ಮಹಾತೇಜಾಃ ಕಪಿಲಃ ಶೌನಕೋಮಹಾನ್ |
ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯೋ ಭರದ್ವಾಜೋ ಜಮದಗ್ನಿ ಸ್ತುಪ್ತೋನಿಧಿಃ || ೪ ||

ಗೌತಮೋ ಮುದ್ಗಲ ಶ್ರೇಷ್ಠೋ ವೇದವ್ಯಾಸಶ್ಚ ರೋಮಶಃ |
ಅಗಸ್ತ್ಯಃ ಕೌಶಿಕೋವತ್ಸಃ ಪುಲಸ್ತ್ಯೋ ಮಾಂಡುಕಸ್ತಥಾ || ೫ ||

ದುರ್ಮಾಸಾ ಸ್ತುಪನಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠೋ ನಾರದಃ ಕಾಶ್ಯಪ ಸ್ತಥಾ |
ಗಾಯತ್ರೈಷ್ಟಿಗನುಷ್ಠುಪ್ಪ ಬೃಹತೀ ಪಂಕ್ತಿರೇವಚ || ೬ ||

ತ್ರಿಮುಪ್ಪ ಜಗತೀ ಚೈವ ತಥಾತಿ ಜಗತೀಮತಾ |
ಸ್ಯಾಚ್ಛಕ್ವರೈತಿ ಶಕ್ವರೈ ತತಃ ಪ್ರೋಕ್ತೌ ಮಹಾ ಮುನೇ || ೭ ||

ಧೃತಿಶ್ಚಾತಿ ಧೃತಿಶ್ಚೈವ ವಿರಾಟ್ರಿಸ್ತಾರ ಪಂಹ್ತಿಃ |
ಕೃತಿಶ್ಚ ಪ್ರಕೃತಿಶ್ಚೈವ ತತಶ್ಚಾಕೃತಿರುಚ್ಯತೇ || ೮ ||

ವಿಕೃತಿ ಸ್ಸಂಕೃತೀಶ್ಚೈವಾ ಕ್ಷರಪಂಹ್ತಿಃ ಸ್ತುಧೈವಚ |
ಭೂರ್ಭುವಸ್ವರಿತಿ ಭಂದ ಸ್ತಥಾ ಜ್ಯೋತಿಷ್ವತೀ ಸ್ತೃತಾ || ೯ ||

ಇತ್ಯೇತೇ ಭಂದಸಾಂ ಸಂಜ್ಞಾಃ ಕ್ರಮಶೋ ವಚ್ಛಿ ಸಾಂಪ್ರತಂ ||

ಭೂರಿತಿ ಭಂದೋ ಭುವ ಇತಿ ಭಂದಸ್ಸುವರಿತಿ ಭಂದೋ ಭೂರ್ಭುವಃ
ಸುನರಿತಿ ಭಂದಾಂಸಿ ದೈವೀ ಗಾಯತ್ರೀ ತಾನಿಭಂದಾಂಸೀತಿ ಪ್ರಥಮ
ನಾಗ್ನೀಯಂ, ದ್ವಿತೀಯಂ ವಾಯವ್ಯಂ ತೃತೀಯಂ ಸೌರ್ಯಂ ಚತುರ್ಥ
ಮಿಶಾನಂ ಪಂಚಮಂ ಯಮುದೈವತ್ಯಂ ಷಷ್ಠಂವಾರುಣಂ ಸಪ್ತಮಂಬಾರ್ಹ
ಸ್ತತ್ಯಮುಷ್ಪನುಂ ಭರ್ಗದೈವತ್ಯಂ ನವಮುಮರೈವತ್ಯಂ ದಶಮಂ ಸಾವಿತ್ರಂ
ಏಕಾದಶಂತ್ವಾಷ್ಟಂ ದ್ವಾದಶಂ ಮೈತ್ರಾನರುಣಂ ತ್ರಯೋದಶಂ ಪೌಷ್ಣಂ
ಚತುರ್ದಶಂ ವಾಮುದೇವ್ಯಂ ಪಂಚದಶಂ ಮಾರುತಂ ಷೋಡಶಂ ಸೌಮ್ಯಂ
ಸಪ್ತದಶಮಾಂಗೀರಸಂ, ಅಷ್ಟಾದಶಂ ನೈಶ್ವದೇವಂ ಏಕೋನವಿಂಶಂ
ಮೈಷ್ಣವಂ ವಿಂಶತಿಃ ಪ್ರಾಜಾಪತ್ಯಂ ಏಕವಿಂಶತಿಃ ಸರ್ವದೈವತಂ ದ್ವಾವಿಂಶತಿಃ
ಕೌದೇರ್ಣಂ ತ್ರಯೋವಿಂಶಮಾಶ್ವಿನಂ ಚತುರ್ವಿಂಶತಿಬ್ರಾಹ್ಮಂ ||

ಅಕಾರಾದೀಂಶ್ಚ ಸಡ್ವರ್ಣಾನ್ ದೀರ್ಘಾಂತಾನ್ ಶಬ್ದಬಿಂದುಕಾನ್ |
ಕಚನರ್ಗಾದಿಕಾಂ ಚೈವಳಕ್ಷಾಂತಾಂ ಚಸಬಿಂದುಕಾಂ ||

ಉ ಹಂ ಜಿಹ್ವಾ ಇತಿಪ್ರೋಕ್ತಂ ಬೀಜಾನ್ಯೇತಾನ್ಯನುಕ್ರಮಾತ್ |
ಪ್ರಶ್ಲಾಧಿನೀ ಪ್ರಭಾ ಸತ್ಯಾ ವಿಶ್ವಭದ್ರಾ ವಿಲಾಸಿನೀ |

ಪ್ರಭಾವತೀ ಜಯಾ ಶಾಂತಾ ಕಾಂತಾ ದುರ್ಗಾ ಸರಸ್ವತೀ |
ವಿದ್ರುಮಾಚ ವಿಶಾಲಾಚ ವ್ಯಾಪಿನೀ ವಿಮಲಾ ತಥಾ ||

ತಥೈವಮೋಡಶೇಶಾನೀ ಬ್ರಾಹ್ಮೀಪೋಕ್ತಾ ತತಃ ಪರಂ |
ತಮೋಹಹಾರಿಣೀ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾ ವಿಶ್ವಯೋನಿರ್ಜಯಾವಹಾ ||

ಪದ್ಮಾಲಯಾ ಪದ್ಮಶೋಭಾ ಪದ್ಮರೂಪಾಶ್ಚ ಶಕ್ತಯಃ ||
ಪೃಥಿ ವ್ಯಾಪ ಸ್ತಥಾತೇಜೋ ವಾಯುರಾಕಾಶ ಏವಚ ||

ಗಂಧೋರಸಶ್ಚ ರೂಪಶ್ಚ ಸ್ಪರ್ಶಶ್ಚ ಬೃಹ್ಮೈವಚ |
ವಾಕ್ಪಾಣಿ ಪಾದೌ ವಿಕ್ಷೇಯಾವುಪಸ್ಥಃ ವಾಯುರೇವಚ ||

ಶ್ರೋತ್ರಂತ್ವತ್ಪಾಪಿ ಚಕ್ಷುಶ್ಚ ಜಿಹ್ವಾಘ್ರಾಣಂ ತಥೈವಚ |
ಮನೋಬುದ್ಧಿರಹಂಕಾರೋಪ್ಯವ್ಯಕ್ತಶ್ಚ ಯಥಾಕ್ರಮಂ |

ಸುಮುಖಂ ಸಂಪುಟಂ ಚೈವ ವಿತತಂ ವಿಸ್ತೃತಂ ತಥಾ |
ದ್ವಿಮುಖಂ ತ್ರಿಮುಖಂ ಚೈವ ಚತುಷ್ಪಂಚ ಮುಖಂತಥಾ ||

ಷಣ್ಮುಖಾಥೋ ಮುಖಂ ಚೈವ ವ್ಯಾಪಿಕಾಂಜಲಿಕಂ ತಥಾ |
ಶಕಟಂ ಯಮಪಾಶಂಚ ಗ್ರಥಿತಂ ಸನ್ಮುಖೋನ್ಮುಖಂ ||

ಪ್ರಲಂಬಂ ಮುಷ್ಟಿಕಂ ಚೈವ ಮತ್ಸ್ಯಂ ಕೂರ್ಮಂ ವರಾಹಕಂ |
ಗಂಹಾಕ್ರಾಂತಂ ಮಹಾಕ್ರಾಂತಂ ಮುದ್ಗರಂ ಪಲ್ಲವಂ ತಥಾ ||

ಏತೇ ಮುದ್ರಾಶ್ಚತುರ್ವಿಂಶದ್ಗಾಯತ್ರಾಸ್ಸು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಾಃ |
ಯದಿಮುದ್ರಾಂ ನಜಾನಾತಿ ಗಾಯತ್ರೀ ನಿಷ್ಕಲಾಭವೇತ್ ||

ಸುರಭಿ ಜ್ಞಾನಚಕ್ರೇ ಚ ಯೋನಿಶ್ಚಂಪೋಥ ಪಂಕಜಂ |
ಲಿಂಗಂ ನಿರ್ಯಾಣಮುದ್ರಾಚಾಪ್ಯಷ್ಟೈತೇ ಜಪಪೂರ್ಮಯೇ ||

ದೈರ್ಮೂರ್ಛಿ ಶಿರಸಿ ಬ್ರಹ್ಮಾವಿಷ್ಣುರ್ಲಲಾಟೇರುದ್ರೋಭ್ರುವೋಃ
ಚಕ್ಷುಶ್ಚಂದ್ರಾದಿತ್ಯಾರ್ಣವೋರಶ್ಮಿನೌ ನಾಸಿಕಯೋರ್ವಾಯುರೋಷ್ಠ
ಯೋರು ಭೇಸಂಧ್ಯೇ ಮುಖಮಗ್ನಿರ್ದಿಹ್ವಾ ಸರಸ್ವತೀ ಕಂಠೇ ಚ
ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಾಸ್ತನಿತಂವಚಸಿ ಬ್ರಾಹ್ಮೋರ್ಮುತಃ ಹೃದಯೇ ಪರ್ಜನ್ಯ
ಅಕಾಶಮುದರಂ ನಾಭಿರಂತರಿಕ್ಷಂ ಕಟಿ ರಿಂದ್ರಾಣೀ ಜಘನಂ ಪ್ರಾಜಾಪ್ಯತಂ
ಕೈಲಾಸ ಮಲಯಾಪೂರೂವಿಶ್ವೇ ದೇವಜಾನೈಃ ಕುಶಿಕೋಜಂಘ
ಯೋರಯನದ್ವಯಂಕೂರ್ದರಯೋಃ ಖುರಾಃ ಪಿತರಃ ಪಾದಯೋಃ ಪೃಥಿವೀ

ಅಂಗುಲೋರೋಮಾಣಿ ನಮಾಭಿಭವಂತಿ ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲತ್ರಯಮಾ
ಚ್ಛಾದನಂ ಸಂವತ್ಸರಾ ಹೋರಾತ್ರಾದಯೋನಿನಿಮೇಷಃ ಸರ್ವಃ
ಗಾಯತ್ರಾಂ ಸುಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಂ ||

ಸಹಸ್ರ ಪರಮಾಂ ದೇವೀಂ ಶತಮಾಧ್ಯಾಂ ದಶಾವರಾಂ |
ಸಹಸ್ರನೇತ್ರಾಂ ಗಾಯತ್ರೀಂ ಶರಣಮಹಂ ಪ್ರಪದ್ಯೇ ||

ಓಂ ತತ್ಸವಿತುರ್ವರದಾಯ ನಮಃ-ಓಂ ತತ್ಸಾತರಾದಿತ್ಯಾಯ ನಮಃ-
ಓಂ ತತ್ಸೂರ್ವಜವಾಯ ನಮಃ-ಸಾಯಮಧೀಯಾನೋ ದಿವಸಕೃತಂ
ಪಾಶಂ ನಾಶಯತಿ-ಪ್ರಾತರಧೀಯಾನೋ ರಾತ್ರಿಕೃತಂ ಪಾಶಂ ನಾಶಯತಿ
-ಸಾಯಂಪ್ರಾತಃ ಪ್ರಯುಂಜಾನೋಽಪಾಪೋಭವತಿಯ ಇದಂ ಗಾಯ
ತ್ರೈಪನಿಷದಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಃ ಪ್ರಾಯತಃ ಪಠೇತ್-ಚತ್ವಾರೋ ವೇದಾ
ಶ್ವಾಧೀತಾ ಭವಂತಿ-ಸರ್ವಷುತೀರ್ಥೇಷು ಸ್ನಾತೋಭವತಿ-ಸರ್ವೈರ್ದೇ
ವೈರ್ಜ್ಞಾತೋ ಭವತಿ-ಅಭಿಕ್ಷ್ಯ ಭಕ್ಷಣಾತ್ಸ್ನಾತೋ ಭವತಿ-ಅಭೋಜ್ಯಾ
ಭೋಜನಾತ್ಸ್ನಾತೋ ಭವತಿ-ಅಪೇಯಪಾನಾತ್ಸ್ನಾತೋ ಭವತಿ-ಸ್ವರ್ಣಸ್ತೇ
ಯತ್ಸ್ನಾತೋ ಭವತಿ-ಗುರುದಾರಗಮನಾತ್ಸ್ನಾತೋ ಭವತಿ-ಪತಿತಸಂ
ಭಾಷಣಾತ್ಸ್ನಾತೋ ಭವತಿ-ಅಪಂಕ್ತಿ ಭೋಜನಾತ್ಸ್ನಾತೋ ಭವತಿ-ಬ್ರಹ್ಮ
ಹತ್ಯಾಃ ಪೂತೋ ಭವತಿ-ಭ್ರೂಣ ಹತ್ಯಾಃ ಪೂತೋ ಭವತಿ-ಸುರಾಪಾನಾ
ತ್ಸ್ನಾತೋ ಭವತಿ-ಸರ್ವಪ್ರತಿಗ್ರಾಹ್ಯಾತ್ಸ್ನಾತೋ ಭವತಿ-ಅಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ
ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ಭವತಿ-ಯ ಇದಂ ಗಾಯತ್ರೈಪನಿಷದಂ ಯುಕ್ತೋ
ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಃ ಪ್ರಯತ್ನಃ ಪಠೇತ್-ಸಸರ್ವವಾಪೈಃ ಪ್ರಮುಚ್ಯತೇ-ಬ್ರಹ್ಮ
ಲೋಕೇ ಮಹೀಯತೇ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ಮಹೀಯುತ ಇತ್ಯಾಹ ಭಗವಾನ್
ಬ್ರಹ್ಮ || ಸಹನಾವನತ್ತಿತಿ ಶಾಂತಿಃ ||

|| ಇತಿ ಗಾಯತ್ರೈಪನಿಷತ್ ||

ಅಥ ಶ್ರೀ ಗಾಯತ್ರೀ ಪರಮಾರ್ಥಃ

|| ಯೋಗ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯಃ ||

ತಚ್ಛಬ್ದೀನತು ಯಚ್ಛಬ್ದೀ ಬೋಧ್ಯಃ ಸತತಂ ಬುಧೈಃ |
ಉದಾಹೃತೇತು ಯಚ್ಛಬ್ದೀ ತಚ್ಛಬ್ದಃ ಸ್ಯಾದುದಾಹೃತಃ || ೧ ||

ಸವಿತಾ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಸರ್ವಭಾವಾನ್ ಪ್ರಸೂಯತೇ |
ಸವನಾತ್ರೈರಣಾಚ್ಛೇವ ಸವಿತಾ ತೇನ ಜೋ ಚ್ಯತೇ || ೨ ||

ದೀಪ್ಯತೇ ಕ್ರೇಡತೇಯಸ್ಮಾ ದ್ರೋಚತೇದ್ರೋತತೇ ದಿವಿ |
ತಸ್ಮಾದ್ಧೇವ ಇತಿ ಪ್ರೋಕ್ತಃ ಸ್ತೂಯತೇ ಸರ್ವದೈವತೈಃ || ೩ ||

ಚಂತಯಾನೋ ವಯಂಭರ್ಗಂ ಧಿಯೋಯೋನಃ ಪ್ರಜೋದಯಾತ್ |
ಧರ್ಮಾರ್ಥ ಕಾಮನೋಕ್ಷೇಷು ಬುದ್ಧಿವೃತ್ತಿಃ ಪುನಃಪುನಃ || ೪ ||

ಭೃಜಃ ಪಾಕೇ ಭನೇದ್ಧಾತು ಯಸ್ಮಾತ್ಪಾಚಯತೇ ಹೃಸೌ |
ಭ್ರಾಜತೇ ದೀಪ್ಯತೇ ಯಸ್ಮಾತ್ ಜಗದಂತೇ ಹರತೃಪಿ || ೫ ||

ಕಾಲಾಗ್ನಿ ರೂಪಮಾಸ್ಥಾಯ ಸಪ್ತಾರ್ಚಸ್ಸಪ್ತರಶ್ಮಿಭಿಃ |
ಭ್ರಾಜತೇ ತತ್ಸ್ವರೂಪೇಣ ತಸ್ಮಾದ್ಭರ್ಗಃ ಸ ಉಚ್ಯತೇ || ೬ ||

ಭೀತಿ ಭಾಸಯತೇ ಲೋಕಾನ್ ರೇತಿ ರಂಜಯತೇಪ್ರಜಾಃ |
ಗ ಇತ್ಯಾಗಚ್ಯತೇಜಸ್ರಂ ಭರಗೋ ಭರ್ಗ ಉಚ್ಯತೇ || ೭ ||

ಆದಿತ್ಯಾಂತರ್ಗತಂ ಯಚ್ಚ ಜ್ಯೋತಿಷಾಂ ಜ್ಯೋತಿರುತ್ತಮಮ್ |
ಹೃದಯೇ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಜೀವಭೂತಸ್ಸತಿತ್ವತಿ || ೮ ||

ಹೃದ್ಯೋಮ್ನಿ ತಪತಿಹೈವ ಬಾಹ್ಯೇ ಸೂರ್ಯಸ್ಯ ಚಾಂತರೇ |
ಅಗ್ನೌ ವಾ ಧೂಮಕೇತೌಚ ಜ್ಯೋತಿಶ್ಚಿತ್ರಕರಂ ಚಯತ್ || ೯ ||

ಹೃದ್ಯಾಕಾಶೇ ಚ ಯೋಜೀವಸ್ಸಾಧಕೈರುಪ ವರ್ಣ್ಯತೇ |
ಸವಿವಾದಿತ್ಯ ರೂಪೇಣ ಬಹಿರ್ಭಸಿ ರಾಜತೇ || ೧೦ ||

ವರೇಣ್ಯಂ ವರಣೇಯಂ ಚ ಜನ್ಮಸಂಸಾರಭೀರುಭಿಃ |
ಆದಿತ್ಯಾಂತರ್ಗತಂ ಯಚ್ಚ ಭರ್ಗಾಖ್ಯಂ ವೈ ಮುಮುಕ್ಷುಭಿಃ || ೧೧ ||

ಜನ್ಮಮೃತ್ಯು ವಿನಾಶಾಯ ದುಃಖಸ್ಯ ತ್ರಿವಿಧಸ್ಯ ಚ |
ಧ್ಯಾನೇನ ಪುರುಷೋಯಸ್ತು ದೃಷ್ಟವ್ಯಸ್ಸೂರ್ಯಮಂಡಲೇ || ೧೨ ||

ಈಶ್ವರಂ ಪುರುಷಾಖ್ಯಂತು ಸತ್ಯಧರ್ಮಾಣ ಮಚ್ಯುತಮ್ |
ಭರ್ಗಾಖ್ಯಂ ವಿಷ್ಣು ಸಂಜ್ಞಂತು ಜ್ಞಾತ್ವಾತ್ವನ್ಮೃತ ಮೃಚ್ಛತಿ || ೧೩ ||

ರವಿಮಧ್ಯೇಸ್ಥಿ ತಸ್ತೋಮ ಸ್ತೋಮಮಧ್ಯೇಹುತಾಶನಃ |
ತೇಜೋಮಧ್ಯೇಸ್ಥಿ ತಂಸತ್ಯಂಸತ್ಯಮಧ್ಯೇಸ್ಥಿ ತೋಚ್ಯುತಃ || ೧೪ ||

అంగుష్ఠ మాత్రః పురుషః పూర్వమేవ మయీరితః ।
 శంకరీణ తథా దృష్టః ప్రభవస్సర్వతేజసామో ॥ ౧౫ ॥
 సవిష్ణు భువనాధారో యస్యేదం సకలం జగత్ ॥

శ్రీ గాయత్రీ జపస్థానఫలం

గృహేత్వేక గుణం జ్ఞేయం నద్యాంతు ద్విగుణం స్మృతమ్ ।
 గవాం గోష్ఠే దశగుణం అగ్న్యగారే దశాధికమ్ ॥
 సిద్ధిక్షేత్రేషు సర్వేషు దేవతాయాశ్చ సన్నిధౌ ।
 సహస్ర శతకోటిణా మనంతం విష్ణు సన్నిధౌ ॥

శ్రీ గాయత్రీ భుజంగ స్తోత్రం

ఋషః కాలగమ్యా ముదాత్త స్వరూపాం ।
 అకారప్రవిష్టా ముదారాంగ భూషాం ॥
 అజేతాది వంద్యా మజార్జుంగ భాజాం
 మనోపన్మ్యరూపాం భజామ్యాది సంధ్యాం ॥ ౧ ॥
 సదాహంసయానాం స్ఫురద్రత్న వస్త్రాం ।
 వరాభీతి హస్తాం ఖగామ్నాయ రూపాం ॥
 స్ఫురత్సాధికా మక్షమాలాం ఛక్రంభం ।
 దధానామహం భావయే పూర్వసంధ్యాం ॥ ౨ ॥

ప్రవాళ ప్రకృష్టాంగ భూషోజ్జలంకిణం ।
 సకేటింజల సద్రత్నరాజ ప్రభాతాం ॥
 విరాలీరుభాసాంకుఞ్చాశ్లేషజారాం ।
 భజేబాలికాం బ్రహ్మవిద్యాం వినోదాం ॥ ౩ ॥

ಸ್ಫುರಚ್ಚಂದ್ರಕಾಂತಾಂ ಶರಚ್ಚಂದ್ರವಕ್ತ್ರಾಂ |
 ಮಹಾಚಂದ್ರಕಾಂತಾದ್ರಿಪೀನ ಸ್ತನಃಡ್ಯಾಂ ||
 ತ್ರಿಶೂಲಾಕ್ಷಹಸ್ತಾಂ ತ್ರಿನೇತ್ರಸ್ಯಪತ್ನೀಂ |
 ವೃಷಾರೂಢವಾದಾಂ ಭರ್ಜೀಮಧ್ಯಸಂಧ್ಯಾಂ || ೪ ||

ಷಡಾಧಾರ ರೂಪಾಂ ಷಡಾಧಾರ ಗಮ್ಯಾಂ |
 ಷಡಧ್ವಾತಿ ಶುದ್ಧಾಂ ಯಜುರ್ವೇದ ರೂಪಾಂ ||
 ಹಿಮಾದ್ರೇಸ್ಸುತಾಂ ಕುಂದದಂತಾವ ಭಾಸಾಂ |
 ಮಹೇಶಾರ್ಥದೇಹಾಂ ಭರ್ಜೀಮಧ್ಯ ಸಂಧ್ಯಾಂ || ೫ ||

ಸುಷುಮ್ನಾಂತರಸ್ಥಾಂ ಸುಧಾಸೇವ್ಯಮಾನಾ
 ಮುಕಾರಾಂತರಸ್ಥಾಂ ದ್ವಿತೀಯ ಸ್ವರೂಪಾಂ ||
 ಸಹಸ್ರಾರ್ಕರಶ್ಮಿ ಪ್ರಭಾಸತ್ರಿನೇತ್ರಾಂ |
 ಸದಾಯೇವನಃಡ್ಯಾಂ ಭರ್ಜೀಮಧ್ಯ ಸಂಧ್ಯಾಂ || ೬ ||

ಸದಾಸಾಮಗಾನಾಂ ಪ್ರಿಯಾಂ ಶ್ಯಾಮಲಾಂಗೀಂ |
 ಅಕಾರಾಂತರಸ್ಥಾಂ ಕರೋಲ್ಲಾಸಿ ಚಕ್ರಾಂ ||
 ಗದಾ ಪದ್ಮಹಸ್ತಾಂ ಧ್ವನತ್ಪಾಂಚ ಜನ್ಯಾಂ |
 ಖಗೇಶೋಪವಿಷ್ಟಾಂ ಭರ್ಜೀಮಾಸ್ತ ಸಂಧ್ಯಾಂ || ೭ ||

ಪ್ರಗಲ್ಬಸ್ವರೂಪಾಂ ಸ್ಫುರತ್ಕಂಕಣಾಡ್ಯಾಂ |
 ಅಹಂಲಂಬಮಾನಸ್ತನ ಪ್ರಾಂತಹಾರಾಂ ||
 ಮಹಾನೀಲರತ್ನ ಪ್ರಭಾಕುಂಡಲಾಭ್ಯಾಂ |
 ಸ್ಫುರತ್ಕ್ಷೇರವಕ್ತ್ರಾಂ ಭರ್ಜೀತುರ್ಯ ಸಂಧ್ಯಾಂ || ೮ ||

ಸದಾತತ್ತ್ವಮಾಸ್ಯಾದಿ ವಾಕ್ಯೈಕ ಗಮ್ಯಾಂ |
 ಮಹಾನೋಕ್ಷ ಮಾರ್ಗೇಕ ಸಾಧೇಯ ರೂಪಾಂ |
 ಮಹಾಸಿದ್ಧಿವಿದ್ಯಾಧರೈ ಸ್ನೇಹ್ಯಮಾನಾಂ |
 ಭರ್ಜೀಹಂ ಭವೋತ್ತಾರಿಣೀಂ ತುರ್ಯಸಂಧ್ಯಾಂ || ೯ ||

ಹೃದಂಭೋಜಮಥೈ ಪರಾಮ್ನಾಯ ನೀಡೇ |
 ಸುಖಾಸೀನ ಸದ್ರಾಜ ಹಂಸಂ ಮನೋಜ್ಞಾಂ ||
 ಸದಾಹೇಮಭಾಸಾಂ ತ್ರಯಿವಾದ್ಯ ಮಧ್ಯಾಂ |
 ಭಜಾನುಸ್ತುವಾನೋ ಪದಾನುಸ್ತುರಾಮಃ || ೧೦ ||

ಸದಾತತ್ವದೈ ಸ್ತೂಯಮಾನಾಂ ಸವಿತ್ರೀಂ |
ವರೇಣ್ಯಾಂ ಮಹಾಭಾರ ರೂಪಾಂ ತ್ರಿನೇತ್ರಾಂ ||
ಸದಾದೇವ ದೇವಾದಿ ದೇವಸ್ಯ ಪತ್ನೀಂ |
ಮಹಂಧೀ ಮಹೀತ್ಯಾದಿ ಪಾದೈಕ ಜುಷ್ವಾಂ || ೧೧ ||

ಅನಾಥಂ ದಂದ್ರಂ ದುರಾಚಾರಯುಕ್ತಂ |
ಶತಂ ಸ್ತೂಲಬುದ್ಧಿಂ ತಥಾ ಧರ್ಮಹೀನಂ ||
ತ್ರಿಸಂಧ್ಯಂ ಜಪಧ್ಯಾನಹೀನಂ ಮಹೇಶೀಂ |
ಪರಂ ಚಿಂತಯಾಮಿ ಪ್ರಸೀದತ್ವಮೇವ || ೧೨ ||

ಇತೀದಂ ಭುಜಂಗಂ ಪಠೇದ್ಯಸ್ತು ಭಕ್ತ್ಯಾ |
ಸಮಾಧಾಯಚಿತ್ತೇ ಸದಾ ಶ್ರೀಭವಾನೀಂ ||
ತ್ರಿಸಂಧ್ಯಸ್ವರೂಪಾಂ ತ್ರಿಲೋಕೈಕ ವಂದ್ಯಾಂ |
ಸಮುಕ್ತೋ ಭವೇತ್ಸರ್ವಪಾಪೈ ರಜಸ್ರಂ || ೧೩ ||

|| ಇತಿ ಶ್ರೀ ಗಾಯತ್ರೀ ಭುಜಂಗ ಸ್ತೋತ್ರಂ ಸಮಾಪ್ತಂ ||

ಅಥ ಶ್ರೀ ಗಾಯತ್ರೀ ಸಗುಣಸ್ವರೂಪಾನುಸಂಧಾನಂ

ಪುನಃ ಗಾಯತ್ರೀ ಸಗುಣ ಸ್ವರೂಪಾನು ಸಂಧಾನಂ ಪಾಢನ್ಯಾಸತ್ರಯ
ಪೂರ್ವಕಂ ವಕ್ಷ್ಯತೇ ||

ಹೃದಿಜಠರೇನಾಭೌ ಕಟ್ಯೂರುಜಾನುಜಂಘಾನೂಲಪಾದೇಷು
ಗಾಯತ್ರೀ ಪದಾನಿ ತ್ರಿರಾವೃತ್ಯಾ ವಿನೈಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮೈವಾಹ ಮಸ್ಮೀತಿ
ಭಾವ್ಯ-ತಥಾ ವಿವಿಧ ಬ್ರಹ್ಮಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನದಾಯಿನೀಂ ಗಾಯತ್ರೀ
ಮಂತ್ರಾದಿ ದೇವತಾಂ ಸಗುಣಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮಿಕಾಂ ಸವಿತೃಮೂರ್ತಿಂ ಚಿಂತ-
ಯೇತ್-ಪಂಚಮಕ್ತ್ರಂ ದಶಭುಜಂ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರ ದೇವತಾರೂಪಂ
ತದ್ರೂಪ ಸಂಜ್ಞಿತಂ ಸವಿತಾರಂ ಸರ್ವಜಪ ಪೂಜಾ ಹೋಮೇಷು ಚಿಂತ-
ಯೇತ್ ||

ఓమితి హృదయే భూరితి ముఖే భువ ఇతి తిరసి సువరితి
తిబాయాం గాయత్ర్యా సర్వాంగం న్యసేత్

విన్యస్త్యేనం జపేద్యస్మ గాయత్రిం వేదమాతరం ।
బ్రహ్మలోక మవాప్నోతి వ్యాసశ్చ వచనం యథా ॥

స్తరూపం యః పునస్తస్యాః జ్ఞా త్వో వాస్తే యథావిధి ।
గుణ్యోద్యోష్యేరత్న లిప్యేత రత్న పూర్ణావసంధరా ॥

అథ చతుర్వింశత్యక్షరాణాం దేవతాః

గోభిలః ॥ అక్షరాణాంత సర్వేశాం ప్రజాపతిర్ ముషిస్తథా
వినియోగోంగ విన్యాసే గాయత్రి ఖండ లుచ్చితే ॥ ౧ ॥

అక్షరాణాంతు సర్వేశాం వక్ష్యంతే దేవతాః క్రమాత్ ।
అగ్నిర్వాయుస్సాయ విద్యుద్యమా వరుణ ఏవ చ ॥ ౨ ॥

బృహస్పతిశ్చ సర్వస్య ఇంద్రో గంధర్వ ఏవచ ।
పూషాచ వరుణస్త్వా వసవశ్చ మరుత్తథా ॥ ౩ ॥

సోమోఽబ్జరా విశ్వేదేవా అత్సినౌచ ప్రజాపతిః ।
సర్వేదేవాశ్చ రుద్రశ్చ బ్రహ్మ విష్ణుశ్చ దేవతాః ॥ ౪ ॥

ప్రణవ వ్యాకృతి ప్రశంసా

వేదశాస్త్రార్థ తత్త్వజ్ఞోయే యత్ర కుత్రాశ్రమేవసన్ ।
ఇద్యేవ లోకకిష్టన్ స బ్రహ్మచర్యాయ కల్పితే ॥

అకారం జా వ్యుకారం చ మకారం చ ప్రజాపతిః ।
వేదత్రయాన్నిరదుఃకద్యుర్భువః స్వరికితః ।

త్రిభ్య ఏవతు వేదేభ్యః పాదం పాద మదూ దుఃకత్
మను యమ వృద్ధ వశిష్ఠాః

ఓంకార పూర్వకాస్తిస్త్రో మహావ్యాఘృతయస్తథా
త్రిపదా జ్యేవగాయత్రి విజ్ఞేయం బ్రహ్మణో ముఖమ్ ॥

శ్రీ గాయత్రుః త్పారణ విధిః

॥ వ్యాసః ॥

సఖిన్నాం ప్రతిపద్యేత గాయత్రిం బ్రహ్మణా సహ ।
సోఽహమస్మి త్యుపాసిత విధినా యేన కేనచిత్ ॥

ప్రణవ వ్యాఘృతి భ్యాం చ గాయత్ప్రస్థితయేన చ ।
ఁపాస్యం పరమం బ్రహ్మ ఆత్మాయత్ర ప్రతిష్ఠితః ॥

వాఙ్మస్స ఈశ్వరః స్తోత్రే వాచకః ప్రణవ స్సత్ప్రతః ।
వాచకేఽపి చ విజ్ఞాతే వాఙ్మ ఏవ ప్రసీదతి ॥

యోగి యాజ్ఞానల్పః

యస్తుజానాతి తత్త్వేన ఆక్షం(౧) భందర్ష(౨) ద్వేవతమ్(౩) ।
వినియోగం(౪) బ్రాహ్మణం(౫) చ మంత్రార్థజ్ఞాన కర్మచ ॥

ఏకైకస్యా మతస్సోఽపి వంద్యోఽహ్యతిధి వద్భవేత్ ।
దేవతాయాశ్చ సాయుజ్యం గచ్ఛత్యత్ర న సంశయః ।
పూర్వోక్తేన ప్రకారేణ మహ్యాది స్తేత్తియో ద్విజః
అధికారోఽభవేత్తస్య రహస్యాదిషు కర్మసు ।

ఆక్షం(౧) భందర్ష(౨) ద్వేవత్యం(౩) వినియోగం(౪) స్తోధ్వేవతః ।
వేదితవ్యం ప్రయత్నేన బ్రాహ్మణేన(౫) విశేషతః ॥

అవిదిత్వాతు యః కుర్యా ద్యాజనా ధ్యాసనం జపమ్ ॥

హోమ మంత్రజలాదిని తేభ్యోఽనల్ప ఫతం లభేత్ ।
అంతర్జలాదికేజప్యే, ఇతరేషా మజానతామ్ ॥

ನಾಧಿಕಾರೋಸ್ತಿ ಮಂತ್ರಾಣಾ ಮೇವಂ ಶ್ರುತಿ ನಿದರ್ಶನಮ್ |
ಯೇನ ಯದ್ವೃಷಿಣಾ ದೃಷ್ಟಂ ಸಿದ್ಧಿಃ ಪ್ರಾಪ್ತಾಚ ಯೇನ ಚ ||

ಮಂತ್ರೇಣ ತಸ್ಯ ತತ್ಪ್ರೋಕ್ತ ಮೃಷಿ ಭಾವ(೧) ಸ್ತದಾತ್ಮಕಃ |
ಭಾದನಾ ಚೈಂದ ಇತ್ಯುಕ್ತ ವಾಸಸೀ ವಾಥವಾ ಕೃತೇ ||

ಆತ್ಮಾತು ಚ್ಛಾದಿತೋ ದೇವೈರ್ವ್ಯಕ್ತೋರ್ಭೀತ್ಯೆಸ್ತುನೈಪುರಾ |
ಅದಿತ್ಯೈರ್ವಸುಭೀರುದ್ಯೈಸ್ತೇನ ಭಂದ(೨) ಇತಿರಿತಮ್ |

ಯಸ್ಯ ಯಸ್ಯಚ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ಉದ್ದಿಷ್ಟಾಯಾಚ ದೇವತಾ |
ತದಾಧಾರಂ ಭವೇತ್ಸ್ಯ ದೈವತಂ (೩) ದೇವತೋಚೈತೇ ||

ಪುರಾಕಲ್ಪೆ ಸಮುತ್ಸನ್ನಾ ಮಂತ್ರಾಃ ಕರ್ಮಾರ್ಥಮೇವ ಚ |
ಅನೇನೈವತು ಕರ್ತವ್ಯಂ ವಿವಿಧೋಗ(೪) ಸವುಚೈತೇ ||

ನಿರುಕ್ತಂ ಯಸ್ಯ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ಸಮುತ್ಪತ್ತಿಃ ಪ್ರಯೋಜನಮ್ |
ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಂ ಸ್ತುತಿಶ್ಲೈವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ(೫) ಚಾಭಿ ಧೀಯತೇ ||

ಎವಂ ಪಂಚವಿಧಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಜಪ್ಯಕಾಲೇ ಪ್ವನುಸ್ಮರೇತ್ |
ಹೋಮೇ ವಾ ಮಾರ್ಜನೇ ಯಾಗೇ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯೇ ಯಾಜನೇ ತಥಾ ||

ನ್ಯಾಸ ಯೋಗಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ

ಎವಮಾರ್ಷಾದಿಕಂ ಸ್ಮೃತ್ವಾ ತತ ಓಂಕಾರಮುಚ್ಯತೇ |
ಸವಿತಾ ದೇವತಾ ತಸ್ಯಾ ಮುಖಮಗ್ನಿ ಸ್ತದಿತ್ಯುತ |

ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಮುಷಿಶ್ಛಂದೋ ಗಾಯತ್ರೀತು ವಿಧೀಯತೇ |
ವಿಶ್ವಸ್ಯ ಜಗತೋಮಿತ್ರಂ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಃ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ ||

ವಿವಿಧೋಗೋಪನಯನೇ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮೇ ಜಪೇ ತಥಾ |

ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮೋತ್ತರ

ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಪಂಚೈವ ಪಂಚಬುದ್ಧೀಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಚ |
ಪಂಚಬುದ್ಧೀಂದ್ರಿಯಾರ್ಥಾಶ್ಚ ಭೂತಾನಾಂ ಚೈವ ಪಂಚಕಮ್ ||

ಮನೋಬುದ್ಧಿಸ್ತಥೈವಾತ್ಮಾ ಅವ್ಯಕ್ತಂ ಚ ಯದುತ್ಪಮಮ್ |
ಚತುರ್ವಿಂಶತಿ ರೇತಾಢಿ ಗಾಯತ್ರಾ ಅಕ್ಷರಾಣಿಚ |

ಪ್ರಣವಂ ಪುರುಷಂ ವಿದ್ಧಿ ಸರ್ವಗಂ ಪಂಚವಿಂಶಕಮ್ ||

ಶೇಷೋಽಸಿ ಶೇಷೋಮಯಿ ದೇಹಿ |
 ವೀರ್ಯಮಸಿ ವೀರ್ಯಾಮಯಿದೇಹಿ |
 ಬಲಮಸಿ ಬಲಮಯಿ ದೇಹಿ |
 ಓಷೋಽಸಿಓಷೋಮಯಿ ದೇಹಿ |
 ಮನ್ಯುರಸಿ ಮನ್ಯುಮಯಿ ದೇಹಿ |
 ಸಹೋಽಸಿ ಸಹೋಮಯಿ ದೇಹಿ |

— ಶುಕ್ಲ ಯಜುರ್ವೇದ

ಭಂದಸ್ಸು

ಮಂತ್ರ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುವ ಒಂದು ವಿಧವಾದ ನಾದಶಕ್ತಿಯೇ 'ಭಂದಸ್ಸು'. ಅದೊಂದು ವಿಶೇಷ ಪ್ರಕಾರವಾದ ಸ್ವರಸಂಯೋಜನೆ. ಭಂದಸ್ಸು ಮಂತ್ರದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಭಂದಸ್ಸಿಗೂ ತನ್ನದೇ ಆದ ವಿಶಿಷ್ಟ ವರ್ಣ ಹಾಗೂ ಸ್ವರ ವಿನ್ಯಾಸವಿರುತ್ತದೆ. ವರ್ಣ ವಿಶೇಷ ಮತ್ತು ಸಂಖ್ಯಾವಿಶೇಷಗಳಿರುತ್ತವೆ.

ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರಕ್ಕೆ 'ಗಾಯತ್ರೀ' ಎಂಬುದೇ ಭಂದಸ್ಸು. ಗಾಯತ್ರೀ ಭಂದಸ್ಸು ಎಲ್ಲಾ ಭಂದಸ್ಸುಗಳಿಗೂ ಮಾತೃಸ್ವರೂಪ (ಭಂದೋ ಮಾತಾ ಗಾಯತ್ರೀ.)

ಗಾಯತ್ರೀ, ಉಷ್ಣಿಕ್, ಅನುಷ್ಪವ್, ಬೃಹತೀ, ಪಂಕ್ತಿ, ತ್ರಿಷ್ಪವ್, ಜಗತೀ, ಅತಿಜಗತೀ, ಶಕ್ವರೀ, ಅತಿಶಕ್ವರೀ, ಅಷ್ಟಿ, ಅತ್ಯಷ್ಟಿ, ಧೃತಿ, ಅತಿ ಧೃತಿ—ಹೀಗೆ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ 14 ಭಂದಸ್ಸುಗಳಿವೆ.

ಗಾಯತ್ರೀ ಭಂದಸ್ಸಿಗೆ 24 ಅಕ್ಷರಗಳು. ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಉಷ್ಣಿಕಾದಿ ಭಂದಸ್ಸುಗಳಿಗೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಅಂದರೆ ಉಷ್ಣಿಕ್ ಗೆ 28, ಅನುಷ್ಪವ್ ಗೆ 32, ಬೃಹತೀಗೆ 36 ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಾಗುವುದೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಗಾಯತ್ರಿ ಉಪದೇಶಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತ ವಯಸ್ಸು

ಗರ್ಭಾಷ್ಟಮ ವರ್ಷವು ಈ ಗಾಯತ್ರಿಯ ಉಪದೇಶಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಂತ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಸಮಯ. ಸುಷುಮ್ನಾ ನಾಡಿಯು ಈ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಗಾಯತ್ರಿ ಶಕ್ತಿಯ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಬಾಲಕನಿಗೆ ಐದನೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಉಪನಯನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮತೇಜಸ್ಸು ಹೆಚ್ಚುವುದೆಂಬುದು ಶಾಸ್ತ್ರವಚನ. ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನದ ಆಚಾರ್ಯನು ನಟುವಿನ ಪ್ರಾಣದಲ್ಲಿ ಈ ಶಕ್ತಿಯ ಪ್ರಬೋಧ ಉಂಟಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ಶಕ್ತಿಯು ಶಿಷ್ಯನ ಪ್ರಾಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾದ ಕೂಡಲೇ ಶಿಷ್ಯನ ಪ್ರಾಣಗತಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಪರಿವರ್ತನೆ ಆಗದೇಕು. ಅವನ ಜೀವನ, ಅಂದರೆ ಪ್ರಾಣಗತಿಯು ಬ್ರಹ್ಮಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸತೊಡಗುವುದರಿಂದ ಅವನು ಅಂದಿನಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ಗಾಯತ್ರಿಯು ಅವನನ್ನು ದುರ್ಗತಿಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿ ಅವನ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ.

ಉಪಸ್ಥಾನ

ಉಪಸ್ಥಾನವೆಂದರೆ ಬಳಿಗೆ ಸಾರಿ ನಿಲ್ಲುವುದು. ಅಂದರೆ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಗಾಯತ್ರಿಯ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ನಮಸ್ಕರಿಸುವುದು. ಗಾಯತ್ರಿಯು ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವ ಪ್ರಥಮ ಪಾದದಿಂದ 'ಏಕಪದೀ', ತ್ರಯೀ ವಿದ್ಯಾರೂಪವಾದ ಎರಡನೇ ಪಾದದಿಂದ 'ದ್ವಿಪದೀ', ಪ್ರಾಣಾಪಾನ ವ್ಯಾನ ರೂಪವಾದ ತೃತೀಯ ಪಾದದಿಂದ 'ತ್ರಿಪದೀ', ಪರೋರೂಪವಾದ 'ದರ್ಶಿತ' ಎಂಬ ಚತುರ್ಥ ಪಾದದಿಂದ 'ಚತುಷ್ಟಪದೀ' ಆಗಿರುತ್ತಾಳೆ. ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮೀರಿದ ಸ್ವರೂಪದಿಂದ 'ಅಪದೀ' ಆಗಿರುತ್ತಾಳೆ. ಈಕೆಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನರಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಗಾಯತ್ರಿಯ ಉಪಾಸಕನು ಶತ್ರುವಿನಿಂದ ವಿಘ್ನ ಉಂಟಾಗದಿರಲೆಂದು ಗಾಯತ್ರಿಯನ್ನು ಉಪಸ್ಥಾನಮಾಡಿದರೆ ಅಂತಹ ವಿಘ್ನದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಶತ್ರುವಿಗೆ ಅವನ ಇಷ್ಟಾರ್ಥವು ಸಿದ್ಧಿಸದಿರಲೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಶತ್ರುವಿನ ಹೆಸರನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿ ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಿ ಉಪಸ್ಥಾನ

ಮಾಡಿದರೆ, ಅಂತಹ ಶತ್ರುವಿನ ಕಾಮನೆಯು ಈಡೀರುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವ ನಾದರೂ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಇಷ್ಟಾರ್ಥವು ತನಗೇ ಸಿದ್ಧಿಸಲಿ ಎಂದು ಉಪಾಸಕನಿ ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡಿದರೆ ಅದರಂತೆ ಸಿದ್ಧಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದಾಗಿ ಉಪನಿಷತ್ತು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀ ಗಾಯತ್ರೀ ಪಟಲ

ಯಾವುದೇ ದೇವತಾ ಶಾಂತಿ, ಪೂಜೆ, ಪುನಸ್ಕಾರ, ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ, ಅಭಿಚಾರ ಶಾಂತಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾದರೂ ಮೊದಲು ಕರ್ತನು ಆತ್ಮಶುದ್ಧಿ ಹೊಂದಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಯಾವ ದಾರಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಅಂತಹವರು ಈ ಗಾಯತ್ರೀ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಹೋಮರೂಪದಲ್ಲಿ, ಜಪರೂಪದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಸಿ ನೀರನ್ನು ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಶುದ್ಧಿ ಹೊಂದಿ ಅನಂತರ ಬೇರೆ ದೇವತೆ ಪೂಜೆ, ಶಾಂತಿ ವಿಧಾನ ಆಚರಿಸಿದರೆ ನೈಗೆ ಹಿಡಿಯುವುದು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಈ ಗಾಯತ್ರೀ ಪೂಜೆಯು ಅಭಿಚಾರ ಶಾಂತಿ ಆದಮೇಲೆ ಕರ್ತನು ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಮ ಅಥವಾ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಅಂತಹ ಮಂತ್ರವಾದಿಯ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನಾದರೂ ತಡೆಯುವ ಶಕ್ತಿ, ಎದುರಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಈ ಗಾಯತ್ರೀ ಇಂದಲೇ ಸಾಧ್ಯ. ಅಂದಮೇಲೆ ಇದರ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಎಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ಅಲ್ಪವೆಂದೇ ಭಾವಿಸಬಹುದು. ಇದು ನನ್ನ ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಕ್ರಮಪೂಜೆ, ಶ್ರೀಚಕ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಈ ಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಇದು ಮಂತ್ರವೇತ್ತರಿಗೆ ರಸದೌತಣ ಇದ್ದಂತೆ, ಮುಕ್ತಿ ಕಾಮಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ರಸಗನ್ನಡಿ ಇದ್ದಂತೆ. ಈ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ನಿನಗೇ ನಂಬಿಕೆ ಇರುವ ಗುರುಪೀಠಗಳಿಗೆ ಕಾಣಿಕೆ, ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಪೂಜೆಯ ಮೂಲಕ ಸಲ್ಲಿಸಿ ಆಶೀರ್ವಾದ ಪಡೆದು ಮಾಡಿದರೆ ನೂರಕ್ಕೆ ನೂರರಷ್ಟು ಫಲ ಸಿಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಎಷ್ಟೋ ಜನ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರವನ್ನು ತಾವು ಹೇಳಬಹುದೂ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂದು ಅನುಮಾನ ಪಡುತ್ತಿದ್ದು, ಇದನ್ನು ನೋಡಿದ ಮೇಲೆ ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ಮಾಡಲು ಉತ್ಸಾಹರಾಗಬಹುದು. ಬ್ರಹ್ಮಗಾಯತ್ರೀ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವರ್ಣದವರಿಗೂ, ವಿದ್ಯಾಮಿತ್ರ, ಗಾಯತ್ರೀ ಸರ್ವವರ್ಣದವರಿಗೂ, ದೇವಾ ಗಾಯತ್ರೀ ಕೇವಲ ದೇವತಾ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆ

ಗಳಿಗೂ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು. ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಗಾಯತ್ರೀ ಲಕ್ಷ ಜಪ, ಲಕ್ಷಪೂಜೆಗಳನ್ನು, ಲಕ್ಷಗಾಯತ್ರೀ, ಕೋಟಿಗಾಯತ್ರೀ, ಹೋಮಗಳನ್ನು, ಮಾಡಿದರೂ ಫಲ ಸಿಗದೆ ಎಷ್ಟೋ ಜನ ನೊಂದು ನುಡಿದಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೇನೆ ಹಾಗೂ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಅವರು ಆಚರಿಸಿದ ಕ್ರಮ ತಪ್ಪಿರಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧೀಕರಿಸಿ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಕೃತ ಗಾಯತ್ರೀಪಟಲದಿಂದ ಆರಿಸಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಇದನ್ನು ಸ್ತ್ರೀಬಾಲ ವೃದ್ಧರೆಲ್ಲರೂ ಕೂಡ ಯಾವುದೇ ವರ್ಣದವರಾದರೂ ಆಚರಿಸಬಹುದು. ಇದು ನನಗೆ ದೊರೆತ ನಾಡೀ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀ ಗಾಯತ್ರೀ ಅರ್ಚನೆ

ಧ್ಯಾನಂ

ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರ ಕುಂಡಿಕಾಹಸ್ತಂ ಶುದ್ಧ ಜ್ಯೋತಿ ಸ್ವರೂಪಿಣೀಂ |
ಸರ್ವತತ್ತ್ವಮಯಾಂ ಮಂದೇ ಗಾಯತ್ರೀಂ ನೇದಮಾತರಂ || 1 ||

ಆನಾಹನಂ

ಯೋದೇವ ಸವಿತಾಸ್ಮಾಕಂ ಧಿಯೋಧರ್ಮಾದಿಗೋಚರಾಃ |
ಪ್ರೇರಯೆತ್ತಸ್ಯಯದ್ಭುಃ ತದ್ವರೇಣ್ಯ ಮುಪಾಸ್ತುಹೇ || 2 ||

ಆಸನಂ

ಧ್ಯಾಯೇದ್ಬ್ರಾಹ್ಮರ ಶೀತಾಂಶು ವಹ್ನಿನಾಂ ಮಂಡಲೋಪರಿ |
ಸ್ಥಿತೇ ವಹ್ನೇ ಪುಟಿನಾಗದಳೇಪದ್ಧ ಸಮಾಶ್ರಿತಂ || 3 ||

ರತ್ನ ಸಿಂಹಾಸನಂ

ಶ್ರೀನೇತ್ರ ಜಗತಾಂ ನಾಥೇ ಕಾಮೇಶಿ ಲೋಕವಂದಿತೇ |
ರತ್ನಸಿಂಹಾಸನಂ ತುಭ್ಯಂ ದಾಸ್ಯಾಮಿ ವಿಷ್ಣು ವಲ್ಲಭೇ || 4 ||

ಸಾದ್ಯಂ

ಸ್ವಮಾಯಾಯಾ ಸಮಾಕ್ರಾಂತಂ ಸೂಕ್ಷ್ಮಜ್ಯೋತಿ ಸ್ವರೂಪಕಂ |
ಸಬ್ರಹ್ಮಸ್ಪತಿವಃ ಸ್ವಹರಿಸ್ಸೇನ್ತ ಜ್ಯೋತ್ಸರಃ ಪರಮಂಸ್ತ್ವರಾಟ್ || 5 ||

ಅರ್ಘ್ಯಂ

ಉದ್ವೇದಭಿ ಶ್ರುತಾಮುಘಂ ವೃಷಭಂ ನರ್ಯಾಪಸಂ |

ಅಸ್ತಾರ ಮೇಷಸೂರ್ಯಂ

|| 6 ||

ಅಚನುನಂ

ಓಂ ಆಪೋಜ್ಯೋತಿರಸೋ ಽಮೃತಂ ಬ್ರಹ್ಮಭೂರ್ಭುವಸ್ಸುವರೋಂ || 7 ||

ಸ್ನಾನಂ

ಅಮೃತೇಶ್ವರೇ ಅಮೃತವರ್ಷಿಣೇ ಅಮೃತಂ ಸ್ತ್ರಾವಯಸ್ತ್ರಾವಯ

ಸ್ನಾಹಾ (ಎಂದು 108 ಸಲ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಬೇಕು.)

|| 8 ||

ನಸ್ತ್ರಂ

ಇದಂ ದ್ಯಾವಾ ಪೃಥಿವೀ ಸತ್ಯಮಸ್ತು|ಓತರ್ ಮಾತರ್ಯದಿ ಹೊಪವಿವೇವಾಂ|

ಭೂತಂ ದೇವಾನಾ ಮಮವೇನುವೋಭಿ| ವಿದ್ಯಾಮೇಷಂ ವೃಜಿನಂ

ಜೀರದಾನಂ || 9 ||

ಆಭರಣಂ

ಸಶಂಖ ಚಕ್ರಂ ರವಿಮಂಡಲ ಸ್ಥಿತಂ| ಕುಶೇಷ ಯಾಕ್ರಾಂತ ಮನನ್ಯ

ಮಚ್ಯುತಂ| ಮಿಚಿಂತಯೆದ್ಭಾಸುರ ಹೋಮ ರೂಪಿಣೀಂ ಕಿರೀಟಿನಂ

ಚಿತ್ರವಿಭೂಷಣೋಜ್ವಲಂ

|| 10 ||

ಮಾಲಿಕೆ

ಕೇತಕೇಶ್ವ ಕಲ್ಹಾರೈ ಮಾಲತೀಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಿ|

ನುಯಾಂ ವಿರಚಿತಾಂಮಾಲಾ ಗೃಹಾಣ ಭವ ವಲ್ಲಭೇ

|| 11 ||

ಮಂಗಳದ್ರವ್ಯ

ಚಾರೂಶೂಲೂರ ಸಂಭೂತಂ ವಂಶಸಾರ ಸಮುದ್ರ ವಂ|

ಸೀಮಂತಂಭೂಷಣಂ ಚೂರ್ಣಂ ಲಾಕ್ಷ್ಮಾರಂಜಿತ ಮಸ್ತುಮೇ

|| 12 ||

ಅಥ ಆವರಣ ಪೂಜಾಂ ಚ ಕರಿಷ್ಯೇ

ಪ್ರಥಮ ಆವರಣ ಪೂಜಾ

ಪ್ರಾಣಾದಿಕ್ಷು ಗಾಯತ್ರೈ ನಮಃ! ಸಾವಿತ್ರೈ ನಮಃ!

ಸರಸ್ವತೈ ನಮಃ! ಬೃಹತ್ಕಣೀ ನಮಃ!

ವಿಷ್ಣವೇ ನಮಃ! ರುದ್ರಾಯ ನಮಃ!

ವಹ್ನಯೇ ನಮಃ! ಮರುಣಾಯ ನಮಃ

|| 13 ||

ದ್ವಿತೀಯ ಆವರಣ ಪೂಜಾ

ಪೂರ್ವ ಅದಿತ್ಯಾಯ ನಮಃ! ದಕ್ಷಿಣ ಭಾನವೇ ನಮಃ!

ಪಶ್ಚಿಮೇ ಭಾಸ್ಕರಾಯ ನಮಃ!

ಉತ್ತರೇವಯ ನಮಃ! ಆಗ್ನೇಯ ಉಷಾಯೈ ನಮಃ! ನಿರುರುತಿ

ಪ್ರಭಾಯೈ ನಮಃ! ವಾಯವ್ಯೈ ಪ್ರಜ್ಞಾಯೈ ನಮಃ! ಈಶಾನೈ

ಸಂಧಾಯೈ ನಮಃ || 14 ||

ತೃತೀಯಾವರಣ ಪೂಜಾ

ಪೂರ್ವಾದಿ ಕಶ್ಯಪಾಯ ನಮಃ! ಅತ್ರಯೇ ನಮಃ!

ಭರದ್ವಾಜಾಯ ನಮಃ! ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಾಯ ನಮಃ!

ಗೌತಮಾಯ ನಮಃ! ಜಮದಗ್ನಯ ನಮಃ!

ಮನಿಷ್ಠಾಯ ನಮಃ! ಅರುಂಧತಿಯೇ ನಮಃ

|| 15 ||

ಚತುರ್ಥಾವರಣ ಪೂಜಾ

ಪೂರ್ವಾದಿ ಪ್ರಹ್ಲಾದಿನೈ ನಮಃ! ಪ್ರಭಾಯೈ ನಮಃ! ನಿತ್ಯಾಯೈ ನಮಃ!

ವಿಶ್ವಂಭರಾಯೈ ನಮಃ! ವಿಲಾಸಿನೈ ನಮಃ! ಪ್ರಭಾವಕ್ಷ್ಮಿನೈ ನಮಃ!

ಭಾಯಾಯೈ ನಮಃ! ಶಾಂತಾಯೈ ನಮಃ

|| 16 ||

ಪಂಚಮ ಆವರಣ ಪೂಜಾ

ಪೂರ್ವಾದಿ ಶಾಂತಾಯೈ ನಮಃ! ದುರ್ಗಾಯೈ ನಮಃ!

ಸರಸ್ವತೈ ನಮಃ! ವಿದ್ಯಾರೂಪಾಯೈ ನಮಃ!

ವಿಶಾಲಾಯೈ ನಮಃ! ಈಶಾನಾಯೈ ನಮಃ!

ವ್ಯಾಪಿನೈ ನಮಃ! ವಿಮಲಾಯೈ ನಮಃ

|| 17 ||

ಷಷ್ಠಾನರಣ ಪೂಜಾ

ಪೂರ್ವಾದಿ ಸೂರ್ಯಾಯೈ ನಮಃ| ಚಂದ್ರಾಯೈ ನಮಃ| ಅಂಗಾರಕಾಯೈ
ನಮಃ| ಬುಧಾಯೈ ನಮಃ| ಗುರುವೇ ನಮಃ| ಶುಕ್ರಾಯೈ ನಮಃ|
ಶನೈಶ್ಚರಾಯೈ ನಮಃ| ರಾಹುವೇ ನಮಃ| ಕೇತುವೇ ನಮಃ || 18 ||

ಸಪ್ತಮಾನರಣ ಪೂಜಾ

ತಮೋಪಹಾರಿಣ್ಯೈ ನಮಃ| ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಯೈ ನಮಃ| ಶಿಶ್ವಯೋನೈ ನಮಃ|
ಜಯಾ ವಹಾಯೈ ನಮಃ| ಪದ್ಮಾಲಯಾಯೈ ನಮಃ| ಪರಾಯೈ ನಮಃ|
ಶೋಭಾಯೈ ನಮಃ| ಭದ್ರರೂಪಾಯೈ ನಮಃ || 19 ||

ಅಷ್ಟಮಾನರಣ ಪೂಜಾ

ಮಿತ್ರಾಯೈ ನಮಃ| ರವಿಯೇ ನಮಃ| ಸೂರ್ಯಾಯ ನಮಃ| ಖಗಾಯ
ನಮಃ| ಭೂಷಾಯ ನಮಃ| ಹಿರಣ್ಯ ಗರ್ಭಾಯ ನಮಃ| ಮರೀಚಿಯೇ
ನಮಃ| ಆದಿತ್ಯಾಯ ನಮಃ| ಸವಿತೃವೇ ನಮಃ| ಆರ್ತಾಯ ನಮಃ|
ಭಾಸ್ಕರಾಯ ನಮಃ || 20 ||

ನವಮಾನರಣ ಪೂಜಾ

ಕರುಣಾಯೈ ನಮಃ| ಬ್ರಾಹ್ಮೈ ನಮಃ| ಮಾಹೇಶ್ವರೈ ನಮಃ|
ಕೌಮಾರೈ ನಮಃ| ವೈಷ್ಣವೈ ನಮಃ| ಇಂದ್ರಾಣ್ಯೈ ನಮಃ|
ಮಾಹೇಂದ್ರೈ ನಮಃ| ಚಾಮುಂಡಾಯೈ ನಮಃ || 21 ||

ಪೂರ್ವಾದಿ ಸಂಹಾರಿಣ್ಯೈ ನಮಃ| ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಯೈ ನಮಃ| ವಿಶ್ವಯೋನೈ ನಮಃ|
ಜಯಾವಾಹಾಯೈ ನಮಃ| ಪದ್ಮಾಲಯಾಯೈ ನಮಃ| ಪರಾಯೈ
ನಮಃ| ಶೋಭಾಯೈ ನಮಃ| ರೂಪಾಯೈ ನಮಃ|| || 22 ||

ದಶಮಾನರಣ ಪೂಜಾ

ಮೇಷಾಯೈ ನಮಃ| ವೃಷಭಾಯೈ ನಮಃ| ಮಿಥುನಾಯೈ ನಮಃ |
ಕಟಕಾಯೈ ನಮಃ| ಸಿಂಹಾಯೈ ನಮಃ| ಕನ್ಯಾಯೈ ನಮಃ |
ತುಲಾಯೈ ನಮಃ| ವೃಶ್ಚಿಕಾಯೈ ನಮಃ| ಧನುಷೇ ನಮಃ|
ಮಕರಾಯೈ ನಮಃ| ಕುಂಭಾಯೈ ನಮಃ| ಮೀನಾಯೈ ನಮಃ || 23 ||

ಅನಂತಾಯ ನಮಃ! ವಾಸುಕಿ ನಮಃ! ತಕ್ಷಕಾಯ ನಮಃ!
ಕುಳೀರಾಯ ನಮಃ! ಕಾರ್ಕೋಟಿಕಾಯ ನಮಃ!
ಶಂಖಪಾಲಾಯ ನಮಃ!
ಕಂಬಳಾಯ ನಮಃ! ನಾಗಾಯ ನಮಃ

|| 24 ||

ಏಕಾದಶಾವರಣ ಪೂಜಾ

ಅಸಿತಾಂಜ್ಞ ಭೈರವಾಯ ನಮಃ! ರುಭೈರದ್ರವಾಯ ನಮಃ!
ಚಂಡಭೈರವಾಯ ನಮಃ! ಕ್ರೋಧ ಭೈರವಾಯ ನಮಃ!
ಉನ್ಮತ್ತ ಭೈರವಾಯ ನಮಃ! ಕಪಾಲ ಭೈರವಾಯ ನಮಃ!
ಭೀಷಣ ಭೈರವಾಯ ನಮಃ! ಸಂಹಾರ ಭೈರವಾಯ ನಮಃ

|| 25 ||

ದ್ವಾದಶಾವರಣ ಪೂಜಾ

ವಜ್ರಾಯ ನಮಃ! ಶಕ್ತ್ಯ ನಮಃ! ದಂಡಾಯನಮಃ! ಖಡ್ಗಾಯ ನಮಃ!
ಪಾಶಾಯ ನಮಃ! ಧ್ವಜಾಯ ನಮಃ! ಗದಾಯ ನಮಃ!
ತ್ರಿಶೂಲಾಯ ನಮಃ! ಪದ್ಮಾಯ ನಮಃ! ಚಕ್ರಾಯ ನಮಃ

|| 26 ||

ಧೂಪಂ

ಕೃಷ್ಣವಾಹ ಮಧಿಗುಹ್ಯ ಯಾಯಿನಂ|
ಭುಜೈಶ್ಚತುರ್ಭುಜಗದಾದಿ ಕಾರಣಂ|
ದೇವಾದಿದೇವಂ ಸಕಲಾರಿಷೋದನಂ|
ಚೈತನ್ಯರೂಪಂ ಪ್ರಣಯಾಮಿ ವಾಯುಂ

|| 27 ||

ದೀಪಂ

ಯೋನೇದಾದೌಸ್ವರಃ ಪ್ರೋಕ್ತೋ ನೇದಾಂತೇ ಚ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಃ|
ತಸ್ಯಪ್ರಕೃತ ಲೀನಸ್ಯ ತತ್ಪರಂ ಜ್ಯೋತಿರೋಮತಿ

|| 28 ||

ನೈವೇದ್ಯಂ

ಲವಂಗ ಸುಫಲಂ ಚಾಪ್ಯಂ ಸಿತಾಂ ಚಾಮ್ರಸ್ಯ ದಾರುಣೈಃ|
ಆಯಂನ್ಯೂನ ವಧಿಃ ಪ್ರೋಕ್ತೋ ಗಾಯತ್ರಾಃ ಪ್ರೀತಿ ಕಾರಣಾಃ

|| 29 ||

ಅನ್ಯತಪಾನೀಯಂ

ಸುಧಾಮಂಡಲ ಮಧ್ಯಸ್ಥಾಂ ಸಾಂದ್ರಾನಂದಾಮೃತಾತ್ಮಿಕಾಂ |
ವಾಗತೀತಾಂ ಮನೋರಮ್ಯಾಂ ವರದಾಂ ವೇದಮಾತರಂ || 30 ||

ಉತ್ತರಾಪೋಶನಂ

ಉತ್ತರಾಪೋಶನಾರ್ಥಂತೆ ದಧ್ವಿತೋಯಂ ಸುವಾಸಿತಂ |
ಮುಖವಾಣಿ ವಿಶುದ್ಧೈರ್ಧಂ ಪುನಸ್ತೋಯಂ ದದಾಮಿತಿ || 31 ||

ತಾಂಬೂಲಂ

ಸಹಸ್ರ ಪರಮಾಂ ದೇವೀಂ ಸ್ಥಿತಮುಧ್ಯಾಂ ದಶಾವರಾಂ |
ಸಹಸ್ರ ನೇತ್ರಾಂ ಗಾಯತ್ರೀಂ ಶರಣಮಹಂ ಪ್ರಪದ್ಯೆ || 32 ||

ನೀರಾಜನಂ

ಸೋಹಮುರ್ಮ ಪರಂಜ್ಯೋತಿಃ ರರ್ಮಜ್ಯೋತಿ ರಹಂ ಶಿವಃ |
ಅತ್ಮಜ್ಯೋತಿ ರಹಂಶುಕ್ರಃ ಸರ್ವಜ್ಯೋತಿ ರಸೋಸ್ತೃಹಂ || 33 ||

ಪ್ರಸನ್ನಾಘ್ನಂ

ಯನ್ಮಯಾ ದುಷ್ಕೃತಂ ತೋಯಂ ಶಾರೀರ ಮಲಸಂಯುತಂ |
ತಸ್ಯೈವಾಪವಿಶುದ್ಧೈರ್ಧಂ ಯಕ್ಷಾಣಾಂ ತರ್ಪಯಾಮ್ಯಹಂ || 34 ||

ನಮಸ್ಕಾರಂ

ಅಹೋಮಹೋ ದಿವ್ಯರೂಪಿ ದಿವ್ಯಸನ್ನೈಃ ಸರಸ್ವತೀ |
ಅಜರೇ ಅಮರೇಚೈವ ಬ್ರಹ್ಮಯೋನಿ ನಮೋಽಸ್ತುತೇ || 35 ||

ಪ್ರಾರ್ಥನೆ

ಯಶೋಹಂ ಭವಾಮಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಾಂ | ಯಶೋರಾಜಾಂ ಯಶೋ
ವಿಶಾಂ | ಯಶ ಸ್ವತೃಪ್ಯ ಭವಾಮಿ | ಭವಾಮಿ ಯಶಸಾಂ ಯಶಃ || 36 ||

ಉದ್ಯಾಸನೆ

ಉತ್ತಿಷ್ಠ ದೇವಿ ಗನ್ತವ್ಯಂ ಪುನರಾಗಮನಾಯ ಚ |
ಗಾಯತ್ರೀ ಚ ಮಹಾದೇವೀ ಪ್ರವಿಶ್ಯ ಹೃದಯಂ ನಮು || 37 ||

ಶ್ರೀ ಗಾಯತ್ರೀ ಶಾಪ ವಿಮೋಚನಾ ಮಂತ್ರ

ತತ್ತ್ವಾ ನಿಜಾಂಗೇಷ್ಟಗ್ನಿ ಚಿತೋಧೀಯಾಂಸುಃ |
 ತ್ರಿಗರ್ಭಾಂ ಯದುದ್ಭವಾಂ ದೇವಾ ಶ್ಯೂಚರೇ |
 ವಿಶ್ವಸೃಷ್ಟಿಂ ತಾಂ ಕಲ್ಯಾಣೀಂ ಸೃಷ್ಟಿಕರೀಂ ಪ್ರಪದ್ಯೇ |
 ಯನ್ಮುಖಾನಿಸೃತೋ ವೇದಗರ್ಭಾಃ ||
 ಗಾಯತ್ರೀ ತ್ವಂ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಶಾಪಾದ್ವಿಮುಕ್ತೋ ಭವ || 38 ||
 (ಏಳು ಸಲ ಜಪಿಸಬೇಕು.)

ಜಪೆ

ಓಂ ಹ್ರೀಂ ಬಲೇ ಮಹಾದೇವೇ | ಹ್ರೀಂ ಮಹಾಬಲೇ | ಕ್ಲೀಂ ಚತುರ್ದಿವ
 ಪುರುಷಾರ್ಥ ಸಿದ್ಧಿ ಪ್ರದೇ | ತತ್ಸವಿತುರ್ ವರದಾತ್ತಿಕೇ | ಹ್ರೀಂ ವರೇಣ್ಯಂ
 ಭರ್ಗೋದೇವಸ್ಯ ವರದಾತ್ತಿಕೇ | ಅತಿ ಬಲೆ ಸರ್ವದಯಾಮೂರ್ತೇ | ಬಲೆ ಸರ್ವ
 ಹೃದ್ಭ್ರಮೋಪನಾಶಿನೀ | ಧೀಮಹಿ ಧೀಯೋಯೋನಃ ಜಾತೇ | ಪ್ರಚೋದ
 ಯಾತ್ತಿಕೇ | ಪ್ರಣವಶಿರಸ್ಯಾತ್ತಿಕೇ ಹುಂಫಟ್ ಸ್ವಾಹಾ ||

ಇದನ್ನು ಪ್ರತಿದಿನ 2000 ದಂತೆ ಜಪಿಸಿ 55 ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರ್ತಿ ಮಾಡಿ
 ಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಯೋಗದ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಕರ್ತನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ 10
 ಸಾವಿರ ಜಪಿಸಿದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾದಿ ದೋಷ, ಅಭಿಚಾರಗಳು, ಜಾತಕದಲ್ಲಿಯೆ
 ಮಾತೃ, ಪಿತೃ, ಪ್ರೇತಾದಿ ಶಾಪಗಳು ಕೂಡ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುವುದು.

ಈ ಜಪದ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ—

ಓಂ ನಮೋ ನಾರಾಯಣಾಯ—ಮಂತ್ರವನ್ನು 1000 ಸಲ.

ಶರೀರಜಪಿ ಸಾವದೋಂ—ಮಂತ್ರವನ್ನು 1000 ಸಲ ಜಪಿಸಬೇಕು.

ಜಪಮಂತ್ರದಿಂದ ನೀರನ್ನು ಮಂತ್ರಿಸಿ ಮುಖಕ್ಕೆ ಹಾಕಿದರೆ ಭೂತ ಪ್ರೇತ
 ಪಿಶಾಚಿ ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸಾದಿಗಳು ಓಡಿ ಹೋಗುವುದು. ಈ ಮಂತ್ರದಿಂದ
 ಯಾವುದೇ ದೇವತಾ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ವಿಗ್ರಹಗಳಿಗೆ ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಿದರೆ ಜೀವಕಳೆ
 ಬರುವುದು. ಪ್ರಯೋಗ ಪೂರ್ತಿ ಆದ ಮೇಲೆ ಗಾಯತ್ರೀ ಕವಚ ಅಥವಾ
 ನಾರಸಿಂಹ ಕವಚವನ್ನು ಮೂರುಸಲ ಹೇಳಿ ನೀರು ಹಾಕಿದರೆ ದಿಗ್ಭಂದನ
 ವಾಗುವುದು. ಇದು ಅನುಭವ ಸಿದ್ಧವಾದ ಪ್ರಯೋಗ. ಇದು ಕೇವಲ
 ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ, ಮಾಟ, ಶೂನ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಆದರೆ
 ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಕೆಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಮಾಡಲು ಇದು ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಶಾಂತಿಗಾಗಿ ದಶದಾನ, ಗೋದಾನ, ಲೋಹದಂಡದಾನ, ಪ್ರತಿಮಾದಾನ,
ಶಯ್ಯಾದಾನ, ದಕ್ಷಿಣಾದಾನಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು.

* * *

ಬಾನುವಿನಲ್ಲಿ ತೇಜವು ನೀನೇ | ಜಲತಲ ಅಗ್ನಿ ಪ್ರಕಾಶವು ನೀನೇ ||
ನಿನ್ನಯ ಕರುಣೆಗೆ ಇಲ್ಲವು ಪಾರ | ಜೀವಿಗೆ ನಿನ್ನ ದಯೆ ಅಪಾರ ||
ಅಲಿಸುವವ ನೀನೊಬ್ಬನೆ ದೇವ | ಪರಿಹರಿಸುವೆ ದುಮ್ಮಾನನ ಭಾವ ||
ನಮ್ಮನು ನಿನ್ನಯ ಮಾರ್ಗದಿ ನಡೆಸು | ಕರುಣಾಮಯ ನಿಜರೂಪವ
ತೋರಿಸು ||

* * *

ಸತ್‌ಜ್ಞಾನ ವಿವೇಕ ಸಮೃದ್ಧಿ ದೋ
ತನು, ಧನ, ಕೀ ಮನಕೀ ಶುದ್ಧಿ ದೋ ||
ಅಪಕೀ ಭಕ್ತಿ ಪ್ರೇಮಸೇ ಮನ ಹೋವೇ ಭರಪೂರ್ |
ರಾಗದ್ವೇಷಸೆ ಚಿತ್ತ ಮೇರಾ, ತೋ ಸೋಂ ಭಾಗೆ ದೂರ್ ||
ಪಾಪ ಸೆ ಹಮೇ ಬಜಾಯಿಯೇ, ಕರಕೇದಯ ದಯಾಲ್ |
ಅಪನಾ ಭಕ್ತ ಬನಾಯಿಕೇ ಹಮತೋ ಕರೋ ನಿಹಾಲ್ ||

|| ಓಂ ತತ್ಸತ್ ||

|| ವಂದೇ ವೇದಮಾತರಂ ||

|| ಓಂ ಶಾಂತಿಃ ಶಾಂತಿಃ ಶಾಂತಿಃ ||

|| ಆ ನೋ ಭದ್ರಾಃ ಕೃತವೋಯಾನ್ತು ನಿಶ್ಚತಃ ||

ಒಳ್ಳೆಯ ವಿಷಯಗಳು ಯಾವ ಮೂಲದಿಂದ ಬಂದರೂ ಅವುಗಳನ್ನು
ಗ್ರಹಿಸಲು ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತೆರೆದಿಟ್ಟಿರೋಣ.

— — —

ಶ್ರೀ ಗಾಯತ್ರೈಷ್ಟೋತ್ತರ ಶತನಾಮಾವಳಿ:

ಓಂ ತರುಣಾದಿತ್ಯ ಸಂಕಾಶಾಯೈ
ನಮಃ |

" ಸಹಸ್ರನಯನೋಜ್ವಲಾಯೈ "

" ಸ್ಯಂದನೋಪರಿ ಸಂಸ್ಥಾಯೈ "

" ಧೀರಾಯೈ ನಮಃ |

" ಜೀಮೂತನಿಪ್ತನಾಯೈ ನಮಃ |

" ಮತ್ತಮಾತಂಗಗಮನಾಯೈ "

" ಹಿರಣ್ಯಕಮಲಾಸನಾಯೈ "

" ಧೀಜನೋದ್ಧಾರನಿರತಾಯೈ "

" ಯೋಗಿನೇ ನಮಃ |

" ಯೋಗಧಾರಿಣೇ ನಮಃ || ೧೦ ||

" ನಟನಾಯೈ ನಮಃ |

" ಏಕನಿರತಾಯೈ ನಮಃ |

" ಪ್ರಣವಾಯೈ ನಮಃ |

" ದಕ್ಷರಾಕ್ಷಿತಾಯೈ ನಮಃ |

" ಘೋರಾಚಾರಕ್ರಿಯಾ

ಸಕ್ತಾಯೈ ನಮಃ |

" ದಾರಿದ್ರಜೈವಕಾಂಕ್ಷೈ ನಮಃ |

" ಯಾದವೇಂದ್ರಕುಲೋ

ದ್ವೈತಾಯೈ ನಮಃ |

" ತುರೀಯ ಪದಗಾಮಿನೈ "

" ಗಾಯತ್ರೈ ನಮಃ |

" ಗೋಮುಖೈ ನಮಃ || ೨೦ ||

" ಗಂಗಾಯೈ ನಮಃ |

" ಗೌತಮೈ ನಮಃ |

" ಗರುಡಾಸನಾಯೈ ನಮಃ |

ಓಂ ಗೇಯಾಯೈ ನಮಃ |

" ಗಾನ ಪ್ರಿಯಾಯೈ ನಮಃ |

" ಗೌರೈ ನಮಃ |

" ಗೋವಿಂದ ಪರಿಪೂಜಿತಾಯೈ "

" ಗಂಧರ್ವ ನಗರಾಕಾರಾಯೈ "

" ಗೌರವರ್ಣಾಯೈ ನಮಃ |

" ಗಣೇಶ್ವರೈ ನಮಃ || ೩೦ ||

" ಗುಣಾಶ್ರಯಾಯೈ ನಮಃ |

" ಗುಣವತ್ಸೈ ನಮಃ

" ಗುಹ್ಯಕಾಯೈ ನಮಃ |

" ಗಣಪೂಜಿತಾಯೈ ನಮಃ |

" ಗುಣತ್ರಯಸಮಾ

ಯುಕ್ತಾಯೈ ನಮಃ |

" ಗುಣತ್ರಯವಿವರ್ಜಿತಾಯೈ "

" ಗುಹಾವಾಸಾಯೈ ನಮಃ |

" ಗುಹಾಚಾರಾಯೈ ನಮಃ |

" ಗುಹಾಯೈ ನಮಃ |

" ಗಂಧರ್ವರೂಪಿಣೈ " || ೪೦ ||

" ಗಾರ್ಗೈ ಪ್ರಿಯಾಯೈ ನಮಃ |

" ಗುರುಪಥಾಯೈ ನಮಃ |

" ಗುಹ್ಯಲಿಂಗಾಂಕ ಧಾರಿಣೈ "

" ಸಾವಿತ್ರೈ ನಮಃ |

" ಸೂರ್ಯ ತನಯಾಯೈ "

" ಸುಷುಮ್ನಾನಾಡಿ ಭೇದಿನೈ "

" ಸುಪ್ರಕಾಶಾಯೈ ನಮಃ |

" ಸುಖಾಸೀನಾಯೈ ನಮಃ |

ಓಂ ಸುವ್ರತಾಯೈ ನಮಃ |
 " ಸುರವೂಷಿತಾಯೈ " || ೫೦ ||
 " ಸುಷುಪ್ತವಸ್ಥಾಯೈ "
 " ಸುದಶಯೇ ನಮಃ |
 " ಸುಂದರ್ಯೈ ನಮಃ |
 " ಸಾಗರಾಂಬರಾಯೈ ನಮಃ |
 " ಸುಧಾಂಶುಬಿಂಬದನಾಯೈ |
 " ಸುಸ್ತನೈ ನಮಃ |
 " ಸುವಿಲೋಚನಾಯೈ ನಮಃ |
 " ಶುಭಾಂಶುನಾಸಾಯೈ ನಮಃ |
 " ಸುಕ್ರೋಣೈ ನಮಃ |
 " ಸಂಸಾರಾರ್ಣವತಾರಿಣೈ "
 " ಸಾಮಗಾನಪ್ರಿಯಾಯೈ "
 " ಸಾಧ್ವಿಯೈ ನಮಃ |
 " ಸರ್ವಾಭರಣ ಭೂಷಿತಾಯೈ "
 " ಸೀತಾಯೈ ನಮಃ |
 " ಸರ್ವಾಶ್ರಯಾಯೈ ನಮಃ |
 " ಸಂಧ್ಯಾಯೈ ನಮಃ |
 " ಸಫಲಾಯೈ ನಮಃ |
 " ಸುಖದಾಯಿನೈ ನಮಃ |
 " ವೈಷ್ಣವೈ ನಮಃ |
 " ವಿಮಲಾಕಾರಾಯೈ " || ೭೦ ||
 " ಮಾಹೇಂದ್ರೈ ನಮಃ |
 " ಮಾತೃರೂಪಿಣೈ ನಮಃ |
 " ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಣೈ ನಮಃ |
 " ಮಹಾಸ್ವದ್ಧೈ ನಮಃ |
 " ಮಹಾಮಾಯಾಯೈ ನಮಃ |

ಓಂ ಮಹೇಶ್ವರೈ ನಮಃ |
 " ಮೋಹಿನೈ ನಮಃ |
 " ಮದನಾಕಾರಾಯೈ ನಮಃ |
 " ಮಧುಸೂದನಸೋದರ್ಯೈ "
 " ವಿನಾಶಾಕ್ಷೈ ನಮಃ || ೮೦ ||
 " ಕ್ಷೇಮಸಂಯುಕ್ತಾಯೈ "
 " ಸಾಗೇಂದ್ರ ತನಯಾಯೈ ನಮಃ |
 " ರಮಾಯೈ ನಮಃ |
 " ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಪ್ರದಾಕಾಂತಾಯೈ "
 " ತ್ರಿಸ್ವರಾಯೈ ನಮಃ |
 " ತ್ರಿಲೋಚನಾಯೈ ನಮಃ |
 " ಸೂರ್ಯಮಂಡಲಮಧ್ಯ
 ಸ್ಥಾಯೈ ನಮಃ |
 " ಚಂದ್ರಮಂಡಲ ಸಂಸ್ಥಿತಾಯೈ "
 " ನಕ್ಷತ್ರಮಂಡಲ ಮಧ್ಯಸ್ಥಾಯೈ
 ನಮಃ |
 " ವಾಯುಮಂಡಲ ಸಂಸ್ಥಿ
 ತಾಯೈ ನಮಃ || ೯೦ ||
 " ಪೂರ್ವಮಂಡಲ ಮಧ್ಯ
 ಸ್ಥಾಯೈ ನಮಃ |
 " ಚಕ್ರಸ್ಥಾಯೈ ನಮಃ |
 " ಚಕ್ರರೂಪಿಣೈ ನಮಃ |
 " ಕಾಲಚಕ್ರ ವಿಧಾನಜ್ಞಾಯೈ "
 " ಚಂದ್ರಮಂಡಲ ದರ್ಶನಾಯೈ "
 " ಜ್ಯೋತ್ಸ್ನಾ ತಪೋ
 ನಲಿಪ್ತಾಂಗೈ ನಮಃ |

ಓಂ ಮಹಾಮಾರುತವೇಜಿತಾಯೈ ನಮಃ	ಓಂ ಚತುರ್ವರ್ಗ ಫಲಶ್ರುದಾಯೈ” ” ಮಂದೇಹ ರಾಕ್ಷಸ ಭೈಷ ”
” ಸರ್ವಮಂತ್ರಾಶ್ರಿತಾಯೈ ”	” ಪಟ್ಟಪ್ರೇಶೈ ನಮಃ
” ಧೀರಾ ನಾಪಘ್ನೈಶೈ ನಮಃ	” ಶ್ರಿಪದಾಯೈ ನಮಃ
” ಪರಮೇಶ್ವರೈಶೈ ನಮಃ ೧೦೦	” ಶಿವಾಯೈ ನಮಃ
” ಜತರ್ಪಿಂಶತಿ ವರ್ಣಾಡ್ಯಾಯೈ ”	” ಜಪಸಾರಾಯಣಪ್ರೀತಾಯೈ”
” ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯಫಲದಾಯಿನೈಶೈ ”	೧೦೮

ಇತಿ ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಪೋತ್ರಂ ಗಾಯತ್ರೈಷ್ಟೋತ್ತರ
ಶತನಾಮಾವಳಿ ಸಂಪೂರ್ಣಂ

ನೆರೆವು ನೀಡಿದ ಗ್ರಂಥಗಳು

೧. ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಯ ತತ್ತ್ವಾರ್ಥ ಮತ್ತು ವೇದಪ್ರಕಾಶಿಕೆ
—ಯಡತೊರೆ ಸುಬ್ಬರಾಯ ಶರ್ಮ
೨. ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣದ ಅಂತರಾರ್ಥ—
೩. ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ಮಹಿಮೆ-ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರ—
೪. ತೈತ್ತಿರೀಯೋಪನಿಷದ್ವಹಸ್ಯ—
೫. ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ ಎಂದರೇನು ? (ಗಾಯತ್ರೀ ಮಹಾಮಹಿಮೆ ಸಹಿತ)
—ಉಪನಯನ ಸಂಘ, ಬೆಂಗಳೂರು
೬. ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೈನುಷ್ಠಾನ ತತ್ತ್ವಪ್ರಕಾಶಿಕೆ
—ಎಂ. ಜಿ. ಸುಬ್ಬರಾಯಶಾಸ್ತ್ರಿ
೭. ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರಾರ್ಥ—ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ವಿದ್ಯಾಪೀಠ, ಮೈಸೂರು
೮. ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ಜಪ—ಕೋಟಿ ಎಸುಬೇವ ಕಾರಂತ, ಮಂಗಳೂರು
೯. ಹಿಂದು ಧರ್ಮಸಾರ—(ಮೂ : ಡಿ.ಎಸ್. ಶರ್ಮ)
ಅನು : ಎನ್.ಪಿ. ಶಂಕರನಾರಾಯಣರಾವ್
೧೦. ಬುಗ್ವೇದಸಂಧ್ಯಾನುಷ್ಠಾನದೀಪಿಕಾ
—ವಿದ್ವಾನ್ ಎಸ್. ವಿ. ಶ್ಯಾಮಭಟ್ಟ, ಶೃಂಗೇರಿ
೧೧. ವೈಂಗನಾಡು ಗಣಪತಿ ಶಾಸ್ತ್ರೀ ವಿರಚಿತಂ—ಶ್ರೀ ಗಾಯತ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಂ
ಅನು : ವಿದ್ವಾನ್ ಹೆಚ್.ವಿ. ನಾಗರಾಜರಾವ್, ಎಂ. ಎ, ಮೈಸೂರು
೧೨. ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ಮಹಾಮಂತ್ರಃ—ಬಿದರೆ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಶಾಸ್ತ್ರಿ
೧೩. ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀಮಂತ್ರಾರ್ಥ—ಮೂ : ಪಂಡಿತರಾ ಮರ್ಮ ಅಚಾರ್ಯ
(ಮಥುರಾ) ಅನು : ಹೆಚ್. ವಿ. ನಾರಾಯಣರಾವ್
೧೪. ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ ಮತ್ತು ದೇವತಾರ್ಚನೆ ಮಹತ್ವ
(ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ)—ಶ್ರೀ ಹೆಚ್.ಕೆ.ಎಸ್. ರಾವ್, ಮೈಸೂರು
೧೫. ಶ್ರೀಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದ ಮಹತ್ವ (ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ)
—ಎಚ್.ಕೆ.ಎಸ್. ರಾವ್, ಮೈಸೂರು
೧೬. ಏಕಾದಶೀ ಉಪವಾಸ (ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ)—

೧೭. ಶೇಷಶಾಯಿ ಮತ್ತು ಸಾಗಪಂಚಮಿ

(ನೈಜ್ಞಾನಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ)—ಎಚ್.ಕೆ.ಎಸ್. ರಾವ್

೧೮. ಪರಂಪರಾಗತ—ರಸಕಪ್ಪಿಗೆ

೧೯. ಮಹಾವ್ಯಾಧೃತಿಗಳು—ಆರ್ಯ ಸಮಾಜ, ಬೆಂಗಳೂರು

೨೦. ಮಂಜುವಾಣಿ (ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆಗಳು)

—ಶ್ರೀ ಮಂಜುನಾಥ ದೇವಸ್ಥಾನ ಟ್ರಸ್ಟ್, ಧರ್ಮಸ್ಥಳ

೨೧. ಆರ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ (ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆಗಳು)

—ಅಸ್ವಾಂಗಯೋಗ ವಿಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರ, ಮೈಸೂರು

೨೨. ಕಲ್ಯಾಣ-ಉಪಾಸನಾ ಅಂಗ—ಹಿಂದಿ ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆ (ವಿಶೇಷ ಸಂಚಿಕೆ)

೨೩. ಗಾಯತ್ರೀ ಮಹಾಮಂತ್ರ

—(ಹಿಂದಿ) ಮಹಾತ್ಮಾನಂದ ಸ್ವಾಮಿ ಸರಸ್ವತೀ (ಅ) ಶ್ರುತಿಪ್ರಿಯ

೨೪. ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರಶಕ್ತಿ—ಗಂಡಸಿ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರ

೨೫. ಬದುಕಲು ಕಲಿಯಿರಿ—ಭಾಗ-೧ ಮತ್ತು ೨

—ಸ್ವಾಮಿ ಜಗದಾತ್ಮಾನಂದ, ಶ್ರೀ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಶ್ರಮ, ಬೆಂಗಳೂರು

೨೬. ಗಾಯತ್ರೀ—ಎ. ಕೆ. ತೈಮಿನಿ

—ಅನು : ಎ. ವಾಸುದೇವಯ್ಯ, ಬೆಂಗಳೂರು

೨೭. ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರ—ಲ. ನ. ಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಮೈಸೂರು

೨೮. ಕನ್ನಡ ಸಂಧ್ಯಾಭಾಷ್ಯ—ವಿ. ಪು. ಶಂಕರನಾರಾಯಣಭಟ್ಟ, ಪುತ್ತೂರು

೨೯. ವೇದ ಮಾತಾ ಗಾಯತ್ರೀ—ಕಂ|| ಸುಧಾಕರ ಚತುರ್ವೇದಿ

೩೦. ಗಾಯತ್ರೀ ಸಾರ ಸರ್ವಸ್ವ—ಪ್ರೊ|| ಎಸ್. ವೆಂಕಟೇಶಮೂರ್ತಿ

